

අභිධම්මපිටකයෙහි

02 වන ග්‍රන්ථය

විභට්ඨගප්පකරණ

ප්‍රථම භාගය

ලබ්භාලෝභාදි මණ්ඩලයේ ආරාමිකයෙන්

ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ

සම්මතය පරිදි

පණ්ඩිත, ලබ්භම ලබ්භානඤ්ඤ අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ

හා

පණ්ඩිත, කරභම්මපිට්ඨොධි සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ

විසින් කරන ලද

පාඨශෝධනය හා සිංහල පරිවර්තනයෙන්

සුන්ක සි.

බු. ව. 2550

ක්‍රි. ව. 2006

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 42

The Second Book in the
Abhidhamma-Pitaka

2

VIBHANGAPPAKARANA (I)

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Labugama Lankānanda Thera

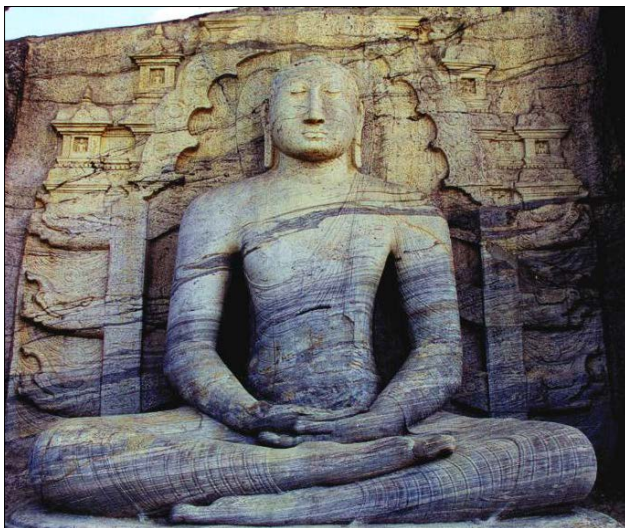
Anunāyaka of the Kōtte Sri Kalyānī Sāmaggrīdharma Mahāsangha Sabhā

Vice Principal of Pravacanōdaya Pirivena, Molligoda, Wādduwa

&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Mākadawara Vihāra, Hingula

නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !
නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !!
නමෝ තස්ස භගවෙනෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස !!!

මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව,
 නිවනේ සැනසීම සොයන සෑම ලොවසියෙකුටම
 පරිහරණය කළහැකි ලෙස සැකසීමට නන් අයුරින් ආයතනවල දැක්වූ
 සෑම උතුමන්ටම පළමුව ස්තූතිය පුදකරන අතරම
 යමෙක් මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව පරිහරණයෙන්,
 යම් සත් කටයුත්තක් කරන්නේනම් එහි ද,
 නිවනේ සැනසීම ලබනම් එහි ද
 සියලු ආනිසංසයෝ මෙම බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව
 මේ අයුරින් සැකසීමට ආයතනවල දැක්වූ
 ඔවුන් සෑම දෙනාටම අනුමෝදන් වෙත්වා!!!
 නිවන් දකින තුරු අභිවුර්ධියක්ම වෙත්වා!!!
 පතනා බෝධියකින් වහා වහා නිවනේ සැනසීම ම අත්වේවා!!!

ඔබ සැමට යහපතක්ම වෙත්වා!!!

සැලකිය යුතුය :

මෙම පොතේහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත. එහි පටුන මත ඇති මාතෘකා මත click කිරීම මගින් ඊට අදාළ පිටුව වෙතට යොමුවේ.

නැවත පටුන වෙතට යොමුවීමට Table of Contents හෝ පිටු අංකය (22) සටහන් කර යොමු වන්න.

අභිධම්මපිටකේ

විභංගප්පකරණං

පඨමො භාගො

අභිධම්මපිටකයෙහි

විභංගප්පකරණය

ප්‍රථම භාගය

**“තථාගතපසුවෙදිනො භික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවචො විග්ගවති
නො පටිච්ඡනෙනා.”**

**“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ
ලද ධර්මය හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වෘජුගේ නො ම බබලයි.”**

(අභිඥානපරිනිකාය, තිකතිපාන - භරණ්ඩවංශ, 9 සූත්‍රය)

පටුන CONTENTS

සංස්කාරක නිවේදනය	...	...	...	xxi-xxii
ත්‍රිපිටකසම්පාදනමණ්ඩලය	...	...	...	xxiii
සංඥාපනය	...	...	...	xxv-xxxi
සංකීර්ණ නිරූපණය - ABBREVIATIONS	...	...	...	xxxi
පාලි භෞමිය - PALI ALPHABET	...	...	...	xxxiv
විසය සූචි	...	...	...	xxxv-xxxvi
පෙළ හා පරිච්ඡේදය	...	...	...	2-401
විසේෂපද්‍රව්‍යකමණිකා	...	...	...	403-408

සංස්කාරක නිවේදනය

ත්‍රිපිටක පාළියෙහි අභිධම්ම සප්තප්‍රකරණයට අයත් ග්‍රන්ථයන් අතුරෙහි විභංගප්‍රකරණය දෙවැනි ග්‍රන්ථය යි. මෙය බ්‍රහ්මවිභංගය ආදී කොට, ධම්මපදය විභංගය අවසන් කොට ඇති අටළොස් විභංගයෙකින් යුක්ත වෙයි. බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලායෙහි විභංගප්‍රකරණය 42, 43 වැනි ග්‍රන්ථයෙයන් පළවන්නේය. එයින් “බ්‍රහ්මවිභංගය” පටන් “ඉද්ධිපාදවිභංගය” අවසන් කොට ඇති විභංග නවය මෙහි ප්‍රථමභාගය වේ.

ලඛනා බෞද්ධමණ්ඩලය විසින් ආරාධිත වූ මේ ප්‍රථමභාගය කවුකුරුන්දේ ශ්‍රී දේවානන්ද නායක සභිකයන් වහන්සේ විසින් සිංහලයෙන් අනුවාද කරන ලද්දේය. එහෙත් ඒ අනුවාදය ත්‍රිපිටක පරිවර්තන සංස්කාරකමණ්ඩලයෙන් යළි පාඨශෝධන සහිත කොට විභංගප්‍රකරණය මුළුලු සිංහලයෙන් පරිවර්තන කළ මෑතාවෘත්තිය අප වෙත පැවැරිණි. මහනුවර පන්තිපිප්පුවේ රාජකීය පුස්තකාලයට අයත් පුස්තකාලපොත ද, පැල්මඩුල්ලේ පුරාණවිහාරස්ථානයෙහි පුස්තකාලපොත ද, සිංහල අක්ෂරයෙන් මුද්‍රණය වූ පොත් දෙකක් ද, එංගලන්තයේ පාළිපොත් සමාගම මගින් මුද්‍රණය කරවනලද පොත ද, සියම්මට නායකයන්ගෙන් මුද්‍රිත විභංගප්‍රකරණය හා බුරුමරට ජට්ඨසංඝිනියෙන් ශෝඛිත වූ මුද්‍රණය වූ විභංගප්‍රකරණය ද ඇසුරු කරමින් විභංගප්‍රකරණයෙහි පාඨශෝධනය හා සම්පූර්ණ සිංහල පරිවර්තනය ද නිමහම් කරන ලද්දේ ය. මෙහි පාඨශෝධනයේ දී ලක්දිව මහාවිහාරානුයාගන ආචාර්ය සම්ප්‍රදයෙහි පැවැති විභංගප්‍රකරණ වාචනාමාගීය නිකායානුමත අපගේ ප්‍රයත්නය වූ බව ප්‍රකාශ කරමිනි.

මේ අධිකාරයෙහි ලා ධම්ම-විනයෙහි හා ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා නකු-නායාදී ශාස්ත්‍රාන්තරයෙහි බැසගත් බුද්ධිප්‍රභා ඇති රාජකීය පණ්ඩිත කර්මපිටිගොඩ සුමනසාර සභිකයන් වහන්සේ මූල සිට මෑ සහාය වූහ. මෙහි ඇතැම් තැනෙක් ඒ සභිකයන්ගේ මෑ පරිවර්තන වෙයි. තව ද, මෙහි ලා ත්‍රිපිටක සංස්කාරකමණ්ඩලයෙහි ප්‍රධාන සමාදාන ව සිටි දිව්‍යසිංහ සිරි වජිරසූරිය නාහිමිපාණන් වහන්සේගේ උපස්ථානය ලැබුණුබව ද පවසමිනි.

මුද්‍රණ අවස්ථාවට පැමිණ එනිමාන ත්‍රිපිටක සමාදාන මණ්ඩලයේ සහායක තැන්පත් අහංගමා ‘විද්‍යාවන්සු’ පරිවේණාධිපති පණ්ඩිත කෝදුගොඩ සිරි සුඤ්ඤාලෝකාභිධාන දක්ෂිණලඛනායෙහි ප්‍රධාන සහක නායකසභිකයන් වහන්සේ යැ, ‘විද්‍යෙදය’ මහපිරුවන්හි උප පරිවේණාධිපති භාෂ්‍යාපාලන ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, පණ්ඩිත රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලෝකාභිධාන අනුනායකසභිකයන් වහන්සේ යැ එ මෑ පිරුවන්හි ආචාර්ය භාෂ්‍යාපාලන ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, පණ්ඩිත වේඩරුවේ සිරි අනෝමදස්සනභිධාන නායකසභිකයන් වහන්සේ යැ

යන කීර්තිධර මහතෙර වරුන්ගේ ආගමඥනයෙහි නිපුණබව ග්‍රන්ථශාධන-සංස්කරණ කායඝීයෙහි ලා අභියසින් වහල්විය. කොළඹ දිශාවේ ප්‍රධාන සංඝනායක පණ්ඩිත දෙරණමුවේ ධම්මපාල සංවිරයන් වහන්සේගෙන් ත්‍රිපිටක මණ්ඩලයට ලැබෙන සහාය කෘතඥතාපූජිතව සඳහන් කළ යුතුය.

තවද ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ගරු අමාත්‍යවර සිටිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිනිය මේ ත්‍රිපිටක මුද්‍රණකායඝීයෙහි ලා දක්වන බලවත් ප්‍රසාදය ද, ගරු සංස්කෘතික අමාත්‍ය ඇස්. ඇස්. කුලනිලක මැතිතුමාණන් හා අමාත්‍යාංශයෙහි ලේකම් හේමසිරි ප්‍රේමවර්ධන මහතාණන් හා ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර ලේකම් පී. බී. වේරගොඩ මහතාණන් ගෙන් ලැබෙන පිටුවහල ද අනුසාරණීය වෙයි. සංස්කෘතික අධ්‍යක්ෂ ධ්වනිලිංග අබේසිංහ මහතාණන් හා ශ්‍රී ලංකා සංස්කෘතික මණ්ඩලයේ සාහිත්‍ය සංවර්ධන නිලධාරී කේ. ජී. අමරදාස මහතාණන් ප්‍රමුඛ සංස්කෘතික නිලධාරීන් මේ සඳහා දක්වන උද්‍යෝගය ප්‍රශංසනීය වෙයි.

රාජ්‍යය පිළිබඳ අපරිමිත කායඝීහාරයෙන් සබ්බාධ ව ඇති රජයේ මුද්‍රණාලයෙහි අභිපති ඇල්. ඩබ්ලිව්. පී. පිටිස් මහතාණන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ කායඝීයෙකුදු ඇති කොට ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සඳහා දෙන අනුබලය හා එම සේවක මහතුන් ඉතා හකතිමත් ව මුද්‍රණකායඝීයෙහි නියුක්තව සිටීම ද බෞද්ධලෝකයාගේ ප්‍රශංසාවට කාරණ වෙයි. එසේම ත්‍රිපිටකකායඝීයාලය පිහිටි කොළඹ මහානායකවාරිකාරාමයෙහි නියුක්ත ඇම්. ඒ. ආර්. සමරසිංහ මහතාගෙන් ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයට රැඳෙවෙහි ලැබෙන සාහාය්‍යය ද අනුසාරණීය වේ.

සදේවක ලෝකයාට වැඩදායක වූ අතිපරිශුද්ධ පයඝීපති ධම්ම ව්‍යාප්ත කීර්මෙහි යත්න දරන මෙ හැම සුසිත්‍ර ද, ත්‍රිපිටක සිංහල පරිවර්තනය සඳහා නන් අයුරින් සහාය දුන් හැම පින්වත්හු ද ධර්මදානමය කුශල බලයෙන් සුබභාගී වෙත්වයි ආශංසනය කරමින.

මේවගට ශාසනොදයකාරී,
ලබුගම ලබ්‍යානන්ද
ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක

1975 වෙසක් පුර පසළොස්වක
ත්‍රිපිටකකායඝීයාලය,
මහානායකවාරිකාරාමය,
115, විජේරාමමාවත,
කොළඹ - 7.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ත්‍රිපිටක සම්පාදන මණ්ඩලය

උපදෙශන :

අග්ගමහාපණ්ණාසක, බ්‍රහ්මසූත්‍රාදිය ආනන්දමෙත්තෙය මහානායක මහාසංචරපාදයන් විසින් සේ.

සහායක :

අනංගම විද්‍යාවන්තපරිවේණාධිපති, ත්‍රිපිටකවාහිනියරාචායකී, කෝද්-ගොඩ ශ්‍රී ඥානාලෝක දක්ෂිණලංකායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායකසංචරයන් විසින් සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක :

මොල්ලිගොඩ ප්‍රච්චන්දය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචායකී, ත්‍රිපිටක වාහිනියර, ලබුගම ශ්‍රී ලංකානන්ද—කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධම් මහා සංඝසභායෙහි අනුනායක සංචරයන් විසින් සේ.

සම්පාදක :

දෙමටගොඩ ධර්මසූත්‍රාලංකාරික, පණ්ණාසක, පරවාහාර සිරි පඤ්ඤානන්ද (බී. ඒ. ලක්ෂ්මන්)—කොළඹ නවකෝරළයෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සංචරයන් විසින් සේ.

කිරිලපන පූජාරාමාධිපති, ශාසත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, පණ්ණාසක, රද්දල්ලේ ශ්‍රී ප්‍රඥාලෝක,—කෝට්ටේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධම් මහාසංඝසභායෙහි අනුනායක සංචරයන් විසින් සේ.

හෙරලියාවල ශ්‍රී සුධර්මාරාමාධිපති, ශාසත්‍රපති, විද්‍යාවිශාරද, පණ්ණාසක, වේඛරුවේ ශ්‍රී අනවමදර්ශී නායක සංචරයන් විසින් සේ.

හිතුල්ලේ—මාකඩවරවිහාරාධිපති, පණ්ණාසක, කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සංචරයන් විසින් සේ.

ලෙඛකාධිකාරී :

කොළඹ බෞද්ධාලෝක මාවතෙහි බෞද්ධාලෝකවිහාරාධිපති, පණ්ණාසක, දොරගමුවේ සිරි ධම්මපාල—කොළඹදිශායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක සංචරයන් විසින් සේ.

සංඥාපනය

අප බුදුන් වදළ තෙවළා බුදුවදන්හි ඇතුළු වූ සිටුනා ප්‍රඥාසන්දීපක අනෙකනය ශතසහස්‍රයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ අභිධර්මපිටකයෙහි සජ්ඣායානාදියෙන් අතුරෙහි දෙවැන්න විහසිගප්‍රකරණ නම් වෙයි. මෙහි ලා අභිධර්මය පිළිබඳ වූ කිවමනා දෑ බුද්ධජයන්හි ග්‍රන්ථමාලායෙහි ධම්මසංඛගණිප්‍රකරණයෙහි ලා කියනලද වන බැවින් දැන් විහසිග ප්‍රකරණය පිළිබඳ වූ වෙසෙසා කිවයුතු දෑ පමණක් සැකෙවින් දක්වනුලැබේ.

‘විහසිග’ නම් ‘විභාග’ යි. සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤ පුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් ස්කන්ධාදි ධර්මවිභාග කොට දක්වන බැවින් මේ ‘විහසිග’ නමුදු නානා ප්‍රභේදයෙන් හින්න වූ අර්ථයන් ප්‍රකාරයෙන් කියනුලබන හෙයින් ප්‍රකරණ නමුදු වෙයි. මෙහි වාචනාමාර්ගය දම්මසෙනෙවි සැරියුත් මහරහතුන් වහන්සේ ප්‍රභව කොට ඇත්තේ යැ. සම්බුදුරජුන් වදළ දහම් නය ගෙන ‘ධර්මසංඛග්‍රහ’ කෙරෙමින් පන්සියක් අතැවැසියනට ‘ධම්මසංඛගණි’ ප්‍රකරණය දෙසූ සැරියුත් තෙරණුවෝ යළි ස්කන්ධාදි ‘ධර්මවිභාග’ කෙරෙමින් විහසිගප්‍රකරණය දෙසූහ.

පරිවර්ණ : මේ ප්‍රකරණයෙහි අටළොස් විහසිගයෙක් වෙයි : ඛන්ධවිහසිග යැ ආයතනවිහසිග යැ ධාතුවිහසිග යැ සච්චවිහසිග යැ ඉන්ද්‍රියවිහසිග යැ පච්චයාකාරවිහසිග යැ සතිපට්ඨානවිහසිග යැ සම්මප්පධානවිහසිග යැ ඉද්ධිපාදවිහසිග යැ බොජ්ඣංගවිහසිග යැ මග්ගවිහසිග යැ කුසානවිහසිග යැ අප්පමඤ්ඤවිහසිග යැ සික්ඛාපදවිහසිග යැ පටිසම්භිද විහසිග යැ ඤාණවිහසිග යැ බුද්දකචන්ද්‍රවිහසිග යැ ධම්මහදයවිහසිග යැ කියා යි.

ඛන්ධවිහසිග : මෙහි පඤ්චස්කන්ධයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරනලදහ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා පඤ්ච ස්කන්ධයෝ අතීත, අනාගත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න, අධ්‍යාත්ම, බාහිර, ඔංදරික, සුක්ෂම, භීත, ප්‍රණීත, දුර, සන්තික යන එකොළොස් අයුරින් විභක්ත වෙති.

අභිධම්මභාජනියෙහි ලා රූපස්කන්ධයාගේ උද්දෙස පමණක් දක්වනලද්දේ යැ. එහි නිද්දෙස ධම්මසභුණු රූපකාණ්ඩයෙහි විස්තර කරනලද අයුරින් මෙහිදු ගතයුතු වෙයි. උද්දෙසයෙහි එකවිධරූප පටන් කොට ඒකාදශවිධරූප තෙක් රූපධර්මයන් සංඛග්‍රහ කොට මාතෘකා තබනලද යැ. එහි ඒකකමාතෘකායෙහි උද්දිෂ්ටපද තෙසාලියෙකි. ඔවුනතුරෙහි පශ්චිමපදත්‍රය මාතෘකාවක් වෙයි. සෙසු සාලිස් පදයෝ මාතෘකාගතයෝ යි. එක්සිය සතරක් පමණ වූ ද්විකමාතෘකා අතුරෙන් තුළස් ප්‍රකීර්ණකද්විකයන් ද, එක්සියතුනක් පමණ වූ ත්‍රිකමාතෘකා අතුරෙන් ප්‍රකීර්ණකත්‍රික තුනක් ද, දෙවිසි චතුෂ්කමාතෘකා අතුරෙන් ආදි චතුෂ්ක සතර ද දක්වා නයමුඛ දී අවශෙෂමාතෘකා පෙය්‍යාලමුඛයෙන් සංක්ෂිප්ත කරන ලද යැ. එ හැම ධම්මසභුණු රූපකාණ්ඩයෙහි විස්තෘත අයුරින් මෙහිදු ගතයුතු වෙයි. පඤ්චකය පටන් කොට එකාදශකය තෙක් අම්මමාතෘකා තබනලදි.

වෙදනාස්කන්ධනිද්දෙසයෙහි දුකමූලක යැ තිකමූලක යැ උභතොච්චික යැ බහුවිධ යැ යි මහාවාර සතරෙක් වෙයි. එහි ත්‍රිකමාතෘකා ගෙන ද්විකමාතෘකායෙහි බහා කළ දේශනා දුකමූලක නම්. ද්විකමාතෘකා ගෙන ත්‍රිකමාතෘකායෙහි බහා කළ දේශනා තිකමූලක නම්. ද්විකත්‍රිකමාතෘකා දෙපයින් වඩා කළ දේශනා උභතොච්චික නම්. අවසානයෙහි සජ්ඣවිධ යැ වතුරවිංශද්විධ යැ ත්‍රිංශද්විධ යැ බහුවිධ යැ යන සතර අයුරෙකින් දක්වනලද්දේ බහුවිධවාර නම්.

ද්විකමුලකයෙහි යථායෝග වීසින් ලැබෙන පනස් ද්විකධර්මයක් ගෙන එක් එක් ද්විකය හා සමග ත්‍රිකමාතෘකායෙහි වෙදනාත්‍රික යැ ප්‍රිතිත්‍රික යැ සනිදර්ශනත්‍රික යැ යන අලභ්‍යමාන තුන් ත්‍රිකයන් හැරැපියා අවශේෂ එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් වෙත වෙත යොදා දුතියදුකපට්මනිකයෝගවාර ආදී වීසින් නවසියපනස් වාරයෙක් කියනලද. එ හැම පාළියෙහි නයමුඛ දී හකුළා කියනලද යැ. නයානුසාරයෙන් විස්තර දනුයුතු.

ත්‍රිකමුලකයෙහි ලභ්‍යමාන එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් ගෙන එක් එක් ත්‍රිකය හා සමග ලභ්‍යමාන පනස් ද්විකධර්මයන් වෙත වෙත යොදා පට්මන්තිකදුතියදුකයෝගවාර ආදී වීසින් නවසියපනස් වාරයෙක් කියනලද. එයිදු පාළියෙහි නයමුඛ දී හකුළා කියනලදි. විස්තරවිභාග නයානුසාරයෙන් දනුයුතු.

උභතොවධස්කයෙහි යථායෝග වීසින් ලැබෙන එකුන්විසි ද්විකධර්මයන් ලභ්‍යමාන සේ එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් හා සමග යොදා දුතියදුකපට්මනිකයෝගවාර ආදී වීසින් එකුන් විසි වාරයෙක් කියනලදි.

බහුවිධවාරයාගේ සජ්ජවිධානිර්දේශයෙහි එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් හා සමග සතර භූමි යොදා එකුන්විසි වාරයෙක් කියනලද යැ. චතුර්විංශද්විධ නිර්දේශයෙහි දු බහුවිධ නිර්දේශයෙහි දු එකුන්විසි ත්‍රිකයන්ගේ වශයෙන් එකුන්විසි වාරප්‍රභෙද වෙයි. ත්‍රිංශද්විධ වාර එකෙකි. මෙසෙයින් බහුවිධනිර්දේශයෙහි අටපනස් වාරයෙක් වෙයි. මෙසේ වේදනාස්කන්ධනිර්දේශයෙහි සිසු මහාවාරයෙහි එක්දහස් නවසිය සත්සැත්තැ වාරයෙක් වේ. සංඤ්ජකන්ධ, සංස්කාරස්කන්ධ, විඤ්ජකන්ධ පිළිබඳ විස්තරවිභාග ද යථායෝග වශයෙන් වෙදනාස්කන්ධයෙහි කී නයින් මැ දන්තේ යි.

පඤ්චපුච්ඡකයෙහි පඤ්චස්කන්ධයන් දෙවිසි ත්‍රිකමාතෘකායෙහි දු එක්සිය දෙකක් ප්‍රභෙද වූ ද්විකමාතෘකායෙහි දු ලා ප්‍රශ්න කොට ඒ ඒ ස්කන්ධයන්ගේ කුලොකුල අව්‍යාකෘතාදි භාවයෝ ලැබෙන සේ නභා දක්වන ලදහ.

ආයතනවිභධ්‍ය : මෙහි දෙළොස් ආයතනයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්ම භාජනිය යැ පඤ්චපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරන ලදහ. විභාගනය බන්ධ විභග්ගයෙහි මෙනි.

ධාතු විභධ්‍ය : මෙහි අටළොස් ධාතුහු සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්චපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරනලදහ. සුත්‍රාන්තයෙහි අටළොස් ධාතු අනෙකෙක, අභිධර්මයෙහි අටළොස් ධාතු අනෙකකි. සුත්‍රාන්තභාජනියෙහි අටළොස් ධාතු තුන් ෂට්කයෙකැ ලා සධිගාහිත වෙයි. එහි පට්ඨධාතු ,ආපේධාතු, තේජෝධාතු, වායෝධාතු, ආකාසධාතු, විඤ්ඤාධාතු එක් ෂට්කයෙක. සුඛධාතු, දුක්ඛධාතු, යොමනස්සධාතු, දෙමනස්සධාතු, උපෙක්ඛධාතු, අවිජ්ජාධාතු එක් ෂට්කයෙක. කාම ධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විභිංසාධාතු, තෙක්ඛම්මධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිභිංසාධාතු එක් ෂට්කයෙකි.

අභිධම්මභාජනියෙහි වක්ඛුධාතු, රූපධාතු, වක්ඛුවිඤ්ඤාධාතු, ඥානධාතු, සද්ද ධාතු, සොතවිඤ්ඤාධාතු, සානධාතු, ගන්ධධාතු, සානවිඤ්ඤාධාතු, ජීවහාධාතු, රසධාතු, ජීවහාවිඤ්ඤාධාතු, කායධාතු, ඵොට්ඨබ්බධාතු, කායවිඤ්ඤාධාතු, මනොධාතු, ධම්මධාතු, මනොවිඤ්ඤාධාතු යන මොහු අටළොස් ධාතුහු වෙත්. මෙහි දු විභාග නය බන්ධවිභග්ගයෙහි මෙනි.

පඤ්චපුච්ඡකයෙහි කුලොදිභාවය ද බන්ධවිභග්ගයෙහි කී නයින් මැ දනුයුතු. ධම්මධාතු හා මනොවිඤ්ඤාධාතු හා මෙදෙක වාතුර්භූමක වූවහු ලොකිකලොකොත්තර වීසින් මිශ්‍ර වැ කියනලදහ. අවශේෂ සොළොස් ධාතුහු කාමාවචර වෙත්.

සච්චවිභධ්‍ය : මෙහි සතර සත්‍යයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්චපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා ' සතර ආයාඨිසත්‍යයෝ ' යි සප්‍රදේශ කොට ගෙන උද්දෙස නිද්දෙස වීසින් දක්වනලදහ. අභිධම්ම

භාජනියෙහි ලා ' සතර සත්‍යයෝ ' යි නිෂ්ප්‍රදේශ කොට ගෙන විභාග කරනලදහ. ' ආයථ සත්‍යයෝ ' යි සප්‍රදේශ කොට කී කල්හි අවශෙෂ ක්ලේශයෝ ද අවශෙෂ කුශල ධර්මයෝ ද සාසුච තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශෙෂ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද සඬග්‍රහ නො වෙති. දුක්ඛසමුදය හුදෙක් තෘෂ්ණාභෙතයෙන් මැ වන්නෙ නො වෙයි. යථොක්ත ක්ලේශාදිහු ද එයට ප්‍රත්‍යය වෙති. එහෙයින් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට කියනලද්දේ.

සත්‍යනිර්දේශයෙහි ලා පළමු දුඃඛත්‍යය නිර්දේශ නො කොට දුඃඛසමුදයත්‍යය පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් නිර්දේශිත යැ. දුඃඛසමුදය නිර්දේශිත කල්හි දුඃඛ නිර්දේශ පහසු වන හෙයිනි. නිරොධසත්‍යය ද පඤ්චප්‍රකාර සමුදයාගේ ප්‍රභාණ වශයෙන් පස් අයුරෙකින් දක්වන ලද යැ. මාර්ගසත්‍යය පටමජ්ඣානික සොත්තපත්ති මාර්ගයාගේ වශයෙන් ධම් සභුණු පෙළෙහි විභාග කළ දේශනානායෙහි මුඛමාත්‍රයක් දක්වමින් නිර්දේශිත යැ. විස්තර විභාග ධම්සභුණුයෙහි ආ සෙයින් දතයුතු.

මෙහි අට්ඨකථාවාර යැ පඤ්චකථාවාර යැ සබ්බසම්භාවිකථාවාර යැ යි මහාවාර තුනෙකි. අට්ඨකථාවාරයෙහි අෂ්ටාංගමාර්ගප්‍රතිපද ද පඤ්චකථාවාරයෙහි පඤ්චාංග මාර්ගප්‍රතිපද ද සබ්බසම්භාවිකථාවාරයෙහි පරොපණ්ණස සම්ප්‍රසුක්තධර්මප්‍රතිපද ද දක්වන ලදහ. මෙසෙයින් මේ අභිධම්මභාජනිය ත්‍රිවිධ මහාවාරයෙකින් පසළොස් කොට්ඨාස යෙකින් සැටදහසක් නයින් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූයේ වෙයි. පඤ්ඤාපුච්ඡකයෙහි කුශලාදි විභාගය බන්ධවිභවයෙහි කී නයින් දතයුතු.

ඉන්ද්‍රියවිභවය : මෙහි දෙවිසි ඉන්ද්‍රියධර්මයෝ විභාග කොට දක්වනලදහ. අභිධර්මයෙහි සෙයින් සුත්‍රාන්තයෙහි මේ දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයන් පිළිවෙළින් නො එන බැවින් ඉන්ද්‍රියවිභවයෙහි සුන්තන්තභාජනිය නො ලැබෙයි. අභිධම්මභාජනිය පඤ්ඤා පුච්ඡක යන දෙනා පමණක් මෙහි ලැබෙයි. නිද්දෙසවාරයෙහි සැකෙවින් නිර්දේශිත ඉන්ද්‍රියයන්ගේ විස්තරවිභාග ධම්සභුණු පදභාජනියෙහි ආ සෙයින් ගතයුතු. මෙහි ඉන්ද්‍රිය යන් සථිසම්භාවක බැවින් විරිදිත්තිය සමාධිත්තිය නිද්දෙසාදියෙහි සම්මාචාර්යාම මිච්ඡා වාර්යාම සම්මාසමාධි මිච්ඡාසමාධි ආදි විසින් නිර්දේශ නො වෙයි. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙහි වක්ඛ, සොත, සාන, ජීව්හ, කාය, ඉන්ද්‍රිය, පුරිස, සුඛ, දුක්ඛ, දෙමනස්ස යන ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙන ලොකික යැ කාමාවචර යි. මනින්ද්‍රිය යැ ජීවිත්තන්ද්‍රිය යැ උපෙක්ඛන්ද්‍රිය යැ සද්ධිත්තන්ද්‍රිය යැ විරිදිත්තන්ද්‍රිය යැ සතිත්තන්ද්‍රිය යැ සමාධිත්තන්ද්‍රිය යැ පඤ්ඤිත්තන්ද්‍රිය යැ යන අටදෙන වාතුර්භූමක වුවහු ලොකිකලෝකොක්තර මිශ්‍ර වෙති. සොමනස්සන්ද්‍රිය කාමාවචර රූපාවචර ලෝකොක්තර විසින් භූමිත්‍රයපයථාපන්න වූයේ ලොකික ලෝකොක්තර මිශ්‍ර වෙයි. අනඤ්ඤානඤ්ඤස්සාමිතිත්තන්ද්‍රිය යැ අඤ්ඤිත්තන්ද්‍රිය යැ අඤ්ඤානා චිත්තන්ද්‍රිය යැ යන තුන් ඉන්ද්‍රියයෝ ලොකොක්තර මැ වෙත්.

පච්චයාකාරවිභවය : මෙහි ද්වාදශාංග ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදධර්මයෝ සුන්තන්ත භාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ යන දෙකයින් විභාග වෙති. පඤ්ඤාපුච්ඡක නාය මෙහි නො ලැබෙයි. සුන්තන්තභාජනියෙහි ලා ප්‍රත්‍යයාකාරධර්මයෝ උද්දෙස නිද්දෙස විසින් දක්වනලදහ. එහි ප්‍රත්‍යයවිභාග නානාවිත්ත වශයෙනි.

අභිධම්මභාජනියෙහි ලා එකවිත්තක්ඛණික ප්‍රත්‍යයාකාරය දක්වනලද යැ. එහෙයින් සුන්තන්තභාජනියෙහි මෙන් ' අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරා ' යි බහුවචනනිර්දේශ නො කොට ' අවිජ්ජාපච්චයා සඬබාරො ' යි මාතෘකා තබනලදි.

මාතෘකායෙහි මූලපද නවයෙකි : අවිජ්ජා යැ සඬබාර යැ විඤ්ඤාණ යැ නාම යැ ඡට්ඨායතන යැ එස්ස යැ වෙදනා යැ තණ්හා යැ උපාදාන යැ කියා යි. මේ නව මූලපද යෙන් අවිජ්ජාදික යැ සඬබාරාදික යැ විඤ්ඤාණාදික යැ නාමාදික යැ ඡට්ඨායතනාදික යැ එස්සාදික යැ වෙදනාදික යැ තණ්හාදික යැ උපාදානාදික යැ යි නව නායෙක් වෙයි. එක් එක් නායෙහි ප්‍රත්‍යයවතුෂ්ක යැ භේතුවතුෂ්ක යැ සම්ප්‍රසුක්තවතුෂ්ක යැ අන්‍යො'න්‍ය වතුෂ්ක යැ යි සතර සතර වතුෂ්කයෝ වෙති. එක් එක් වතුෂ්කයෙක් වාර සතරෙකැ සම්භාවිත වෙයි. මෙසේ නව නායෙහි එක්සිය සියුසාලිස් වාරයෙක් වෙයි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

නායමාතෘකායෙහි අවිජ්ජාමූලක නය පමණක් සපුරා දක්වන ලද්දේ යැ. සඞ්ඛාර මූලකාදිය නාමමාත්‍රයෙන් නිර්දේශිත වෙයි. එද අවිජ්ජාමූලක නායානුසාරයෙන් දනුයුතු යැ. භවපදයෙහි අවිද්‍යා සඞ්ග්‍රහ වන බැව්නුදු ජාතිජරාමරණ ඇතුළු වන බැව්නුදු කිවයුතු අපූර්වයක් නැති හෙයින් භවමූලක ජාතිජරාමරණමූලක නය නො කියන ලදී.

ප්‍රත්‍යයාකාරනිර්දේශ අකුශලනිර්දේශ යැ කුශලනිර්දේශ යැ අව්‍යාකෘතනිර්දේශ යැ අවිජ්ජාමූලක කුශලනිර්දේශ යැ කුශලමූලක විපාකනිර්දේශ යැ අකුශලමූලක විපාක නිර්දේශ යැ යි ෂට්ප්‍රකාර වෙයි. නිර්දේශයෙහි ලා විත්තූප්පාදකාණ්ඩයෙහි මෙන් පළමු කුශලවිභාග නො කොට 'අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරො' යි නායමාතෘකායෙහි නික්ෂිප්ත පරිපාචිය අනුව අකුශල විභාගය පළමු කොට කියන ලදී.

අකුශලනිර්දේශ : මෙහි ප්‍රථම අකුශලචිත්තයෙහි ලා සතර චතුෂ්ක ෂොඩශවාර ප්‍රභේද ඇති අවිජ්ජාමූලක නය ප්‍රකාශිත යැ. පාළියෙහි සංක්ෂිප්ත කොට කියන ලද සංස්කාරමූලකාදි සෙසු නය ද මෙ පරිදි මැ දනුයුතු. මෙසේ ප්‍රථම අකුශලචිත්තයෙහි නව නයක්, සතිස් චතුෂ්කයක්, එක්සියසියසාලිස් වාරයක් වෙයි. අවශේෂ අකුශල චිත්තයන්හි දු මෙනෙක් මැ විභාග වෙයි. මෙහි සෙසු අකුශලචිත්තයන් අකුරෙහි දෘෂ්ටි විප්‍රයුක්තයෙහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන නො ලැබෙයි. එහි 'අධිමොක්ෂ' යෙදෙයි. දොමනස්සසහගතයෙහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා නො ලැබෙයි. එහි 'පට්ඨ' යෙදෙයි. උපාදානස්ථානයෙහි 'අධිමොක්ෂ' යෙදෙයි. විචිකිත්සාසම්ප්‍රයුක්තයෙහි 'අධිමොක්ෂ' ද නො යෙදෙයි. එහි තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි විචිකිත්සායෙන් පදපුරණ කරනලද යැ. උපාදානස්ථානය උනා වෙයි. ඖද්ධත්‍යාසම්ප්‍රයුක්තයෙහි තෘෂ්ණා ස්ථානයෙහි 'ඖද්ධත්‍ය' ද උපාදානස්ථානයෙහි 'අධිමොක්ෂ' ද යෙදෙයි. විචිකිත්සා සම්ප්‍රයුක්තයෙහි උපාදානමූලක නය නො ලැබෙයි. එහෙයින් එහි අට නයක්, දෙතිස් චතුෂ්කයක්, එක්සිය අටවිසි වාරයක් වේ.

කුශලනිර්දේශ : අකුශලවිභාගයෙහි දී පළමු මාතෘකා තබා පසුව නිර්දේශ කරනලදී. කුශලවිභාගයෙහි දී මාතෘකා නො තබා මැ නිර්දේශ කරනලදී. කුශලයෙහි අර්පණානානාව ඇති හෙයින් සාධාරණ වීසින් මාතෘකා තැබිය නො හෙයි. ලොකික කුශලයෙහි "එවමෙනස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස මුදයො හොති" යි අර්පණා වෙයි. ලොකොත්තර කුශලයෙහි "එවමෙනසං ධම්මානං සමුදයො හොති" යි අර්පණා වෙයි. මෙහි ලා අකුශලයනට අවිද්‍යාව මෙන් කුශලයනට කුශලමූලප්‍රත්‍යය වෙයි. එහෙයින් මැ අවිජ්ජාමූලකනායස්ථානයෙහි කුශලමූලකනාය ලැබෙයි. මෙහි තණ්හා උපාදාන නො ලැබෙන බැවින් තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි 'ප්‍රසාද' ද උපාදානස්ථානයෙහි 'අධිමොක්ෂ' ද යෙදේ. විභාගනය අකුශල නිර්දේශයෙහි මෙන් දනුයුතු.

අව්‍යාකෘතනිර්දේශ : මෙහි අවිජ්ජාමූලකනාය නො ලැබෙයි. චක්ඛුවිඤ්ඤාණාදි අභේතුකවිපාකයෙහි තෘෂ්ණා උපාදාන ස්ථාන නො යෙදෙයි. සභේතුකවිපාකයෙහි තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි 'ප්‍රසාද' යෙදෙයි. කුශලාකුශල අභේතුකවිපාක අකුරෙහි ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණයෙහි සඞ්ඛාර, විඤ්ඤාණ, නාම, ජරිඨායතන, එස්ස, වේදනා මූලක නය සයක් ලැබෙයි. අවශේෂ අභේතුකචිත්තයන්හි අධිමොක්ෂමූලකය හා සමග නය සතක් ලැබෙයි. සභේතුකවිපාකයෙහි ප්‍රසාදමූලකය හා සමග අට නයක් ලැබේ.

අවිජ්ජාමූලක කුශලනිර්දේශයත් කුශලමූලක විපාකනිර්දේශයත් අකුශලමූලක විපාකනිර්දේශයත් උපනිග්‍රහප්‍රත්‍යය සඳහා කියනලදී. මෙහි ප්‍රත්‍යයචතුෂ්කය මීය සෙසු චතුෂ්කයෝ නො ලැබෙත්.

තවද මේ නානාතයසහසුප්‍රතිමණ්ඩිත වූ ප්‍රත්‍යයාකාරධර්මාවබෝධය ලාමක වූ භීත සත්ත්වයන් විසින් නොකළ හැක්ක. කෘතාධිකාර වූ නිපුණ බුද්ධිඇතියන් විසින් ප්‍රත්‍යයාකාරඥාප්‍රභේදය සඳහා හැමකල්හී පයඝාප්තිශ්‍රවණය චිත්තනය ප්‍රතිපත්තිත්‍රමය යන මෙහි ස්මෘතිමත් ව උත්සාහ කටයුත්තේ ය. එයින් කියනලදී අවුවායෙහි :

" පරියත්තිසවනචිත්තන—පටිපත්තික්කමච්චජ්ජිතානං ව
 යස්මා ඤාණපහෙදෙ—න කදවිපි හොති එතස්මිං
 පරියත්තිසවනචිත්තන—පටිපත්තික්කමනො සද්ධිරො
 තත්ථ කසිරා න හඤ්ඤා—කරණියතරං තතො අත්ථි " යි.

ත්‍රිපිටකධාරී කුශාලබුද්ධිමත් බුද්ධසොෂාවාරීන් විසින් ප්‍රත්‍යයාකාරවර්ණනාවට පැමිණ මහසයුරට බැසගත්තකු සෙයින් ප්‍රතිෂ්ඨා නොලබන බව ද, එහෙත් නානාදේශනාතය මණ්ඩිත වූ තෙවළොබුද්ධත් සසුන ද නොසිඳූපවත්නා පෙර ඇරුන් පැවැසූ මහ ද ඇසුරු කොට ප්‍රත්‍යයාකාරවර්ණනා කරනබව ද පැවසූ සේ සැලැකියයුතු ය.

සතිපට්ඨානවිභිද්ධ : මෙහි සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනිය යෙහි ලා සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෝ අධ්‍යාත්ම වශයෙන් ද බාහිර වශයෙන් ද අධ්‍යාත්ම බාහිර වශයෙන් ද විභාග කරනලදහ. කායානුපස්සනායෙන් රූපස්කන්ධපරිග්‍රහ ද වේදනානුපස්සනායෙන් වේදනාස්කන්ධපරිග්‍රහ ද චිත්තානුපස්සනායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධ පරිග්‍රහ ද ධම්මානුපස්සනායෙන් සංඤ්ඤාස්කන්ධ සංස්කාරස්කන්ධ පරිග්‍රහ ද කියන ලද වෙන්. අභිධම්මභාජනිය ලොකුත්තරසතිපට්ඨානවශයෙන් දේශිත යැ. එහි ලා ධම්මසඛිගණී යෙහි විභාග කොට දක්වනලද දේශනා නයෙහි මුඛමාත්‍රය දක්වනලදී. විස්තර විභාග ධම්මසඛිගණී නයානුසාරයෙන් ගතයුතු. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර සතිපට්ඨානයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡක යෙහි ද ලෝකෝත්තර සතිපට්ඨානයෝ මැ කියනලදහ.

සම්මප්පධානවිභිද්ධ : මෙහි සතර සමාක්ප්‍රධානයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්ම භාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර සමාක්ප්‍රධානයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡක යෙහි ද ලොකොත්තර සමාක්ප්‍රධානයෝ මැ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි දක්වන ලද්දේ නයමුඛමාත්‍රයෙකි. විස්තර විභාග ධම්මසඛිගණී අනුසාරයෙන් දතයුතු වේ.

ඉද්ධිපාද විභිද්ධ : මෙහි සතර සෘද්ධිපාදයෝ තුන් නයින් විභාග කොට දක්වන ලදහ. 'ඉද්ධි' නම් ඡන්දදිය අධිපති කොට ප්‍රතිලබ්ධ උපචාරධ්‍යානාදී ධර්ම යි. උපචාරධ්‍යානාදී කුශලචිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ඡන්දසමාධිපධානසඛිබාරයනට ප්‍රතිෂ්ඨා වූ සතර අරූපස්කන්ධාදී අවශේෂ චිත්තවේකසික ධර්මරාශිය 'ඉද්ධිපාද' නම් වෙයි. ප්‍රතිලබ්ධ ධර්ම ඉද්ධි යැ, එයට පූර්වභාගය 'ඉද්ධිපාද' නම් වෙයි. ප්‍රථමධ්‍යානය ඉද්ධි යැ, එහි පරිකර්ම 'ඉද්ධිපාද' නම් වෙයි. සෙසු ධ්‍යාන මාර්ග ආදියෙහි දුමසේ දතයුතු. මෙහි සුත්තන්ත භාජනියෙහි ලා ලොකිකලොකොත්තර මිශ්‍ර ඉද්ධිපාද කියනලද යැ. අභිධම්මභාජනියෙහි ලා ලොකොත්තර ඉද්ධිපාද මැ කියනලදී.

බොජ්ඣංගවිභිද්ධ : මෙහි සප්තබොධ්‍යාසඛිධර්මයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්ම භාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනිය නයත්‍රයෙකින් යුක්ත වෙයි. ප්‍රථම නය පූර්වභාග විදර්ශනා වශයෙන් කථිත යැ. ද්විතීය නයෙහි අධ්‍යාත්ම බාහිර වශයෙන් තුණ්ඩ බොධ්‍යාසඛිගණයක් කියනලද යැ. තෘතීය නය භාවනා වශයෙන් දක්වනලදී. අභිධම්මභාජනියෙහි නය සතරෙකි : සප්තබොධ්‍යාසඛිගණන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විභාග කිරීම එක් නයෙක. වෙන වෙන ගෙන විභාග කිරීම එක් නයෙකි. යළි එ දෙක කුශල විසින් ද විපාක විසින් දැයි ද්විවිධ වෙයි. මෙසෙයින් නය

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සතරෙක් වේ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ප්‍රථම නයෙහි ලෝකික බොධ්‍යාධිගයෝ ද ද්විතීය තෘතීය දෙනයෙහි ලෝකික ලෝකොත්තර මිශ්‍ර බොධ්‍යාධිගයෝ ද කියනලදහ. අභිධම්ම භාජනියෙහි දු පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි දු ලෝකොත්තර බොධ්‍යාධිගයෝ මැ කියනලදහ.

මාර්ගවිභිධාන : මෙහි මාර්ගාධිගයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්මභාජනිය, පඤ්ඤ පුච්ඡක යන තුන් නයින් විභාග වෙති. යළි සුත්තන්තභාජනිය දෙනයෙකින් විභක්ත වෙයි. පළමු නය සච්චවිභිධානයෙහි දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපදනිද්දෙසයෙහි කියනලද සේ යැ. දෙවැන්න භාවනා වශයෙන් දක්වන ලදී. අභිධම්මභාජනියෙහි ලෝකොත්තර මාර්ග කියනලද යැ. එහි අට්ඨකිකිකවාර යැ පඤ්චකිකිකවාර යැ යි වාර දෙකෙකි. අට්ඨකිකිකවාරය මාර්ගාධිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන කරන ලද්දේ යැ. පඤ්චකිකිකවාරයෙහි මාර්ගාධිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන ද වෙයි, වෙන වෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන ද වෙයි. යළි කුශල වශයෙන් ද කුශලවිපාක වශයෙන් ද විභාග වෙයි. 'පඤ්චාකිකිකමාර්ග' යි කිව ද ලෝකොත්තරමාර්ගය අෂ්ටාකිකික මැ වෙයි. වාචා කම්මන්ත ආර්ථික යන මේ අඩිගයන් මාභිභාවනාවට පූර්වභාගයෙහි සුපරිශුද්ධ බැවින් මෙහි නො කියනලද යැ. සුත්තන්තභාජනියෙහි "අරියො අට්ඨකිකිකො මග්ගො" යි 'ආයා' පදයෙන් වෙසෙසා කියනලද යැ. අභිධම්මභාජනියෙහි 'අරියො' යි නො වෙසෙසා "අට්ඨකිකිකො මග්ගො" යි කියන ලදී. 'ආයා' යි නො කිව ද අෂ්ටාකිකිකමාර්ගය ආයා ම වෙයි. සුත්තන්තභාජනියෙහි 'ලෝකික ලෝකොත්තර මිශ්‍ර මාර්ගාධිගයෝ' කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි දු ලෝකොත්තරමාර්ගාධිගයෝ මැ දක්වනලදහ.

ක්කාන්තවිභිධාන : මෙහි සතර ධ්‍යානයෝ තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්ත භාජනියෙහි ලා පළමු කොට සකල සුත්‍රාන්තභාජනියට මැ මාතෘකා තබා නික්මිජ්ජන මාතෘකායෙහි පිළිවෙළින් පදභාජනිය කෙරෙමින් නිද්දෙස කියනලදී. එහි ලා චතුසාරිපුද්ධිසිලය ද ධ්‍යානභාවනාවට උපකාරකධර්මයෝ ද ඒ ධර්මයන්ගේ අපරිභාජනිය පිණිස හා කර්මස්ථාන විස්මාකි නො වන පිණිස ස්මෘතිසම්ප්‍රජනායාමායොගය ද භාවනානු රූප සේනාසන පරිග්‍රහ ද ධ්‍යානානුරූප ථීයාපථ ද ධ්‍යානභාවනාරම්භය ද ධ්‍යානප්‍රත්‍යානික ධර්මප්‍රත්‍යාණය ද සියලු ධ්‍යානයන්ගේ උත්පත්තික්‍රම ද දක්වනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ලා ධම්මසභුණු චිත්තූපපාදකාණ්ඩයෙහි ආ නයින් පෙළ තබා කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් විභාග නය දක්වනලදී. විස්තරවිභාග ධම්මසභුණුයෙහි කී නයින් දතයුතු. සුත්තන්ත භාජනියෙහි දු අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි දු ලෝකිකලෝකොත්තර මිශ්‍ර වූ මැ ධ්‍යානයෝ කියනලදහ.

අප්පමඤ්ඤාවිභිධාන : මෙහි සතර අප්‍රාමාණ්‍යයෝ සුත්තන්තභාජනියාදී තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි පළමු මාතෘකා තබා අනතුරු වැ නික්මිජ්ජනමාතෘකා යෙහි පදභාජනිය සැකෙවින් දක්විණ. විස්තරවිභාග චිත්තූපපාදකාණ්ඩයෙහි කී අයුරු යි. අභිධම්මභාජනියෙහි කුශල විසිනුදු විපාක විසිනුදු ක්‍රියා විසිනුදු විභාග නය සැකෙවින් දක්වන ලද යැ. විස්තරවිභාග චිත්තූපපාදකාණ්ඩයෙහි ආ සෙයින් දතයුතු. නයත්‍රයෙහි මැ ලෝකික අප්‍රාමාණ්‍යයෝ මැ කියන ලදහ.

ශික්ඛාපදවිභිධාන : මෙහි පඤ්චශික්ෂාපද අභිධම්මභාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන දෙනයින් විභාග කොට දක්වනලද යැ. පළමු මාතෘකානික්ෂෙප ද ඉක්බිති පදභාජනිය ද වෙයි. පදභාජනිය නයත්‍රයෙකින් සමන්විත වෙයි. ප්‍රථමනයෙහි චිරතිශික්ෂා දක්වනලද වෙයි. ද්විතීය නයෙහි වෙනනා ද තෘතීය නයෙහි වෙනනාසම්ප්‍රයුක්ත පරොපණ්ණාස ධර්මයෝ ද ශික්ෂාත්වයෙන් දක්වන ලදහ. මොහු අෂ්ටකාමාවචර කුශලචිත්තයාගේ වශයෙන් විභාග කරනලද වෙති. යළි වාතුර්භූමක කුශලධර්ම ද ශික්ෂිතව්‍යභාවයෙන්

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ශික්ෂායෙහි ලා ගෙන එහි විභාගනය සැකෙවින් දක්වනලද්දේ යැ. විස්තර විභාග ධම්මසංගීහණී අනුසාරයෙන් දැනුතු වෙයි. මෙහි අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤාපට්ඨකයෙහි දු ලොකික වූ මැ ශික්ෂාපදයෝ කියනලදහ.

පටිසම්භිදවිභික්ඛ : මෙහි සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයෝ නයත්‍රයෙන් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි සත්‍යවාර යැ හෙතුවාර යැ ධර්මවාර යැ ප්‍රත්‍යයාකාරවාර යැ පයථාජනිවාර යැ යි විභාගවාර පසෙක් වෙයි. අභිධම්මභාජනියෙහි කුශලාකුශල විපාක ක්‍රියා විසින් වාර සතරෙක් වෙයි. විපාක හා ක්‍රියා හා මෙදෙක අර්ථප්‍රතිසංවිදයෙහි සංගීහණික වන බැවින් විපාකක්‍රියාවාරයෙහි ධර්මප්‍රතිසංවිද හැර සෙසු තුන් ප්‍රතිසංවිදවෝ යෙදෙති. මෙහි පාළිය නයමුඛමාත්‍රයක් දක්වා සංක්ෂිප්ත කරනලද ය. විස්තරවිභාග විත්තප්පාදකාණ්ඩයෙහි කී නැයිත් ගතයුතු වෙයි. මෙහි අර්ථප්‍රතිසංවිද ලොකික ද ලොකොත්තර ද වෙයි. අවශේෂ තුන් ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයෝ ලොකික වෙත්.

ඤ්ඤා විභික්ඛ : මෙහි ඵ්කවිධඤ්ඤානවස්තුවෙහි පටන් දශවිධඤ්ඤානවස්තුව තෙක් දශපරිච්ඡේදයෙකින් මාතෘකා තබා නික්ෂිප්ත පදනුමයෙන් නිද්දේස කරනලද යැ. ඔවුනතුරෙහි ඵකමාතෘකායෙහි අටසැත්තැ පදයෙක් වෙයි. ද්විකමාතෘකායෙහි පන්තිස්ද්විකයෙක. ත්‍රිකමාතෘකායෙහි අටාසු ත්‍රිකයෙක. චතුෂ්කමාතෘකායෙහි එක්විසි චතුෂ්කයෙක. පඤ්චකමාතෘකායෙහි පඤ්චක දෙකෙක. ෂට්කමාතෘකායෙහි එක් ෂට්කයෙක. සප්තකමාතෘකායෙහි එකොළොස් සප්තකයෙක. අෂ්ටකමාතෘකායෙහි එක් අෂ්ටකයෙක. නවකමාතෘකායෙහි එක් නවකයෙක. දශකමාතෘකායෙහි එක් මැ දශකයෙකි. මෙහැම නිද්දේසයෙහි ලා විභාග කොට දක්වනුලැබේ.

බුද්දකවත්ථු විභික්ඛ : මෙහි ක්ලේශධර්මයෝ විභාග වෙති. නානාප්‍රකාරක්ලේශ ධර්මයන් එකොළොස් අයුරෙකින් සංග්‍රහ කොට මාතෘකා තබා යළි උද්දිෂ්ටපදනුමයෙන් නිර්දේශ කරනලද යැ. එහි ඵකමාතෘකායෙහි පටන් දශකමාතෘකා තෙක් පිළිවෙළින් පරිච්ඡේද දශයෙක් ද අවසානයෙහි තණ්හාවිවරිත දෑ එකොළොස් පරිච්ඡේදයෙක් වෙයි. ඵකමාතෘකා තෙසැත්තැවෙක් වෙයි. ද්විකමාතෘකා අටළොසෙක. ත්‍රිකමාතෘකා පන්තියෙක. චතුෂ්කමාතෘකා තුදුසෙක. පඤ්චකමාතෘකා පසළොසෙක. ෂට්කමාතෘකා තුදුසෙක. සප්තකමාතෘකා සතෙක. අෂ්ටකමාතෘකා අටෙක. නවකමාතෘකා නවයෙක. දශකමාතෘකා සතෙක. අෂ්ටාදශකමාතෘකා සයෙකි. මෙසේ අටසියක් ක්ලේශධර්මයන් මාතෘකා කොට තබා එහැම නිද්දේසයෙහි ලා විභාග කොට දක්වන ලදී.

ධම්මහදසවිභික්ඛ : මෙහි ස්කන්ධාදි ද්වාදශ ධර්ම කෙනෙක් විභාග වෙති. විභාගවාර දශයෙකි. ප්‍රථමවාරය සංඛ්‍යාසංගීහණිකවාර නම් වෙයි. එහි ස්කන්ධ, ආයතන, ධාතු, සත්‍ය, ඉන්ද්‍රිය, හෙතු, ආහාර, ස්පර්ශ, වේදනා, සංඥ, චේතනා, චිත්ත යන ද්වාදශසංගීහණයෝ වෙති. ද්විතීයවාරයෙහි ලා කාමධාතු ආදියෙහි යථෝක්තධර්මයන්ගේ උත්පත්ති හා අනුත්පත්ති දක්වෙයි. තෘතීයවාරයෙහි ලා කාමධාතු ආදියෙහි ස්කන්ධාදීන්ගේ පයථා පන්ත-අපයථාපන්ත භාවය දැක්වෙයි. චතුර්ථවාරයෙහි ලා තුන් භූමියෙහි උත්පත්ති ක්ෂණයෙහි ස්කන්ධාදීන්ගේ විද්‍යාමාන-අවිද්‍යාමානභාවය දක්වෙයි. පඤ්චමවාරය ඒ ධර්මයන් භූමාන්තර වශයෙන් දක්වයි. අෂ්ටවාරය ඒ ඒ ගතියෙහි උත්පාදකකර්ම හා ආයුෂ්ප්‍රමාණ දක්වයි. සප්තමවාරයෙහි ස්කන්ධාදිධර්මයන්ගේ අභිඤ්ඤායාදි භාවය දක්වෙයි. අෂ්ටමවාරයෙහි ඔවුන්ගේ සාරමමණ-අනාරමමණ භාවය දක්වෙයි. නවමවාරයෙහි ස්කන්ධාදි ධර්මයෝ දෘෂ්ටව්‍යුතාදි වශයෙන් සංග්‍රහ කරනලද වෙති. දශමවාරයෙහි ස්කන්ධාදි ධර්මයන්ගේ කුශලත්‍රිකාදි සංග්‍රහය දක්වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ගුත්ථප්‍රමාණ : උක්තප්‍රකාර අටළොස් පරිච්ඡේදයෙකින් සමන්විත වූ විභධිග ප්‍රකරණය වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් බන්ධවිභධිග පස් බණවරෙකින් ද ආයතන විභධිග සාතිරෙක බණවරෙකින් ද ධාතු විභධිග දෙබණවරෙකින් ද සව්ව විභධිග දෙබණ වරෙකින් ද ඉන්ද්‍රිය විභධිග සාතිරෙක බණවරෙකින් ද පව්වයාකාර විභධිග බණවර සයෙකින් ද සතිපට්ඨාන, සම්මප්පධාන, ඉද්ධිපාද, බොජ්ඣංග, මග්ග විභධිග සාතිරෙක බණවර බැවින් ද ඤාන විභධිග දෙබණවරෙකින් ද අප්පමඤ්ඤ, සික්ඛාපද, පටිසම්භිද විභධිග සාතිරෙක බණවර බැවින් ද ඤාණ විභධිග, බුද්දක විභධිග තුන් බණවර බැවින් ද ධම්මගද්‍ය විභධිග දෙබණවරෙකින් ද* යි පන්තිස් බණවරෙකින් පරිමිත වූයේ යි.

විභධිගප්පකරණඅනුවාදය : ලඛිකාබොද්ධමණ්ඩලය මගින් පත්කරනලද ත්‍රිපිටක මණ්ඩලය විසින් සම්මත වූයේ ත්‍රිපිටකපාළිය සිංහල අනුවාදයක් සහිත කොට ප්‍රකාශයට පමුණුවාලීම යැ. එහෙයින් විභධිගප්පකරණය වැනි විවිධ නායගහනයෙන් ගම්භීර වූ සුනිපුණ ධර්මවිභාග ඇති ප්‍රකරණයක් පවා අර්ථව්‍යාඛ්‍යානයෙන් විවරණ කිරීමට අවසර යෙක් නොවීය. එහෙත් දුර්ගමස්ථානයෙහි වරහන් තුළ අතිරෙක අර්ථ යෙදීමෙන් ද, කිසි තැනෙක අවුවාගත පයඝාය අර්ථ දැක්වීමෙන් ද බෙහෙවින් අභිධර්ම පාරිභාෂික ශබ්දයන්ට ප්‍රමුඛස්ථානය දෙමින් ස්වභාෂාරීතිය ද නොපිරිහෙළා මේ විභධිගානුවාදය සම්පාදනය වී ඇතිබව සැලකිය යුතුය. මෙසේ විභධිගප්පකරණ ප්‍රථමභාගය ප්‍රකාශයට පමුණුවාලීමෙන් මේ උද්‍යතර සත්කායඝායෙහි සභාය වූ ත්‍රිපිටකසංස්කාරකමණ්ඩලය ශ්‍රීලංකාපන්තර්ගේ සංස්කෘතිකඅධිකාරිය හා රජයේ මුද්‍රණාංශය ඇතුළු හැම සුධිත්‍ර ප්‍රශංසාහරයෝ යි.

සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක්වෙත්වා.

කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිර.

1975 වෙසක්,
ත්‍රිපිටක කායඝාලය,
මහානායක වාරිකාරාමය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ - 7.

සංකේත නිරූපණය

ABBREVIATIONS

- සිඉ — සිංහලාකාර ඉද්දිත විභංගප්‍රකරණය.
- සිඉ: සිඉ — ශ්‍රීපාද ත්‍රිපිටක ඉද්දිතය.
- මනුප — (මහනුවර පත්තිරිප්පුව) රාජකීය පුස්තකාලය -
- පැව් — පැල්මඩුල්ල විහාරයට අයත් පුස්තකොලපොත.
- මජ්ඣ. — මජ්ඣමනිකාසුත්ත පොත.
- සං. — තායිලන්තයෙහි ඉද්දිත - විභංගප්‍රකරණය.
- PTS — PALI TEXT SOCIETY VIBHANGAPPAKARANA

VOWELS

CONSONANTS

Conjunct - Consonants

ଘାଁ ଗିଁ ଗିଁ ଲୁଲୁ ଲୁଲୁ ଡେ ଡେ ଡେ

විභවගප්පකරණ - පටිමහාග

විසය සූචි

			පිටපිකක
1. බිනිවිසමෙහි			2 - 122
1. සුතනනනහාජනිතං	...	...	2 - 20
2. අභිබලහාජනිතං	...	...	22 - 104
3. රූපකකකො	...	...	22 - 24
4. වෙදනාකකකො	...	...	26 - 46
5. සංඝායකකකො	...	...	46 - 64
6. සංඝාරකකකො	...	...	66 - 86
7. විඤ්ඤාණකකකො	...	...	86 - 104
8. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	...	...	104 - 122
2. ආයතනවිසමෙහි			124 - 148
1. සුතනනනහාජනිතං	...	...	124
2. අභිබලහාජනිතං	...	...	124 - 132
3. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	...	...	132 - 148
3. ඛාතු විසමෙහි			150 - 180
1. සුතනනනහාජනිතං	...	...	150 - 158
2. අභිබලහාජනිතං	...	...	158 - 162
3. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	...	...	162 - 180
4. සමවිසමෙහි			182 - 218
1. සුතනනනහාජනිතං	...	...	182 - 192
2. අභිබලහාජනිතං	...	...	194 - 202
3. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	...	...	202 - 218
5. ඉන්ද්‍රිය විසමෙහි			220 - 242
1. අභිබලහාජනිතං	...	...	220 - 224
2. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	...	...	224 - 242

			පිටුවකිනි
6. පටිච්චසමුපපාද විභග්ගො			244 - 338
1. සුත්තන්තහාජනියං	...	...	244 - 248
2. අභිධම්මහාජනියං	...	...	248 - 338
3. මානිකා	...	...	348 - 256
4. පච්චයචතුක්කං	...	...	256 - 264
5. හෙතුචතුක්කං	...	...	264 - 270
6. සම්පසුත්තචතුක්කං	...	...	272 - 278
7. අඤ්ඤමඤ්ඤචතුක්කං	...	...	278 - 288
8. අකුසලනිද්දෙසො	...	...	288 - 294
9. කුසලනිද්දෙසො	...	...	294 - 302
10. අව්‍යාකතනිද්දෙසො	...	...	302 - 322
11. අවිජ්ජාමූලකකුසලනිද්දෙසො	...	...	322 - 326
12. කුසලමූලකවිපාකනිද්දෙසො	...	...	326 - 334
13. අකුසලමූලකවිපාකනිද්දෙසො	...	...	334 - 338
 7. සනිපට්ඨානවිභග්ගො			 340 - 366
1. සුත්තන්තහාජනියං	...	...	340 - 356
කායානුපස්සනා නිද්දෙසො	...	...	340 - 344
වේදනානුපස්සනා නිද්දෙසො	...	...	344 - 346
චිත්තානුපස්සනා නිද්දෙසො	...	...	346 - 350
ධම්මානුපස්සනා නිද්දෙසො	...	...	350 - 356
2. අභිධම්මහාජනියං	...	...	356 - 360
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	360 - 366
 8. සමමප්පධානවිභග්ගො			 368 - 382
1. සුත්තන්තහාජනියං	...	...	368 - 372
2. අභිධම්මහාජනියං	...	...	372 - 376
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	376 - 382
 9. ඉද්ධිපාදවිභග්ගො			 384 - 400
1. සුත්තන්තහාජනියං	...	...	384 - 388
2. අභිධම්මහාජනියං	...	...	390 - 394
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	...	...	396 - 400

අභිධම්මපිටකේ

විභංගපාකරණං

පඨමො භාගො

අභිධම්මපිටකේ

විභට්ඨපාසකර්මය

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්මුදාසස.

1. බන්ධවිභට්ඨයා

1. පඤ්චකකිකා: රූපකකිකෝ වේදනාකකිකෝ සඤ්ඤාකකිකෝ සංකාරකකිකෝ විඤ්ඤාණකකිකෝ.

2. තස්ස කතමෝ රූපකකිකෝ:

යං කිඤ්චි රූපං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣතං වා බහිඤ්ඤා වා ඕළාරිකං වා සුචුමං වා තීනං වා පණ්ණිනං වා යං දුරේ සන්තිකේ වා තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඝිතිපිත්තා, අයං චූළචිති රූපකකිකෝ.

3. තස්ස කතමං රූපං අතීතං:

යං රූපං අතීතං නිරුද්ධං විගතං විපරිණතං අත්ථගතං අබ්බත්ථං ගතං උපපජ්ජිතා විගතං අතීතං අතීතංසෙන සංඝගිතං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තඤ්ඤා මහාභූතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං අතීතං.

4. තස්ස කතමං රූපං අනාගතං:

යං රූපං අජාතං අභූතං අසංඤ්ජාතං අනිබ්බන්තං අනභිනිබ්බන්තං අපානුභූතං අනුප්පන්නං අසමුප්පන්නං අනුච්චිතං අසමුච්චිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සංඝගිතං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තඤ්ඤා මහාභූතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං අනාගතං.

5. තස්ස කතමං රූපං පච්චුප්පන්නං:

යං රූපං ජාතං භූතං සංඤ්ජාතං නිබ්බන්තං අභිනිබ්බන්තං පානුභූතං උප්පන්නං සමුප්පන්නං උච්චිතං සමුච්චිතං පච්චුප්පන්නං පච්චුප්පන්නංසෙන සංඝගිතං චත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තඤ්ඤා මහාභූතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං පච්චුප්පන්නං.

6. තස්ස කතමං රූපං අජ්ඣතං:

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතං පච්චිතං නිශ්කං¹ පාපිප්ප්ඤ්ඤා උපාදින්නං² චත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තඤ්ඤා මහාභූතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං අජ්ඣතං.

1. නිශ්කං - සිමු,

2. උපාදිණ්ණං - PTS.

විභංග පෙළ

ඒ හඟවත් අර්හත් සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා!

1. සංකතී විභංගය

1. ස්කන්ධ පසෙකි : රූපස්කන්ධ යැ වේදනාස්කන්ධ යැ සංඥාස්කන්ධ යැ සංස්කාරස්කන්ධ යැ විඥාස්කන්ධ යි.

2. එහි රූපස්කන්ධය කවරෙ යත් :

ආධ්‍යාත්මික වේවයි බාහිර වේවයි ඔදරික වේවයි සුක්ෂ්ම වේවයි භීත වේවයි ප්‍රණීත වේවයි දුර වේවයි ළඟ වේවයි අතීතානාගත ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ යම් කිසි රූපයෙක් වේ ද, එ හැම රූපය එක්පරිද්දෙකින් කැටි කොට හකුළවා ගෙන මේ රූපස්කන්ධ යයි කියනු ලැබේ.

3. එහි අතීතරූපය කවරෙ යත් :

(හව වශයෙන් හෝ ක්ෂණවශයෙන් හෝ) ඉක්ම ගිය නිරුද්ධ වූ වෙන් වැ ගියා වූ පෙරළීමට ගියා වූ අස්තයට ගියා වූ වෙසෙයින් අස්තයට ගියා වූ ඉපද වෙන් වැ ගියා වූ ඉක්ම ගියා වූ අතීතාශයෙන් සඩ්ග්‍රහයට ගියා වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ 'අතීතරූප' යි කියනු ලැබේ.

4. එහි අනාගතරූපය කවරෙ යත් :

(හව වශයෙන් හෝ ක්ෂණවශයෙන් හෝ) නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නූපත් නො නිපත් වෙසෙයින් නො නිපත් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නූපත් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාශයෙන් සඩ්ග්‍රහීත වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ 'අනාගතරූප' යි කියනු ලැබේ.

5. එහි ප්‍රත්‍යුත්පන්නරූපය කවරෙ යත් :

හටගත් උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙහි උපත් නිපත් වෙසෙයින් නිපත් පහළ වූ උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙහි උපත් නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සම්චායයෙන් නැඟුණු වර්තමාන වූ වර්තමානාශයෙන් සඩ්ග්‍රහීත වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ 'ප්‍රත්‍යුත්පන්න රූප' යි කියනු ලැබේ.

6. එහි ආධ්‍යාත්මිකරූපය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ තමතමන් අයත්, තමතමන් කෙරෙහි වූ, ස්වකීය වූ පුද්ගලයකු පාසා පවත්නා වූ උපාදින්න වූ යම් රූපයෙක් වේ ද, සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ 'ආධ්‍යාත්මිකරූප' යි කියනු ලැබේ.

7. තත්ත්ව කතමං රූපං බ්‍රහ්මා:

යං රූපං තෙසං තෙසං පරිසරතානං පරිපුර්ණතානං අජ්ඣන්තං පට්ඨන්තං නිසංසං පාටිපුර්ණාලිකං උපාදිතං චන්තාරො ච මහාභූතා චතුර්ත්වාරො මහාභූතානං උපාදය රූපං, ඉදං වූච්චති රූපං බ්‍රහ්මා.

8. තත්ත්ව කතමං රූපං ඔලාරිකං:

චක්කායතනං රූපායතනං සොකායතනං සඤ්ජායතනං ඝාතායතනං ගණ්ඩායතනං ජිව්හායතනං රසායතනං කායායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං වූච්චති රූපං ඔලාරිකං.

9. තත්ත්ව කතමං රූපං සුමුමං:

ඉඤ්ජිතං පුරිසිඤ්ජිතං ජිව්හිඤ්ජිතං කායවිඤ්ජානති චච්චිඤ්ජානති ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපුත්තා රූපස්ස මුදුත්තා රූපස්ස කම්මඤ්ජානා රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා කබලිඞ්කාරො¹ ආභාරො, ඉදං වූච්චති රූපං සුමුමං.

10. තත්ත්ව කතමං රූපං භීතං:

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං උඤ්ඤානං අවඤ්ඤානං භීතිතං පරිභූතං අවිනිකතං භීතං භීතමතං භීතසම්මතං අනිට්ඨං අකන්තං අමනාපං රූපා සඤ්ජා ගණ්ඩා රසා ථොට්ඨබ්බා, ඉදං වූච්චති රූපං භීතං.

11. තත්ත්ව කතමං රූපං පණ්ණිතං:

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං අනුඤ්ඤානං අනවඤ්ඤානං අභීතිතං අපරිභූතං විනිකතං පණ්ණිතං පණ්ණිතමතං පණ්ණිතසම්මතං ඉට්ඨං කන්තං මනාපං රූපා සඤ්ජා ගණ්ඩා රසා ථොට්ඨබ්බා, ඉදං වූච්චති රූපං පණ්ණිතං, තං තං වා පන රූපං උපාදයුපාදය රූපං භීතං පණ්ණිතං දට්ඨබ්බං.

12. තත්ත්ව කතමං රූපං දුරෙ:

ඉඤ්ජිතං -පෙ- කබලිඞ්කාරො¹ ආභාරො; යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්ඤා රූපං අනාසන්නෙ අනුපකට්ඨෙ දුරෙ අසන්තිකෙ, ඉදං වූච්චති රූපං දුරෙ.

13. තත්ත්ව කතමං රූපං සන්තිකෙ:

චක්කායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්ඤා රූපං අසන්නෙ උපකට්ඨෙ අවිදුරෙ සන්තිකෙ, ඉදං වූච්චති රූපං සන්තිකෙ. තං තං වා පන රූපං උපාදයුපාදය රූපං දුරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බං.

14. තත්ත්ව කතමො වෙදනාකකිකො:

යා කාචී වෙදනා අතීතානාගතපට්ඨුපපන්නා අජ්ඣන්තා වා බ්‍රහ්මා වා ඔලාරිකා වා සුමුමා වා භීතා වා පණ්ණිතා වා යා දුරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසංඝ්ඤ්ඤාතිතා අභිසංඝ්ඤ්ඤාතිතා, අයං වූච්චති වෙදනාකකිකො.

1. කබලිඞ්කාරො - මජ්ඣං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

7. එහි බාහිරරූපය කවරේ යත් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුරුලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ තමනමත් කෙරෙහි වූ ස්වකීය වූ පුහුලකූ පාසා පවත්නා වූ උපාදින්න වූ යම් රූපයක් වේද, සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද යන මේ ' බාහිර රූප ' යි කියනු ලැබේ.

8. එහි ඖදරිකරූපය කවරේ යත් :

වක්ෂුරායතන යැ රූපායතන යැ ශ්‍රොත්‍රායතන යැ ශබ්දයතන යැ ස්පර්ශායතන යැ ගන්ධායතන යැ ජීව්වායතන යැ රසායතන යැ කායායතන යැ ස්ප්‍රේෂ්ටව්‍යායතන යැ යන මේ ' ඖදරිකරූප ' යි කියනු ලැබේ.

9. එහි සුක්ෂමරූපය කවරේ යත් :

ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ පුරුෂෙන්ද්‍රිය යැ ජීවිතෙන්ද්‍රිය යැ කායවිඤ්ජනි යැ චාග්විඤ්ජනි යැ ආකාශධාතු යැ අබ්ධාතු යැ රූපයාගේ ලසුන්ව යැ රූපයාගේ මදුන්ව යැ රූපයාගේ කර්මණ්‍යත්ව යැ රූපයාගේ උපවය යැ රූපයාගේ සන්නි යැ රූපයාගේ ජරතා යැ රූපයාගේ අනිත්‍යතා යැ කවලීකාරාභාර යැ යන මේ ' සුක්ෂමරූප ' යි කියනු ලැබේ.

10. එහි භීතරූපය කවරේ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන් විසින් අවමන් කරන ලද ලාමක වශයෙන් සලකනලද බැහැර කළ පරිභව කළ නො ගරු කළ භීත වූ භීත යයි සලකනලද භීත යයි සම්මත වූ අනිෂ්ට වූ අකාන්ත වූ අමනාප වූ යම් රූපයක් වේද, එබඳු වූ රූපයෝ යැ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රේෂ්ටව්‍යයෝ යැ යන මේ ' භීතරූප ' යි කියනු ලැබේ.

11. එහි ප්‍රණීතරූපය කවරේ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන් විසින් අවමන් නො කරනලද ලාමක වශයෙන් නො සිතන ලද බැහැර නො කළ පරිභව නො කළ ගරු කළ ප්‍රණීත වූ ප්‍රණීත යයි සලකන ලද ප්‍රණීත යයි සම්මත වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනවචිත යම් රූපයක් වේද, එබඳු වූ රූපයෝ යැ ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්ප්‍රේෂ්ටව්‍යයෝ යැ යන මේ ' ප්‍රණීතරූප ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ රූපය නිසා භීතප්‍රණීතරූපය දතයුතු යි.

12. එහි දුරේරූපය කවරේ යත් :

ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යැ . . . කවලීකාරාභාර යැ, තවද අනාසන්නයෙහි බැහැර දුර නො ළඟ වූ අන්‍යා වූ ද යම් රූපයක් ඇද්ද, මේ ' දුරේරූප ' යි කියනු ලැබේ.

13. එහි සන්නිකේරූපය කවරේ යත් :

වක්ෂුරායතන යැ . . . ස්ප්‍රේෂ්ටව්‍යායතන යැ තවද ආසන්නයෙහි සම්පයෙහි නුදුරෙහි ළඟ වූ අන්‍යා වූ ත් යම් රූපයක් ඇද්ද, මේ ' සන්නිකේරූප ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ රූපය නිසා දුරේ සන්නිකේ රූපය දතයුතු.

14. එහි වේදනාස්කන්ධය කවරේ යත් :

අධ්‍යාත්ම වේවයි බාහිර වේවයි ඖදරික වේවයි සුක්ෂම වේවයි භීත වේවයි ප්‍රණීත වේවයි අනිත්‍යතාගතප්‍රකාශත්වය වූ යම්කිසි වේදනාවක් වේ ද, දුර වූ හෝ ළඟ වූ හෝ යම් වේදනාවකුත් වේ ද, ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හකුළුවා මේ ' වේදනාස්කන්ධ ' යි කියනු ලැබේ.

15. තත් කතමා වෙදනා අතීතා:

යා වෙදනා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ඛතා අබ්භත්තං ගතා උපපජ්ඣා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සංඛතීතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති වෙදනා අතීතා.

16. තත් කතමා වෙදනා අනාගතා:

යා වෙදනා අජාතා අභූතා අසංඝාතා අනිබ්බතා අනභිනිබ්බතා අපාකුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සංඛතීතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති වෙදනා අනාගතා.

17. තත් කතමා වෙදනා පච්චුප්පන්නා:

යා වෙදනා ජාතා භූතා සංඝාතා නිබ්බතා අභිනිබ්බතා පාකුභූතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙන සංඛතීතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති වෙදනා පච්චුප්පන්නා.

18. තත් කතමා වෙදනා අජ්ඣතනා:

යා වෙදනා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතනං පච්චතනං නියකා පාච්ඡුග්ගලිකා උපාදින්නා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති වෙදනා අජ්ඣතනා.

19. තත් කතමා වෙදනා බසිද්ධා:

යා වෙදනා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣතනං පච්චතනං නියකා පාච්ඡුග්ගලිකා උපාදින්නා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති වෙදනා බසිද්ධා.

20. තත් කතමා වෙදනා ඔලාරිකා සුමුමා:

අකුසලා වෙදනා ඔලාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා සුමුමා, කුසලා-කුසලා වෙදනා ඔලාරිකා, අබ්‍යාකතා වෙදනා සුමුමා, දුක්ඛා වෙදනා ඔලාරිකා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා සුමුමා, සුඛදුක්ඛා වෙදනා ඔලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සුමුමා, අසමාපන්නස්ස වෙදනා ඔලාරිකා, සමාපන්නස්ස වෙදනා සුමුමා, සංසවා වෙදනා ඔලාරිකා, අනාසවා වෙදනා සුමුමා, තං තං වා පන වෙදනං උපාදුසුපාදුස වෙදනා ඔලාරිකා සුමුමා දට්ඨබ්බා.

21. තත් කතමා වෙදනා හිනා පණීතා:

අකුසලා වෙදනා හිනා, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා පණීතා, කුසලා-කුසලා වෙදනා හිනා, අබ්‍යාකතා වෙදනා පණීතා, දුක්ඛාවෙදනා හිනා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා පණීතා, සුඛදුක්ඛා වෙදනා හිනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා පණීතා, අසමාපන්නස්ස වෙදනා හිනා, සමාපන්නස්ස වෙදනා පණීතා, සංසවා වෙදනා හිනා, අනාසවා වෙදනා පණීතා, තං තං වා පන වෙදනං උපාදුසුපාදුස වෙදනා හිනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

15. එහි අතීතවේදනා කවර යත් :

ඉක්ම ගියා වූ නිරුද්ධ වූ පහ වැ ගියා වූ විපරිණත වූ අස්තයට ගියා වූ වෙසෙසින් අස්තයට ගියා වූ ඉපද පහ වැ ගියා වූ අතීත වූ අතීතාංශයෙන් සධ්‍යාණීත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද, එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂා වේදනා යැ යන මේ 'අතීතවේදනා' යි කියනු ලැබේ.

16. එහි අනාගතවේදනා කවර යත් :

නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නූපත් නො නිපත් වෙසෙසින් නො නිපත් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නූපත් අනුක්රීත වූ අසමුක්රීත වූ අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සධ්‍යාණීත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද, එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂාවේදනා යැ යන මේ 'අනාගත වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

17. එහි ප්‍රත්‍යුත්පන්නවේදනා කවර යත් :

හටගත් උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් උපත් නිපත් වෙසෙසින් නිපත් පහළ වූ උත්පන්න වූ සමුත්පන්න වූ උත්තීත වූ සමුක්රීත වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූ ප්‍රත්‍යුත්පන්නාංශයෙන් සධ්‍යාණීත වූ යම් වේදනාවක් වේ ද එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂා වේදනා යැ යන මේ 'ප්‍රත්‍යුත්පන්නවේදනා' යි කියනු ලැබේ.

18. එහි අධ්‍යාත්මවේදනා කවර යත් :

ඒ ඒ සක්ත්වයන්ගේ තමතමත් අයත් වූ තමතමත් කෙරෙහි වූ ස්වකීය වූ එක් එක් පුද්ගලයා සතු වූ ශරීරස්ථ වූ යම් වේදනාවක් වේ ද එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුක්ඛවේදනා යැ නො දුක් නො සුඛ වේදනා යැ යන මේ 'අධ්‍යාත්ම වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

19. එහි බාහිරවේදනා කවර යත් :

ඒ ඒ පරසක්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික (වෙන වෙන පුතුලත් සතු) වූ උපාදින්න වූ යම් වේදනාවක් වේ ද, එබඳු වූ සුඛවේදනා යැ දුඃඛවේදනා යැ උපෙක්ෂා වේදනා යැ යන මේ 'බාහිරවේදනා' යි කියනු ලැබේ.

20. එහි ඖදරික-සුක්ෂ්මවේදනා කවර යත් :

අකුශලවේදනාව ඖදරික යැ කුශල-අව්‍යාකෘතවේදනා සුක්ෂ්ම යි. කුශල-අකුශල වේදනා ඖදරික යැ අව්‍යාකෘතවේදනාව සුක්ෂ්ම යි. දුඃඛවේදනාව ඖදරික යැ සුඛ වූ ද අදුඃඛමසුඛ වූ ද වේදනා සුක්ෂ්ම යි. සුඛ-දුඃඛවේදනා ඖදරික යැ අදුඃඛමසුඛවේදනාව සුක්ෂ්ම යි. සමචක් නො සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව ඖදරික යැ සමචක් සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව සුක්ෂ්ම යි. ආසුච සහිත වේදනාව ඖදරික යැ ආසුච රහිත වේදනාව සුක්ෂ්ම යි. තවද ඒ ඒ වේදනාව නිසා වේදනාව ඖදරිකසුක්ෂ්ම යයි දතයුතු.

21. එහි භීත-ප්‍රණීතවේදනා කවර යත් :

අකුශලවේදනාව භීත යැ කුශල-අව්‍යාකෘතවේදනා ප්‍රණීත යි. කුශල-අකුශල වේදනා භීත යැ අව්‍යාකෘතවේදනාව ප්‍රණීත යි. දුඃඛවේදනාව භීත යැ සුඛ වූ ද අදුඃඛමසුඛ වූ ද වේදනා ප්‍රණීත යි. සුඛ-දුඃඛවේදනා භීත යැ අදුඃඛමසුඛවේදනාව ප්‍රණීත යි. සමචක් නො සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව භීත යැ සමචක් සමචන්ත්‍රගේ වේදනාව ප්‍රණීත යි. ආසුච සහිත වේදනාව භීත යැ ආසුච රහිත වේදනාව ප්‍රණීත යි. තවද ඒ ඒ වේදනාව නිසා භීත-ප්‍රණීතවේදනා දතයුතු.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

22. තත් තත්මා වේදනා දුරේ:

අකුසලා වේදනා කුසලාබ්‍යාකතාහි වේදනාහි දුරේ, කුසලා-
බ්‍යාකතා වේදනා අකුසලාය වේදනාය දුරේ, කුසලා වේදනා අකුසලා-
බ්‍යාකතාහි වේදනාහි දුරේ, අකුසලාබ්‍යාකතා වේදනා කුසලාය
වේදනාය දුරේ, අබ්‍යාකතා වේදනා කුසලාකුසලාහි වේදනාහි දුරේ,
කුසලාකුසලා වේදනා අබ්‍යාකතාය වේදනාය දුරේ, දුක්ඛා වේදනා
සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි දුරේ, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච
වේදනා දුක්ඛාය වේදනාය දුරේ, සුඛා වේදනා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය
ච වේදනාහි දුරේ, දුක්ඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වේදනා සුඛාය වේදනාය
දුරේ, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි දුරේ, සුඛදුක්ඛා
වේදනා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය දුරේ, අසමාපන්නස්ස වේදනා
සමාපන්නස්ස වේදනාය දුරේ, සමාපන්නස්ස වේදනා අසමාපන්නස්ස
වේදනාය දුරේ, සාසවා වේදනා අනාසවාය වේදනාය දුරේ, අනාසවා
වේදනා සාසවාය වේදනාය දුරේ, අයං වුවිච්ඡි වේදනා දුරේ.

23. තත් තත්මා වේදනා සන්තිකේ:

අකුසලා වේදනා අකුසලාය වේදනාය සන්තිකේ, කුසලා වේදනා
කුසලාය වේදනාය සන්තිකේ, අබ්‍යාකතා වේදනා අබ්‍යාකතාය වේදනාය
සන්තිකේ, දුක්ඛා වේදනා දුක්ඛාය වේදනාය සන්තිකේ, සුඛා වේදනා
සුඛාය වේදනාය සන්තිකේ, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛාය
වේදනාය සන්තිකේ, අසමාපන්නස්ස වේදනා අසමාපන්නස්ස වේදනාය
සන්තිකේ, සමාපන්නස්ස වේදනා සමාපන්නස්ස වේදනාය සන්තිකේ,
සාසවා වේදනා සාසවාය වේදනාය සන්තිකේ, අනාසවා වේදනා
අනාසවාය වේදනාය සන්තිකේ, අයං වුවිච්ඡි වේදනා සන්තිකේ. තං
තං වා පන වේදනං උපාදුසුපාදාය වේදනා දුරේ සන්තිකේ දට්ඨබ්බා.

24. තත් තත්මා සඤ්ඤාකකිකෝ:

යා කාමි සඤ්ඤා අතීතානාගතපච්චුප්පන්නා අජඛිතතා වා ඛිඤ්ඤා වා
ඕළාරිකා වා සුමුමා වා හීනා වා පණීනා වා යා දුරේ සන්තිකේ වා
තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාහිතා අභිසංඛිතිතා, අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤාකකිකෝ.

25. තත් තත්මා සඤ්ඤා අතීතා:

යා සඤ්ඤා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ඛිතතා
අඛිතත්ඛිතතා උප්පජ්ඣා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සංඛිතතා චක්ඛු
සම්පස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්පස්සජා සඤ්ඤා භානසම්පස්සජා සඤ්ඤා
ජීව්‍යාසම්පස්සජා සඤ්ඤා කායසම්පස්සජා සඤ්ඤා මනෝසම්පස්සජා
සඤ්ඤා, අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා අතීතා.

26. තත් තත්මා සඤ්ඤා අනාගතා:

යා සඤ්ඤා අජාතා අභූතා අසංඤ්ඤා අනිබ්බතතා අනභිනිබ්බතතා
අපාකුභූතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුථිතා අසමුථිතා අනාගතා
අනාගතංසෙන සංඛිතතා චක්ඛුසම්පස්සජා සඤ්ඤා සොතසම්පස්සජා
සඤ්ඤා භානසම්පස්සජා සඤ්ඤා ජීව්‍යාසම්පස්සජා සඤ්ඤා කාය
සම්පස්සජා සඤ්ඤා මනෝසම්පස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා
අනාගතා.

22. එහි දුරවේදනා කවර යත් :

අකුශලවේදනාව කුශලාචාරාකෘතවේදනාවන් කෙරෙන් දුර වෙයි. කුශලාචාරාකෘත වේදනා අකුශලවේදනායෙන් දුර වෙයි. කුශලවේදනාව අකුශල-අචාරාකෘතවේදනාවන් කෙරෙන් දුර වෙයි. අකුශල-අචාරාකෘතවේදනා කුශලවේදනායෙන් දුර වෙයි. අචාරාකෘතවේදනාව කුශලාකුශලවේදනාවන් කෙරෙන් දුර වෙයි. කුශලාකුශලවේදනා අචාරාකෘතවේදනායෙන් දුර වෙයි. දුෂ්ඨවේදනාව සුඛ-උපෙක්ෂාවේදනාවන් කෙරෙන් දුර වෙයි. සුඛවේදනාව ද උපෙක්ෂාවේදනාව ද දුෂ්ඨවේදනාව කෙරෙන් දුර වෙයි. සුඛවේදනාව දුෂ්ඨවේදනාවේදනාවන් කෙරෙන් දුර වෙයි. දුෂ්ඨවේදනා සුඛවේදනාව කෙරෙන් දුර වෙයි. උපෙක්ෂාවේදනාව සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් කෙරෙන් දුර වෙයි. සුඛදුෂ්ඨවේදනා උපෙක්ෂාවේදනායෙන් දුර වෙයි. සමච්ඡිද්‍රයේ වේදනාව සමච්ඡිද්‍රයේ වේදනායෙන් දුර වෙයි. සමච්ඡිද්‍රයේ වේදනාව සමච්ඡිද්‍රයේ වේදනායෙන් දුර වෙයි. සමච්ඡිද්‍රයේ වේදනාව සමච්ඡිද්‍රයේ වේදනායෙන් දුර වෙයි. සාමුප්‍රවේදනාව අනාමුප්‍රවේදනායෙන් දුර වෙයි. අනාමුප්‍රවේදනාව සාමුප්‍රවේදනායෙන් දුර වේ. මේ 'දුරවේදනා' යි කියනු ලැබේ.

23. එහි සන්තිකවේදනා කවර යත් :

අකුශලවේදනාව අකුශලවේදනාවට ළඟ වෙයි. කුශලවේදනාව කුශලවේදනාවට ළඟ වෙයි. අචාරාකෘතවේදනාව අචාරාකෘතවේදනාවට ළඟ වෙයි. දුෂ්ඨවේදනාව දුෂ්ඨවේදනාවට ළඟ වෙයි. සුඛවේදනාව සුඛවේදනාවට ළඟ වෙයි. උපෙක්ෂා වේදනාව උපෙක්ෂාවේදනාවට ළඟ වෙයි. අසමාපන්නයාගේ වේදනාව අසමාපන්න යාගේ වේදනාවට ළඟ වෙයි. සමාපන්නයාගේ වේදනාව සමාපන්නයාගේ වේදනාවට ළඟ වෙයි. සාමුප්‍රවේදනාව සාමුප්‍රවේදනාවට ළඟ වෙයි. අනාමුප්‍රවේදනාව අනාමුප්‍රවේදනාවට ළඟ වේ. මේ 'සන්තිකවේදනා' යි කියනු ලැබේ. ඒ ඒ වේදනාව නිසා 'දුර සන්තිකවේදනා' දනුයුතු.

24. එහි සංඤ්ජානනා කවර යත් :

අධ්‍යාත්ම වේදයි ඛානිත වේදයි භිඤ්ඤ වේදයි සුක්ෂම වේදයි භීත වේදයි ප්‍රශ්න වේදයි අතීතානාගතප්‍රත්‍යක්ෂන්ත වූ යම්කිසි සංඤ්චක් වේ ද, දුර වූ හෝ ළඟ වූ හෝ ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හඳුන්වා මේ 'සංඤ්ජානනා' යි කියනු ලැබේ.

25. එහි අතීතසංඤ්ජානනා කවර යත් :

ඉක්මණියා වූ නිරුද්ධ වූ පහවැණියා වූ විපරිණත වූ අස්තයට ගියා වූ වෙසෙසින් අස්තයට ගියා වූ ඉපද පහවැණියා වූ අතීත වූ අතීතාංශයෙන් සම්භාවිත වූ යම් සංඤ්චක් වේ ද, එබඳු වූ වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා සාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා ජිව්හසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා යි. මේ 'අතීතසංඤ්ජානනා' යි කියනු ලැබේ.

26. එහි අනාගතසංඤ්ජානනා කවර යත් :

නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසම්චාරයෙන් නො හටගත් නො නිපත් වෙසෙසින් නො නිපත් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යයසම්චාරයෙන් නූපත් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සම්චාරයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සම්භාවිත වූ යම් සංඤ්චක් වේ ද, එබඳු වූ වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා සොතසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා සාතසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා ජිව්හසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා කායසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඤ්ජානනා යි. මේ 'අනාගතසංඤ්ජානනා' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

27. තත් තතමා සඤ්ඤ පච්චුප්පනනා :

යා සඤ්ඤ ජාතා භූතා සඤ්ඤාතා නිබ්බතනා අභිනිබ්බතනා පාතු භූතා උප්පනනා සමුප්පනනා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පනනා පච්චුප්පනනං-සෙන සංගහිතා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤ සොත්තමථස්සජා සඤ්ඤ ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤ ජ්ඣාසමථස්සජා සඤ්ඤ කායසමථස්සජා සඤ්ඤ මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤ, අයං වුච්චති සඤ්ඤ පච්චුප්පනනා.

28. තත් තතමා සඤ්ඤ අජ්ඣිතනා :

යා සඤ්ඤ තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣිතනං පච්චතනං නිදකා පාච්චුග්ගලිකා උපාදිතනා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤ සොත්තමථස්සජා සඤ්ඤ ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤ ජ්ඣාසමථස්සජා සඤ්ඤ කායසමථස්සජා සඤ්ඤ මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤ, අයං වුච්චති සඤ්ඤ අජ්ඣිතනා.

29. තත් තතමා සඤ්ඤ ඛතිඤා.

යා සඤ්ඤ තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣිතනං පච්චතනං නිදකා පාච්චුග්ගලිකා උපාදිතනා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤ සොත්තමථස්සජා සඤ්ඤ ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤ ජ්ඣාසමථස්සජා සඤ්ඤ කායසමථස්සජා සඤ්ඤ මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤ, අයං වුච්චති සඤ්ඤ ඛතිඤා.

30. තත් තතමා සඤ්ඤා ඔලාරිකා සුමුමා :

පටිඝසමථස්සජා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අධිවචනසමථස්සජා සඤ්ඤා සුමුමා, අකුසලා සඤ්ඤා ඔලාරිකා. කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුමුමා, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුමුමා, දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාති සමපයුත්තා සඤ්ඤා සුමුමා, සුඛදුක්ඛාති වේදනාති සමපයුත්තා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා සුමුමා, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා ඔලාරිකා, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සුමුමා, සංසචා සඤ්ඤා ඔලාරිකා. අනාසචා සඤ්ඤා සුමුමා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදාය සඤ්ඤා ඔලාරිකා සුමුමා දථාබ්බා.

31. තත් තතමා සඤ්ඤා භිනා පඤ්ඤිතා :

අකුසලා සඤ්ඤා භිනා, කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා පඤ්ඤිතා, කුසලා-කුසලා සඤ්ඤා භිනා, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා පඤ්ඤිතා. දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා භිනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාති සමපයුත්තා සඤ්ඤා පඤ්ඤිතා, සුඛදුක්ඛාති වේදනාති සමපයුත්තා සඤ්ඤා භිනා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා පඤ්ඤිතා, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා භිනා, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා පඤ්ඤිතා, සංසචා සඤ්ඤා භිනා. අනාසචා සඤ්ඤා පඤ්ඤිතා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදාය සඤ්ඤා භිනා පඤ්ඤිතා දථාබ්බා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

27. එහි ප්‍රත්‍යුත්තරනසංඥ කවර යත් :

භවගත් උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් භවගත් නිපත් වෙසෙසින් නිපත් පහළ වූ උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් උපත් නැඟුණු ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් නැඟුණු ප්‍රත්‍යුත්තරන වූ ප්‍රත්‍යුත්තරනාංශයෙන් සධිගෘහිත වූ යම් සංඥාවක් වේ ද, (එබඳු වූ) චක්ඛුසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ සොතසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ සානසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ ජිව්හාසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ කායසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ මනෝසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යි. මේ 'ප්‍රත්‍යුත්තරනසංඥ' යි කියනු ලැබේ.

28. එහි අධ්‍යාත්මසංඥ කවර යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදින්න වූ යම් සංඥාවක් වේ ද (එබඳු වූ) චක්ඛුසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ සොතසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ සානසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ ජිව්හාසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ කායසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ මනෝසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යි. මේ 'අධ්‍යාත්ම සංඥ' යි. කියනු ලැබේ.

29. එහි බාහිර සංඥ කවර යත් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදින්න වූ යම් සංඥාවක් වේ ද, (එබඳු වූ) චක්ඛුසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ සොතසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ සානසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ ජිව්හාසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ කායසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යැ මනෝසම්ඵසයෙන් උපත් සංඥ යි. මේ 'බාහිර සංඥ' යි කියනු ලැබේ.

30. එහි ඖදරිකසුක්ෂමසංඥ කවර යත් :

ප්‍රතිසංස්පර්ශයෙන් (ද්වාරාලම්භන සම්චිතයෙන්) උපත් සංඥව ඖදරික යැ අධිවචන සම්ඵස(මනෝසම්ඵස)යෙන් උපත් සංඥව සුක්ෂම යැ අකුලසංඥව ඖදරික යැ කුලසංඥව සංඥව සුක්ෂම යැ කුලාකුලසංඥව ඖදරික යැ අච්ඡායාසංඥව සුක්ෂම යැ දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥව ඖදරික යැ සුඛලපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥව සුක්ෂම යැ සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥව ඖදරික යැ උපෙක්ෂා වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥව සුක්ෂම යැ අසමාපන්නයාගේ සංඥව ඖදරික යැ සමාපන්නයාගේ සංඥව සුක්ෂම යැ සාමුඛසංඥව ඖදරික යැ අනාමුඛසංඥව සුක්ෂම යි. තවද ඒ ඒ සංඥව නිසා ඖදරිකසුක්ෂමසංඥ දතයුතු.

31. එහි භීතප්‍රණීතසංඥ කවර යත් :

අකුලසංඥව භීත යැ, කුලාකුලසංඥ ප්‍රණීත යැ, කුලාකුලසංඥ භීත යැ, අච්ඡායාසංඥව ප්‍රණීත යැ, දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥව භීත යැ, සුඛලපෙක්ෂා වේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තසංඥව ප්‍රණීත යැ, සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥව භීත යැ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත සංඥව ප්‍රණීත යැ, අසමාපන්නයාගේ සංඥව භීත යැ, සමාපන්නයාගේ සංඥව ප්‍රණීත යැ, සාමුඛසංඥව භීත යැ, අනාමුඛසංඥව ප්‍රණීත යි. තවද ඒ ඒ සංඥව නිසා භීතප්‍රණීතසංඥ දතයුතු යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

32. තත් කතමා සඤ්ඤා දුරෙ:

අකුසලා සඤ්ඤා කුසලාඛ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය දුරෙ, කුසලා සඤ්ඤා අකුසලාඛ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, අකුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය දුරෙ. අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාකුසලාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා අඛ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය දුරෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, සුඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දුරෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, දුක්ඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුත්තාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුත්තා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය දුරෙ, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය දුරෙ, සාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අනාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය දුරෙ. අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා දුරෙ.

33. තත් කතමා සඤ්ඤා සන්තිකෙ:

අකුසලා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, කුසලා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා අඛ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤා අසමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, සමාපන්නස්ස සඤ්ඤා සමාපන්නස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, සාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ, අනාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකෙ අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා සන්තිකෙ. නං නං වා පන සඤ්ඤා උපාදයුපාදාය සඤ්ඤා දුරෙ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බා.

34. තත් කතමො සඛ්ඛාරකඛ්ඤො:

යෙ කෙච්ඡි සඛ්ඛාර අතීතානාගතපච්චුප්පන්නා අජ්ඣන්තං වා ඛතීඤා වා ඕලාරිකා වා සුමුඛා වා හීනා වා පණීනා වා යෙ දුරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාහිත්වා අභිසඛ්ඛිපිත්වා අයං වුවිච්ඡි සඛ්ඛාරකඛ්ඤො.

35. තත් කතමෙ සඛ්ඛාර අතීතා:

යෙ සඛ්ඛාර අතීතා නිරුඤා විගතා විපරිණතා අත්ඛන්තා අඛන්තඛන්තා උපපජ්ඣා විගතා අතීතා අතීතංසෙත සඛ්ඛහිත්වා චක්ඛුසම්පයුත්තා චේතනා සොතසම්පයුත්තා චේතනා භානසම්පයුත්තා චේතනා ජීව්හාසම්පයුත්තා චේතනා කායසම්පයුත්තා චේතනා මනෝසම්පයුත්තා චේතනා, ඉමෙ වුවිච්ඡන්ති සඛ්ඛාර අතීතා.

36. තත් කතමෙ සඛ්ඛාර අනාගතා:

යෙ සඛ්ඛාර අජාතා අභුතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බන්තා අනභිනිබ්බන්තා අපාකුභුතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුච්ඡිතා අසමුච්ඡිතා අනාගතා අනාගතංසෙත සඛ්ඛහිත්වා, චක්ඛුසම්පයුත්තා චේතනා සොතසම්පයුත්තා චේතනා භානසම්පයුත්තා චේතනා ජීව්හාසම්පයුත්තා චේතනා කායසම්පයුත්තා චේතනා මනෝසම්පයුත්තා චේතනා, ඉමෙ වුවිච්ඡන්ති සඛ්ඛාර අනාගතා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

32. එහි දුරෙසංඥ කවර යන් :

අකුලසංඥව කුලලාවාකෘතසංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. කුලලාවාකෘතසංඥ අකුලසංඥයෙන් දුර යැ. කුලසංඥව අකුලලාවාකෘත සංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. අකුලලාවාකෘතසංඥ කුලසංඥයෙන් දුර යැ. අව්‍යාකෘත සංඥව කුලලාකුලසංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. කුලලාකුලසංඥ අව්‍යාකෘතසංඥයෙන් දුර යැ. දුෂ්ටවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව සුඛඋපෙක්ෂාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥ දුෂ්ටවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥයෙන් දුර යැ. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව දුෂ්ටොපෙක්ෂාවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවත් කෙරෙන් දුර ය. දුෂ්ටඋපෙක්ෂා වේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥයෙන් දුර යැ. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව සුඛදුෂ්ට වේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවත් කෙරෙන් දුර යැ. සුඛදුෂ්ටවේදනාවත් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥ උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥයෙන් දුර යැ. අසමාපන්නයාගේ සංඥව සමාපන්නයාගේ සංඥයෙන් දුර යැ. සමාපන්නයාගේ සංඥව අසමාපන්නයාගේ සංඥයෙන් දුර ය. සාප්‍රවසංඥව අනාප්‍රවසංඥයෙන් දුර යැ. අනාප්‍රවසංඥව සාප්‍රවසංඥයෙන් දුර යි. මේ 'දුරෙසංඥ' යි කියනු ලැබේ.

33. එහි සන්තිකෙසංඥ කවර යන් :

අකුලසංඥව අකුලසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. කුලසංඥව කුලසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. අව්‍යාකෘතසංඥව අව්‍යාකෘතසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. දුෂ්ට වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව දුෂ්ටවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥව උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. අසමාපන්නයාගේ සංඥව අසමාපන්නයාගේ සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. සමාපන්නයාගේ සංඥව සමාපන්නයාගේ සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. සාප්‍රවසංඥව සාප්‍රව සංඥවට ආසන්නයෙහි යැ. අනාප්‍රවසංඥව අනාප්‍රවසංඥවට ආසන්නයෙහි යි. මේ 'සන්තිකෙසංඥ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ සංඥව නිසා දුරෙසන්තිකෙසංඥ දතයුතු යි.

34. එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවරෙ යන් :

අධ්‍යක්ෂ වේවයි ඛාතිර වේවයි ඕදරික වේවයි සුක්ෂම වේවයි භීත වේවයි ප්‍රණීත වේවයි අතීතානාගතප්‍රත්‍යක්ෂත්වන්ත වූ යම්කිසි සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, දුර වූ හෝ ළඟ වූ හෝ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හකුළුවා මේ 'සංස්කාරස්කන්ධ' යි කියනු ලැබේ.

35. එහි අතීතසංස්කාරයෝ කවරහ යන් :

අතීත වූ නිරුද්ධ වූ පහවැගියා වූ විපරිණත වූ අස්තභිගත වූ වෙසෙයින් අස්තභිගත වූ ඉපද පහවැගියා වූ අතීත වූ අතීතාශයෙන් සධ්‍යාභීත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු වූ) වක්ත්‍රසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සොතසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සානසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, ජිව්‍යාසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, කායසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, මනෝසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යි. මොහු 'අතීතසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්,

36. එහි අනාගතසංස්කාරයෝ කවරහ යන් :

නො හටගත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසම්මායයෙන් නො හටගත් නො නිපත් වෙසෙයින් නො නිපත් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යය සම්මායයෙන් නූපත් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සම්මායයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාශයෙන් සධ්‍යාභීත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු වූ) වක්ත්‍රසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සොතසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, සානසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, ජිව්‍යාසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, කායසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යැ, මනෝසම්මිථස්සයෙන් උපන් වෙතනා යි. මොහු 'අනාගතසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

37. තත් කතමෙ සංඛාර පච්චයනා:

යෙ සංඛාර ජාතා භූතා සංඤ්ඤානා¹ නිබ්බතනා අභිනිබ්බතනා පාතුභූතා උපපන්නා සමුපපන්නා උප්පිතා සමුප්පිතා පච්චයනනා පච්චයනනංසෙන සංඛග්ගිතා චක්ඛුසම්පය්සජා වෙනනා සොනසම්පය්සජා වෙනනා ඝානසම්පය්සජා වෙනනා ජිව්හාසම්පය්සජා වෙනනා කාය සම්පය්සජා වෙනනා මනෝසම්පය්සජා වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සංඛාර පච්චයනනා.

38. තත් කතමෙ සංඛාර අජ්ඣිනනා:

යෙ සංඛාර තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣිනනං පච්චනනං නිශංකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදිනනා චක්ඛුසම්පය්සජා වෙනනා සොනසම්පය්සජා වෙනනා ඝානසම්පය්සජා වෙනනා ජිව්හාසම්පය්සජා වෙනනා කාය සම්පය්සජා වෙනනා මනෝසම්පය්සජා වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සංඛාර අජ්ඣිනනා.

39. තත් කතමෙ සංඛාර ඛණ්ඩා:

යෙ සංඛාර තෙසං තෙසං පරිසත්තානං පරිපුග්ගලානං අජ්ඣිනනං පච්චනනං නිශංකා පාටිපුග්ගලිකා උපාදිනනා චක්ඛුසම්පය්සජා වෙනනා සොනසම්පය්සජා වෙනනා ඝානසම්පය්සජා වෙනනා ජිව්හාසම්පය්සජා වෙනනා කායසම්පය්සජා වෙනනා මනෝසම්පය්සජා වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සංඛාර ඛණ්ඩා.

40. තත් කතමෙ සංඛාර ඕළාරිකා සුමුමා:

අකුසලා සංඛාර ඕළාරිකා, කුසලාඛ්‍යාකතා සංඛාර සුමුමා. කුසලාකුසලා සංඛාර ඕළාරිකා, අඛ්‍යාකතා සංඛාර සුමුමා. දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සංඛාර ඕළාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සමපයුත්තා සංඛාර සුමුමා. සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සමපයුත්තා සංඛාර ඕළාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සංඛාර සුමුමා. අසමාපන්නස්ස සංඛාර ඕළාරිකා, සමාපන්නස්ස සංඛාර සුමුමා. සංසවා සංඛාර ඕළාරිකා, අනාසවා සංඛාර සුමුමා. තෙ තෙ වා පන සංඛාරෙ උපාදයුපාදය සංඛාර ඕළාරිකා සුමුමා දට්ඨබ්බා.

41. තත් කතමෙ සංඛාර භීනා පණීනා:

අකුසලා සංඛාර භීනා, කුසලාඛ්‍යාකතා සංඛාර පණීනා. කුසලාකුසලා සංඛාර භීනා, අඛ්‍යාකතා සංඛාර පණීනා. දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සංඛාර භීනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සමපයුත්තා සංඛාර පණීනා. සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සමපයුත්තා සංඛාර භීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා සංඛාර පණීනා. අසමාපන්නස්ස සංඛාර භීනා, සමාපන්නස්ස සංඛාර පණීනා. සංසවා සංඛාර භීනා, අනාසවා සංඛාර පණීනා. තෙ තෙ වා පන සංඛාරෙ උපාදයුපාදය සංඛාර භීනා පණීනා දට්ඨබ්බා.

1. සංඛිතා - සි. මු.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

37. එහි ප්‍රත්‍යක්ෂත්වන සංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

හටගත් උපන් ප්‍රත්‍යයසම්චායයෙන් හටගත් නිපන් වෙසෙසින් නිපන් ප්‍රාදුර්භූත වූ උත්පන්න වූ සමුත්පන්න වූ උත්ථිත වූ සමුත්ථිත වූ ප්‍රත්‍යක්ෂත්වන වූ ප්‍රත්‍යක්ෂත්තාංශයෙන් සම්භාවිත වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු) චක්ඛුසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, සොතසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, සානසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, ජීව්හසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, කායසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, මනෝසම්ඵස්සපචෙනනා යි. මොහු 'ප්‍රත්‍යක්ෂත්වන සංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්.

38. එහි අධ්‍යාත්මසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදින්න වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු) චක්ඛුසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, සොතසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, සානසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, ජීව්හසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, කායසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, මනෝසම්ඵස්සපචෙනනා යි. මොහු 'අධ්‍යාත්මසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්.

39. එහි බාහිරසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

ඒ ඒ පරසත්ත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන් ගේ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපුද්ගලික වූ උපාදින්න වූ යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් ද, (එබඳු) චක්ඛුසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, සොතසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, සානසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, ජීව්හසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, කායසම්ඵස්සපචෙනනා යැ, මනෝසම්ඵස්සපචෙනනා යි. මොහු 'බාහිර සංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්.

40. එහි ඖදරිකසුක්ෂමසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුශලසංස්කාරයෝ ඖදරිකයහ, කුශලාචාර්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. කුශලාචාර්‍යාකෘතසංස්කාරකයෝ ඖදරිකයහ, අචාර්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ ඖදරිකයහ, සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්ත සංස්කාරයෝ ඖදරිකයහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ ඖදරිකයහ, සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. සාමුච්ඡිකසංස්කාරයෝ ඖදරිකයහ, අනාමුච්ඡිකසංස්කාරයෝ සුක්ෂමයහ. ඒ ඒ සංස්කාරයන් නිසා ඖදරිකසුක්ෂමසංස්කාරයෝ දතයුත්තාහ.

41. එහි භීතප්‍රණීතසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුශලසංස්කාරයෝ භීතයහ, කුශලාචාර්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. කුශලාකුශලසංස්කාරයෝ භීතයහ, අචාර්‍යාකෘතසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ භීතයහ, සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ භීතයහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ භීතයහ, සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. සාමුච්ඡිකසංස්කාරයෝ භීතයහ, අනාමුච්ඡිකසංස්කාරයෝ ප්‍රණීතයහ. ඒ ඒ සංස්කාරයන් නිසා භීතප්‍රණීතසංස්කාරයෝ දතයුත්තාහ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, 83 ක් අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

42. තත් කතමේ සඛාර දුරේ :

අකුසලා සඛාර කුසලාඛාතතෙති සඛාරෙති දුරේ, කුසලාඛාතතා සඛාර අකුසලෙති සඛාරෙති දුරේ, කුසලා සඛාර අකුසලාඛාතතෙති සඛාරෙති දුරේ, අකුසලාඛාතතා සඛාර කුසලෙති සඛාරෙති දුරේ, අඛාතතා සඛාර කුසලාකුසලෙති සඛාරෙති දුරේ. කුසලාකුසලා සඛාර අඛාතතෙති සඛාරෙති දුරේ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතතෙති සඛාරෙති දුරේ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙති සඛාරෙති දුරේ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතතෙති සඛාරෙති දුරේ. දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙති සඛාරෙති දුරේ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර සුඛදුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙති සඛාරෙති දුරේ, සුඛදුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙති සඛාරෙති දුරේ, අසමාපන්නස්ස සඛාර සමාපන්නස්ස සඛාරෙති දුරේ, සමාපන්නස්ස සඛාර අසමාපන්නස්ස සඛාරෙති දුරේ, සාසවා සඛාර අනාසවෙති සඛාරෙති දුරේ, අනාසවා සඛාර සාසවෙති සඛාරෙති දුරේ, ඉමෙ වුව්චන්ති සඛාර දුරේ.

43. තත් කතමේ සඛාර සන්තිකෙ :

අකුසලා සඛාර අකුසලානං සඛාරානං සන්තිකෙ, කුසලා සඛාර කුසලානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අඛාතතා සඛාර අඛාතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාර අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අසමාපන්නස්ස සඛාර අසමාපන්නස්ස සඛාරානං සන්තිකෙ සමාපන්නස්ස සඛාර සමාපන්නස්ස සඛාරානං සන්තිකෙ, සාසවා සඛාර සාසවානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අනාසවා සඛාර අනාසවානං සඛාරානං සන්තිකෙ, ඉමෙ වුව්චන්ති සඛාර සන්තිකෙ, තෙ තෙ වා පන සඛාරෙ උපාදයුපාදාය සඛාර දුරේ සන්තිකෙ දට්ඨබ්බා.

44. තත් කතමො විඤ්ඤාණකකො :

යං භිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අඤ්ඤාතං වා බහිරුභි වා මුත්තං වා සුමුමං වා හිනං වා පණ්ණිනං වා යං දුරේ සන්තිකෙ වා තදෙකඤ්ඤං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඤ්චිතා, අයං වුව්චන්ති විඤ්ඤාණකකො.

45. තත් කතමං විඤ්ඤාණං අතීතං :

යං විඤ්ඤාණං අතීතං තීරුඤ්චි විගතං විපරිණතං අත්ථගතං අබ්බත්ථගතං උප්පජ්ජිතා විගතං අතීතං අතීතංසෙව සංගතීනං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොභවිඤ්ඤාණං භානවිඤ්ඤාණං ජිහ්වාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුව්චන්ති විඤ්ඤාණං අතීතං.

42. එහි දුරෙසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුලසංස්කාරයෝ කුලාච්ඡායාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. කුලාච්ඡායාකෘතසංස්කාරයෝ අකුලසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. කුලසංස්කාරයෝ අකුලාච්ඡායාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අකුලාච්ඡායාකෘතසංස්කාරයෝ කුලසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අච්ඡායාකෘතසංස්කාරයෝ කුලාච්ඡායාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. කුලාච්ඡායාකෘතසංස්කාරයෝ අච්ඡායාකෘතසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ දුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. දුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංස්කාරයෝ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛදුෂ්ඨවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. සාසුචසංස්කාරයෝ අනාසුච සංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙති. අනාසුචසංස්කාරයෝ සාසුචසංස්කාරයන් කෙරෙන් දුර වෙත්. මොහු 'දුරෙසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්.

43. එහි සන්තිකෙසංස්කාරයෝ කවරහ යත් :

අකුලසංස්කාරයෝ අකුලසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි (සන්තිකෙ) වෙති. කුලසංස්කාරයෝ කුලසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. අච්ඡායාකෘතසංස්කාරයෝ අච්ඡායාකෘතසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තසංස්කාරයෝ උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත සංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ අසමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයෝ සමාපන්නයාගේ සංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. සාසුචසංස්කාරයෝ සාසුචසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙති. අනාසුචසංස්කාරයෝ අනාසුචසංස්කාරයන්ට ආසන්නයෙහි වෙත්. මොහු 'සන්තිකෙසංස්කාරහ' යි කියනු ලැබෙත්. තවද ඒ ඒ සංස්කාරයන් හෝ නිසා දුරෙසන්තිකෙ සංස්කාරයෝ දතයුක්තහ.

44. එහි විඤ්ඤාස්කන්ධ කවරෙ යත් :

අධ්‍යාත්ම වේවයි, ඛාහිර වේවයි, ඔදරික වේවයි, සුක්ෂම වේවයි, භීත වේවයි, ප්‍රණීත වේවයි, අතීතානාගතප්‍රත්‍යක්ෂන්ත වූ යම්කිසි විඤ්ඤායෙක් වේ ද, දුර වූ හෝ ළඟ වූ හෝ යම් විඤ්ඤායෙක් වේ ද, ඒ සියල්ල එක් අයුරෙකින් කැටි කොට හකුළුවා ගෙන මේ 'විඤ්ඤාස්කන්ධ' යි කියනු ලැබේ.

45. එහි අතීතවිඤ්ඤාය කවරෙ යත් :

අතීත වූ නිරුද්ධ වූ පහව ගියා වූ විපයථිස්ත වූ අස්තයට ගියා වූ වෙසෙසින් අස්තයට ගියා වූ ඉපැද පහව ගියා වූ අතීත වූ අතීතාගයෙන් සඬගාහිත වූ යම් විඤ්ඤායෙක් වේ ද, (එබඳු) චක්ෂුර්විඤ්ඤා යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා යැ, ස්පර්ශවිඤ්ඤා යැ, ජීව්වාච්ඤ්ඤා යැ, කායවිඤ්ඤා යැ, මනෝවිඤ්ඤා යැ යන මේ 'අතීතවිඤ්ඤා' යි කියනු ලැබේ.

46. තථ කතමිං විඤ්ඤාණං අනාගතං :

යං විඤ්ඤාණං අජාතං අභූතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බතතං අනභිනිබ්බතතං අපාකුභූතං අනුපපන්නං අසමුපපන්නං අනුට්ඨිතං අසමුට්ඨිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සංගතිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොභ විඤ්ඤාණං ඝාන-විඤ්ඤාණං ජිට්ඨා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුවිච්ඡි විඤ්ඤාණං අනාගතං.

47. තථ කතමිං විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නං :

යං විඤ්ඤාණං ජාතං භූතං සඤ්ජාතං නිබ්බතතං අභිනිබ්බතතං පාකුභූතං උප්පන්නං සමුප්පන්නං උට්ඨිතං සමුට්ඨිතං පච්චුප්පන්නංසෙන සංගතිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොභ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජිට්ඨා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුවිච්ඡි විඤ්ඤාණං පච්චුප්පන්නං.

48. තථ කතමිං විඤ්ඤාණං අජ්ඣතතං :

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතතං පච්චිතතං නිසංකං පාච්ඡිග්ගලිකං උපාදිතතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොභ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජිට්ඨා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුවිච්ඡි විඤ්ඤාණං අජ්ඣතතං.

49. තථ කතමිං විඤ්ඤාණං ඛගිඤ්ඤා :

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං පරිසත්තානං පරිපුර්ණලාභං අජ්ඣතතං පච්චිතතං නිසංකං පාච්ඡිග්ගලිකං උපාදිතතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොභ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජිට්ඨා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුවිච්ඡි විඤ්ඤාණං ඛගිඤ්ඤා.

50. තථ කතමිං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං සුමුමිං :

අකුසලං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණං සුමුමිං, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, අබ්‍යාතතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, සුඛදුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, අසම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, සම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං සුමුමිං, සංසරං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, අනාසවං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදයුපාදාය විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං සුමුමිං දට්ඨබ්බං.

51. තථ කතමිං විඤ්ඤාණං ගීතං පණීතං :

අකුසලං විඤ්ඤාණං ගීතං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණං පණීතං; කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණං ගීතං, අබ්‍යාතතං විඤ්ඤාණං පණීතං, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං ගීතං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං පණීතං, සුඛදුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං ගීතං, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතං විඤ්ඤාණං පණීතං, අසම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං ගීතං, සම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං පණීතං, සංසරං විඤ්ඤාණං ගීතං, අනාසවං විඤ්ඤාණං පණීතං, තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදයුපාදාය විඤ්ඤාණං ගීතං, පණීතං දට්ඨබ්බං.

46. එහි අනාගතවිභවය කවරෙ යත් :

නූපත් නො වූ ප්‍රත්‍යයසම්චාරයෙන් නො හටගත් නො නිපත් වෙසෙසින් නො නිපත් නො පහළ වූ නූපත් ප්‍රත්‍යයසම්චාරයෙන් නූපත් නො නැඟුණු ප්‍රත්‍යය සම්චාරයෙන් නො නැඟුණු අනාගත වූ අනාගතාංශයෙන් සම්භවිත වූ යම් විභවයෙක් වේ ද, (එබඳු) වක්ෂුර්විභවය යැ, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය යැ, ස්‍රාණවිභවය යැ, ජීව්‍යවිභවය යැ, කායවිභවය යැ, මනෝවිභවය යැ යන මේ 'අනාගතවිභවය' යි කියනු ලැබේ.

47. එහි ප්‍රත්‍යක්ෂත්වවිභවය කවරෙ යත් :

හටගත් උපත් ප්‍රත්‍යයසම්චාරයෙන් හටගත් නිපත් වෙසෙසින් නිපත් පහළ වූ උත්පත්තිය වූ සමුත්පත්තිය වූ උත්පිත වූ සමුත්පිත වූ ප්‍රත්‍යක්ෂත්වය වූ ප්‍රත්‍යක්ෂත්වයෙන් සම්භවිත වූ යම් විභවයෙක් වේ ද, (එබඳු) වක්ෂුර්විභවය යැ, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය යැ, ස්‍රාණවිභවය යැ, ජීව්‍යවිභවය යැ, කායවිභවය යැ, මනෝවිභවය යැ යන මේ 'ප්‍රත්‍යක්ෂත්වවිභවය' යි කියනු ලැබේ.

48. එහි අධ්‍යක්ෂත්වවිභවය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යක්ෂත්වය වූ ප්‍රත්‍යක්ෂත්වය වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපද්ධතිය වූ උපාදින්න වූ යම් විභවයෙක් වේ ද, (එබඳු) වක්ෂුර්විභවය යැ, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය යැ, ස්‍රාණවිභවය යැ, ජීව්‍යවිභවය යැ, කායවිභවය යැ, මනෝවිභවය යැ යන මේ 'අධ්‍යක්ෂත්වවිභවය' යි කියනු ලැබේ.

49. එහි ඛානිතවිභවය කවරෙ යත් :

ඒ ඒ පරිසරත්වයන්ගේ පරිසර්ගතයන්ගේ අධ්‍යක්ෂත්වය වූ ප්‍රත්‍යක්ෂත්වය වූ ස්වකීය වූ ප්‍රාතිපද්ධතිය වූ උපාදින්න වූ යම් විභවයෙක් වේ ද, (එබඳු) වක්ෂුර්විභවය යැ, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය යැ, ස්‍රාණවිභවය යැ, ජීව්‍යවිභවය යැ, කායවිභවය යැ, මනෝවිභවය යැ යන මේ 'ඛානිතවිභවය' යි කියනු ලැබේ.

50. එහි භෞමිකසුක්ෂ්මවිභවය කවරෙ යත් :

අකුලවිභවය භෞමික වෙයි. කුලාලාභ්‍යාකෘතවිභවයෙහි සුක්ෂ්ම වෙයි. කුලාලාකුලවිභවයෙහි භෞමික වෙයි. අභ්‍යාකෘතවිභවය සුක්ෂ්ම වෙයි. දූෂ්මවිභවය හා සම්ප්‍රසූක්ත විභවය භෞමික වෙයි. සුඛාපේක්ෂාභවයෙහි හා සම්ප්‍රසූක්ත විභවයෙහි සුක්ෂ්ම වෙයි. සුඛාපේක්ෂාභවයෙහි හා සම්ප්‍රසූක්ත විභවයෙහි භෞමික වෙයි. උපේක්ෂාභවය හා සම්ප්‍රසූක්ත විභවය සුක්ෂ්ම වෙයි. අසම්පත්තියාගේ විභවය භෞමික වෙයි. සම්පත්තියාගේ විභවය සුක්ෂ්ම වෙයි. සාමුඛිකවිභවය භෞමික වෙයි. අනාමුඛිකවිභවය සුක්ෂ්ම වෙයි. ඒ ඒ විභවය නිසා භෞමිකසුක්ෂ්මවිභවය දක්වයි.

51. එහි භිතප්‍රණීතවිභවය කවරෙ යත් :

අකුලවිභවය භිත වෙයි. කුලාලාභ්‍යාකෘතවිභවයෙහි ප්‍රණීත වෙයි. කුලාලාකුලවිභවයෙහි භිත වෙයි. අභ්‍යාකෘතවිභවය ප්‍රණීත වෙයි. දූෂ්මවිභවය හා සම්ප්‍රසූක්තවිභවය භිත වෙයි. සුඛාපේක්ෂාභවයෙහි හා සම්ප්‍රසූක්තවිභවයෙහි ප්‍රණීත වෙයි. සුඛාපේක්ෂාභවයෙහි හා සම්ප්‍රසූක්තවිභවයෙහි භිත වෙයි. උපේක්ෂා භවය හා සම්ප්‍රසූක්තවිභවය ප්‍රණීත වෙයි. අසම්පත්තියාගේ විභවය භිත වෙයි, සම්පත්තියාගේ විභවය ප්‍රණීත වෙයි. සාමුඛිකවිභවය භිත වෙයි, අනාමුඛිකවිභවය ප්‍රණීත වෙයි. තවද ඒ ඒ විභවය නිසා භිතප්‍රණීතවිභවය දක්වයි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

52. තනි කතමං විඤ්ඤාණං දුරෙ :

අකුසලං විඤ්ඤාණං කුසලාබ්‍යාකතෙති විඤ්ඤාණෙති දුරෙ, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා අකුසලා විඤ්ඤාණා දුරෙ, කුසලං විඤ්ඤාණං අකුසලාබ්‍යාකතෙති විඤ්ඤාණෙති දුරෙ. අකුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා කුසලා විඤ්ඤාණා දුරෙ, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං කුසලාකුසලෙති විඤ්ඤාණෙති දුරෙ, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණා අබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතං විඤ්ඤාණං සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතෙති විඤ්ඤාණෙති දුරෙ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතා විඤ්ඤාණා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතං විඤ්ඤාණං දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතෙති විඤ්ඤාණෙති දුරෙ, දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාය සම්පයුතා විඤ්ඤාණා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතං විඤ්ඤාණං සුඛදුක්ඛාති වේදනාය සම්පයුතෙති විඤ්ඤාණෙති දුරෙ, සුඛදුක්ඛාති වේදනාය සම්පයුතා විඤ්ඤාණා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, අසම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං සම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණා දුරෙ, සම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං අසම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණා දුරෙ, සාසවං විඤ්ඤාණං අනාසවං විඤ්ඤාණා දුරෙ, අනාසවං විඤ්ඤාණං සාසවං විඤ්ඤාණා දුරෙ, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං දුරෙ.

53. තනි කතමං විඤ්ඤාණං සන්තීකෙ :

අකුසලං විඤ්ඤාණං අකුසලස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, කුසලං විඤ්ඤාණං කුසලස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං අබ්‍යාකතස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතං විඤ්ඤාණං දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතං විඤ්ඤාණං සුඛාය වේදනාය සම්පයුතස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතං විඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අසම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං අසම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, සම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණං සම්පන්නස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, සාසවං විඤ්ඤාණං සාසවස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අනාසවං විඤ්ඤාණං අනාසවස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණං සන්තීකෙ. තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදය්‍යපාදය විඤ්ඤාණං දුරෙ සන්තීකෙ දඬ්ඬං.

සුතනන්තං ජනිතං.

52. එහි දුරෙවිඥනය කවරෙ යත් :

අකුශලවිඥනය කුශලාව්‍යාකෘතවිඥනයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, කුශලාව්‍යාකෘත විඥනයෝ අකුශලවිඥනය කෙරෙන් දුර වෙති. කුශලවිඥනය අකුශලාව්‍යාකෘත විඥනයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, අකුශලාව්‍යාකෘතවිඥනයෝ කුශලවිඥනය කෙරෙන් දුර වෙති. අව්‍යාකෘතවිඥනය කුශලාකුශලවිඥනයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, කුශලා කුශලවිඥනයෝ අව්‍යාකෘතවිඥනය කෙරෙන් දුර වෙති. දුෛච්ඡිකාව හා සම්ප්‍රසුක්ත විඥනය සුඛොපෙක්ෂා වේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, සුඛොපෙක්ෂාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයෝ දුෛච්ඡිකාව හා සම්ප්‍රසුක්ත විඥනය කෙරෙන් දුර වෙති. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය දුෛච්ඡිකා වේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, දුෛච්ඡිකාවේදනාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයෝ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය කෙරෙන් දුර වෙති. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය සුඛදුෛච්ඡිකාවන් හා සම්ප්‍රසුක්ත විඥනයන් කෙරෙන් දුර වෙයි, සුඛදුෛච්ඡිකාවන් හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයෝ උපෙක්ෂා වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය කෙරෙන් දුර වෙති. අසමාපන්නයාගේ විඥනය සමාපන්නයාගේ විඥනය කෙරෙන් දුර වෙයි, සමාපන්නයාගේ විඥනය අසමාපන්නයා ගේ විඥනය කෙරෙන් දුර වෙයි. සාමුච්චිඥනය අනාමුච්චිඥනය කෙරෙන් දුර වෙයි, අනාමුච්චිඥනය සාමුච්චිඥනය කෙරෙන් දුර වේ. මේ ' දුරෙවිඥන ' යි කියනු ලැබේ.

53. එහි සන්තිකෙවිඥනය කවරෙ යත් :

අකුශලවිඥනය අකුශලවිඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. කුශලවිඥනය කුශල විඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. අව්‍යාකෘතවිඥනය අව්‍යාකෘතවිඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. දුෛච්ඡිකාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය දුෛච්ඡිකාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත විඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනය උපෙක්ෂා වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තවිඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. අසමාපන්නයාගේ විඥනය අසමාපන්නයාගේ විඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. සමාපන්නයාගේ විඥනය සමාපන්නයාගේ විඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. සාමුච්චිඥනය සාමුච්චිඥනයට ආසන්නයෙහි වෙයි. අනාමුච්චිඥනය අනාමුච්චිඥනයට ආසන්නයෙහි වේ. මේ ' සන්තිකෙවිඥන ' යි කියනු ලැබේ. තවද ඒ ඒ විඥනය නිසා ' දුරෙසන්තිකෙ විඥනය දතසුතු.

සුත්‍රාන්තසාප්තිය යි.

54. පඤ්ඤාකකයා : රූපකකයෝ, වේදනාකකයෝ, සංකල්පකකයෝ, සංකාරකකයෝ, විඤ්ඤාණකකයෝ.

55. තථ්‍ය කතමෝ රූපකකයෝ:

එකවිධෙන රූපකකයෝ; සබ්බං රූපං න හෙතු, අහෙතුකං, හෙතුවිප්පයුත්තං, සප්පච්චයං, සබ්බිකං, රූපං, ලොකීයං, සාසවං, සංයෝජනීයං, ගජ්ඣීයං, ඔෂ්ඨීයං, යෝගනීයං, නිවර්ණීයං, පරිමිතං, උපාදානීයං, සංකිලෙසිකං, අබ්‍යාකතං, අනාරම්භකං, අවේකසිකං, විත්තවිප්පයුත්තං, නෙව විපාකනවිපාකධම්මධම්මං, අසංකිලිතං සංකිලෙසිකං, න සවිතක්කසවිචාරං, න අවිතක්කසවිචාරමත්තං, අවිතක්කසවිචාරං, න පිතීසහගතං, න සුඛසහගතං, න උපෙකකා සහගතං, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බං, නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකං, නෙවාවයගාමී, නාපචයගාමී, නෙවසෙකකං, නාසෙකකං, පරිත්තං, කාමාවචරං, න රූපාවචරං, න අරූපාවචරං, පරියාපන්නං, නො අපරියාපන්නං, අතීයතං, අතීයානිකං, උපානතං, ඡගි විඤ්ඤාණෙගි විඤ්ඤායාං, අනිච්චං, ජර්භිගුතං. එවං එකවිධෙන රූපකකයෝ.

56. දුට්ඨෙන රූපකකයෝ : අභි රූපං උපාදා, අභි රූපං නූපාදා. අභි රූපං උපාදිත්තං, අභි රූපං අනුපාදිත්තං. අභි රූපං උපාදිත්තපාදනීයං, අභි රූපං අනුපාදිත්තපාදනීයං. අභි රූපං සතිදස්සනං, අභි රූපං අනිදස්සනං අභි රූපං සප්පච්චං, අභි රූපං අප්පච්චං. අභි රූපං ඉන්ද්‍රියං, අභි රූපං න ඉන්ද්‍රියං. අභි රූපං මහාගුතං, අභි රූපං න මහාගුතං. අභි රූපං විඤ්ඤාතී, අභි රූපං න විඤ්ඤාතී. අභි රූපං විත්තසම්මුට්ඨානං, අභි රූපං න විත්තසම්මුට්ඨානං. අභි රූපං විත්තසහගු, අභි රූපං න විත්තසහගු. අභි රූපං විත්තානුපරිච්ඡතී, අභි රූපං න විත්තානුපරිච්ඡතී. අභි රූපං අජ්ඣතතීකං, අභි රූපං බාහිරං. අභි රූපං ඔලාරිකං, අභි රූපං සුමුමං. අභි රූපං දුරේ, අභි රූපං සන්ධිකේ -පෙ- අභි රූපං කඛ්‍රිකායේ ආභායේ, අභි රූපං න කඛ්‍රිකායේ ආභායේ. එවං දුට්ඨෙන රූපකකයෝ. [යථා රූපකකො විභවතං, තථා ඉධ විභවතබ්බං.]

57. නිවිධෙන රූපකකයෝ: යං තං රූපං අජ්ඣතතීකං තං උපාදා, යං තං රූපං බාහිරං තං අභි උපාදා, අභි නූපාදා. යං තං රූපං අජ්ඣතතීකං තං උපාදිත්තං, යං තං රූපං බාහිරං තං අභි උපාදිත්තං, අභි අනුපාදිත්තං. යං තං රූපං අජ්ඣතතීකං තං උපාදිත්තපාදනීයං, යං තං රූපං බාහිරං තං අභි උපාදිත්තපාදනීයං අභි අනුපාදිත්තපාදනීයං. -පෙ- යං තං රූපං අජ්ඣතතීකං තං න කඛ්‍රිකායේ ආභායේ, යං තං රූපං බාහිරං තං අභි කඛ්‍රිකායේ ආභායේ, අභි න කඛ්‍රිකායේ ආභායේ. එවං නිවිධෙන රූපකකයෝ.

54. ස්කන්ධයෝ පස්දෙනෙකි : රූපස්කන්ධ යැ, වේදනාස්කන්ධ යැ, සංඥ ස්කන්ධ යැ, සංස්කාරස්කන්ධ යැ, විඤ්ඤාස්කන්ධ යි.

55. එහි රූපස්කන්ධය කවරෙ යක් :

එක් අයුරෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි. හැම රූපය හෙතු නො වෙයි, අහෙතුක යැ, හෙතුවිප්‍රසුක්ඛ යැ, ප්‍රත්‍යයසහිත යැ, සභිමත යැ, (රූපපනාථියෙන්) රූප යැ, ලොකික යැ, සාප්‍රච යැ, සංයෝජනයන්ට හිත යැ, ග්‍රන්ථයන්ට හිත යැ, ඔසයන්ට හිත යැ, යොගයන්ට හිත යැ, නිවරණයන්ට හිත යැ, පරාමාණ්ඩ යැ, උපාදනයන්ට හිත ය, සාංක්‍ෂ්ලේශික ය, අව්‍යාකෘත ය, අනාලම්බන ය, අවේනසික යැ, චිත්තවිප්‍රසුක්ඛ යැ, නො ම විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයේ යැ, අසංක්‍ෂිප්ත සාංක්‍ෂ්ලේශික යැ, සචිත්තස්වරූප නො වූයේ යැ, අචිත්තස්වරූපමාත්‍ර නො වූයේ යැ, අචිත්තස්වරූප යැ, ප්‍රීතිසහගත නො වූයේ යැ, සුඛසහගත නො වූයේ යැ, උපෙක්ෂා සහගත නො වූයේ යැ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය යැ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තේ යැ, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී යැ, නො ම භෙදෙක්ෂ නො ද අභෙදෙක්ෂ යැ, පරිත්ත යැ, කාමාවචර යැ, රූපාවචර නො වූයේ යැ, අරූපාවචර නො වූයේ යැ, පයඝාතන යැ, අපයඝාතන නො වූයේ යැ, අනියත යැ, අනෙයසාංඝික යැ, උත්තරන යැ, ඝට්ඨිඤ්ඤායන් විසින් දත යුක්තේ යැ, අනිත්‍ය යැ, ජරාවෙන් මඩනා ලදී. මෙසේ එක් අයුරෙකින් රූපස්කන්ධය වේ.

56. ද්විප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : උපාදරූපයෙක් ඇත, උපාද නො වූ රූපයෙක් ඇති, උපාදින්තරූපයෙක් ඇත, අනුපාදින්තරූපයෙක් ඇති, උපාදිනොපාදනීය රූපයෙක් ඇත, අනුපාදින්තොපාදනීයරූපයෙක් ඇති, සතිදර්ශනරූපයෙක් ඇත, අනිදර්ශනරූපයෙක් ඇති, සප්‍රතිසරූපයෙක් ඇත, අප්‍රතිසරූපයෙක් ඇති, ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් ඇත, ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපයෙක් ඇති, මහාභූතරූපයෙක් ඇත, මහාභූත නො වූ රූපයෙක් ඇති, විඤ්ඤාරූපයෙක් ඇත, විඤ්ඤා නො වූ රූපයෙක් ඇති, චිත්තසමුත්ථානරූපයෙක් ඇත, චිත්තසමුත්ථාන නො වූ රූපයෙක් ඇති, චිත්තසහභූ (සිත සමග උපන්) රූපයෙක් ඇත, චිත්තසහභූ නො වූ රූපයෙක් ඇති, චිත්තානුපරිවර්තී (සිත අනුව පෙරළෙන සුදු) රූපයෙක් ඇත, චිත්තානුපරිවර්තී නො වූ රූපයෙක් ඇති, ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් ඇත, බාහිරරූපයෙක් ඇති, ඖදරිකරූපයෙක් ඇත, සුක්ෂ්මරූපයෙක් ඇති, දුරේරූපයෙක් ඇත, සන්තිකේරූපයෙක් ඇති, . . . කවලීකාරාභාරරූපයෙක් ඇත, කවලීකාරාභාර නො වූ රූපයෙක් ඇති, මෙසේ ද්විප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ. (ධම්මසංඝු රූපකාණ්ඩයෙහි විභාග කළ පරිද්දෙන් මෙහි විභාග කළ යුතු.)

57. ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ උපාද වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ උපාද වූයෙක් ඇත, උපාද නො වූයෙක් ඇති, යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ උපාදින්ත වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ උපාදින්ත වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්ත වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ උපාදින්තොපාදනීය වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ උපාදින්තොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්තොපාදනීය වූයෙක් ඇති. . . . යම් රූපයෙක් ආධ්‍යාත්මික ද ඒ කවලීකාරාභාර නො වෙයි. යම් රූපයෙක් බාහිර ද ඒ කවලීකාරාභාර වූයෙක් ඇත, කවලීකාරාභාර නො වූයෙක් ඇති. මෙසේ ත්‍රිප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, 8වූ අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

58. චතුර්ඛිමෙන රූපකකිකො: යං තං රූපං උපාදා, තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං උපාදා, තං අත්ථි උපාදින්නුපාදනියං, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදනියං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අත්ථි උපාදින්නුපාදනියං, අත්ථි අනුපාදින්නුපාදනියං. යං තං රූපං උපාදා, තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං. යං තං රූපං උපාදා, තං අත්ථි ඔලාරිකං අත්ථි සුමුමං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අත්ථි ඔලාරිකං අත්ථි සුමුමං. යං තං රූපං උපාදා, තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං නුපාදා, තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. -පෙ-දිට්ඨං, සුතං, මුතං, විඤ්ඤානං රූපං. එවං චතුර්ඛිමෙන රූපකකිකො.

59. පඤ්ඤා විමෙන රූපකකිකො: පඨවිඛායා, ආපොඛායා, තෙජෝඛායා, වායොඛායා, යඤ්ඤා රූපං උපාදා. එවං පඤ්ඤා විමෙන රූපකකිකො.

60. ඡර්ඛිමෙන රූපකකිකො: චක්ඛු විඤ්ඤායං රූපං, සොත විඤ්ඤායං රූපං, ඝාත විඤ්ඤායං රූපං ජීව්හා විඤ්ඤායං රූපං කාය විඤ්ඤායං රූපං, මනෝ විඤ්ඤායං රූපං. එවං ඡර්ඛිමෙන රූපකකිකො.

61. සත්ත විමෙන රූපකකිකො: චක්ඛු විඤ්ඤායං රූපං, සොත විඤ්ඤායං රූපං, ඝාත විඤ්ඤායං රූපං, ජීව්හා විඤ්ඤායං රූපං, කාය විඤ්ඤායං රූපං, මනෝඛායා විඤ්ඤායං රූපං, මනෝ විඤ්ඤාණං ඛායා විඤ්ඤායං රූපං. එවං සත්ත විමෙන රූපකකිකො.

62. අර්ථ විමෙන රූපකකිකො: චක්ඛු විඤ්ඤායං රූපං, සොත විඤ්ඤායං රූපං, ඝාත විඤ්ඤායං රූපං, ජීව්හා විඤ්ඤායං රූපං, කාය විඤ්ඤායං රූපං අත්ථි සුඛසම්පයං, අත්ථි දුක්ඛසම්පයං, මනෝඛායා විඤ්ඤායං රූපං, මනෝ විඤ්ඤාණං ඛායා විඤ්ඤායං රූපං. එවං අර්ථ විමෙන රූපකකිකො.

63. නව්විමෙන රූපකකිකො: චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝාතින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, යඤ්ඤා රූපං න ඉන්ද්‍රියං. එවං නව්විමෙන රූපකකිකො.

64. දස විමෙන රූපකකිකො: චක්ඛුන්ද්‍රියං, සොතින්ද්‍රියං, ඝාතින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, කායින්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, ජීවිතින්ද්‍රියං, න ඉන්ද්‍රියං රූපං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං. එවං දස විමෙන රූපකකිකො.

65. එකාදස විමෙන රූපකකිකො: චක්ඛායතනං, සොතායතනං, ඝාතායතනං, ජීව්හායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සප්පට්ඨතනං, ගඤ්ඤායතනං, රසායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, යඤ්ඤා රූපං අතිදස්සන අප්පට්ඨං ධම්මායතනපරිපාපනං. එවං එකාදස විමෙන රූපකකිකො. අයං වුච්චති රූපකකිකො.

රූපකකිකො නිට්ඨිතො.

58. චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : යම් රූපයෙක් උපාද වේ ද, ඒ උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ සප්තීය වූයෙක් ඇත, අප්තීය වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ සප්තීය වූයෙක් ඇත, අප්තීය වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ ඖදරික වූයෙක් ඇත, සුක්ෂම වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ ඖදරික වූයෙක් ඇත, සුක්ෂම වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද වූයේ ද ඒ දුර් වූයෙක් ඇත, උභ වූයෙක් ඇති. යම් රූපයෙක් උපාද නො වූයේ ද ඒ දුර් වූයෙක් ඇත, උභ වූයෙක් ඇති. . . . දෘෂ්ට (රූපායතන) ය ශ්‍රැත (ශබ්දයතන) ය මුත (ගන්ධ රසස්ප්‍රස්ථායතන) ය වීඤ්ඤ (ධර්මායතන) රූප යි. මෙසේ චතුෂ්ප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

59. පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : පෘථිවිදාතු යැ, අභිධාතු යැ, තෙජොදාතු යැ, වායුදාතු යැ, යම් උපාදරූපයෙකුත් වේ ද එය යි. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

60. ඝට්ඨකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ස්පර්ශවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ජීව්වාචිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, කායවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, මනෝවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යි. මෙසේ ඝට්ඨකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

61. ස්ප්‍රකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ස්පර්ශවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ජීව්වාචිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, කායවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, මනෝවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, මනෝවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යි. මෙසේ ස්ප්‍රකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

62. අක්ච්ඡකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ස්පර්ශවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, ජීව්වාචිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, කායවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, සුච්ඡායෙන් දතයුතු රූප යැ, දුක්ඛයෙන් දතයුතු රූප යැ, මනෝවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යැ, මනෝවිඤ්ඤායෙන් දතයුතු රූප යි. මෙසේ අක්ච්ඡකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

63. නව්‍යකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුරිත්ථිය යැ, ශ්‍රොත්‍රිත්ථිය යැ, ස්පර්ශිත්ථිය යැ, ජීව්විත්ථිය යැ, කායිත්ථිය යැ, ස්ත්‍රිත්ථිය යැ, පුරුෂිත්ථිය යැ, ජීවිත්ථිය යැ, ඉත්ථිය නො වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, එ ද යි මෙසේ නව්‍යකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

64. දශ්‍යකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුරිත්ථිය යැ, ශ්‍රොත්‍රිත්ථිය යැ, ස්පර්ශිත්ථිය යැ, ජීව්විත්ථිය යැ, කායිත්ථිය යැ, ස්ත්‍රිත්ථිය යැ, පුරුෂිත්ථිය යැ, ජීවිත්ථිය යැ, ඉත්ථිය නො වූ රූපය සප්තීය වූයේ ඇත, අප්තීය වූයේ ඇති. මෙසේ දශ්‍යකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ.

65. එකාදශ්‍යකාරයෙකින් රූපස්කන්ධය වෙයි : වක්ෂුරායතන යැ, ශ්‍රොත්‍රායතන යැ, ස්පර්ශායතන යැ, ජීව්වායතන යැ, කායායතන යැ, රූපායතන යැ, ශබ්දායතන යැ, ගන්ධායතන යැ, රසායතන යැ, ස්ප්‍රස්ථායතන යැ, අභිදර්ශනඅප්‍රතිස වූ ධර්මායතන පයථාපන්න වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, එ ද යි මෙසේ එකාදශ්‍යකාරයෙන් රූපස්කන්ධය වේ. මේ රූපස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

රූපස්කන්ධය නිමි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

66. නත්තං කතමො වෙදනාකකිකො:

එකච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො: එකසමසංගතො.

දුච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො: අපච්චි සහෙතුකො, අපච්චි අසහෙතුකො.

තිච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො: අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්‍යාකතො.

චතුර්ධිධෙවන වෙදනාකකිකො: අපච්චි කාමාවචරො, අපච්චි රූපාවචරො, අපච්චි අරූපාවචරො, අපච්චි අපරිශාපකො;

පඤ්චධිධෙවන වෙදනාකකිකො: අපච්චි සුඛිඤ්ඤං, අපච්චි දුක්ඛිඤ්ඤං, අපච්චි සොමනසිඤ්ඤං, අපච්චි දොමනසිඤ්ඤං, අපච්චි උපෙකිඤ්ඤං. එවං පඤ්චධිධෙවන වෙදනාකකිකො.

ඡර්ධිධෙවන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසම්පය්‍යජා වෙදනා, සොත සම්පය්‍යජා වෙදනා, ඝානසම්පය්‍යජා වෙදනා, ජ්‍යායාසම්පය්‍යජා වෙදනා, කායසම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝසම්පය්‍යජා වෙදනා. එවං ඡර්ධිධෙවන වෙදනාකකිකො.

සත්තච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසම්පය්‍යජා වෙදනා, සොත සම්පය්‍යජා වෙදනා, ඝානසම්පය්‍යජා වෙදනා, ජ්‍යායාසම්පය්‍යජා වෙදනා, කායසම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා. එවං සත්තච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො.

අර්ධච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසම්පය්‍යජා වෙදනා, සොත සම්පය්‍යජා වෙදනා, ඝානසම්පය්‍යජා වෙදනා, ජ්‍යායාසම්පය්‍යජා වෙදනා, කායසම්පය්‍යජා වෙදනා අපච්චි සුඛා, අපච්චි දුක්ඛා, මනෝධාතු සම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා. එවං අර්ධච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො.

නවච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසම්පය්‍යජා වෙදනා, සොත සම්පය්‍යජා වෙදනා, ඝානසම්පය්‍යජා වෙදනා, ජ්‍යායාසම්පය්‍යජා වෙදනා, කායසම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා අපච්චි කුසලා, අපච්චි අකුසලා, අපච්චි අබ්‍යාකතා. එවං නවච්චිධෙවන වෙදනාකකිකො.

දසව්ධිධෙවන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසම්පය්‍යජා වෙදනා, සොත සම්පය්‍යජා වෙදනා, ඝානසම්පය්‍යජා වෙදනා, ජ්‍යායාසම්පය්‍යජා වෙදනා, කායසම්පය්‍යජා වෙදනා අපච්චි සුඛා, අපච්චි දුක්ඛා, මනෝධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පය්‍යජා වෙදනා අපච්චි කුසලා, අපච්චි අකුසලා, අපච්චි අබ්‍යාකතා. එවං දසව්ධිධෙවන වෙදනාකකිකො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

66. එහි වේදනාස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයේ ඇත, අහේතුක වූයේ ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූ වේදනාස්කන්ධයෙක් ඇත, අකුශල වූයේ ඇත, අව්‍යාකෘත වූයේ ඇති.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූ වේදනාස්කන්ධයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයේ ඇත, අරූපාවචර වූයේ ඇත, අපයඛාපන්න වූයේ ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සුඛිත්තියයෙක් ඇත, දුක්ඛිත්තියයෙක් ඇත, සොමනස්සිත්තියයෙක් ඇත, දෙමනස්සිත්තියයෙක් ඇත, උපෙක්ඛිත්තියයෙක් ඇති. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

ෂ්වප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොකසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මෙසේ ෂ්වප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

සප්තප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොකසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොකසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා සුඛ වූයේ ඇත, දුක් වූයේ ඇති. මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යි. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොකසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා කුශලවේදනායෙක් ඇත, අකුශලවේදනායෙක් ඇත, අව්‍යාකෘතවේදනායෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සොකසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා සුඛ වූයේ ඇත, දුක් වූයේ ඇත, මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වේදනා කුශලවේදනායෙක් ඇත, අකුශලවේදනායෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වේදනායෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

67. එකවිධෙන වේදනාකක්කො: එස්සසම්පසුතෙනා.

දුච්චධෙන වේදනාකක්කො: අපථි සහෙතුකො, අපථි අහෙතුකො.

තිවිධෙන වේදනාකක්කො: අපථි විපාකො, අපථි විපාකධම්මධම්මො, අපථි නොවිවිපාකනවිපාකධම්මධම්මො.

අපථි උපාදිනනුපාදනියො අපථි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපථි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපථි සඛ්ඛිලිට්ඨසඛ්ඛිලෙසිකො, අපථි අසඛ්ඛිලිට්ඨසඛ්ඛිලෙසිකො, අපථි අසඛ්ඛිලිට්ඨඅසඛ්ඛිලෙසිකො.

අපථි සවිතකකසම්මාරො, අපථි අවිතකකසම්මාරමතෙනා, අපථි අවිතකකඅවිමාරො.

අපථි දස්සනෙන පභාතබ්බො, අපථි භාවනාය පභාතබ්බො, අපථි නොව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපථි දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපථි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපථි නොව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපථි අචයගාමි, අපථි අපචයගාමි, අපථි නොචයගාමිනාපචයගාමි.

අපථි සෙකෙකො, අපථි අසෙකෙකො, අපථි නොවසෙකකනාසෙකෙකො.

අපථි පරිතෙනා, අපථි මහග්ගතො, අපථි අපපමාණො.

අපථි පරිතතාරම්මණො, අපථි මහග්ගතාරම්මණො, අපථි අපපමාණාරම්මණො.

අපථි භිනො, අපථි මජ්ඣිමො, අපථි පඤ්ඤො.

අපථි මිච්ඡත්තනිකතො. අපථි සම්මත්තනිකතො, අපථි අනිකතො.

අපථි මග්ගාරම්මණො, අපථි මග්ගහෙතුකො, අපථි මග්ගාධිපති.

අපථි උපපතෙනා, අපථි අනුපපතෙනා, අපථි උදපාදි.

අපථි අතිතො. අපථි අනාගතො, අපථි පච්චුපපතෙනා.

අපථි අතිතාරම්මණො, අපථි අනාගතාරම්මණො, අපථි පච්චුපපතනාරම්මණො.

අපථි අජ්ඣතෙනා, අපථි ඛග්ගිඤ්ඤො, අපථි අජ්ඣතතඛග්ගිඤ්ඤො.

අපථි අජ්ඣතතාරම්මණො, අපථි ඛග්ගිඤ්ඤාරම්මණො, අපථි අජ්ඣතතඛග්ගිඤ්ඤාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකක්කො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

67. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශමිත්‍රප්‍රසක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙකුකවේදනාස්කන්ධය ඇත, අහෙකුක වූයේ ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකස්වභාවධර්ම වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නුපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නුපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශිකවූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ට-අසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅච්චාර වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙකුකයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙකු ඇත්තෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙකු ඇත්තෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො ම ආවයගාමී නාපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො ම ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්භන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්භන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රභීත වූයෙක් ඇති.

මීර්‍යාත්චිතියත වූයෙක් ඇත, සමාස්ත්චිතියත වූයෙක් ඇත, අතියත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, මාර්ගහෙකුක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උත්පාදී (උපදනාසුලු) වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහ්‍ය වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහ්‍ය වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහ්‍යාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

68. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එකසම්පයුතො.

ද්විධෙන වේදනාකකකො : අපි හෙතුසම්පයුතො, අපි හෙතු විපයුතො.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුතරො.

අපි කෙනවි විඤ්ඤයො, අපි කෙනවි න විඤ්ඤයො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි අසම්පයුතො, අපි අසම්පයුතො.

අපි අසම්පයුතසාසවො, අපි අසම්පයුතඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො.

අපි සංයොජනසම්පයුතො, අපි සංයොජනවිපයුතො.

අපි සංයොජනවිපයුතසංයොජනියො, අපි සංයොජන විපයුතඅසංයොජනියො.

අපි ගන්තියො, අපි අගන්තියො.

අපි ගන්තසම්පයුතො, අපි ගන්තවිපයුතො.

අපි ගන්තවිපයුතගන්තියො, අපි ගන්තවිපයුතඅගන්තියො.

අපි ඔක්කියො, අපි අනොක්කියො.

අපි ඔක්කසම්පයුතො, අපි ඔක්කවිපයුතො.

අපි ඔක්කවිපයුතඔක්කියො, අපි ඔක්කවිපයුතඅනොක්කියො.

අපි යොගනියො, අපි අයොගනියො.

අපි යොගසම්පයුතො, අපි යොගවිපයුතො.

අපි යොගවිපයුතයොගනියො, අපි යොගවිපයුතඅයොග-
නියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණසම්පයුතො, අපි නිවරණවිපයුතො.

අපි නිවරණවිපයුතනිවරණියො, අපි නිවරණවිපයුත
අනිවරණියො.

අපි පරාමට්ඨො, අපි අපරාමට්ඨො.

අපි පරාමාසම්පයුතො, අපි පරාමාසම්පයුතො.

අපි පරාමාසම්පයුතපරාමට්ඨො, අපි පරාමාසම්පයුත
අපරාමට්ඨො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනසම්පයුතො, අපි උපාදනවිපයුතො.

අපි උපාදනවිපයුතඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපයුත
අනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසිකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලිට්ඨො, අපි අසංකිලිට්ඨො.

අපි කිලෙසසම්පයුතො, අපි කිලෙසවිපයුතො.

අපි කිලෙසවිපයුතසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපයුත
අසංකිලෙසිකො.

68. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි ; ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් වෙයි, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් වේ.

හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලෝකිකයෙක් ඇත, ලොකොත්තරයෙක් ඇති.

(වික්ෂුර්විඤ්ජාදීන් අතුරෙහි) කිසි එකෙකින් දතයුතු වූයෙක් ඇත, කිසි එකෙකින් නො දතයුතු වූයෙක් ඇති.

සාසුචි වූයෙක් ඇත, අනාසුචි වූයෙක් ඇති.

ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුචිවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුචි විප්‍රයුක්ත සාසුචි වූයෙක් ඇත, ආසුචිවිප්‍රයුක්තඅනාසුචි වූයෙක් ඇති.

සංයොජනයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, සංයොජනයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයොජනයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයොජනයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනිය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තඅග්‍රන්ථනිය වූයෙක් ඇති.

ඔසයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, ඔසයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රයුක්තඔසනිය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්තඅනොසනිය වූයෙක් ඇති.

යොගයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, යොගයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රයුක්තයොගනිය වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්තඅයොගනිය වූයෙක් ඇති.

නිවරණයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, නිවරණයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය නො වූයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාෂ්ට නො වූයෙක් ඇති.

පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

පරාමාසවිප්‍රයුක්තපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාෂ්ට නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනයන්ට හිත වූයෙක් ඇත, උපාදනයන්ට හිත නො වූයෙක් ඇති.

උපාදන සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රයුක්තඋපාදනීය වූයෙක් ඇත, උපාදන විප්‍රයුක්තඅනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සංක්ෂේපය වූයෙක් ඇත, සංක්ෂේපය නො වූයෙක් ඇති.

සංක්ෂිප්ට වූයෙක් ඇත, සංක්ෂිප්ට නො වූයෙක් ඇති.

ක්ෂේපසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ක්ෂේපවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ක්ෂේපවිප්‍රයුක්ත සංක්ෂේපය වූයෙක් ඇත, ක්ෂේපවිප්‍රයුක්ත වූ සංක්ෂේපය නො වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අපි න දස්සනෙන පහාතබ්බො.

අපි භාවනාය පහාතබ්බො, අපි න භාවනාය පහාතබ්බො.

අපි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අපි න දස්සනෙන පහාතබ්බ-
හෙතුකො.

අපි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අපි න භාවනාය පහාතබ්බ-
හෙතුකො.

අපි සවිතකෙකා, අපි අවිතකෙකා.

අපි සවිචාරො, අපි අවිචාරො.

අපි සප්පිකිකො, අපි අප්පිකිකො.

අපි පිතිසහගතො, අපි න පිතිසහගතො.

අපි කාමාවචරො, අපි න කාමාවචරො.

අපි රූපාවචරො, අපි න රූපාවචරො.

අපි අරූපාවචරො, අපි න අරූපාවචරො.

අපි පරියාපනෙතො, අපි අපරියාපනෙතො.

අපි නියානිකො, අපි අනියානිකො.

අපි නිගතො, අපි අනිගතො.

අපි සඋත්තරො, අපි අනුත්තරො.

අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ඛෙත වෙදනාකකිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසව්ඛෙත වෙදනාකකිකො.

69. එකව්ඛෙත වෙදනාකකිකො : එස්සසම්පසුත්තො.

දුච්ඛෙත වෙදනාකකිකො : අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ඛෙත වෙදනාකකිකො : අපි විපාකො, අපි විපාකධම්ම
ධම්මො, අපි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපි උපාදිනනුපාදනියො -පෙ- අපි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපි
ඛණ්ඩාරම්මණො, අපි අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරම්මණො -පෙ- එවං දසව්ඛෙත
වෙදනාකකිකො.

දුක්ඛමුලකං.

70. එකව්ඛෙත වෙදනාකකිකො : එස්සසම්පසුත්තො.

දුච්ඛෙත වෙදනාකකිකො : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිව්ඛෙත වෙදනාකකිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසව්ඛෙත වෙදනාකකිකො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදකයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙදක නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද නැතියෙක් ඇති.

සවිතර්ක වූයෙක් ඇත, අවිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සච්චාර වූයෙක් ඇත, අච්චාර වූයෙක් ඇති.

සප්‍රිතික වූයෙක් ඇත, අප්‍රිතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රිතිසහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රිතිසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

පයඛාපන්න වූයෙක් ඇත, පයඛාපන්න නො වූයෙක් ඇති.

නෛයඛාණික වූයෙක් ඇත, නෛයඛාණික නො වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණයෙක් ඇත, අරණයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

69. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සරණ (කෙලෙස් සහිත) වූයෙක් වෙයි, අරණ වූයෙක් වේ.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකස්වභාවධර්ම වූයෙක් ඇත, නො ම විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහ්‍යාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහ්‍යාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

ද්විකමුලක යි

70. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සභෙදකයෙක් ඇත, අභෙදකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශලයෙක් ඇත, අකුශලයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘතයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

71. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එස්සසම්පසුතේනා.

දුච්චිධෙන වේදනාකකිකේ : අප්පි හෙතුසම්පසුතේනා, අප්පි හෙතු විපසසුතේනා.

තිච්චිධෙන වේදනාකකිකේ : අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

72. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එස්සසම්පසුතේනා.

දුච්චිධෙන වේදනාකකිකේ : අප්පි න හෙතු සහෙතුකො, අප්පි න හෙතු අහෙතුකො.

අප්පි ලොකියො, අප්පි ලොකුත්තරො.

අප්පි කෙනච්චි විඤ්ඤායො, අප්පි කෙනච්චි න විඤ්ඤායො.

අප්පි සාසවො, අප්පි අනාසවො.

අප්පි අසම්පසුතේනා, අප්පි අසම්පසුතේනා.

අප්පි අසම්පසුතත්තසාසවො, අප්පි අසම්පසුතත්ත අනාසවො -පෙ-.

අප්පි සරණො, අප්පි අරණො.

තිච්චිධෙන වේදනාකකිකේ : අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

73. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එස්සසම්පසුතේනා.

දුච්චිධෙන වේදනාකකිකේ : අප්පි සහෙතුකො, අප්පි අහෙතුකො.

තිච්චිධෙන වේදනාකකිකේ : අප්පි විපාකො, අප්පි විපාකධම්මධම්මො, අප්පි නෙච්චි විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අප්පි උපාදිනනුපාදනියො, අප්පි අනුපාදිනනුපාදනියො, අප්පි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අප්පි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අප්පි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අප්පි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අප්පි සවිතකකභවිචාරො, අප්පි අවිතකකභවිචාරමනේනා, අප්පි අවිතකකභවිචාරො.

අප්පි දස්සනෙන පභාතබ්බො, අප්පි භාවනාය පභාතබ්බො, අප්පි නෙච්චි දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අප්පි දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අප්පි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අප්පි නෙච්චිදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අප්පි ආචයගාමී, අප්පි අපචයගාමී, අප්පි නෙච්චිචයගාමී නාපචයගාමී.

අප්පි සෙකෙඛා, අප්පි අසෙකෙඛා, අප්පි නෙච්චි සෙකෙඛා නාසෙකෙඛා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

71. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : හෙතෙම සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතෙම විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙනස්කර්මය වේ.

72. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : හෙතෙම නො වූ සහෙතෙකයෙක් ඇත, හෙතෙම නො වූ අහෙතෙකයෙක් ඇති.

ලොකිකයෙක් ඇත, ලොකෝත්තරයෙක් ඇති.

(වික්ෂුර්විඤ්ඤාදීන් අතුරෙහි) කිසි එකෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි එකෙකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.

සාප්‍රවයෙක් ඇත, අනාප්‍රවයෙක් ඇති.

ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආප්‍රවිච්ඡයුක්තවූයෙක් ඇති.

ආප්‍රවිච්ඡයුක්තසාප්‍රව වූයෙක් ඇත, ආප්‍රවිච්ඡයුක්ත අනාප්‍රව වූයෙක් ඇති . . .

සරණයෙක් ඇත, අරණයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙනස්කර්මය වේ.

73. එක් ප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : සහෙතෙක වූයෙක් ඇත, අහෙතෙක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වෙනස්කර්මය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇත, නො ම විපාක වූ විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති.

සචිත්තසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිත්තසච්චාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිත්තසච්චාර වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතෙකයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතෙකයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතෙකයෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නෛවාචයගාමීනාපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

මෙශක්ෂ වූයෙක් ඇත, අමෙශක්ෂ වූයෙක් ඇත. නෛවමෙශක්ෂභාමෙශක්ෂ වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි පරිනෙතො අපි මහග්ගතො, අපි අපාමාණො.

අපි පරිනතාරමමණො, අපි මහග්ගතාරමමණො, අපි අපාමාණාරමමණො.

අපි හිනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණ්ණිනො.

අපි මිච්ඡත්තනියතො, අපි සම්මත්තනියතො, අපි අනියතො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගහෙතුකො, අපි මග්ගාධිපති.

අපි උපපන්නො, අපි අනුපපන්නො, අපි උපපාදි.

අපි අනිතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපන්නො.

අපි අනිතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපන්නාරමමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිඤ්ඤා, අපි අජ්ඣත්තබහිඤ්ඤා.

අපි අජ්ඣත්තාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣත්තබහිඤ්ඤාරමමණො - පෙ-ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකකකො.

74. ඵකවිධෙන වෙදනාකකකො : ඵග්ගසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකකො : අපි හෙතුසම්පයුතො, අපි හෙතු-විපයුතො.

අපි න හෙතුසහෙතුකො, අපි න හෙතුඅහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනඵි විඤ්ඤායො, අපි කෙනඵි න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවසම්පයුතො, අපි ආසවවිපයුතො.

අපි ආසවවිපයුත්තසාසවො, අපි ආසවවිපයුත්තඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො-පෙ-අපි සරණො, අපි අරණො.

තිවිධෙන වෙදනාකකකො : අපි අජ්ඣත්තාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣත්තබහිඤ්ඤාරමමණො - පෙ - ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකකකො.

තිකමුලකං

පරික්ෂා වූයේ ඇත, මහදගන වූයේ ඇත, අප්‍රමාණ වූයේ ඇත.

පරික්ෂාලම්බන වූයේ ඇත, මහදගනලම්බන වූයේ ඇත, අප්‍රමාණලම්බන වූයේ ඇත.

භීත වූයේ ඇත, මධ්‍යම වූයේ ඇත, ප්‍රණීත වූයේ ඇත.

මිත්‍යාත්වනීයතා වූයේ ඇත, සමාන්තර නීයතා වූයේ ඇත, අනීයතා වූයේ ඇත.

මාර්ගලම්බන වූයේ ඇත, මාර්ගගතකයෙක් වූයේ ඇත, මාර්ගාධිපති වූයේ ඇත.

උත්තරීත වූයේ ඇත, අනුත්තරීත වූයේ ඇත, උත්තරීත වූයේ ඇත.

අතීත වූයේ ඇත, අනාගත වූයේ ඇත, ප්‍රත්‍යුත්තරීත වූයේ ඇත.

අතීතලම්බන වූයේ ඇත, අනාගතලම්බන වූයේ ඇත, ප්‍රත්‍යුත්තරීතලම්බන වූයේ ඇත.

අධ්‍යාත්ම වූයේ ඇත, බාහිර වූයේ ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිර වූයේ ඇත.

අධ්‍යාත්මලම්බනයෙක් වූයේ ඇත, බාහිරලම්බනයෙක් වූයේ ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරලම්බනයෙක් වූයේ ඇත ; . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

74. එක් ප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්වසංචලප්‍රසන්නවූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රසන්න වූයේ ඇත, හෙතු විප්‍රසන්න වූයේ ඇත.

හෙතු නො වූ සහෙතුක වූයේ ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුක වූයේ ඇත.

ලෝකික වූයේ ඇත, ලෝකානන්තර වූයේ ඇත.

(චක්ෂුර්විභ්‍යාදි) කිසිවකින් දත යුක්තෙක් වූයේ ඇත, කිසිවකින් නො දත යුක්තෙක් වූයේ ඇත.

සාත්‍ය වූයේ ඇත, අනාත්‍ය වූයේ ඇත.

ආත්‍යවසම්ප්‍රසන්න වූයේ ඇත, ආත්‍යවිප්‍රසන්න වූයේ ඇත.

ආත්‍යවසම්ප්‍රසන්නසාත්‍ය වූයේ ඇත, ආත්‍යවසම්ප්‍රසන්නඅනාත්‍ය වූයේ ඇත.

සංයෝජනීය වූයේ ඇත, අසංයෝජනීය වූයේ ඇත . . . සරණ වූයේ ඇත, අරණ වූයේ ඇත.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මලම්බන වූයේ ඇත, බාහිරලම්බන වූයේ ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරලම්බන වූයේ ඇත . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

මුත්තමය යි.

75. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එසංගමපසුතේනා.

දුච්ඛෙන වේදනාකකිකේ : අපි සහෙතුකෝ, අපි අහෙතුකෝ.

කිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාකතෝ-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

76. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එසංගමපසුතේනා.

දුච්ඛෙන වේදනාකකිකේ : අපි හෙතුසමපසුතේනා, අපි හෙතු-විපාසුතේනා.

කිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපි විපාකෝ, අපි විපාකධම්ම-ධම්මෝ, අපි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මෝ-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

77. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එසංගමපසුතේනා.

දුච්ඛෙන වේදනාකකිකේ : අපි න හෙතු සහෙතුකෝ, අපි න හෙතු අහෙතුකෝ.

කිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපි උපාදිනනුපාදකියෝ, අපි අනුපාදිනනුපාදකියෝ, අපි අනුපාදින්නඅනුපාදකියෝ -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

78. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එසංගමපසුතේනා.

දුච්ඛෙන වේදනාකකිකේ : අපි ලෝකියෝ, අපි ලෝකුත්තරෝ.

කිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපි සංකිලිඨසංකිලෙසිකෝ, අපි අසංකිලිඨසංකිලෙසිකෝ, අපි අසංකිලිඨඅසංකිලෙසිකෝ-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

79. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එසංගමපසුතේනා.

දුච්ඛෙන වේදනාකකිකේ : අපි කෙනචි විඤ්ඤයෝ, අපි කෙනචි න විඤ්ඤයෝ.

කිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපි සචිතකකචිචාරෝ, අපි අචිතකකචිචාරොත්තේනා, අපි අචිතකකචිචාරෝ -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

80. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එසංගමපසුතේනා.

දුච්ඛෙන වේදනාකකිකේ : අපි සාසවෝ, අපි අනාසවෝ.

කිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපි දස්සනෙන පභාතබ්බෝ, අපි භාවනාය පභාතබ්බෝ, අපි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බෝ -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

75. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

76. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇත, නො ම විපාක වූ නොද විපාකධර්මධර්ම වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශ ප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

77. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුක වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : උපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නඅනුපාදනිය වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

78. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ලෞකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලෙශික වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

79. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : (වක්ෂුර්විඤ්ජාදි) කිසිවකින් දත යුක්තෙක් ඇත, කිසිවකින් නො දත යුක්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසචිචාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅචිචාර වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

80. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සාහ්‍රව වූයෙක් ඇත, අනාහ්‍රව වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

81. එකවිධෙන වේදනාකකිකො : එස්සසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වේදනාකකිකො : අපි අසම්පසුතෙනා, අපි අසම්පසුතෙනා.

නිවිධෙන වේදනාකකිකො : අපි දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපි නෙවිදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකො.

82. එකවිධෙන වේදනාකකිකො : එස්සසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වේදනාකකිකො : අපි අසම්පසුතතසාසවො, අපි අසම්පසුතතඅනාසවො.

නිවිධෙන වේදනාකකිකො, අපි අවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකො.

83. එකවිධෙන වේදනාකකිකො : එස්සසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වේදනාකකිකො : අපි සංයොජ්ඣිකො, අපි අසංයොජ්ඣිකො.

නිවිධෙන වේදනාකකිකො : අපි සෙකෙධා, අපි අසෙකෙධා, අපි නෙවි සෙකකිනාසෙකෙධා-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකො.

84. එකවිධෙන වේදනාකකිකො : එස්සසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වේදනාකකිකො : අපි සංයොජ්ඣනසම්පසුතෙනා, අපි සංයොජ්ඣනවිපසුතෙනා.

නිවිධෙන වේදනාකකිකො, අපි පරිතෙනා, අපි මහග්ගතො, අපි අපපමාණො-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකො.

85. එකවිධෙන වේදනාකකිකො : එස්සසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වේදනාකකිකො : අපි සංයොජ්ඣනවිපසුතතසංයොජ්ඣිකො, අපි සංයොජ්ඣනවිපසුතත අසංයොජ්ඣිකො.

නිවිධෙන වේදනාකකිකො : අපි පරිතනාරම්මණො : අපි මහග්ගනාරම්මණො, අපි අපපමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකො.

86. එකවිධෙන වේදනාකකිකො : එස්සසම්පසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වේදනාකකිකො : අපි ගජ්ඣිකො, අපි අගජ්ඣිකො.

නිවිධෙන වේදනාකකිකො : අපි භිනො, අපි මජ්ඣිමො, අපි පඤ්ඤො-පෙ-එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකො.

81. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුච ව්‍යුහයක් වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදකයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදකයෙක් ඇත, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදකයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

82. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ආසුචව්‍යුහයක් සාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචව්‍යුහයක් අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

83. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො ම ශෛක්ෂ වූ නො ද අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

84. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

85. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්භන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

86. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනීය නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රශ්න වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

87. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි ගජ්ඣසම්පයුතො, අපි ගජ්ඣසම්පයුතො.

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි ඕව්ත්තනිකො, අපි සම්මතනිකො, අපි අනිකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

88. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි ගජ්ඣසම්පයුතගජ්ඣකො, අපි ගජ්ඣසම්පයුතගජ්ඣකො.

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි මහාරම්මකො, අපි මහාමහකො, අපි මහාමහකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

89. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි ඕසනිකො, අපි අනොසනිකො,

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි උප්පතො, අපි අනුප්පතො, අපි උප්පාදි —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

90. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි ඕසසම්පයුතො, අපි ඕසවිප්පයුතො.

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි අනිකො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුප්පකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

91. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි ඕසවිප්පයුතඕසනිකො, අපි ඕසවිප්පයුතඕසනිකො.

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි අනිකාරම්මකො, අපි අනාගතාරම්මකො, අපි පච්චුප්පකාරම්මකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

92. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි යොගනිකො, අපි අයොගනිකො,

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි අර්කතො, අපි ඛණ්ඩො, අපි අර්කතඛණ්ඩො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

93. එකවිධෙන වේදනාකකකො : එසංසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන වේදනාකකකො : අපි යොගසම්පයුතො, අපි යොගසම්පයුතො.

තිවිධෙන වේදනාකකකො : අපි අර්කතාරම්මකො, අපි ඛණ්ඩාරම්මකො, අපි අර්කතඛණ්ඩාරම්මකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වේදනාකකකො.

උගතො වඩ්ඪකං.

87. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථ විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : මිථ්‍යාත්වනීයත වූයෙක් ඇත, සමාක්ත්ව නීයත වූයෙක් ඇත, අනීයත වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනා ස්කන්ධය වේ.

88. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනීය නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ග භෙදකයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනා ස්කන්ධය වේ.

89. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසනීය නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උත්පාදී වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

90. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ඔසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍ර යුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

91. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ඔසවිප්‍රයුක්තඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්තඔසනීය නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතා ලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

92. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : යොගනීය වූයෙක් ඇත, යොගනීය නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිර වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

93. එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොග විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරා ලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති ... මෙසේ දශප්‍රකාර යෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

උභ්‍යොවධිඝ්න යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

94. සත්තවිධෙන වේදනාකකිකේ : අත්ති කුසලො, අත්ති අකුසලො, අත්ති අබ්‍යාකතො, අත්ති කාමාවචරේ, අත්ති රූපාවචරේ, අත්ති අරූපාවචරේ, අත්ති අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන වේදනාකකිකේ.

අපරේපි සත්තවිධෙන වේදනාකකිකේ : අත්ති විපාකො -පෙ- අත්ති අඤ්ඤානාරම්මණො, අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති අඤ්ඤානඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති කාමාවචරේ, අත්ති රූපාවචරේ, අත්ති අරූපාවචරේ, අත්ති අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන වේදනාකකිකේ.

95. චතුර්විධෙන වේදනාකකිකේ : චක්ඛුසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ අත්ති කුසලො, අත්ති අකුසලො, අත්ති අබ්‍යාකතො, සොතසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- ඝානසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- ජීව්හාසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- කායසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- මනෝසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ අත්ති කුසලො, අත්ති අකුසලො, අත්ති අබ්‍යාකතො, චක්ඛුසම්මසාපච්චයා වේදනා, සොතසම්මසාපච්චයා වේදනා, ඝානසම්මසාපච්චයා වේදනා, ජීව්හාසම්මසාපච්චයා වේදනා, කායසම්මසාපච්චයා වේදනා, මනෝසම්මසාපච්චයා වේදනා. එවං චතුර්විධෙන වේදනාකකිකේ.

96 අපරේපි චතුර්විධෙන වේදනාකකිකේ : චක්ඛුසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ අත්ති විපාකො -පෙ- අත්ති අඤ්ඤානාරම්මණො, අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති අඤ්ඤානඛණ්ඩාරම්මණො. සොතසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- ඝානසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- ජීව්හාසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- කායසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ -පෙ- මනෝසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ. අත්ති විපාකො -පෙ- අත්ති අඤ්ඤානාරම්මණො, අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති අඤ්ඤානඛණ්ඩාරම්මණො. චක්ඛුසම්මසාපච්චයා වේදනා -පෙ- මනෝසම්මසාපච්චයා වේදනා. එවං චතුර්විධෙන වේදනාකකිකේ.

97. තිංසතිවිධෙන වේදනාකකිකේ : චක්ඛුසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ අත්ති කාමාවචරේ, අත්ති රූපාවචරේ, අත්ති අරූපාවචරේ, අත්ති අපරියාපනො. සොතසම්මසාපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසාපච්චයා -පෙ- ජීව්හාසම්මසාපච්චයා -පෙ- කායසම්මසාපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසාපච්චයා වේදනාකකිකේ, අත්ති කාමාවචරේ, අත්ති රූපාවචරේ, අත්ති අරූපාවචරේ, අත්ති අපරියාපනො, චක්ඛුසම්මසාපච්චයා වේදනා, සොතසම්මසාපච්චයා වේදනා, ඝානසම්මසාපච්චයා වේදනා, ජීව්හාසම්මසාපච්චයා වේදනා, කායසම්මසාපච්චයා වේදනා, මනෝසම්මසාපච්චයා වේදනා. එවං තිංසතිවිධෙන වේදනාකකිකේ.

94. සත් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුලල වූයෙක් ඇත, අකුලල වූයෙක් ඇත, අවිඤාන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපර්යාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙසේ සත් ප්‍රකාරයෙන් වේදනා ස්කන්ධ වේ.

අනාගත වූ ද සත් ප්‍රකාරයෙකින් වෙනස්කන්ධය වේයි : විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපයංඝපත්තන වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්වභාවප්‍රකාරයෙන් වෙනස්කන්ධය වේ.

95. සුචි ස්‍රිකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රසම්ථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය කුලෙ වූයෙක් ඇත, අකුලෙ වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. සොතසම්ථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . සාතසම්ථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . ජිභාසම්ථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . කායසම්ථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . මනෝසම්ථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය කුලෙ වූයෙක් ඇත, අකුලෙ වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. වක්ත්‍රසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, සොතසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, සාතසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, ජිභාසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙදනා ය, මනෝසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙදනා යි. මෙසේ වතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

96. අනාගත වූ ද වතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : වත්තිසම්ප්‍රසාරයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය විපාක වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. සොකසම්ප්‍රසාරයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . සාතසම්ප්‍රසාරයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . ජිවිතසම්ප්‍රසාරයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . කායසම්ප්‍රසාරයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය . . . මනෝසම්ප්‍රසාරයෙන් වූ වෙදනාස්කන්ධය විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති. වත්තිසම්ප්‍රසාරයෙන් උපන් වෙදනා ය . . . මනෝසම්ප්‍රසාරයෙන් උපන් වෙදනා යි. මෙසේ වතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ.

97. **ත්‍රිංශත්ප්‍රකාරයෙකින්** වේදනාස්කන්ධය වේයි : වක්ත්‍රියමථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. සොතසමථස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . සානසමථස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවහාසමථස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසමථස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසමථස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. වක්ත්‍රියමථස්සයෙන් උපත් වේදනා ය, සොතසමථස්සයෙන් උපත් වේදනා ය, සානසමථස්සයෙන් උපත් වේදනා ය. ජීවහාසමථස්සයෙන් උපත් වේදනා ය, කායසමථස්සයෙන් උපත් වේදනා ය, මනෝසමථස්සයෙන් උපත් වේදනා යි. මෙසේ **ත්‍රිංශත්ප්‍රකාරයෙන්** වේදනාස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

98. ඛහුච්චෙත වෙදනාකකිකො : චක්ඛුසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො, අප්පි කාමාවචරො, අප්පි රූපාවචරො, අප්පි අරූපාවචරො, අප්පි අපරියාපනො, සොතසල්ථස්සපච්චයා -පෙ- භානසල්ථස්සපච්චයා -පෙ- ජ්ඣාසල්ථස්සපච්චයා -පෙ- කායසල්ථස්සපච්චයා පෙ- මනොසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො, අප්පි කාමාවචරො, අප්පි රූපාවචරො, අප්පි අරූපාවචරො, අප්පි අපරියාපනො, චක්ඛුසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, සොතසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, භානසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, ජ්ඣාසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, කායසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා මනොසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා. එවං ඛහුච්චෙත වෙදනාකකිකො.

99. අපරෙපි ඛහුච්චෙත වෙදනාකකිකො : චක්ඛුසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො අප්පි විපාකො -පෙ- අප්පි අජ්ඣතතාරමමණො, අප්පි ඛණ්ඩාරමමණො, අප්පි අජ්ඣතතඛණ්ඩාරමමණො, අප්පි කාමාවචරො, අප්පි රූපාවචරො, අප්පි අරූපාවචරො, අප්පි අපරියාපනො. සොතසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො -පෙ- භානසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො -පෙ- ජ්ඣාසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො -පෙ- කායසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො -පෙ- මනොසල්ථස්සපච්චයා වෙදනාකකිකො අප්පි විපාකො -පෙ- අප්පි අජ්ඣතතාරමමණො, අප්පි ඛණ්ඩාරමමණො, අප්පි අජ්ඣතතඛණ්ඩාරමමණො, අප්පි කාමාවචරො, අප්පි රූපාවචරො, අප්පි අරූපාවචරො, අප්පි අපරියාපනො. චක්ඛුසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, සොතසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, භානසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, ජ්ඣාසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, කායසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා, මනොසල්ථස්සපච්චයා වෙදනා. එවං ඛහුච්චෙත වෙදනාකකිකො.

අං. චූළමනි වෙදනාකකිකො.

100. තත්ත කතමො සඤ්ඤකකිකො :

එකච්චෙත සඤ්ඤකකිකො : එස්සසම්පයුතො.

දූච්චෙත සඤ්ඤකකිකො : අප්පි සහෙතුකො, අප්පි අහෙතුකො.

තීච්චෙත සඤ්ඤකකිකො : අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො.

චතුඛ්චෙත සඤ්ඤකකිකො : අප්පි කාමාවචරො; අප්පි රූපාවචරො, අප්පි අරූපාවචරො, අප්පි අපරියාපනො.

පඤ්චච්චෙත සඤ්ඤකකිකො, අප්පි සුඛිත්ථිසම්පයුතො, අප්පි දුක්ඛිත්ථිසම්පයුතො, අප්පි සොමනස්සිත්ථිසම්පයුතො, අප්පි දොමනස්සිත්ථිසම්පයුතො, අප්පි උපෙක්ඛිත්ථිසම්පයුතො. එවං පඤ්චච්චෙත සඤ්ඤකකිකො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

98. බහුප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ඝාතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, ඝාතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

99. අනා වූ බහුප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය . . . ඝාතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය . . . ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය . . . කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය . . . මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ වේදනාස්කන්ධය විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, ඝාතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය, මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපන් වේදනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ.

මේ වේදනාස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

100. එහි සංඥස්කන්ධය කවරෙ යත් :

එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා යද්‍යුණේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතක වූයෙක් ඇත, අහෙතක වූයෙක් ඇත.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දොමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ජබ්බිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: චක්ඛුසල්පස්සජා සඤ්ඤා, සොතසල්පස්සජා සඤ්ඤා, භානසල්පස්සජා සඤ්ඤා, ජීව්හසල්පස්සජා සඤ්ඤා, කායසල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝසල්පස්සජා සඤ්ඤා. එවං ජබ්බිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා.

සත්තවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: චක්ඛුසල්පස්සජා සඤ්ඤා, සොත-සල්පස්සජා සඤ්ඤා, භානසල්පස්සජා සඤ්ඤා, ජීව්හසල්පස්සජා සඤ්ඤා, කායසල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝධාතුසල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පස්සජා සඤ්ඤා. එවං සත්තවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා.

අට්ඨවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: චක්ඛුසල්පස්සජා සඤ්ඤා -පෙ- කාය සල්පස්සජා සඤ්ඤා අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි දුක්ඛසහගතො, මනෝධාතු සල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පස්සජා සඤ්ඤා. එවං අට්ඨවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා.

නවවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: චක්ඛුසල්පස්සජා සඤ්ඤා -පෙ- කාය සල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝධාතුසල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සල්පස්සජා සඤ්ඤා අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අඛ්‍යාතතා. එවං නවවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා.

දසවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: චක්ඛුසල්පස්සජා සඤ්ඤා -පෙ- කාය සල්පස්සජා සඤ්ඤා අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි දුක්ඛසහගතො, මනෝධාතු සල්පස්සජා සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්පස්සජා සඤ්ඤා අත්ථි කුසලා, අත්ථි අකුසලා, අත්ථි අඛ්‍යාතතා. එවං දසවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා.

101. එකවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: එස්සසම්පයුත්තො.

ද්විධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො.

තිවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: අත්ථි සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තො -පෙ- එවං දසවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා.

102. එකවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: එස්සසම්පයුත්තො.

ද්විධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො.

තිවිධෙවන සඤ්ඤාකඛ්ඤා: අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාකධම්මධම්මො, අත්ථි නෙව විපාකධම්මධම්මො.

අත්ථි උපාදිනනුපාදනියො, අත්ථි අනුපාදිනනුපාදනියො, අත්ථි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අත්ථි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අත්ථි සචිතක්කච්චාරො, අත්ථි අචිතක්කච්චාරමත්තො, අත්ථි අචිතක්කඅච්චාරො.

අත්ථි පිතීසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙක්ඛාසහගතො.

ඡව්‍යකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, සොතසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, ඝාතසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, ජිව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, මනෝසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ ඡව්‍යකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

සප්තප්‍රකාරයකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, සොතසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, ඝාතසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, ජිව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, මනෝධාතූසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතූසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

අඡ්ච්ඡකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය . . . කායසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ සුඛසහගත වූයේ ඇත, දුක්ඛසහගත වූයේ ඇති, මනෝධාතූසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතූසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ අඡ්ච්ඡකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ . . . කායසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, මනෝධාතූසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතූසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ . . . කායසම්ථස්සප්ප සංඥව සුඛසහගත වූයේ ඇත, දුක්ඛසහගත වූයේ ඇති. මනෝධාතූසම්ථස්සප්ප සංඥ යැ, මනෝවිඤ්ඤාණධාතූසම්ථස්සප්ප සංඥව කුශල වූයේ ඇත, අකුශල වූයේ ඇත, අව්‍යාකෘත වූයේ ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

101. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

102. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සඬකිලිව්ධසඬකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬකිලිව්ධසඬකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬකිලිව්ධ-අසඬකිලෙසික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසචිතාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කචිතාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත. අචිතර්ක-අචිතාර වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඝාසහගත වූයෙක් ඇති.

අපි දසසතෙක පහාතබ්බො, අපි භාවනාය පහාතබ්බො, අපි නෙව දසසතෙක න භාවනාය පහාතබ්බො.

අපි දසසතෙක පහාතබ්බහෙතුකො, අපි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අපි නෙව දසසතෙක න භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො.

අපි අවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි නෙවයවයගාමී නාපවයගාමී.

අපි සෙකෙකො, අපි අසෙකෙකො, අපි නෙව සෙකෙකොනාසෙකෙකො.

අපි පරිතො, අපි මහගතො, අපි අපපමාණො.

අපි පරිතාරමමණො, අපි මහගතාරමමණො, අපි අපපමාණාරමමණො.

අපි හිනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණ්ණිනො.

අපි මිච්ඡත්තනිකො, අපි සම්මත්තනිකො, අපි අනිකො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගහෙතුකො, අපි මග්ගාධිපතී.

අපි උප්පත්තො, අපි අනුප්පත්තො, අපි උප්පාදී.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුප්පත්තො.

අපි අතීතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුප්පත්තාරමමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිද්ධො, අපි අජ්ඣත්තබහිද්ධො.

අපි අජ්ඣත්තාරමමණො, අපි බහිද්ධාරමමණො, අපි අජ්ඣත්තබහිද්ධාරමමණො. -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඛො.

103. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඛො : එසසසම්පසුත්තො.

දුච්ඡිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඛො : අපි හෙතුසම්පසුත්තො, අපි හෙතු විපසුත්තො.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනච්චි විඤ්ඤායො, අපි කෙනච්චි න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවසම්පසුත්තො, අපි ආසවවිපසුත්තො.

අපි ආසවවිපසුත්තසාසවො, අපි ආසවවිපසුත්තඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො.

අපි සංයොජනසම්පසුත්තො, අපි සංයොජනවිපසුත්තො.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායු වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායු වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායු වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායුහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායුහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායු හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

රෞක්ෂ වූයෙක් ඇත, අරෞක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ රෞක්ෂ නාරෞක්ෂ වූයෙක් ඇති.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහදග්ග වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්භන වූයෙක් ඇත, මහදග්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණලම්භන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රභීත වූයෙක් ඇති.

මිත්ථායත්වනියන වූයෙක් ඇත, සමායත්වනියන වූයෙක් ඇත, අනියන වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, මාර්ගහෙතු ඇතියෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, අවශ්‍යයෙන් උපදනා (සංඥ ස්කන්ධ)යෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, වර්තමාන වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

103. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්වරූපමිත්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොක්තර වූයෙක් ඇති.

චක්ඛු ආදී කිසි විඤ්ඤායකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විඤ්ඤායකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

සාසුච වූයෙක් ඇත, අනාසුච වූයෙක් ඇති.

ආසුචසම්ප්‍රයුක්තවූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුචවිප්‍රයුක්ත සාසුච වූයෙක් ඇත, ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුච වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි සංයෝජනවිපසුත්තසංයෝජනියො, අපි සංයෝජනවිපසුත්ත
අසංයෝජනියො.

අපි ගන්තියො, අපි අගන්තියො.

අපි ගන්තමපසුත්තො, අපි ගන්තිපසුත්තො.

අපි ගන්තිපසුත්ත ගන්තියො, අපි ගන්තිපසුත්ත අගන්තියො.

අපි ඕඝනියො, අපි අනොඝනියො.

අපි ඕඝපසුත්තො, අපි ඕඝවිපසුත්තො.

අපි ඕඝවිපසුත්තඕඝනියො අපි ඕඝවිපසුත්තඅනොඝනියො.

අපි යොගනියො, අපි අයොගනියො.

අපි යොගපසුත්තො, අපි යොගවිපසුත්තො.

අපි යොගවිපසුත්තයොගනියො, අපි යොගවිපසුත්ත අයොග-
නියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණපසුත්තො, අපි නිවරණවිපසුත්තො.

අපි නිවරණවිපසුත්තනිවරණියො, අපි නිවරණවිපසුත්ත
අනිවරණියො.

අපි පරමට්ඨො, අපි අපරමට්ඨො.

අපි පරමාසපසුත්තො, අපි පරමාසවිපසුත්තො.

අපි පරමාසවිපසුත්තපරමට්ඨො, අපි පරමාසවිපසුත්ත
අපරමට්ඨො.

අපි උපාදිකො, අපි අනුපාදිකො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනපසුත්තො, අපි උපාදනවිපසුත්තො.

අපි උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපසුත්ත-
අනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසකො, අපි අසංකිලෙසකො.

අපි සංකිලිට්ඨො, අපි අසංකිලිට්ඨො.

අපි කිලෙසපසුත්තො, අපි කිලෙසවිපසුත්තො.

අපි කිලෙසවිපසුත්තසංකිලෙසකො, අපි කිලෙසවිපසුත්ත-
අසංකිලෙසකො.

අපි දස්සනෙන පභාතබ්බො, අපි න දස්සනෙන පභාතබ්බො.

අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි න දස්සනෙන පභාතබ්බ-
හෙතුකො.

සංයෝජනවිප්‍රසන්න වූ සංයෝජනියයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රසන්න වූ අසංයෝජනිය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථනිය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනිය නො වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රසන්න ග්‍රන්ථනිය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසන්න වූ ග්‍රන්ථනිය නො වූයෙක් ඇති.

ඔසනිය වූයෙක් ඇත, අනොසනිය වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රසන්නඔසනිය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසන්න අනොසනිය වූයෙක් ඇති.

යොගනිය වූයෙක් ඇත, අයොගනිය වූයෙක් ඇති.

යොගසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රසන්න වූ යොගනියයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රසන්න අයොගනියයෙක් ඇති.

නිවරණියයෙක් ඇත, අනිවරණියයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රසන්න වූ නිවරණියයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රසන්න වූ අනිවරණියයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

පරාමාසසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

පරාමාසවිප්‍රසන්න පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රසන්න අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනයන්ට භිතවූයෙක් ඇත, අනුපාදනිය වූයෙක් ඇති.

උපාදනසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රසන්න උපාදනිය වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රසන්න උපාදනිය නො වූයෙක් ඇති.

සඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬිකිලෙසික වූයෙක් ඇති.

සඬිකිලිවය වූයෙක් ඇත, අසඬිකිලිවය වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ක්ලේශවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ක්ලේශවිප්‍රසන්නසාක්ලේශිකයෙක් ඇත, ක්ලේශවිප්‍රසන්න වූ අසාක්ලේශිකයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇතිවූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද නැතිවූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි භාවනාය පහානබ්බෙතුකෝ, අපි න භාවනාය පහානබ්බෙතුකෝ.

අපි සවිතකේතෝ, අපි අවිතකේතෝ.

අපි සව්වාඤ්ඤ, අපි අව්වාඤ්ඤ.

අපි සප්පිතිකෝ, අපි අප්පිතිකෝ.

අපි පිතිසහගතෝ, අපි න පිතිසහගතෝ.

අපි සුඛසහගතෝ, අපි න සුඛසහගතෝ.

අපි උපෙක්ඛාසහගතෝ, අපි න උපෙක්ඛාසහගතෝ.

අපි කාමාවච්චරේ, අපි න කාමාවච්චරේ.

අපි රූපාවච්චරේ, අපි න රූපාවච්චරේ.

අපි අරූපාවච්චරේ, අපි න අරූපාවච්චරේ.

අපි පරියාපනේතෝ, අපි අපරියාපනේතෝ.

අපි නිශ්ශාන්තිකෝ, අපි අනිශ්ශාන්තිකෝ.

අපි නිශ්චයෝ, අපි අනිශ්චයෝ.

අපි සථුත්තරේ, අපි අනුත්තරේ.

අපි සරණෝ, අපි අරණෝ.

තිව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්බාසකෝ -පෙ- එවං දසව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ.

104. එකව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : එසසසම්පසුත්තෝ.

දුච්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : අපි සරණෝ, අපි අරණෝ.

තිව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : අපි සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තෝ, අපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුත්තෝ, අපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තෝ, අපි විපාකෝ -පෙ-

අපි අජ්ඣන්තාරම්මණෝ, අපි බ්බිඤ්ඤාරම්මණෝ, අපි අජ්ඣන්ත බ්බිඤ්ඤාරම්මණෝ -පෙ- එවං දසව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ. [යථා කුසලානුකූලානුකූලෝ එවං සබ්බෙපි තිකා විජාරෙතබ්බා.]

දසමාසකං.

105. එකව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : එසසසම්පසුත්තෝ.

දුච්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : අපි සහෙතුකෝ, අපි අසහෙතුකෝ.

තිව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ : අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්බාසකෝ -පෙ- එවං දසව්ඛේන සඤ්ඤාකඛ්ඤෝ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු නැතියෙක් ඇති.

සචිතර්ක වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සචිචාර වූයෙක් ඇත, අචිචාර වූයෙක් ඇති.

සමිතික වූයෙක් ඇත, අමිතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රීතිසහගත නො වූයෙක් ඇති.

සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත නො වූයෙක් ඇති.

උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

පරියාපන්න වූයෙක් ඇත, පරියාපන්න නො වූයෙක් ඇති.

නොයඤ්ඤාන වූයෙක් ඇත, අනොයඤ්ඤාන වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශලවූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

104. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. විපාක වූයෙක් ඇත . . .

අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. [කුශලත්‍රිකයෙහි විස්තරය මෙන් හැමත්‍රිකයෝ විස්තර කළ යුත්තාහ.]

දුකමුලක යි.

105. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙක වූයෙක් ඇත, අසහෙක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

106. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : එසාසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි හෙතුසමපයුතො, අපච්ඡි හෙතු-
විපායුතො, -පෙ- අපච්ඡි සරණො, අපච්ඡි අරණො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො.

107. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : එසාසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි සහෙතුකො, අපච්ඡි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය සමපයුතො,
අපච්ඡි දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපච්ඡි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය
සමපයුතො. අපච්ඡි විපාකො -පෙ- අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපච්ඡි
බ්‍රහ්මාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත්තබ්‍රහ්මාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකඛ්ඤායො.

108. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : එසාසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි හෙතුසමපයුතො, අපච්ඡි හෙතු-
විපායුතො -පෙ- අපච්ඡි සරණො, අපච්ඡි අරණො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : -පෙ- අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණො : අපච්ඡි
බ්‍රහ්මාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත්තබ්‍රහ්මාරම්මණො, -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකඛ්ඤායො.

තිකමූලකං

109. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : එසාසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි සහෙතුකො, අපච්ඡි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි
අබ්‍යාකතො. -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො.

110. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : එසාසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි හෙතුසමපයුතො, අපච්ඡි හෙතු
විපායුතො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය සමපයුතො,
අපච්ඡි දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපච්ඡි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය
සමපයුතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො.

111. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : එසාසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි න හෙතු සහෙතුකො, අපච්ඡි න
හෙතු අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො : අපච්ඡි විපාකො, අපච්ඡි විපාකධම්ම
ධම්මො, අපච්ඡි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- එවං දස-
විධෙන සඤ්ඤාකඛ්ඤායො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

106. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්තවූයෙක් ඇති . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

107. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. විපාක වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

108. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

ත්‍රිකමුලක යි.

109. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුකයෙක් ඇත, අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

110. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්තයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

111. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

112. එකවිධෙන සඤ්ඤාකතියෝ : එසසසම්පය්‍යනෝ.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකවනේයා : අපි ලොකියෝ, අපි ලොකුහුණරෝ.

කිවිබෙන සඤ්ඤාකඩයෙහි : අළු උපාදිනනුපාදනියෝ, අළු අනුපා-
දිනනුපාදනියෝ, අළු අනුපාදිකනනුපාදනියෝ -පෙ- එම් දකිවිබෙන
සඤ්ඤාකඩයෙහි.

113. එකවිධෙන සඳැඳැකකිනෝ : එසසසවපසුනෙනා.

ද්විධෙන සඤ්ඤා කඩනො : අතී තෙනවි විඤ්ඤායො, අතී තෙනවි
න විඤ්ඤායො.

කිවිබෙන සඳැසැකකිනෝ : අනි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිනෝ, අනි
 අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිනෝ, අනි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිනෝ -පෙ-
 ඵලං දසවිබෙන සඳැසැකකිනෝ.

114. එකවිධෙන සතුකුකවනේ: එසසලපසුනෙහි.

දුට්ඨෙත සසදාකඩනේ : අත් සාසවො, අත් අනාසවො.

නීතිධේන සඳහා කඩනැගිලි : අළු සවිකකසවිලායේ, අළු අවිකකසවිලායේ, අළු අවිකකසවිලායේ -පෙ- එම්. දිසානායක සඳහා කඩනැගිලි.

115. එකවිධෙන සතුන්ගේ නම් : එසසසම්පයුතෙනා.

ද්‍රව්‍යයෙන් සකස්කළකවිනේ : අති අසාධනීයමයකුනේ, අති අසාධනීයමයකුනේ.

නිව්‍යේන සඤ්ඤාකතනෝ: අපි පිනිසහගතෝ, අපි සුඛසහගතෝ,
අපි උපෙකතාසහගතෝ -පෙ- එවං දසව්‍යේන සඤ්ඤාකතනෝ.

116. එකවිධෙන සතුකුකවනේ : එසසසලපසුනොයා.

ද්විධෙන සඤ්ඤාකතීන්ධො : අනි ආසව්විපඤ්ඤානසාසවො, අනි
ආසව්විපඤ්ඤානසාසවො.

නිව්‍යේන සඤ්ඤාකතයෝ : අනි දසසනෙන පභාතබ්බො, අනි
 භාලිනාය පභාතබ්බො, අනි නෙවි දසසනෙන න භාලිනාය පභාතබ්බො.
 -පෙ- ඵලං දසව්‍යේන සඤ්ඤාකතයෝ.

117. එකවිධෙන සතුන්ගේ නම් : එසසමපසුනොනා.

ද්විතීයික සාකච්ඡාකර්තෘ: අනි සංගෝජනියෝ, අනි අසංගෝජනියෝ.

නිව්ධෙන සඤ්ඤාකව්‍යයෝ : අතී දසානෙන පභාතබ්බහෙතුකෝ, අතී භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකෝ, අතී නෙව දසානෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකෝ - ෧෧- එව. දසව්ධෙන සඤ්ඤාකව්‍යයෝ.

118. එකවිධෙන සඳුසුකඩනො : එසසසමපසුනො.

ද්විධෙන සකැසුනකිනෙය් : අති සංයෝජනසමස්තනො, අති සංයෝජනවිසමස්තනො.

කිවිබෙන සඤ්ඤාකඩකේයා : අත්ති අවයගාමි, අත්ති අපවයගාමි, අත්ති හෙවාවයගාමි නාපවයගාමි -පෙ- ඵලං දසවිබෙන සඤ්ඤාකඩකේයා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

112. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ලෝකික වූයෙක් ඇත, ලෝකොත්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : උපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනිය වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

113. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කිසි විඤ්ඤායෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විඤ්ඤායෙකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි. සංක්ෂිප්තසංක්ෂේපික වූයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්තසංක්ෂේපිකයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්ත අසංක්ෂේපිකයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

114. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සාසුචි වූයෙක් ඇත, අනාසුචිවූයෙක් ඇති.
ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක ච්චාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක අච්චාර වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

115. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත. ආසුචි විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

116. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි; ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ආසුචිවිප්‍රයුක්ත වූ ආසුචිසහිතයෙක් ඇත, ආසුචිවිප්‍රයුක්ත අනාසුචි වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

117. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

118. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

119. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි සංයොජනවිපාසුතතසංයොජනීයො,
අපච්ඡි සංයොජනවිපාසුතතඅසංයොජනීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි සෙකෙව්වා, අපච්ඡි අසෙකෙව්වා, අපච්ඡි
නෙවසෙකෙව්වා නාසෙකෙව්වා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

120. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි ගන්තීයො, අපච්ඡි අගන්තීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි පරිතො, අපච්ඡි මහග්ගතො, අපච්ඡි
අප්පමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

121. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි ගන්තසමපසුතො, අපච්ඡි ගන්ත
විපාසුතො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි පරිතතාරම්මණො, අපච්ඡි මහග්ගතා-
රම්මණො, අපච්ඡි අප්පමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

122. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි ගන්තවිපාසුතතගන්තීයො, අපච්ඡි
ගන්තවිපාසුතතඅගන්තීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි භීතො, අපච්ඡි මජ්ඣමො, අපච්ඡි
පණ්ණිතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

123. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි ඕඝනීයො, අපච්ඡි අනොඝනීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි මිච්ඡත්තනියතො, අපච්ඡි සමමත්ත-
නියතො, අපච්ඡි අනියතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

124. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි ඕඝසමපසුතො, අපච්ඡි ඕඝවිපා-
සුතො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි මග්ගාරම්මණො, අපච්ඡි මග්ගභෙත්තකො,
අපච්ඡි මග්ගාධිපති -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

125. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි ඕඝවිපාසුතතඕඝනීයො, අපච්ඡි ඕඝ
විපාසුතතඅනොඝනීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අපච්ඡි උප්පතො, අපච්ඡි අනුප්පතො, අපච්ඡි
උප්පාදි -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකිකො.

119. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

120. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහදගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

121. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථ විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්භන වූයෙක් ඇත, මහදගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

122. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූ ග්‍රන්ථනීයයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූ අග්‍රන්ථනීයයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

123. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : මිත්ථ්‍යාත්වනීයත වූයෙක් ඇත, සමාක්ත්වනීයත වූයෙක් ඇත, අනීයත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

124. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : මාර්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, මාර්ගභෙතුක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

125. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ඔසවිප්‍රයුක්ත ඔසනීයයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත අනොසනීයයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උත්පාදී වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

126. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : එසංසම්පසුත්තො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි යොගනීයො, අපච්ඡි අයොගනීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි අතීතො, අපච්ඡි අනාගතො, අපච්ඡි පච්චුප්පනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා.

127. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : එසංසම්පසුත්තො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි යොගසම්පසුත්තො, අපච්ඡි යොග-
විප්පසුත්තො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි අතීතාරම්මණො, අපච්ඡි අනාගතා-
රම්මණො, අපච්ඡි පච්චුප්පනාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකකඤ්ඤා.

128. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : එසංසම්පසුත්තො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි යොගවිප්පසුත්තයොගනීයො, අපච්ඡි
යොගවිප්පසුත්තඅයොගනීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි අජ්ඣතො, අපච්ඡි ඛණ්ඩො, අපච්ඡි
අජ්ඣතඛණ්ඩො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා.

129. එකවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : එසංසම්පසුත්තො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි නිවරණීයො, අපච්ඡි අනිවරණීයො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි අජ්ඣතාරම්මණො, අපච්ඡි ඛණ්ඩා-
රම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣතඛණ්ඩාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකකඤ්ඤා.

උග්ගොච්චස්සං.

130. සත්තවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො,
අපච්ඡි අඛ්‍යාතො, අපච්ඡි කාමාවචරො, අපච්ඡි රූපාවචරො, අපච්ඡි අරූපාවචරො,
අපච්ඡි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා.

අපරොපි සත්තවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය
සම්පසුත්තො, අපච්ඡි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො, අපච්ඡි අදුක්ඛමසුඛාය
වේදනාය සම්පසුත්තො -පෙ-

අපච්ඡි අජ්ඣතාරම්මණො, අපච්ඡි ඛණ්ඩාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත
ඛණ්ඩාරම්මණො, අපච්ඡි කාමාවචරො, අපච්ඡි රූපාවචරො, අපච්ඡි අරූපා-
වචරො, අපච්ඡි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤාකකඤ්ඤා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

126. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : යොගනීය වූයෙක් ඇත, අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

127. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොග-
විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අතීතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අනාගතා-
ලම්භන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
සංඥස්කන්ධය වේ.

128. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : යොගවිප්‍රයුක්ත යොගනීයයෙක් ඇත,
යොගවිප්‍රයුක්ත අයොගනීයයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක්
ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිර වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

129. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : නිවරණීය වූයෙක් ඇත, අනිවරණීය
වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරා
ලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
සංඥස්කන්ධය වේ.

උභ්‍යෝවිධයක යි.

130. සත් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල
වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත,
අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිඤාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් සංඥ-
ස්කන්ධය වේ.

අනෙකුදු සත් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත
වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත
වූයෙක් ඇත. . . .

අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරා
ලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර
වූයෙක් ඇත, අපරිඤාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

131. චතුර්විධවිධෙන් සකැදුනකිනේ : චක්‍රසම්පන්නත්වය, සකැදුනකිනේ : අත්තිකල්ල, අත්ති අකුලල, අත්ති අඛණ්ඩතාවය, සොන සම්පන්නත්වය - පෙ - සැනසම්පන්නත්වය - පෙ - ජිව්‍යාසම්පන්නත්වය - පෙ - කායසම්පන්නත්වය - පෙ - මනෝසම්පන්නත්වය, සකැදුනකිනේ : අත්තිකල්ල, අත්ති අකුලල, අත්ති අඛණ්ඩතාවය, චක්‍රසම්පන්නත්වය : සකැදු, සොනසම්පන්නත්වය : සකැදු, සැනසම්පන්නත්වය : සකැදු, ජිව්‍යාසම්පන්නත්වය : සකැදු, කායසම්පන්නත්වය : සකැදු, මනෝසම්පන්නත්වය : සකැදු, එවිට චතුර්විධවිධෙන් සකැදුනකිනේ.

අපරේපි චතුර්විංශකවිධෙන සංඝඤ්ඤාකකිකො : චක්ඛුසංවරාසංපච්චයා සංඝඤ්ඤාකකිකො : අනුචිත්තං වෙදනං සංවරාසංපච්චයා -පෙ- අනු අර්කානතාරාමඤ්ඤා, අනු බහිඤ්ඤාරාමඤ්ඤා, අනු අර්කානත බහිඤ්ඤාරාමඤ්ඤා. සංවරාසංපච්චයා -පෙ- ඝාතසංවරාසංපච්චයා -පෙ- ජීව්හාසංවරාසංපච්චයා -පෙ- කායසංවරාසංපච්චයා -පෙ- මනෝ-සංවරාසංපච්චයා සංඝඤ්ඤාකකිකො : අනුචිත්තං වෙදනං සංවරාසංපච්චයා -පෙ- අනු අර්කානතාරාමඤ්ඤා, අනු බහිඤ්ඤාරාමඤ්ඤා, අනු අර්කානත බහිඤ්ඤාරාමඤ්ඤා, චක්ඛුසංවරාසංපච්චයා සංඝඤ්ඤා -පෙ- මනෝසංවරාසංපච්චයා සංඝඤ්ඤා. එවං චතුර්විංශකවිධෙන සංඝඤ්ඤාකකිකො.

132. නිංසතිවිධෙන සඤ්ඤාකතඤ්ඤා : චක්ඛුසමථස්සපච්චයා සඤ්ඤාකතඤ්ඤා අපචි කාමාවච්චරේ, අපචි රූපාවච්චරේ, අපචි අරූපාවච්චරේ, අපචි අපරියාපනේනා, සොකසමථස්සපච්චයා -පෙ භානසමථස්සපච්චයා -පෙ- ජීවහාසමථස්සපච්චයා -පෙ- කායසමථස්සපච්චයා -පෙ- මනෝ-සමථස්සපච්චයා සඤ්ඤාකතඤ්ඤා අපචි කාමාවච්චරේ, අපචි රූපාවච්චරේ, අපචි අරූපාවච්චරේ, අපචි අපරියාපනේනා. චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා -පෙ- මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා. එවං නිංසතිවිධෙන සඤ්ඤාකතඤ්ඤා.

133. බහුවිධෙන සඤ්ඤාකකිකෝ : චක්ඛුසලම්භසපච්චයා සඤ්ඤා-
කකිකෝ අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො, අප්පි
කාමාවච්චරේ, අප්පි රූපාවච්චරේ, අප්පි අරූපාවච්චරේ, අප්පි අපරිඨා-
පනේනා. සොනසලම්භසපච්චයා -පෙ- කානසලම්භසපච්චයා -පෙ-
ජ්ඣාසලම්භසපච්චයා -පෙ- කායසලම්භසපච්චයා -පෙ- මනෝසලම්භස-
පච්චයා සඤ්ඤාකකිකෝ අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො, අප්පි අබ්‍යාකතො,
අප්පි කාමාවච්චරේ, අප්පි රූපාවච්චරේ, අප්පි අරූපාවච්චරේ, අප්පි
අපරිඨාපනේනා. චක්ඛුසලම්භස් සඤ්ඤා -පෙ- මනෝසලම්භස් සඤ්ඤා.
ඵචං බහුවිධෙන සඤ්ඤාකකිකෝ.

134. අපරෙයි බහුවිධෙන සඤ්ඤ කනිකො : වක්ඛුසමර්ඤ්ඤපච්චයා සඤ්ඤ කනිකො අනි සුඛං වෙදනං සමර්ඤ්ඤනො -පෙ- අනි අඤ්ඤානාරම්මණො, අනි බිභිඤ්ඤාරම්මණො, අනි අඤ්ඤානබිභිඤ්ඤාරම්මණො, අනි කාමාවච්ඤො, අනි රූපාවච්ඤො, අනි අරූපාවච්ඤො, අනි අපරියාපනො. සොභසමර්ඤ්ඤපච්චයා -පෙ- භානසමර්ඤ්ඤපච්චයා -පෙ- ජීව්හසමර්ඤ්ඤපච්චයා -පෙ- කායසමර්ඤ්ඤපච්චයා -පෙ- මනො සමර්ඤ්ඤපච්චයා සඤ්ඤ කනිකො අනි අඤ්ඤානාරම්මණො, අනි බිභිඤ්ඤාරම්මණො, අනි අඤ්ඤාන බිභිඤ්ඤාරම්මණො, අනි කාමාවච්ඤො, අනි රූපාවච්ඤො, අනි අරූපාවච්ඤො, අනි අපරියාපනො. වක්ඛුසමර්ඤ්ඤා සඤ්ඤ සොභසමර්ඤ්ඤා සඤ්ඤ භානසමර්ඤ්ඤා සඤ්ඤ ජීව්හසමර්ඤ්ඤා සඤ්ඤ කායසමර්ඤ්ඤා සඤ්ඤ මනොසමර්ඤ්ඤා සඤ්ඤ ඵම් බහුවිධෙන සඤ්ඤ කනිකො.

අය. වුවුවත් සඳහා, නවීනතම.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

131. චතුර්විංශතිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : චක්ෂුසංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංඥස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් . . . ස්‍රාණසංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජිව්වාසංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනාසංස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංඥස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. චක්ත්‍රසම්ථස්සර සංඥ ය, සොතසම්ථස්සර සංඥ ය, සාතසම්ථස්සර සංඥ ය, ජිව්‍හාසම්ථස්සර සංඥ ය, කායසම්ථස්සර සංඥ ය, මනොසම්ථස්සර සංඥ යි. මෙසේ චතුර්විංශතිප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

අනාග වු ද වතුර්විංශන්ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රසම්ප්‍රසාදයෙන් වු සංඥස්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වුයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මලම්බන වුයෙක් ඇත, ඛාහිරාලම්බන වුයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මඛාහිරාලම්බන වුයෙක් ඇති. සොකසම්ප්‍රසාදයෙන් . . . සානසම්ප්‍රසාදයෙන් . . . ජීවහාසම්ප්‍රසාදයෙන් . . . කායසම්ප්‍රසාදයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රසාදයෙන් වු සංඥස්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වුයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වුයෙක් ඇත, ඛාහිරාලම්බන වුයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මඛාහිරාලම්බන වුයෙක් ඇති. වක්ත්‍රසම්ප්‍රසාදයෙන් උපන් සංඥ ය . . . මනෝසම්ප්‍රසාදයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ වතුර්විංශන්ප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

132. **ත්‍රි-ශක්‍රප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි :** චක්‍රිසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංඥස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් ... සාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් ... ජීවිභාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් ... කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් ... මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංඥස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. චක්‍රිසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යැ ... මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් සංඥ යි. මෙසේ ත්‍රි-ශක්‍රප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ.

133. බහුප්‍රකාරයෙන් සංඥාස්කන්ධය වෙයි : චක්‍රිසමීර්ස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංඥාස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇතී. සොකසමීර්ස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . සාතසමීර්ස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීව්‍හාසමීර්ස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසමීර්ස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසමීර්ස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංඥාස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇතී. චක්‍රිසමීර්ස්සයෙන් උපන් සංඥා ය . . . මනෝසමීර්ස්සයෙන් උපන් සංඥා යි. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංඥාස්කන්ධය වේ.

134. අනාගත බුදු බලාපොරොත්තයෙන් සංඥාසම්මතය වේදි : වත්තුවාසම්මතයෙන් බුදු සංඥාසම්මතය සුවච්ඡේදනා ව හා සම්ප්‍රසන්න වූයෙන් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙන් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙන් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙන් ඇත, කාමාවචර වූයෙන් ඇත, රූපාවචර වූයෙන් ඇත, අරූපාවචර වූයෙන් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙන් ඇති යොග්‍යසම්මතයෙන් . . . සාන්තසම්මතයෙන් . . . ජීවහාසම්මතයෙන් . . . කායසම්මතයෙන් . . . මනෝසම්මතයෙන් බුදු සංඥාසම්මතය අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙන් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙන් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙන් ඇත, කාමාවචර වූයෙන් ඇත, රූපාවචර වූයෙන් ඇත, අරූපාවචර වූයෙන් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙන් ඇති වත්තුවාසම්මතය සංඥා යැ, යොග්‍යසම්මතය සංඥා ය, සාන්ත සම්මතය සංඥා ය, ජීවහාසම්මතය සංඥා ය කායසම්මතය සංඥා ය, මනෝසම්මතය සංඥා යි. මෙය බුදු බලාපොරොත්තයෙන් සංඥාසම්මතය වේ.

මේ සංඥාපත්‍රයේ සි කියනු ලැබේ.

135. තත්ථ කතමො සංඛාරකකකො :

එකවිධෙන සංඛාරකකකො චිත්තසම්පයුතො.

ද්විධෙන සංඛාරකකකො : අපි හෙතු, අපි න හෙතු.

තීව්‍රධෙන සංඛාරකකකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො.

චතුර්ධෙන සංඛාරකකකො : අපි කාමාවච්ඡරො, අපි රූපාවච්ඡරො, අපි අරූපාවච්ඡරො, අපි අපරියාපකො.

පඤ්චධෙන සංඛාරකකකො : අපි සුඛිත්‍රියසම්පයුතො, අපි දුක්ඛිත්‍රියසම්පයුතො, අපි සොමනස්සිත්‍රිය සම්පයුතො, අපි දොමනස්සිත්‍රිය සම්පයුතො, අපි උපෙක්ඛිත්‍රිය සම්පයුතො. එවං පඤ්චධෙන සංඛාරකකකො.

ඡබ්බධෙන සංඛාරකකකො : චක්ඛුසම්පයුතො, වේදනා, සොත-සම්පයුතො, වේදනා, ඝාතසම්පයුතො, වේදනා, ජිව්හාසම්පයුතො, වේදනා, කායසම්පයුතො, වේදනා, මනෝසම්පයුතො, වේදනා. එවං ඡබ්බධෙන සංඛාරකකකො.

සත්තවිධෙන සංඛාරකකකො : චක්ඛුසම්පයුතො, වේදනා, සොත-සම්පයුතො, වේදනා, ඝාතසම්පයුතො, වේදනා, ජිව්හා සම්පයුතො, වේදනා, කායසම්පයුතො, වේදනා, මනෝධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො, වේදනා. එවං සත්තවිධෙන සංඛාරකකකො.

අට්ඨවිධෙන සංඛාරකකකො : චක්ඛුසම්පයුතො, වේදනා -පෙ-කායසම්පයුතො, වේදනා, අපි සුඛසහගතා, අපි දුක්ඛසහගතා, මනෝ-ධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සම්පයුතො, වේදනා. එවං අට්ඨවිධෙන සංඛාරකකකො.

නවවිධෙන සංඛාරකකකො : චක්ඛුසම්පයුතො, වේදනා -පෙ-මනෝධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො, වේදනා, අපි කුසලා, අපි අකුසලා, අපි අබ්‍යාකතා. එවං නවවිධෙන සංඛාරකකකො.

දසවිධෙන සංඛාරකකකො : චක්ඛුසම්පයුතො, වේදනා -පෙ-කාය-සම්පයුතො, වේදනා, අපි සුඛසහගතා, අපි දුක්ඛසහගතා, මනෝධාතු-සම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො, වේදනා, අපි කුසලා, අපි අකුසලා, අපි අබ්‍යාකතා, එවං දසවිධෙන සංඛාරකකකො.

136. එකවිධෙන සංඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

ද්විධෙන සංඛාරකකකො : අපි හෙතු, අපි න හෙතු.

තීව්‍රධෙන සංඛාරකකකො : අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො.

135. එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවරෙ යත් :

එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූ (සංස්කාරස්කන්ධ) යෙක් ඇත, හෙතු නො වූ (සංස්කාරස්කන්ධ) යෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිඥාපන්ත වූයෙක් ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, භෞමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දේවනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛිතේන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

ෂව්‍යප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සොතසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ ෂව්‍යප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

සත්තප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සොතසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, සානසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, ජීව්හාසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ සත්තප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වේ : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය ... කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනාව සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය ... මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනාව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය ... කායසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනාව සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇති, මනෝධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්ථස්සයෙන් උපන් වෙතනාව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

136. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි විපාකො, අපි විපාක ධම්ම ධම්මො, අපි නෙවවිපාක න විපාක ධම්මධම්මො.

අපි උපාදිනනුපාදනියො, අපි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපි සංක්ඛිට්ඨසංක්ඛ්‍යෙයිකො, අපි අසංක්ඛිට්ඨසංක්ඛ්‍යෙයිකො, අපි අසංක්ඛිට්ඨඅසංක්ඛ්‍යෙයිකො.

අපි සවිතකකසවිචාරො, අපි අවිතකකවිචාරමනෙතො, අපි අවිතකක අවිචාරො.

අපි පිඨිසහගතො, අපි සුඛසහගතො, අපි උපෙක්ඛාසහගතො.

අපි දස්සනෙන පභාතබ්බො, අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපි නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපි ආවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි නෙවාචයගාමී නාපවයගාමී.

අපි සෙකෙතො, අපි අසෙකෙතො, අපි නෙවසෙකෙතො නාසෙකෙතො.

අපි පරිනෙතො, අපි මහග්ගතො, අපි අපමාණො.

අපි පරිත්තාරමමණො, අපි මහග්ගාරමමණො, අපි අපමාණාරමමණො.

අපි භිනො, අපි මජ්ඣිමො, අපි පණ්ණිකො.

අපි මිච්ඡත්තනියතො, අපි සම්මත්තනියතො, අපි අනියතො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගහෙතුකො, අපි මග්ගාධිපතී.

අපි උපපතො, අපි අනුපපතො, අපි උප්පාදී.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපතො.

අපි අතීතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපතාරමමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිද්ධො, අපි අජ්ඣතබහිද්ධො.

අපි අජ්ඣතාරමමණො, අපි බහිද්ධාරමමණො, අපි අජ්ඣතබහිද්ධාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකඛකො.

137. එකවිධෙන සංඛාරකඛකො : විත්තසම්පසුත්තො.

ද්විවිධෙන සංඛාරකඛකො : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

අපි හෙතුසම්පසුත්තො, අපි හෙතුවිපසුත්තො.

අපි හෙතුවෙවි සහෙතුකො ච, අපි සහෙතුකො වෙවි න ච හෙතු.

අපි හෙතු වෙවි හෙතු සම්පසුත්තො ච, අපි හෙතු සම්පසුත්තො වෙවි න ච හෙතු.

විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාක ධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති.

උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න-අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සඬකිලිවටසඬකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬකිලිවටසඬකිලෙසික වූයෙක් ඇත, අසඬකිලිවටඅසඬකිලෙසික වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසචිතර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කචිතරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක-අචිතර වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති.

පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරිත්තාලම්භන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්භන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති.

මිත්ථ්‍යාත්වනීයත වූයෙක් ඇත, සමාක්ත්වනීයත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, මාර්ගහෙතුක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්තරන්ත වූයෙක් ඇත, අනුත්තරන්ත වූයෙක් ඇත, උපද්‍රව්‍යසුලු වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්තරන්ත වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්තරන්තාලම්භන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇති, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

137. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

හෙතුසම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතුවිප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

හෙතු ද වූ සහෙතුක ද වූයෙක් ඇත, සහෙතුක ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

හෙතු ද වූ හෙතුසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයෙක් ඇත, හෙතුසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.
 අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.
 අපි කෙනවි විඤ්ඤයො, අපි කෙනවි න විඤ්ඤයො.
 අපි ආසවො, අපි නො ආසවො.
 අපි සාසවො, අපි අනාසවො.
 අපි ආසව සම්පයුත්තො, අපි ආසවවිපයුත්තො.
 අපි ආසවො චෙව සාසවො ච, අපි සාසවො චෙව නො ච ආසවො.
 අපි ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, අපි ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවො.
 අපි ආසව විපයුත්ත සාසවො, අපි ආසව විපයුත්ත අනාසවො.
 අපි සංයෝජනං, අපි නො සංයෝජනං.
 අපි සංයෝජනියො, අපි අසංයෝජනියො.
 අපි සංයෝජනසම්පයුත්තො, අපි සංයෝජනවිපයුත්තො.
 අපි සංයෝජනං චෙව සංයෝජනියො ච, අපි සංයෝජනියො චෙව නො ච සංයෝජනං.
 අපි සංයෝජනං චෙව සංයෝජන සම්පයුත්තො ච, අපි සංයෝජන-සම්පයුත්තො චෙව නො ච සංයෝජනං.
 අපි සංයෝජනවිපයුත්ත සංයෝජනියො, අපි සංයෝජනවිපයුත්ත අසංයෝජනියො.
 අපි ගණො, අපි නො ගණො.
 අපි ගණනියො, අපි අගණනියො.
 අපි ගණසම්පයුත්තො, අපි ගණවිපයුත්තො.
 අපි ගණො චෙව ගණනියො ච, අපි ගණනියො චෙව නො ච ගණො.
 අපි ගණො චෙව ගණසම්පයුත්තො ච, අපි ගණසම්පයුත්තො චෙව නො ච ගණො.
 අපි ගණවිපයුත්තගණනියො, අපි ගණවිපයුත්ත අගණනියො.
 අපි ඔඤා, අපි නො ඔඤා.
 අපි ඔභනියො, අපි අනොභනියො.
 අපි ඔභසම්පයුත්තො, අපි ඔභවිපයුත්තො.
 අපි ඔඤා චෙව ඔභනියො ච, අපි ඔභනියො චෙව නො ච ඔඤා.
 අපි ඔඤා චෙව ඔභසම්පයුත්තො ච, අපි ඔභසම්පයුත්තො චෙව නො ච ඔඤා.
 අපි ඔභවිපයුත්ත ඔභනියො, අපි ඔභවිපයුත්ත අනොභනියො.
 අපි යොගො, අපි නො යොගො.

හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

(වක්ෂුරාදි) කිසි විඤ්ඤායෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විඤ්ඤායෙකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.

ආසුව වූයෙක් ඇත, ආසුව නො වූයෙක් ඇති.

සාසුව වූයෙක් ඇත, අනාසුව වූයෙක් ඇති.

ආසුවසම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුවවිප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුව ද වූ ආසුව සහිත ද වූයෙක් ඇත, ආසුව සහිත ද වූ නො ද ආසුව වූයෙක් ඇති.

ආසුව ද වූ ආසුව සම්ප්‍රසුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ආසුව සම්ප්‍රසුක්ත ද වූ නො ද ආසුව වූයෙක් ඇති.

ආසුව විප්‍රසුක්ත සාසුව වූයෙක් ඇත, ආසුවවිප්‍රසුක්ත අනාසුව වූයෙක් ඇති.

සංයෝජන වූයෙක් ඇත, සංයෝජන නො වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනසම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

සංයෝජන ද වූ සංයෝජනීය ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනීය ද වූ නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

සංයෝජන ද වූ සංයෝජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනවිප්‍රසුක්ත වූ සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රසුක්ත වූ අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථ වූ (සංස්කාරන්ධ) යෙක් ඇත. ග්‍රන්ථ නො වූ (සංස්කාරන්ධ) යෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථ ද වූ ග්‍රන්ථනීය ද වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථනීය ද වූ නො ද ග්‍රන්ථ වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථ ද වූ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ නො ද ග්‍රන්ථ වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්තග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ත අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ඔස වූයෙක් ඇත, ඔස නො වූයෙක් ඇති.

ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇති.

ඔස ද වූ ඔසනීය ද වූයෙක් ඇත, ඔසනීය ද වූ නො ද ඔස වූයෙක් ඇති.

ඔස ද වූ ඔසසම්ප්‍රසුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ඔසසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ නො ද ඔස වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රසුක්ත ඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රසුක්ත අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

යොග වූයෙක් ඇත, යොග නො වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි යොගනීයො, අපි අයොගනීයො.

අපි යොගසම්පයුතො, අපි යොගවිපයුතො.

අපි යොගො වෙව යොගනීයො ච, අපි යොගනීයො වෙව නො ච යොගො.

අපි යොගො වෙව යොගසම්පයුතො ච, අපි යොගසම්පයුතො වෙව නො ච යොගො.

අපි යොගවිපයුතයොගනීයො, අපි යොගවිපයුත අයොගනීයො.

අපි නිවරණං, අපි නො නිවරණං.

අපි නිවරණීයො, අපි අනිවරණීයො.

අපි නිවරණසම්පයුතො, අපි නිවරණවිපයුතො.

අපි නිවරණං වෙව නිවරණීයො ච, අපි නිවරණීයො වෙව නො ච නිවරණං.

අපි නිවරණං වෙව නිවරණසම්පයුතො ච, අපි නිවරණසම්පයුතො වෙව නො ච නිවරණං.

අපි නිවරණවිපයුතනිවරණීයො, අපි නිවරණවිපයුතනිවරණීයො.

අපි පරමාසො, අපි නො පරමාසො.

අපි පරමට්ඨො, අපි අපරමට්ඨො.

අපි පරමාසම්පයුතො, අපි පරමාසවිපයුතො.

අපි පරමාසො වෙව පරමට්ඨො ච, අපි පරමට්ඨො වෙව නො ච පරමාසො.

අපි පරමාසවිපයුතපරමට්ඨො, අපි පරමාසවිපයුතපරමට්ඨො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනං, අපි නො උපාදනං.

අපි උපාදනීයො, අපි අනුපාදනීයො.

අපි උපාදනසම්පයුතො, අපි උපාදනවිපයුතො.

අපි උපාදනඤ්ච උපාදනීයො ච, අපි උපාදනීයො වෙව නො ච උපාදනං.

අපි උපාදනඤ්ච උපාදනසම්පයුතො ච, අපි උපාදනසම්පයුතො වෙව නො ච උපාදනං.

අපි උපාදනවිපයුත උපාදනීයො, අපි උපාදනවිපයුත අනුපාදනීයො.

අපි කිලෙසො, අපි නො කිලෙසො.

අපි සංකිලෙසිකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලිට්ඨො, අපි අසංකිලිට්ඨො.

අපි කිලෙසසම්පයුතො, අපි කිලෙසවිපයුතො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

යොගනිය වූයෙක් ඇත, අයොගනිය වූයෙක් ඇති.

යොගසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

යොග ද වූ යොගනිය ද වූයෙක් ඇත, යොගනිය ද වූ නො ද යොග වූයෙක් ඇති.

යොග ද වූ යොග සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, යොගසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද යොග වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රයුක්ත යොගනිය වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රයුක්ත අයොගනිය වූයෙක් ඇති.

නිවරණ වූයෙක් ඇත, නිවරණ නො වූයෙක් ඇති.

නිවරණීය වූයෙක් ඇත, අනිවරණීය වූයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

නිවරණ ද වූ නිවරණීය ද වූයෙක් ඇත, නිවරණීය ද වූ නො ද නිවරණ වූයෙක් ඇති.

නිවරණ ද වූ නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද නිවරණ වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණීය වූයෙක් ඇති.

පරාමාස වූයෙක් ඇත, පරාමාස නො වූයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

පරාමාස ද වූ පරාමාෂ්ට ද වූයෙක් ඇත, පරාමාෂ්ට ද වූ නො ද පරාමාස වූයෙක් ඇති.

පරාමාසවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදන වූයෙක් ඇත, උපාදන නො වූයෙක් ඇති.

උපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

උපාදන ද වූ උපාදනීය ද වූයෙක් ඇත, උපාදනීය ද වූ නො ද උපාදන වූයෙක් ඇති.

උපාදන ද වූ උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, උපාදනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද උපාදන වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රයුක්තඋපාදනීය වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රයුක්ත අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

ක්ෂේප වූයෙක් ඇත, ක්ෂේප නො වූයෙක් ඇති.

සාක්ෂේප වූයෙක් ඇත, අසාක්ෂේප වූයෙක් ඇති.

සාක්ෂිව වූයෙක් ඇත, අසාක්ෂිව වූයෙක් ඇති.

ක්ෂේපසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ක්ෂේපවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි කිලෙසො වෙව සංකිලෙසිකො ව, අපි සංකිලෙසිකො වෙව නො ව කිලෙසො.

අපි කිලෙසො වෙව සංකිලිට්ඨො ව, අපි සංකිලිට්ඨො වෙව නො ව කිලෙසො.

අපි කිලෙසො වෙව කිලෙසසම්පයුතො ව, අපි කිලෙස සම්පයුතො වෙව නො ව කිලෙසො.

අපි කිලෙස විපයසුත්තසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපයසුත්ත අසංකිලෙසිකො.

අපි දස්සනෙන පහාතබ්බො, අපි න දස්සනෙන පහාතබ්බො.

අපි භාවනාය පහාතබ්බො, අපි න භාවනාය පහාතබ්බො.

අපි දස්සනෙන පහාතබ්බහෙතුකො, අපි න දස්සනෙන පහාතබ්බ-
හෙතුකො.

අපි භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අපි න භාවනාය පහාතබ්බ-
හෙතුකො.

අපි සවිතකෙකා, අපි අවිතකෙකා.

අපි සවිචාරො, අපි අවිචාරො.

අපි සප්පිකිකො, අපි අප්පිකිකො.

අපි පිතිසහගතො, අපි න පිතිසහගතො.

අපි සුඛසහගතො, අපි න සුඛසහගතො.

අපි උපෙක්ඛාසහගතො, අපි න උපෙක්ඛාසහගතො.

අපි කාමාවචරො, අපි න කාමාවචරො.

අපි රූපාවචරො, අපි න රූපාවචරො.

අපි අරූපාවචරො, අපි න අරූපාවචරො.

අපි පරියාපනො, අපි අපරියාපනො.

අපි නිශ්ශාන්තිකො, අපි අනිශ්ශාන්තිකො.

අපි නිශ්චයො, අපි අනිශ්චයො.

අපි සඋත්තරො, අපි අනුත්තරො.

අපි සරණො, අපි අරණො.

භිව්ඛෙන සංඛාරකකුසො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්‍යාකතො-පෙ-ඵලං දසව්ඛෙන සංඛාරකකුසො.

138. ඵකව්ඛෙන සංඛාරකකුසො : ඵත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුසො : අපි සරණො, අපි අරණො.

භිව්ඛෙන සංඛාරකකුසො : අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො
-පෙ-

අපි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජ්ඣත්ත-
බහිඤ්ඤාරම්මණො-පෙ-ඵලං දසව්ඛෙන සංඛාරකකුසො.

දුකුමුලකං

ක්ලේශ ද වූ සංක්ලේශික ද වූයෙන් ඇත, සංක්ලේශික ද වූ නො ද ක්ලේශ වූයෙන් ඇති.

ක්ලේශ ද වූ සංක්ලේශික ද වූයෙන් ඇත, සංක්ලේශික ද වූ නො ද ක්ලේශ වූයෙන් ඇති.

ක්ලේශ ද වූ ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයෙන් ඇත, ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ නො ද ක්ලේශ වූයෙන් ඇති.

ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත සංක්ලේශික වූයෙන් ඇත, ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත අසංක්ලේශික වූයෙන් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායයක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා නො වූයෙන් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායයක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා නො වූයෙන් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙන් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු නැතියෙන් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු ඇතියෙන් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතු නැතියෙන් ඇති.

සච්ඡික වූයෙන් ඇත, අච්ඡික වූයෙන් ඇති.

සච්චාර වූයෙන් ඇත, අච්චාර වූයෙන් ඇති.

සප්‍රීතික වූයෙන් ඇත, අප්‍රීතික වූයෙන් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙන් ඇත, ප්‍රීතිසහගත නො වූයෙන් ඇති.

සුඛසහගත වූයෙන් ඇත, සුඛසහගත නො වූයෙන් ඇති.

උපෙක්ෂාසහගත වූයෙන් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත නො වූයෙන් ඇති.

කාමාවචර වූයෙන් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙන් ඇති.

රූපාවචර වූයෙන් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙන් ඇති.

අරූපාවචර වූයෙන් ඇත, අරූපාවචර නො වූයෙන් ඇති.

පරියාපන්න වූයෙන් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙන් ඇති.

නොයථානික වූයෙන් ඇත, අනොයථානික වූයෙන් ඇති.

නියත වූයෙන් ඇත, අනියත වූයෙන් ඇති.

සඋත්තර වූයෙන් ඇත, අනුත්තර වූයෙන් ඇති.

සරණ (රාගාදී ක්ලේශ සහිත) වූයෙන් ඇත, අරණ වූයෙන් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙන් ඇත, අකුශල වූයෙන් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙන් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

138. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රසූක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සරණ වූයෙන් ඇත, අරණ වූයෙන් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසූක්ත වූයෙන් ඇත. . . .

අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙන් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙන් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්භන වූයෙන් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

ද්විකමුලක යි.

139. එකවිධෙන සංඛාරකකුණො : විත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි හෙතු, අපච්ඡි න හෙතු.

නිවිධෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකුණො.

140. එකවිධෙන සංඛාරකකුණො : විත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි සරණො, අපච්ඡි අරණො.

නිවිධෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකුණො.

141. එකවිධෙන සංඛාරකකුණො : විත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි හෙතු, අපච්ඡි න හෙතු.

නිවිධෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි අර්ක්කිත්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛණිද්ධාරම්මණො, අපච්ඡි අර්ක්කිත්තඛණිද්ධාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකුණො.

142. එකවිධෙන සංඛාරකකුණො : විත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි සරණො, අපච්ඡි අරණො.

නිවිධෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි අර්ක්කිත්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛණිද්ධාරම්මණො, අපච්ඡි අර්ක්කිත්ත ඛණිද්ධාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකුණො.

නිකමුලකං.

143. එකවිධෙන සංඛාරකකුණො : විත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි හෙතු, අපච්ඡි න හෙතු.

නිවිධෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකුණො.

144. එකවිධෙන සංඛාරකකුණො : විත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි සහෙතුකො, අපච්ඡි අහෙතුකො.

නිවිධෙන සංඛාරකකුණො : අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපච්ඡි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපච්ඡි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකුණො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

139. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

140. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

141. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නොවූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

142. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : (රාගාදී) රණ සහිත වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශ ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

ත්‍රිකමුලක යි.

143. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

144. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අසහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

145 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි හෙතු සම්පයුතෙනා, අපච්ඡි හෙතු විපයුතෙනා.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි විපාකො, අපච්ඡි විපාකධම්මධම්මො, අපච්ඡි නෙවි විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

146 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි හෙතු වෙච්ඡි සහෙතුකො ච, අපච්ඡි සහෙතුකො වෙච්ඡි න ච හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි උපාදිනනුපාදනියො, අපච්ඡි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපච්ඡි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

147 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි හෙතු වෙච්ඡි හෙතුසම්පයුතෙනා ච, අපච්ඡි හෙතුසම්පයුතෙනා වෙච්ඡි න ච හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්ඡි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපච්ඡි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

148 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි න හෙතු සහෙතුකො, අපච්ඡි න හෙතු අහෙතුකො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සචිතකකච්චාරො, අපච්ඡි අචිතකක විචාරමතෙනා, අපච්ඡි අචිතකක අච්චාරො-පෙ-එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

149 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි ලොකියො, අපච්ඡි ලොකුහනරො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි පිඤ්ඤාසහගතො, අපච්ඡි සුඛසහගතො, අපච්ඡි උපෙක්ඛාසහගතො, -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

150. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි කෙනච්චි විඤ්ඤායො, අපච්ඡි කෙනච්චි විඤ්ඤායො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි දසසනෙන පභානබ්බො, අපච්ඡි භාවනාය පභානබ්බො, අපච්ඡි නෙවි දසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා,

145. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

146. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු ද වූ සහෙතුක ද වූයෙක් ඇත, සහෙතුක ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : උපාදිත්තොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදිත්තොපාදනිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදිත්ත-අනුපාදනිය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

147. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු ද වූ හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හෙතු වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ට-අසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

148. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සචිතර්කසච්චාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක විචාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක-අච්චාර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

149. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ලොකික වූයෙක් ඇත, ලොකොත්තර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

150. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කිසි විභූතියෙකින් දතයුත්තෙක් ඇත, කිසි විභූතියෙකින් නො දතයුත්තෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

151. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි ආසවො, අපි නො ආසවො.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි දසසනෙන පභානබ්බහෙතුකො. අපි භාවනාය පභානබ්බහෙතුකො, අපි නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

152. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි සාසවො. අපි අනාසවො.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි ආවයගාමි, අපි අපවයගාමි, අපි නෙවාවයගාමි නාපවයගාමි -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

153. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි ආසවසම්පයුතො, අපි ආසව විපයුතො.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි සෙකකො, අපි අසෙකකො, අපි නෙව සෙකකො නාසෙකකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

154. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි ආසවො චෙව සාසවො ච, අපි සාසවො චෙව නො ච ආසවො.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි පරිත්තො, අපි මහග්ගතො, අපි අප්පමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

155. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි ආසවො චෙව ආසවසම්පයුතො ච, අපි ආසවසම්පයුතො චෙව නො ච ආසවො.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි පරිත්තාරම්මණො, අපි මහග්ගතාරම්මණො, අපි අප්පමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

156. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි ආසවිට්ඨපයුත්තසාසවො, අපි ආසවිට්ඨපයුත්තඅනාසවො.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි භීනො, අපි මජ්ඣිමො, අපි පඤ්ඤො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

157. එකවිධෙන සඛාරකකකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සඛාරකකකො : අපි සංයොජ්ඣං, අපි නො සංයොජ්ඣං.

කිවිධෙන සඛාරකකකො : අපි මිච්ඡත්තනිකතො, අපි සම්මත්තනිකතො, අපි අනිකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකකකො.

151. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුර වූයෙක් ඇත, ආසුර නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනා යෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇතියෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

152. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුර සහිත වූයෙක් ඇත, අනාසුර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී වූ අපවයගාමී නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාර යෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

153. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුරසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුර විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ජෛනස් වූයෙක් ඇත, අජෛනස් වූයෙක් ඇත, නො මැ ජෛනස් වූ අජෛනස් නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාර යෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

154. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුර ද වූයේ ම සාසුර ද වූයෙක් ඇත, සාසුර ද වූයේ ම නො ද ආසුර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : පරිත්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

155. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුර ද වූයේ ම ආසුරසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, ආසුරසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ආසුර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහද්ගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

156 එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ආසුරවිප්‍රයුක්ත වූ සාසුර වූයෙක් ඇත, ආසුරවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුර වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

157. එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන වූයෙක් ඇත, සංයෝජන නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : මිත්ථාත්වනියත වූයෙක් ඇත, සමාත්ත්ව නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

158. එකවිධෙන සංකාරකකකො : විතතසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි සංයෝජනියො අපච්ඡි අසංයෝජනියො.

තිව්ධෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි මඤ්ඤාදර්ශනො, අපච්ඡි මඤ්ඤාදර්ශනො,
අපච්ඡි මඤ්ඤාදර්ශනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංකාරකකකො.

159. එකවිධෙන සංකාරකකකො : විතතසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි සංයෝජනසම්පයුතො, අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතො.

තිව්ධෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි උපපන්නො, අපච්ඡි අනුපපන්නො,
අපච්ඡි උපපදි -පෙ- එවං දසවිධෙන සංකාරකකකො.

160. එකවිධෙන සංකාරකකකො : විතතසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි සංයෝජනසෛව සංයෝජනියො ව,
අපච්ඡි සංයෝජනියො වෙව නො ව සංයෝජනං.

තිව්ධෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි අභිනො, අපච්ඡි අනාගතො, අපච්ඡි පච්චුප්පන්නො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංකාරකකකො.

161. එකවිධෙන සංකාරකකකො : විතතසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි සංයෝජනසෛව සංයෝජන-
සම්පයුතො ව, අපච්ඡි සංයෝජනසම්පයුතො වෙව නො ව සංයෝජනං.

තිව්ධෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි අභිනාදර්ශනො, අපච්ඡි අනාගතා-
දර්ශනො, අපච්ඡි පච්චුප්පන්නාදර්ශනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංකාරකකකො.

162. එකවිධෙන සංකාරකකකො : විතතසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතතසංයෝජනියො,
අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතතඅසංයෝජනියො

තිව්ධෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි අජ්ඣන්තො, අපච්ඡි බ්‍රහ්මා, අපච්ඡි
අජ්ඣන්තබ්‍රහ්මා -පෙ- එවං දසවිධෙන සංකාරකකකො.

163. එකවිධෙන සංකාරකකකො : විතතසම්පයුතො.

දුට්ඨෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි භන්තො, අපච්ඡි නො භන්තො.

තිව්ධෙන සංකාරකකකො : අපච්ඡි අජ්ඣන්තාදර්ශනො, අපච්ඡි බ්‍රහ්මා-
දර්ශනො, අපච්ඡි අජ්ඣන්තබ්‍රහ්මාදර්ශනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සංකාරකකකො

උභයොවබ්බිකං.

158. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : මාර්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, මාර්ග භෙදක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

159. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජනයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනයන් හා විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උපද්‍රව්‍යවූ වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

160. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනීය ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනීය ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

161. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයෙක් ඇත, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අතීතාලම්භන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්භන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

162. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සංයෝජන විප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත. අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

163. එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : ග්‍රන්ථ වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථ නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

උභ්‍යෝගවිධික යි.

164. සත්තවිධෙන සංඛාරකකුණො : අත්ති කුසලො, අත්ති අකුසලො, අත්ති අබ්‍යාකතො, අත්ති කාමාවචරො, අත්ති රූපාවචරො, අත්ති අරූපාවචරො, අත්ති අපරිශාපනො. එවං සත්තවිධෙන සංඛාරකකුණො.

165. අපරෙපි සත්තවිධෙන සංඛාරකකුණො : අත්ති සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අත්ති දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අත්ති අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අත්ති විපාකො -පෙ- අත්ති අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති අජ්ඣත්තඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති කාමාවචරො, අත්ති රූපාවචරො, අත්ති අරූපාවචරො, අත්ති අපරිශාපනො. එවං සත්තවිධෙන සංඛාරකකුණො.

166. චතුර්විධෙන සංඛාරකකුණො : චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සංඛාරකකුණො අත්ති කුසලො, අත්ති අකුසලො, අත්ති අබ්‍යාකතො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජීව්‍හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සංඛාරකකුණො අත්ති කුසලො, අත්ති අකුසලො, අත්ති අබ්‍යාකතො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා. එවං චතුර්විධෙන සංඛාරකකුණො.

167. අපරෙපි චතුර්විධෙන සංඛාරකකුණො : චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සංඛාරකකුණො අත්ති සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අත්ති අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති අජ්ඣත්ත ඛණ්ඩාරම්මණො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජීව්‍හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සංඛාරකකුණො අත්ති සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අත්ති අජ්ඣත්තාරම්මණො, අත්ති ඛණ්ඩාරම්මණො, අත්ති අජ්ඣත්ත ඛණ්ඩාරම්මණො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, ජීව්‍හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, මනෝසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා. එවං චතුර්විධෙන සංඛාරකකුණො.

168. තිංසතිවිධෙන සංඛාරකකුණො : චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සංඛාරකකුණො අත්ති කාමාවචරො, අත්ති රූපාවචරො, අත්ති අරූපාවචරො, අත්ති අපරිශාපනො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජීව්‍හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සංඛාරකකුණො අත්ති කාමාවචරො, අත්ති රූපාවචරො, අත්ති අරූපාවචරො, අත්ති අපරිශාපනො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, ජීව්‍හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා, මනෝසම්මසුපච්චයා -පෙ- චෙතනා. එවං තිංසතිවිධෙන සංඛාරකකුණො.

164. සජනප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්තන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙසේ සජනප්‍රකාරයෙන් සංස්කාර ස්තන්ධය වේ.

165. අනාගත වූ ද සජ්ජකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, විපාක වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භිත වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භිත වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්භිත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිශාපන්න වූයෙක් ඇති. මෙම සජ්ජකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

166. චතුර්විංශන් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ථස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇතී. සොතසම්ථස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් . . . සාතසම්ථස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීව්හාසම්ථස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ථස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ථස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, චක්ඛුසම්ථස්සයෙන් උපත් වෙතනා ය. . . මනෝසම්ථස්සයෙන් උපත් වෙතනා යි. මෙසේ චතුර්විංශන් ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

167. අනාගත වැඩ වැඩුරුම්-ශක්ති ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : වක්‍රසම්ප්‍රදාය ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, . . . යෝගසම්ප්‍රදායයෙන් . . . සානසම්ප්‍රදායයෙන් . . . ජීවිතා සම්ප්‍රදායයෙන් . . . කායසම්ප්‍රදායයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රදායයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, වක්‍ර සම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙනතා ය, යෝගසම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙනතා ය, සානසම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙනතා ය, ජීවිතාසම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙනතා ය, කායසම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙනතා ය, මනෝසම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙනතා යි. මෙසේ වැඩුරුම්-ශක්ති ප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

168. ත්‍රිශක්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චක්‍රයුසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. සොතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . සාතසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජිව්හාසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ඵස්සප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත. චක්‍රයුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා ය. . . මනෝසම්ඵස්සයෙන් උපන් වෙතනා යි. මෙසේ ත්‍රිශක්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

169. බ්‍රහ්මවිග්‍රහ සංකීර්තකයෝ: චක්‍රසම්පූර්ණපච්චයා සංකීර්තකයෝ අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාකතෝ, අපි කාමාවචරෝ, අපි රූපාවචරෝ, අපි අරූපාවචරෝ, අපි අපරිශාපනෝ. සොතසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- ඝානසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- කායසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- මනෝසම්පූර්ණපච්චයා සංකීර්තකයෝ අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාකතෝ, අපි කාමාවචරෝ, අපි රූපාවචරෝ, අපි අරූපාවචරෝ, අපි අපරිශාපනෝ. චක්‍රසම්පූර්ණපච්චයා, සොතසම්පූර්ණපච්චයා, ඝානසම්පූර්ණපච්චයා, ජීව්‍යාසම්පූර්ණපච්චයා, කායසම්පූර්ණපච්චයා, මනෝසම්පූර්ණපච්චයා වෙතනා. එවං බ්‍රහ්මවිග්‍රහ සංකීර්තකයෝ.

170. අපරේපි බ්‍රහ්මවිග්‍රහ සංකීර්තකයෝ: චක්‍රසම්පූර්ණපච්චයා සංකීර්තකයෝ අපි සුඛාය වේදනාය සම්ප්‍රසන්නෝ, අපි දුකිකාය වේදනාය සම්ප්‍රසන්නෝ, අපි අදුකම්ප්‍රසාය වේදනාය සම්ප්‍රසන්නෝ -පෙ- අපි අජ්ඣිත්තාරම්මණෝ, අපි බ්‍රහ්මාරම්මණෝ, අපි අජ්ඣිත්ත බ්‍රහ්මාරම්මණෝ, අපි කාමාවචරෝ, අපි රූපාවචරෝ, අපි අරූපාවචරෝ, අපි අපරිශාපනෝ. සොතසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- ඝානසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- කායසම්පූර්ණපච්චයා -පෙ- මනෝසම්පූර්ණපච්චයා සංකීර්තකයෝ අපි සුඛාය වේදනාය සම්ප්‍රසන්නෝ -පෙ- අපි අජ්ඣිත්තාරම්මණෝ, අපි බ්‍රහ්මාරම්මණෝ, අපි අජ්ඣිත්ත බ්‍රහ්මාරම්මණෝ, අපි කාමාවචරෝ, අපි රූපාවචරෝ, අපි අරූපාවචරෝ, අපි අපරිශාපනෝ. චක්‍රසම්පූර්ණපච්චයා, සොතසම්පූර්ණපච්චයා, ඝානසම්පූර්ණපච්චයා, ජීව්‍යාසම්පූර්ණපච්චයා, කායසම්පූර්ණපච්චයා, මනෝසම්පූර්ණපච්චයා වෙතනා. එවං බ්‍රහ්මවිග්‍රහ සංකීර්තකයෝ.

අයං වුච්චති සංකීර්තකයො.

171. තත්ථ තතමො විඤ්ඤාණකකයෝ:

එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකයො එසං සම්ප්‍රසන්නෝ.

ද්විධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ: අපි සහෙතුකෝ, අපි අහෙතුකෝ.

තිවිධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ: අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාකතෝ.

චතුර්විධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ: අපි කාමාවචරෝ, අපි රූපාවචරෝ, අපි අරූපාවචරෝ, අපි අපරිශාපනෝ.

පඤ්චවිධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ: අපි සුඛිත්තසම්ප්‍රසන්නෝ, අපි දුකිත්තසම්ප්‍රසන්නෝ, අපි සොමනසිත්තසම්ප්‍රසන්නෝ, අපි දොමනසිත්තසම්ප්‍රසන්නෝ, අපි උපෙකිත්තසම්ප්‍රසන්නෝ. එවං පඤ්චවිධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ.

ඡබ්බිධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ: චක්‍රවිඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝවිඤ්ඤාණං. එවං ඡබ්බිධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ.

169. බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . සානසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, සානසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

170. අනා වූ ද බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . සානසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරස්කන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත, වක්ත්‍රසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, සොතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, සානසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, ජීවිතසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, කායසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය, මනෝසම්ප්‍රත්‍යයෙන් උපත් වෙතනා ය. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ.

මේ සංස්කාරස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

171. එහි විභ්‍යාස්කන්ධය කවරෙ යත් :

එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : සහෙකුක වූයෙක් ඇත, අහෙකුක වූයෙක් ඇත.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරියාපන්න වූයෙක් ඇත.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : සුඛිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛිත්තිය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත. මෙසේ පඤ්චප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාස්කන්ධය වේ.

ඡව්‍යප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : වක්ත්‍රවිභ්‍යාසය, ග්‍රොත්‍රවිභ්‍යාසය, ස්‍රාණවිභ්‍යාසය, ජිහ්වාවිභ්‍යාසය, කායවිභ්‍යාසය, මනෝවිභ්‍යාසය. මෙසේ ඡව්‍යප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, භානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

අධ්මවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, භානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං, මනොධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. එවං අධ්මවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

නවවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුවිඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, භානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු අත්ථි කුසලො, අත්ථි අකුසලො, අත්ථි අබ්‍යාකතො. එවං නවවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

දසවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුවිඤ්ඤාණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං අත්ථි සුඛසහගතං, අත්ථි දුක්ඛසහගතං, මනොධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අත්ථි කුසලං, අත්ථි අකුසලං, අත්ථි අබ්‍යාකතං. එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

172. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: එසසසම්පයුතෙනා.

ද්විධෙන විඤ්ඤාණකතකො: අත්ථි සහෙතුකො, අත්ථි අහෙතුකො.

තිවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: අත්ථි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතෙනා, අත්ථි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතෙනා, අත්ථි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතෙනා.

අත්ථි විපාකො, අත්ථි විපාකධම්මධම්මො, අත්ථි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අත්ථි උපාදිනනුපාදනියො, අත්ථි අනුපාදිනනුපාදනියො, අත්ථි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අත්ථි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අත්ථි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අත්ථි සචිතකකසචිචාරො, අත්ථි අචිතකකචිචාරමයො, අත්ථි අචිතකකඅචිචාරො.

අත්ථි පිකිසහගතො, අත්ථි සුඛසහගතො, අත්ථි උපෙකකාසහගතො.

අත්ථි දසුනෙන පභාතබ්බො, අත්ථි භාවනාය පභාතබ්බො, අත්ථි නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අත්ථි දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අත්ථි භාවනාය පභාතබ්බ-හෙතුකො, අත්ථි නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අත්ථි ආවයගාමී, අත්ථි අපචයගාමී, අත්ථි නෙවාවයගාමී නාපචයගාමී
අත්ථි සෙකෙනා, අත්ථි අසෙකෙනා, අත්ථි නෙවසෙකෙනාසෙකෙනා¹.

1. නෙවසෙකෙනාසෙකෙනා - සිරිමු..

සජ්ජකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : චක්ෂුර්විභවය ය, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය ය, ස්පර්ශවිභවය ය, ජිහ්වාවිභවය ය, කායවිභවය, මනෝධාතූ ය, මනෝවිභවධාතූ යි. මෙසේ සජ්ජකාරයෙන් විභවස්කන්ධය වේ.

අභිප්‍රකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : චක්ෂුර්විභවය ය, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය ය, ස්පර්ශවිභවය ය, ජිහ්වාවිභවය ය, කායවිභවය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇති, මනෝධාතූ ය, මනෝවිභවධාතූ යි. මෙසේ අභිප්‍රකාරයෙන් විභවස්කන්ධය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : චක්ෂුර්විභවය ය, ශ්‍රෝත්‍රවිභවය ය, ස්පර්ශවිභවය ය, ජිහ්වාවිභවය ය, කායවිභවය, මනෝධාතූ ය, මනෝවිභවධාතූව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් විභවස්කන්ධය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : චක්ෂුර්විභවය ය . . . කායවිභවය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතූ ය, මනෝවිභවධාතූව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභවස්කන්ධය වේ.

172. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභවස්කන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

චීරාක වූයෙක් ඇත, චීරාකධර්මස්වභාව වූයෙක් ඇත, නො මැ චීරාක වූ චීරාකධර්මස්වභාව නො වූයෙක් ඇති.

උපාදිත්තොපාදතිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදිත්තොපාදතිය වූයෙක් ඇත, අනුපාදිත්ත-අනුපාදතිය වූයෙක් ඇති.

සංක්ෂිප්තසංක්ෂේපක වූයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්ත වූ සංක්ෂේපක වූයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්ත-අසංක්ෂේපක වූයෙක් ඇති.

සචිතර්කසචිතාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කසචිතාරාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක-අචිතාර වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇතියෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති.

ශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, අශෛක්ෂ වූයෙක් ඇත, නො මැ ශෛක්ෂ වූ අශෛක්ෂ නො වූයෙක් ඇති.

අපි පරිතො, අපි මහග්‍රහො, අපි අප්‍රමාණො.

අපි පරිතොරමණො, අපි මහග්‍රහාරමණො, අපි අප්‍රමාණා-
රමණො.

අපි හිතො, අපි මජ්ඣමො, අපි පඤ්ඤො.

අපි මිථ්‍යාතනිකො, අපි සම්මතනිකො, අපි අනිකො.

අපි මහාරමණො, අපි මහග්‍රහො, අපි මහාධිපති.

අපි උප්පතො, අපි අනුප්පතො, අපි උප්පදි.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පවුට්‍යතො.

අපි අතීතාරමණො, අපි අනාගතාරමණො, අපි පවුට්‍යතා-
රමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිද්ධො අපි අජ්ඣතබහිද්ධො

අපි අජ්ඣතාරමණො, අපි බහිද්ධාරමණො, අපි අජ්ඣත
බහිද්ධාරමණො-පෙ-ඵවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකො.

173 ඵකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකො: ඵසසම්පයුතො.

ද්විධෙන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි ගෙතුසම්පයුතො, අපි ගෙතු-
විපයුතො.

අපි න ගෙතුසගෙතුකො, අපි න ගෙතු අගෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනවි විඤ්ඤායො, අපි කෙනවි න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි අසම්පයුතො, අපි අසම්පයුතො.

අපි අසම්පයුතසාසවො, අපි අසම්පයුතඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො

අපි සංයොජනසම්පයුතො, අපි සංයොජනවිපයුතො.

අපි සංයොජනවිපයුතසංයොජනියො, අපි සංයොජනවිප-
යුතඅසංයොජනියො.

අපි ගන්තියො, අපි අගන්තියො.

අපි ගන්තසම්පයුතො, අපි ගන්තවිපයුතො.

අපි ගන්තවිපයුතගන්තියො, අපි ගන්තවිපයුතඅගන්තියො.

අපි ඕසනියො අපි අනොසනියො.

අපි ඕසසම්පයුතො, අපි ඕසවිපයුතො.

අපි ඕසවිපයුතඕසනියො, අපි ඕසවිපයුතඅනොසනියො.

අපි යොගනියො, අපි අයොගනියො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

පරික්ෂා වූයෙක් ඇත, මහදගන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති.

පරික්ෂාලම්බන වූයෙක් ඇත, මහදගනාලම්බන වූයෙක් ඇත, අප්‍රමාණාලම්බන වූයෙක් ඇති.

භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රණීත වූයෙක් ඇති.

මිත්ර්‍යාත්වනියන වූයෙක් ඇත, සමාක්ෂත්වනියන වූයෙක් ඇත, අනියන වූයෙක් ඇති.

මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගගත වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇති.

උත්පන්න වූයෙක් ඇත, අනුත්පන්න වූයෙක් ඇත, උපද්‍රව්‍ය වූයෙක් ඇති.

අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න වූයෙක් ඇති.

අතීතාලම්බන වූයෙක් ඇත, අනාගතාලම්බන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිර වූයෙක් ඇති.

අධ්‍යාත්මාලම්බන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්ම-බාහිරාලම්බන වූයෙක් ඇති . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාස්කන්ධය වේ.

173. එක් ප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාස්කන්ධය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

හෙතු නො වූ සහෙතුක වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූ අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ලෝකික වූයෙක් ඇත, ලෝකෝත්තර වූයෙක් ඇති.

කිසි විභ්‍යාසයකින් දතයුත්තක් ඇත, කිසි විභ්‍යාසයකින් නො දතයුත්තක් ඇති.

සාමුච්ඡි වූයෙක් ඇත, අනාසුච්ඡි වූයෙක් ඇති.

ආසුච්ඡිසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුච්චිවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ආසුච්චිවිප්‍රයුක්ත වූ සාමුච්ඡි වූයෙක් ඇත, ආසුච්චිවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුච්චි වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනීයයෙක් ඇත, සංයෝජන විප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූ ග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත වූ අග්‍රන්ථනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසනීය වූයෙක් ඇත, අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

ඔසසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ඔසවිප්‍රයුක්ත වූ ඔසනීය වූයෙක් ඇත, ඔසවිප්‍රයුක්ත වූ අනොසනීය වූයෙක් ඇති.

යොගනීය වූයෙක් ඇත, අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අපි යොගසම්පයුතො, අපි යොගවිපයුතො.

අපි යොගවිපයුතකයොගනියො, අපි යොගවිපයුතකයොගනියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණසම්පයුතො, අපි නිවරණවිපයුතො.

අපි නිවරණවිපයුතකනිවරණියො, අපි නිවරණවිපයුතකනිවරණියො.

අපි පරමධෙයො, අපි අපරමධෙයො.

අපි පරමාසම්පයුතො, අපි පරමාසවිපයුතො.

අපි පරමාසවිපයුතකපරමධෙයො, අපි පරමාසවිපයුතකපරමධෙයො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනසම්පයුතො, අපි උපාදනවිපයුතො.

අපි උපාදනවිපයුතකඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපයුතකඅනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසිනො, අපි අසංකිලෙසිනො.

අපි සංකිලිධෙයො, අපි අසංකිලිධෙයො.

අපි කිලෙස සම්පයුතො, අපි කිලෙස විපයුතො,

අපි කිලෙසවිපයුතකසංකිලෙසිනො, අපි කිලෙසවිපයුතකඅසංකිලෙසිනො.

අපි දස්සනෙන පභාතබ්බො, අපි න දස්සනෙන පභාතබ්බො.

අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දස්සනෙන පභාතබ්බො භෙතුකො, අපි න දස්සනෙන පභාතබ්බො භෙතුකො.

අපි භාවනාය පභාතබ්බොභෙතුකො, අපි න භාවනාය පභාතබ්බො භෙතුකො.

අපි සවිතකො, අපි අවිතකො.

අපි සවිචාරො, අපි අවිචාරො.

අපි සපට්ඨිකො, අපි අපට්ඨිකො.

අපි පිඨිසහගො, අපි න පිඨිසහගො.

අපි සුඛසහගො, අපි න සුඛසහගො.

අපි උපෙක්ඛාසහගො, අපි න උපෙක්ඛාසහගො.

අපි කාමාවචරො, අපි න කාමාවචරො.

අපි රූපාවචරො, අපි න රූපාවචරො.

යොගසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

යොගවිප්‍රසන්න වූ යොගනීය වූයෙක් ඇත, යොගවිප්‍රසන්න වූ අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

නිවරණය වූයෙක් ඇත, අනිවරණය වූයෙක් ඇති.

නිවරණසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

නිවරණවිප්‍රසන්න වූ නිවරණය වූයෙක් ඇත, නිවරණවිප්‍රසන්න වූ අනිවරණය වූයෙක් ඇති.

පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

පරාමයිසම්ප්‍රසන්නයෙක් ඇත, පරාමයිවිප්‍රසන්නයෙක් ඇති.

පරාමයිවිප්‍රසන්න වූ පරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇත, පරාමයිවිප්‍රසන්න වූ අපරාමාෂ්ට වූයෙක් ඇති.

උපාදින්න වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

උපාදනසම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

උපාදනවිප්‍රසන්න වූ උපාදනීය වූයෙක් ඇත, උපාදනවිප්‍රසන්න වූ අනුපාදනීය වූයෙක් ඇති.

සාංක්ෂලශික වූයෙක් ඇත, අසාංක්ෂලශික වූයෙක් ඇති.

සංක්ෂිප්ත වූයෙක් ඇත, අසංක්ෂිප්ත වූයෙක් ඇති.

ක්ෂලශයන් හා සම්ප්‍රසන්න වූයෙක් ඇත, ක්ෂලශයන් හා විප්‍රසන්න වූයෙක් ඇති.

ක්ෂලශවිප්‍රසන්න වූ සාංක්ෂලශික වූයෙක් ඇත, ක්ෂලශවිප්‍රසන්න වූ අසාංක්ෂලශික වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූයෙක් ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූයෙක් ඇති.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇත, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ හෙතු ඇතියෙක් ඇති.

සචිතර්ක වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සචිතර්ක වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක වූයෙක් ඇති.

සප්‍රිතික වූයෙක් ඇත, අප්‍රිතික වූයෙක් ඇති.

ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රීතිසහගත නො වූයෙක් ඇති.

සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත නො වූයෙක් ඇති.

උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත නො වූයෙක් ඇති.

කාමාවචර වූයෙක් ඇත, කාමාවචර නො වූයෙක් ඇති.

රූපාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර නො වූයෙක් ඇති.

අපි පරිඨාපනො, අපි අපරිඨාපනො.

අපි නිග්ගාහිකො, අපි අනිග්ගාහිකො.

අපි නිග්ගො, අපි අනිග්ගො.

අපි සලඤ්ඤා, අපි අනුඤ්ඤා.

අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසකතො - පෙ - එවං දසව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො.

174. එකව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: එසංසම්පයුතො.

ද්විව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො.

අපි විපාකො-පෙ-අපි අජකිත්තාරම්මණො, අපි ඛණ්ඩාරම්මණො. අපි අජකිත්තඛණ්ඩාරම්මණො-පෙ-එවං දසව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො.

දසමුලකං

175. එකව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: එසංසම්පයුතො:

ද්විව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි කුසලො. අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසකතො-පෙ-එවං දසව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො.

176. එකව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: එසංසම්පයුතො.

ද්විව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි හෙතුසම්පයුතො, අපි හෙතු විපායුතො-පෙ-අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසකතො-පෙ-එවං දසව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො.

177. එකව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: එසංසම්පයුතො.

ද්විව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො: අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො.

අපි විපාකො-පෙ-අජකිත්තාරම්මණො, අපි ඛණ්ඩාරම්මණො, අපි අජකිත්තඛණ්ඩාරම්මණො -පෙ- එවං දසව්ඛේන විඤ්ඤාණකකිංකො.

පයාසාපන්න වූයෙක් ඇත, අපයාසාපන්න වූයෙක් ඇති.

නෛයාසාසික වූයෙක් ඇත, අනෛයාසාසික වූයෙක් ඇති.

නියත වූයෙක් ඇත, අනියත වූයෙක් ඇති.

සඋත්තර වූයෙක් ඇත, අනුත්තර වූයෙක් ඇති.

සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

තුන් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි. කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අවිශාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

174. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : ස්වර්ගය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි, සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

විපාක වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

ද්විකමුලක යි.

175. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : ස්වර්ගය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අවිශාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

176. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි, ස්වර්ගය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අවිශාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

177. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : ස්වර්ගය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

විපාක වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

178. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකතයෝ: එසංසම්පූර්ණො:

ද්විධෙන විකුණුණකඩකො: අති හෙතුසම්පයුතො: අති හෙතු
විපයුතො: -පෙ- අති සරණො, අති අරණො.

නිව්‍යේන විශ්‍යයෙන්: අති අත්තිකාරම්මේ, අති
බිහිදාරම්මේ, අති අත්තිකාරම්බිහිදාරම්මේ -පෙ- එබ්. දහව්‍යේන
විශ්‍යයෙන්.

කිහිටුලක.

179. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකතෙකො: එසංසම්පසුතෙනා:

ද්විධේන විඤ්ඤාණකතියෝ: අත්ථි සහෙත්තුකෝ, අත්ථි අහෙත්තුකෝ,

නිව්ටෙන විඤ්ඤාණකඩකො: අභි කුසලො, අභි අකුසලො, අභි අමානානො -පෙ- එවං දුඃච්ඤෙන විඤ්ඤාණකඩකො.

180. එකවිධෙන විඤ්ඤාණනිකේය: එසසසම්ප්ප්පෙනා.

ද්විධෙන විඤ්ඤාණකතකො: අපි හෙතුසම්පත්තො, අපි හෙතු විපස්සකො.

තීව්‍රවේග විඝට්ටන කකිනො: අතී සුඛාය වේදනාය සමපසුනො,
අතී දුකාය වේදනාය සමපසුනො, අතී අදුකම්මසුඛාය වේදනාය
සමපසුනො. -පෙ- එවං දසවිධෙන විඝට්ටන කකිනො.

181. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකතීනෝ, එකසමමෙය්‍යතො.

දුට්ඨෙත විඤ්ඤාණකවිකේයා: අපි න හෙතුසහෙතුකෝ, අපි න හෙතුඅහෙතුකෝ.

නිව්‍යධෙන විඤ්ඤ ඡක්කධෙය්‍යො: අභි විපාකො, අභි විපාකධම්මං, අභි නෙව්විපාකනවිපාකධම්මධම්මො. -පෙ- ඵම්. දසව්ධෙන විඤ්ඤ ඡක්කධෙය්‍යො.

182. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකතීන්ධො: එසංසම්පද්ධතො.

ද්විධෙන විසදුණකවනේය: අපි ලොකියෝ, අපි ලොකුහරෝ,

නීතිධේන විඤ්ඤාණකකයෝ: අපේ උපාදිනනුපාදනියෝ, අපේ
 අනුපාදිනනුපාදනියෝ, අපේ අනුපාදිනනඅනුපාදනියෝ -පෙ- එච්.
 දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකයෝ.

183. එකවිධෙන විසුදුණකිනිකො: එසසසමපසුනෙනා.

ද්‍රව්‍යයෙන් විකුණුණුකඩකොට්ඨාසය: අපි කෙනම් විකුණුණුයො, අපි
කෙනම් නි විකුණුණුයො.

තිව්වෙන විඤ්ඤාණතතියෝ, අපි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිතෝ, අපි
 අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිතෝ, අපි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිතෝ. -පෙ-
 ඵලං දසව්වෙන විඤ්ඤාණතතියෝ,

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

178. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු
 විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . සරණ වූයෙක් ඇත, අරණ වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරා
 ලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාර
 යෙන් විභ්‍යාසකරණය වේ.

ත්‍රිකවුලක යි.

179. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක
 වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත,
 අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකරණය වේ.

180. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, හෙතු
 විප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : සුච්චේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත,
 දුච්චේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක්
 ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකරණය වේ.

181. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ස්පර්ශය සහ සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ඇත,
 හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : විපාක වූයෙක් ඇත, විපාකස්වභාව
 ධර්මවූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ
 දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකරණය වේ.

182. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ලෝකික වූයෙක් ඇත, ලෝකොක්තර
 වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : උපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත,
 අනුපාදින්නොපාදනීය වූයෙක් ඇත, අනුපාදින්නඅනුපාදනීය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ
 දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකරණය වේ.

183. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : කිසි විභ්‍යාසයකින් දත යුත්තෙක් ඇත,
 කිසි විභ්‍යාසයකින් නො දත යුත්තෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකරණය වෙයි : සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත,
 අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වූයෙක් ඇත, අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශික වූයෙක් ඇති. . .
 මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකරණය වේ.

184. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: එසංසම්පජ්ජතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි සාසවො, අභි අනාසවො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි සවිතකකාසිවාරො, අභි අවිතකකාසිවාරමතො. අභි අවිතකකා අසිවාරො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

185. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො, එසංසම්පජ්ජතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො, අභි ආසවපිපජ්ජතො, අභි ආසවපිපජ්ජතො,

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි පිතීසහගතො, අභි සුඛසහගතො, අභි උපෙකාසහගතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

186. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො, එසංසම්පජ්ජතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි ආසවපිපජ්ජතාසාසවො, අභි ආසවපිපජ්ජතාඅනාසවො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි දස්සනෙන පභාතබ්බො, අභි භාවනාය පභාතබ්බො, අභි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

187. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: එසංසම්පජ්ජතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි සංයොජ්ඣයො, අභි අසංයොජ්ඣයො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො, අභි දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අභි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අභි නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

188. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: එසංසම්පජ්ජතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි සංයොජ්ඣසම්පජ්ජතො, අභි සංයොජ්ඣපිපජ්ජතො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි ආවයගාමී, අභි අපවයගාමී, අභි නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

189. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: එසංසම්පජ්ජතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි සංයොජ්ඣපිපජ්ජතාසංයොජ්ඣයො, අභි සංයොජ්ඣපිපජ්ජතාඅසංයොජ්ඣයො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි සෙකෙතො, අභි අසෙකෙතො, අභි නෙව සෙකතොසෙකෙතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

190. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: එසංසම්පජ්ජතො,

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි ගජ්ඣයො, අභි අගජ්ඣයො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො: අභි පරිතො, අභි මහගතො, අභි අපරමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිංකරො.

184. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : සාමුඛ වූයෙක් ඇත, අනාසුඛ වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : සචිතර්කසචිතාර වූයෙක් ඇත, අචිතර්ක
 චිතාරමාත්‍ර වූයෙක් ඇත, අචිතර්කඅචිතාර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
 විඥාප්තත්වය වේ.

185. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ආසුඛසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, ආසුඛවිප්‍ර
 යුක්ත වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ප්‍රීතිසහගත වූයෙක් ඇත, සුඛසහගත
 වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාසහගත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඥා
 ප්තත්වය වේ.

186. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ආසුඛවිප්‍රයුක්තසාසුඛ වූයෙක් ඇත,
 ආසුඛවිප්‍රයුක්තඅනාසුඛ වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාස වූයෙක් ඇත,
 භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාස වූයෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාස
 වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඥාප්තත්වය වේ.

187. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : සංයෝජනීය වූයෙක් ඇත, සංයෝජනීය
 නො වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාස හෙතු ඇතියෙක්
 ඇත, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාසහෙතු ඇතියෙක් ඇත, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනා
 යෙන් ප්‍රභාතවාසහෙතු ඇතියෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විඥාප්තත්වය වේ.

188. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි. ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත,
 සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ආවයගාමී වූයෙක් ඇත, අපවයගාමී
 වූයෙක් ඇත, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාර
 යෙන් විඥාප්තත්වය වේ.

189. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : සංයෝජනවිප්‍රයුක්තසංයෝජනීය වූයෙක්
 ඇත, සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනීය වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ඉන්ද්‍රිය වූයෙක් ඇත, අභේදය වූයෙක්
 ඇත, නො මැ ඉන්ද්‍රිය වූ නො ද අභේදය වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
 විඥාප්තත්වය වේ.

190. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ස්වරූපය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
 ද්විප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : ග්‍රන්ථතීය වූයෙක් ඇත, ග්‍රන්ථතීය
 නො වූයෙක් ඇති.
 ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වෙයි : පරික්ත වූයෙක් ඇත, මහද්ගත වූයෙක්
 ඇත, අප්‍රමාණ වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙකින් විඥාප්තත්වය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

191. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි ගන්තමපසුතෙනා, අපථි ගන්තමපසුතෙනා.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි පරිත්තාරමමණො, අපථි මහග්ගාදාරමමණො, අපථි අපරමාණාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො.

192. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථිගන්තමපසුතෙනගන්තමයො, අපථි ගන්තමපසුතෙනගන්තමයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි හිනො, අපථි මජ්ඣිමො, අපථි පඤ්ඤො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො.

192. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි ඕඝනීයො, අපථි අනොඝනීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි මිච්ඡත්තනීයතො, අපථි සමමත්ත-
නීයතො, අපථි අනීයතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො.

194. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි ඕඝසමපසුතෙනා, අපථි ඕඝවිප-
සුතෙනා.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකො: අපථි මග්ගාරමමණො, අපථි මග්ගගෙතුකො,
අපථි මග්ගාභිපතී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො.

195. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි ඕඝවිපසුතෙනාඕඝනීයො, අපථි
ඕඝවිපසුතෙන අනොඝනීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි උපපතො, අපථි අනුපපතො,
අපථි උපාදී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො.

196. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි යොගනීයො, අපථි අයොගනීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි අතීතො, අපථි අනාගතො, අපථි
පච්චුප්පතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො.

197. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි යොගසමපසුතෙනා, අපථි
යොගවිපසුතෙනා.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකකො: අපථි අතීතාරමමණො, අපථි අනාගතා-
රමමණො, අපථි පච්චුප්පත්තාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
විඤ්ඤාණකකකො.

භික්ෂුකාරයෙකින් විභූතස්කන්ධය වෙයි : පරිත්තාලම්භන වූයෙක් ඇත, මහදග්ගාලම්භන වූයෙක් ඇත, අප්පමාණාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . මෙසේ දග්ගකාරයෙන් විභූතස්කන්ධය වේ.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභාජනය වෙයි : භීත වූයෙක් ඇත, මධ්‍යම වූයෙක් ඇත, ප්‍රභීත වූයෙක් ඇත. . . . මෙයේ දශප්‍රකාරයෙන් විභාජනය වේ.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසයක්වන බවයි : මිත්‍යාවතීයතා වූයෙක් ඇත, සමාසයක්ව
 නීයත වූයෙක් ඇත, අනීයත වූයෙක් ඇතී. . . . මෙසේ දූෂිතප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසයක්වන
 වේ.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසයකින් බැහැර වෙයි: මාර්ගාලම්බන වූයෙක් ඇත, මාර්ගභේදක වූයෙක් ඇත, මාර්ගාධිපති වූයෙක් ඇත. . . . මෙමයේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසයකින් බැහැර වේ.

ත්‍රිකුසාරයෙකින් විභූතස්කන්ධය වෙයි: උත්තරතන වූයෙක් ඇත, අනුත්තරතන වූයෙක් ඇත, උත්තරාදී වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශත්‍රකුසාරයෙන් විභූතස්කන්ධය වේ.

ත්‍රිකාරයෙකින් විභාජනය වෙයි : අතීත වූයෙක් ඇත, අනාගත වූයෙක් ඇත, ප්‍රඥාප්තත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභාජනය වේ.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍රතස්කන්ධය වෙයි : අභිකාලම්භන වූයෙක් ඇත, අනාගතා
 ලම්භන වූයෙක් ඇත, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
 විභ්‍රතස්කන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

198. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: එස්සසම්පසුත්තො.

දුච්ඛෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි යොගවිප්පසුත්තයොගනීයො, අපච්ඡි යොගවිප්පසුත්තඅයොගනීයො.

තිච්ඛිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි අජ්ඣත්තො, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤා, අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛභිඤ්ඤා —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො.

199. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: එස්සසම්පසුත්තො.

දුච්ඛෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි නීවරණීයො, අපච්ඡි අනීවරණීයො.

තිච්ඛිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත්ත ඛභිඤ්ඤාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො.

උග්ගො ඛඩ්ඪිකං.

200. සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො, අපච්ඡි කාමාවචරො, අපච්ඡි රූපාවචරො, අපච්ඡි අරූපාවචරො, අපච්ඡි අපරියාපත්තො. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො.

201. අපරොපි සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො -පෙ- අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි කාමාවචරො. අපච්ඡි රූපාවචරො, අපච්ඡි අරූපාවචරො, අපච්ඡි අපරියාපත්තො. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො.

202. චතුච්ඡිතිච්ඛිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: චක්ඛුසම්පස්සපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකේයො: අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො, සොභසම්පස්සපච්චයා -පෙ- ඝානසම්පස්සපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසම්පස්සපච්චයා —පෙ— කායසම්පස්සපච්චයා —පෙ— මනෝසම්පස්සපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකේයො අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො. චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝවිඤ්ඤාණං. එවං චතුච්ඡිතිච්ඛිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො.

203. අපරොපි චතුච්ඡිතිච්ඛිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො: චක්ඛුසම්පස්සපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකේයො අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො, අපච්ඡි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො, අපච්ඡි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පසුත්තො, අපච්ඡි විපාකො, අපච්ඡි විපාකධම්මධම්මො, අපච්ඡි නෙවි විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛභිඤ්ඤාරම්මණො, සොභසම්පස්සපච්චයා -පෙ- ඝානසම්පස්සපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසම්පස්සපච්චයා -පෙ- කායසම්පස්සපච්චයා -පෙ- මනෝසම්පස්සපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකේයො අපච්ඡි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣත්තඛභිඤ්ඤාරම්මණො, චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝවිඤ්ඤාණං. එවං චතුච්ඡිතිච්ඛිධෙන විඤ්ඤාණකකිකේයො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

198. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේයි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : යොගවිප්‍රයුක්ත යොගනීය වූයෙක් ඇත,
යොගවිප්‍රයුක්ත අයොගනීය වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්ම වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇත,
අධ්‍යාත්මබාහිර වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකන්ධය වේ.

199. එක් ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.
ද්විප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : නිවරණීය වූයෙක් ඇත, අනිවරණීය
වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරා
ලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන්
විභ්‍යාසකන්ධය වේ.

උභ්‍යෝගවිධික යි.

200. ස්පර්ශප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල
වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත,
අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාටන වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්පර්ශප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යා
සකන්ධය වේ.

201. අත්‍යන්ත ස්පර්ශප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : සුඛවේදනාව හා
සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක්
ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක්
ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාටන වූයෙක් ඇති. මෙසේ ස්පර්ශප්‍රකාරයෙන්
විභ්‍යාසකන්ධය වේ.

202. චතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ප්ප්‍රත්‍යයෙන්
වූ විභ්‍යාසකන්ධය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.
සොකසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . සාතසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන්
. . . කායසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභ්‍යාසකන්ධය කුශල
වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. චක්ඛුර්විභ්‍යාස ය, ශ්‍රොත්‍ර
විභ්‍යාස ය, ස්පර්ශවිභ්‍යාස ය, ජීව්‍යවිභ්‍යාස ය, කායවිභ්‍යාස ය, මනෝවිභ්‍යාස ය. මෙසේ
චතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකන්ධය වේ.

203. අත්‍යන්ත චතුර්විංශත්ප්‍රකාරයෙකින් විභ්‍යාසකන්ධය වෙයි : චක්ඛුසම්ප්ප්ප්‍ර
ත්‍යයෙන් වූ විභ්‍යාසකන්ධය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා
සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, විපාක වූයෙක්
ඇත, විපාකස්වභාවධර්ම වූයෙක් ඇත, නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූයෙක්
ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරා
ලම්භන වූයෙක් ඇත, සොකසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභ්‍යාසකන්ධය . . . සාතසම්ප්ප්ප්‍ර
ත්‍යයෙන් . . . ජීවිහාසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . කායසම්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් . . . මනෝ
සම්ප්ප්ප්ප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභ්‍යාසකන්ධය අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන
වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇති. චක්ඛුර්විභ්‍යාස ය, ශ්‍රොත්‍රවිභ්‍යාස ය,
ස්පර්ශවිභ්‍යාස ය, ජීව්‍යවිභ්‍යාස ය, කායවිභ්‍යාස ය, මනෝවිභ්‍යාස ය. මෙසේ චතුර්විංශත්
ප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකන්ධය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

204. ත්‍රිංශත්ප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : වක්‍රසම්ප්‍රකාරයෙන් වූ විභ්‍යාසකර්මය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාචන වූයෙක් ඇත, සොනසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . සානසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . ජීවිතසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . කායසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රකාරයෙන් වූ විභ්‍යාසකර්මය කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාචන වූයෙක් ඇත, වක්‍රජීවිභ්‍යාස ය, ශ්‍රෝත්‍රවිභ්‍යාස ය, ස්‍රාණවිභ්‍යාස ය, ජීවිතවිභ්‍යාස ය, කායවිභ්‍යාස ය, මනෝවිභ්‍යාස යි. මෙසේ ත්‍රිංශත්ප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

205. බහුප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : වක්‍රසම්ප්‍රකාරයෙන් වූ විභ්‍යාසකර්මය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාචන වූයෙක් ඇත, සොනසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . සානසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . ජීවිතසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . කායසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රකාරයෙන් වූ විභ්‍යාසකර්මය කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාචන වූයෙක් ඇත, වක්‍රජීවිභ්‍යාස ය . . . මනෝවිභ්‍යාස යි. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ.

206. අනාද්බහුප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වෙයි : වක්‍රසම්ප්‍රකාරයෙන් වූ විභ්‍යාසකර්මය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාචන වූයෙක් ඇත, සොනසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . සානසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . ජීවිතසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . කායසම්ප්‍රකාරයෙන් . . . මනෝසම්ප්‍රකාරයෙන් වූ විභ්‍යාසකර්මය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයෙක් ඇත, . . . අධ්‍යාත්මාලම්භන වූයෙක් ඇත, බාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන වූයෙක් ඇත, කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපරිපාචන වූයෙක් ඇත, වක්‍රජීවිභ්‍යාස ය, ශ්‍රෝත්‍රවිභ්‍යාස ය, ස්‍රාණවිභ්‍යාස ය, ජීවිතවිභ්‍යාස ය, කායවිභ්‍යාස ය, මනෝවිභ්‍යාස යි. මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් විභ්‍යාසකර්මය වේ. මේ විභ්‍යාසකර්මය කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාෂණය යි.

207. ස්කන්ධයෝ පස්දෙනෙකි : රූපස්කන්ධය යැ, වේදනාස්කන්ධය යැ, සංඥාස්කන්ධය යැ, සංස්කාරස්කන්ධය යැ, විභ්‍යාසකර්මය යි.

208. පඤ්චස්කන්ධයන් අතුරෙහි කෙනෙක් කුශලයෝ ද, කෙනෙක් අකුශලයෝ ද, කෙනෙක් අව්‍යාකෘතයෝ ද, . . . කෙනෙක් සරණයෝ ද, කෙනෙක් අරණයෝ ද යත් :

209. රූපස්කන්ධය අව්‍යාකෘත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ කුසල් විය හෙකි, අකුසල් විය හෙකි, අව්‍යාකෘත විය හෙත්.

ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයහ යි ද, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයහ යි ද, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයහ යි ද නො කිය යුක්තය. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ විය හෙකි, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ විය හෙකි, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ විය හෙත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රූපකඩකො: නෙව්විපාකනවිපාකධම්මධම්මො, වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මො, සියා නෙව්විපාකනවිපාකධම්මධම්මො.

රූපකඩකො: සියා උපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනුපාදනියො. වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනානුපාදනියා.

රූපකඩකො: අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො. වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා.

රූපකඩකො: අවිතකකඅවිචාරෙ, තයො ඛණ්ඩා සියා සවිතකක-සවිචාර, සියා අවිතකකවිචාරමත්තා, සියා අවිතකකඅවිචාර. සඛ්ඛා-රකඩකො: සියා සවිතකකසවිචාරෙ, සියා අවිතකකවිචාරමත්තො, සියා අවිතකකඅවිචාරෙ, සියා නවත්තබ්බො සවිතකකසවිචාරෙතිපි, අවිතකකවිචාරමත්තොතිපි, අවිතකකඅවිචාරෙතිපි.

රූපකඩකො: න වත්තබ්බො පිතිසහගතොතිපි, සුඛසහගතොතිපි, උපෙකකාසහගතොතිපි. වෙදනාකඩකො: සියා පිතිසහගතො න සුඛ-සහගතො න උපෙකකාසහගතො, සියා න වත්තබ්බො පිතිසහගතොති. තයො ඛණ්ඩා සියා පිතිසහගතො සියා සුඛසහගතො, සියා උපෙකකා-සහගතො, සියා න වත්තබ්බො පිතිසහගතොතිපි, සුඛසහගතොතිපි, උපෙකකාසහගතොතිපි.

රූපකඩකො: නෙව්දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො. වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා දසුනෙන පභාතබ්බො, සියා භාවනාය පභාතබ්බො, සියා නෙව්දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

රූපකඩකො: නෙව් දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො. වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා, සියා නෙව් දසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බ හෙතුකා.

රූපකඩකො: නෙවාචයගාමී නාපචයගාමී. වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා ආචයගාමීනො, සියා අපචයගාමීනො, සියා නෙවාචයගාමී නාපචය-ගාමීනො.

රූපකඩකො: නෙව් සෙකකො¹ නාසෙකකො. වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා, සියා නෙව් සෙකකා නාසෙකකා.

රූපකඩකො: පරිත්තො, වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අපමාණා.

රූපකඩකො: අනාරම්භො, වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා පරිත්තාරම්භො සියා මහග්ගතාරම්භො, සියා අපමාණාරම්භො, සියා න වත්තබ්බො පරිත්තාරම්භොති'පි, මහග්ගතාරම්භොති'පි, 'අපමාණාරම්භොති'පි.

රූපකඩකො: මජ්ඣිමො, වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා භිනා, සියා සියා මජ්ඣිමා, සියා පඤ්ඤා.

රූපකඩකො: අනියතො, වත්තාරෙ ඛණ්ඩා සියා මිච්ඡත්තනියතා, සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා.

1. සෙකකා - සිරිමු.

රූපස්කන්ධය නො මැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම වූයේ නො වෙයි. සතර ස්කන්ධයෝ විපාක ද වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නාහ, නො මැ විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්ම වන්නාහ.

රූපස්කන්ධය උපාදින්නොපාදනිය ද වන්නේ යැ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නේ යි. සතර ස්කන්ධයෝ උපාදින්නොපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නාහ.

රූපස්කන්ධය අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සංක්ලිටය සංක්ලෙශික ද වන්නාහ, අසංක්ලිටයසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, අසංක්ලිටයඅසංක්ලෙශික ද වන්නාහ ය.

රූපස්කන්ධය අවිතර්කඅවිචාර යැ ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් සවිතර්කසවිචාර ද වන්නාහ, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර ද වන්නාහ, අවිතර්කඅවිචාර ද වන්නාහ, සංස්කාරස්කන්ධය සවිතර්කසවිචාර ද වන්නේ යැ, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර ද වන්නේ යැ, අවිතර්කඅවිචාර ද වන්නේ යැ, සවිතර්කසවිචාර යි ද, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර යි ද, අවිතර්කඅවිචාර යි ද, නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ප්‍රීතියහගත යි ද, සුඛසහගත යි ද, උපෙක්ෂාසහගත යි ද නො කිය යුත්තේ යැ, වෙදනාස්කන්ධය ප්‍රීතියහගත වන්නේ යැ, සුඛසහගත නො වෙයි, උපෙක්ෂා සහගත නො වේ. ප්‍රීතියහගතැයි නො කියයුතු වන්නේ යැ, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ. ප්‍රීතියහගත යහ යි ද, සුඛසහගතයහ යි ද, උපෙක්ෂාසහගතයහ යි ද, නො කියයුතු වන්නාහ.

රූපස්කන්ධය නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය යැ, සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ යැ.

රූපස්කන්ධය නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇත්තේ යැ. සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇත්තාහු ද වන්නාහ, භාවනා යෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුක ද වන්නාහ යැ.

රූපස්කන්ධය නො මැ ආවයගාමී වූයේ නො ද අපවයගාමී යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ආවයගාමී ද වන්නාහ, අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහ යැ.

රූපස්කන්ධය නො මැ ශෛක්ෂ වූයේ නො ද අශෛක්ෂ වූයේ යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ශෛක්ෂ ද වන්නාහ, අශෛක්ෂ ද වන්නාහ, නො මැ ශෛක්ෂ ද නො ද අශෛක්ෂ ද වන්නාහ යැ.

රූපස්කන්ධය පරිත්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ පරිත්ත ද වන්නාහ, මහද්ගත ද වන්නාහ, අප්‍රමාණ ද වන්නාහ යැ.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන ය. සතර ස්කන්ධයෝ පරිත්තාලම්බන ද වන්නාහ, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නාහ, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්නාහ, පරිත්තාලම්බන යි ද, මහද්ගතාලම්බන යි ද, අප්‍රමාණාලම්බන යි ද, නො කියයුතු වන්නාහ යැ.

රූපස්කන්ධය මධ්‍යම යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ඝීන ද වන්නාහ, මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රභිත ද වන්නාහ ය.

රූපස්කන්ධය අනියත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ මිට්‍යාත්වතියක ද වන්නාහ, සම්‍යක්ත්වතියක ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහ යැ.

රූපකකිකො අනාරම්භණො, චක්‍රාණං ඛකා සියා මහාරම්භණො, සියා මහාභෙතුකා සියා මහාසිපතීනො, සියා න චක්‍රාබ්‍රා මහාරම්භණාතිපි මහාභෙතුකාතිපි මහාසිපතීනොතිපි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා.

රූපකකිකො අනාරම්භණො, චක්‍රාණං ඛකා සියා අතීතාරම්භණො, සියා අනාගතාරම්භණො, සියා පච්චුපපන්නාරම්භණො, සියා න චක්‍රාබ්‍රා අතීතාරම්භණාතිපි අනාගතාරම්භණාතිපි පච්චුපපන්නාරම්භණාතිපි.

සියා අජකිත්තා, සියා ඛතිඤා, සියා අජකිත්තඛතිඤා.

රූපකකිකො අනාරම්භණො. චක්‍රාණං ඛකා සියා අජකිත්තාරම්භණො, සියා ඛතිඤාරම්භණො, සියා අජකිත්තඛතිඤාරම්භණො, සියා න චක්‍රාබ්‍රා අජකිත්තාරම්භණාතිපි ඛතිඤාරම්භණාතිපි අජකිත්තඛතිඤාරම්භණාතිපි.

චක්‍රාණං ඛකා අනිදස්සනඅපච්ඡිකා. රූපකකිකො සියා සනිදස්සන සපච්ඡිකො, සියා අනිදස්සනසපච්ඡිකො, සියා අනිදස්සනඅපච්ඡිකො.

210. චක්‍රාණං ඛකා න භෙතු. සංඛාරකකිකො සියා භෙතු, සියා න භෙතු.

රූපකකිකො අභෙතුකො. චක්‍රාණං ඛකා සියා සභෙතුකා, සියා අභෙතුකා.

රූපකකිකො භෙතුච්චප්පන්නො. චක්‍රාණං ඛකා සියා භෙතුසංචප්පන්නා, සියා භෙතුච්චප්පන්නා.

රූපකකිකො න චක්‍රාබ්‍රා භෙතු චෙච්ච සභෙතුකොතිපි සභෙතුකො චෙච්ච න ච භෙතුතිපි. තයො ඛකා න චක්‍රාබ්‍රා භෙතු චෙච්ච සභෙතුකාතිපි, සියා සභෙතුකා චෙච්ච න ච භෙතු, සියා න චක්‍රාබ්‍රා සභෙතුකා චෙච්ච න ච භෙතුති. සංඛාරකකිකො සියා භෙතු චෙච්ච සභෙතුකොච්ච සියා සභෙතුකො චෙච්ච න ච භෙතු, සියා න චක්‍රාබ්‍රා භෙතු චෙච්ච සභෙතුකොතිපි සභෙතුකො චෙච්ච න ච භෙතුතිපි.

රූපකකිකො න චක්‍රාබ්‍රා භෙතු චෙච්ච භෙතුසංචප්පන්නොතිපි, භෙතුසංචප්පන්නො චෙච්ච න ච භෙතුතිපි. තයො ඛකා න චක්‍රාබ්‍රා භෙතු චෙච්ච භෙතුසංචප්පන්නාති, සියා භෙතුසංචප්පන්නා චෙච්ච න ච භෙතු, සියා න චක්‍රාබ්‍රා භෙතුසංචප්පන්නා චෙච්ච න ච භෙතු ති. සංඛාරකකිකො සියා භෙතු චෙච්ච භෙතුසංචප්පන්නො ච, සියා භෙතුසංචප්පන්නො චෙච්ච න ච භෙතු, සියා න චක්‍රාබ්‍රා භෙතු චෙච්ච භෙතුසංචප්පන්නොතිපි, භෙතුසංචප්පන්නො චෙච්ච න ච භෙතුතිපි.

රූපකකිකො න භෙතු අභෙතුකො. තයො ඛකා සියා න භෙතු සභෙතුකා, සියා න භෙතු අභෙතුකා. සංඛාරකකිකො සියා න භෙතු සභෙතුකො, සියා න භෙතු අභෙතුකො, සියා න චක්‍රාබ්‍රා න භෙතු සභෙතුකොතිපි න භෙතු අභෙතුකොතිපි.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ මාර්ගාලම්බන ද වන්තාහ, මාර්ගහෙතුක ද වන්තාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්තාහ. මාර්ගාලම්බනහ යි ද, මාර්ග හෙතුකහ යි ද, මාර්ගාධිපතිහ යි ද නොකියයුතු වන්තාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) උත්පන්න ද වන්තාහ, අනුත්පන්න ද වන්තාහ, උත්පාදී ද වන්තාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) අකීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ අකීතාලම්බන ද වන්තාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ද වන්තාහ. අකීතාලම්බනහ යි ද අනාගතාලම්බනහ යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බනහ යි ද නො කියයුත්තාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය අනාලම්බන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ. අධ්‍යාත්මාලම්බනහ යි ද, බාහිරාලම්බනහ යි ද, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බනහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහු යැ.

සතර ස්කන්ධයෝ අනිදර්ශනප්‍රතිසයෝ යැ, රූපස්කන්ධය සනිදර්ශනප්‍රතිස ද වන්නේ යැ, අනිදර්ශනප්‍රතිස ද වන්නේ යැ, අනිදර්ශනප්‍රතිස ද වන්නේ යි.

210. සතර ස්කන්ධයෝ හෙතු නො වෙති. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු ද වන්නේ යැ නහෙතු ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය අහෙතුක යැ. සතර ස්කන්ධයෝ සහෙතුක ද වන්තාහ, අහෙතුක ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය හෙතුච්ඡුක්ක යැ. සතර ස්කන්ධයෝ හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාහ, හෙතුච්ඡුක්ක ද වන්තාහු යැ.

රූපස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුත්තේ යැ, තුන් ස්කන්ධයෝ හෙතු ද වූයේ මැ සහෙතුක යි ද නො කියයුත්තාහ, සහෙතුක ද වූවාහු මැ නො ද හෙතු ද වන්තාහ, සහෙතුක ද වූවාහු මැ නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ සහෙතුක ද වන්නේ ය, සහෙතුක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු ද වන්නේ යැ, හෙතු ද වූයේ මැ සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක යි ද හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුත්තේ යැ, තුන් ස්කන්ධයෝ හෙතු ද වූවාහු මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්කහ යි ද නො කිය යුත්තාහ, හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු මැ නො ද හෙතු ද වන්තාහ. හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු මැ නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුතු වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු ද වූයේ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නේ යැ, හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු ද වන්නේ යැ, හෙතු ද වූයේ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක යි ද හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කියයුත්තේ යි.

රූපස්කන්ධය හෙතු නො වූයේ අහෙතුක යැ, තුන් ස්කන්ධයෝ හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්තාහ, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ යැ, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්නේ යැ, හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුත්තේ වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

211. සප්පවයා, සඞ්ඛා.

චත්තාරෙ ඛන්ධා අනිදස්සනා. රූපකකිකො සියා සනිදස්සනො, සියා අනිදස්සනො,

චත්තාරෙ ඛන්ධා අප්පරිණා. රූපකකිකො සියා සප්පරිණො, සියා අප්පරිණො.

රූපකකිකො රූපං. චත්තාරෙ ඛන්ධා අරූපා.

රූපකකිකො ලොකියො. චත්තාරෙ ඛන්ධා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

212. චත්තාරෙ ඛන්ධා නො ආසවා. සඞ්ඛාරකකිකො සියා ආසවො, සියා නො ආසවො.

රූපකකිකො සාසවො. චත්තාරෙ ඛන්ධා සියා ආසවා, සියා අනාසවා.

රූපකකිකො ආසවවිප්පයුත්තො. චත්තාරෙ ඛන්ධා සියා ආසව සම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා.

රූපකකිකො න චත්තබ්බො ආසවො චෙව සාසවො චාති,¹ සාසවො චෙව නො ච ආසවො. තයො ඛන්ධා න චත්තබ්බො ආසවා චෙව සාසවා චාති,² සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවා, සියා න චත්තබ්බො සාසවා චෙව නො ච ආසවාති. සඞ්ඛාරකකිකො සියා ආසවො චෙව සාසවො ච, සියා සාසවො චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බො ආසවො චෙව සාසවොති³ පි සාසවො චෙව නො ච ආසවොතිපි.

රූපකකිකො න චත්තබ්බො ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තොතිපි, ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවොති³ පි. තයො ඛන්ධා න චත්තබ්බො ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තොති, සියා ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවා, සියා න චත්තබ්බො ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවාති. සඞ්ඛාරකකිකො සියා ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො ච, සියා ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බො ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තො තිපි, ආසවසම්පයුත්තො චෙව නො ච ආසවොතිපි.

රූපකකිකො ආසවවිප්පයුත්තසාසවො. චත්තාරෙ ඛන්ධා සියා ආසවවිප්පයුත්තසාසවා, සියා ආසවවිප්පයුත්තඅනාසවා සියා න චත්තබ්බො ආසව විප්පයුත්ත සාසවා තිපි ආසව විප්පයුත්ත අනාසවා තිපි.

213. චත්තාරෙ ඛන්ධා නො සඤ්ඤාජනා සඞ්ඛාරකකිකො සියා සඤ්ඤාජනං, සියා නො සඤ්ඤාජනං.

රූපකකිකො සඤ්ඤාජනියො. චත්තාරෙ ඛන්ධා සියා සඤ්ඤාජනියා, සියා අසඤ්ඤාජනියා.

රූපකකිකො සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තො. චත්තාරෙ ඛන්ධා සියා සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තා, සියා සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තො.

1 සාසවොති - සිරිමු.

2 සාසවාති - සිරිමු.

211. (පඤ්චස්කන්ධයෝ) සත්‍යතායෝ යි. සංඛතයෝ යි.

සතර ස්කන්ධයෝ අනිදර්ශනායෝ යැ. රූපස්කන්ධය සනිදර්ශන ද වන්නේ ය, අනිදර්ශන ද වන්නේ යි.

සතර ස්කන්ධයෝ අප්‍රතිසයෝ යැ, රූපස්කන්ධය සප්‍රතිස ද වන්නේ යැ, අප්‍රතිස ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය රූප යැ, සතර ස්කන්ධයෝ අරූපයෝ යි.

රූපස්කන්ධය ලොකික යැ, සතර ස්කන්ධයෝ ලොකික ද වන්නාහ, ලොකෝත්තර ද වන්නාහු යැ.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) කිසි විඤ්ඤායකින් දතයුක්තාහ, කිසි විඤ්ඤායකින් නො දත යුක්තාහු යැ.

212. සතර ස්කන්ධයෝ ආසුච නො වන්නාහ, සංස්කාරස්කන්ධය ආසුච ද වන්නේ ය, ආසුච නො ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය සාසුච යැ, සතර ස්කන්ධයෝ ආසුච ද වන්නාහ, අනාසුච ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය ආසුචවිප්‍රයුක්ත යැ, සතර ස්කන්ධයෝ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ආසුචවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය ආසුච ද වූයේ මැ සාසුච ද වේ යයි නො කියයුත්තේ යැ, සාසුච ද වූයේ මැ නො ද ආසුච වූයේ යි. තුන් ස්කන්ධයෝ ආසුච ද වූවාහු මැ සාසුච ද වූහ යි නො කියයුක්තාහ, සාසුච ද වූවාහු මැ නො ද ආසුච ද වන්නාහ, සාසුච ද වූවාහු මැ නො ද ආසුච වූහ යි නො කියයුක්තාහ, සංස්කාරස්කන්ධය ආසුච ද වූයේ මැ සාසුච ද වන්නේ යැ, සාසුච ද වූයේ මැ නො ද ආසුච වන්නේ ය, ආසුච ද වූයේ මැ සාසුච යි ද සාසුච ද වූයේ මැ නො ද ආසුච යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

රූපස්කන්ධය ආසුච වූයේ මැ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත යි ද, ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ආසුච යයි ද නො කියැ යුතු. තුන්ස්කන්ධයෝ ආසුච ද වූවාහු මැ ආසුච සම්ප්‍රයුක්තාහ යි නොකියයුක්තාහ. ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු මැ නො ද ආසුච වන්නාහ, ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු මැ නො ද ආසුචයෝ යයි නොකියැයුතු වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය ආසුච ද වූයේ මැ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ආසුච වන්නේ ය. ආසුච ද වූයේ මැ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ආසුචයෙකැයි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ආසුචවිප්‍රයුක්තසාසුච ය, සතර ස්කන්ධයෝ ආසුචවිප්‍රයුක්ත සාසුච ද වන්නාහ, ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුච ද වන්නාහ, ආසුචවිප්‍රයුක්ත සාසුචහ යි ද, ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුචහ යි ද නො කිය යුක්තාහු ය.

213. සතර ස්කන්ධයෝ සංයොජන නො වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය සංයොජන ද වන්නේ යැ, සංයොජන නො ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය සංයොජනීය යැ. සතර ස්කන්ධයෝ සංයොජනීය ද වන්නාහ, අසංයොජනීය ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය සංයොජනවිප්‍රයුක්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, සංයොජනවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යැ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රූපකඩකො, න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනියොති සඤ්ඤාජනියො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං. තයො ඛනි, න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනියාති; සිය සඤ්ඤාජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං. සඬ්ඛාරකඩකො සිය සඤ්ඤාජනඤ්ච සඤ්ඤාජනියො ච, සිය සඤ්ඤාජනියො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනඤ්ච සඤ්ඤාජනියොතිපි, සඤ්ඤාජනියො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනති¹පි.

රූපකඩකො, න චිත්තබ්බො, සඤ්ඤාජනඤ්ච සඤ්ඤාජන-සම්පයුතො, වා²තිපි, සඤ්ඤාජනසම්පයුතො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනති³පි. තයො ඛනි, න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනසම්පයුතො වාති, සිය සඤ්ඤාජනසම්පයුතො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනසම්පයුතො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනාති, සඬ්ඛාරකඩකො සිය සඤ්ඤාජනඤ්ච සඤ්ඤාජනසම්පයුතො ච, සිය සඤ්ඤාජනසම්පයුතො චෙව නො ච සංයෝජනං; සිය න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනසම්පයුතොතිපි, සඤ්ඤාජනසම්පයුතො චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනතිපි.

රූපකඩකො, සඤ්ඤාජනවිපයුතසඤ්ඤා යා. චිත්තාරෙ ඛනි, සිය සඤ්ඤාජනවිපයුතසඤ්ඤාජනියා, සිය සඤ්ඤාජනවිපයුත අසඤ්ඤාජනියා, සිය න චිත්තබ්බො සඤ්ඤාජන විපයුත සංයෝජනියා තිපි, සඤ්ඤාජනවිපයුතඅසංයෝජනියාතිපි.

214. චිත්තාරෙ ඛනි, නො ගන්තං සඬ්ඛාරකඩකො සිය ගන්තො, සිය නො ගන්තො.

රූපකඩකො, ගන්තියො. චිත්තාරෙ ඛනි, සිය ගන්තියා, සිය අගන්තියා.

රූපකඩකො, ගන්තවිපයුතො. චිත්තාරෙ ඛනි, සිය ගන්තසම්පයුතො, සිය ගන්තවිපයුතො.

රූපකඩකො, න චිත්තබ්බො ගන්තො චෙව ගන්තියො වාති;¹ ගන්තියො චෙව නො ච ගන්තො. තයො ඛනි, න චිත්තබ්බො ගන්තො චෙව ගන්තියා වාති;² සිය ගන්තියා චෙව නො ච ගන්තො, සිය න චිත්තබ්බො ගන්තියා චෙව නො ච ගන්තාති. සඬ්ඛාරකඩකො සිය ගන්තො චෙව ගන්තියො ච, සිය ගන්තියො චෙව නො ච ගන්තො; සිය න චිත්තබ්බො ගන්තො චෙව ගන්තියො වාතිපි.³ ගන්තියො චෙව නො ච ගන්තොතිපි.

රූපකඩකො, න චිත්තබ්බො ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතො වාතිපි, ගන්තසම්පයුතො චෙව නො ච ගන්තොතිපි. තයො ඛනි, න චිත්තබ්බො ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතො වාති,² සිය ගන්තසම්පයුතො චෙව නො ච ගන්තො; සිය න චිත්තබ්බො ගන්තසම්පයුතො චෙව නො ච ගන්තාති. සඬ්ඛාරකඩකො සිය ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතො ච, සිය ගන්තසම්පයුතො චෙව නො ච ගන්තො; සිය න චිත්තබ්බො ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතො වාති, ගන්තසම්පයුතො චෙව නො ච ගන්තොතිපි.

1. ගන්තියොති - සිරිමු.

2. ගන්තියාති - සිරිමු.

3. ගන්තසම්පයුතොති - සිරිමු.

රූපස්කන්ධය සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනිය යි ද, සංයෝජනිය ද වූ මැ නො ද සංයෝජනිය නො කිය යුත්තේ යැ. තුන් ස්කන්ධයෝ සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනිය නො කිය යුත්තාහ, සංයෝජනිය ද වූවාහු මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නාහ, සංයෝජනිය ද වූවාහු මැ නො ද සංයෝජන වූහ යි ද නො කිය යුතු වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය සංයෝජන ද වූයේ මැ සංයෝජනිය ද වන්නේ යැ, සංයෝජනිය ද වූයේ මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන වූ ම සංයෝජනිය යි ද, සංයෝජනිය ද වූ ම නො ද සංයෝජන යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෙකැයි ද, සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජනයෙකැ යි ද නො කිය යුත්තේ ය. තුන් ස්කන්ධයෝ සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කිය යුත්තාහ, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නාහ, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජනය යි ද නො කිය යුතු වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූ මැ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෙකැයි ද, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද සංයෝජන යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

රූපස්කන්ධය සංයෝජනවිප්‍රයුක්තසංයෝජනිය වෙයි. සතර ස්කන්ධයෝ සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනිය ද වන්නාහ, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනිය ද වන්නාහ, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනිය නො කිය යුත්තාහ යි ද, සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත අසංයෝජනිය නො කිය යුත්තාහ යැ.

214. සතර ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථ නොවන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වන්නේ යැ, ග්‍රන්ථ නො ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථනීය යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථනීය ද වන්නාහ, අග්‍රන්ථ නීය ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනීයයෙකැයි ද ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය නො කිය යුතු වන්නේ යැ. තුන් ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනීය නො කිය යුතු ද වන්නාහ. ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථවන්නාහ. ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය නො කිය යුතු වන්නාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූයේ මැ ග්‍රන්ථනීය ද වන්නේ යැ. ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථවන්නේ යැ. ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනීය යි ද ග්‍රන්ථනීය ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යැ.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ය යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය යි ද නො කිය යුතු යි. තුන් ස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ය යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු ය. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථ වන්නාහු ය. ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථ වන්නේ යැ. ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ය යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ග්‍රන්ථය යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

රූපකකුක්කො ගන්තවිපසුත්තගන්තනිසො. චත්තාරො බ්‍රහ්ම සියා ගන්තවිපසුත්තගන්තනිසා; සියා ගන්තවිපසුත්තආගන්තනිසා; සියා න චත්තබ්බො ගන්තවිපසුත්තගන්තනිසාතිපි, ගන්තවිපසුත්තආගන්තනිසාතිපි;

215-216. චත්තාරො බ්‍රහ්ම නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ-

217. චත්තාරො බ්‍රහ්ම නො නිවරණං. සංඛාරකකුක්කො සියා නිවරණං, සියා නො නිවරණං.

රූපකකුක්කො නිවරණිසො. චත්තාරො බ්‍රහ්ම සියා නිවරණියා, සියා ආනිවරණියා.

රූපකකුක්කො නිවරණවිපසුත්තො. චත්තාරො බ්‍රහ්ම සියා නිවරණ-සම්පසුත්තා, සියා නිවරණවිපසුත්තා.

රූපකකුක්කො න චත්තබ්බො නිවරණං වෙච්ච නිවරණියො චාති¹. නිවරණියො වෙච්ච නො ච නිවරණං. තයො බ්‍රහ්ම න චත්තබ්බො නිවරණං වෙච්ච නිවරණියා චාති, සියා නිවරණියා වෙච්ච නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බො නිවරණියා වෙච්ච නො ච නිවරණං¹ති. සංඛාරකකුක්කො සියා, නිවරණං වෙච්ච නිවරණියො ච, සියා නිවරණියො වෙච්ච නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බො නිවරණං වෙච්ච නිවරණියොති¹පි, නිවරණියො වෙච්ච නො ච නිවරණනතිපි.

රූපකකුක්කො න චත්තබ්බො නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පසුත්තො-චාති¹පි, නිවරණසම්පසුත්තො වෙච්ච නො ච නිවරණනති¹පි. තයො බ්‍රහ්ම න චත්තබ්බො නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පසුත්තා චාති, සියා නිවරණ සම්පසුත්තා වෙච්ච නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බො නිවරණ සම්පසුත්තා වෙච්ච නො ච නිවරණාති. සංඛාරකකුක්කො සියා නිවරණං වෙච්ච නිවරණ-සම්පසුත්තො ච, සියා නිවරණසම්පසුත්තො වෙච්ච නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බො නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පසුත්තො චාති¹පි, නිවරණ සම්පසුත්තො වෙච්ච නො ච නිවරණනති¹පි

රූපකකුක්කො නිවරණ විපසුත්තනිවරණිසො. චත්තාරො බ්‍රහ්ම සියා නිවරණවිපසුත්තනිවරණියා, සියා නිවරණවිපසුත්තආනිවරණියා, සියා න චත්තබ්බො නිවරණවිපසුත්තනිවරණියාති¹පි නිවරණවිපසුත්ත ආනිවරණියාති¹පි.

218. චත්තාරො බ්‍රහ්ම නො පරාමාසා. සංඛාරකකුක්කො සියා පරාමාසො, සියා නො පරාමාසො.

රූපකකුක්කො පරාමවේශා. චත්තාරො බ්‍රහ්ම සියා පරාමවේශා, සියා ආපරාමවේශා.

රූපකකුක්කො පරාමාසවිපසුත්තො. තයො බ්‍රහ්ම සියා පරාමාස-සම්පසුත්තා, සියා පරාමාසවිපසුත්තා. සංඛාරකකුක්කො සියා පරාමාස-සම්පසුත්තො, සියා පරාමාසවිපසුත්තො, සියා න චත්තබ්බො පරාමාස සම්පසුත්තොතිපි පරාමාසවිපසුත්තොති¹පි.

1. නිවරණියොති - සිරිමු.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රූපස්කන්ධය ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්තග්‍රන්ථනීය වෙයි. සතරස්කන්ධයෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්ත ග්‍රන්ථනීයවන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්ත අග්‍රන්ථනීයවන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්තග්‍රන්ථනීය හ යි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්තඅග්‍රන්ථනීය හ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

215-216. සතරස්කන්ධයෝ ඔසයෝ නො වෙත්. . . . යොගයෝ නො වෙත්.

217. සතර ස්කන්ධයෝ නිවරණයෝ නො වෙත්. සංස්කාරස්කන්ධය නිවරණ වන්නේ යැ. නො ද නිවරණ වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය නිවරණීය වෙයි. සතරස්කන්ධයෝ නිවරණීයද වන්නාහ. අනිවරණීය ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නිවරණ විප්‍රසූක්ත වෙයි. සතරස්කන්ධයෝ නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ. නිවරණවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය නිවරණ ද වූයේ මැ නිවරණීය යි ද නිවරණීය ය ද වූයේ මැ නො ද නිවරණ යයි ද නො කියයුතු වන්නේ යැ. තුන්ස්කන්ධයෝ නිවරණ ද වූ නිවරණීයහ යි නොකියයුතු වන්නාහ. නිවරණීය ද වූ නො ද නිවරණවන්නාහ. නිවරණීය ද වූ මැ නො ද නිවරණහ යි නො කියයුතු වන්නාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය නිවරණ ද වූ ම නිවරණීය ද වන්නේ යැ. නිවරණීය ද වූ මැ නො ද නිවරණ වන්නේ යැ. නිවරණ ද වූ මැ නිවරණීය යි ද නිවරණීය ද වූ මැ නො ද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වේ.

රූපස්කන්ධය නිවරණ ද වූ මැ නිවරණසම්ප්‍රසූක්තය යි ද නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද නිවරණයි ද නො කියයුතු වෙයි. තුන් ස්කන්ධයෝ නිවරණ ද වූ මැ නිවරණ සම්ප්‍රසූක්තයහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහ. නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද නිවරණයහයි නො කියයුතු වන්නාහුයැ. සංස්කාරස්කන්ධය නිවරණ ද වූ මැ නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වෙයි, නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද නිවරණ වෙයි. නිවරණ ද වූ මැ නිවරණ සම්ප්‍රසූක්ත ද නිවරණසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නො ද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යැ.

රූපස්කන්ධය නිවරණවිප්‍රසූක්තනිවරණීය වේ. සතරස්කන්ධයෝ නිවරණ විප්‍රසූක්තනිවරණීයවන්නාහ. නිවරණවිප්‍රසූක්තඅනිවරණයවන්නාහ. නිවරණවිප්‍රසූක්ත නිවරණීයහ යි ද නිවරණවිප්‍රසූක්තඅනිවරණීයහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

218. සතරස්කන්ධයෝ පරාමාස නො වෙත්. සංස්කාරස්කන්ධය පරාමාස ද වන්නේ ය. නො ද පරාමාස වන්නේ ය.

රූපස්කන්ධය පරාමාෂ්ට වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ. අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහ.

රූපස්කන්ධය පරාමාසවිප්‍රසූක්තවූයේ වෙයි. තුන් ස්කන්ධයෝ පරාමාස සම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ. පරාමාසවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ. සංස්කාරස්කන්ධය පරාමාසසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය. පරාමාසවිප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය. පරාමාසසම්ප්‍රසූක්ත යි ද පරාමාසවිප්‍රසූක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රුපකකිකේ, න වත්තකේ, පරමාසේ, වෙව් පරමවේ, පරමවේ, වෙව් නෝ ව පරමාසේ. තයෝ ඛිකි, න වත්තකේ, පරමාසේ, වෙව් පරමවේ, සිය පරමවේ, වෙව් නෝ ව පරමාසේ, සිය න වත්තකේ, පරමවේ, වෙව් නෝ ව පරමාසේ සිකි, රකිකේ, සිය පරමාසේ, වෙව් පරමවේ, ව, සිය පරමවේ, වෙව් නෝ ව පරමාසේ, සිය න වත්තකේ, පරමාසේ, වෙව් පරමවේ, පරමවේ, වෙව් නෝ ව පරමාසේ, වී.

රූපකකිකො, පරමාසව්‍යසුත්තපරාමවො. චතතාරො ඛකා සියා, පරමාසව්‍යසුත්තපරාමවො, සියා පරමාසව්‍යසුත්තපරාමවො, සියා භ චතතබ්බො, පරමාසව්‍යසුත්තපරාමවොති'පි, පරමාසව්‍යසුත්ත පරාමවොති'පි.

219. රූපකකිකේ, අනාරම්භේ. චක්කාරො ඛනිකා සාරම්භණ.

විඤ්ඤාණකතියෙ, විතතං. චතතාරො ඛන්ධා නො, විතතා.

හයො බණ්ඩා, වෙහසිනා, දො බණ්ඩා අවෙහසිනා.

තයෝ බිඳියා විතතසම්පයුතතා. රූපකතියෝ විතතවිපයුතතෝ. විඤ්ඤාණකතියෝ න වතතබෙබ්බෝ විතතෙන සම්පයුතතෝති'පි විතතෙන විපයුතතෝති'පි.

තයෝ බැකි, විනතසංසට්ඨා, රූපකකිකේ, විනතවිසංසට්ඨෝ,
විඤ්ඤාණකකිකේ, න විනතබේබ්, විතෙතන සංසට්ඨෝති'පි විතෙතන
විසංසට්ඨෝති'පි.

තයෝ බැඩියා විතතසමුට්ඨානෝ, විඤ්ඤාණකතකේනෝ නෝ විතත-
සමුට්ඨානෝ, රූපකතකේනෝ සිසා විතතසමුට්ඨානෝ, සිසා නෝ
විතතසමුට්ඨානෝ.

තයෝ බැඩා විතතසහභුනෝ. විඤ්ඤාණකතඤ්ඤා නෝ විතතසහභු.
රූපකතඤ්ඤා සියා විතතසහභු සියා නෝ විතතසහභු.

තයෝ බැඩියා විතතානුපරිවහනී, විශ්වකෝෂකඩකෝ නෝ විතතානු
පරිවහනී, රූපකඩකෝ සියා විතතානුපරිවහනී, සියා නෝ විතතානු-
පරිවහනී.

තයෙ බැඩා ඒත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානා. දො බැඩා නො ඒත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානා.

නගයා බැබා විනතසංසඨි සමුඨි: නසහගුනො. දො බැබා නො විනතසංසඨි සමුඨි: නසහගුනො.

තයෝ බැඩා විනාසංසඨසමුඨානානුපරිච්ඡන්තෝ. දො බැඩා නෝ විනාසංසඨසමුඨානානුපරිච්ඡන්තෝ.

විශුද්ධත්ව කඩ නොයා අර්ථකතීන්හෝ. තයෝ බැබ්බා බාහිරා, රූපනඩනෙයා,
සියා අර්ථකතීන්හෝ, සියා බාහිරෝ.

විනිසාරි, බඩ, නො, උපාද්. රූපකවනේ, සිය, උපාද්, සිය, නො, උපාද්.

සියා උපාදිතා, සියා අනුපාදිතා

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රූපස්කන්ධය පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ට සි ද පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස සි ද නො කියයුතු වෙයි. තුන් ස්කන්ධයෝ පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ටයහ සි නො කිය යුත්තාහ. පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස වන්නාහ. පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාසයහ සි නො කිය යුත්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ට ද වෙයි, පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස වන්නේ ය. පරාමාස ද වූ ම පරාමාෂ්ට සි ද පරාමාෂ්ට ද වූ ම නො ද පරාමාස සි ද නො කියයුතුවන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය පරාමාසවිප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට ද වෙයි. සතර ස්කන්ධයෝ පරාමාස විප්‍රසුක්ක පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ. පරාමාසවිප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට ද වන්නාහු ය. පරාමාස විප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට සි ද පරාමාසවිප්‍රසුක්කපරාමාෂ්ට සි ද නො කියයුත්තේ යි.

219. රූපස්කන්ධය අනාලම්භන යැ. සතර ස්කන්ධයෝ ආලම්භන සහිතයෝ යි.

විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්ත වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ චිත්තයෝ නො වෙත්.

තුන් ස්කන්ධයෝ ඉවෙතසිකයෝ යැ, ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් අභවෙතසිකයෝ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසම්ප්‍රසුක්කයෝ යැ, රූපස්කන්ධය චිත්තවිප්‍රසුක්ක යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්තය හා සම්ප්‍රසුක්ක සි ද, චිත්තය හා විප්‍රසුක්ක සි ද නො කියයුත්තේ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසෘෂ්ටයෝ යැ, රූපස්කන්ධය චිත්තවිසංසෘෂ්ට යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්තය හා සංසෘෂ්ට සි ද චිත්තය හා විසංසෘෂ්ට සි ද නො කියයුත්තේ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තය සමුත්ථාන කොට ඇත්තාහු යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්ත සමුත්ථාන නො වූයේ යැ, රූපස්කන්ධය චිත්තසමුත්ථාන ද වන්නේ යැ චිත්තසමුත්ථාන නො ද වන්නේ ය.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තය හා උපන්නාහු යැ, විඤ්ඤාස්කන්ධය චිත්තසහභූ නො වූයේ යැ රූපස්කන්ධය චිත්තසහභූ ද වන්නේ යැ, චිත්තසහභූ නො ද වන්නේ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ සිත අනුව පවත්නාහු යැ විඤ්ඤාස්කන්ධය සිත අනුව නො පවත්නේ යැ, රූපස්කන්ධය සිත අනුව පවත්නේ ද වන්නේ යැ සිත අනුව නො පවත්නේ ද වන්නේ යි.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානයහ, ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථාන නො වෙත්.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානයහභූහ. ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානයහභූ නො වෙත්.

තුන් ස්කන්ධයෝ චිත්තසංසෘෂ්ටසමුත්ථානූපරිවර්තීහ. ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසෘෂ්ට සමුත්ථානූපරිවර්තී නො වෙත්.

විඤ්ඤාස්කන්ධය ආධ්‍යාත්මික ය. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ඛාහිරයෝ යැ. රූප ස්කන්ධය ආධ්‍යාත්මික ද වන්නේ යැ ඛාහිර ද වන්නේ යි.

සතර ස්කන්ධයෝ උපාද නො වෙයි, රූපස්කන්ධය උපාද ද වන්නේ යැ උපාද නො ද වන්නේ යි.

(පඤ්චස්කන්ධයෝ) උපාදින්න ද වෙයි, අනුපාදින්න ද වෙත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

220. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා නො උපාදනා. සංඛාරකකකො සියා උපාදනං, සියා නො උපාදනං.

රූපකකකො උපාදනියො. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා සියා උපාදනියා, සියා අනුපාදනියා.

රූපකකකො උපාදනවිපසුනො. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා සියා උපාදන සමපසුනා, සියා උපාදනවිපසුනා.

රූපකකකො න චන්ද්‍රාභරා උපාදනං වෙච්ච උපාදනියො'ති, උපාදනියො වෙච්ච නො ච උපාදනං. තයො ඛනිකා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනං වෙච්ච උපාදනියා'ති, සියා උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනා, සියා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනාති. සංඛාරකකකො සියා උපාදනකොච්ච උපාදනියො ච, සියා උපාදනියො වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනං වෙච්ච උපාදනියො'ති, උපාදනියො වෙච්ච නො ච උපාදනනති'පි.

රූපකකකො න චන්ද්‍රාභරා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසමපසුනො ති'පි, උපාදනසමපසුනො වෙච්ච නො ච උපාදනනති'පි. තයො ඛනිකා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසමපසුනො'ති, සියා උපාදන-සමපසුනො වෙච්ච නො ච උපාදනා, සියා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනසමපසුනො වෙච්ච නො ච උපාදනාති. සංඛාරකකකො සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදන සමපසුනො ච, සියා උපාදනසමපසුනො වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසමපසුනො'ති, උපාදනසම-පසුනො වෙච්ච නො ච උපාදනනති'පි.

රූපකකකො උපාදනවිපසුනනඋපාදනියො. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා සියා උපාදනවිපසුනනඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුනනඅනුපාදනියා, සියා න චන්ද්‍රාභරා උපාදනවිපසුනනඋපාදනියා'පි උපාදනවිපසුනන-අනුපාදනියා'පි.

221. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා නො කිලෙසා. සංඛාරකකකො සියා කිලෙසා, සියා නො කිලෙසා.

රූපකකකො සංකිලෙසිකො. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා සියා සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා.

රූපකකකො අසංකිලිට්ඨා. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා අසංකිලිට්ඨා.

රූපකකකො කිලෙසවිපසුනො. චන්ද්‍රාභරා ඛනිකා සියා කිලෙස සමපසුනා, සියා කිලෙසවිපසුනා.

රූපකකකො න චන්ද්‍රාභරා කිලෙසා වෙච්ච සංකිලෙසිකො'ති, සංකිලෙසිකො වෙච්ච නො ච කිලෙසා. තයො ඛනිකා න චන්ද්‍රාභරා කිලෙසා වෙච්ච සංකිලෙසිකා'ති, සියා සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ච කිලෙසා සියා න චන්ද්‍රාභරා සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ච කිලෙසාති. සංඛාරකකකො සියා කිලෙසා වෙච්ච සංකිලෙසිකො ච, සියා සංකිලෙසිකො වෙච්ච නො ච කිලෙසා, සියා න චන්ද්‍රාභරා කිලෙසා වෙච්ච, සංකිලෙසිකො ති'පි සංකිලෙසිකො වෙච්ච නො ච කිලෙසා'ති.

220. සතර ස්කන්ධයෝ උපාදන නො වෙති, සංස්කාරස්කන්ධය උපාදන ද වන්නේ යැ නො ද උපාදන වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය උපාදනිය වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ උපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදනිය ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය උපාදනවිප්‍රසූක්ත යැ. සතර ස්කන්ධයෝ උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහු යැ.

රූපස්කන්ධය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනිය යි නො කියයුත්තේ ය, උපාදනිය ද වූයේ ම නො ද උපාදන වෙයි. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් උපාදන ද වූවාහු මැ උපාදනිය ද වෙති නො කියයුත්තාහ, උපාදනිය ද වූවාහු මැ නො ද උපාදන වන්නාහ, උපාදනිය ද වූවාහු මැ නො ද උපාදන වෙති නො කියයුත්තාහ. සංස්කාරස්කන්ධය උපාදන ද වූයේ මැ උපාදනිය ද වන්නේ ය, උපාදනිය ද වූයේ මැ නො ද උපාදන වන්නේ ය, උපාදන ද වූ ම උපාදනිය යි ද උපාදනිය ද වූ මැ නො ද උපාදන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය උපාදන ද වූයේ මැ උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද උපාදන යි ද නො කියයුත්තේ ය. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් උපාදන ද වූ මැ උපාදනසම්ප්‍රසූක්තයෝ යි නො කියයුත්තාහ, උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද උපාදන වන්නාහ, උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ මැ නො ද උපාදනැ යි නො කියයුතු වන්නාහ. සංස්කාර ස්කන්ධය උපාදන ද වූ මැ උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ මැ නො ද උපාදන වන්නේ ය, උපාදන ද වූ මැ උපාදනසම්ප්‍රසූක්තයෙකැ යි ද උපාදන සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නො ද උපාදනයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදනිය වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ උපාදනවිප්‍රසූක්ත උපාදනිය වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදනිය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදනිය යි ද උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදනිය යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යැ.

221. සතර ස්කන්ධයෝ ක්ලේශයෝ නො වෙති, සංස්කාරස්කන්ධය ක්ලේශ ද වන්නේ ය, නො ද ක්ලේශ ද වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය සංක්ලේශික ය, සතර ස්කන්ධයෝ සංක්ලේශික ද වන්නාහ, අසංක්ලේශික ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය අසංක්ලිෂ්ට ය, සතර ස්කන්ධයෝ සංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත ය, සතර ස්කන්ධයෝ ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ, ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය ක්ලේශ ද වූයේ මැ සංක්ලේශික යි නො කියයුත්තේ යැ සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වූයේ යැ. ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ක්ලේශ ද වූ මැ සංක්ලේශික යි නො කියයුත්තාහ, සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ වන්නාහ, සංක්ලේශික ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලේශ වූහ යි නො කියයුත්තාහ, සංස්කාර ස්කන්ධය ක්ලේශ ද වූයේ මැ සංක්ලේශික ද වන්නේ යැ සංක්ලේශික ද වූයේ නො ද ක්ලේශ වන්නේ යැ ක්ලේශ ද වූයේ මැ සංක්ලේශික යි ද සංක්ලේශික ද වූ මැ නො ද ක්ලේශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපකකුඤ්ඤා න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨොතිපි,
සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසොතිපි. තයො බකුඤ්ඤා න වත්තබ්බො
කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨොති, සියා සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසො,
සියා න වත්තබ්බො සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසොති. සංකිලිට්ඨොති,
සියා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨො ච, සියා සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච
කිලෙසො. සියා න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨොතිපි,
සංකිලිට්ඨො චෙව නො ච කිලෙසොතිපි.

රූපකකුඤ්ඤා න වත්තබ්බො කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පූර්ණොතිපි,
කිලෙස සම්පූර්ණො චෙව නො ච කිලෙසොතිපි. තයො බකුඤ්ඤා න වත්තබ්බො
කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පූර්ණොති, සියා කිලෙස සම්පූර්ණො චෙව
නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බො කිලෙස සම්පූර්ණො චෙව නො ච
කිලෙසොති. සංකිලිට්ඨොති, සියා කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පූර්ණො ච,
සියා කිලෙස සම්පූර්ණො චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බො
කිලෙසො චෙව කිලෙස සම්පූර්ණොතිපි, කිලෙස සම්පූර්ණො චෙව
නො ච කිලෙසොතිපි.

රූපකකුඤ්ඤා කිලෙස විප්ලව්‍යුත්ත සංකිලෙසිකො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා
සියා කිලෙස විප්ලව්‍යුත්ත සංකිලෙසිකො, සියා කිලෙස විප්ලව්‍යුත්ත අසංකිලෙ-
සිකො, සියා න වත්තබ්බො කිලෙස විප්ලව්‍යුත්ත සංකිලෙසිකොතිපි, කිලෙස-
විප්ලව්‍යුත්ත අසංකිලෙසිකොතිපි.

222. රූපකකුඤ්ඤා න දස්සනෙන පභාතබ්බො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා
සියා දස්සනෙන පභාතබ්බො, සියා න දස්සනෙන පභාතබ්බො.

රූපකකුඤ්ඤා න භාවනාය පභාතබ්බො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා සියා
භාවනාය පභාතබ්බො, සියා න භාවනාය පභාතබ්බො.

රූපකකුඤ්ඤා න දස්සනෙන පභාතබ්බොහෙතුකො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා
සියා දස්සනෙන පභාතබ්බොහෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පභාතබ්බො-
හෙතුකා.

රූපකකුඤ්ඤා න භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා
සියා භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බො-
හෙතුකා.

රූපකකුඤ්ඤා අවිඤ්ඤා. වත්තාරො බකුඤ්ඤා සියා සවිඤ්ඤා සියා
අවිඤ්ඤා.

රූපකකුඤ්ඤා අවිචාරො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා සියා සවිචාරො. සියා
අවිචාරො.

රූපකකුඤ්ඤා අප්පිතිකො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා සියා සප්පිතිකා, සියා
අප්පිතිකා.

රූපකකුඤ්ඤා න පිතිසහගතො. වත්තාරො බකුඤ්ඤා සියා පිතිසහගතා,
සියා න පිතිසහගතා.

ඥො බකුඤ්ඤා න සුඛසහගතා. තයො බකුඤ්ඤා සියා සුඛසහගතා, සියා
න සුඛසහගතා.

ඥො බකුඤ්ඤා න උපෙකකාසහගතා. තයො බකුඤ්ඤා සියා උපෙකකා-
සහගතා, සියා න උපෙකකාසහගතා.

රූපස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූයේ මැ සංක්ලිෂ්ට යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුත්තේ යැ ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු මැ සංක්ලිෂ්ට වූහ යි නො කියයුත්තාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලෙශයෝ යි නො කියයුත්තාහ, සංස්කාරස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූයේ මැ සංක්ලිෂ්ට ද වන්නේ යැ සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නේ යැ ක්ලෙශ ද වූයේ මැ සංක්ලිෂ්ට යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූයේ මැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුත්තේ යැ ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූවාහු මැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත යි නො කියයුත්තාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු මැ නො ද ක්ලෙශයෝ යි නො කියයුතු වන්නාහු යැ. සංස්කාරස්කන්ධය ක්ලෙශ ද වූ මැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යැ ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලෙශ වන්නේ යැ ක්ලෙශ ද වූ මැ ක්ලෙශ සම්ප්‍රයුක්ත යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

රූපස්කන්ධය ක්ලෙශවිප්‍රයුක්තසංක්ලෙශික යැ සතර ස්කන්ධයෝ ක්ලෙශ විප්‍රයුක්තසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්තඅසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රයුක්ත සංක්ලෙශික යි ද ක්ලෙශවිප්‍රයුක්තඅසංක්ලෙශික යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු යි.

222. රූපස්කන්ධය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාය නො වූයේ යැ, සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාය ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාය නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාය නො වූයේ යැ, සතර ස්කන්ධයෝ භාවනා-යෙන් ප්‍රභාතවාය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාය නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාය භෙතුක නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ දර්ශන-යෙන් ප්‍රභාතවායභෙතුක ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායභෙතුක නො ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායභෙතුක නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායභෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායභෙතුක නො ද වන්නාහු ය.

රූපස්කන්ධය අවිතර්ක යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සවිතර්ක ද වන්නාහ, අවිතර්ක ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අවිචාර යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අප්‍රීතික යැ සතර ස්කන්ධයෝ සප්‍රීතික ද වන්නාහ, අප්‍රීතික ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය ප්‍රීතියහගත නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතියහගත නො ද වන්නාහු යි.

ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් සුඛසහගත නො වෙති, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් සුඛ සහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු ය.

ස්කන්ධයෝ දෙදෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත නො වන්නාහ, ස්කන්ධයෝ තිදෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්නාහු යි.

රූපකකිකේ: කාමාවචරේ. චතතාරේ බකි: සිය: කාමාවචර, සිය: න කාමාවචර.

රූපකකිකේ: න රූපාවචරේ. චතතාරේ බකි: සිය: රූපාවචර සිය: න රූපාවචර.

රූපකකිකේ: න අරූපාවචරේ. චතතාරේ බකි: සිය: අරූපාවචර සිය: න අරූපාවචර.

රූපකකිකේ: පරියාපනතො. චතතාරො: බකි: සිය: පරියාපනතො සිය: අපරියාපනතො.

රූපකකිකේ: අනියානිකො. චතතාරො: බකි: සිය: නියානිකා, සිය: අනියානිකා.

රූපකකිකේ: අනියතො. චතතාරේ බකි: සිය: නියතා සිය: අනියතා.

රූපකකිකේ: සඋත්තරේ. චතතාරේ බකි: සිය: සඋත්තර, සිය: අනුත්තර.

රූපකකිකේ: අරණො. චතතාරේ බකි: සිය: සරණා සිය: අරණාති.

සකුහසුච්ඡකං.

බකිවිභව්‍යාස ගිට්ඨිතො.

රූපස්කන්ධය කාමාවචර යැ, සතර ස්කන්ධයෝ කාමාවචර ද වන්නාහ, කාමාවචර නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය රූපාවචර නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ රූපාවචර ද වන්නාහ, රූපාවචර නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අරූපාවචර නො වෙයි, සතර ස්කන්ධයෝ අරූපාවචර ද වන්නාහ, අරූපාවචර නො ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය පයඝාපන්න යැ, සතර ස්කන්ධයෝ පයඝාපන්න ද වන්නාහ, අපයඝාපන්න ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අනෙකයඝාණික යැ සතර ස්කන්ධයෝ අනෙකයඝාණික ද වන්නාහ, අනෙකයඝාණික ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අනියත යැ, සතර ස්කන්ධයෝ නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය සඋත්තර යැ, සතර ස්කන්ධයෝ සඋත්තර ද වන්නාහ, අනුත්තර ද වන්නාහු යි.

රූපස්කන්ධය අරණය, සතර ස්කන්ධයෝ සරණ ද වන්නාහ, අරණ ද වන්නාහු යි.

පඤ්ඤවජක යි.

ස්කන්ධවිභවය නිමිය යි.

2. ආයතන විභවය

223. ආදසායනනානි : චක්කායතනං, රූපායතනං, සොභායතනං, සද්දායතනං, ඝානායතනං, ගඤ්ඤායතනං, ජ්වහායතනං, රසායතනං කායායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

224. චක්ඛුං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, රූපා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, සොභං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං. සද්දා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ඝානං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, ගඤ්ඤා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ජ්වහා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, රසා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, කායො අනිච්චො දුක්ඛො අනත්තා විපරිණාමධම්මො, ථොට්ඨබ්බා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, මනො අනිච්චො දුක්ඛො අනත්තා විපරිණාමධම්මො, ධම්මා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා.

සුත්තනන්තරාචරිතං.

225. ආදසායනනානි : චක්කායතනං, සොභායතනං, ඝානායතනං, ජ්වහායතනං, කායායතනං, මනායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගඤ්ඤායතනං, රසායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, ධම්මායතනං.

226. තත්ථ කතමං චක්කායතනං, යං චක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාපනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යෙන චක්ඛුනා අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන රූපං සනිදස්සනං සප්පට්ඨං පස්සී වා, පස්සති වා පස්සිස්සති වා පස්සෙ වා, චක්ඛුමෙපතං චක්කායතනමෙපතං චක්ඛුධාතුපෙසා චක්ඛුන්ද්‍රියමෙපතං ලොකොපෙසො ආරුපෙසා සමුද්දෙපෙසො පඤ්ඤිරමෙපතං ඛේතනමෙපතං චජ්ඣමෙපතං නෙත්තමෙපතං නසනමෙපතං ඕරිමං තීරමෙපතං සුඤ්ඤං ගාමොපෙසො ඉදං වුට්ඨති චක්කායතනං.

227. තත්ථ කතමං සොභායතනං : යං සොභං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාපනො අනිදස්සනො, සප්පට්ඨො යෙන සොභෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන සද්දං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං සුඤ්ඤී වා සුඤ්ඤති වා සුඤ්ඤස්සති වා සුඤ්ඤෙ වා සොභමෙපතං සොභායතනමෙපතං සොභධාතුපෙසා සොභින්ද්‍රියමෙපතං ලොකොපෙසො ආරුපෙසා සමුද්දෙපෙසො පඤ්ඤිරමෙපතං ඛේතනමෙපතං චජ්ඣමෙපතං ඕරිමං තීරමෙපතං සුඤ්ඤං ගාමො පෙසො ඉදං වුට්ඨති සොභායතනං.

2. ආයතන විභාගනය

223. ආයතන දෙලොවක : වක්ඛායතන ය, රූපායතන ය, සොකායතන ය, සද්දයතන ය, සානායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීවිතායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ඵොට්ඨබ්බායතන ය, මනායතන ය, ධම්මායතන යි.

224. වක්ෂුස අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. රූපයෝ අනිත්‍යායන දුඃඛයන අනාත්මයන විපරිණාමධර්මයෝ යි. ශ්‍රොත්‍රය අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ඔබ්බයෝ අනිත්‍යායන දුඃඛයන අනාත්මයන විපරිණාමධර්මයෝ යි. සුාණය අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ගන්ධයෝ අනිත්‍යායන දුඃඛයන අනාත්මයන විපරිණාමධර්මයෝ යි. ජීවිතා වි අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. රසයෝ අනිත්‍යායන දුඃඛයන අනාත්මයන විපරිණාමධර්මයෝ යි. කාය අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයෝ අනිත්‍යායන දුඃඛයන අනාත්මයන විපරිණාමධර්මයෝ යි. මනස අනිත්‍ය ය දුඃඛ ය අනාත්ම ය විපරිණාමධර්ම යි. ධර්මයෝ අනිත්‍යායන දුඃඛයන අනාත්මයන විපරිණාමධර්මයෝ යි.

සුත්‍රාන්තභාජනිය යි.

225. ආයතන දෙලොවක : වක්ඛායතන ය, රූපායතන ය, සොකායතන ය, සද්දයතන ය, සානායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීවිතායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ඵොට්ඨබ්බායතන ය, මනායතන ය, ධම්මායතන යි.

226. එහි වක්ෂුරායතනය කවරෙ යත් : යම් ඇසෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපයඝාතපත්ත වූ අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ යම් ඇසෙකින් සනිද්ධිත වූ සප්‍රතිස වූ රූපය දුටුයේ හෝ දක්කි හෝ දක්කේ හෝ දක්කේ නම් හෝ (දර්ශනපරිණායකාර්ථයෙන්) තෙල වක්ඛු නමුණු වෙයි, (සංජාතසමොසරණාර්ථයෙන්) තෙල වක්ඛායතන නමුණු වෙයි, (භූතානාදි අර්ථයෙන්) තෙල වක්ඛුධාතු නමුණු වෙයි, (දර්ශනලක්ෂණයෙහි ඉන්ද්‍රාර්ථය කරවා නුයි) තෙල වක්ෂුරින්දිය නමුණු වෙයි, (ලුප්තත පලුප්තාර්ථයෙන්) තෙල ලොක නමුණු වෙයි, (විලක්ෂ්‍යාර්ථයෙන්) තෙල ද්වාර නමුණු වෙයි, (අපරිපූරණාර්ථයෙන්) තෙල සමුද්ද නමුණු වෙයි, (පරිභූද්ධාර්ථයෙන්) තෙල පණ්ඩර නමුණු වෙයි, (ස්පර්ශාදියෙන් උපද්‍රවා හෙයින්) තෙල ඛේත නමුණු වෙයි, (ඔවුනට ම ප්‍රතික්ෂා වන හෙයින්) තෙල වන්දු නමුණු වෙයි, (සමවිෂම දක්වමින් ආත්මභාවය පවුණුවානුයි) තෙල නෙත්ත නමුණු වෙයි, (එ අරුතින් ම) තෙල නයන නමුණු වෙයි, (සත්කායපයඝාතපත්තාර්ථයෙන්) තෙල ඔරිමකීර නමුණු වෙයි, (බහුසාධාරණාර්ථයෙන් අස්වාමිකාර්ථයෙන්) තෙල සුඤ්ඤාම නමුණු වේ. මේ වක්ෂුරායතනය යි කියනු ලැබේ.

227. එහි ශ්‍රොත්‍රායතනය කවරෙ යත් : යම් ශ්‍රොත්‍රයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපයඝාතපත්ත වූ අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ යම් ශ්‍රොත්‍රයෙකින් අනිදර්ශන වූ සප්‍රතිස වූ ඔබ්බය ඇසුයේ හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ තෙල (ශ්‍රොත්‍රප්‍රසාදය) ශ්‍රොත්‍ර නමුණු වෙයි, තෙල ශ්‍රොත්‍රායතන නමුණු වෙයි, තෙල ශ්‍රොත්‍රධාතු නමුණු වෙයි, තෙල ශ්‍රොත්‍රෙන්දිය නමුණු වෙයි, තෙල ලොක නමුණු වෙයි, තෙල ද්වාර නමුණු වෙයි, තෙල සමුද්‍ර නමුණු වෙයි, තෙල පණ්ඩර නමුණු වෙයි, තෙල ඛේත නමුණු වෙයි, තෙල වාස්තු නමුණු වෙයි, තෙල ඔරිමකීර නමුණු වෙයි, තෙල භූතාශ්‍රාම නමුණු වේ. මේ ශ්‍රොත්‍රායතනය යි කියනු ලැබේ.

228. තත්ත්ව කතමං භානායතනං : යං භානං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාකනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො යෙන භානෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන ගඤ්ඤං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං භාසී වා භායතී වා භාසිස්සතී වා භායෙ වා භානවෙතං භානායතනවෙතං භානධාතුපෙසා භානිත්ථිවෙතං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දෙපෙසො පණ්ණිරවෙතං බෙත්තවෙතං චන්ද්‍රවෙතං ඔරිමං තීරවෙතං සුඤ්ඤං ගාමොපෙසො, ඉදං වුවිච්ඡි භානායතනං.

229. තත්ත්ව කතමං ජීව්‍යායතනං : යං ජීව්‍යා චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාකනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො යං ජීව්‍යාය අනිදස්සනාය සප්පට්ඨාය රසං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං භාසී වා භායතී වා සාසිස්සතී වා සායෙ වා ජීව්‍යාපෙසා ජීව්‍යායතනවෙතං ජීව්‍යාධාතුපෙසා ජීව්නිත්ථිවෙතං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දෙපෙසො පණ්ණිරවෙතං බෙත්තවෙතං චන්ද්‍රවෙතං ඔරිමං තීරවෙතං සුඤ්ඤං ගාමොපෙසො, ඉදං වුවිච්ඡි ජීව්‍යායතනං.

230. තත්ත්ව කතමං කායායතනං : යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාකනා අනිදස්සනො සප්පට්ඨො යෙන කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං චුසී වා චුසතී වා චුසිස්සතී වා චුසෙ වා, කායොපෙසො කායායතනවෙතං කායධාතුපෙසා කායිත්ථිවෙතං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දෙපෙසො පණ්ණිරවෙතං බෙත්තවෙතං චන්ද්‍රවෙතං ඔරිමං තීරවෙතං සුඤ්ඤං ගාමොපෙසො, ඉදං වුවිච්ඡි කායායතනං.

231. තත්ත්ව කතමං මනායතනං : ඵකවිධෙන මනායතනං : ඵස්ස සම්පසුත්තං.

දුච්චිධෙන මනායතනං : අප්පි සහෙතුකං, අප්පි අහෙතුකං.

නිව්ච්චිධෙන මනායතනං : අප්පි කුසලං අප්පි අකුසලං අප්පි අව්‍යාකතං.

චතුර්ධිධෙන මනායතනං : අප්පි කාමාවචරං අප්පි රූපාවචරං අප්පි අරූපාවචරං අප්පි අපරිපාකනං.

පඤ්චවිධෙන මනායතනං : අප්පි සුඛිත්ථි සම්පසුත්තං අප්පි දුක්ඛිත්ථි සම්පසුත්තං, අප්පි සොමනස්සිත්ථි සම්පසුත්තං, අප්පි දොමනස්සිත්ථි සම්පසුත්තං, අප්පි උපෙක්ඛිත්ථි සම්පසුත්තං.

ඡබ්බිධෙන මනායතනං : චක්ඛුච්ඡාද්දාණං සොඤ්ච්ඡාද්දාණං භානච්ඡාද්දාණං ජීව්‍යාච්ඡාද්දාණං කායච්ඡාද්දාණං මනොච්ඡාද්දාණං, ඵං ඡබ්බිධෙන මනායතනං.

සත්තවිධෙන මනායතනං : චක්ඛුච්ඡාද්දාණං සොඤ්ච්ඡාද්දාණං භානච්ඡාද්දාණං ජීව්‍යාච්ඡාද්දාණං කායච්ඡාද්දාණං මනොධාතු මනොච්ඡාද්දාණං ඵං සත්තවිධෙන මනායතනං.

අට්ඨවිධෙන මනායතනං : චක්ඛුච්ඡාද්දාණං -පෙ- කායච්ඡාද්දාණං අප්පි සුඛසහගතං, අප්පි දුක්ඛසහගතං මනොධාතු මනොච්ඡාද්දාණං ඵං ඵං අට්ඨවිධෙන මනායතනං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

228. එහි ප්‍රාණායතනය කවරේ යත් : යම් ප්‍රාණයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවපයභාවපත්ත වූයේ අනිදර්ශනසප්තකිය වූයේ ද, අනිදර්ශන සප්තකිය වූ යම් ප්‍රාණයෙකින් අනිදර්ශනසප්තකිය වූ ගන්ධය ඇති හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ තෙල (ප්‍රාණප්‍රසාදය) ප්‍රාණ නමුදු තෙල ප්‍රාණායතන නමුදු තෙල ප්‍රාණධාතු නමුදු තෙල ප්‍රාණෙන්ද්‍රිය නමුදු තෙල ලොක නමුදු තෙල ද්වාර නමුදු තෙල සමුද්‍ර නමුදු තෙල පණ්ඩර නමුදු තෙල ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙල වාස්තු නමුදු තෙල ඔරිමතිර නමුදු තෙල භූතාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ප්‍රාණායතනය යි කියනු ලැබේ.

229. ජිවිතායතනාරූපය කවරේ යත් : යම් ජිවිතාවක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවපයභාවපත්ත වූයේ අනිදර්ශනසප්තකිය වූයේ ද, අනිදර්ශනසප්තකිය වූ යම් දිවෙකින් අනිදර්ශන සප්තකිය වූ රසය වින්දේ හෝ විඳි හෝ විඳින්නේ හෝ විඳින්නේ නම් හෝ තෙල (ජිවිතාප්‍රසාදය) ජිවිතා නමුදු තෙල ජිවිතායතන නමුදු තෙල ජිවිතාධාතු නමුදු තෙල ජිවිතෙන්ද්‍රිය නමුදු තෙල ලොක නමුදු තෙල ද්වාර නමුදු තෙල සමුද්‍ර නමුදු තෙල පණ්ඩර නමුදු තෙල ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙල වාස්තු නමුදු තෙල ඔරිමතිර නමුදු තෙල භූතාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ජිවිතායතනය යි කියනු ලැබේ.

230. එහි කායායතනය කවරේ යත් : යම් කයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්මභාවපයභාවපත්ත අනිදර්ශන සප්තකිය වූයේ ද, අනිදර්ශනසප්තකිය වූ යම් කයෙකින් අනිදර්ශනසප්තකිය වූ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යයක් පැහැය හෝ පහසා හෝ පහසන්නේ හෝ පහසන්නේ නම් හෝ තෙල (කායප්‍රසාදය) කාය නමුදු තෙල කායායතන නමුදු තෙල කායධාතු නමුදු තෙල කායෙන්ද්‍රිය නමුදු තෙල ලොක නමුදු තෙල ද්වාර නමුදු තෙල සමුද්‍ර නමුදු තෙල පණ්ඩර නමුදු තෙල ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙල වාස්තු නමුදු තෙල ඔරිමතිර නමුදු තෙල භූතාග්‍රාම නමුදු වේ. මේ කායායතන යි කියනු ලැබේ.

231. එහි මනායතනය කවරේ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි, ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.

චතුෂ්ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපයභාවපත්ත වූයෙක් ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සුඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ෂට්ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා ය, ස්ප්‍රාණ විඤ්ඤා ය, ජිවිතාවිඤ්ඤා ය, කායවිඤ්ඤා ය, මනෝවිඤ්ඤා ය. මෙසේ ෂට්ප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

සප්තප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා ය, ස්ප්‍රාණ විඤ්ඤා ය, ජිවිතාවිඤ්ඤා ය, කායවිඤ්ඤා ය, මනෝවිඤ්ඤා ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතු ය. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා ය, ස්ප්‍රාණ විඤ්ඤා ය, ජිවිතාවිඤ්ඤා ය, කායවිඤ්ඤා ය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතු ය. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

නවවිධෙන මනායතනං : චක්ඛුචිඤ්ඤාණං -පෙ- කායචිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු මනෝචිඤ්ඤාණධාතු අපචි කුසලං අපචි අකුසලං, අපචි අව්‍යාකතං. එවං නවවිධෙන මනායතනං.

දසවිධෙන මනායතනං : චක්ඛුචිඤ්ඤාණං සොතචිඤ්ඤාණං ඝාන-චිඤ්ඤාණං ජ්‍යාමිඤ්ඤාණං, කායචිඤ්ඤාණං අපචි සුඛසහගතං, අපචි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝචිඤ්ඤාණධාතු අපචි කුසලං, අපචි අකුසලං, අපචි අව්‍යාකතං. එවං දසවිධෙන මනායතනං.

232. එකවිධෙන මනායතනං : එසංසම්පයුතතං.

ද්විවිධෙන මනායතනං : අපචි සහෙතුකං අපචි අහෙතුකං.

තිවිධෙන මනායතනං : අපචි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතං, අපචි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං, අපචි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතං -පෙ- එවං බහුවිධෙන මනායතනං. ඉදං වූච්චති මනායතනං.

233. තත්ථ කතමං රූපායතනං : යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සතිදස්සනං සප්පට්ඨං නිලං පිතකං¹ ලොභිතකං² ඔද්දනං කාලකං මඤ්ජුරිකං හරි හරිවණණං³ අච්චඛුරවණණං දිඝං රත්තං අණුං ථූලං චට්ඨං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං ඡත්‍රංසං අට්ඨංසං සොළසංසං නිත්තං එලං ඡායා ආතපො ආලොකො අක්කිකාඤ්ඤා මහිකා වූමො රජො විජුමණ්ඩලස්ස වණණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණණනිභා තාරක රූපානං වණණනිභා අද්ධමණ්ඩලස්ස වණණනිභා මණ්ඩලස්ස වණණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණණනිභා යං වා පනඤ්ඤාපි අපචි රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සතිදස්සනං සප්පට්ඨං යං රූපං සතිදස්සන සප්පට්ඨං චක්ඛුතා අතිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන පසසි වා පසසති වා පසසස්සති වා පස්සෙ වා රූප මෙතං රූපායතනමෙතං රූපධාතුපෙසං. ඉදං වූච්චති රූපායතනං.

234. තත්ථ කතමං සද්දායතනං : යො සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදස්සනො සප්පට්ඨො, හෙරිසද්දො, මුතිබ්බසද්දො, සඬ්ඛසද්දො පනවිසද්දො, භීතිසද්දො, වාදිතසද්දො, සම්මසද්දො, පාණිසද්දො, සත්තානං නිග්ගොසසද්දො, ධාතුතං සන්තිඝාතසද්දො, වාතසද්දො, උදකසද්දො, මනුස්සසද්දො, අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤාපි අපචි සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං සද්දං අතිදස්සනං සප්පට්ඨො තොතෙන අතිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන සුඤ්චි වා සුඤ්ඤා වා සුඤ්ඤාපි සද්දොපෙසො සද්දායතනමෙතං සද්දායතනමෙතං සද්දධාතුපෙසං. ඉදං වූච්චති සද්දායතනං.

235. තත්ථ කතමං ගක්ඛායතනං : යො ගක්ඛො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදස්සනො සප්පට්ඨො, මූලගක්ඛො, සාරගක්ඛො, තවගක්ඛො, පත්තගක්ඛො, පුප්ඵගක්ඛො, එලගක්ඛො, ආමගක්ඛො, විස්සගක්ඛො, සුගක්ඛො, දුග්ගගක්ඛො, යො වා පනඤ්ඤාපි අපචි ගක්ඛො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදස්සනො සප්පට්ඨො යං ගක්ඛං අතිදස්සනං සප්පට්ඨං ඝාතෙන අතිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන ඝාසි වා ඝායති වා ඝාසස්සති වා ඝාසෙ වා ගක්ඛොපෙසො ගක්ඛායතනමෙතං ගක්ඛායතනමෙතං ගක්ඛධාතුපෙසං, ඉදං වූච්චති ගක්ඛායතනං.

1. පිතං - සිරිමු.
2. ලොභිතං - සිරිමු.
3. හරිවණණං - සි.
4. මුත්ත - සිරිමු, මඡ්ඤ.

නවප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය, . . . කායවිඤ්ඤා ය, මනෝධාතූ ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතූව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය, ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤා ය, ස්පර්ශවිඤ්ඤා ය, ජීව්හවිඤ්ඤා ය, කායවිඤ්ඤා ය සුඛසහගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසහගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතූ ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතූව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ.

232. එක් ප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සහෙකුක වූයෙක් ඇත, අහෙකුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් මනායතනය වෙයි : සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ චතුප්‍රකාරයෙන් මනායතනය වේ. මේ මනායතනය යි කියනු ලැබේ.

233. එහි රූපායතනය කවරෙ යත් : යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසට්ඨන වූයේ සනිදර්ශනසප්තකය වූ නිල ය, කහවන, ලේපැහැ ය, සුදු ය, කළු ය, මදට ය, සම්චන, නිල්පැහැය, අඹදලුපැහැය, උස් ය, මිටි ය, කුදු ය, මහත් ය, වට ය, පිටිමුල්ල ය, පිටිමුල්ල ය, සඟුල් ය, අවුල් ය, සොළඹුල්ල ය, වළ ය, ගොඩ ය, සෙවණ ය, අවු ය, එළිය ය, අඳුරු ය, වලා ය, හිම ය, දුම් ය, රජස් ය, සඳමඳලෙහි පැහැ ය, හිරුමඳලෙහි පැහැ ය, තරුපැහැ ය, කැටපත්මඳලෙහි පැහැ ය, මිණි-සක්-මුතු-වෙරළමිණිපැහැ ය, රත්-රිදිපැහැ ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසට්ඨන යි කියන ලද සනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් රූපයක් සනිදර්ශන සප්තකය වූ ඇසින් දුටුයේ හෝ දකි හෝ දක්නේ හෝ දක්නේ නම් හෝ තෙල (රූ සට්ඨන) රූප නමුදු වෙයි, තෙල රූපායතන නමුදු වෙයි, රූපධාතූ නමුදු වේ. මේ රූපායතනය යි කියනු ලැබේ.

234. එහි ශබ්දයතනය කවරෙ යත් : යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකය වූයේ ද, බෙරහඬ ය, මිහිභූතය, සක්තඬය, පණ්ණාබෙරහඬය, ගීතඬය, වැයුම්භය, කස්තලඬය, අත්තලඬය, සක්ත්වයන්ගේ නිර්සොෂ (අවියන්) හඬ ය, ධාතූන්ගේ උතුන් ගැටුම්භය, සුළුභය, දියඬය, මිනිස්ඬය, නොමිනිස් හඬ ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් ශබ්දයෙකුත් ඇද්ද, අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් ශබ්දයකුත් අනිදර්ශනසප්තකය වූ ශ්‍රෝත්‍රයෙන් ඇසි හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ තෙල ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දයතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දධාතූ නමුදු වේ. මේ ශබ්දයතනය යි කියනු ලැබේ.

235. එහි ගන්ධායතනය කවරෙ යත් : යම් ගන්ධයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකය වූයේ මුල්ගඳ ය, හරගඳ ය, පොතුගඳ ය, පත්ගඳ ය, මල්ගඳ ය, එළගඳ ය, අමුගඳ ය, කුණුගඳ ය, සුවඳ ය, දුගඳ ය, යළි අන්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම් ගන්ධයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශනසප්තකය වූ යම්ගන්ධයක් අනිදර්ශන සප්තකය වූ ස්පර්ශයෙන් ඇසි හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසන්නේ නම් හෝ ගඳ නමුදු තෙල ය, ගන්ධායතන නමුදු තෙල ය, ගන්ධධාතූ නමුදු තෙල යි. මේ ගන්ධායතනය යි කියනු ලැබේ.

236. තත් කතමං රසායනයනං : යො රසො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පච්ඡො මුලරසො ඛනිරසො තචරසො පතතරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අමිලං මධුරං තීන්තකං කට්ඨකං ලොභිකං ඛාරිකං ලපිලකං¹ කසාවො සාද්ද අසාද්ද, යො වා පනඤ්ඤපි අපි රසො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පච්ඡො යං රසං අනිදස්සනං සප්පච්ඡං ජීව්හාය අනිදස්සනාය සප්පච්ඡාය සාහි වා සායති වා සාසිස්සති වා සායෙ වා රසොපෙතො රසායනයනමෙතං රසධාතුපෙසා, ඉදං වුව්චති රසායනයනං.

237. තත් කතමං ඵොට්ඨබ්බායනයනං : පථවිධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කාකනිලං මුද්දකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්පස්සං දුක්ඛසම්පස්සං ගරුකං ලහුකං යං ඵොට්ඨබ්බං අනිදස්සනං සප්පච්ඡං කායෙන අනිදස්සනෙන සප්පච්ඡෙන පුප්ඵ වා පුප්ඵති වා පුප්ඵස්සති වා පුප්ඵෙ වා ඵොට්ඨබ්බො- 'පෙසො ඵොට්ඨබ්බායනයනමෙතං ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා, ඉදං වුව්චති ඵොට්ඨබ්බායනයනං.

238. තත් කතමං ධම්මායනයනං : වෙදනාකකිකො සඤ්ඤකකිකො සඛාරකකිකො, යං ව රූපං අනිදස්සනං අප්පච්ඡං ධම්මායනයනපරියා පතනං අසඛිතා ව ධාතු.

තත් කතමො වෙදනාකකිකො : ඵකච්චධෙන වෙදනාකකිකො : ඵස්සසම්පයුත්තො.

දුච්චධෙන වෙදනාකකිකො : අපි සහෙතුකො අපි අහෙතුකො.

තිච්චධෙන වෙදනාකකිකො : අපි කුසලො අපි අකුසලො අපි අව්‍යාකතො -පෙ- ඵං දසච්චධෙන වෙදනාකකිකො -පෙ- ඵං ඛුච්චධෙන වෙදනාකකිකො, අයං වුව්චති වෙදනාකකිකො.

තත් කතමො සඤ්ඤකකිකො : ඵකච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : ඵස්සසම්පයුත්තො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අපි සහෙතුකො අපි අහෙතුකො.

තිච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අපි කුසලො අපි අකුසලො අපි අව්‍යාකතො -පෙ- ඵං දසච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො -පෙ- ඵං ඛුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො, අයං වුව්චති සඤ්ඤකකිකො.

තත් කතමො සඛාරකකිකො : ඵකච්චධෙන සඛාරකකිකො : විත්ත සම්පයුත්තො.

දුච්චධෙන සඛාරකකිකො : අපි හෙතු අපි න හෙතු.

තිච්චධෙන සඛාරකකිකො : අපි කුසලො අපි අකුසලො අපි අව්‍යාකතො -පෙ- ඵං දසච්චධෙන සඛාරකකිකො -පෙ- ඵං ඛුච්චධෙන සඛාරකකිකො, අයං වුව්චති සඛාරකකිකො.

1. ලමිලං - මජ්ඣං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

236. එහි රසායනනය කවරෙ යත් : යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තිය වූයේ මුල්රස ය, කදරස ය, පොතුරස ය, පත්රස ය, මල්රස ය, පලරස ය, ඇඹුල් ය, මිහිරි ය, තිත්ත ය, කුළු ය, ලුණු ය, කර ය, ලඞ්ග (දිවුලු ඇ කසටැඹුල) ය, මිහිරි ය, නො මිහිරි ය, යළි අන්‍ය වූ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තිය වූ යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශනසප්තිය වූ යම් රසයක් අනිදර්ශන සප්තිය වූ දිවින් වින්දේ හෝ විඳි හෝ විඳින්තේ හෝ විඳින්තේ නම් හෝ තෙල රස නමුදු වෙයි, තෙල රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසධාතු නමුදු වේ, මේ රසායනනය යි කියනු ලැබේ.

237. එහි ඵොට්ඨබ්බායනනය කවරෙ යත් : තද වූ මොලොක් වූ සිලුටු වූ රළු වූ සුවපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නො බර වූ (කර්කශත්වලක්ෂණ වූ) පාර්විධාතු ය, (උෂ්ණත්ව ලක්ෂණ වූ) තෙජොධාතු ය, (විහ්නම්භන ලක්ෂණ වූ) වායොධාතු ය, අනිදර්ශනසප්තිය වූ යම් ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායක් අනිදර්ශනසප්තිය වූ කයින් පැහැසි හෝ පහසා හෝ පහස්තේ හෝ පහස්තේ නම් හෝ තෙල (පඨවි-ආපො-තෙජොධාතුව) ඵොට්ඨබ්බ නමුදු වෙයි, තෙල ඵොට්ඨබ්බායනන නමුදු වෙයි, තෙල ඵොට්ඨබ්බධාතු නමුදු වේ, මේ ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායනනය යි කියනු ලැබේ.

238. එහි ධර්මායනනය කවරෙ යත් : වෙදනාස්කන්ධ ය, සංඥස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිය වූ ධර්මායනනපයඝාපත්ත වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, අසඬ්ඛතධාතුව දැයි.

එහි වෙදනාස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වෙදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ. . . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වෙදනාස්කන්ධය වේ. මේ වෙදනාස්කන්ධය යි කියනු ලැබේ.

එහි සංඥස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුක වූයෙක් ඇත, අහෙතුක වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුසල් වූයෙක් ඇත, අකුසල් වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. . . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. මේ සංඥස්කන්ධය යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : චිත්තය හා සම්ප්‍රසුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුසල් වූයෙක් ඇත, අකුසල් වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. . . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. මේ සංස්කාරස්කන්ධය යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත් කතමං රූපං අනිදක්‍ෂණ අප්පට්ඨං ධම්මායතන පරියාපනනං : ඉතිදිගං පුරිසිදිගං -පෙ- කලමිංකාරො ආකාරො. ඉදං වුවිච්ඡි රූපං අනිදක්‍ෂණං අප්පට්ඨං ධම්මායතනපරියාපනනං.

තත් කතමා අසඛිතා ඛාතු : රාගකයො දෙසකයො මොහකයො අයං වුවිච්ඡි අසඛිතා ඛාතු, ඉදං වුවිච්ඡි ධම්මායතනං.

අභිධම්මානායකියං.

239. ආදසායනනාති: චක්ඛායතනං, රූපායතනං, සොභායතනං, සඤ්ජයතනං, ඝාතායතනං, ගඤ්ඤායතනං, ජීව්හායතනං, රසායතනං, කායායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

240. ආදසනං ආයතනං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා, කති අරණා.

241. දසායතනා අව්‍යාකතා, ආයතනා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

දසායතනා න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනාති'පි අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනාති'පි. මනායතනං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, ධම්මායතනං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා න චත්තබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනාති'පි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනාති'පි අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනාති'පි.

දසායතනා නෙවිච්ඡාකනවිච්ඡාකධම්මධම්මා, ආයතනා සියා විච්ඡාකා, සියා විච්ඡාකධම්මධම්මා, සියා නෙවිච්ඡාකනවිච්ඡාකධම්මධම්මා.

පඤ්චායතනා උපාදිනුපාදනියා, සඤ්ජයතනං අනුපාදිනුපාදනියං චත්තාරො ආයතනා සියා අනුපාදිනුපාදනියා, ආයතනා සියා උපාදිනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනුපාදනියා, සියා අනුපාදිතන අනුපාදනියා.

දසායතනා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා සංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා.

දසායතනා අවිතක්කඅවිචාරො, මනායතනං සියා සවිතක්කසවිචාරො සියා අවිතක්කවිචාරමත්තං, සියා අවිතක්කඅවිචාරො. ධම්මායතනං සියා සවිතක්කසවිචාරො, සියා අවිතක්කවිචාරමත්තං, සියා අවිතක්කඅවිචාරො සියා න චත්තබ්බං සවිතක්කසවිචාරනාති'පි අවිතක්කවිචාරමත්තනාති'පි. අවිතක්කඅවිචාරනාති'පි.

එහි ධර්මායතනපයඨාපන්න වූ අනිදර්ශනඅප්‍රතිසරූපය කවරෙ යත් : ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය ය, පුරුෂෝන්ද්‍රිය ය, . . . කවලිකාරාහාර යි. මේ ධර්මායතනපයඨාපන්න වූ අනිදර්ශන අප්‍රතිස රූපය යි කියනු ලැබේ.

එහි අසංචතධාතු කවරෙ යත් : රාගක්ෂය ය, දොෂක්ෂය ය, මොහක්ෂය යි. මේ අසංචතධාතූය යි කියනු ලැබේ. මේ ධර්මායතනය යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාජනිය යි.

239. ආයතන දෙළොසෙකි : චක්ෂුරායතන ය, රූපායතන ය, ශ්‍රොත්‍රායතන ය, ශබ්දයතන ය, ස්පර්ශායතන ය, ගන්ධායතන ය, ජීවිහායතන ය, රසායතන ය, කායායතන ය, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යායතන ය, මනායතන ය, ධර්මායතන යි.

240. දෙළොස් ආයතනයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද, අකුශලයෝ කෙතෙක් ද, අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද, . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද, අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

241. දශආයතන කෙතෙක් අව්‍යාකෘතයහ, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් කුසල් ද වන්නාහ, අකුසල් ද වන්නාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්නාහු යි.

දශආයතන කෙතෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තහ යි ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තහ යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. ධර්මායතනය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ ය.

දශායතනයෝ නොමැ විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම ද නො වූවාහු ය, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් විපාක ද වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නාහ, නොවිපාකනවිපාක ස්වභාවධර්ම ද වන්නාහු යි.

පස් ආයතන කෙතෙක් උපාදිනෙතාපාදනිය වෙති, ශබ්දයතනය අනුපාදිනෙතාපාදනිය වෙයි, සතර ආයතන කෙතෙක් උපාදිනෙතාපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදිනෙතාපාදනිය ද වන්නාහ, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් උපාදිනෙතාපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදිනෙතාපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදින්නඅනුපාදනිය ද වන්නාහු යි.

දශායතනයෝ අසංක්ඛිණිසංක්ඛිණියෝ ය, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් සංක්ඛිණිසංක්ඛිණිය ද වන්නාහ, අසංක්ඛිණිසංක්ඛිණිය ද වන්නාහ, අසංක්ඛිණිසංක්ඛිණිය ද වන්නාහු යි.

දශායතනයෝ අවිතර්කඅවිචාරයහ. මනායතනය සවිතර්කසවිචාර ද වන්නේ ය, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර ද වන්නේ ය, අවිතර්කඅවිචාර ද වන්නේ ය. ධර්මායතනය සවිතර්ක සවිචාර ද වන්නේ ය, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර ද වන්නේ ය, අවිතර්කඅවිචාර ද වන්නේ ය, සවිතර්කසවිචාර යි ද අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර යි ද අවිතර්කඅවිචාර යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දසායතනා න චත්තබ්බො පිතීසහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙක්කාසහගතාති'පි, ආයතනා සියා පිතීසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්කාසහගතා, සියා න චත්තබ්බො පිතීසහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙක්කාසහගතාති'පි.

දසායතනා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො, ආයතනා සියා දස්සනෙන පභාතබ්බො, සියා භාවනාය පභාතබ්බො, සියා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

දසායතනා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකා, ආයතනා සියා දස්සනෙන පභාතබ්බොහෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකා, සියා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකා.

දසායතනා නෙවාචයගාමීනාපචයගාමීනො, ආයතනා සියා ආචයගාමීනො, සියා අපචයගාමීනො, සියා නෙවආචයගාමීනාපචයගාමීනො.

දසායතනා නෙව සෙක්කා නාසෙක්කා, ආයතනා සියා සෙක්කා, සියා අසෙක්කා, සියා නෙව සෙක්කා නාසෙක්කා.

දසායතනා පරිත්තා, ආයතනා සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අපපමාණා.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, සියා අපපමාණාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බො පරිත්තාරම්මණාතිපි මහග්ගතාරම්මණාතිපි අපපමාණාරම්මණාතිපි.

දසායතනා මජ්ඣිමා, ආයතනා සියා භීනා, සියා මජ්ඣිමා, සියා පඤ්ඤා.

දසායතනා අනියතා, ආයතනා සියා මිච්ඡත්තනියතා, සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගහෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතීනො, සියා න චත්තබ්බො මග්ගාරම්මණාති'පි මග්ගහෙතුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි.

පඤ්චායතනා සියා උප්පත්තා, සියා උප්පාදීනො, න චත්තබ්බො අනුප්පත්තාති, සද්දයතනං සියා උප්පත්තං, සියා අනුප්පත්තං, න චත්තබ්බො උප්පාදීති, පඤ්චායතනා සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා සියා උප්පාදීනො, ධම්මායතනං සියා උප්පත්තං, සියා අනුප්පත්තං, සියා උප්පාදී, සියා න චත්තබ්බො උප්පත්තනති'පි අනුප්පත්තනති'පි උප්පාදීති'පි.

ඵකාදසායතනා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා න චත්තබ්බො අතීතනති'පි අනාගතනති'පි පච්චුප්පත්තනති'පි.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා අනිතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පත්තාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බො අනිතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තාරම්මණාති'පි.

දශායතනයෝ ප්‍රිතිසහගතහ සි ද සුඛසහගතහ සි ද උපෙක්ෂාසහගතහ සි ද නො කිය යුතු වන්නාහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් ප්‍රිතිසහගත ද වන්නාහ, සුඛ සහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රිතිසහගතහ සි ද සුඛසහගතහ සි ද උපෙක්ෂාසහගතහ සි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු සි.

දශායතනයෝ නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ හෙතු ඇත්තාහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ. නො මැ දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුක ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමීහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් ආවයගාමී ද වන්නාහ, අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ නො මැ ශෛක්ෂයහ, නො ද අශෛක්ෂයහ, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් ශෛක්ෂ ද වන්නාහ, අශෛක්ෂ ද වන්නාහ, නො ම ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ පරිත්තයහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් පරිත්ත ද වන්නාහ, මහද්ගත ද වන්නාහ, අප්‍රමාණ ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ අනාලම්බනයහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් පරිත්තාලම්බන ද වන්නාහ, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නාහ, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්නාහ, පරිත්තාලම්බනහ සි ද මහද්ගතාලම්බනහ සි ද අප්‍රමාණාලම්බනහ සි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ මධ්‍යමයහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් ඝීන ද වන්නාහ, මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රණීත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ අනියතයහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් මිට්‍යාත්වනියත ද වන්නාහ, සමාක්ෂත්වනියත ද වන්නාහ. අනියත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ අනාලම්බනයහ, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් මාර්ගාලම්බන ද වන්නාහ, මාර්ගහෙතුක ද වන්නාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්නාහ, මාර්ගාලම්බන සි ද මාර්ගහෙතුක සි ද මාර්ගාධිපති සි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

ආයතනයෝ පස් දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහ, අනුත්පන්නහ සි නො කියයුතු වන්නාහ. ශබ්දයතනය උත්පන්න ද වන්නේ ය, අනුත්පන්න ද වන්නේ ය, උත්පාදී ය සි නො කියයුතු ය. ආයතනයෝ පස් දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහ, ධර්මායතනය උත්පන්න ද වන්නේ ය, අනුත්පන්න ද වන්නේ ය, උත්පාදී ද වන්නේ ය, උත්පන්න සි ද අනුත්පන්න සි ද උත්පාදී සි ද නො කියයුතු ද වන්නේ සි.

ඵකොළොස් ආයතන කෙනෙක් අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, පච්චුල්පන්න ද වන්නාහ. ධර්මායතනය අතීත ද වන්නේ ය, අනාගත ද වන්නේ ය, පච්චුල්පන්න ද වන්නේ ය, අතීත සි ද අනාගත සි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්න සි ද නො කියයුතු ද වන්නේ සි.

දශායතනයෝ අනාලම්බනයහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් අතීතාලම්බන ද වන්නාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ද වන්නාහ, අතීතාලම්බනහ සි ද අනාගතාලම්බනහ සි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බනහ සි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

සියා අජකිත්තා, සියා බහිඤා, සියා අජකිත්තබහිඤා.

දසායතනා අනාරමණා. ආයතනා සියා අජකිත්තාරමණා, සියා බහිඤාරමණා, සියා අජකිත්තබහිඤාරමණා, සියා න චත්තබ්බා අජකිත්තාරමණානිපි බහිඤාරමණානිපි අජකිත්තබහිඤාරමණානිපි.

රූපායතනං සනිද්‍රස්සනසප්පච්ඡං, නවායතනා අනිද්‍රස්සනසප්පච්ඡං, ආයතනා අනිද්‍රස්සනඅප්පච්ඡං.

242. එකාදසායතනා න හෙතු. ධම්මායතනං සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

දසායතනා අහෙතුකා. ආයතනා සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා.

දසායතනා හෙතුවිප්පසුත්තා. ආයතනා සියා හෙතුසම්පසුත්තා, සියා හෙතුවිප්පසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා හෙතු චෙව්ව සහෙතුකානි'පි, සහෙතුකා චෙව්ව න ච හෙතුනි'පි. මනායතනං න චත්තබ්බං හෙතු චෙව්ව සහෙතුකානි, සියා සහෙතුකං චෙව්ව න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං සහෙතුකාඤ්චව්ව න ච හෙතුනි. ධම්මායතනං සියා හෙතු චෙව්ව සහෙතුකාඤ්ච, සියා සහෙතුකං චෙව්ව න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතු චෙව්ව සහෙතුකානි'පි සහෙතුකාඤ්චව්ව න ච හෙතුනි'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බා හෙතු චෙව්ව හෙතුසම්පසුත්තානි'පි හෙතුසම්පසුත්තා චෙව්ව න ච හෙතුනි'පි. මනායතනං න චත්තබ්බං හෙතු චෙව්ව හෙතුසම්පසුත්තානි, සියා හෙතුසම්පසුත්තං චෙව්ව න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුසම්පසුත්තං චෙව්ව න ච හෙතුනි. ධම්මායතනං සියා හෙතු චෙව්ව හෙතුසම්පසුත්තං ච, සියා හෙතුසම්පසුත්තං චෙව්ව න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතු චෙව්ව හෙතුසම්පසුත්තානි'පි හෙතුසම්පසුත්තං චෙව්ව න ච හෙතුනි'පි.

දසායතනා න හෙතු අහෙතුකං. මනායතනං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. ධම්මායතනං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං, සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකානි'පි, න හෙතු අහෙතුකානි'පි.

243. එකාදසායතනා සප්පච්චයා. ධම්මායතනං සියා සප්පච්චයං සියා අප්පච්චයං.

එකාදසායතනා සඛිතා. ධම්මායතනං සියා සඛිතං සියා අසඛිතං.

රූපායතනං සනිද්‍රස්සනං. එකාදසායතනා අනිද්‍රස්සනා.

දසායතනා සප්පච්ඡං. ආයතනා අප්පච්ඡං.

දසායතනා රූපා. මනායතනං අරූපං, ධම්මායතනං සියා රූපං, සියා අරූපං.

දසායතනා ලොකියා. ආයතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තර් කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

(දෙළොස් ආයතනයේ) අද්ධ්‍යාත්ම ද චන්තාහ, බාහිර ද චන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්ම බාහිර ද චන්තාහු ය.

දශායතනයේ අනාලම්බනයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අද්ධ්‍යාත්මාලම්බන ද චන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද චන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද චන්තාහ, අද්ධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අද්ධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

රූපායතනය සනිද්‍ර්ශනසප්තිය ය, ආයතනයේ නවදෙනෙක් අනිද්‍ර්ශනසප්තියයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අනිද්‍ර්ශනසප්තිය වන්නාහු යි.

242. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් හෙතු නො වෙති. ධර්මායතනය හෙතු ද වෙයි, නහෙතු ද වෙ.

දශායතනයේ අහෙතුකයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සහෙතුක ද චන්තාහ, අහෙතුක ද චන්තාහු ය.

දශායතනයේ හෙතුවිප්‍රසුක්කයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද චන්තාහ, හෙතුවිප්‍රසුක්ක ද චන්තාහු ය.

දශායතනයේ හෙතු ද වූ මැ සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු යි ද නො කිය යුක්තාහ. මනායතනය හෙතු ද වූ මැ සහෙතුක යි නො කියයුතු ය. සහෙතුක වූ මැ නො ද හෙතු ද වන්නේ ය. සහෙතුක වූ මැ නො ද හෙතු යි නො කියයුතු ද වන්නේ ය, ධර්මායතනය හෙතු ද වූ මැ සහෙතුක ද වන්නේ ය, සහෙතුක ද වූ මැ නො ද හෙතු ද වන්නේ ය, හෙතු ද වූ මැ සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ හෙතු ද වූ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්කයහ යි ද හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නො ද හෙතුක යි ද නො කියයුක්තාහ. මනායතනය හෙතු ද වූ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්කයෙකැ යි නො කියයුතු ය. හෙතු සම්ප්‍රසුක්ක වූ මැ නොද හෙතු ද වන්නේ ය. හෙතු සම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නොද හෙතු යි නො කියයුතු ය. ධර්මායතනය හෙතු ද වූ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නේ ය, හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නොද හෙතු ද වන්නේ ය, හෙතු ද වූ මැ හෙතුසම්ප්‍රසුක්කයෙකැ යි ද හෙතුසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ මැ නොද හෙතුයෙකැයි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ හෙතු නො වූ අහෙතුකයෝ ය. මනායතනය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්නේ ය. ධර්මායතනය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

243. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් සප්තත්‍යයෝ ය. ධර්මායතනය සප්තත්‍යය ද වන්නේ ය, අප්තත්‍යය ද වන්නේ යි.

එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් සංඛත වන්නාහ. ධර්මායතනය සංඛත ද වන්නේ ය, අසංඛත ද වන්නේ යි.

රූපායතනය සනිද්‍ර්ශන ය. එකොළොස් ආයතනයේ අනිද්‍ර්ශනයෝ යි.

දශායතනයේ සප්තියයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අප්තියයෝ යි.

දශායතනයේ රූපයෝ ය. මනායතනය අරූප ය, ධර්මායතනය රූප ද වන්නේ ය, අරූප ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ ලොකිකයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ලොකික ද චන්තාහ, ලොකොත්තර ද චන්තාහු ය.

(දෙළොස් ආයතනයේ) කිසි විභ්‍යායෙකින් දතයුක්තාහ. කිසි විභ්‍යායෙකින් නො දත යුක්තාහු ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

244. එකාදසායතනා නො ආසවා, ධම්මායතනං සියා ආසවො සියා නො ආසවො.

දසායතනා සාසවා, ද්වායතනා සියා සාසවා සියා අනාසවා.

දසායතනා ආසව විපසුත්තා, ද්වායතනා සියා ආසවසම්පසුත්තා, සියා ආසවවිපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බං ආසවා චෙව සාසවාති, සාසවා චෙව නො ච ආසවා; මනායතනං න චත්තබ්බං ආසවො චෙව සාසවනති, සියා සාසවං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං සාසවං චෙව නො ච ආසවොති; ධම්මායතනං සියා ආසවො චෙව සාසවං ච, සියා සාසවං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො චෙව සාසවනතිපි, සාසවං චෙව නො ච ආසවොති'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බං ආසවා චෙව ආසවසම්පසුත්තාතිපි, ආසව සම්පසුත්තා චෙව නො ච ආසවාතිපි; මනායතනං න චත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පසුත්තනති. සියා ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවොති; ධම්මායතනං සියා ආසවො චෙව ආසවසම්පසුත්තං ච, සියා ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පසුත්තනතිපි, ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවොතිපි.

දසායතනා ආසවවිපසුත්තසාසවා, ද්වායතනා සියා ආසවවිපසුත්ත සාසවා, සියා ආසවවිපසුත්ත අනාසවා, සියා න චත්තබ්බං ආසවවිපසුත්තසාසවාතිපි ආසවවිපසුත්තඅනාසවාතිපි.

245. එකාදසායතනා නො සඤ්ඤාජනා, ධම්මායතනං සියා සඤ්ඤාජනං, සියා නො සඤ්ඤාජනං.

දසායතනා සඤ්ඤාජනියා, ද්වායතනා සියා සංයෝජනියා සියා අසංයෝජනියා.

දසායතනා සඤ්ඤාජනවිපසුත්තා, ද්වායතනා සියා සඤ්ඤාජන-සම්පසුත්තා, සියා සඤ්ඤාජනවිපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනා චෙව සඤ්ඤාජනියාති, සඤ්ඤාජනියා චෙව නො ච සඤ්ඤාජනා; මනායතනං න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනියනති, සියා සඤ්ඤාජනියං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනියං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනති. ධම්මායතනං සියා සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනියං ච. සියා සඤ්ඤාජනියං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං. සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනියනතිපි, සඤ්ඤාජනියං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනතිපි.

දසායතනා න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනා චෙව සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තා තිපි, සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤාජනාතිපි. මනායතනං න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තනති, සියා සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනති. ධම්මායතනං සියා සඤ්ඤාජනඤ්ඤව සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තං ච, සියා සඤ්ඤාජන සම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤාජනං චෙව සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තනතිපි, සඤ්ඤාජනසම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤාජනනතිපි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

244. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් ආසුව නො වන්නාහ. ධර්මායතනය ආසුව ද වන්නේ ය, නොද ආසුව ද වන්නේ යි.

දශායතනයෝ ආසුවසභිතයෝ ය. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් සාසුව ද වන්නාහ, අනාසුව ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ ආසුවච්ඡුක්කයෝ ය. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ආසුවච්ඡුක්ක ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ ආසුව ද වූ මැ සාසුවහ යි නො කියුත්තාහ. සාසුව ද වූ මැ නොද ආසුවයෝ ය. මනායතනය ආසුව ද වූ මැ සාසුවයෙකැ යි නො කියුතු ය, සාසුව ද වූයේ මැ නොද ආසුව ද වන්නේ ය. සාසුව ද වූයේ මැ නොද ආසුව යැ යි නො කියුත්තේ ය. ධර්මායතනය ආසුව ද වූයේ මැ සාසුව ද වන්නේ ය. සාසුව ද වූයේ මැ නො ද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුව ද වූයේ ම සාසුවයෙකැ යි ද සාසුව ද වූ මැ නොද ආසුවයෙකැ යි ද නො කියුත්තේ යි.

දශායතනයෝ ආසුව ද වූ මැ ආසුවසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නො ද ආසුවහ යි ද නො කියුත්තාහ. මනායතනය ආසුව ද වූ ම ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියුතු ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නොද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නොද ආසුවයෙකැ යි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ආසුව ද වූ මැ ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ මැ නොද ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුව ද වූයේ මැ ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි ද ආසුවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ මැ නොද අ.සුවයෙකැ යි ද නොකියුතු වන්නේ යි.

දශායතනයෝ ආසුවච්ඡුක්කසාසුවයෝ ය. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් ආසුව ච්ඡුක්කසාසුව ද වන්නාහ, ආසුවච්ඡුක්කඅනාසුව ද වන්නාහ, ආසුවච්ඡුක්කසාසුවහ යි ද ආසුවච්ඡුක්කඅනාසුවහ යි ද නො කියුත්තාහු ය.

245. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් සංයොජනයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය සංයොජන ද වන්නේ ය, නොද සංයොජන ද වන්නේ යි.

දශායතනයෝ සංයොජනියෝ ය. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් සංයොජනිය ද වන්නාහ, අසංයොජනිය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ සංයොජනච්ඡුක්කයෝ ය. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් සංයොජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, සංයොජනච්ඡුක්ක ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ සංයොජන ද වූ ම සංයොජනියහ යි නො කියු ත්තාහ, සංයොජනිය ද වූ ම නොද සංයොජන වෙති. මනායතනය සංයොජන ද වූ මැ සංයොජනිය ය යි නො කියුතු ය, සංයොජනිය ද වූ මැ නොද සංයොජන වන්නේ ය, සංයොජනිය ද වූ ම නොද සංයොජන යි නො කියුතු ය. ධර්මායතනය සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජනිය ද වන්නේ ය. සංයොජනිය ද වූයේ ම නොද සංයොජන ද වන්නේ ය, සංයොජන ද වූයේ මැ සංයොජනිය යි ද සංයොජනිය ද වූයේ ම නොද සංයොජන යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

දශායතනයෝ සංයොජන ද වූවාහු මැ සංයොජනසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නොද සංයොජනහ යි ද නො කියුත්තාහ. මනායතනය සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජනසම්ප්‍රයුක්තයෙක යි නො කියුතු ය. සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද සංයොජන ද වන්නේ ය, සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද සංයොජන යි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයොජන ද වන්නේ ය, සංයොජන ද වූයේ ම සංයොජනසම්ප්‍රයුක්තයෙක යි ද සංයොජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයොජනයෙක යි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දසායතනා සංඝේඤ්ඤාජනවිපජ්ජනනසංඝේඤ්ඤාජනියා, ආයතනා සියා සංඝේඤ්ඤාජනවිපජ්ජනනසංඝේඤ්ඤාජනියා. සියා සංඝේඤ්ඤාජනවිපජ්ජනන අසංඝේඤ්ඤාජනියා, සියා න චිත්තබ්බං සංඝේඤ්ඤාජනවිපජ්ජනනසංඝේඤ්ඤාජනියාතිපි, සංඝේඤ්ඤාජනවිපජ්ජනන අසංඝේඤ්ඤාජනියාතිපි.

246. එකාදසායතනා නො ගන්තා, ධම්මායතනං සියා ගන්තො, සියා නො ගන්තො.

දසායතනා ගන්තියා, ආයතනා සියා ගන්තියා, සියා අගන්තියා.

දසායතනා ගන්තිවිපජ්ජනනා, ආයතනා සියා ගන්තිසම්පජ්ජනනා සියා ගන්තිවිපජ්ජනනා.

දසායතනා න චිත්තබ්බං ගන්තා චෙව ගන්තියාති. ගන්තියා චෙව නො ච ගන්තා, මනායතනං න චිත්තබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තියනති. සියා ගන්තියං චෙව නො ච ගන්තො, සියා න චිත්තබ්බං ගන්තියං චෙව නො ච ගන්තොති; ධම්මායතනං සියා ගන්තො චෙව ගන්තියඤ්ඤා, සියා ගන්තියං චෙව නො ච ගන්තො, සියා න චිත්තබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තියනතිපි ගන්තියං චෙව නො ච ගන්තොතිපි.

දසායතනා න චිත්තබ්බං ගන්තා චෙව ගන්තිසම්පජ්ජනනාතිපි. ගන්තිසම්පජ්ජනනා චෙව නො ච ගන්තොතිපි. මනායතනං න චිත්තබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තිසම්පජ්ජනනනති, සියා 'ගන්තිසම්පජ්ජනනං චෙව නො ච ගන්තො. සියා න චිත්තබ්බං ගන්තිසම්පජ්ජනනං චෙව නො ච ගන්තොති. ධම්මායතනං සියා ගන්තො චෙව ගන්තිසම්පජ්ජනනං ච, සියා ගන්තිසම්පජ්ජනනං චෙව නො ච ගන්තො, සියා න චිත්තබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තිසම්පජ්ජනනනතිපි. ගන්තිසම්පජ්ජනනං චෙව නො ච ගන්තොතිපි, දසායතනා ගන්තිවිපජ්ජනන ගන්තියා, ආයතනා සියා ගන්තිවිපජ්ජනනගන්තියා. සියා ගන්තිවිපජ්ජනන අගන්තියා, සියා න චිත්තබ්බං ගන්තිවිපජ්ජනනගන්තියාතිපි ගන්තිවිපජ්ජනන අගන්තියාතිපි.

247. එකාදසායතනා නො ඕඤා - පෙ - නො යොගා - පෙ -

249. නො නිවරණං, ධම්මායතනං සියා නිවරණං, සියා නො නිවරණං.

දසායතනා නිවරණියා, ආයතනා සියා නිවරණියා, සියා අනිවරණියා.

දසායතනා නිවරණවිපජ්ජනනා; ආයතනා සියා නිවරණසම්පජ්ජනනා, සියා නිවරණවිපජ්ජනනා.

දසායතනා න චිත්තබ්බං නිවරණං චෙව නිවරණියාති, නිවරණියා චෙව නො ච නිවරණං, මනායතනං න චිත්තබ්බං නිවරණං චෙ'ව නිවරණියනති; සියා නිවරණියඤ්ඤා චෙව නො ච නිවරණං; සියා න චිත්තබ්බං නිවරණියඤ්ඤා චෙව නො ච නිවරණනති ධම්මායතනං සියා නිවරණඤ්ඤා ච නිවරණියඤ්ඤා, සියා නිවරණියඤ්ඤා චෙව නො ච නිවරණං; සියා න චිත්තබ්බං නිවරණඤ්ඤා ච නිවරණියනතිපි, නිවරණියඤ්ඤා චෙව නො ච නිවරණනතිපි.

දශායතනයේ සංයෝජනවිප්‍රසක්තසංයෝජනිය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංයෝජනවිප්‍රසක්තසංයෝජනිය ද වන්නාහ, සංයෝජනවිප්‍රසක්තසංයෝජනිය ද වන්නාහ, සංයෝජනවිප්‍රසක්තසංයෝජනියහ සි ද සංයෝජනවිප්‍රසක්තසංයෝජනියහ සි ද නො කියුතු වන්නාහු ය.

246. ඵකොළොස් ආයතන කෙනෙක් ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය ග්‍රන්ථ ද වන්නේ ය, නොද ග්‍රන්ථ ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථනිය වන්නාහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථනිය ද වන්නාහ, අග්‍රන්ථනිය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්තයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථ ද වුවාහු ම ග්‍රන්ථනියහ සි නො කියුක්තාහ. ග්‍රන්ථනිය ද වූ මැ නොද ග්‍රන්ථ වෙති. මනායතනය ග්‍රන්ථ ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනිය සි නො කියුතු ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ ද වන්නේ ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ යැ සි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ග්‍රන්ථ ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනිය ද වන්නේ ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම ග්‍රන්ථයෙකැ සි ද නො කියුක්තේ යි.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථ ද වුවාහු ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත වෙති සි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත ද වුවාහු ම නොද ග්‍රන්ථ වෙති ද නො කියුක්තාහ. මනායතනය ග්‍රන්ථ ද වූයේ ම ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රසක්ත ය සි නො කියුතු ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක සි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ග්‍රන්ථ ද වූ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්තයෙක් ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථ ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථ ද වූ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්තයෙක සි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක සි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත ග්‍රන්ථනිය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ විප්‍රසක්තග්‍රන්ථනිය වෙති, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්තඅග්‍රන්ථනිය ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත ග්‍රන්ථනියහ සි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්තඅග්‍රන්ථනියහ සි ද නො කියුතු වන්නාහු ය.

247-249. ඵකොළොස් ආයතන කෙනෙක් ඔසයෝ නො වෙති. . . . යොගයෝ නො වෙති. . . . නිවරණයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය නිවරණ ද වන්නේ ය, නොද නිවරණ ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ නිවරණිය වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නිවරණිය ද වන්නාහ, අනිවරණිය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ නිවරණවිප්‍රසක්තයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නිවරණසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රසක්ත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ නිවරණ ද වූ ම නිවරණියහ සි නො කියුක්තාහ, නිවරණිය ද වුවාහු ම නොද නිවරණ වෙති. මනායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණියහ සි නො කියුතු ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණ ද වන්නේ ය. නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණ සි නො කියුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණිය ද වන්නේ ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙක් ද වන්නේ ය, නිවරණය ද වූයේ ම නිවරණිය සි ද නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණ සි ද නො කියුතු වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දසායතනා න චත්තබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පසුත්තාති'පි, නිවරණසම්පසුත්තං වෙච නො ච නිවරණාති'පි; මනායතනං න චත්තබ්බං නිවරණඤ්ච නිවරණසම්පසුත්තනති; සියා නිවරණසම්පසුත්තඤ්ච නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බං නිවරණසම්පසුත්තඤ්ච නො ච නිවරණනති, ඛම්මායතනං සියා නිවරණඤ්ච නිවරණසම්පසුත්තඤ්ච, සියා නිවරණසම්පසුත්තඤ්ච නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බං නිවරණඤ්ච නිවරණසම්පසුත්තනතිපි, නිවරණසම්පසුත්තඤ්ච නො ච නිවරණනති'පි.

දසායතනා නිවරණවිපසුත්තනිවරණීයා; ආයතනා සියා නිවරණ- විපසුත්තනිවරණීයා, සියා නිවරණවිපසුත්තනඅනිවරණීයා; සියා න චත්තබ්බං නිවරණවිපසුත්තනිවරණීයාති'පි නිවරණවිපසුත්තනඅනිවර-ණීයාති'පි.

250. එකාදසායතනා නො පරමාසා; ඛම්මායතනං සියා පරමාසො, සියා නො පරමාසො.

දසායතනා පරමට්ඨා, ආයතනා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා;

දසායතනා පරාමාසවිපසුත්තා; මනායතනං සියා පරාමාසසම්ප-සුත්තං, සියා පරාමාසවිපසුත්තං; ඛම්මායතනං සියා පරාමාසසම්පසුත්තං, සියා පරාමාසවිපසුත්තං, සියා න චත්තබ්බං පරාමාසසම්පසුත්තනතිපි පරාමාසවිපසුත්තනතිපි.

දසායතනා න චත්තබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමට්ඨාති, පරමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසා; මනායතනං න චත්තබ්බං පරාමාසො වෙච පරා-මට්ඨනති, සියා පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසො; සියා න චත්තබ්බං පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසොති; ඛම්මායතනං සියා පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨඤ්ච, සියා පරාමට්ඨඤ්ච නො ච පරාමාසො, සියා න චත්තබ්බං පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨනතිපි. පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසොතිපි.

දසායතනා පරාමාසවිපසුත්තපරාමට්ඨා; ආයතනා සියා පරාමාස-විපසුත්තපරාමට්ඨා, සියා පරාමාසවිපසුත්තඅපරාමට්ඨා; සියා න චත්තබ්බං පරාමාසවිපසුත්ත පරාමට්ඨාති'පි, පරාමාසවිපසුත්තඅපරා-මට්ඨාතිපි.

251. දසායතනා අනාරම්මණා; මනායතනං සාරම්මණං, ඛම්මායතනං සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං.

මනායතනං චිත්තං, එකාදසායතනා නො චිත්තා.

එකාදසායතනා අවෙතසිකා, ඛම්මායතනං සියා වෙතසිකං, සියා අවෙතසිකං.

දසායතනා චිත්තවිපසුත්තා; ඛම්මායතනං සියා චිත්තසම්පසුත්තං, සියා චිත්තවිපසුත්තං; මනායතනං න චත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පසුත්තනති පි චිත්තෙන විපසුත්තනති'පි;

දසායතනා චිත්තවිසංසට්ඨා, ඛම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨං, සියා චිත්තවිසංසට්ඨං, මනායතනං න චත්තබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨනති'පි චිත්තෙන විසංසට්ඨනති'පි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දශායතනයෝ නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තයි යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද නිවරණයි යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුතු ය. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොදනිවරණ ද වන්නේ ය. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොදනිවරණයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද නිවරණ ද වන්නේ ය. නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ය යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොදනිවරණයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයෝ නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය වෙති. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණ විප්‍රයුක්තනිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණියයි යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණියයි යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

250. එකොළොස් ආයතන කෙනෙක් පරාමාසයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය පරාමාස ද වන්නේ ය, නොද පරාමාස ද වන්නේ යි.

දශායතනයෝ පරාමාසට වන්නාහ. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් පරාමාසට ද වන්නාහ, අපරාමාසට ද වන්නාහු ය.

දශායතනයෝ පරාමාසවිප්‍රයුක්තයහ. මනායතනය පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. පරාමාසවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි. ධර්මායතනය පරාමාසසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමාසවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමාස සම්ප්‍රයුක්ත යි ද පරාමාසවිප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයෝ පරාමාස ද වුවාහු ම පරාමාසටහ යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාසට ද වුවාහු ම නොදපරාමර්ථ වෙති. මනායතනය පරාමර්ථ ද වූයේ ම පරාමාසටයෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය, පරාමාසට ද වූයේ ම නොදපරාමර්ථ ද වන්නේ ය, පරාමාසට ද වූයේ ම නොදපරාමර්ථයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය පරාමර්ථ ද වූයේ ම පරාමාසට ද වන්නේ ය, පරාමාසට ද වූයේ ම නොදපරාමර්ථ ද වන්නේ ය, පරාමර්ථ ද වූයේ ම පරාමාසටයෙක යි ද පරාමාසට ද වූයේ ම නොදපරාමර්ථ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයෝ පරාමර්ථවිප්‍රයුක්ත වූ පරාමාසටයෝ ය, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් පරාමර්ථවිප්‍රයුක්තපරාමාසට ද වන්නාහ, පරාමර්ථයුක්තඅපරාමාසට ද වන්නාහ, පරාමර්ථ විප්‍රයුක්ත වූ පරාමාසටහ යි ද පරාමර්ථවිප්‍රයුක්ත වූ අපරාමාසටහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

251. දශායතනයෝ අනාලම්භනයෝ ය. මනායතනය සාලම්භන ය. ධර්මායතනය සාලම්භන ද වන්නේ ය, අනාලම්භන ද වන්නේ යි.

මනායතනය චිත්ත යි. එකොළොස් ආයතනයෝ චිත්තයෝ නො වෙත්.

එකොළොස් ආයතනයෝ අවෙතසිකයෝ යි. ධර්මායතනය අවෙතසික ද වන්නේ ය, අවෙතසික ද වන්නේ යි.

දශායතනයෝ චිත්තවිප්‍රයුක්තයෝ ය. ධර්මායතනය චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. චිත්තවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි. මනායතනය චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද චිත්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුත්තේ යි.

දශායතනයෝ චිත්තය හා විසංසාණයහ. ධර්මායතනය චිත්තසංසාණට ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාණට ද වන්නේ ය. මනායතනය චිත්තය හා සංසාණ යි ද චිත්තය හා විසංසාණ යි ද නො කියයුත්තේ යි.

ජායතනා නො චිත්තසමුට්ඨානා, ජායතනා සියා චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

ඵකාදසායතනා නො චිත්තසහභූතො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසහභූ, සියා නො චිත්තසහභූ.

ඵකාදසායතනා නො චිත්තානුපරිචිතතීනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තානුපරිචිතතී, සියා නො චිත්තානුපරිචිතතී.

ඵකාදසායතනා නො චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානා, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානං.

ඵකාදසායතනා නො චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨාන සහභූතො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානසහභූ, සියා නො චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨාන-සහභූ.

ඵකාදසායතනා නො චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචිතතීනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචිතතී, සියා නො චිත්තසංඝට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචිතතී.

ජායතනා අජ්ඣිත්තකා, ජායතනා බාහිරා.

නවායතනා උපාදා, ආයතනා නො උපාදා, ධම්මායතනං සියා උපාදා සියා නො උපාදා.

පඤ්චායතනා උපාදින්නා, සද්දායතනං අනුපාදින්නං, ජායතනා සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා.

252. ඵකාදසායතනා නො උපාදානා, ධම්මායතනං සියා උපාදානං, සියා නො උපාදානං.

දසායතනා උපාදානියා, ආයතනා සියා උපාදානියා, සියා අනුපාදානියා.

දසායතනා උපාදානච්ඡප්පන්නා, ආයතනා සියා උපාදානච්ඡප්පන්නා, සියා උපාදානච්ඡප්පන්නා.

දසායතනා න චිත්තබ්බා උපාදානාවෙච්ච උපාදානියානී, උපාදානියා වෙච්ච නො ච උපාදානා, මනායතනං න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ඤව උපාදානියනතී, සියා උපාදානියං වෙච්ච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානියඤ්ඤව නො ච උපාදානනතී, ධම්මායතනං සියා උපාදානඤ්ඤව උපාදානියඤ්ඤව, සියා උපාදානියඤ්ඤව නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානං වෙච්ච උපාදානියනතී පි, උපාදානියඤ්ඤව නො ච උපාදානනතී'පි.

දසායතනා න චිත්තබ්බා උපාදානා වෙච්ච උපාදානච්ඡප්පන්නානී'පි, උපාදානච්ඡප්පන්නා වෙච්ච නො ච උපාදානානී'පි; මනායතනං න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ඤව උපාදානච්ඡප්පන්නනතී, සියා උපාදානච්ඡප්පන්නං වෙච්ච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානච්ඡප්පන්නඤ්ඤව නො ච උපාදානනතී; ධම්මායතනං සියා උපාදානඤ්ඤව උපාදාන ච්ඡප්පන්නඤ්ඤව, සියා උපාදාන ච්ඡප්පන්නඤ්ඤව නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ඤව උපාදානච්ඡප්පන්නනතී'පි, උපාදානච්ඡප්පන්නඤ්ඤව නො ච උපාදානනතී'පි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ආයතනයේ සඳහෙක් විත්තසමුත්ථාන නො වෙති. ආයතනයේ සඳහෙක් විත්තසමුත්ථාන ද වන්නාහ, විත්තසමුත්ථාන නොද වන්නාහු ය.

ඵකොළොස් ආයතනයේ විත්තසහභු නො වෙති. ධර්මායතනය විත්තසහභු ද වන්නේ ය, නො ද විත්තසහභු ද වන්නේ යි.

ඵකොළොස් ආයතනයේ විත්තය අනුව පවත්නාහු නො වෙති. ධර්මායතනය විත්තානුපරිවත්ති ද වන්නේ ය, නොද විත්තානුපරිවත්ති ද වන්නේ යි.

ඵකොළොස් ආයතනයේ විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයේ නො වෙති. ධර්මායතනය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ද වන්නේ ය, නොදවිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ද වන්නේ යි.

ඵකොළොස් ආයතනයේ විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභු නො වෙති. ධර්මායතනය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභු ද වන්නේ ය. නොදවිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභු ද වන්නේ යි.

ඵකොළොස් ආයතනයේ විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තීහු නො වෙති. ධර්මායතනය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය, නොද විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී ද වන්නේ යි.

ආයතනයේ සඳහෙක් ආද්ධ්‍යාත්මිකයෝ ය. ආයතනයේ සඳහෙක් ධාතීරයෝ යි.

ආයතනයේ නවඳහෙක් උපාද වෙති. ආයතනයේ දෙඳහෙක් උපාද නො වෙති. ධර්මායතනය උපාද ද වන්නේ ය, නො ද උපාද ද වන්නේ යි.

ආයතනයේ පස්ඳහෙක් උපාදීන්තයෝ ය. ශබ්දයතනය අනුපාදීන්ත ය, ආයතනයේ සඳහෙක් උපාදීන්ත ද වන්නාහ, අනුපාදීන්ත ද වන්නාහු ය.

252. ඵකොළොස් ආයතනයේ උපාද්‍යනයෝ නො වෙති. ධර්මායතනය උපාද්‍යන ද වන්නේ ය, නොද උපාද්‍යන ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ උපාද්‍යනය වෙති. ආයතනයේ දෙඳහෙක් උපාද්‍යනය ද වන්නාහ, අනුපාද්‍යනය ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ උපාද්‍යනවිප්‍රසුක්කයහ. ආයතනයේ දෙඳහෙක් උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නාහ, උපාද්‍යනවිප්‍රසුක්ක ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ උපාද්‍යන ද වූවාහු ම උපාද්‍යනයහ යි නො කියයුක්කාහ, උපාද්‍යනය ද වූ ම නොදඋපාද්‍යන වෙති. මනායතනය උපාද්‍යන ද වූයේ ම උපාද්‍යනය යි නො කියයුතු ය. උපාද්‍යනය ද වූයේ ම නො ද උපාද්‍යන ද වන්නේ ය. උපාද්‍යනය ද වූයේ ම නොද උපාද්‍යන යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය උපාද්‍යන ද වූයේ ම උපාද්‍යනය ද වන්නේ ය, උපාද්‍යනය ද වූයේ ම නොදඋපාද්‍යන ද වන්නේ ය. උපාද්‍යන ද වූයේ ම උපාද්‍යනය යි ද උපාද්‍යනය ද වූයේ ම නොදඋපාද්‍යන යි ද නො කියයුක්කේ යි.

දශායතනයේ උපාද්‍යන ද වූ ම උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්කයහ යි ද උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක වූ ම නොදඋපාද්‍යන යි ද නො කියයුක්කාහ. මනායතනය උපාද්‍යන ද වූයේ ම උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්කය යි නො කියයුක්කේ ය, උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද උපාද්‍යන ද වන්නේ ය, උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොදඋපාද්‍යන යි නො කියයුතු වන්නේ ය, ධර්මායතනය උපාද්‍යන ද වූයේ ම උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නේ ය, උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොද උපාද්‍යන ද වන්නේ ය, උපාද්‍යන ද වූයේ ම උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක යි ද උපාද්‍යනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නොදඋපාද්‍යන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දසායතනා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, ආයතනා සියා උපාදන-
විපසුත්තඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, සියා න
වත්තබ්බා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියානි'පි, උපාදනවිපසුත්තඅනුපා-
දනියානි'පි.

253. එකාදසායතනා නො කිලෙසා, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො,
සියා නො කිලෙසො.

දසායතනා සංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා සංකිලෙසිකා, සියා
අසංකිලෙසිකා.

දසායතනා අසංකිලිට්ඨා, ආයතනා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා
අසංකිලිට්ඨා;

දසායතනා කිලෙසවිපසුත්තා, ආයතනා සියා කිලෙසසම්පසුත්තා,
සියා කිලෙසවිපසුත්තා.

දසායතනා න වත්තබ්බා කිලෙසාචෙව සංකිලෙසිකා තී, සංකිලෙසිකා
චෙව නො ච කිලෙසා, මනායතනං න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව
සංකිලෙසිකනතී, සියා සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසො, සියා න
වත්තබ්බං සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසො තී; ධම්මායතනං සියා
කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච
කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකනතී'පි,
සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසොනි'පි.

දසායතනා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව සංකිලිට්ඨානිපි, සංකිලිට්ඨා
චෙව නො ච කිලෙසානි'පි; මනායතනං න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව
සංකිලිට්ඨනතී, සියා සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න
වත්තබ්බං සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසොති; ධම්මායතනං සියා
කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨං ච, සියා සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසො,
සියා න වත්තබ්බං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨනතී'පි, සංකිලිට්ඨං චෙව
නො ච කිලෙසො තී'පි.

දසායතනා න වත්තබ්බා කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පසුත්තානි'පි
කිලෙස සම්පසුත්තා චෙව නො ච කිලෙසානිපි; මනායතනං න වත්තබ්බං
කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පසුත්තනතී; සියා කිලෙසසම්පසුත්තං චෙව
නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං කිලෙසසම්පසුත්තං චෙව නො ච
කිලෙසො තී, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පසුත්තං ච,
සියා කිලෙසසම්පසුත්තං චෙව නො ච කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බං
කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පසුත්තනතී'පි කිලෙසසම්පසුත්තං චෙව නො ච
කිලෙසොනි'පි.

දසායතනා කිලෙසවිපසුත්තසංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා කිලෙස-
විපසුත්තසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපසුත්තඅසංකිලෙසිකා, සියා න
වත්තබ්බා කිලෙසවිපසුත්ත සංකිලෙසිකානි'පි, කිලෙස විපසුත්ත
අසංකිලෙසිකානි'පි.

254. දසායතනා න දසසතෙන පභාතබ්බා, ආයතනා සියා
දසසතෙන පභාතබ්බා, සියා න දසසතෙන පභාතබ්බා.

දසායතනා න භාවනාය පභාතබ්බා, ආයතනා සියා භාවනාය
පභාතබ්බා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බා.

දශායතනයේ උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදනියයේ වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදනිය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදනිය ද වන්නාහ, උපාදන විප්‍රසූක්තඋපාදනියහ යි ද උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදනියහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

253. එකොළොස් ආයතනයේ ක්ලෙශයේ නො වෙති. ධර්මායතනය ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ යි.

දශායතනයේ සංක්ලෙශිකයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංක්ලෙශික ද වන්නාහ, අසංක්ලෙශික ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අසංක්ලිෂ්ටයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ. අසංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ක්ලෙශ ද වුවාහු ම සංක්ලෙශික වෙති නො කිය යුත්තාහ, සංක්ලෙශික ද වුවාහු ම නොදක්ලෙශයේ වෙති. මනායතනය ක්ලෙශ ද වූයේ ම සංක්ලෙශිකයෙකු යි නො කියයුතු ය, සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය. සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොදක්ලෙශයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලෙශික ද වන්නේ ය, සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොදක්ලෙශ ද වන්නේ ය. ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලෙශික යි ද සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොදක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ක්ලෙශ ද වුවාහු ම සංක්ලිෂ්ටහ යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නොද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට ය යි නො කියයුතු ය, සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට ද වන්නේ ය, සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශ යෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නොද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ක්ලෙශ ද වුවාහු ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වුවාහු ම නොද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනායතනය ක්ලෙශ ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්තය යි නො කියයුතු ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මායතනය ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නොද ක්ලෙශයෙකු යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

දශායතනයේ ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසංක්ලෙශිකයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තඅසංක්ලෙශික ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසංක්ලෙශිකහ යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තඅසංක්ලෙශිකහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

254. දශායතනයේ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයේ නො වෙති. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නොද වන්නාහු ය.

දසායතනා න දස්සනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා දස්සනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා. සියා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා අවිතක්කා, ආයතනා සියා සවිතක්කා, සියා අවිතක්කා.

දසායතනා අවිචාරි, ආයතනා සියා සවිචාරි, සියා අවිචාරි;

දසායතනා අපපිඤ්ඤා, ආයතනා සියා සපපිඤ්ඤා, සියා අපපිඤ්ඤා;

දසායතනා න පිඤ්ඤායතනා, ආයතනා සියා පිඤ්ඤායතනා, සියා න පිඤ්ඤායතනා.

දසායතනා න සුඛසහගතා, ආයතනා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

දසායතනා න උපෙක්ඛාසහගතා, ආයතනා සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා;

දසායතනා කාමාවචරි, ආයතනා සියා කාමාවචරි, සියා න කාමාවචරි.

දසායතනා න රූපාවචරි, ආයතනා සියා රූපාවචරි, සියා න රූපාවචරි;

දසායතනා න අරූපාවචරි, ආයතනා සියා අරූපාවචරි, සියා න අරූපාවචරි;

දසායතනා පරියාපන්නා. ආයතනා සියා පරියාපන්නා, සියා අපරියාපන්නා;

දසායතනා අනියානිකා, ආයතනා සියා නියානිකා සියා අනියානිකා;

දසායතනා අනියතා, ආයතනා සියා නියතා, සියා අනියතා;

දසායතනා සඋත්තරි, ආයතනා සියා ස උත්තරා සියා අනුත්තරා,

දසායතනා අරණා, ආයතනා සියා සරණා, සියා අරණා'ති.

පඤ්ඤාපුට්ඨකං.

ආයතනවිගමො නිබ්බිතො

දශායතනයේ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදක නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදක ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදක නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේද ඇත්තාහු නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභේදක නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අවිතර්කයහ, ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සවිතර්කද වන්නාහ, අවිතර්කද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අවිචාරයහ. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අප්‍රීතිකයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සප්‍රීතික ද වන්නාහ, අප්‍රීතික ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ ප්‍රීතියහගතයෝ නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතියහගත නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ සුඛසහගත නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ කාමාවචරයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් කාමාවචර ද වන්නාහ, කාමාවචර නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ රූපාවචරයෝ නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් රූපාවචර ද වන්නාහ, රූපාවචර නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අරූපාවචරයෝ නො වෙයි. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අරූපාවචර ද වන්නාහ, අරූපාවචර නොද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ පයඨාපන්නයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් පයඨාපන්න ද වන්නාහ, අපයඨාපන්න ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනෙයඨාභිකයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් අනෙයඨාභික ද වන්නාහ, අනෙයඨාභික ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අනියතයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ සඋත්තරයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සඋත්තර ද වන්නාහ, අනුත්තර ද වන්නාහු ය.

දශායතනයේ අරණයෝ ය. ආයතනයේ දෙදෙනෙක් සරණයෝ ද වන්නාහ, අරණයෝ ද වන්නාහු ය යි.

පඤ්චසාවිජක යි.

ආයතනවිභාගය නිමි.

3. ධාතු විභවය

255. ඡධාතුයෝ: පථවිධාතු, ආපොධාතු, තෙජෝධාතු, වායෝධාතු, ආකාසධාතු, විශ්කූණධාතු.

256. තත්ථ කතමා පථවිධාතු: පථවිධාතු ආයං: අපථි අජ්ඣතතිකා, අපථි බාහිරා.

තත්ථ කතමා අජ්ඣතතිකා පථවිධාතු: යං අජ්ඣතනං පච්චතනං කක්කලං බරිගතං කක්කලතනං කක්කලභාවො අජ්ඣතනං උපාදින්නං, සෙය්‍යපීදං: කෙසා ලොමා නබ්බා දන්තා තවො මංසං නහාරා අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වක්කං හදයං යකනං කිලොමිකං පිහනං පපථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කාරිසං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි අජ්ඣතනං පච්චතනං කක්කලං බරිගතං කක්කලතනං කක්කලභාවො අජ්ඣතනං උපාදින්නං. අයං වුව්චති අජ්ඣතතිකා පථවිධාතු.

තත්ථ කතමා බාහිරා පථවිධාතු: යං බාහිරං කක්කලං බරිගතං කක්කලතනං කක්කලභාවො බහිඤා අනුපාදින්නං, සෙය්‍යපීදං: අයො ලොහං තිපු සිසං සජ්ඣු¹. මුත්තා මණි වෙථරියො සංඝො සිලා පචාලං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඝේකා මසාරගලං තිණං කට්ඨං සක්කරං කථලං භූමි පාසාණො පබ්බතො යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි බාහිරං කක්කලං බරිගතං කක්කලතනං කක්කලභාවො බහිඤා අනුපාදින්නං. අයං වුව්චති බාහිරා පථවිධාතු.

යා ච අජ්ඣතතිකා පථවිධාතු යා ච බාහිරා පථවිධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤතිචා අභිසංඛිට්ඨිචා අයං වුව්චති පථවිධාතු.

257. තත්ථ කතමා අපොධාතු: ආපොධාතු ආයං: අපථි අජ්ඣතතිකා අපථි බාහිරා.

තත්ථ කතමා අජ්ඣතතිකා ආපොධාතු: යං අජ්ඣතනං පච්චතනං ආපො ආපොගතං සෙනහො සෙනහගතං බක්ඛිනතනං රූපස්ස අජ්ඣතනං උපාදින්නං, සෙය්‍යපීදං: පිත්තං සෙමනං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා බෙලො සිංහානිකා ලසිකා මුත්තං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි අජ්ඣතනං පච්චතනං ආපො අපොගතං සෙනහො සෙනහගතං බක්ඛිනතනං රූපස්ස අජ්ඣතනං උපාදින්නං. අයං වුව්චති අජ්ඣතතිකා ආපොධාතු.

තත්ථ කතමා බාහිරා ආපොධාතු: යං බාහිරං ආපො අපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බක්ඛිනතනං රූපස්ස බහිඤා අනුපාදින්නං, සෙය්‍යපීදං: මූලරසො බක්ඛරසො තවරසො පත්තරසො පුප්ථරසො ඵලරසො, ඛිරං දඬි සප්පි නවතිතං තෙලං මධු ඵාණිතං භූමොති වා උදකානි අන්තප්‍රිකානි වා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි බාහිරං ආපො අපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං බක්ඛිනතනං රූපස්ස බහිඤා අනුපාදින්නං. අයං වුව්චති බාහිරා ආපොධාතු.

යා ච අජ්ඣතතිකා ආපොධාතු යා ච බාහිරා ආපොධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤතිචා අභිසංඛිට්ඨිචා, අයං වුව්චති ආපොධාතු.

1. සජ්ඣං - සිමු.

3. ධාතු විභාසය

255. ධාතුහු සඳහනෙකි : පඨවිධාතු ය, ආපොධාතු ය, තෙජොධාතු ය, වායොධාතු ය, ආකාශධාතු ය, විඤ්ඤාණධාතු යි.

256. එහි පඨවිධාතු කවර යත් : පෘථිවිධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි ආධ්‍යාත්මික පෘථිවිධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ (කමා කෙරෙහි පිහිටි) කර්කශ වූ පරුෂ වූ කර්කශභාවය ඇති කර්කශස්වභාව ඇති අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න (ශරීරස්ථ) වූ යම් කොටසෙක් ඇද්ද, ඒ මෙසේ ය : කෙස් ලොම් නිය දත් සිව් මස් නහර ඇට ඇටමිදුර වකුගඩු හදවත් අක්මා දලඬු බඩදිව පපුව පතුණු අතුණුබහන නො පැසුණු අහර පැසුණු අහර ය. අන්‍ය වූ ද අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ තද වූ රළු වූ තදබව ඇති තදසැහැවී ඇති අධ්‍යාත්ම වූ ශරීරස්ථ වූ යම් කොටසෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ආධ්‍යාත්මිකපෘථිවිධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිර වූ පෘථිවිධාතු කවර යත් : කර්කශ වූ රළු වූ රළුබව ඇති රළුසැහැවී ඇති බාහ්‍ය වූ අනුපාදින්න වූ යම් බාහිර කොටසෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : යකඩ ලොහො හෙළතුඹු කළුතුඹු රිදී මුතු මැණික් වෙරළමිණි සක් සල පබළු කහවන රත් රක්මිණි මැසිරිගල් තණ දඩුකඩ කැට කැබිලිති පොළෝ පහණ පවු ය, අන්‍ය වූ ද බාහිර වූ කර්කශ වූ රළු වූ කැකුළුවබව ගිව බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ යමක් හෝ ඇද්ද, මේ බාහිරපෘථිවිධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මිකපෘථිවිධාතුවකුත් වේ ද යම් බාහිරපෘථිවිධාතුවකුත් වේ ද එය එක් රැස් කොට හකුළුවා මේ පෘථිවිධාතු යි කියනු ලැබේ.

257. එහි ආපොධාතු කවර යත් : ආපොධාතු දෙකොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි අධ්‍යාත්මිකආපොධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහයෙක් ස්නෙහගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ භූතරූපයාගේ බන්ධනභාවයෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : පිත ය සෙම ය. සැරව ය ලෙහෙ ය සෝදිය ය මෙදස් ය කදුළු ය වුරුණුතෙල ය කෙළ ය. සොටු ය සඳමිදුලු ය මු ය, යළි අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහයෙක් ස්නෙහගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ රූපයාගේ බන්ධනත්වයෙක් වේ ද, මේ ආධ්‍යාත්මික ආපොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිර ආපොධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහයෙක් ස්නෙහගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න (ශරීරස්ථ නො වූ) රූපයාගේ බන්ධනත්වයෙක් වේ ද ඒ මෙසේ ය : මුල්රස ය කදරස ය පොතුරස ය පත්රස ය මල්රස ය පලරස ය, කිරි ය දිහි ය ගිනෙල් ය වෙබරු ය (තල ආදී) තෙල් ය මිනි ය පැණි ය භූමිස්ථ වූ හෝ ආකාශස්ථ වූ හෝ දිය ය, යළි අන්‍ය වූ ද බාහිර වූ යම් ආපයෙක් ආපොගතයෙක් ස්නෙහයෙක් ස්නෙහගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ රූපයාගේ බන්ධනත්වයෙක් වේ ද, මේ බාහිර ආපොධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මික අබිධාතුවකුත් යම් බාහිර අබිධාතුවකුත් වේ ද එය එක් රැස් කොට හකුළුවා මේ ආපොධාතු යි කියනු ලැබේ.

258. තත්ථ කතමා තෙජෝ ධාතු : තෙජෝධාතු ආයං : අපි අඤ්ඤානිකා, අපි බාහිරා.

තත්ථ කතමා අඤ්ඤානිකා තෙජෝ ධාතු : යං අඤ්ඤාතං පච්චතං තෙජෝ තෙජෝගතං උඝා උඝාගතං උසුමං උසුමගතං අඤ්ඤාතං උපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : යෙන ච සන්තප්පති යෙන ච ජරියති, යෙන ච පරිබ්‍රාහ්මි, යෙන ච අසිතපිතබාහිතසාහිතං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡති, යං චා පනඤ්ඤාමපි අපි අඤ්ඤාතං පච්චතං තෙජෝ තෙජෝගතං උඝා උඝාගතං උසුමං උසුමගතං අඤ්ඤාතං උපාදිතං, අයං වුවච්ඡි අඤ්ඤානිකා තෙජෝධාතු.

තත්ථ කතමා බාහිරා තෙජෝ ධාතු : යං බාහිරං තෙජෝ තෙජෝගතං උඝා උඝාගතං උසුමං උසුමගතං බිහිථා අනුපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : කට්ඨයති සකලිකයති¹ තිණයති ගොමයයති ථූසයති සබ්බකාරයති ඉන්ද්‍රියයති අනිසන්තාපො සුරියසන්තාපො කට්ඨසන්තිවයසන්තාපො තිණසන්තිවය සන්තාපො ඛඤ්ඤාසන්තිවයසන්තාපො භණ්ඩසන්තිවයසන්තාපො, යං චා පනඤ්ඤාමපි අපි බාහිරං තෙජෝ තෙජෝගතං උඝා උඝාගතං උසුමං උසුමගතං බිහිථා අනුපාදිතං, අයං වුවච්ඡි බාහිරා තෙජෝධාතු.

යා ච අඤ්ඤානිකා තෙජෝධාතු යා ච බාහිරා තෙජෝධාතු තදෙකඤ්ඤා අභිසංඝායති² අභිසංඛිපිති, අයං වුවච්ඡි තෙජෝධාතු.

259. තත්ථ කතමා වායොධාතු : වායොධාතුආයං : අපි අඤ්ඤානිකා, අපි බාහිරා.

තත්ථ කතමා අඤ්ඤානිකා වායොධාතු : යං අඤ්ඤාතං පච්චතං වායො වායොගතං ඵලිනිතතං රූපස්ස අඤ්ඤාතං උපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : උද්ධමිතමා වාතා, අධොගමා වාතා, කුච්ඡිතමා වාතා, කොට්ඨසයා³ වාතා, අභිමභිතානුසාරිනො වාතා, සන්තප්පතා, චුරකවාතා උප්පලකවාතා, අස්සාසො, පස්සාසො, ඉති චා යං චා පනඤ්ඤාමපි අපි අඤ්ඤාතං පච්චතං වායො වායොගතං ඵලිනිතතං රූපස්ස අඤ්ඤාතං උපාදිතං. අයං වුවච්ඡි අඤ්ඤානිකා වායොධාතු

තත්ථ කතමා බාහිරා වායොධාතු : යං බාහිරං වායො වායොගතං ඵලිනිතතං රූපස්ස බිහිථා අනුපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : පුරුච්ඡිමා වාතා පච්ඡිමා වාතා, උත්තරා වාතා, දක්ඛිණා වාතා, සරජා වාතා, අරජා වාතා, සිතා වාතා, උණ්ණා වාතා, පරිතා වාතා, අභිමතා වාතා, කාලවාතා, වෙරම්බවාතා⁴ පක්ඛවාතා සුපණ්ණවාතා තාලවණ්ටවාතා විඬුපතවාතා, යං චා පනඤ්ඤාමපි අපි බාහිරං වායො වායොගතං ඵලිනිතතං රූපස්ස බිහිථා අනුපාදිතං, අයං වුවච්ඡි බාහිරා වායො ධාතු.

260. තත්ථ කතමා ආකාශධාතු : ආකාශධාතු ආයං : අපි අඤ්ඤානිකා : අපි බාහිරා.

1. පලාලයති - මජ්ඣං.

2. කොට්ඨසයා - සිරිඉ. 2. වෙරම්බවාතා - සිරිඉ, මජ්ඣං.

258. එහි තෙජොධාතු කවර යත් : තෙජොධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි ආධ්‍යාත්මිකතෙජොධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උණුසුම් අයුරෙක් උණුසුම් බවෙක් බලවත් උණුසුමෙක් බලවත් උණුසුම් බවෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්නයෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : යම් තෙජස කින් තැවේ ද යමෙකින් දිරායේ ද යමෙකින් දූවේ ද වැළඳු පි කැරසවිදි දූය මැනැවින් පැසිටට යේ ද, යළි අන්‍ය වූ හෝ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් හුණුඅයුරෙක් හුණු බවෙක් උණුසුම් අයුරෙක් උණුසුම් බවෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න යෙක් වේ ද, මේ ආධ්‍යාත්මික වූ තෙජොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිර තෙජොධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උණු අයුරෙක් උණු බවෙක් උණුසුම් අයුරෙක් උණුසුම් බවෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න යෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : දර්ශිනී ය පතුරුශිනී ය තණශිනී ය ගොමවැට්ටිනී ය දහවියා ශිනී ය කසළශිනී ය සෙනශිනී ය ගිනිතැවුළි ය හිරුතැවුළි ය දඬුරැසෙහි තැවුළි ය තණ රැසෙහි තැවුළි ය ධාන්‍යරැසෙහි තැවුළි ය භාණ්ඩ රැසෙහි තැවුළි ය, තවද අන්‍ය වූත් බාහිර වූ තෙජසෙක් තෙජොගතයෙක් උස්මායෙක් උස්මාගතයෙක් උසුමයෙක් උසුමගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූයෙක් ඇද්ද, මේ බාහිරතෙජොධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මිකතෙජොධාතුවකුත් වේ ද යම් බාහිරතෙජොධාතුවකුත් වේ ද ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළුවා මේ තෙජොධාතු යි කියනු ලැබේ.

259. එහි වායොධාතු කවර යත් : වායොධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

එහි ආධ්‍යාත්මිකවායොධාතු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් වායුවෙක් වායොගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ රූපයාගේ පිරුණු බවෙක් වේ ද ඒ මෙසේ ය : උච්චාවච්චගව්‍යාන ය අධොගව්‍යාන ය කුසෙහි වූ වාත ය අතුණු තුළ වූ වාත ය අභපසගෙහි හැසිරෙන වාත ය (සදබහන් සිදින) ශස්ත්‍රකවාත ය (හදවන පළන) ක්ෂුරක වාත ය (හදමස් උසුරන) උත්පාටකවාත ය ආශ්වාස ය ප්‍රශ්වාස ය මෙසේ වූ හෝ යළි අන්‍ය වූ හෝ අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ වායුවෙක් වායොගතයෙක් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ රූපයාගේ යම් පිරුණු බවෙක් ඇද්ද, මේ අධ්‍යාත්මිකවායොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිරවායොධාතු කවර යත් : බාහිර වූ යම් වායුවෙක් වායොගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ රූපයාගේ පිරුණු බවෙක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : පෙරදිගින් හැමු වාත ය, පැළදිගින් හැමු වාත ය උතුරුදිගින් හැමු වාත ය දකුණුදිගින් හැමු වාත ය රජස් සහිත වාත ය රජස් රහිත වාත ය සිහිල් වාත ය හුණු වාත ය මද වාත ය සැබසුළඟ ය වැසිසුළඟ ය වෙරම්බවාත ය පියාපත්සුළඟ ය ගරුඩවාත ය තල්වැටසුළඟ ය චීර්නිසුළඟ ය යළි අන්‍ය වූ ද බාහිර වූ වායුවෙක් වායොගතයෙක් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ රූපයාගේ යම් පිරුණු බවෙක් හෝ ඇද්ද, මේ බාහිරවායොධාතු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මික වූ වායොධාතුවෙකුත් වේ ද යම් බාහිර වූ වායොධාතුවෙකුත් වේ ද ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළුවා මේ වායොධාතු යි කියනු ලැබේ.

260. එහි ආකාශධාතු කවර යත් : ආකාශධාතු දෙ කොටසෙකි : ආධ්‍යාත්මික වූයෙක් ඇත, බාහිර වූයෙක් ඇති.

තථ තතමා අජ්ඣතතිකා ආකාසවාහු : යං අජ්ඣතනං පච්චතනං ආකාසො ආකාසගතං අභං අභගතං විචරො විචරගතං, අසමුප්ප්ථං මංසලොභිතෙහි අජ්ඣතනං උපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : කණ්ණවර්දං නාසවර්දං මුඛදාරං යෙන ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං අජේඣාභරතී, යථ ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං සන්තිට්ඨතී, යෙන ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං අධොභාගං නිකම්භතී, යං චා පනඤ්ඤාපි අතී අජ්ඣතනං පච්චතනං ආකාසො ආකාසගතං අභං අභගතං විචරො විචරගතං අසමුප්ප්ථං මංසලොභිතෙහි අජ්ඣතනං උපාදිතං, අයං වුච්චති අජ්ඣතතිකා ආකාසවාහු.

තථ තතමා බාහිරා ආකාසවාහු, යං බාහිරං ආකාසො ආකාසගතං අභං අභගතං විචරො විචරගතං අසමුප්ප්ථං චතුරි මහාභූතෙහි බහිද්ධා අනුපාදිතං, අයං වුච්චති බාහිරා ආකාසවාහු.

යාච අජ්ඣතතිකා ආකාසවාහු යා ච බාහිරා ආකාසවාහු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඛිපිතා, අයං වුච්චති ආකාසවාහු.

261. තථ තතමා විඤ්ඤාණවාහු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණවාහු, සොත-විඤ්ඤාණවාහු, ඝාතවිඤ්ඤාණවාහු, ජීව්හාවිඤ්ඤාණවාහු, කායවිඤ්ඤාණවාහු, මනෝවිඤ්ඤාණවාහු, අයං වුච්චති විඤ්ඤාණවාහු.

ඉමා ඡබාහුයො

262. අපරාපි ඡ බාහුයො : සුඛවාහු, දුක්ඛවාහු, සොමනස්සවාහු, දොමනස්සවාහු, උපෙක්ඛාවාහු, අවිජ්ජාවාහු.

තථ තතමා සුඛවාහු : යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්ප්ප්ප්ථං සාතං සුඛං වේදයිතං කායසම්ප්ප්ප්ථං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුච්චති සුඛවාහු.

තථ තතමා දුක්ඛවාහු : යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ප්ප්ප්ප්ථං අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ප්ප්ප්ප්ථං අසාතං දුක්ඛං වේදනා, අයං වුච්චති දුක්ඛවාහු.

තථ තතමා සොමනස්සවාහු : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්ප්ප්ප්ථං සාතං සුඛං වේදයිතං චේතොසම්ප්ප්ප්ප්ථං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුච්චති සොමනස්සවාහු.

තථ තතමා දොමනස්සවාහු : යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුක්ඛං චේතොසම්ප්ප්ප්ප්ථං අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං චේතොසම්ප්ප්ප්ප්ථං අසාතං දුක්ඛං වේදනා, අයං වුච්චති දොමනස්සවාහු.

තථ තතමා උපෙක්ඛා බාහු : යං චේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතොසම්ප්ප්ප්ප්ථං අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං චේතොසම්ප්ප්ප්ප්ථං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං වුච්චති උපෙක්ඛාබාහු.

එහි ආධ්‍යාත්මිකආකාශයකු කවර යත් : අධ්‍යාත්ම වූ ප්‍රත්‍යාත්ම වූ යම් ආකාශයක් ආකාශගතයෙන් (නො ගැටෙන බැවින්) අසයෙන් අසගතයෙන් විවරයෙන් විවරගතයෙන් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ මස්ලෙහෙයින් නො පහස්නා ලද්දෙන් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : කන්දිගුරු ය නැහැයිගුරු ය මුවදෙර ය, යම් විවරයෙකින් අසිතපිතවායික සායිකය පරගල කෙරේ ද යම් තැනක අසිතපිතවායිකසායිකය රැස්ව සිටී ද යම් විවරයෙකින් අසිතපිතවායිකසායිකය අධොභාගයට නික්මේ ද යළි අන්‍ය වූ ද ආකාශයෙන් ආකාශගතයෙන් අසයෙන් අසගතයෙන් විවරයෙන් විවරගතයෙන් අධ්‍යාත්ම වූ උපාදින්න වූ මස්ලෙහෙයින් යම් නො පහස්නා ලද්දෙන් ඇද්ද, මේ ආධ්‍යාත්මිකආකාශයකු යි කියනු ලැබේ.

එහි බාහිරආකාශයකු කවර යත් : බාහිර වූ යම් ආකාශයෙන් ආකාශගතයෙන් අසයෙන් අසගතයෙන් විවරයෙන් විවරගතයෙන් බාහිර වූ අනුපාදින්න වූ සතරමභාග්‍යයන් විසින් නො පහස්නා ලද්දෙන් වේ ද, මේ බාහිරආකාශයකු යි කියනු ලැබේ.

යම් ආධ්‍යාත්මික වූ ආකාශයකුයෙකුත් වේ ද යම් බාහිර වූ ආකාශයකුයෙකුත් වේ ද ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හකුළුවා මේ ආකාශයකු යි කියනු ලැබේ.

261. එහි විඤ්ඤාණයකු කවර යත් : වක්ෂුර්විඤ්ඤාණය ය ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාණය ය ස්‍රාණවිඤ්ඤාණය ය ජිහ්වාවිඤ්ඤාණය ය කායවිඤ්ඤාණය ය මනෝවිඤ්ඤාණය යි. මේ විඤ්ඤාණයකු යි කියනු ලැබේ.

මේ මට්ටමක යි.

262. අන්‍ය වූ ද බාහුහු සදෙනෙකි : සුඛයකු ය, දුක්ඛයකු ය, සොමනස්සයකු ය, දෙමනස්සයකු ය, උපෙක්ඛායකු ය, අවිජ්ජායකු යි.

එහි සුඛයකු කවර යත් : යම් කායික වූ මිහිරෙන් කායික වූ සුඛයෙන් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් මිහිරි වූ සුඛ වූ වෙදයිතයෙන් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ සුඛයකු යි කියනු ලැබේ.

එහි දුඃඛයකු කවර යත් : යම් කායික වූ අමිහිරෙන් කායිකදුඃඛයෙන් කාපහසින් උපන් අමිහිරි වූ දුක් වූ වෙදයිතයෙන් කාපහසින් උපන් අමිහිරි වූ දුක් වූ වෙදනාවක් වේ ද මේ දුඃඛයකු යි කියනු ලැබේ.

එහි සොමනස්සයකු කවර යත් : යම් චෛතසික වූ මිහිරෙන් චෛතසික වූ සුඛයෙන් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වෙදයිතයෙන් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛ වෙදනාවක් වේ ද, මේ සොමනස්සයකු යි කියනු ලැබේ.

එහි දෙමනස්සයකු කවර යත් : යම් චෛතසික වූ අසාතයෙන් චෛතසික වූ දුඃඛයෙන් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වෙදයිතයෙන් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වෙදනාවක් වේ ද, මේ දෙමනස්සයකු යි කියනු ලැබේ.

එහි උපෙක්ඛායකු කවර යත් : යම් චෛතසික වූ නො මැ සාත වූ අසාත නො වූ චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුඛ වූ යම් වෙදයිතයෙන් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අදුක්ඛමසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ උපෙක්ඛායකු යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමා අවිජ්ජා ධාතු : යං අඤ්ඤාණං අදක්ඛනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසබ්බොධො අපථවිවේධො අසඬාහනා අපරිසොගාහනා අසමපෙක්ඛනා අපච්චවෙක්ඛනා අපච්චක්ඛකම්මං දුමමජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඤාදං මොහො පමොහො සමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසො අවිජ්ජාසොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිසුරිතානං අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොහො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාධාතු.

ඉමං ඡ ධාතුයො.

263. අපරාපි ඡධාතුයො : කාමධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විහිංසා ධාතු, නෙක්ඛම්මධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිහිංසාධාතු.

තත් කතමා කාමධාතු : කාමපටිසංයුතො තකෙකා විතකෙකා සංකපො අපානා ව්‍යාපානා චෙතසො අභිනිරූපනා මිච්ඡාසංකපො, අයං වුච්චති කාමධාතු, හෙට්ඨො අවිචිතියං පරිසන්තං කාමා උපරිතො පරතිමේතවසවතී දෙවෙ අනො කරිතා යං එතස්මි අනතරෙ එත්ථාවරා එත්ථ පරිසාපනා ඛනිධාතුආයතනා රූපා වේදනා සඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, අයං වුච්චති කාමධාතු.

තත් කතමා ව්‍යාපාද ධාතු : ව්‍යාපාදපටිසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - මිච්ඡාසංකපො, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදධාතු. දසස්ථ වා ආභාතවජ්ඣස්ථ චිත්තස්ස ආභාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරෝධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො චිත්තස්ස ව්‍යාපතී මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතං දෙසො දුස්සනා දුස්සිතතං ව්‍යාපතී ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතං විරෝධො පටිවිරෝධො වණ්ඤිකකං අසුරෝපො අනන්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති ව්‍යාපාදධාතු.

තත් කතමා විහිංසා ධාතු : විහිංසා පටිසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - මිච්ඡාසංකපො, අයං වුච්චති විහිංසාධාතු. ඉධෙකච්චො පාණිනා වා ලොභිඤ්ඤා වා දණ්ඨෙන වා සතේන වා රජ්ජයා වා අඤ්ඤා තරඤ්ඤාතරෙන වා සතෙත විහෙඨෙති, යා එවරූපා හෙඨනා විහෙඨනා හිංසනා විහිංසනා රොසනා විරොසනා පරූපඝාතො, අයං වුච්චති විහිංසාධාතු.

තත් කතමා නෙක්ඛම්මධාතු : නෙක්ඛම්මපටිසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - සම්මාසංකපො, අයං වුච්චති නෙක්ඛම්මධාතු. සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා නෙක්ඛම්මධාතු.

තත් කතමා අව්‍යාපාදධාතු : අව්‍යාපාදපටිසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - සම්මාසංකපො, අයං වුච්චති අව්‍යාපාදධාතු. යා සතෙතස්ස මෙතති මෙතතායනා මෙතතාසිතතං මෙතතා චෙතො විමුක්ඛති, අයං වුච්චති අව්‍යාපාදධාතු.

එහි අවිජ්ජාධාතු කවර යත් : යම් නො දැන්මෙන් නො දැක්මෙන් අනවබෝධයෙන් අනානුබෝධයෙන් අසම්බෝධයෙන් අප්‍රතිවේධයෙන් අසංග්‍රාහණයෙන් භාත්පසින් නො බැසැගැන්මෙන් සම ව නො බැලීමෙන් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නො කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමෙන් අපචිත්‍ර බවෙන් බාල බවෙන් අසමාග්ඤ්‍යයෙන් මොහයෙන් ප්‍රමොහයෙන් සම්මොහයෙන් අවිද්‍යායෙන් අවිද්‍යාඛ්‍යයෙන් අවිද්‍යායොගයෙන් අවිද්‍යානුශයෙන් අවිද්‍යාපරිපූර්ණයෙන් අවිද්‍යාපරිසයෙන් මොහ සංඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙන් වේ ද, මේ අවිද්‍යාධාතු යි කියනු ලැබේ.

මේ මධ්‍යානුසු යි.

263. අන්‍යා වූ ද ධාතුසු සදෙනෙකි : කාමධාතු ය, ව්‍යාපාදධාතු ය, චිහිංසාධාතු ය, නෙක්ඛම්මධාතු ය, අව්‍යාපාදධාතු ය, අචිහිංසාධාතු යි.

එහි කාමධාතු කවර යත් : කාමප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයෙන් විතර්කයෙන් සංකල්පයෙන් අර්පණයෙන් බලවත් අර්පණයෙන් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙන් මිථ්‍යාසංකල්පයෙන් වේ ද, මේ කාමධාතු යි කියනු ලැබේ. යටින් අවිචිතිය හිමි කොට මත්තෙහි පරනිර්මිතවශවර්තීදෙවියන් ඇතුළු කොට මෙඅකුරෙහි මෙහි බැසැගෙන සිටින මෙහි ඇතුළු වූ යම් ස්කන්ධධාතු ආයතන කෙනෙක් වෙන් ද, රූප-වේදනා-සංඤ-සංස්කාර-චිද්‍යායෙන් වේ ද, මේ කාමධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ව්‍යාපාදධාතු කවර යත් : ව්‍යාපාදප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයෙන් විතර්කයෙන් . . . මිථ්‍යාසංකල්පයෙන් වේ ද, මේ ව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ. දශආසාතවස්තුයෙහි හෝ චිත්තයාගේ ආසාතයෙන් ප්‍රතිසාතයෙන් ප්‍රතිසයෙන් ප්‍රතිවිරෝධයෙන් කොපයෙන් ප්‍රකොපයෙන් සම්ප්‍රකොපයෙන් දෙෂයෙන් ප්‍රදෙෂයෙන් සම්ප්‍රදෙෂයෙන් චිත්තයාගේ විපරිත බවෙන් චිත්තයාගේ ප්‍රදෙෂයෙන් ශ්‍රෝධයෙන් ශ්‍රෝධාකාරයෙන් ක්‍රුද්ධ බවෙන් ද්වේෂයෙන් ද්වේෂාකාරයෙන් ද්විෂ්ට බවෙන් විපරිතයෙන් විපරිතාකාරයෙන් විපයාසිස්ත බවෙන් විරෝධයෙන් ප්‍රතිවිරෝධයෙන් සැඬ බවෙන් අසුරොපයෙන් (නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙන්) චිත්තයාගේ නො සතුටු බවෙන් වේ ද, මේ ව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි චිහිංසාධාතු කවර යත් : චිහිංසාප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයෙන් විතර්කයෙන් . . . මිථ්‍යාසංකල්පයෙන් වේ ද, මේ චිහිංසාධාතු යි කියනු ලැබේ. මෙහි එකෙක් අතින් හෝ කැටින් හෝ දඩියෙන් හෝ සැතින් හෝ රැහැනින් හෝ එක්තරාත්තරයෙකින් හෝ සතුන් පෙළාද, මේ බදු වූ යම් පෙළීමෙන් වෙසෙසින් පෙළීමෙන් හිංසායෙන් විහිංසායෙන් ගැටීමෙන් වෙසෙසින් ගැටීමෙන් මෙරමාහට හිංසායෙන් වේ ද, මේ චිහිංසාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි නෙක්ඛම්මධාතු කවර යත් : නෛෂ්ත්‍රමාප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයෙන් විතර්කයෙන් . . . සමාත්සංකල්පයෙන් වේ ද, මේ නෙක්ඛම්මධාතු යි කියනු ලැබේ. සියලු ම කුශලධර්මයෝ නෙක්ඛම්මධාතු යි.

එහි අව්‍යාපාදධාතු කවර යත් : අව්‍යාපාදප්‍රතිසංයුක්ත වූ තර්කයෙන් විතර්කයෙන් . . . සමාත්සංකල්පයෙන් වේ ද, මේ අව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ. සත්ත්වයන් විෂයයෙහි යම් මෛත්‍රියක් මෙන් වඩන අසුරෙක් මෙන් වැඩු බවෙන් මෛත්‍රීචිත්තවිමුක්තියෙන් වේ ද, මේ අව්‍යාපාදධාතු යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තථ කතමා අවිහිංසාධාතු : අවිහිංසාපටිසංසුතෙතා තකෙකා විතකෙකා සංකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා චෙතසො අභිනිරෝපනා සම්මාසංකප්පො අයං වුච්චති අවිහිංසාධාතු. යා සතෙතස්ස කරුණා කරුණායනා කරුණාසිත්තතං කරුණාවෙතොවිච්ඡතී, අයං වුච්චති අවිහිංසාධාතු. ඉමා ඡ ඛාතුයො.

ඉති ඉමාති තීණී ඡකකාති, තදෙකඤ්ඤං අභිසංඝාදානිත්වා අභිසංඛිපිත්වා අට්ඨාරඝ ඛාතුයො භොනති.

සුත්තනනගාජනියං.

264 අට්ඨාරඝ ඛාතුයො : චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු, සොතධාතු, සද්දධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතු, ඝානධාතු, ගන්ධධාතු, ඝානවිඤ්ඤාණධාතු, ජීව්හාධාතු, රසධාතු, ජීව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු, ථොට්ඨබ්බධාතු, කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනෝධාතු, ධම්මධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු.

තථ කතමා චක්ඛුධාතු : යං චක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමො 'පෙසො. අයං වුච්චති චක්ඛුධාතු.

තථ කතමා රූපධාතු : යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය විණ්ණනිහා -පෙ- රූපධාතුපෙසා, අයං වුච්චති රූපධාතු.

තථ කතමා චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු : චක්ඛුඤ්ච පටිච්ච රූපෙ ච උප්පජ්ජති විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු. අයං වුච්චති චක්ඛුවිඤ්ඤාණධාතු.

තථ කතමා සොතධාතු : යං සොතං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමො 'පෙසො. අයං වුච්චති සොතධාතු.

තථ කතමා සද්දධාතු : යො සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදසානො සප්පට්ඨො -පෙ- සද්දධාතුපෙසා, අයං වුච්චති සද්දධාතු.

තථ කතමා සොතවිඤ්ඤාණධාතු : සොතඤ්ච පටිච්ච සද්දෙ ච උප්පජ්ජති විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා සොතවිඤ්ඤාණධාතු. අයං වුච්චති සොතවිඤ්ඤාණධාතු.

තථ කතමා ඝානධාතු : යං ඝානං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදො - පෙ - සුඤ්ඤා ගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ඝානධාතු.

තථ කතමා ගන්ධධාතු : යො ගන්ධො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය අනිදසානො සප්පට්ඨො -පෙ- ගන්ධධාතු 'පෙසා. අයං වුච්චති ගන්ධධාතු.

තථ කතමා ඝානවිඤ්ඤාණධාතු : ඝානඤ්ච පටිච්ච ගන්ධෙ ච උප්පජ්ජති විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා ඝානවිඤ්ඤාණධාතු, අයං වුච්චති ඝානවිඤ්ඤාණධාතු.

එහි අවිභිසාධාතූ කවර යන් : අවිභිසාප්තියානුකූල වූ තර්කයෙන් විතර්කයෙන් සංකල්පයෙන් අර්ථයෙන් වාර්ථයෙන් (අරමුණෙන්) සිත පිහිටුවීමෙන් සමාන සංකල්පයක් වේ ද, මේ අවිභිසාධාතූ යි කියනු ලැබේ. සත්ත්වයන් විෂයයෙහි යම් කරුණායෙන් කරුණාදියුරෙන් කරුණා ඇති බවෙන් කරුණාවිත්තවිමුක්තියෙන් වේ ද, මේ අවිභිසාධාතූ යි කියනු ලැබේ.

මේ ඡේදයෙහි යි.

මෙසේ මේ තුන් ඡේදයෝ ය, ඒ සියල්ල එක්ධස් කොට හතුවවා අටළොස් ධාතුහු වෙත්.

සූත්‍රාන්තරාස්තිය යි.

264. අටළොස් ධාතු කෙනෙකි : වක්ඛ්‍යාතූ ය, රූපධාතු ය, වක්ඛ්‍යවිඤ්ඤාණධාතු ය සොතධාතු ය, සද්දධාතු ය, සොතවිඤ්ඤාණධාතු ය, ඝාතධාතු ය, ගන්ධධාතු ය, ඝාතවිඤ්ඤාණධාතු ය, ජීවිතධාතු ය, රසධාතු ය, ජීවිතවිඤ්ඤාණධාතු ය, කායධාතු ය, ඵොට්ඨංගධාතු ය, කායවිඤ්ඤාණධාතු ය, මනෝධාතු ය, ධම්මධාතු ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු යි.

එහි වක්ඛ්‍යාතූ කවර යන් : යම් ඇසෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ . . . තෙල භූතාග්‍රාම නමුණු වේ. මේ වක්ඛ්‍යාතූ යි කියනු ලැබේ.

එහි රූපධාතු කවර යන් : යම් රූපයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසටහන වූයේ . . . තෙල රූපධාතු නමුණු වේ. මේ රූපධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි වක්ඛ්‍යවිඤ්ඤාණධාතු කවර යන් : ඇස ද රූප ද නිසා චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් (පණ්ඩර වූ) භවාංග සිතෙන්, මනසෙන් මනා සංඛ්‍යාත වූ මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤනයෙන් විඤනස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ වක්ඛ්‍යවිඤ්ඤාණධාතුයෙන් උපදී ද, මේ වක්ඛ්‍යවිඤ්ඤාණධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සොතධාතු කවර යන් : යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාද රූපය වූයේ . . . තෙල භූතාග්‍රාම නමුණු වේ. මේ සොතධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සද්දධාතු කවර යන් : යම් ශබ්දයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තිය වූ . . . තෙල සද්දධාතු නමුණු වේ. මේ සද්දධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි සොතවිඤ්ඤාණධාතු කවර යන් : කන ද ශබ්දය ද නිසා චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් (පණ්ඩර වූ) භවාංග සිතෙන්, මනසෙන් මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤනයෙන් විඤනස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤාණධාතුයෙන් උපදී ද, මේ සොතවිඤ්ඤාණධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ඝාතධාතු කවර යන් : යම් නැහැයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදයෙන් වේ ද . . . තෙල භූතාග්‍රාම නමුණු වේ. මේ ඝාතධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ගන්ධධාතු කවර යන් : යම් ගන්ධයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශනසප්තිය වූ . . . තෙල ගන්ධධාතු නමුණු වේ. මේ ගන්ධධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ඝාතවිඤ්ඤාණධාතු කවර යන් : නැහැය ද ගන්ධය ද නිසා සිතෙන් මනසෙන් මානසයෙන්, සිතෙන් භවාංග සිතෙන්, මනසෙන් මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤනයෙන් විඤනස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ භූතවිඤ්ඤාණධාතුයෙන් උපදී ද, මේ ඝාතවිඤ්ඤාණධාතු යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත කතමා ජිව්‍යාධාතු : යා ජිව්‍යා චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ-පෙ-සුඤ්ඤාගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ජිව්‍යාධාතු.

තත්ත කතමා රසධාතු : යො රසො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො-පෙ-රසධාතු පෙසා, අයං වුච්චති රසධාතු.

තත්ත කතමා ජිව්‍යාවිඤ්ඤාණධාතු : ජිව්‍යාඤ්ඤා පටිච්ච රසෙ ච උපපජ්ජති චිත්තං-මනො මානසං හදයං පණ්ණිරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා ජිව්‍යාවිඤ්ඤාණධාතු, අයං වුච්චති ජිව්‍යාවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ත කතමා කායධාතු : යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ-පෙ-සුඤ්ඤාගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති කායධාතු.

තත්ත කතමා ථොට්ඨබ්බධාතු : පඨවිධාතු-පෙ-ථොට්ඨබ්බධාතු පෙසා, අයං වුච්චති ථොට්ඨබ්බධාතු.

තත්ත කතමා කායවිඤ්ඤාණධාතු : කායඤ්ඤා පටිච්ච ථොට්ඨබ්බෙ ච උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ණිරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, අයං වුච්චති කායවිඤ්ඤාණධාතු.

තත්ත කතමා මනොධාතු : චිත්තවිඤ්ඤාණධාතුයා උපපජ්ජති නිරුභ්බිසමනනතර උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ණිරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනොධාතු, සොතවිඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-ඝාතවිඤ්ඤාණධාතුයා-පෙ-ජිව්‍යා-විඤ්ඤාණධාතුයා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණධාතුයා උපපජ්ජති නිරුභ්බිසමනනතර උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ණිරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනොධාතු, සබ්බධමෙමසු වා පන පඨමසමනනාභාරෙ උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ණිරං මනො මනාසතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනොධාතු, අයං වුච්චති මනොධාතු.

තත්ත කතමා ධම්මධාතු : වෙදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො, සංඛාරකකිකො, යං ව රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං ධම්මායතනපරියාපනං අසංඛිතා ච ධාතු.

තත්ත කතමො වෙදනාකකිකො : එකච්චිධෙන වෙදනාකකිකො, එස්සසම්පසුතෙනා,

දුච්චිධෙන වෙදනාකකිකො : අභි සහෙතුකො, අභි අහෙතුකො,

තිච්චිධෙන වෙදනාකකිකො : අභි කුසලො, අභි අකුසලො අභි අව්‍යාකතො-පෙ-එවං දසච්චිධෙන වෙදනාකකිකො-පෙ-එවං ඛුච්චිධෙන වෙදනාකකිකො, අයං වුච්චති වෙදනාකකිකො.

තත්ත කතමො සඤ්ඤාකකිකො : එකච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො, එස්සසම්පසුතෙනා.

දුච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො : අභි සහෙතුකො, අභි අහෙතුකො,

තිච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො-අභි කුසලො අභි අකුසලො අභි අව්‍යාකතො-පෙ-එවං දසච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො-පෙ-එවං ඛුච්චිධෙන සඤ්ඤාකකිකො. අයං වුච්චති සඤ්ඤාකකිකො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි ජීවිතාධාතු කවර යත් : යම් දිවෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදයෙන් වේ ද . . . තෙල භූතාග්‍රාම නමුණු වේ. මේ ජීවිතාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි රසධාතු කවර යත් : යම් රසයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තස් වූ . . . තෙල රසධාතු නමුණු වේ. මේ රසධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ජීවිතාවිඤ්ඤාධාතු කවර යත් : දිව ද රස ද නිසා චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් භවාංගසිතෙන්, මනසෙන් මන සංඛ්‍යාත මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤ්ඤායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ ජීවිතාවිඤ්ඤාධාතුයෙන් උපදී ද, මේ ජීවිතාවිඤ්ඤාධාතු කියනු ලැබේ.

එහි කායධාතු කවර යත් : යම් කයෙන් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදයෙන් වේ ද . . . තෙල භූතාග්‍රාම නමුණු වේ. මේ කායධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ථොට්ඨබ්බධාතු කවර යත් : පෘථිවිධාතු . . . තෙල ථොට්ඨබ්බධාතු නමුණු වේ. මේ ථොට්ඨබ්බධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි කායවිඤ්ඤාධාතු කවර යත් : කය ද ස්පර්ශය ද නිසා චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් භවාංගසිතෙන් මනසෙන් මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤ්ඤායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤාධාතුයෙන් උපදී ද, මේ කායවිඤ්ඤාධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි මනොධාතු කවර යත් : වස්ත්‍රවිඤ්ඤාධාතු ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් භවාංග සිතෙන් මනසෙන් මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤ්ඤායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධයෙන් තදනුරූප මනොවිඤ්ඤාධාතුයෙන් උපදී ද, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාධාතු . . . ස්පර්ශවිඤ්ඤාධාතු . . . ජීවිතාවිඤ්ඤාධාතු . . . කායවිඤ්ඤාධාතු ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් භවාංග සිතෙන් මනසෙන් මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤ්ඤායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ මනොධාතුයෙන් (උපදී ද) යළි සියලු දහමුත් හෝ උපදනා කල්හි ප්‍රථම සමන්තාහාරය වූ චිත්තයෙන් මනසෙන් මානසයෙන් සිතෙන් භවාංග සිතෙන්, මනසෙන් මනායතනයෙන් මනින්ද්‍රියයෙන් විඤ්ඤායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධයෙන් තදනුරූප වූ මනොධාතු යෙන් උපදී ද, මේ මනොධාතු යි කියනු ලැබේ.

එහි ධම්මධාතු කවර යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඥස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපයඝාපන්න වූ යම් රූපයකුත් වේ ද, අසංඛතධාතුව ද යි.

එහි වේදනාස්කන්ධය කවර යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුකයෙන් ඇත, අහෙතුකයෙන් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් වේදනාස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙන් ඇත, අකුශල වූයෙන් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙන් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් වේදනාස්කන්ධය වේ. මේ වේදනාස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

එහි සංඥස්කන්ධය කවර යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : සහෙතුකයෙන් ඇත, අහෙතුකයෙන් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් සංඥස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙන් ඇත, අකුශල වූයෙන් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙන් ඇති. . . මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් සංඥස්කන්ධය වේ. මේ සංඥස්කන්ධ යි කියනු ලැබේ.

තත්ත කතමො සංඛාරකකිකො : එකවිධෙන සංඛාරකකිකො විතත සමපසුනෙනා,

ද්විධෙන සංඛාරකකිකො : අපච්ඡි හෙතු අපච්ඡි න හෙතු,

තිවිධෙන සංඛාරකකිකො : අපච්ඡි කුසලො අපච්ඡි අකුසලො අපච්ඡි අව්‍යාකතො -පෙ- එවිං. දසවිධෙන සංඛාරකකිකො -පෙ- එවිං. බහු-විධෙන සංඛාරකකිකො. අයං චූළචිති සංඛාරකකිකො.

තත්ත කතමං රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං ධම්මාසත්තපට්ඨාපනනං : ඉප්පිත්ථිකං-පෙ-කබලිංකාරෙ අභාරෙ. ඉදං චූළචිති රූපං අනිදස්සනං අප්පට්ඨං ධම්මාසත්තපට්ඨාපනනං.

තත්ත කතමා අසංඛිතා බාහු : රුහකකියො දෙසකකියො මොහකකියො. අයං චූළචිති අසංඛිතා බාහු. අයං චූළචිති ධම්මබාහු.

තත්ත කතමා මනෝවිඤ්ඤාණබාහු : චක්ඛුවිඤ්ඤාණබාහුයා උප්පජ්ඣා නිරුද්ධසමනන්තර උප්පජ්ඣා මනෝබාහු, මනෝබාහුයා'පි උප්පජ්ඣා නිරුද්ධසමනන්තර උප්පජ්ඣා විතතං මනෝ මානසං, හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතනං මනිත්ථිකං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණබාහු, සොතවිඤ්ඤාණබාහුයා-පෙ-ඝානවිඤ්ඤාණබාහුයා-පෙ-ජීව්හා විඤ්ඤාණබාහුයා-පෙ-කායවිඤ්ඤාණබාහුයා උප්පජ්ඣා නිරුද්ධ සමනන්තර උප්පජ්ඣා මනෝබාහු, මනෝබාහුයා'පි උප්පජ්ඣා නිරුද්ධ සමනන්තර උප්පජ්ඣා විතතං මනෝ මානසං-පෙ-තජ්ජා මනෝ-විඤ්ඤාණබාහු' මනසුච්ඡා පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ඣා විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතනං මනිත්ථිකං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණබාහු, අයං චූළචිති මනෝ-විඤ්ඤාණබාහු.

අභිධම්මසංස්ථාපනියං.

265. අව්‍යාකතා බාහුයො, චක්ඛුබාහු, රූපබාහු, චක්ඛුවිඤ්ඤාණබාහු, සොතබාහු, සද්දබාහු, සොතවිඤ්ඤාණබාහු, ඝානබාහු, ගක්ඛුබාහු, ඝානවිඤ්ඤාණබාහු, ජීව්හාබාහු, රසබාහු, ජීව්හාවිඤ්ඤාණබාහු, කායබාහු ඓද්ධිබ්බබාහු, කායවිඤ්ඤාණබාහු, මනෝබාහු, ධම්මබාහු, මනෝ-විඤ්ඤාණබාහු.

266. අව්‍යාකතනං බාහුනං කති කුසලා කති අකුසලා කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා කති අරණා :

සොළස බාහුයො අව්‍යාකතා, දෙච බාහුයො සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි සංස්කාරස්කන්ධය කවර යත් : එක් ප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : විත්තය හා සම්ප්‍රසක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : හෙතු වූයෙක් ඇත, හෙතු නො වූයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයකින් සංස්කාරස්කන්ධය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. . . . මෙසේ ද්විප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. . . . මෙසේ ත්‍රිප්‍රකාරයෙන් සංස්කාරස්කන්ධය වේ. මේ සංස්කාරස්කන්ධය කියනු ලැබේ.

එහි අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපයථාපන්න වූ රූපය කවර යත් : ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය ය . . . කවලිකාරාහාර යි. මේ අනිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපයථාපන්න වූ රූපය යි කියනු ලැබේ.

එහි අසංඛ්‍යාතධාතූ කවර යත් : රාගක්ෂය ය, දෛශ්‍යක්ෂය ය, මොහක්ෂය යි. මේ අසංඛ්‍යාතධාතූ යි කියනු ලැබේ. මේ ධම්මධාතූ යි කියනු ලැබේ.

එහි මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ කවර යත් : වක්ඡුර්විඤ්ඤාණධාතූ ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව මනෝධාතූව උපදී. මනෝධාතූ ද ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව (යම්) විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤ්ඤාණයෙක් විඤ්ඤාණස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ වෙක් උපදී ද, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාණධාතූ . . . ස්පර්ශවිඤ්ඤාණධාතූ . . . ජිහ්වාවිඤ්ඤාණධාතූ . . . කායවිඤ්ඤාණධාතූ . . . ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව මනෝධාතූව උපදී, මනෝධාතූ ද ඉපිද නිරුද්ධ වූවහුට සමනන්තර ව (යම්) විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝ විඤ්ඤාණධාතූවෙක් (උපදී ද) මනස ද ධර්මයන් ද නිසා (යම්) විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාංග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤ්ඤාණයෙක් විඤ්ඤාණස්කන්ධයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාණධාතූයෙක් උපදී ද, මේ මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාෂණය යි.

265. ධාතූහු අටළොස් දෙනෙකි : වක්ඛුධාතූ ය, රූපධාතූ ය, වක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතූ යොගධාතූ ය, සද්දධාතූ ය, යොගච්ඤ්ඤාණධාතූ ය, ඝාතධාතූ ය ගන්ධධාතූ ය, ඝාතච්ඤ්ඤාණධාතූ ය, ජීවිහාධාතූ ය, රසධාතූ ය, ජීවිහාච්ඤ්ඤාණධාතූ ය, කායධාතූ ය, ථොට්ඨබ්බධාතූ, කායච්ඤ්ඤාණධාතූ ය, මනෝධාතූ ය, ධම්මධාතූ ය, මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ යි.

266. අටළොස් ධාතූන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක්ද අකුශලයෝ කෙතෙක්ද අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක්ද . . . සරණයෝ කෙතෙක්ද අරණයෝ කෙතෙක්ද යත් :

යොළොස් ධාතූ කෙතෙක් අව්‍යාකෘතයහ, ධාතූහු දෙදෙනෙක් කුශල වන්නාහ, අකුශල වන්නාහ, අව්‍යාකෘත වන්නාහ ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දස බාහුයො න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සමපයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තාති'පි අදුක්ඛමිසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තාති'පි. පඤ්චබාහුයො අදුක්ඛමිසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා. කායවිඤ්ඤාණබාහු සියා සුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා. මනෝවිඤ්ඤාණබාහු සියා සුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා, සියා අදුක්ඛමිසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා. ධම්මබාහු සියා සුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තා, සියා අදුක්ඛමිසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා. සියා න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සමපයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තාති'පි අදුක්ඛමිසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තාති'පි.

දස බාහුයො නෙව විපාකන විපාකධම්මධම්මා, පඤ්ච බාහුයො විපාකා, මනෝබාහු සියා විපාකා සියා නෙව විපාකන විපාකධම්මධම්මා. ඥේ බාහුයො සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මා.

දස බාහුයො උපාදිනනුපාදනියා, සද්ධබාහු අනුපාදිනනුපාදනියා, පඤ්ච බාහුයො සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, ඥේ බාහුයො සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා.

සොලස බාහුයො අත්ඛිතිලිථි සඛිතිලෙසිකා, ඥේ බාහුයො සියා සංකිලිථි සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිථි සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිථි අසංකිලෙසිකා.

පණ්ණරස බාහුයො අවිතක්ක අවිචාර. මනෝබාහු සවිතක්ක සවිචාර. මනෝවිඤ්ඤාණබාහු සියා සවිතක්ක සවිචාර, සියා අවිතක්ක සවිචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාර. ධම්මබාහු සියා සවිතක්ක සවිචාර, සියා අවිතක්ක සවිචාරමත්තා, සියා අවිතක්ක අවිචාර, සියා න චත්තබ්බා සවිතක්ක සවිචාරති'පි අවිතක්ක සවිචාරමත්තාති'පි අවිතක්ක අවිචාරති'පි.

දස බාහුයො න චත්තබ්බා පිතීසහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙක්ඛා සහගතාති'පි. පඤ්චබාහුයො උපෙක්ඛා සහගතා. කායවිඤ්ඤාණබාහු න පිතීසහගතා, සියා සුඛසහගතා, න උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න චත්තබ්බා සුඛසහගතාති. ඥේ බාහුයො සියා පිතීසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා, සියා න චත්තබ්බා පිතීසහගතාති'පි සුඛසහගතාති'පි උපෙක්ඛා සහගතාති'පි.

සොලස බාහුයො නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා. ඥේ බාහුයො සියා දස්සනෙන පභාතබ්බා, සියා භාවනාය පභාතබ්බා සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

සොලස බාහුයො නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බාහෙතුකා. ඥේ බාහුයො සියා දස්සනෙන පභාතබ්බාහෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බාහෙතුකා, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බාහෙතුකා.

සොලස බාහුයො නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො. ඥේ බාහුයො සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සොලස බාහුයො නෙව සෙධා නාසෙධා. ඥේ බාහුයො සියා සෙධා, සියා අසෙධා, සියා නෙව සෙධා නාසෙධා.

දශධාතූ කෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා යි ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා යි ද නො කියුනු වන්නාහ. ධාතුහු පස් දෙනෙක් උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා. කායවිඤ්ඤාධාතුව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය. ධර්මධාතුව සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වන්නේ ය, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියුනු වන්නේ ය.

දශධාතූ කෙනෙක් නො මැ විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්මයහ. ධාතුහු පස් දෙනෙක් විපාකයහ. මනෝධාතූ විපාක වන්නේ ය, නො මැ විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්ම වන්නේ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් විපාක වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම වන්නාහ, නො මැ විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්ම වන්නාහ ය.

දශධාතූ කෙනෙක් උපාදින්නොපාදනීයහ. ශබ්දධාතුව අනුපාදින්නොපාදනීය ය. ධාතුහු පස් දෙනෙක් උපාදින්නොපාදනීය වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනීය වන්නාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් උපාදින්නොපාදනීය වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනීය වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනීය වන්නාහ ය.

සොළොස් ධාතුහු අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශිකයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට සංක්ලේශික වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික වන්නාහ ය.

පසළොස් ධාතු කෙනෙක් අවිතර්කඅවිචාරයහ. මනෝධාතුව සවිතර්කසවිචාර ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සවිතර්කසවිචාර වන්නේ ය, අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර වන්නේ ය, අවිතර්කඅවිචාර වන්නේ ය. ධර්මධාතුව සවිතර්කසවිචාර වන්නේ ය, අවිතර්කවිචාර මාත්‍ර වන්නේ ය, අවිතර්කඅවිචාර වන්නේ ය, සවිතර්කසවිචාර යි ද අවිතර්කවිචාරමාත්‍ර යි ද අවිතර්කඅවිචාර යි ද නො කියුනු වන්නේ ය.

දශධාතූහු ප්‍රීතියහගතහ යි ද සුඛසහගතහ යි ද උපෙක්ෂාසහගතහ යි ද නො කියුනු වන්නාහ. ධාතුහු පස් දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගතයහ. කායවිඤ්ඤාධාතුව ප්‍රීතියහගත නො වෙයි, සුඛසහගත වන්නේ ය, උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි, සුඛසහගත යි නො කියුනු වන්නේ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත වන්නාහ, සුඛසහගත වන්නාහ, උපෙක්ෂා සහගත වන්නාහ, ප්‍රීතියහගත යි ද සුඛසහගත යි ද උපෙක්ෂාසහගත යි ද නො කියුනු වන්නාහ ය.

සොළොස් ධාතුහු නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වන්නාහ ය.

සොළොස් ධාතුහු නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක වන්නාහ, නො මැ දර්ශනයෙන් නොද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක වන්නාහ ය.

සොළොස් ධාතුහු නො ම ආවයගාමී වූ නො ද අපවයගාමී වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ආවයගාමී වන්නාහ, අපවයගාමී වන්නාහ, නො මැ ආවයගාමී වූ නොද අපවයගාමී වන්නාහ ය.

සොළොස් ධාතුහු නො මැ අශෝක වූ නොද අශෝකයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් අශෝක වන්නාහ, අශෝකයහ වන්නාහ, නො මැ අශෝක නොද අශෝකයහ වන්නාහ ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සොළස බාහුයො පරිත්තා. ද්වෙ බාහුයො සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අප්පමාණා.

දස බාහුයො අනාරම්භා. ඡ බාහුයො පරිත්තාරම්භා. ද්වෙ බාහුයො සියා පරිත්තාරම්භා, සියා මහග්ගතාරම්භා, සියා අප්පමාණාරම්භා. සියා න චත්තබ්බා. පරිත්තාරම්භාති'පි මහග්ගතාරම්භාති'පි අප්පමාණාරම්භාති'පි.

සොළස බාහුයො මජ්ඣමා. ද්වෙ බාහුයො සියා භිනා, සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා.

සොළස බාහුයො අනියතා. ද්වෙ බාහුයො සියා මිච්ඡත්තනියතා, සියා සම්මත්තනියතා, සියා අනියතා.

දස බාහුයො අනාරම්භා. ඡ බාහුයො න චත්තබ්බා මග්ගාරම්භා-ති'පි මග්ගභෙදානාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි. ද්වෙ බාහුයො සියා මග්ගාරම්භා, සියා මග්ගභෙදානා, සියා මග්ගාධිපතීනො. සියා න චත්තබ්බා මග්ගාරම්භාති'පි මග්ගභෙදානාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි.

දස බාහුයො සියා උප්පත්තා, සියා උප්පාදිනො, සියා න චත්තබ්බා අනුප්පත්තාති. සංගුබාහු සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා න චත්තබ්බා උප්පාදිතීති. ඡ බාහුයො සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා' සියා උප්පාදිනො. ධම්මබාහු සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, සියා උප්පාදිතී, සියා න චත්තබ්බා උප්පත්තාති'පි අනුප්පත්තාති'පි උප්පාදිතීති'පි.

සත්තරස බාහුයො සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා. ධම්මබාහු සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා න චත්තබ්බා අතීතාති'පි අනාගතාති'පි පච්චුප්පත්තාති'පි.

දස බාහුයො අනාරම්භා. ඡ බාහුයො පච්චුප්පත්තාරම්භා. ද්වෙ බාහුයො සියා අතීතාරම්භා, සියා අනාගතාරම්භා, සියා පච්චුප්පත්තාරම්භා, සියා න චත්තබ්බා අතීතාරම්භාති'පි අනාගතාරම්භාති'පි, පච්චුප්පත්තාරම්භාති'පි.

සියා අජ්ඣත්තා, සියා බග්ගිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣත්තබග්ගිඤ්ඤා.

දස බාහුයො අනාරම්භා. ඡ බාහුයො සියා අජ්ඣත්තාරම්භා, සියා බග්ගිඤ්ඤාරම්භා, සියා අජ්ඣත්තබග්ගිඤ්ඤාරම්භා. ද්වෙ බාහුයො සියා අජ්ඣත්තාරම්භා, සියා බග්ගිඤ්ඤාරම්භා, සියා අජ්ඣත්තබග්ගිඤ්ඤාරම්භා, සියා න චත්තබ්බා අජ්ඣත්තාරම්භාති'පි බග්ගිඤ්ඤාරම්භාති'පි අජ්ඣත්තබග්ගිඤ්ඤාරම්භාති'පි.

රූපබාහු සතිදස්සනසප්පට්ඨා. නම් බාහුයො අතිදස්සන සප්පට්ඨා. අවිච්ඡි බාහුයො අතිදස්සනඅප්පට්ඨා.

267. සත්තරස බාහුයො න භෙදා. ධම්මබාහු සියා භෙදා, සියා න භෙදා.

සොළස බාහුයො අභෙදානා. ද්වෙ බාහුයො සියා සභෙදානා, සියා අභෙදානා.

සොළස බාහුයො භෙදාවිප්පත්තා. ද්වෙ බාහුයො සියා භෙදා-සම්ප්පත්තා, සියා භෙදාවිප්පත්තා.

සොළොස් ධාතුහු පරිත්තයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් පරිත්ත වන්නාහ, මහදගත වන්නාහ, අප්‍රමාණ වන්නාහු ය.

දශධාතු කෙනෙක් අනාලම්බනයහ. ධාතුහු සදෙනෙක් පරිත්තාලම්බනයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් පරිත්තාලම්බන වන්නාහ, මහදගතාලම්බන වන්නාහ, අප්‍රමාණාලම්බන වන්නාහ, පරිත්තාලම්බන යි ද මහදගතාලම්බන යි ද අප්‍රමාණාලම්බන යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු මධ්‍යමයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් භීත වන්නාහ, මධ්‍යම වන්නාහ, ප්‍රභීත වන්නාහු ය.

සොළොස් ධාතුහු අනියතයහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් මීර්‍යාත්වනියත වන්නාහ, සමාක්ත්වනියත වන්නාහ, අනියත වන්නාහු ය.

දශධාතුහු අනාලම්බනයහ. ධාතුහු සදෙනෙක් මාර්ගාලම්බනය යි ද මාර්ගහෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුත්තාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් මාර්ගාලම්බන වන්නාහ, මාර්ග හෙතුක වන්නාහ, මාර්ගාධිපති වන්නාහ, මාර්ගාලම්බනය යි ද මාර්ගහෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය.

දශධාතුහු උත්පන්න වන්නාහ, උත්පාදී වන්නාහ, අනුත්පන්න යි නො කියයුතු වන්නාහ. ශබ්දධාතුව උත්පන්න වන්නේ ය, අනුත්පන්න වන්නේ ය, උත්පාදී යි නො කියයුතු ය. ධාතුහු සදෙනෙක් උත්පන්න වන්නාහ, අනුත්පන්න වන්නාහ, උත්පාදී වන්නාහ. ධර්මධාතුව උත්පන්න වන්නේ ය, අනුත්පන්න වන්නේ ය, උත්පාදී වන්නේ ය, උත්පන්න යි ද අනුත්පන්න යි ද උත්පාදී යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සතළොස් ධාතුහු අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නාහු ය. ධර්මධාතුව අතීත ද වන්නේ ය, අනාගත ද වන්නේ ය, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නේ ය, අතීත යි ද අනාගත යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්න යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

ධාතු දශයෙක් අනාලම්බන ය. ධාතු සයෙක් ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් අතීතාලම්බන ද වන්නාහ, අනාගතාලම්බන ද වන්නාහු ය, අතීතාලම්බන යි ද අනාගතාලම්බන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

අටළොස් ධාතුහු අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ, බාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්නාහු යි.

ධාතු දශයෙක් අනාලම්බන ය. ධාතු සයෙක් අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්නේ ය, බාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්නේ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් අධ්‍යාත්මාලම්බන ද වන්නාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්නාහු ය, අධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

රූපධාතුව සනිදර්ශනප්‍රතිස ය. ධාතුහු නව දෙනෙක් අනිදර්ශන ප්‍රතිසයෝ ය. ධාතුහු අටදෙනෙක් අනිදර්ශන අප්‍රතිසයෝ යි.

267. ධාතුහු සතළොස් දෙනෙක් හෙතු නො වෙති. ධර්මධාතු හෙතු ද වෙයි, නො ද හෙතු වේ.

සොළොස් ධාතුහු අහෙතුකයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සහෙතුකයෝ ද වෙති, අහෙතුකයෝ ද වෙත්.

සොළොස් ධාතුහු හෙතුවිප්‍රසුක්කයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් හෙතුවිප්‍රසුක්ක ද වන්නාහ, හෙතුවිප්‍රසුක්ක ද වන්නාහු යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා හෙතු වෙච් සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච් න ච හෙතුතිපි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බා හෙතු වෙච් සහෙතුකාති, සියා සහෙතුකා වෙ ච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බා සහෙතුකා වෙච් න ච හෙතුති. ධම්මධාතු සියා හෙතු වෙච් සහෙතුකා ච, සියා සහෙතුකා වෙච් න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බා හෙතු වෙච් සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච් න ච හෙතුතිපි.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා හෙතු වෙච් හෙතුසම්පයුත්තාතිපි, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච් න ච හෙතුතිපි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බා හෙතු වෙච් හෙතු සම්පයුත්තාති, සියා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච් න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බා හෙතුසම්පයුත්ත වෙච් න ච හෙතුති. ධම්මධාතු සියා හෙතු වෙච් හෙතුසම්පයුත්තා ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච් න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බා හෙතු වෙච් හෙතුසම්පයුත්තාතිපි හෙතු සම්පයුත්තා වෙච් න ච හෙතුතිපි.

සොළස බාහුයො න හෙතු අහෙතුකා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා. ධම්මධාතු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, සියා න චත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාතිපි න හෙතු අහෙතුකාතිපි.

268. සත්තරස බාහුයො සප්පචයා. ධම්මධාතු සියා සප්පචයා, සියා අප්පචයා.

සත්තරස බාහුයො සඛිතා. ධම්මධාතු සියා සඛිතා, සියා අසඛිතා,

රූපධාතු සනිදස්සනා. සත්තරස බාහුයො අනිදස්සනා.

දස බාහුයො සප්පච්ඡා. අට්ඨ බාහුයො අප්පච්ඡා.

දස බාහුයො රූපා. සත්තබාහුයො අරූපා. ධම්මධාතු සියා රූපා සියා අරූපා.

සොළස බාහුයො ලොකියා. ද්වෙ බාහුයො සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

269. සත්තරස බාහුයො නො ආසවා. ධම්මධාතු සියා ආසවා, සියා නො ආසවා.

සොළස බාහුයො සාසවා. ද්වෙ බාහුයො සියා සාසවා, සියා අනාසවා,

සොළස බාහුයො ආසවවිප්පයුත්තා. ද්වෙ බාහුයො සියා ආසව සම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා ආසවා වෙච් සාසවාති, සාසවා වෙච් නො ච ආසවා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බා ආසවො වෙච් සාසවාති, සියා සාසවා වෙච් නො ච ආසවො සියා න චත්තබ්බා සාසවා වෙච් නො ච ආසවාති. ධම්මධාතු සියා ආසවො වෙච් සාසවා ච, සියා සාසවා වෙච් නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බා ආසවො වෙච් සාසවා තිපි, සාසවා වෙච් නො ච ආසවො'තිපි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සොළොස් බාහුහු හෙතු ද වූ ම සහෙතුක සි ද සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු සි ද නො කියයුතු වන්නාහු ය. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව හෙතු ද වූ ම සහෙතුකයෙකු සි නො කිය යුතු වෙයි, සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය. සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු සි නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ධර්මබාහුව හෙතු ද වූ ම සහෙතුක ද වන්නේ ය, සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය, හෙතු ද වූ ම සහෙතුක සි ද සහෙතුක ද වූ ම නොද හෙතු සි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

සොළොස් බාහුහු හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තත සි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතු සි ද නො කියයුතු වන්නාහ. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යෙකු සි නො කියයුත්තේ ය, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද හෙතු සි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්ම බාහුව හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතු වන්නේ ය, හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෙකු සි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද හෙතුයෙකු සි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

සොළොස් බාහුහු හෙතු නො වූ අහෙතුකයෝ ය. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය. ධර්මබාහුව හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙක් ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුකයෙකු සි ද හෙතු නො වූ අහෙතුකයෙකු සි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

268. සතළොස් බාහුහු සප්තකයෝ ය. ධර්මබාහුව සප්තක ද වන්නේ ය, අප්තක ද වන්නේ ය.

සතළොස් බාහුහු සංඛතයෝ ය. ධර්මබාහුව සංඛත ද වන්නේ ය, අසංඛත ද වන්නේ ය.

රූපබාහුව සනිදර්ශන ය. සතළොස් බාහුහු අනිදර්ශනයෝ ය.

බාතු දශයෙක් සප්තක ය. බාතු අටෙක් අප්තක ය.

බාතු දශයෙක් රූපි ය. බාතු සතෙක් අරූපි ය. ධර්මබාහුව රූපි ද වන්නේ ය, අරූපි ද වන්නේ ය.

බාතු සොළොසෙක් ලොකික ය. බාහුහු දෙදෙනෙක් ලොකික ද වන්නාහ, ලොකොත්තර ද වන්නාහු ය.

අටළොස් බාහුහු (වක්ඡුර්විඤ්ඤාදි) කිසිවකින් දතයුක්තත, කිසි විඤ්ඤායෙකින් නො දතයුක්තත ය.

269. සතළොස් බාහුහු ආසුව නො වෙති. ධර්මබාහුව ආසුව ද වන්නේ ය, ආසුව නොද වන්නේ ය.

සොළොස් බාහුහු සාසුවයෝ ය. බාහුහු දෙදෙනෙක් සාසුව ද වන්නාහු, අනාසුව ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහුහු ආසුවවිප්‍රයුක්තයෝ ය, බාහුහු දෙදෙනෙක් ආසුව සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ආසුවවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු ය.

සොළොස් බාහුහු ආසුව ද වූ ම සාසුවයෝ යි නො කියයුක්තත, සාසුව ද වූ ම නොද ආසුවයෝ වෙති. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව ආසුව ද වූයේ ම සාසුවයෙකු සි නො කියයුතු ය, සාසුව ද වූ ම නොද ආසුවයෙක් වන්නේ ය, සාසුව ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙකු සි නො කිය යුතු වන්නේ ය. ධර්මබාහුව ආසුවයෙක් ද වූයේ ම සාසුව ද වන්නේ ය, සාසුව ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙක් වන්නේ ය. ආසුවයෙක් ද වූ ම සාසුව සි ද සාසුව ද වූයේ ම නොද ආසුවයෙකු සි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බො ආසවා ථෙව් ආසවසම්පයුත්තාතිපි, ආසවසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච ආසවාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො ආසවො ථෙව් ආසවසම්පයුත්තා ති, සිය ආසවසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච ආසවො, සිය න චත්තබ්බො ආසවසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච ආසවො ති. ධම්මධාතු සිය ආසවො ථෙව් ආසවසම්පයුත්තා ච, සිය ආසවසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච ආසවො, සිය න චත්තබ්බො ආසවො ථෙව් ආසවසම්පයුත්තාති පි, ආසවසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච ආසවොතිපි.

සොළස බාහුයො ආසවවිප්පයුත්තසංසවා. දො බාහුයො සිය ආසවවිප්පයුත්තසංසවා, සිය ආසවවිප්පයුත්තආනාසවා, සිය න චත්තබ්බො ආසවවිප්පයුත්තසංසවාතිපි ආසවවිප්පයුත්තආනාසවාතිපි.

270. සත්තරස බාහුයො නො සඤ්ඤාජනා. ධම්මධාතු සිය සඤ්ඤාජනං, සිය නො සඤ්ඤාජනං.

සොළස බාහුයො සඤ්ඤාජනියා. දො බාහුයො සිය සඤ්ඤාජනියා, සිය ආසඤ්ඤාජනියා.

සොළස බාහුයො සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තා. දො බාහුයො සිය සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තා, සිය සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තා.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනා ථෙව් සඤ්ඤාජනියා ති, සඤ්ඤාජනියා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං ථෙව් සඤ්ඤාජනියා ති, සිය සඤ්ඤාජනියා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනියා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනනි, ධම්මධාතු සිය සඤ්ඤාජනං ථෙව් සඤ්ඤාජනියා ච, සිය සඤ්ඤාජනියා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං ථෙව් සඤ්ඤාජනියාතිපි සඤ්ඤාජනියා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනනිපි.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනා ථෙව් සඤ්ඤාජන සම්පයුත්තාතිපි, සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං ථෙව් සඤ්ඤාජන-සම්පයුත්තාති, සිය සඤ්ඤාජන සම්පයුත්තා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජන-ජනනි. ධම්මධාතු සිය සඤ්ඤාජනං ථෙව් සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තා ච, සිය සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනං, සිය න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනං ථෙව් සඤ්ඤාජනසම්පයුත්තාතිපි, සඤ්ඤාජන-සම්පයුත්තා ථෙව් නො ච සඤ්ඤාජනනිපි.

සොළස බාහුයො සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තසඤ්ඤාජනියා. දො බාහුයො සිය සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තසඤ්ඤාජනියා සිය සඤ්ඤාජන-විප්පයුත්තආසඤ්ඤාජනියා, සිය න චත්තබ්බො සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්ත-සඤ්ඤාජනියා'ති පි, සඤ්ඤාජනවිප්පයුත්තආසඤ්ඤාජනියා තිපි.

271. සත්තරස බාහුයො - නො ගඤ්ඤා. ධම්මධාතු සිය ගඤ්ඤා, සිය නො ගඤ්ඤා.

සොළසබාහු ගඤ්ඤාතියා. දො බාහුයො සිය ගඤ්ඤාතියා, සිය ආගඤ්ඤාතියා.

සොළස බාහුයො ගඤ්ඤාච්ඡයුත්තා. දො බාහුයො සිය ගඤ්ඤාච්ඡ-යුත්තා, සිය ගඤ්ඤාච්ඡයුත්තා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සොළොස් ධාතුහු ආප්‍රව ද වූවාහු ම ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ආප්‍රව සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද ආප්‍රවහ යි ද නො කියැවුනි. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ආප්‍රව ද වූයේ ම ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියැවුනේ ය, ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආප්‍රව ද වන්නේ ය, ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආප්‍රවයෙකැ යි නො කියැවුනු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ආප්‍රවයෙකි ද වූයේ ම ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආප්‍රවයෙකි වන්නේ ය, ආප්‍රවයෙකි ද වූයේ ම ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි ද ආප්‍රවසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ආප්‍රවයෙකැ යි ද නො කියැවුනු වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු ආප්‍රවච්ඡිද්‍රයුක්තසාප්‍රවයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ආප්‍රවච්ඡිද්‍රයුක්ත සාප්‍රව ද වන්නාහ, ආප්‍රවච්ඡිද්‍රයුක්තආප්‍රව ද වන්නාහ, ආප්‍රවච්ඡිද්‍රයුක්තසාප්‍රවහ යි ද ආප්‍රවච්ඡිද්‍රයුක්තආප්‍රවහ යි ද නො කියැවුනු වන්නාහු යි.

270. සතළොස් ධාතුහු සංයෝජනයෝ නො වෙති. ධර්මධාතුව සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන නොද වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු සංයෝජනීය වන්නාහ. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සංයෝජනීය ද වන්නාහ, අසංයෝජනීය ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතුහු සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්තයෝ ය. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතුහු සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීයහ යි නො කියැවුනි. සංයෝජනීය ද වූවාහු ම නොද සංයෝජනය වෙති. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීයයෙකැ යි නො කියැවුනු ය, සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන යි නො කියැවුනු ද වන්නේ ය. ධර්ම ධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීය ද වන්නේ ය, සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනීය යි ද සංයෝජනීය ද වූ ම නොද සංයෝජන යි ද නො කියැවුනු ද වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු සංයෝජන වූවාහු ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නොද සංයෝජනය යි ද නො කියැවුනි. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත යි නො කියැවුනු ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන යි නො කියැවුනු ද වන්නේ ය. ධර්මධාතුව සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූ ම සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත යි ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද සංයෝජන යි ද නො කියැවුනු ද වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්තසංයෝජනීයයෝ වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්ත සංයෝජනීය ද වන්නාහ, සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්තඅසංයෝජනීය ද වන්නාහ, සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්තසංයෝජනීයහ යි ද සංයෝජනච්ඡිද්‍රයුක්තඅසංයෝජනීයහ යි ද නො කියැවුනු ද වන්නාහු යි.

271. සතළොස් ධාතුහු ශ්‍රන්තයෝ නො වෙති. ධර්මධාතුව ශ්‍රන්ත ද වන්නේ ය, ශ්‍රන්ත නොද වන්නේ යි.

සොළොස් ධාතුහු ශ්‍රන්තනීයයෝ වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ශ්‍රන්තනීය ද වන්නාහ, අශ්‍රන්තනීය ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ධාතුහු ශ්‍රන්තච්ඡිද්‍රයුක්තයෝ වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් ශ්‍රන්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ශ්‍රන්තච්ඡිද්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තීයාති, ගන්තීයා වෙච්ඡි නො ච ගන්තං. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තීයාති, සියා ගන්තීයා වෙච්ඡි නො ච ගන්තං, සියා න චත්තබ්බා ගන්තීයා වෙච්ඡි නො ච ගන්තංති. ධම්මබාහු සියා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තීයා ච, සියා ගන්තීයා වෙච්ඡි නො ච ගන්තං, සියා න චත්තබ්බා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තීයාතිපි. ගන්තීයා වෙච්ඡි නො ච ගන්තංතිපි.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තංසම්පූර්ණාතිපි, ගන්තංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච ගන්තංති'පි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තංසම්පූර්ණාති, සියා ගන්තංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච ගන්තං, සියා න චත්තබ්බා ගන්තංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච ගන්තංති. ධම්මබාහු සියා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තංසම්පූර්ණා ච, සියා ගන්තංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච ගන්තං, සියා න චත්තබ්බා ගන්තං වෙච්ඡි ගන්තංසම්පූර්ණාති'පි ගන්තංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච ගන්තංති'පි.

සොළස බාහුයො ගන්තංසම්පූර්ණගන්තීයා. ද්වෙ බාහුයො සියා ගන්තංසම්පූර්ණගන්තීයා, සියා ගන්තංසම්පූර්ණගන්තීයා, සියා න චත්තබ්බා ගන්තංසම්පූර්ණගන්තීයාතිපි, ගන්තංසම්පූර්ණගන්තීයාති'පි.

272-274. සත්තරසබාහුයො නො ඔසා - පෙ - නො යොගා - පෙ - නො නිවරණං. ධම්මබාහු සියා නිවරණං, සියා නො නිවරණං.

සොළස බාහුයො නිවරණීයා. ද්වෙ බාහුයො සියා නිවරණීයා සියා අනිවරණීයා.

සොළස බාහුයො නිවරණංසම්පූර්ණා. ද්වෙ බාහුයො සියා නිවරණංසම්පූර්ණා, සියා නිවරණංසම්පූර්ණා.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා නිවරණං වෙච්ඡි නිවරණීයාති, නිවරණීයා වෙච්ඡි නො ච නිවරණං. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බා නිවරණංසොච්ඡි නිවරණීයාති, සියා නිවරණීයා වෙච්ඡි නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බා නිවරණීයා වෙච්ඡි නො ච නිවරණංති. ධම්මබාහු සියා නිවරණං වෙච්ඡි නිවරණීයා ච, සියා නිවරණීයා වෙච්ඡි නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බා නිවරණංසොච්ඡි ච නිවරණීයාතිපි, නිවරණීයා වෙච්ඡි නො ච නිවරණංතිපි.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බා නිවරණං වෙච්ඡි නිවරණංසම්පූර්ණාතිපි, නිවරණංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච නිවරණංතිපි. මනොවිඤ්ඤාණ බාහු න චත්තබ්බා නිවරණංසොච්ඡි නිවරණංසම්පූර්ණාති, සියා නිවරණංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බා නිවරණංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච නිවරණංති. ධම්මබාහු සියා නිවරණංසොච්ඡි නිවරණංසම්පූර්ණා ච, නිවරණංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බා නිවරණංසොච්ඡි නිවරණංසම්පූර්ණාතිපි, නිවරණංසම්පූර්ණා වෙච්ඡි නො ච නිවරණංතිපි.

සොළස බාහුයො නිවරණංසම්පූර්ණනිවරණීයා. ද්වෙ බාහුයො සියා නිවරණංසම්පූර්ණනිවරණීයා. සියා නිවරණංසම්පූර්ණනිවරණීයා. සියා න චත්තබ්බා නිවරණංසම්පූර්ණනිවරණීයාතිපි නිවරණංසම්පූර්ණනිවරණීයාතිපි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සෞළොස් ධාතුහු ග්‍රන්ථ ද වූ මැ ග්‍රන්ථනියහ සි නො කියයුක්තහ, ග්‍රන්ථනිය ද වූවාහු මැ නොද ග්‍රන්ථයෝ වෙති. මනෝවිඤ්ඤාධාතුච ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ මැ ග්‍රන්ථනිය සි නො කියයුතු ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ මැ නොද ග්‍රන්ථයෙක් වන්නේ ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූ ම නොද ග්‍රන්ථයෙකැ සි නො කියයුත්තේ ය. ධර්මධාතුච ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ මැ ග්‍රන්ථනිය ද වන්නේ ය. ග්‍රන්ථනිය ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක් වන්නේ ය. ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනිය සි ද ග්‍රන්ථනිය ද වූ ම නොද ග්‍රන්ථයෙකැ සි ද නො කියයුතු වන්නේ සි.

සෞළොස් ධාතුහු ග්‍රන්ථ ද වූවාහු ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තයහ යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නොද ග්‍රන්ථයහ යි ද නො කියයුක්තාහු ය. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තය යි නො කියයුත්තේ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක් වන්නේ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද ග්‍රන්ථයෙක් වන්නේ ය, ග්‍රන්ථයෙක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍ර යුක්ත යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද ග්‍රන්ථයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සෞළොස් බාතුහු ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්තග්‍රන්ථනිය වෙති. බාතුහු දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ විප්‍රසක්තග්‍රන්ථනිය ද වන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්තඅග්‍රන්ථනිය ද වන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්ත ග්‍රන්ථනියහ යි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රසක්තඅග්‍රන්ථනියහ යි ද නො කියුතු වන්තාහු ය.

272-274. සතළොස් ධාතුහු ඔසයෝ නොවෙති. . . . යොගයෝ නොවෙති නිවරණයෝ නොවෙති. ධර්මධාතුව නිවරණ ද වන්නේ ය, නිවරණ නොද වන්නේ යි.

සෞළොස් ධාතුහු නිවරණිය වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් නිවරණිය ද වන්තෘත, අනිවරණිය ද වන්තෘතූ යි.

සෞළොස් බාබුහු නිවරණවිප්‍රසක්තයහ. බාබුහු දෙදෙනෙක් නිවරණසම්ප්‍රසක්ත ද වන්තාහ, නිවරණවිප්‍රසක්ත ද වන්තාහු යි.

සෞළොස් ධාතුහු නිවරණ ද වූ ම නිවරණියහ සි නො කියයුත්තාහ, නිවරණිය ද වූවාහු ම නොද නිවරණ වෙති. මනෝවිද්‍යාධාතුච නිවරණයෙක් ද වූයේ ම නිවරණිය සි නො කියයුතු ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙක් වන්නේ ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙකැ සි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුච නිවරණයෙක් ද වූයේ ම නිවරණිය ද වන්නේ ය, නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙක් වන්නේ ය, නිවරණයෙක් ද වූයේ ම නිවරණිය සි ද නිවරණිය ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙකැ සි ද නො කියයුතු වන්නේ සි.

සෞළොස් දාකුණු නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තයහ සි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නොද නිවරණහ සි ද නො කියයුත්තාහ. මනොවිඤ්ඤාධාතුව නිවරණයෙක් ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත සි නො කියයුත්තේ ය, නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නොද නිවරණයෙක් වන්නේ ය, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙකැ සි නො කිය යුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව නිවරණයෙක් ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත සි ද නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙක් ද වන්නේ ය, නිවරණයෙක් ද වූයේ ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත සි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නොද නිවරණයෙකැ සි ද නො කියයුතු වන්නේ සි.

සෞළොස් ඩාකුහු නිවරණවිප්‍රසක්තනිවරණිය වෙති. ඩාකුහු දෙදෙනෙක් නිවරණ විප්‍රසක්තනිවරණිය ද වන්තාහ, නිවරණවිප්‍රසක්තභනිවරණිය ද වන්තාහ, නිවරණ විප්‍රසක්තනිවරණියහ සි ද නිවරණවිප්‍රසක්තභනිවරණියහ සි ද නො කියුතු වන්තාහු සි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

275. සත්තරස බාහුයො නොපරුමාසා. ධම්මබාහු සිය පරාමාසා, සියා නොපරුමාසා,

සොළස බාහුයො පරාමට්ඨා. දො බාහුයො සිය පරාමට්ඨා, සිය අපරුමට්ඨා.

සොළස බාහුයො පරාමාසව්පයුත්තා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු සිය පරුමාසසම්පයුත්තා, සියා පරුමාසව්පයුත්තා. ධම්මබාහු සිය පරුමාසසම්පයුත්තා, සියා පරුමාසව්පයුත්තා, සියා න චත්තබ්බො පරුමාසසම්පයුත්තාතිපි පරාමාසව්පයුත්තා තිපි.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බො පරුමාසා වෙච්ච පරුමට්ඨාති, පරුමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරාමාසා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො පරුමාසො වෙච්ච පරාමට්ඨාති, සියා පරාමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරාමාසො, සියා න චත්තබ්බො පරුමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරාමාසොති. ධම්මබාහු සිය පරාමාසො වෙච්ච පරාමට්ඨා ච, සියා පරුමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරුමාසො, සියා න චත්තබ්බො පරාමාසො වෙච්ච පරුමට්ඨාතිපි පරුමට්ඨා වෙච්ච නො ච පරුමාසොතිපි.

සොළස බාහුයො පරුමාසව්පයුත්තපරුමට්ඨා. දො බාහුයො සිය පරුමාසව්පයුත්තපරුමට්ඨා, සියා පරුමාසව්පයුත්තඅපරුමට්ඨා, සියා න චත්තබ්බො පරුමාසව්පයුත්තපරාමට්ඨාතිපි පරුමාසව්පයුත්ත අපරාමට්ඨාතිපි.

276. දස බාහුයො අනාරම්මණා. සත්ත බාහුයො සාරම්මණා ධම්මබාහු සිය සාරම්මණා, සියා අනාරම්මණා.

සත්ත බාහුයො චිත්තා. ඵකාදස බාහුයො නො චිත්තා.

සත්තරස බාහුයො අවෙනසිකා ධම්මබාහු සිය වෙනසිකා, සියා අවෙනසිකා.

දස බාහුයො චිත්තව්පයුත්තා. ධම්මබාහු සිය චිත්තසම්පයුත්තා, සියා චිත්තව්පයුත්තා. සත්ත බාහුයො න චත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තා තිපි චිත්තෙන විපයුත්තාතිපි.

දස බාහුයො චිත්තවිසංසට්ඨා. ධම්මබාහු සිය චිත්තසංසට්ඨා සිය චිත්තවිසංසට්ඨා. සත්ත බාහුයො න චත්තබ්බො චිත්තෙන සංසට්ඨාතිපි චිත්තෙන විසංසට්ඨාතිපි.

ආදස බාහුයො නො චිත්තසමුට්ඨානා. ඡ බාහුයො සිය චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තසහභුනො. ධම්මබාහු සිය චිත්තසහභු, සියා නො චිත්තසහභු.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තානුපරිච්ඡිනො. ධම්මබාහු සිය චිත්තානුපරිච්ඡිති, සියා නො චිත්තානුපරිච්ඡිති.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. ධම්මබාහු සිය චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. ධම්මබාහු සිය චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

275. සතළොස් බාහු පරාමිතයෝ නො වෙති. ධර්මබාහුව පරාමිත ද වන්නේ ය, පරාමිත නොද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු පරාමාණ්ඩයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් පරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, අපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහු පරාමිතිප්‍රසන්නයෝ ය. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව පරාමිතිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, පරාමිතිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය. ධර්මබාහුව පරාමිතිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, පරාමිතිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, පරාමිතිප්‍රසන්න යි ද පරාමිතිප්‍රසන්න යි ද නො කිය යුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු පරාමිති ද වුවාහු ම පරාමාණ්ඩය යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාණ්ඩ ද වුවාහු ම නොද පරාමිතයෝ වෙත්. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව පරාමිතයෙක් ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ යි නො කියයුත්තේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූ ම නොද පරාමිතයෙක් වන්නේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නොද පරාමිතයෙකු යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මබාහුව පරාමිතයෙක් ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ ද වන්නේ ය, පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නොද පරාමිතයෙක් වන්නේ ය. පරාමිතයෙක් ද වූයේ ම පරාමාණ්ඩ යි ද පරාමාණ්ඩ ද වූයේ ම නොද පරාමිතයෙකු යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු පරාමිතිප්‍රසන්නපරාමාණ්ඩයෝ වෙති. බාහු දෙදෙනෙක් පරාමිතිප්‍රසන්නපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, පරාමිතිප්‍රසන්නඅපරාමාණ්ඩ ද වන්නාහ, පරාමිති ප්‍රසන්නපරාමාණ්ඩ යි ද පරාමිතිප්‍රසන්නඅපරාමාණ්ඩ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

276. බාහු දශ දෙනෙක් අනාලම්බනයෝ ය. බාහු සත් දෙනෙක් සාලම්බන යෝ ය. ධර්මබාහුව සාලම්බන ද වන්නේ ය, අනාලම්බන ද වන්නේ යි.

බාහු සත් දෙනෙක් චිත්තයෝ ය. බාහු එකොළොස් දෙනෙක් චිත්තයෝ නො වෙත්.

සතළොස් බාහු කෙනෙක් අවෙතසිකයෝ ය. ධර්මබාහුව වෙතසික ද වන්නේ ය, අවෙතසික ද වන්නේ යි.

බාහු දශ දෙනෙක් චිත්තවිප්‍රසන්නයෝ ය. ධර්මබාහුව චිත්තසම්ප්‍රසන්න ද වන්නේ ය, චිත්තවිප්‍රසන්න ද වන්නේ ය. බාහු සත් දෙනෙක් චිත්තය හා සම්ප්‍රසන්න යි ද චිත්තය හා විප්‍රසන්න යි ද නො කියයුත්තාහු යි.

බාහු දශ දෙනෙක් චිත්තය හා විසංසාණ්ඩයෝ ය. ධර්මබාහුව චිත්තසංසාණ්ඩ ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාණ්ඩ ද වන්නේ ය. බාහු සත් දෙනෙක් චිත්තය හා සංසාණ්ඩය යි ද චිත්තය හා විසංසාණ්ඩය යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

බාහු දෙළොස් දෙනෙක් චිත්තසමුත්ථානයෝ නො වෙති. බාහු සදෙනෙක් චිත්තසමුත්ථාන ද වන්නාහ, චිත්තසමුත්ථාන නොද වන්නාහු ය.

සතළොස් බාහු චිත්තසහගු නො වෙති. ධර්මබාහුව චිත්තසහගු ද වන්නේ ය, චිත්තසහගු නොද වන්නේ යි.

සතළොස් බාහු චිත්තානුපරිවර්තීහු නො වෙති. ධර්මබාහුව චිත්තානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය. චිත්තානුපරිවර්තී නොද වන්නේ යි.

සතළොස් බාහු චිත්තසංසාණ්ඩසමුත්ථානයෝ නො වෙති. ධර්මබාහුව චිත්ත සංසාණ්ඩසමුත්ථාන ද වන්නේ ය, චිත්තසංසාණ්ඩසමුත්ථාන නොද වන්නේ යි.

සතළොස් බාහු චිත්තසංසාණ්ඩසමුත්ථානසහගු නො වෙති. ධර්මබාහුව චිත්ත සංසාණ්ඩසමුත්ථානසහගු ද වන්නේ ය, චිත්තසංසාණ්ඩසමුත්ථානසහගු නොද වන්නේ යි.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තසංසථිසම්බන්ධානානුපරිචිතතීනො, බම්බාහු සියා චිත්තසංසථිසම්බන්ධානානුපරිචිතතී, සියා නො චිත්තසංසථිසම්බන්ධානානුපරිචිතතී.

ආදස බාහුයො අජ්ඣතතීනා. ඡ බාහුයො බාහිර.

නම් බාහුයො උපාද. අවිභිබාහුයො නො උපාද. බම්බාහු සියා උපාද, සියා නො උපාද.

දස බාහුයො උපාදිනා. සද්ධාහු අනුපාදිනා. සත්තබාහුයො සියා උපාදිනා, සියා අනුපාදිනා.

277. සත්තරස බාහුයො නො උපාදනා. බම්බාහු සියා උපාදනං සියා නො උපාදනං.

සොළස බාහුයො උපාදනියා. ඥෙ බාහුයො සියා උපාදනියා, සියා අනුපාදනියා.

සොළස බාහුයො උපාදනවිපසුත්තා. ඥෙ බාහුයො සියා උපාදනසම්පසුත්තා, සියා උපාදනවිපසුත්තා.

සොළස බාහුයො න චිත්තබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනියාති, උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චිත්තබ්බා උපාදනඤ්ඤව උපාදනියාති, සියා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චිත්තබ්බා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනනති. බම්බාහු සියා උපාදනඤ්ඤව උපාදනියා ච, සියා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චිත්තබ්බා උපාදනඤ්ඤව උපාදනියාතිපි උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනනතිපි.

සොළස බාහුයො න චිත්තබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනාති'පි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චිත්තබ්බා උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තාති, සියා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චිත්තබ්බා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනනති. බම්බාහු සියා උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තා ච සියා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චිත්තබ්බා උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනනතිපි.

සොළස බාහුයො උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා. ඥෙ බාහුයො සියා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, සියා න චිත්තබ්බා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියාති'පි උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියාති'පි

278. සත්තරස බාහුයො නො කිලෙසා. බම්බාහු සියා කිලෙසා සියා නො කිලෙසා.

සොළස බාහුයො සංකිලෙසිකා. ඥෙ බාහුයො සියා සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලෙසිකා.

සොළස බාහුයො අසංකිලිඨා. ඥෙ බාහුයො සියා සංකිලිඨා සියා අසංකිලිඨා.

සකළොස් බාහු වික්කසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්ති නො වෙති. ධර්මබාහුව වික්කසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්ති ද වන්නේ ය, වික්කසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්ති නොද වන්නේ යි.

බාහු දෙළොස් දෙනෙක් ආධ්‍යාත්මිකයෝ ය. බාහු ස දෙනෙක් බාහිරයෝ යි.

බාහු නව දෙනෙක් උපාද වෙති. බාහු අට දෙනෙක් උපාද නො වෙති. ධර්ම බාහුව උපාද ද වන්නේ ය, උපාද නොද වන්නේ යි.

බාහු දශ දෙනෙක් උපාදින්නයෝ ය. ශබ්දබාහුව අනුපාදින්න ය. බාහු සත් දෙනෙක් උපාදින්න ද වන්නාහ, අනුපාදින්න ද වන්නාහ යි.

277. සකළොස් බාහු උපාදනායෝ නො වෙති. ධර්මබාහුව උපාදන ද වන්නේ ය, උපාදන නො ද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු උපාදනීය වෙති. බාහු දෙදෙනෙක් උපාදනීය ද වන්නාහ, අනුපාදනීය ද වන්නාහ යි.

සොළොස් බාහු උපාදනවිප්‍රසක්තයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්ත ද වන්නාහ යි.

බාහු සොළොස් දෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීය වෙති යි නො කියයුත්තාහ, උපාදනීය ද වූවාහු ම නොද උපාදනායෝ වෙති. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය යි නො කියයුත්තේ ය. උපාදනීය ද වූයේ ම උපාදන ද වන්නේ ය. උපාදනීය ද වූයේ ම නොද උපාදනායෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මබාහුව උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය ද වන්නේ ය, උපාදනීය ද වූයේ ම නොද උපාදනායෙක් වන්නේ ය, උපාදනායෙක් ද වූයේ ම උපාදනීය යි ද උපාදනීය ද වූයේ ම නොද උපාදනායෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු උපාදන ද වූවාහු ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූවාහු ම නොද උපාදනාහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනෝවිඤ්ඤාබාහුව උපාදනායෙක් ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යැ යි නො කියයුත්තේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම උපාදනායෙක් නොද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදනායෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මබාහුව උපාදනායෙක් ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදනායෙක් ද වන්නේ ය, උපාදනායෙක් ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසක්ත ද වූයේ ම නොද උපාදන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු උපාදනවිප්‍රසක්තඋපාදනීය වෙති. බාහු දෙ දෙනෙක් උපාදන විප්‍රසක්තඋපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්තඅනුපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසක්ත උපාදනීය යි ද නො කියයුතු වන්නාහ යි.

278. සකළොස් බාහු ක්ලෙශයෝ නො වෙති. ධර්මබාහුව ක්ලෙශ ද වන්නේ ය, ක්ලෙශ නොද වන්නේ යි.

සොළොස් බාහු සංක්ලෙශිකයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සංක්ලෙශික ද වන්නාහ, අසංක්ලෙශික ද වන්නාහ යි.

සොළොස් බාහු අසංක්ලිෂ්ටයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ යි.

සොළස බාහුයො කිලෙසවිපසුත්තා. දො බාහුයො සියා කිලෙස සමපසුත්තා, සියා කිලෙසවිපසුත්තා.

සොළස බාහුයො න වත්තබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකිලෙසිකාති, සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න වත්තබ්බා කිලෙසො වෙව් සංකිලෙසිකාති, සියා සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසොති. ධම්මබාහු සියා කිලෙසො වෙව් සංකිලෙසිකා ව, සියා සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසො වෙව් සංකිලෙසිකාතිපි සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසොතිපි.

සොළස බාහුයො න වත්තබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකිලිට්ඨාතිපි සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව කිලෙසාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න වත්තබ්බා කිලෙසො වෙව් සංකිලිට්ඨාති, සියා සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව කිලෙසොතිපි. ධම්මබාහු සියා කිලෙසො වෙව් සංකිලිට්ඨා ව, සියා සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසො වෙව් සංකිලිට්ඨාතිපි. සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව කිලෙසොතිපි.

සොළස බාහුයො න වත්තබ්බා කිලෙසා වෙව් කිලෙසසමපසුත්තාතිපි කිලෙසසමපසුත්තා වෙව් නො ව කිලෙසාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න වත්තබ්බා කිලෙසො වෙව් කිලෙසසමපසුත්තාති කිලෙසසමපසුත්තා වෙව් නො ව කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසසමපසුත්තා වෙව් නො ව කිලෙසොති. ධම්මබාහු සියා කිලෙසො වෙව් කිලෙසසමපසුත්තා ව සියා කිලෙසසමපසුත්තා වෙව් නො ව කිලෙසො, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසො වෙව් කිලෙසසමපසුත්තාතිපි කිලෙසසමපසුත්තා වෙව් නො ව කිලෙසොතිපි.

සොළස බාහුයො කිලෙසවිපසුත්තාසංකිලෙසිකා, දො බාහුයො සියා කිලෙසවිපසුත්තාසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපසුත්තාඅසංකිලෙසිකා, සියා න වත්තබ්බා කිලෙසවිපසුත්තාසංකිලෙසිකාතිපි කිලෙසවිපසුත්තාඅසංකිලෙසිකාතිපි.

279. සොළස බාහුයො න දස්සනෙන පභාතබ්බා. දො බාහුයො සියා දස්සනෙන පභාතබ්බා, සියා න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

සොළස බාහුයො න භාවනාය පභාතබ්බා. දො බාහුයො සියා භාවනාය පභාතබ්බා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බා.

සොළස බාහුයො න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා. දො බාහුයො සියා දස්සනෙන භපාතබ්බහෙතුකා, සියා න දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

සොළස බාහුයො න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා. දො බාහුයො සියා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

පණ්ණරස බාහුයො අවිතක්කා. මනොබාහු සවිතක්කා. දො බාහුයො සියා සවිතක්කා සියා අවිතක්කා.

සොළොස් බාහුවු ක්ලෙශවිප්‍රසන්නයෝ ය. බාහුවු දෙදෙනෙක් ක්ලෙශ සම්ප්‍රසන්න ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසන්න ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහුවු ක්ලෙශ ද වූ ම සංක්ලෙශිකයෝ යි නො කියයුත්තාහ, සංක්ලෙශික ද වූවාහු ම නොද ක්ලෙශයෝ වෙති. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ක්ලෙශ යෙක්ද වූයේ ම සංක්ලෙශික යි නො කියයුත්තේ ය, සංක්ලෙශික ද වූයේ ම ක්ලෙශයෙක් නොද වන්නේ ය. සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ක්ලෙශයෙක් ද වූයේ ම සංක්ලෙශික ද වන්නේ ය, සංක්ලෙශික ද වූයේ ම ක්ලෙශයෙක් නොද වන්නේ ය. ක්ලෙශයෙක් ද වූ ම සංක්ලෙශික යි ද සංක්ලෙශික ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහුවු ක්ලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ටහ යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු ම නොද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ක්ලෙශයෙක් ද වූ ම සංක්ලිෂ්ට යෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය. සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශ ද වන්නේ ය. සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ක්ලෙශ යෙක් ද වූයේ ම සංක්ලිෂ්ට ද වන්නේ ය. සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙක් ද වන්නේ ය. ක්ලෙශයෙක් ද වූ ම සංක්ලිෂ්ටයෙකැ යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහුවු ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්නහ යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්න ද වූවාහු ම නොද ක්ලෙශහ යි ද නො කියයුත්තාහ. මනෝවිඤ්ඤාධාතුව ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්නයෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය. ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්න ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙක් වෙයි. ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්න ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකැ යි නො කියයුතු වන්නේ ය. ධර්මධාතුව ක්ලෙශයෙක් ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්න ද වන්නේ ය. ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්න ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙක් ද වන්නේ ය. ක්ලෙශයෙක් ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්නයෙකැ යි ද ක්ලෙශසම්ප්‍රසන්න ද වූයේ ම නොද ක්ලෙශයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සොළොස් බාහුවු ක්ලෙශවිප්‍රසන්න වූ සංක්ලෙශිකයෝ ය. බාහුවු දෙදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසන්න සංක්ලෙශික ද වන්නාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසන්න අසංක්ලෙශික ද වන්නාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසන්න සංක්ලෙශිකහ ' යි ද, ක්ලෙශවිප්‍රසන්න අසංක්ලෙශිකහ ' යි ද නො කිය යුතු වන්නාහු ය.

279. සොළොස් බාහුවු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුත්තාහ. බාහුවු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණය කටයුතු ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුතු ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහුවු භාවනායෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුත්තාහ. බාහුවු දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාණය කටයුතු ද වන්නාහ. භාවනායෙන් ප්‍රභාණය නො කටයුතු ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහුවු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතු ඇත්තාහු නො වෙති. බාහුවු දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක ද වන්නාහ. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

සොළොස් බාහුවු භාවනායෙන් ප්‍රභාණය කටයුතු භෙතු නැත්තාහ, බාහුවු දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

පසළොස් බාහු කෙනෙක් අවිතර්කයෝ ය, මනෝධාතුව සවිතර්ක ය. බාහුවු දෙදෙනෙක් සවිතර්ක ද වන්නාහ, අවිතර්ක ද වන්නාහු යි.

පණණරස බාහුයො අවිචාරි. මනොබාහු සවිචාරි. දො බාහුයො සිය සවිචාරි සිය අවිචාරි.

සොළස බාහුයො අප්පිතිකා. දොබාහුයො සිය සප්පිතිකා. සිය අප්පිතිකා.

සොළස බාහුයො න පිඨිසහගතා. දො බාහුයො සිය පිඨිසහගතා සිය න පිඨිසහගතා.

පණණරස බාහුයො න සුඛසහගතා. තිස්සො බාහුයො සිය සුඛසහගතා, සිය න සුඛසහගතා.

ඵකාදස බාහුයො න උපෙක්ඛාසහගතා. පඤ්ච බාහුයො උපෙක්ඛාසහගතා. දො බාහුයො සිය උපෙක්ඛාසහගතා, සිය න උපෙක්ඛාසහගතා.

සොළස බාහුයො කාමාවචරි. දො බාහුයො සිය කාමාවචරි, සිය න කාමාවචරි.

සොළස බාහුයො න රූපාවචරි. දො බාහුයො සිය රූපාවචරි, සිය න රූපාවචරි.

සොළස බාහුයො න අරූපාවචරි. දො බාහුයො සිය අරූපාවචරි, සිය න අරූපාවචරි.

සොළස බාහුයො පරියාපන්නා දො බාහුයො සිය පරියාපන්නා. සිය අපරියාපන්නා.

සොළස බාහුයො අනියානිකා. දො බාහුයො සිය නියානිකා සිය අනියානිකා.

සොළස බාහුයො අනියතා. දො බාහුයො සිය නියතා සිය අනියතා.

සොළස බාහුයො සඋත්තරි. දො බාහුයො සිය සඋත්තරි, සිය අනුත්තරි.

සොළස බාහුයො අරණා. දො බාහුයො සිය සරණා, සිය අරණාභි.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

බාහුවිග්නවේශා නිවසිනො

පසළොස් බාහු කෙනෙක් අවිවාරයෝ ය. මනොබාහුව සවිවාර ය. බාහු දෙ දෙනෙක් සවිවාර ද වන්නාහ, අවිවාර ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු අප්‍රිතිකයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් සප්‍රිතික ද වන්නාහ, අප්‍රිතික ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු ප්‍රිතිසහගතයෝ නො වෙති. බාහු දෙ දෙනෙක් ප්‍රිතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රිතිසහගත නො ද වන්නාහ ය.

පසළොස් බාහු කෙනෙක් සුඛසහගත නො වෙති. බාහු තිදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහ ය.

එකොළොස් බාහු කෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත නො වෙති. බාහු පස් දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගතයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂා සහගත නොද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු කාමාවචරයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් කාමාවචර ද වන්නාහ, කාමාවචර නො ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු රූපාවචරයෝ නො වෙති. බාහු දෙ දෙනෙක් රූපාවචර ද වන්නාහ, රූපාවචරයෝ නො ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු අරූපාවචරයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් අරූපාවචරයෝ ද වන්නාහ, අරූපාවචරයෝ නො ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු පයඝාතයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් පයඝාතයෝ ද වන්නාහ, අපයඝාතයෝ ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු අනෙයඝාතයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් අනෙයඝාතයෝ ද වන්නාහ, අනෙයඝාතයෝ ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු අනියතයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් අනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු සඋත්තරයෝ ය. බාහු දෙදෙනෙක් සඋත්තර ද වන්නාහ, අඋත්තර ද වන්නාහ ය.

සොළොස් බාහු අරණයෝ ය. බාහු දෙ දෙනෙක් අරණ ද වන්නාහ, අරණ ද වන්නාහ යයි.

පඤ්ඤාප්‍රවෘත්ත යි.

*

බාහුවිග්නිග්න නිමි.

4. සාවිවිභාවිකයා

280. වන්තාරි අරියසම්මානී : දුක්ඛං අරියසම්මං, දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරෝධො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරෝධානමිති පථිපදා අරියසම්මං.

281. තත්ථ කතමං දුක්ඛං අරියසම්මං : ජාතීපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණමපි දුක්ඛං, සොකපරිදේවදුක්ඛදොමනස්ස පායාසාපි දුක්ඛා, අප්පියෙති සම්පයොගො දුක්ඛො, පියෙති විපපයොගො දුක්ඛො, යමපි ච්ඡං න ලභති තමපි දුක්ඛං, සංඛින්නෙන පඤ්චුපාදනකකිකා දුක්ඛා.

තත්ථ කතමා ජාතී : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජාතී සංඤ්ජාති ඔක්කන්තා අභිනිබ්බතති ඛක්ඛානං පාතුභාවො අයතනානං පථිලාභො, අයං වුච්චති ජාතී.

තත්ථ කතමා ජරා : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජරා ජරණතා ඛණ්ඩිතං පාලිතං චිත්තතචතා ආයුනො සංභාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, අයං වුච්චති ජරා.

තත්ථ කතමං මරණං : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායා වුතී වචනතා භෙදෙ අනතරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛක්ඛානං භෙදෙ කලෙබරස්ස නිකේපො ජීවිතීන්ද්‍රියස්ස උපවේෂ්ඨෙ, ඉදං වුච්චති මරණං.

තත්ථ කතමො සොකො : ඤ්ඤාතිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස භොග-ව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතතනං අනෙතා සොකො අනෙතා පරිසොකො චේතසො පරිජක්ඛායනා දොමනස්සං සොකසල්ලං, අයං වුච්චති සොකො.

තත්ථ කතමො පරිදෙවො : ඤ්ඤාතිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස භොග-ව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චුට්ඨස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන චුට්ඨස්ස ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතතනං පරිදෙවිතතනං වාචා පලාපො විප්පලාපො ලාලපො ලාලපනා ලාලපිතතනං, අයං වුච්චති පරිදෙවො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කාය සම්ප්පාදං අසානං දුක්ඛං වේදසිතං, කායසම්ප්පාදං අසානා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

4. සත්‍යචිහ්‍යභාවය

280. ආයතීයත්‍වයෙන් සත්‍ය දෙකෙකි : දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, දූෂ්‍යායතීයත්‍වය.

එහි දූෂ්‍යායතීයත්‍වයෙන් සත්‍ය : ජාතිය ද දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, ජරාව ද දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, මරණය ද දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, සොකපරිදෙවදුන්බදෙමනස්සපායාසයෙන් ද දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, අප්‍රියසම්ප්‍රයෝගය දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, ප්‍රියවිප්‍රයෝගය දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, කැමැති වූයේ යමක් නො ලබා නම් හෙ ද දූෂ්‍යායතීයත්‍වය, සැකෙවින් පක්‍ෂවොපාදනස්කන්ධයෙන් දූෂ්‍යායතීයත්‍වය.

එහි 'ජාතී' කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙහි (අපරිපූර්ණායතන විසින්) යම් ඉපැද්මක් (පරිපූර්ණායතන විසින්) මොනාවට ඉපැද්මක් (අණ්ඩපරාසුරු විසින්) අවනුන්තියෙන් (සංසෙද්ධ උපපාදන විසින්) වෙසෙසින් ඉපැද්මක් ස්කන්ධයන්ගේ පහළවීමක් ආයතනයන්ගේ ප්‍රතිලාභයෙන් වේ ද, මේ 'ජාතී' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'ජරා' කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙහි ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ යම් දිරිමක් දිරණ අයුරෙන් (දන්තනබාදීන්ගේ) බණ්ඩිත බවක් (කෙශාදීන්ගේ) පැසුණු බවක් රැළි නැඟුණු සම ඇති බවක් ආයුෂ්‍යයාගේ පිරිහීමක් ඉදුරන් මිනිකිරීමක් වේ ද, මේ 'ජරා' යි කියනු ලැබේ.

එහි මරණ කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙන් යම් ව්‍යුත්පන්න ව්‍යුත්පන්න බවක් බිඳීමක් අතුරුදහන් වීමක් මාත්‍ර සංඛ්‍යාත මරණයෙන් කල්පයකිරීමක් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීමක් කල්පයෙන් බොහෝ කැබීමක් ජීවිතෙන්දියයාගේ බිඳීමක් වේ ද, මේ 'මරණ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සොක' කවර යත් : ඤාතීවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භොගවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රොගවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරවාසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දූෂ්‍යායතීයත්‍වයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ ඥානයෙන් ඥානාකාරයෙන් ඥාන කළ බවක් ඇතුළත ඥානයෙන් ඇතුළත පරිඥානයෙන් සිත දවන අයුරෙන් දෙමනසෙන් ඥාන ඔලනයෙන් වේ ද, මේ 'සොක' යයි කියනු ලැබේ.

එහි 'පරිදෙව' කවර යත් : ඤාතීවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි භොගවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි රොගවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි ශීලවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි දෘෂ්ටිවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරවාසනයෙකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දූෂ්‍යායතීයත්‍වයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ නම් කියා හැඳීමක් ගුණ කියා හැඳීමක් නම් කියා හඬන අයුරෙන් ගුණ කියා හඬන අයුරෙන් නම් කියා හඬන බවක් ගුණ කියා හඬන බවක් වචනයෙන් ප්‍රලාපයෙන් විප්‍රලාපයෙන් පුනපුනා කීමෙන් පුනපුනා කියන අයුරෙන් පුනපුනා කී බවක් වේ ද මේ 'පරිදෙව' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දූෂ්‍යා' කවර යත් : කායික වූ යම් නො සුවයක් කායික වූ දුකක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිතයක් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනයක් වේ ද, මේ 'දූෂ්‍යා' යි කියනු ලැබේ.

තත්ථ කතමං දෙමනස්සං : යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසම්පස්සං අසාතං දුක්ඛං වේදහිතං චෙතොසම්පස්සං අසාතා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුවවතී දෙමනස්සං.

තත්ථ කතමො උපායාසො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස භොග-ව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධිමෙවන පුට්ඨස්ස ආයාසො උපායාසො ආයාසිත්තතං උපායාසිත්තතං, අයං වුවවතී උපායාසො.

තත්ථ කතමො අපිට්ඨෙති සම්පයොගො දුක්ඛා : ඉධ යස්ස තෙ භොනති අතිට්ඨා අභන්තා අමනාපා රූපා සද්දා ගඤ්ඤා රසා ථොට්ඨබ්බා, යෙ වා පනස්ස තෙ භොනති අනුත්තමා අතිත්තමා අභාසුත්තමා අයොගකෙමිත්තමා, යා තෙති සබ්බතී සමාගමො සමොධානං ඕසසිභාවො, අයං වුවවතී අපිට්ඨෙති සම්පයොගො දුක්ඛා.

තත්ථ කතමො පිට්ඨෙති විපපයොගො දුක්ඛා : ඉධ යස්ස තෙ භොනති ඉට්ඨා කන්තා මනාපා රූපා සද්දා ගඤ්ඤා රසා ථොට්ඨබ්බා, යෙ වා පනස්ස තෙ භොනති අනුත්තමා භිත්තමා ථාසුත්තමා යොගකෙමිත්තමා මානා වා පිත්තා වා භාතා වා භගිතී වා ඕත්තාමච්චා වා සුඛිතාලොභිතා වා, යා තෙති අසබ්බතී අසමාගමො අසමොධානං අඕසසිභාවො, අයං වුවවතී පිට්ඨෙති විපපයොගො දුක්ඛා.

තත්ථ කතමං යංපිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං : ජාතිධම්මානං සත්තානං ඵලං ඉච්ඡා උපපජ්ජති : අභො වත මයං න ජාතිධම්මා අස්සාම, න ච වත නො ජාති අගචේත්සුනතී, න ඛො පනෙනං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං, ජරාධම්මානං සත්තානං -පෙ- ව්‍යාධිධම්මානං සත්තානං -පෙ- මරණධම්මානං සත්තානං -පෙ- සොකපරිදේවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසධම්මානං සත්තානං ඵලං ඉච්ඡා උපපජ්ජති : අභො වත මයං න සොකපරිදේවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාස ධම්මා අස්සාම, න ච වත නො සොකපරිදේවදුක්ඛදෙමනස්සුපායාසා අගචේත්සුනතී, න ඛො පනෙනං ඉච්ඡාය පත්තබ්බං, ඉදම්පි යම්පිච්ඡං න ලභති තම්පි දුක්ඛං.

තත්ථ කතමෙ සංවිතෙත්තන පඤ්චුපාදනකකිකා දුක්ඛා. සෙය්‍යපීදං : රූපුපාදනකකිකො, වේදනුපාදනකකිකො, සඤ්ඤාපාදනකකිකො, සංඛාරූපාදනකකිකො, විඤ්ඤාණුපාදනකකිකො, ඉමෙ වුවවතී සංවිතෙත්තන පඤ්චුපාදනකකිකා දුක්ඛා.

ඉදං වුවවතී දුක්ඛං අපිට්ඨෙති.

එහි 'දෙමනස්ස' කවරෙ යත් : වෛතසික වූ යම් නො සුවයෙක් වෛතසික වූ දුකෙක් සිත් පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිකයෙක් දුක්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ 'දෙමනස්ස' යයි කියනු ලැබේ.

එහි උපායාස කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි භොග ව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ වේවයි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයෙකින් සමන්වාගත වූවහු ගේ, අන්‍යතරාන්‍යතරදුෂ්ඨ භෙතුවකින් පහස්නා ලද්දහු ගේ ආයාසයෙක් බලවත් ආයාසයෙක් ආයාසයට පැමිණි බවෙන් උපායාසයට පැමිණි බවෙන් වේ ද, මේ 'උපායාස' යයි කියනු ලැබේ.

එහි අප්‍රියසම්ප්‍රයෝගදුෂ්ඨ කවරෙ යත් : මෙලොව අනිෂ්ට වූ අකාන්ත වූ අමනාප වූ රූප, ඉන්ද්‍රිය, ගන්ධ, රස, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය කෙතෙක් වෙන් ද, යළි අතර්ථය කැමැති වූ අභිතය කැමැති වූ නො සුවය කැමැති වූ අයෝගක්ෂෙමය කැමැති වූ යම් කෙතෙක් හෝ වෙන් ද, ඔවුන් සමග යම් එක්වීමක් සමාගමයෙක් සංයෝගයක් මිශ්‍රිතාවයෙක් වේ ද, මේ 'අප්‍රියසම්ප්‍රයෝගදුෂ්ඨ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'ප්‍රියවිප්‍රයෝගදුෂ්ඨ' කවරෙ යත් : මෙලොව ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනාප වූ යම් රූප, ඉන්ද්‍රිය, ගන්ධ, රස, ස්ප්‍රෂ්ටව්‍ය කෙතෙක් වෙන් ද, යළි වැඩි කැමැති වූ භිත කැමැති වූ මව හෝ පියා හෝ බැයා හෝ බුන්‍යාණිය හෝ සගයහථවෝ හෝ නැයහලේ නැයෝ හෝ යන යම් කෙතෙක් හෝ වෙන් ද, ඔවුන් සමග යම් අසංගමයෙක් අසමාගමයෙක් අසම වධානයෙක් අමිශ්‍රිතාවයෙක් වේ ද, මේ 'ප්‍රියවිප්‍රයෝගදුෂ්ඨ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'යමක් කැමැති වනුයේ එය නො ලබා නම් හෙ ද දුකය' යනු කවරෙ යත් : ජාතිය ස්වභාවය කොට ඇති සත්තව මෙබඳු තෘෂ්ණායෙක් උපදී. " ඇපි ජාතිය ස්වභාව කොට ඇති නො වමෝ වා, අපට ජාතිය නො ද පැමිණේ ව " යි. එතෙකුදු වත් තෙල ප්‍රාර්ථනයෙන් නො ලැබිය යුතු ය. මෙ ද 'යමක් කැමැති වනුයේ නො ලබා නම් හෙ ද දුකැ' යි කියනු ලැබේ. ජරාව ස්වභාව කොට ඇති සත්තව . . . ව්‍යාධිය ස්වභාව කොට ඇති සත්තව . . . මරණය ස්වභාව කොට ඇති සත්තව . . . සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනස්සු පායාස ස්වභාව කොට ඇති සත්තව මෙසේ තෘෂ්ණාව උපදී. 'ඇපි සොකපරිදෙව දුක්ඛදෙමනස්සුපායාස ස්වභාව කොට ඇති නොවමෝ වා', අපට සොකපරිදෙවදුක්ඛ දෙමනස්සුපායාසයෝ නො ද පැමිණෙත්ව' යි. එතෙකුදු වත් තෙල ප්‍රාර්ථනයෙන් නො ලැබිය යුත්තේ ය. මෙ ද 'යමක් කැමැති වනුයේ නො ලබා නම් හෙ ද දුකැ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සැකෙවින් පඤ්චොපාදනස්කන්ධදුෂ්ඨ කවරෙ යත් : ඒ මෙසේ ය : රූපොපාදනස්කන්ධ ය, වේදනොපාදනස්කන්ධ ය, සංඥොපාදනස්කන්ධ ය, සංස්කාරොපාදනස්කන්ධ ය, විඤ්ඤාපාදනස්කන්ධ යි. මේ සැකෙවින් පඤ්චොපාදනස්කන්ධ දුෂ්ඨයෝ ය යි කියනු ලැබේ.

මේ දුෂ්ඨායුධකාය යි කියනු ලැබේ.

282. තත් කතමං දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මානං : යායං තණ්හා පොතොභවිකා නාස්මිං රාගසහගතා තත්ත තත්තාභිනාස්මිං, සෙය්‍යපිදං : කාමතණ්හා, භවතණ්හා, විභවතණ්හා.

සා ඛො පනෙසා තණ්හා තත් උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, තත් නිවිසමානා නිවිසති. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

කිංඤ්ඤි ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං : චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොකං ලොකෙ -පෙ- ඝාතං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යා ලොකෙ -පෙ- කායො ලොකෙ -පෙ- මනෝ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

රූපා¹ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සද්දං ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤි ලොකෙ -පෙ- රසා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බා ලොකෙ -පෙ- ඛම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොකච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- ඝාතච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- කායච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- මනෝච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්මසංඝො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොකසම්මසංඝො ලොකෙ -පෙ- ඝාතසම්මසංඝො ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යසම්මසංඝො ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසංඝො ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසංඝො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්මසංඝාච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති. සොකසම්මසංඝාච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- ඝාතසම්මසංඝාච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යසම්මසංඝාච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසංඝාච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසංඝාච්ඡිකාශ්‍යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

රූපසංඝාතං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති එත් නිවිසමානා නිවිසති. සද්දසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤිසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- රසසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- ඛම්මසංඝාතං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත් නිවිසමානා නිවිසති.

1. රූපං—කත්ථි,

282. එහි දූෂණයන් සහ කවර යන් : පුනර්භවය පිණිස පවත්නා වූ නන්දිරාගය සමග පවත්නා වූ රූපාදි ඒ ඒ අරමුණෙහි ඇලෙන්නා වූ යම් තෘෂ්ණාවක් වේ ද, ඒ මෙසේ ය : කාමතෘෂ්ණා ය, භවතෘෂ්ණා ය, විභවතෘෂ්ණා ය.

ඒ තෙල තෘෂ්ණාව උපද්ධි කොට උපද්ධි පිහිටා සිටී නොහි පිහිටා සිටී ද යන් : ලොව යම් ප්‍රියස්වභාවයක් මධුරස්වභාවයක් වේ ද උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී (පුනර්භවය පැවැත්ම විසින්) මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව ප්‍රියස්වභාවය, මධුරස්වභාවය කවර යන් : ලොකයෙහි ඇස ප්‍රියස්වභාව මධුරස්වභාව වෙයි. තෙල තෘෂ්ණාව උපද්ධි මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී. ලොව ශ්‍රොත්‍රය . . . ලොව ස්පර්ශය . . . ලොව ජීවිතය . . . ලොව කය . . . ලොව මනස ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව රූපයෝ ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. මෙහි උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව භක්තියෝ . . . ලොව භක්තියෝ . . . ලොව රසයෝ . . . ලොව ස්පර්ශයෝ ලොව ධර්මයෝ ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව වක්ෂ්මවිභවය ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී . . . ලොව ශ්‍රොත්‍රවිභවය . . . ලොව ස්පර්ශවිභවය . . . ලොව ජීවිතවිභවය . . . ලොව කායවිභවය . . . ලොව මනෝවිභවය ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව වක්ෂ්මසම්ප්‍රියය ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව සොකසම්ප්‍රියය . . . ලොව සානසම්ප්‍රියය . . . ලොව ජීවිතසම්ප්‍රියය . . . ලොව කායසම්ප්‍රියය . . . ලොව මනෝසම්ප්‍රියය ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව වක්ෂ්මසම්ප්‍රියය වේදනාව ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව සොකසම්ප්‍රියය වේදනාව . . . ලොව සානසම්ප්‍රියය වේදනාව ලොව ජීවිතසම්ප්‍රියය වේදනාව . . . ලොව කායසම්ප්‍රියය වේදනාව . . . ලොව මනෝසම්ප්‍රියය වේදනාව ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව රූපසංඝට්ඨ ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව භක්තියෝ . . . ලොව භක්තියෝ . . . ලොව රසසංඝට්ඨ . . . ලොව ස්පර්ශසංඝට්ඨ . . . ලොව ධර්මසංඝට්ඨ ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. උපද්ධි වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපද්ධි පිහිටා සිටී මෙහි පිහිටා සිටී.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රූපසංඝෝධනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති, සද්දසංඝෝධනා ලොකෙ -පෙ- ගක්ඛසංඝෝධනා ලොකෙ -පෙ- රසසංඝෝධනා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බසංඝෝධනා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසංඝෝධනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති.

රූපතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. සද්දතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ගක්ඛතණ්හා ලොකෙ -පෙ- රසතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති.

රූපවිතකේසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. සද්දවිතකේසා ලොකෙ -පෙ- ගක්ඛවිතකේසා ලොකෙ -පෙ- රසවිතකේසා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බවිතකේසා ලොකෙ -පෙ- ධම්මවිතකේසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති.

රූපවිවාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. සද්දවිවාරෙ ලොකෙ පියරූපං, සාතරූපං එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. ගක්ඛවිවාරෙ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. රසවිවාරෙ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. ථොට්ඨබ්බවිවාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති. ධම්මවිවාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති, එත්ථ නිව්සමානා නිව්සති.

ඉදං මුම්මති දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං.

283. තත්ථ කතමං දුක්ඛනිරෝධො අරියසම්මං : යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිරහනිරෝධො වාගො පටිච්ඡක්ඛානො මුත්ති අනාලයො.

සා ඛො පනෙසං තණ්හා තත්ථ පභිගමානා පභිගති, තත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති, යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා පභිගමානා පභිගති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිංඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං : චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා පභිගමානා පභිගති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතං ලොකෙ -පෙ- ඤානං ලොකෙ -පෙ- ජීව්හං ලොකෙ -පෙ- කායො ලොකෙ -පෙ- මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසං තණ්හා පභිගමානා පභිගති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ලොව රූපයාවේනාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව සද්දසංවේනාව . . . ලොව ගන්ධ සංවේනාව . . . ලොව රසසංවේනාව . . . ලොව ඵොට්ඨබ්බසංවේනාව . . . ලොව ධම්මසංවේනාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව රූපතණ්හාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව සද්දතණ්හාව . . . ලොව ගන්ධතණ්හාව . . . ලොව රසතණ්හාව . . . ලොව ඵොට්ඨබ්බතණ්හාව . . . ලොව ධම්මතණ්හාව ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී.

ලොව රූපචිත්තකය ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ලොව ඉන්ද්‍රියචිත්තකය . . . ලොව ගන්ධ චිත්තකය . . . ලොව රසචිත්තකය . . . ලොව ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යචිත්තකය . . . ලොව ධර්ම චිත්තකය ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී.

රූපච්චාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ඉන්ද්‍රියචාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ගන්ධච්චාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ඉන්ද්‍රියචාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ගන්ධච්චාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. රසච්චාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යච්චාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී. ධර්මච්චාරය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. උපද්‍රව්‍ය වූ තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි උපදී. පිහිටා සිටින මෙහි පිහිටා සිටී.

මේ දූෂ්කරයාගේ ස්වභාවය යි කියනු ලැබේ.

283. එහි දූෂ්කරයාගේ ස්වභාවය කවරෙ යත් : ඒ තෘෂ්ණාව හේ මැ යම අසෙස වර්ගනිරෝධයෙන් ත්‍යාගයෙන් දුරුලබ්ධිමත් මිනිසෙක් නො ඇතිවෙත් වේ ද, එය යි.

ප්‍රභේද වන්නා වූ තෙල තෘෂ්ණාව කොහි ප්‍රභේද වේ ද, නිරුද්ධ වන්නී කොහි නිරුද්ධ වේ ද යත් : යමෙක් ලොකයෙහි ප්‍රියස්වභාව මධුරස්වභාව වූයේ ද, ප්‍රභේද වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රභේද වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

කුමක් ලොකයෙහි ප්‍රියස්වභාව මධුරස්වභාව වූයේ ද යත් : ඇය ලොකයෙහි ප්‍රිය රූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රභේද වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රභේද වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ. කන ලොකයෙහි . . . නැහැය ලොකයෙහි . . . දිව ලොකයෙහි . . . කය ලොකයෙහි . . . මනස ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රභේද වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රභේද වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

රූපා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති. සද්දා ලොකෙ -පෙ- ගති; ලොකෙ -පෙ- රසා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බා ලොකෙ -පෙ- ධම්මා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති. සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ඝාතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- මනෝවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

චක්ඛුසම්ප්පෙය්‍යා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති. සොතසම්ප්පෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- ඝාතසම්ප්පෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යාසම්ප්පෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- කායසම්ප්පෙය්‍යා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්ප්පෙය්‍යා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

චක්ඛුසම්ප්පෙය්‍යා වේදනා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති. සොත-සම්ප්පෙය්‍යා වේදනා ලොකෙ -පෙ- ඝාතසම්ප්පෙය්‍යා වේදනා ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යාසම්ප්පෙය්‍යා වේදනා ලොකෙ -පෙ- කායසම්ප්පෙය්‍යා වේදනා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්ප්පෙය්‍යා වේදනා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

රූපසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ගතිසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- රසසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති. එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

රූපසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- සද්දසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- ගතිසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- රසසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසඤ්ඤානනා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

රූපතණ්හා ලොකෙ -පෙ- සද්දතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ගති තණ්හා ලොකෙ -පෙ- රසතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

රූපවිතකෙකා ලොකෙ -පෙ- සද්දවිතකෙකා ලොකෙ -පෙ- ගතිවිතකෙකා ලොකෙ -පෙ- රස විතකෙකා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බ-විතකෙකා ලොකෙ -පෙ- ධම්මවිතකෙකා ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

රූපවිවාදේ ලොකෙ -පෙ- සද්දවිවාදේ ලොකෙ -පෙ- ගතිවිවාදේ ලොකෙ -පෙ- රසවිවාදේ ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බවිවාදේ ලොකෙ -පෙ- ධම්මවිවාදේ ලොකෙ පිඨරූපං සාතරූපං, එතෙසා තණ්හා පටිගමානා පටිගති, එත් නිරුප්පිමානා නිරුප්පිති.

ඉදං මුම්මති දුක්ඛනිශේධො අපිගමම්මං.

රූපයේ ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ. ශබ්දයේ ලොකයෙහි . . . ශන්ධයේ ලොකයෙහි . . . රසයේ ලොකයෙහි . . . ස්ප්‍රස්ථව්‍යයේ ලොකයෙහි . . . ධර්මයේ ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

වත්මන් විභාගය ලෝකයෙහි ප්‍රියරූපය, සාකාරූපයයි. ප්‍රතිණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතිණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ. ශ්‍රෝත්‍ර විභාගය ලෝකයෙහි . . . ඡායා විභාගය ලෝකයෙහි . . . ජීව විභාගය ලෝකයෙහි . . . කාය විභාගය ලෝකයෙහි . . . මනෝ විභාගය ලෝකයෙහි ප්‍රියරූපය, සාකාරූපයයි. ප්‍රතිණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතිණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

[illegible]

වත්තුව සම්ප්‍රදායයෙන් උපන් වෙදනාව ලෝකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ. සොක සම්ප්‍රදායවෙදනාව ලෝකයෙහි . . . ඝාත සම්ප්‍රදායවෙදනාව ලෝකයෙහි . . . ජීවිතා සම්ප්‍රදායවෙදනාව ලෝකයෙහි . . . කාය සම්ප්‍රදායවෙදනාව ලෝකයෙහි . . . මනෝ සම්ප්‍රදායවෙදනාව ලෝකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රූපසංඥාව ලෝකයෙහි . . . ශබ්දසංඥාව ලෝකයෙහි . . . ගන්ධසංඥාව ලෝකයෙහි . . . රසසංඥාව ලෝකයෙහි . . . ස්ප්‍ර්ෂ්ටව්‍යාසංඥාව ලෝකයෙහි . . . ධර්මසංඥාව ලෝකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රූපසඤ්චෙනතාව ලෝකයෙහි . . . ශබ්දසඤ්චෙනතාව ලෝකයෙහි . . . ගන්ධ සඤ්චෙනතාව ලෝකයෙහි . . . රසසඤ්චෙනතාව ලෝකයෙහි . . . ස්ප්‍ර්ශ්ව්‍යසඤ්චෙනතාව ලෝකයෙහි . . . ධර්මසඤ්චෙනතාව ලෝකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රභිණ වන තෙල තෘණ්ණාව මෙහි ප්‍රභිණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රූපතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි . . . ශබ්දතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි . . . ගන්ධතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි . . . රසතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි . . . ස්ප්‍ර්ශ්වත්තෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි . . . ධර්මතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රූපවිතර්කය ලොකයෙහි ... ශබ්දවිතර්කය ලොකයෙහි ... ගන්ධවිතර්කය ලොකයෙහි ... රසවිතර්කය ලොකයෙහි ... ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යවිතර්කය ලොකයෙහි ... ධර්මවිතර්කය ලොකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාතරූප යි. ප්‍රතිණ වන තෙල තෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතිණ වෙයි, නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

රුපවිචාරය ලෝකයෙහි . . . ශබ්දවිචාරය ලෝකයෙහි . . . ගන්ධවිචාරය ලෝක
 යෙහි . . . රසවිචාරය ලෝකයෙහි . . . ස්ප්‍ර්ශ්‍යවිචාරය ලෝකයෙහි . . . ධර්මවිචාරය
 ලෝකයෙහි ප්‍රියරූප ය, සාකරූප යි. ප්‍රතීණ වන තෙල කෘෂ්ණාව මෙහි ප්‍රතීණ වෙයි,
 නිරුද්ධ වන්නී මෙහි නිරුද්ධ වේ.

මෙම දූෂිතීරාධායකයෙකුට සි නියත ලැබේ

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

284. තත් කතමං දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදා අරියසම්මං : අයමෙව අරියො අවර්ථානිකො මග්ගො. සෙය්‍යපීදං : සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසංඛ්‍යාපො, සම්මාචාරා, සම්මාකම්මනේනා, සම්මාආර්ථවො, සම්මාචාරායාමො, සම්මාසති, සම්මාසමාධි.

තත් කතමා සම්මාදිට්ඨි : දුක්ඛ සද්දණං දුක්ඛසමුදයෙ සද්දණං දුක්ඛනිරෝධෙ සද්දණං දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සද්දණං, අයං වුට්ඨති සම්මාදිට්ඨි.

තත් කතමො සම්මාසංඛ්‍යාපො : නෙක්ඛම්මසංඛ්‍යාපො අව්‍යාපාද-සංඛ්‍යාපො අවිහිංසාසංඛ්‍යාපො, අයං වුට්ඨති සම්මාසංඛ්‍යාපො.

තත් කතමා සම්මාචාරා : මුත්තාචාරා වෙරමණී පිසුනාචාරා වෙරමණී ඵරාසාචාරා වෙරමණී සම්මප්පලාපා වෙරමණී, අයං වුට්ඨති සම්මාචාරා.

තත් කතමො සම්මාකම්මනේනා : පාණාතිපාතා වෙරමණී අදින්නා-දනා වෙරමණී කාමෙසු මිච්ඡාචාරා වෙරමණී, අයං වුට්ඨති සම්මා කම්මනේනා.

තත් කතමො සම්මා ආර්ථවො : ඉධ අරියසාවකො මිච්ඡා ආර්ථමං පහාය සම්මා ආර්ථවෙන ජිවිකං කපෙති, අයං වුට්ඨති සම්මා ආර්ථවො.

තත් කතමො සම්මා වායාමො : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහායාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, වායමති විරියං ආරහති, චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ධීතියා අසමෙමාසාය භියොභාවාය වෙප්පලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති, විරියං ආරහති, චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, අයං වුට්ඨති සම්මා වායාමො.

තත් කතමා සම්මා සති : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, වේදනාසු -පෙ- විනෙය්‍ය -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, අයං වුට්ඨති සම්මාසති.

තත් කතමො සම්මාසමාධි : ඉධ භික්ඛු විච්චේව'වි කාමෙහි විත්ථව අකුලෙහි ධම්මෙහි සවිතකකං සම්මාරං විවෙකජං පිතියුඛං පඨමං ක්කාතං උපසම්පජ්ඣ විහරති, විතකකම්මාරානං වුපසමා අජ්ඣාතනං ආමසාදනං චෙතසො ඵකොද්භාවං අවිතකකං අවිමාරං සමාධිජං පිතියුඛං දුතියං ක්කාතං උපසම්පජ්ඣ විහරති, පිතියා ව විරාගා උපෙක්ඛකො ව විහරති සතො'ව සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවේදෙති යං තං අරියා ආචික්ඛනති උපෙක්ඛකො ව සතිමා සුඛවිහාරිති තං තතියං ක්කාතං උපසම්පජ්ඣ විහරති, සුඛස්ස ව පහානා දුක්ඛස්ස ව පහානා පුබ්බේ'ව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථංගමා, අදුක්ඛමිසුඛං උපෙක්ඛාසති පාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ක්කාතං උපසම්පජ්ඣ විහරති, අයං වුට්ඨති සම්මා සමාධි.

ඉදං වුට්ඨති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසම්මං.

සු තතනනභාජනියං.

1. අත්ථගමා - PTS.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

284. එහි 'දුෛතිරොධගාමීතිප්‍රතිපද්‍යාසිසත්‍යය' කවරෙ යත් : මෙ මෑ ආයාසි අෂ්ටාධිකිකමාර්ගය යි. ඒ කවරෙ යත් : සම්මාදිවයි ය, සම්මාසධිකප්ප ය, සම්මාවාචා ය, සම්මාකම්මන්ත ය, සම්මාආච්ච ය, සම්මාවායාම ය, සම්මාසනි ය, සම්මාසමාධි යි.

එහි 'සම්මාදිවයි' කවර යත් : දුෛසත්‍යයෙහි ඥාන ය, දුෛසමුද්‍යසත්‍යයෙහි ඥාන ය, දුෛතිරොධසත්‍යයෙහි ඥාන ය, දුෛතිරොධගාමීතිප්‍රතිපද්‍යාසිසත්‍යයෙහි ඥාන යයි. මේ 'සම්මාදිවයි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසංකප්ප' කවරෙ යත් : නෛෂ්ත්‍රමාසංකල්ප ය, අව්‍යාපාදසංකල්ප ය, අවිහිංසාසංකල්ප යි. මේ සම්මාසධිකප්ප යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාවාචා' කවර යත් : මුසවායෙන් වෙන්වීම ය, පිසුනුබසින් වෙන්වීම ය, රථබසින් වෙන්වීම ය, හිස්බස්බිණිමෙන් වෙන්වීම යි. මේ 'සම්මාවාචා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාකම්මන්ත' කවරෙ යත් : පණිවායෙන් වෙන්වීම ය, අයිතාදනින් වෙන්වීම ය, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීමෙන් වෙන්වීම යි. මේ 'සම්මාකම්මන්ත' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාආච්ච' කවරෙ යත් : මෙසස්නෙහි ආයාසිග්‍රාවක තෙමේ මිථ්‍යාආච්චය හැර සමාක් ආච්චයෙන් දිව රකී ද, මේ සමාක් ආච්ච යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාවායාම' කවරෙ යත් : මෙසස්නෙහි මහණ තෙම නූපත් ලාමක අකුලල ධර්මයන් නො ඉපදවීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි. ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාරම්භ කෙරෙයි, සිත දඩි කොටගනී, ප්‍රධන්වියා කෙරේ. උපත් ලාමක අකුලලධර්මයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාරම්භ කෙරෙයි, සිත දඩිකොටගනී, ප්‍රධන්වියා කෙරේ. නූපත් කුලලධර්මයන් ඉපදවීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාරම්භ කෙරෙයි, සිත දඩිකොටගනී, ප්‍රධන්වියා කෙරේ. උපත් කුලලධර්මයන් ගේ පැවැත්ම පිණිස නො නැසීම පිණිස බහුල බව පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණ වීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාරම්භ කෙරෙයි, සිත දඩිකොටගනී, ප්‍රධන්වියා කෙරේ. මේ 'සම්මාවායාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසනි' කවරෙ යත් : මෙසස්නෙහි මහණ තෙම කෙලෙසුන් තවන වියා ඇත්තේ, සමාක්ප්‍රඥ ඇත්තේ සිහි ඇත්තේ කායලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමිතස දුරු කොට කයෙහි කය අනුව බලමින් වාසය කෙරෙයි, වෙදනාවන්හි . . . චිත්තයෙහි . . . ධර්මයන්හි කෙලෙසුන් තවන වැර ඇතිදේ සමාග්ඥන ඇතිදේ සිහි ඇතිදේ (ස්කන්ධාදි ධර්ම සංඛ්‍යාත) ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමිතස දුරු කොට ධර්මානුදර්ශි ව වාසය කෙරේ. මේ 'සම්මාසනි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසමාධි' කවරෙ යත් : මෙසස්නෙහි මහණ තෙම කාමවඡන්දනිවරණ යෙන් වෙන් ව ම (ශෛෂනිවරණ සංඛ්‍යාත) අකුලලධර්මයන්ගෙන් වෙන් ව ම විතර්ක සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුඛය ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, විතර්කවිචාරයන් ගේ ඉක්මැවීමෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති චිත්තයා ගේ ඵලකාදිභාවය (ඵකභ බව) ඇති අවිතර්ක වූ අවිචාර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුඛය ඇති ද්විතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි, ප්‍රීතිය ගේ ද ඉක්මැවීමෙන් උපෙක්ෂා ඇත්තේ වෙසෙයි, සිහි ඇතිදේ සමාග්ඥන ඇතිදේ නාමකයින් සුඛය ද විඳි. ආයාසයේ යම් ධ්‍යානයක් හෙතුකොටගෙන උපෙක්ෂා ඇත්තේ ස්මෘතිමත් වූයේ සුඛවිහරණ ඇතැ යි ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, ඒ තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙයි. සුඛයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් දුෛශා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් පළමු (උපචාරක්ෂණයෙහි) ම සොමිතස්දෙමිතසුන් ගේ ප්‍රභාණයෙන් දුක් නො වූ සුඛ නො වූ උපෙක්ෂායෙන් උපන් ස්මෘතිපාරිශුද්ධිය ඇති, වතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ. මේ 'සම්මාසමාධි' යි කියනු ලැබේ.

මේ දුෛතිරොධ ගාමීතිප්‍රතිපද්‍යාසිසත්‍යය ' යි කියනු ලැබේ.

සුත්තන්තහාපනිය යි.

285. චත්තාරි සම්මානී : දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරෝධො, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා, අයං වුව්චනී දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානී, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා භව කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුව්චනී දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය පභානං, අයං වුව්චනී දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නියානිකං අපචගගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'වි කාමෙහි -පෙ- පථමං කුෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තයමිං සමයෙ අධ්මිකිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මා සමාධි.

තත්ථ කතමා සම්මා දිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානතා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචගසම්මොඤ්ඤායො මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං. අයං වුව්චනී සම්මාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සම්මාසංකප්පො : යො තකෙකා විතකෙකා -පෙ- සම්මාසංකප්පො මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මා සංකප්පො.

තත්ථ කතමා සම්මාචාරා : යා චතුරි වච්ච්චවර්තෙති ආරතී විරතී පටිවිරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනී වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාචාරා මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මාචාරා.

තත්ථ කතමො සම්මාකම්මනෙතා : යා තිති කායදුච්චර්තෙති ආරතී විරතී පටිවිරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනී වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාකම්මනෙතා මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මාකම්මනෙතා.

තත්ථ කතමො සම්මා ආජීවො : යා මිච්ඡාආජීවා ආරතී විරතී පටිවිරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනී වෙලාඅනතික්කමො සෙතුඝාතො සම්මාආජීවො මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මාආජීවො.

තත්ථ කතමො සම්මාචාරායාමො : යො චෙතසිකො විරියාරමෙහා -පෙ- සම්මාචාරායාමො විරියසම්මොඤ්ඤායො මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මාචාරායාමො.

තත්ථ කතමා සම්මාසත්ති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති සති-සම්මොඤ්ඤායො මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මාසති.

තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි : යා විතතස්ස ථිති සණ්ඨිති -පෙ- සම්මාසමාධි, සමාධිසම්මොඤ්ඤායො මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුව්චනී සම්මාසමාධි, අයං වුව්චනී දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

285. සත්‍යයෝ සතර දෙනෙකි : දුක්ඛ ය, දුක්ඛසමුදය ය, දුක්ඛනිරෝධ ය, දුක්ඛ නිරෝධගාමිනිපටිපදා ය.

එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණා යි. මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : අවශෙෂක්ලෙශයෝ ද, අවශෙෂඅකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද, අවශෙෂ වූ සාසුචකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ කුශලාකුශල ධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ද, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාප්‍රභාණය යි, මේ 'දුක්ඛනිරෝධය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනිපටිපදා' කවරෙ යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි අෂ්ටාංගිකමාර්ගය වෙයි, සම්මාදිට්ඨිය . . . සම්මාසමාධි යි.

එහි 'සම්මාදිට්ඨි' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ප්‍රඥවක් පහානාකාරයක් . . . අමොහයෙක් සිව්සස් දහම් විමසීමෙන් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිවය සම්මොඛාධ්‍යානගතයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාදිට්ඨි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසංකප්ප' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් තර්ක යෙක් විතර්කයෙක් සමාක්සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාසංකප්ප' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාවාචා' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් සතර වාග් දුශ්චරිතයන් ගෙන් වෙන්වීමෙන් චිරතියෙක් පටිච්චරතියෙක් චිරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් නො කිරීමෙන් නො පැමිණීමෙන් ආචාරසීමාව නො ඉක්මවීමෙන් ප්‍රත්‍යය නැයීමෙන් සමාග්චරිතයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාවාචා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාකම්මන්ත' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් තුන් කායදුශ්චරිතයන් ගෙන් වෙන්වීමෙන් චිරතියෙක් පටිච්චරතියෙක් චිරමණයෙක් අක්‍රියා යෙක් අකරණයෙක් නො පැමිණීමෙන් වෙලාඅනතික්‍රමණයෙක් ප්‍රත්‍යය නැයීමෙන් සමාක් කර්මාන්තයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාකම්මන්ත' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාආර්ථි' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් මිථ්‍යා ආර්ථියෙන් වෙන්වීමෙන් චිරතියෙක් පටිච්චරතියෙක් චිරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් අකරණ යෙක් නො පැමිණීමෙන් වෙලාඅනතික්‍රමණයෙක් ප්‍රත්‍යය නැයීමෙන් සමාගාර්ථියෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාආර්ථි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාවායාම' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් චෛතසික වියාර්මභයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාර්මභයෙක් වෙයි, මේ 'සම්මා වායාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසති' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් . . . සමාක් ස්මෘතියක් ස්මෘතියෙක් වෙයි, මේ 'සම්මා සති' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසමාධි' කවරෙ යත් : මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් චිත්තයා ගේ සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් . . . සමාක්සමාධියෙක් සමාධිසම්මොඛාධ්‍යානගතයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාසමාධි' යි කියනු ලැබේ.

286. තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවාති, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, ඉධ භික්ඛු යසම්මි සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නියයානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චව'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුෂානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තසම්මි සමයෙ අච්ඡිද්ධිකො මග්ගො භොති සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුත්තා.

287. තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවාති, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම්මි සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නියයානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චව'ව කාමෙහි -පෙ-පඨමං කුෂානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං : තසම්මි සමයෙ අච්ඡිද්ධිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුත්තා.

288. තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවාති, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණිඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

286. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද ඉතිරි ව සිටි ක්ලෙශයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : ඉතිරි ව සිටි අකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශල මූලයෝ ද, ඉතිරි ව සිටි සාසුච වූ කුශලධර්මයෝ ද, කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද, අවශේෂ වූ ක්ලෙශයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : යම් කලෙකැ දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වාසය කෙරෙයි. එසමයෙහි අෂ්ටාංගිකමාර්ගය වෙයි ; සම්මාදිට්ඨි ය, . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපද' යි කියනු ලැබේ. ඉතිරි ව සිටි ධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනී ප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රසක්තයෝ යි.

287. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද ඉතිරි ව සිටි ක්ලෙශයෝ ද ඉතිරි ව සිටි අකුශලධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද, ඉතිරි ව සිටි සාසුච වූ කුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ද, නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාවගේ ද ඉතිරි ව සිටි කෙලෙසුන් ගේ ද ඉතිරි ව සිටි අකුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවර යත් : මෙයස්නෙහි මහණ දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක්ඛප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අෂ්ටාංගිකමාර්ගය වෙයි : සම්මාදිට්ඨි ය, . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ ධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රසක්තයෝ යි.

288. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද අවශේෂ ක්ලෙශයෝ ද, අවශේෂ අකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : අවශේෂ වූ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ විපාකයෝ ද, නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද, අවශේෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද, අවශේෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමීං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසානං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං කුසානං උපසම්පජ්ජා විහරති, දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තහමීං සමයෙ අට්ඨබ්බිකො මග්ගො භොති : සමමාදිට්ඨි -පෙ- සමමාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

289. තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා. අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමීං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසානං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං කුසානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තහමීං සමයෙ අට්ඨබ්බිකො මග්ගො භොති, සමමාදිට්ඨි -පෙ- සමමාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා. අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

290. චත්තාරි සච්චානි : දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරෝධො, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය පහානං. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමීං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසානං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං කුසානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තහමීං සමයෙ පඤ්චබ්බිකො මග්ගො භොති : සමමා දිට්ඨි, සමමා සංකප්පො, සමමා වායාමො, සමමා සති, සමමා සමාධි.

තත්ථ කතමා සමමාදිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි ධම්මවිචයසමයොජ්ඣාමිකා මග්ගඛිකං මග්ග පරියාපනං, අයං වුච්චති සමමාදිට්ඨි.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛය්‍යාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අෂ්ටාභිගිකමාර්ගය වෙයි. සම්මාදිට්ඨී ය . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමීනීප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

289. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද, අවශෙෂ ක්ලෙශයෝ ද, අවශෙෂ අකුශලධර්මයෝ ද, සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශෙෂ වූ සාසුචකුශල ධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද අවශෙෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද අවශෙෂ වූ සාසුච කුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛය්‍යාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අෂ්ටාභිගිකමාර්ගය වෙයි : සම්මාදිට්ඨී ය . . . සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමීනීප්‍රතිපදව හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

290. සතර සත්‍යයෝ ය : දුක්ඛ ය, දුක්ඛසමුදය ය, දුක්ඛනිරෝධය, දුක්ඛනිරෝධ ගාමීනීපටිපද යි.

එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව යි. මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි දුක්ඛය කවරෙ යත් : ඉතිරි ව සිටි කෙලෙස්සු ද ඉතිරි ව සිටි අකුසල්දහම්හු ද ආසුච සහිත වූ තුන් කුසල්මූල්හු ද ඉතිරි ව සිටි සාසුච වූ කුසල්දහම්හු ද කුසල්අකුසල් දහමුත් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්චිවා වූ යම් කිරියදහම් කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛ නිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපටිපද' කවර යත් : මෙසස්නෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛය්‍යාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි පඤ්චාභිගිකමාර්ගය වෙයි : සම්මාදිට්ඨී ය, සම්මාසංකප්ප ය, සම්මාචාර්යාම ය, සම්මාසති ය, සම්මාසමාධි යි.

එහි 'සම්මාදිට්ඨී' කවර යත් : මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ප්‍රඥවක් පජානානාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමග්දෘෂ්ටියෙක් ධර්මවිවය සම්බොධ්‍යභිගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාදිට්ඨී' යි කියනු ලැබේ.

තත්ත්ව කතමො සම්මාසඛකපො : යො තසෙකා -පෙ- සම්මාසඛකපො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං වුච්චති සම්මාසඛකපො.

තත්ත්ව කතමො සම්මාචාර්යමො : යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාර්යමො විරියසම්මොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං වුච්චති සම්මාචාර්යමො.

තත්ත්ව කතමො සම්මාසති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති සතිසම්මොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං—අයං වුච්චති සම්මාසති.

තත්ත්ව කතමො සම්මාසමාධි : යා විතතස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසම්මොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං. අයං වුච්චති සම්මාසමාධි. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා. අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුත්තා.

291. තත්ත්ව කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ඤා කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ඤා අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණිඤ්ඤා කුසල මූලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ඤා සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තසම් සමයෙ පඤ්ඤාමිතිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඛකපො සම්මාචාර්යමො සම්මාසති සම්මාසමාධි. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා. අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පසුත්තා.

292. චත්තාරි සම්මානි : දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරෝධො, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා. අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛං : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය පහානං. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකේඛපො භොති, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධ ගාමිනී පටිපදා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි 'සම්මාසංකප්ප' කවරෙ යත් : මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ යම් තර්කයෙක් . . . සමාක්සංකල්පයෙක් වේ ද මේ 'සම්මාසංකප්ප' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාවායාම' කවරෙ යත් : මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ යම් වෛකසික වූ වියාර්මිතයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාසම්බොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාවායාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසක්ති' කවර යත් : මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් . . . සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාසක්ති' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සම්මාසමාධි' කවරෙ යත් : මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ යම් චිත්තයාගේ සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියෙක් සමාධිසම්බොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මාසමාධි' යි කියනු ලැබේ. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ වූ ධර්මයෝ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද' හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

291. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද අවශේෂ ක්ලෙශයෝ ද අවශේෂ අකුශලධර්මයෝ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශේෂ වූ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද, හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද අවශේෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද අවශේෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද අවශේෂ වූ සාසුච වූ කුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද' කවර යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි පඤ්චාඨිහිකමාර්ග වෙයි : සම්මාද්වයී ය, සම්මාසංකප්ප ය, සම්මාවායාම ය, සම්මාසක්ති ය, සම්මාසමාධි යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂධර්මයෝ දුක්ඛනිරෝධගාමීනිප්‍රතිපද හා සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

292. සතර සත්‍යයෝ ය : දුක්ඛ ය, දුක්ඛසමුදය ය, දුක්ඛනිරෝධ ය, දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද යි.

එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව යි. මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : අවශේෂ ක්ලෙශයෝ ද අවශේෂ අකුශලධර්මයෝ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද සාසුච වූ අවශේෂ කුශලධර්මයෝ ද කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ද නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙන් ද හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාවගේ ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද' කවර යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි. . . . අවික්ෂේපය වේ. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමීනිපටිපද' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

293. තත්ත්ව කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ව, අවසේසා ව කිලෙසා, අවසේසා ව අකුසලා ධර්මා, තිණි ව කුසලමූලානි සාසවානි, අවසේසා ව සාසවා කුසලා ධර්මා, අයං වුවවතී දුක්ඛසමුදයො.

තත්ත්ව කතමං දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධර්මානං විපාකා, යෙ ව ධර්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ව කම්මවිපාකා භවතිඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුවවතී දුක්ඛං.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛනිරුද්ධො : තණ්හාය ව අවසේසානඤ්ඤා කිලෙසානං, අවසේසානඤ්ඤා අකුසලානං ධර්මානං, තිණිණඤ්ඤා කුසල මූලානං සාසවානං, අවසේසානඤ්ඤා සාසවානං කුසලානං ධර්මානං පහානං, අයං වුවවතී දුක්ඛනිරුද්ධො.

තත්ත්ව කතමො දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යග්ගිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං ගාමෙතී නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිධෙව්වි කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පරාදා විහරතී දුක්ඛාපටිපදාං දක්ඛාතිඤ්ඤාං, තග්ගිං සමයෙ ඵයෙකා හොති -පෙ- අවිකේසො හොති. අයං වුවවතී දුක්ඛනිරෝධ ගාමිනී පටිපදා.

අභිධම්මභාෂණියං.

294. චත්තාරි අරියසම්මානි : දුක්ඛං අරියසම්මං, දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරුද්ධො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසම්මං.

295. චතුක්කං අරියසම්මානං කතී කුසලා, කතී අකුසලා, කතී අව්‍යාකතා, -පෙ- කතී සරණා, කතී අරණා :

සමුදයසම්මං අකුසලං. මග්ගසම්මං කුසලං. නිරෝධසම්මං අව්‍යාකතං. දුක්ඛසම්මං සියා කුසලං, සියා අකුසලං සියා අව්‍යාකතං.

ඥා සම්මා සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනතී'පි. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනතී'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනතී'පි. දුක්ඛසම්මං සියා, සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා න චත්තබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනතී'පි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනතී'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනතී'පි.

ඥා සම්මා විපාකධම්මධර්මා. නිරෝධසම්මං නෙව විපාකනවිපාක-ධම්මධර්මං. දුක්ඛසම්මං සියා විපාකං, සියා විපාකධම්මධර්මං, සියා නෙව විපාකනවිපාකධම්මධර්මං.

සමුදයසම්මං අනුපාදිනනුපාදනියං. ඥා සම්මා අනුපාදිනන-අනුපාදනියා. දුක්ඛසම්මං සියා උපාදිනනුපාදනියං, සියා අනුපාදිනනු පාදනියං.

සමුදයසම්මං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං. ඥා සම්මා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා. දුක්ඛසම්මං සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං.

293. එහි 'දුක්ඛසමුදය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ද අවශෙෂ ක්ලෙශයෝ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයෝ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයෝ ද සාසුච වූ අවශෙෂ කුශල ධර්මයෝ ද යන මේ 'දුක්ඛසමුදය' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛය' කවරෙ යත් : කුශලාකුශලධර්මයන් ගේ සාසුච වූ විපාකයෝ ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ යම් ක්‍රියාධර්ම කෙනෙකුත් වෙත් ද හැම රූපය ද යන මේ 'දුක්ඛ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධය' කවරෙ යත් : තෘෂ්ණාව ගේ ද අවශෙෂ ක්ලෙශයන් ගේ ද අවශෙෂ අකුශලධර්මයන් ගේ ද සාසුච වූ තුන් කුශලමූලයන් ගේ ද සාසුච වූ අවශෙෂ කුශලධර්මයන් ගේ ද ප්‍රභාණය යි. මේ 'දුක්ඛනිරෝධ' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' කවරෙ යත් : මේ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන් ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤා ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එයමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ 'දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපද' යි කියනු ලැබේ.

අභිධම්මභාෂණය යි.

294. සතර ආයාඨසත්‍යයෝ වෙති : දුෂ්ඨායාඨසත්‍ය ය, දුෂ්ඨසමුදයායාඨසත්‍ය ය, දුෂ්ඨනිරෝධායාඨසත්‍ය ය, දුෂ්ඨනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදායාඨසත්‍ය යි.

295. චතුරායාඨසත්‍යයන් අතුරෙහි කෙනෙක් කුශලයෝ ද, කෙනෙක් අකුශලයෝ ද, කෙනෙක් අව්‍යාකෘතයෝ ද, . . . කෙනෙක් සරණයෝ ද, කෙනෙක් අරණයෝ ද යත් :

සමුදයසත්‍යය අකුශල ය, මාර්ගසත්‍යය කුශල ය, නිරෝධසත්‍යය අව්‍යාකෘත ය, දුෂ්ඨසත්‍යය කුශල ද වන්නේ ය, අකුශල ද වන්නේ ය. අව්‍යාකෘත ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු ය. නිරෝධසත්‍යය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුෂ්ඨ වේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ය. දුෂ්ඨසත්‍යය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, අදුෂ්ඨමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුෂ්ඨවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද අදුෂ්ඨමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විපාකස්වභාවධර්මයහ. නිරෝධසත්‍යය නො ම විපාක වූ නවිපාකස්වභාවධර්මය. දුෂ්ඨසත්‍යය විපාක ද වන්නේ ය, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නේ ය, නො ම විපාකනවිපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය අනුපාදින්නොපාදනීය වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අනුපාදින්න අනුපාදනීය වෙති. දුෂ්ඨසත්‍යය උපාදින්නොපාදනීය ද වන්නේ ය, අනුපාදින්නොපාදනීය ද වන්නේ ය.

සමුදයසත්‍යය සංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලෙශිකයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය සංක්ලිෂ්ටසංක්ලෙශික ද වන්නේ ය, අසංක්ලිෂ්ට සංක්ලෙශික ද වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සමුදයසම්මං සම්පන්නසම්මාරං. නිරෝධසම්මං අවිතකකඅවිමාරං. මහසම්මං සියා සම්පන්නසම්මාරං, සියා අවිතකකඅවිමාරමත්තං, සියා අවිතකකඅවිමාරං. දුක්ඛසම්මං සියා සම්පන්නසම්මාරං, සියා අවිතකකඅවිමාරමත්තං, සියා අවිතකකඅවිමාරං, සියා න වත්තබ්බං සම්පන්නසම්මාරනන්ති'පි අවිතකකඅවිමාරමත්තනන්ති'පි අවිතකකඅවිමාරනන්ති'පි.

ඥා සම්මං සියා පිතීසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා. නිරෝධසම්මං න වත්තබ්බං පිතීසහගතනන්ති'පි, සුඛසහගතනන්ති'පි, උපෙක්ඛාසහගතනන්ති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පිතීසහගතං, සියා සුඛසහගතං, සියා උපෙක්ඛාසහගතං. සියා න වත්තබ්බං පිතීසහගතනන්ති'පි සුඛසහගතනන්ති'පි උපෙක්ඛාසහගතනන්ති'පි.

ඥා සම්මං නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බං. සමුදයසම්මං සියා දස්සනෙන පභානබ්බං, සියා භාවනාය පභානබ්බං. දුක්ඛසම්මං සියා දස්සනෙන පභානබ්බං, සියා භාවනාය පභානබ්බං, සියා නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බං.

ඥා සම්මං නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා. සමුදයසම්මං සියා දස්සනෙන පභානබ්බභෙතුකං, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං. දුක්ඛසම්මං සියා දස්සනෙන පභානබ්බභෙතුකං, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං, සියා නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං.

සමුදයසම්මං ආවයගාමි. මහසම්මං අපවයගාමි. නිරෝධසම්මං නෙවාවයගාමිනාපවයගාමි. දුක්ඛසම්මං සියා ආවයගාමි, සියා නෙව ආවයගාමි නාපවයගාමි.

මහසම්මං සෙක්ඛං. තිණ්ණි සම්මංති නෙව සෙක්ඛා නාසෙක්ඛා.

සමුදය සම්මං පරිත්තං. ඥා සම්මං අපාමාණං, දුක්ඛසම්මං සියා පරිත්තං, සියා මහග්ගතං.

නිරෝධසම්මං අනාරම්භං. මහසම්මං අපාමාණාරම්භං. සමුදයසම්මං සියා පරිත්තාරම්භං, සියා මහග්ගතාරම්භං, න අපාමාණාරම්භං, සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරම්භනන්ති'පි මහග්ගතාරම්භනන්ති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පරිත්තාරම්භං, සියා මහග්ගතාරම්භං, සියා අපාමාණාරම්භං, සියා න වත්තබ්බං පරිත්තාරම්භනන්ති'පි මහග්ගතාරම්භනන්ති'පි අපාමාණාරම්භනන්ති'පි.

සමුදයසම්මං භීනං. ඥා සම්මං පණ්ණිනා. දුක්ඛසම්මං සියා භීනං, සියා මජ්ඣිමං.

නිරෝධසම්මං අනියතං. මහසම්මං සම්මතනනියතං. ඥා සම්මං සියා මිච්ඡතනනියතා, සියා අනියතා.

නිරෝධසම්මං අනාරම්භං. සමුදයසම්මං න වත්තබ්බං මහ්නාරම්භනන්ති'පි මහග්ගතනනන්ති'පි මහ්නාරම්භනන්ති'පි. මහසම්මං න මහ්නාරම්භං මහග්ගතනනන්ති'පි, සියා මහ්නාරම්භනන්ති'පි, සියා න වත්තබ්බං මහ්නාරම්භනන්ති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා මහ්නාරම්භං න මහග්ගතනනන්ති'පි, සියා මහ්නාරම්භනන්ති'පි, සියා න වත්තබ්බං මහ්නාරම්භනන්ති'පි මහ්නාරම්භනන්ති'පි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

සමුදයසත්‍යය සචිතරක්කසච්චාර ය. නිරොධසත්‍යය අචිතරක්කසච්චාර ය. මාර්ග සත්‍යය සචිතරක්කසච්චාර ද වන්නේ ය, අචිතරක්කසච්චාරමාත්‍ර ද වන්නේ ය, අචිතරක්ක සච්චාර ද වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය සචිතරක්කසච්චාර ද වන්නේ ය, අචිතරක්කසච්චාරමාත්‍ර ද වන්නේ ය, අචිතරක්කසච්චාර ද වන්නේ ය, සචිතරක්කසච්චාර යි ද අචිතරක්කසච්චාරමාත්‍ර යි ද අචිතරක්කසච්චාර යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ප්‍රීතියහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂා සහගත ද වන්නාහු ය. නිරොධසත්‍යය ප්‍රීතියහගත යි ද සුඛසහගත යි ද උපෙක්ෂාසහගත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය ප්‍රීතියහගත ද වන්නේ ය, සුඛසහගත ද වන්නේ ය, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නේ ය, ප්‍රීතියහගත යි ද සුඛසහගත යි ද උපෙක්ෂා සහගත යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය. සමුදයසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහ. සමුදයසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ යි. දුෂ්ඨසත්‍යය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආවයගාමී ය. මාර්ගසත්‍යය අපවයගාමී ය. නිරොධසත්‍යය නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ය. දුෂ්ඨසත්‍යය ආවයගාමී ද වන්නේ ය, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නේ යි.

මාර්ගසත්‍යය ශෛක්ෂ ය. සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් නො ම ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂ වන්නාහු ය.

සමුදයසත්‍යය පරිත්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අප්‍රමාණයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය පරිත්ත ද වන්නේ ය, මහද්ගත ද වන්නේ යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. මාර්ගසත්‍යය අප්‍රමාණාලම්බන ය. සමුදයසත්‍යය පරිත්තාලම්බන ද වන්නේ ය, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නේ ය, අප්‍රමාණාලම්බන නො වන්නේ ය, පරිත්තාලම්බන යි ද මහද්ගතාලම්බන යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය පරිත්තාලම්බන ද වන්නේ ය, මහද්ගතාලම්බන ද වන්නේ ය, අප්‍රමාණාලම්බන ද වන්නේ ය, පරිත්තාලම්බන යි ද මහද්ගතාලම්බන යි ද අප්‍රමාණාලම්බන යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

සමුදයසත්‍යය භීත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ප්‍රභීතයෝ ය. දුෂ්ඨසත්‍යය භීත ද වන්නේ ය, මධ්‍යම ද වන්නේ යි.

නිරොධසත්‍යය අනියත ය. මාර්ගසත්‍යය සමාක්ත්වනියත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් මිථ්‍යාත්වනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. සමුදයසත්‍යය මාර්ගාලම්බන යි ද මාර්ගහෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුත්තේ ය. මාර්ගසත්‍යය මාර්ගාලම්බන නො වූයේ මාර්ග හෙතුක ය, මාර්ගාධිපති ද වන්නේ ය, මාර්ගාධිපති යි නො කියයුතු වන්නේ ය. දුෂ්ඨ සත්‍යය මාර්ගාලම්බන වූයේ මාර්ගහෙතුක ද වන්නේ ය, මාර්ගාධිපති ද වන්නේ ය, මාර්ගාලම්බන යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

දො සම්මා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න චත්තබ්බං උප්පාදිතොති. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං උප්පන්නනති'පි අනුප්පන්නනති'පි උප්පාදිති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා උප්පන්නං, සියා අනුප්පන්නං, සියා උප්පාදි.

නිඤ්ඤි සම්මානි සියා අනිත්තා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං අනිත්තනති'පි අනාගතනති'තිපි පච්චුප්පන්නනති'පි.

නිරෝධසම්මං අනාරම්මණං. මඤ්ඤසම්මං න චත්තබ්බං අනිත්තාරම්මණනති'පි අනාගතාරම්මණනති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණනති'පි. දො සම්මා සියා අනිත්තාරම්මණං, සියා අනාගතාරම්මණං, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණං, සියා න චත්තබ්බං අනිත්තාරම්මණනතිපි අනාගතාරම්මණනතිපි පච්චුප්පන්නාරම්මණනති'පි.

නිරෝධසම්මං ඛණ්ඩා. නිඤ්ඤි සම්මානි සියා අජ්ඣිත්තා, සියා ඛණ්ඩා, සියා අජ්ඣිත්තඛණ්ඩා.

නිරෝධසම්මං අනාරම්මණං. මඤ්ඤසම්මං ඛණ්ඩාරම්මණං. සමුදයසම්මං සියා අජ්ඣිත්තාරම්මණං, සියා ඛණ්ඩාරම්මණං, සියා අජ්ඣිත්තඛණ්ඩාරම්මණං. දුක්ඛසම්මං සියා අජ්ඣිත්තාරම්මණං, සියා ඛණ්ඩාරම්මණං, සියා අජ්ඣිත්තඛණ්ඩාරම්මණං, සියා න චත්තබ්බං අජ්ඣිත්තාරම්මණනති'පි ඛණ්ඩාරම්මණනති'පි අජ්ඣිත්තඛණ්ඩාරම්මණනති'පි.

නිඤ්ඤි සම්මානි අනිද්දස්සනප්පට්ඨං. දුක්ඛසම්මං සියා සනිද්දස්සනප්පට්ඨං, සියා අනිද්දස්සනප්පට්ඨං, සියා අනිද්දස්සනප්පට්ඨං.

296. සමුදයසම්මං හෙතු. නිරෝධසම්මං න හෙතු. දො සම්මා සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

දො සම්මා සහෙතුකා. නිරෝධසම්මං අහෙතුකං. දුක්ඛසම්මං සියා සහෙතුකං, සියා අහෙතුකං.

දො සම්මා හෙතුසම්පයුත්තා. නිරෝධසම්මං හෙතුච්ඡයසුත්තං. දුක්ඛසම්මං සියා හෙතුසම්පයුත්තං, සියා හෙතුච්ඡයසුත්තං.

සමුදයසම්මං හෙතු චෙච්ච සහෙතුකඤ්ඤි. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච්ච සහෙතුකනති'පි සහෙතුකඤ්ඤි'ච න ච හෙතුති'පි. මඤ්ඤසම්මං සියා හෙතු චෙච්ච සහෙතුකඤ්ඤි, සියා සහෙතුකඤ්ඤි'ච න ච හෙතු. දුක්ඛසම්මං සියා හෙතුවේ'ච සහෙතුකඤ්ඤි සියා සහෙතුකඤ්ඤි'ච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුවේ'ච සහෙතුකනති'පි සහෙතුකඤ්ඤි'ච න ච හෙතුති'පි.

සමුදයසම්මං හෙතුවේ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං හෙතුච්ඡය ච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි'ච න ච හෙතුති'පි. මඤ්ඤසම්මං සියා හෙතුච්ඡය ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි'ච න ච හෙතු. දුක්ඛසම්මං සියා හෙතුච්ඡය ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි'ච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුච්ඡය ච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි. හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි'ච න ච හෙතුති'පි.

නිරෝධසම්මං න හෙතුඅහෙතුකං. සමුදයසම්මං න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි. මඤ්ඤසම්මං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදීහු යයි නො කියයුත්තාහ. නිරොධසත්‍යය උත්පන්න යි ද අනුත්පන්න යි ද උත්පාදී යයි ද නො කියයුත්තේ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය උත්පන්න ද වන්නේ ය, අනුත්පන්න ද වන්නේ ය, උත්පාදී ද වන්නේ ය.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නාහ, නිරොධසත්‍යය අතීත යි ද අනාගත යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්න යි ද නො කියයුත්තේ ය.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්භන ය. මාර්ගසත්‍යය අතීතාලම්භන යි ද අනාගතාලම්භන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන යි ද නො කියයුත්තේ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අතීතාලම්භන ද වන්නාහ, අනාගතාලම්භන ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන ද වන්නාහ, අතීතාලම්භන යි ද අනාගතාලම්භන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

නිරොධසත්‍යය බාහිර ය. සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ, බාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්නාහු යි.

නිරොධසත්‍යය අනාලම්භන ය. මාර්ගසත්‍යය බාහිරාලම්භන ය. සමුදයසත්‍යය අධ්‍යාත්මාලම්භන ද වන්නේ ය, බාහිරාලම්භන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන ද වන්නේ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය අධ්‍යාත්මාලම්භන ද වන්නේ ය, බාහිරාලම්භන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන ද වන්නේ ය, අධ්‍යාත්මාලම්භන යි ද බාහිරාලම්භන යි ද අධ්‍යාත්මබාහිරාලම්භන යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අනිදර්ශනඅප්‍රතිසයෝ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය සනිදර්ශනසප්‍රතිස ද වන්නේ ය. අනිදර්ශනසප්‍රතිස ද වන්නේ ය, අනිදර්ශනඅප්‍රතිස ද වන්නේ ය.

296. සමුදයසත්‍යය හෙතු වෙයි. නිරොධසත්‍යය හෙතු නො වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් හෙතු ද වන්නාහ, නො ද හෙතු ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සහෙතුකයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අහෙතුක ය. දූෂ්‍යසත්‍යය සහෙතුක ද වන්නේ ය, අහෙතුක ද වන්නේ ය.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. නිරොධසත්‍යය හෙතුවිප්‍රයුක්ත ය. දූෂ්‍යසත්‍යය හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, හෙතුවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය.

සමුදයසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වෙයි. නිරොධසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. මාර්ග සත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වන්නේ ය. සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු ද වන්නේ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වන්නේ ය, සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු වන්නේ ය, හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක යි ද සහෙතුක ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

සමුදයසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. නිරොධසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය. මාර්ගසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු ද වන්නේ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය හෙතු ද වූයේ ම හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු ද වන්නේ ය, හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද හෙතු යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

නිරොධසත්‍යය හෙතු නො වූ අහෙතුක වෙයි. සමුදයසත්‍යය හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුතු ය. මාර්ගසත්‍යය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කිය යුතු වන්නේ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්නේ ය, හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියයුතු වන්නේ ය.

297. සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් සප්තයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අප්‍රත්‍යය යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් සංඛ්‍යයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අසංඛ්‍ය යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අනිදර්ශන‍යෝ ය. දූෂිතත්‍වය සනිදර්ශන ද වන්නේ ය ; අනිදර්ශන ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අප්‍රතිසයෝ ය. දූෂිතත්‍වය සප්‍රතිස ද වන්නේ ය, අප්‍රතිස ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අරූපයෝ ය. දූෂිතත්‍වය රූප ද වන්නේ ය, අරූප ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ලොකිකයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ලොකොත්තරයෝ යි.

වතුස්සත්‍යයෝ කිසිවිභ්‍යාසයකින් දතයුක්තාහ, කිසිවිභ්‍යාසයකින් නො දතයුක්තාහ යි.

298. සමුදයසත්‍යය ආසුචියෙකි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ආසුචියෝ නො වෙති. දූෂිතත්‍වය ආසුචියෙක් ද වන්නේ ය, නො ද ආසුචියෙක් ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ආසුචි සහිතයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අනාසුචියෝ යි.

සමුදයසත්‍යය ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ආසුචිවිප්‍රයුක්තයෝ ය. දූෂිතත්‍වය ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුචිවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආසුචියෙක් ද වූයේ ම සාසුචි ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ආසුචි ද වූ ම සාසුචිහ යි ද සාසුචි ද වූ ම නො ද ආසුචිහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දූෂිතත්‍වය ආසුචියෙක් ද වූයේ ම සාසුචි ද වන්නේ ය, සාසුචි ද වූයේ ම නො ද ආසුචි ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ආසුචි ද වූයේ ම ආසුචිසම්ප්‍රයුක්තයෙක් ද වන්නේ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ආසුචි ද වූවාහු ම ආසුචිසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද ආසුචිහ යි ද නො කියයුක්තාහ. දූෂිතත්‍වය ආසුචි ද වූයේ ම ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ආසුචි ද වන්නේ ය, ආසුචියෙක් ද වූයේ ම ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ ම නො ද ආසුචියෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ආසුචිවිප්‍රයුක්ත අනාසුචියෝ ය. සමුදයසත්‍යය ආසුචිවිප්‍රයුක්තසාසුචියෙකැ යි ද ආසුචිවිප්‍රයුක්තඅනාසුචියෙකැ යි ද නො කියයුක්තේ ය, දූෂිතත්‍වය ආසුචිවිප්‍රයුක්තසාසුචියෙක් ද වන්නේ ය. ආසුචිවිප්‍රයුක්තසාසුචියෙකැ යි ද ආසුචිවිප්‍රයුක්තඅනාසුචියෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

299. සමුදයසත්‍යය සංයෝජනයෙකි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංයෝජන නො වන්නාහ. දූෂිතත්‍වය සංයෝජන ද වන්නේ ය, නො ද සංයෝජන ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංයෝජනියෝ වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසංයෝජනියෝ වෙති.

සමුදයසත්‍යය සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංයෝජනවිප්‍රයුක්තයෝ ය. දූෂිතත්‍වය සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනිය ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංයෝජන ද වූවාහු ම සංයෝජනිය වෙති ද සංයෝජනිය ද වූවාහු ම නො ද සංයෝජන වෙති ද නො කියයුක්තාහ. දූෂිතත්‍වය සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනියෙකැ ද වන්නේ ය, සංයෝජනිය ද වූයේ ම නො ද සංයෝජනයෙක් ද වන්නේ යි.

සමුදයසම්මං සඤ්ඤාපනඤ්ඤා'ව සඤ්ඤාපනසම්පයුතඤ්ඤා. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤා සඤ්ඤාපනං, චෙව සඤ්ඤාපනසම්පයුතනාති'පි, සඤ්ඤාපනසම්පයුතනා චෙව නො ච සඤ්ඤාපනාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා සඤ්ඤාපනඤ්ඤා'ව සඤ්ඤාපනසම්පයුතඤ්ඤා, සියා සඤ්ඤාපනසම්පයුතඤ්ඤා'ව නො ච සඤ්ඤාපනං, සියා න වතඤ්ඤා සඤ්ඤාපනඤ්ඤා'ව සඤ්ඤාපනසම්පයුතනාති'පි, සඤ්ඤාපනසම්පයුතඤ්ඤා'ව නො ච සඤ්ඤාපනනාති'පි.

ඥෙ සම්මං සඤ්ඤාපනවිපයුතන අසඤ්ඤාපනියා. සමුදයසම්මං න වතඤ්ඤා සඤ්ඤාපනවිපයුතනසඤ්ඤාපනියනාති'පි, සඤ්ඤාපනවිපයුතනඅසඤ්ඤාපනියනාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා සඤ්ඤාපනවිපයුතනසංයොජනියං, සියා න වතඤ්ඤා සඤ්ඤාපනවිපයුතනසඤ්ඤාපනියනාති'පි, සඤ්ඤාපනවිපයුතන අසඤ්ඤාපනියනාති'පි.

300. සමුදයසම්මං ගණො. ඥෙ සම්මං නො ගණො. දුක්ඛසම්මං සියා ගණො, සියා නො ගණො.

ඥෙ සම්මං ගණනියා. ඥෙ සම්මං අගණනියා.

ඥෙ සම්මං ගණවිපයුතනා. ඥෙ සම්මං සියා ගණසම්පයුතනා, සියා ගණවිපයුතනා.

සමුදයසම්මං ගණො චෙව ගණනියඤ්ඤා. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤා ගණො චෙ'ව ගණනියාති'පි ගණනියා චෙ'ව නො ච ගණනාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා ගණො චෙ'ව ගණනියඤ්ඤා, සියා ගණනියඤ්ඤා'ව නො ච ගණො.

සමුදයසම්මං ගණො චෙව ගණසම්පයුතනඤ්ඤා, සියා න වතඤ්ඤා ගණො චෙව ගණසම්පයුතනනාති'පි, ගණසම්පයුතනඤ්ඤා'ව නො ච ගණොති'පි. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤා ගණො චෙව ගණසම්පයුතනාති'පි, ගණසම්පයුතනා චෙව නො ච ගණොති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා ගණො චෙව ගණසම්පයුතනඤ්ඤා, සියා ගණසම්පයුතනඤ්ඤා'ව නො ච ගණො, සියා න වතඤ්ඤා ගණො චෙව ගණසම්පයුතනනාති'පි, ගණසම්පයුතනඤ්ඤා'ව නො ච ගණොති'පි.

ඥෙ සම්මං ගණවිපයුතනඅගණනියා. ඥෙ සම්මං සියා ගණවිපයුතනගණනියා, සියා න වතඤ්ඤා ගණවිපයුතනගණනියා තිපි ගණවිපයුතනඅගණනියාති'පි.

301-302-303. සමුදයසම්මං ඔභො -පෙ- යොගො -පෙ- නිවරණං. ඥෙ සම්මං නො නිවරණං. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණං, සියා නො නිවරණං.

ඥෙ සම්මං නිවරණියා. ඥෙ සම්මං අනිවරණියා.

සමුදයසම්මං නිවරණසම්පයුතනං. ඥෙ සම්මං නිවරණවිපයුතනා. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණසම්පයුතනං, සියා නිවරණවිපයුතනං.

සමුදයසම්මං නිවරණං චෙව නිවරණියඤ්ඤා. ඥෙ සම්මං න වතඤ්ඤා නිවරණං චෙව නිවරණියාති'පි, නිවරණියාචෙව නො ච නිවරණොති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණඤ්ඤා'ව නිවරණියඤ්ඤා, සියා නිවරණියඤ්ඤා'ව නො ච නිවරණං.

සමුදයසත්‍යය සංයෝජනයක් ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංයෝජන ද වුවාහු ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තය යි ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද සංයෝජනය යි ද නො කියන්නාහ. දූෂිතත්‍වය සංයෝජනයක් ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජනයක් ද වන්නේ ය, සංයෝජන ද වූයේ ම සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත යි ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද සංයෝජන යි ද නො කියනු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනියෝ ය. සමුදයසත්‍යය සංයෝජනවිප්‍රයුක්තසංයෝජනිය යි ද සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනිය යි ද නො කිය යන්නේ ය. දූෂිතත්‍වය සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත සංයෝජනිය ද වන්නේ ය, සංයෝජන විප්‍රයුක්තසංයෝජනිය යි ද සංයෝජනවිප්‍රයුක්තඅසංයෝජනිය යි ද නො කියනු වන්නේ යි.

300. සමුදයසත්‍යය ග්‍රන්ථයෙකි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. දූෂිතත්‍වය ග්‍රන්ථයක් ද වන්නේ ය, නො ද ග්‍රන්ථයක් ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථනීය වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අග්‍රන්ථනීය වෙත්.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය ග්‍රන්ථයක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනීය ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වුවාහු ම ග්‍රන්ථනීය වෙති යි ද ග්‍රන්ථනීය ද වුවාහු ම නොද ග්‍රන්ථ වෙති යි ද නො කිය යන්නාහ. දූෂිතත්‍වය ග්‍රන්ථයක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථනීය ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථනීය ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයක් ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය ග්‍රන්ථයක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, ග්‍රන්ථයක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයෙකැ යි ද නො කියනු වන්නේ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වුවාහු ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්තය යි ද ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද ග්‍රන්ථය යි ද, නො කියන්නාහ. දූෂිතත්‍වය ග්‍රන්ථයක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයක් ද වන්නේ ය, ග්‍රන්ථයක් ද වූයේ ම ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත යි ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද ග්‍රන්ථයෙකැ යි ද නො කියනු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තඅග්‍රන්ථනීය වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ග්‍රන්ථනීය ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්තග්‍රන්ථනීය යි ද ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනීය යි ද නො කියනු වන්නාහු යි.

301-302-303. සමුදයසත්‍යය ඔසයෙකි, ... යොගයෙකි, ... නිවරණයෙකි, සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණයෝ නො වෙති. දූෂිතත්‍වය නිවරණ ද වන්නේ ය, නිවරණ නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණීය වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අනිවරණීය වෙත්.

සමුදයසත්‍යය නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්ත යෝ ය. දූෂිතත්‍වය නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, නිවරණවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණීය ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණීය යි ද නිවරණීය ද වුවාහු ම නො ද නිවරණය යි ද නො කිය යන්නාහ. දූෂිතත්‍වය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණීය ද වන්නේ ය, නිවරණීය ද වූයේ ම නො ද නිවරණ ද වන්නේ යි.

සමුදයසම්මං නිවරණකොට්ඨ නිවරණසම්පයුත්තකොට්ඨ. ඥා සම්මං න චත්තබ්බං නිවරණං, චෙව නිවරණසම්පයුත්තාති'පි, නිවරණසම්පයුත්තං චෙව නො ච නිවරණාතිපි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණං චෙව නිවරණසම්පයුත්ත ච, සියා නිවරණසම්පයුත්තං චෙව නො ච නිවරණං, සියා න චත්තබ්බං නිවරණං චෙව නිවරණසම්පයුත්තනාතිපි නිවරණසම්පයුත්තං චෙව නො ච නිවරණනාතිපි.

ඥා සම්මං නිවරණවිපයුත්තඅනිවරණීයං. සමුදයසම්මං න චත්තබ්බං නිවරණවිපයුත්තනිවරණීයනාතිපි නිවරණවිපයුත්තඅනිවරණීයනාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණවිපයුත්තනිවරණීයං, සියා න චත්තබ්බං නිවරණවිපයුත්තනිවරණීයනාති'පි නිවරණවිපයුත්තඅනිවරණීයනාතිපි.

304. තීණී සම්මානි නො පරමාසං. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසං, සියා නො පරමාසං.

ඥා සම්මං පරමධං. ඥා සම්මං අපරමධං.

ඥා සම්මං පරමාසම්පයුත්තං. සමුදයසම්මං සියා පරමාසම්පයුත්තං, සියා පරමාසම්පයුත්තං. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසම්පයුත්තං, සියා පරමාසම්පයුත්තං, සියා න චත්තබ්බං පරමාසම්පයුත්තනාති'පි පරමාසම්පයුත්තනාති'පි.

සමුදයසම්මං න චත්තබ්බං පරමාසං චෙව පරමධංනාති පරමධං, චෙව නො ච පරමාසං. ඥා සම්මං න චත්තබ්බං පරමාසං චෙව පරමධංනාති පරමධං, චෙව නො ච පරමාසංනාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසං චෙව පරමධං ච, සියා පරමධං චෙව නො ච පරමාසං.

ඥා සම්මං පරමාසම්පයුත්තඅපරමධං. ඥා සම්මං සියා පරමාසම්පයුත්තපරමධං, සියා න චත්තබ්බං පරමාසම්පයුත්ත පරමධංනාති'පි පරමාසම්පයුත්ත අපරමධංනාති'පි.

305. ඥා සම්මං සාරම්මං. නිරෝධසම්මං අනාරම්මං. දුක්ඛසම්මං සියා සාරම්මං, සියා අනාරම්මං.

තීණී සම්මානි නො චිත්තං. දුක්ඛසම්මං සියා චිත්තං, සියා නො චිත්තං.

ඥා සම්මං චේතසිකං. නිරෝධසම්මං අචේතසිකං. දුක්ඛසම්මං සියා චේතසිකං, සියා අචේතසිකං.

ඥා සම්මං චිත්තසම්පයුත්තං. නිරෝධසම්මං චිත්තවිපයුත්තං. දුක්ඛසම්මං සියා චිත්තසම්පයුත්තං, සියා චිත්තවිපයුත්තං, සියා න චත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තනාති'පි චිත්තෙන විපයුත්තනාති'පි.

ඥා සම්මං චිත්තසංසං. නිරෝධසම්මං චිත්තවිසංසං. දුක්ඛසම්මං සියා චිත්තසංසං, සියා චිත්තවිසංසං, සියා න චත්තබ්බං චිත්තෙන සංසංසංනාති'පි, චිත්තෙන විසංසංසංනාති'පි.

සමුදයසත්‍යය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණ ද වූවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තය යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද නිවරණය යි ද නො කියයුත්තාහ. දූෂ්‍යතාය නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද නිවරණ ද වන්නේ ය, නිවරණ ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත යි ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද නිවරණ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ අනිවරණීය වෙති. සමුදයසත්‍යය නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්තඅනිවරණීය යි ද නො කියයුත්තේ ය. දූෂ්‍යතාය නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය ද වන්නේ ය. නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණීය යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්තඅනිවරණීය යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

304. සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් පරාමධියෝ නො වෙති. දූෂ්‍යතාය පරාමධි ද වන්නේ ය, පරාමධි නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමාෂ්ටයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අපරාමාෂ්ට යෝ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමධිවිප්‍රයුක්තයෝ ය. සමුදයසත්‍යය පරාමධිසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමධිවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. දූෂ්‍යතාය පරාමධිසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමධිවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, පරාමධිසම්ප්‍රයුක්ත යි ද පරාමධිවිප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය පරාමධි ද වූයේ ම පරාමාෂ්ට යි නො කියයුත්තේ ය. පරාමාෂ්ට ද වූයේ ම නො ද පරාමධියෙක් වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමධි ද වූවාහු ම පරාමාෂ්ට යි ද පරාමාෂ්ට ද වූවාහු ම නො ද පරාමධි යි ද නො කියයුත්තාහ. දූෂ්‍යතාය පරාමධි ද වූයේ ම පරාමාෂ්ටයෙක් ද වන්නේ ය, පරාමාෂ්ට ද වූයේ ම නො ද පරාමධියෙක් ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමධිවිප්‍රයුක්තඅපරාමාෂ්ටයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පරාමධිවිප්‍රයුක්තපරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමධිවිප්‍රයුක්තපරාමාෂ්ටහ යි ද පරාමධිවිප්‍රයුක්තඅපරාමාෂ්ටහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

305. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සාලම්බනයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අනාලම්බන ය. දූෂ්‍යතාය සාලම්බන ද වන්නේ ය, අනාලම්බන ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් චිත්තයෝ නො වෙති. දූෂ්‍යතාය චිත්ත ද වන්නේ ය, නො ද චිත්ත ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ඉවෙතසිකයෝ ය. නිරොධසත්‍යය අඉවෙතසික ය. දූෂ්‍යතාය ඉවෙතසික ද වන්නේ ය, අඉවෙතසික ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. නිරොධසත්‍යය චිත්තවිප්‍රයුක්ත ය. දූෂ්‍යතාය චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, චිත්තවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද චිත්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් චිත්තසංසාෂ්ටයෝ ය. නිරොධසත්‍යය චිත්තවිසංසාෂ්ට ය. දූෂ්‍යතාය චිත්තසංසාෂ්ට ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාෂ්ට ද වන්නේ ය, චිත්තය හා සංසාෂ්ට යි ද චිත්තය හා විසංසාෂ්ට යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

ඥෙ සම්මවං විතතසම්මුඛානා. නිරෝධසම්මවං නො විතතසම්මුඛානං. දුක්ඛසම්මවං සියා විතතසම්මුඛානං, සියා නො විතතසම්මුඛානං.

ඥෙ සම්මවං විතතසහභුනො. නිරෝධසම්මවං නො විතතසහභු. දුක්ඛසම්මවං සියා විතතසහභු, සියා නො විතතසහභු.

ඥෙ සම්මවං විතතානුපරිච්ඡන්තො, නිරෝධසම්මවං නො විතතානුපරිච්ඡන්ති. දුක්ඛසම්මවං සියා විතතානුපරිච්ඡන්ති, සියා නො විතතානුපරිච්ඡන්ති.

ඥෙ සම්මවං විතතසංසංඛිතසම්මුඛානා. නිරෝධසම්මවං නො විතතසංසංඛිතසම්මුඛානං. දුක්ඛසම්මවං සියා විතතසංසංඛිතසම්මුඛානං, සියා නො විතතසංසංඛිතසම්මුඛානං.

ඥෙ සම්මවං විතතසංසංඛිතසම්මුඛානසහභුනො. නිරෝධසම්මවං නො විතතසංසංඛිතසම්මුඛානසහභු. දුක්ඛසම්මවං සියා විතතසංසංඛිතසම්මුඛානසහභු, සියා නො විතතසංසංඛිතසම්මුඛානසහභු.

ඥෙ සම්මවං විතතසංසංඛිතසම්මුඛානානුපරිච්ඡන්තො. නිරෝධසම්මවං නො විතතසංසංඛිතසම්මුඛානානුපරිච්ඡන්ති. දුක්ඛසම්මවං සියා විතතසංසංඛිතසම්මුඛානානුපරිච්ඡන්ති, සියා නො විතතසංසංඛිතසම්මුඛානානුපරිච්ඡන්ති.

නිඤ්ඤි සම්මවංති බාහිරු. දුක්ඛසම්මවං සියා අජඤ්ඤිතං, සියා බාහිරං.

නිඤ්ඤි සම්මවංති නො උපාදු. දුක්ඛසම්මවං සියා උපාදු, සියා නො උපාදු.

නිඤ්ඤි සම්මවංති අනුපාදිතං. දුක්ඛසම්මවං සියා උපාදිතං, සියා අනුපාදිතං.

306. සම්මුදයසම්මවං උපාදනං. ඥෙ සම්මවං නො උපාදනං. දුක්ඛසම්මවං සියා උපාදනං, සියා නො උපාදනං.

ඥෙ සම්මවං උපාදනියා. ඥෙ සම්මවං අනුපාදනියා.

ඥෙ සම්මවං උපාදනවිපසුත්තං. ඥෙ සම්මවං සියා උපාදනසම්පසුත්තං, සියා උපාදනවිපසුත්තං.

සම්මුදයසම්මවං උපාදනං වෙච්ච උපාදනියඤ්ඤි. ඥෙ සම්මවං න විතතබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනියානිපි, උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනානිපි. දුක්ඛසම්මවං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනියඤ්ඤි, සියා උපාදනියං වෙච්ච නො ච උපාදනං.

සම්මුදයසම්මවං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තඤ්ඤි, සියා න විතතබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනිපි, උපාදනසම්පසුත්තඤ්ඤි නො ච උපාදනනිපි. ඥෙ සම්මවං න විතතබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනිපි උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනානිපි. දුක්ඛසම්මවං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තං ච, සියා උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න විතතබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනිපි, උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනනිපි.

ඥෙ සම්මවං උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, ඥෙ සම්මවං සියා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, සියා න විතතබ්බං උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියානිපි, උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියානිපි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විත්තසමුත්ථානයෝ ය. නිරොධසත්‍යය විත්තසමුත්ථාන නො වෙයි. දූෂ්‍යසත්‍යය විත්තසමුත්ථාන ද වන්නේ ය. විත්තසමුත්ථාන නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විත්තසහගු වන්නාහ. නිරොධසත්‍යය විත්තසහගු නො වෙයි. දූෂ්‍යසත්‍යය විත්තසහගු ද වන්නේ ය. විත්ත සහගු නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විත්තානුපරිවර්තීහ. නිරොධසත්‍යය විත්තානුපරිවර්තී නො වෙයි. දූෂ්‍යසත්‍යය විත්තානුපරිවර්තී ද වන්නේ ය. විත්තානුපරිවර්තී නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයෝ ය. නිරොධසත්‍යය විත්ත සංසාෂ්ටසමුත්ථාන නො වෙයි. දූෂ්‍යසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන ද වන්නේ ය. විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථාන නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහගුහ. නිරොධසත්‍යය විත්ත සංසාෂ්ටසමුත්ථානසහගු නො වෙයි. දූෂ්‍යසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහගු ද වන්නේ ය. විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහගු නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තීහ. නිරොධසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො වෙයි. දූෂ්‍යසත්‍යය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානු පරිවර්තී ද වන්නේ ය. විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තී නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් බාහිරයෝ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය ආධ්‍යාත්මික ද වන්නේ ය, බාහිර ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් උපාද නො වෙති. දූෂ්‍යසත්‍යය උපාද ද වන්නේ ය, උපාද නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ තිදෙනෙක් අනුපාදින්නයෝ ය. දූෂ්‍යසත්‍යය උපාදින්න ද වන්නේ ය, අනුපාදින්න ද වන්නේ යි.

306. සමුදයසත්‍යය උපාදන වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදනයෝ නො වෙති. දූෂ්‍යසත්‍යය උපාදන ද වන්නේ ය, උපාදන නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදනීය වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අනුපාදනීය වෙත්.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදන සම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදන ද වූවාහු ම උපාදනීය වෙති ද උපාදනීය ද වූවාහු ම නො ද උපාදන වෙති ද නො කියයුක්තාහ. දූෂ්‍යසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනීය ද වන්නේ ය, උපාදනීය ද වූයේ ම නො ද උපාදන ද වන්නේ යි.

සමුදයසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය, උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද උපාදන යි න නො කියයුතු වන්නේ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදන ද වූවාහු ම උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත යි ද උපාදන සම්ප්‍රසූක්ත ද වූවාහු ම නො ද උපාදන යි ද නො කියයුක්තාහ. දූෂ්‍යසත්‍යය උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය, උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද උපාදන ද වන්නේ ය. උපාදන ද වූයේ ම උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත යි ද උපාදනසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද උපාදන යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදනීය වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදනීය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදනීය යි ද උපාදනවිප්‍රසූක්ත අනුපාදනීය යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

307. සමුදයසච්චං කිලෙසො, ඥෙ සච්චා නො කිලෙසා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො, සියා නො කිලෙසො.

ඥෙ සච්චා සංකිලෙසිකා, ඥෙ සච්චා අසංකිලෙසිකා.

සමුදයසච්චං සංකිලිට්ඨං, ඥෙ සච්චා අසංකිලිට්ඨං, දුක්ඛසච්චං සියා සංකිලිට්ඨං, සියා අසංකිලිට්ඨං.

සමුදයසච්චං කිලෙසසම්පයුත්තං, ඥෙ සච්චා කිලෙසවිපයුත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසසම්පයුත්තං, සියා කිලෙසවිපයුත්තං.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකඤ්ච, ඥෙ සච්චා න චත්තඛං කිලෙසා චෙව සංකිලෙසිකානිපි සංකිලෙසිකා චෙව නො ච කිලෙසානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චෙව සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකං චෙව නො ච කිලෙසො.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨං ච, ඥෙ සච්චා න චත්තඛං කිලෙසා චෙව සංකිලිට්ඨානිපි සංකිලිට්ඨාචෙව නො ච කිලෙසානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨඤ්ච, සියා සංකිලිට්ඨඤ්ච ච නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තඛං කිලෙසො චෙව සංකිලිට්ඨානිපි සංකිලිට්ඨං චෙව නො ච කිලෙසොනිපි.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තඤ්ච, ඥෙ සච්චා න චත්තඛං කිලෙසා චෙව කිලෙසසම්පයුත්තානිපි කිලෙසසම්පයුත්තා චෙව නො ච කිලෙසානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තං ච, සියා කිලෙසසම්පයුත්තංචෙව නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තඛං කිලෙසො චෙව කිලෙසසම්පයුත්තානිපි කිලෙසසම්පයුත්තං චෙව නො ච කිලෙසොනිපි.

ඥෙ සච්චා කිලෙසවිපයුත්තඅසංකිලෙසිකා, සමුදයසච්චං න චත්තඛං කිලෙසවිපයුත්තසංකිලෙසිකානිපි කිලෙසවිපයුත්තඅසංකිලෙසිකානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසවිපයුත්තසංකිලෙසිකං, සියා න චත්තඛං කිලෙසවිපයුත්තසංකිලෙසිකානිපි කිලෙසවිපයුත්තඅසංකිලෙසිකානිපි.

308. ඥෙ සච්චා න දඤ්ඤෙන පභාතඛං, ඥෙ සච්චා සියා දඤ්ඤෙන පභාතඛං, සියා න දඤ්ඤෙන පභාතඛං.

ඥෙ සච්චා න භාවනාය පභාතඛං, ඥෙ සච්චා සියා භාවනාය පභාතඛං, සියා න භාවනාය පභාතඛං.

ඥෙ සච්චා න දඤ්ඤෙන පභාතඛංභෙතුකා, ඥෙ සච්චා සියා දඤ්ඤෙන පභාතඛංභෙතුකා, සියා න දඤ්ඤෙන පභාතඛංභෙතුකා.

ඥෙ සච්චා න භාවනාය පභාතඛංභෙතුකා, ඥෙ සච්චා සියා භාවනාය පභාතඛංභෙතුකා, සියා න භාවනාය පභාතඛංභෙතුකා.

සමුදයසච්චං සච්චකකං, නිරෝධසච්චං අච්චකකං, ඥෙ සච්චා සියා සච්චකකා, සියා අච්චකකා.

307. සමුදායසත්‍යය ක්ලේශයෙකි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලේශයෝ නොවෙති. දූෂණය ක්ලේශයෙක් ද වන්නේ ය, ක්ලේශයෙක් නොද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සාංකල්පිකයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසාංකල්පිකයෝ යි.

සමුදායසත්‍යය සංකල්පිත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අසංකල්පිතයෝ ය, දූෂණය සංකල්පිත ද වන්නේ ය, අසංකල්පිත ද වන්නේ යි.

සමුදායසත්‍යය ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලේශවිප්‍රසූක්තයෝ ය. දූෂණය ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය. ක්ලේශවිප්‍රසූක්ත ද වන්නේ යි.

සමුදායසත්‍යය ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම සාංකල්පික ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලේශ ද වූවාහු ම සාංකල්පිකයන් යි ද සාංකල්පික ද වූවාහු ම නොද කෙලෙසෙයි ද නො කියයුත්තාහ. දූෂණය ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම සාංකල්පික ද වන්නේ ය. සාංකල්පික ද වූයේ ම නො ද ක්ලේශයෙක් ද වන්නේ යි.

සමුදායසත්‍යය ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පිත ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලේශ ද වූවාහු ම සංකල්පිතයන් යි ද සංකල්පිත ද වූවාහු ම නොද ක්ලේශයන් යි ද නො කියයුත්තාහ. දූෂණය ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පිත ද වන්නේ ය, සංකල්පිත ද වූයේ ම නො ද ක්ලේශයෙක් ද වන්නේ ය, ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම සංකල්පිත යි ද සංකල්පිත ද වූයේ ම නො ද ක්ලේශයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සමුදායසත්‍යය ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වෙයි. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලේශ ද වූවාහු ම ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්තයන් යි ද ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූවාහු ම නො ද ක්ලේශයන් යි ද නො කියයුත්තාහ. දූෂණය ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නේ ය, ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද ක්ලේශයෙක් ද වන්නේ ය, ක්ලේශයෙක් ද වූයේ ම ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත යි ද ක්ලේශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද ක්ලේශයෙකැ යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් ක්ලේශවිප්‍රසූක්තඅසංකල්පිකයෝ ය. සමුදායසත්‍යය ක්ලේශවිප්‍රසූක්තසංකල්පිකයෙකැ යි ද ක්ලේශවිප්‍රසූක්තඅසංකල්පිකයෙකැ යි ද නො කියයුත්තේ ය. දූෂණය ක්ලේශවිප්‍රසූක්තසංකල්පික ද වන්නේ ය, ක්ලේශවිප්‍රසූක්තසංකල්පික යි ද ක්ලේශවිප්‍රසූක්තඅසංකල්පික යි ද නො කියයුතු වන්නේ යි.

308. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවායෝ නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවා නො ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතවායෝ නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා නො ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතුක නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතුක ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතවාහෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතුක නො වෙති. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතවාහෙතුක නො ද වන්නාහු යි.

සමුදායසත්‍යය සචිත්ත ය. නිරෝධසත්‍යය අචිත්ත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් සචිත්ත ද වන්නාහ, අචිත්ත ද වන්නාහු යි.

සමුදය සම්මං සම්මාරං. නිරෝධසම්මං අම්මාරං. දො සම්මං සියා සම්මාරං, සියා අම්මාරං.

නිරෝධසම්මං අප්පිතිකං. තිණ්ණි සම්මානි සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

නිරෝධසම්මං න පිඨිසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා පිඨිසහගතා, සියා න පිඨිසහගතා.

නිරෝධසම්මං න සුඛසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

නිරෝධසම්මං න උපෙක්ඛාසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

සමුදයසම්මං කාමාවචරං. දො සම්මං න කාමාවචරං. දුක්ඛසම්මං සියා කාමාවචරං, සියා න කාමාවචරං.

තිණ්ණි සම්මානි න රූපාවචරං. දුක්ඛසම්මං සියා රූපාවචරං, සියා න රූපාවචරං.

තිණ්ණි සම්මානි න අරූපාවචරං. දුක්ඛසම්මං සියා අරූපාවචරං, සියා න අරූපාවචරං.

දො සම්මං පරියාපන්නා දො සම්මං අපරියාපන්නා.

මඤ්ඤසම්මං නියයානිකං. තිණ්ණි සම්මානි අනියයානිකා.

මඤ්ඤසම්මං නියතං. නිරෝධසම්මං අනියතං. දො සම්මං සියා නියතා, සියා අනියතා.

දො සම්මං සඋත්තරං. දො සම්මං අනුත්තරං.

සමුදයසම්මං සරණං. දො සම්මං අරණං. දුක්ඛසම්මං සියා සරණං සියා අරණනි.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

සම්මවිහරෙය්‍යා නිබ්බිතො.

සමුදයසත්‍යය සවිචාර ය. නිරෝධසත්‍යය අවිචාර ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය අප්‍රිතික ය. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් සප්‍රිතික ද වන්නාහ, අප්‍රිතික ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය ප්‍රිතිසහගත නො වෙයි. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් ප්‍රිතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රිතිසහගත නො ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය සුඛසහගත නො වෙයි. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු යි.

නිරෝධසත්‍යය උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් උපෙක්ෂා සහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්නාහු යි.

සමුදයසත්‍යය කාමාවචර ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් කාමාවචර නො වෙති. දූෂ සත්‍යය කාමාවචර ද වන්නේ ය, කාමාවචර නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් රූපාවචර නො වෙති. දූෂසත්‍යය රූපාවචර ද වන්නේ ය, රූපාවචර නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් අරූපාවචර නො වෙති. දූෂසත්‍යය අරූපාවචර ද වන්නේ ය, අරූපාවචර නො ද වන්නේ යි.

සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් පයථාපන්නයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් අපයථා පන්නයෝ යි.

මාර්ගසත්‍යය නොයථාභික ය. සත්‍යයෝ කිදෙනෙක් අනොයථාභිකයෝ යි.

මාර්ගසත්‍යය නියත ය. නිරෝධසත්‍යය අනියත ය. සත්‍යයෝ දෙදෙනෙක් නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් සඋත්තරයෝ ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් අනුත්තරයෝ යි.

සමුදයසත්‍යය සරණ ය. සත්‍යයෝ දෙ දෙනෙක් අරණයෝ ය. දූෂසත්‍යය සරණ ද වන්නේ ය. අරණ ද වන්නේ ය යි.

පඤ්ඤාප්‍රවේශක යි.

සත්‍යවිභව්‍යාස නිමි.

5. ඉන්ද්‍රිය විභවේශා

309. බාවිසතින්ද්‍රියාති, චක්ඛන්ද්‍රියං: සොතින්ද්‍රියං, ඝාතීන්ද්‍රියං, ජිව්හීන්ද්‍රියං, කාසින්ද්‍රියං, මනීන්ද්‍රියං, ජිව්හීන්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රියං, පුරිසින්ද්‍රියං, සුඛීන්ද්‍රියං, දුක්ඛීන්ද්‍රියං, සොමනස්සීන්ද්‍රියං, දොමනස්සීන්ද්‍රියං, උපෙක්ඛීන්ද්‍රියං, සඤ්ඤීන්ද්‍රියං, විරිසින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤීන්ද්‍රියං, අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමීන්ද්‍රියං, අඤ්ඤීන්ද්‍රියං, අඤ්ඤානාවින්ද්‍රියං.

310. තත්ත කතමං චක්ඛන්ද්‍රියං : යං චක්ඛු චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං වුච්චති චක්ඛන්ද්‍රියං.

311-314. තත්ත කතමං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝාතීන්ද්‍රියං -පෙ- ජිව්හීන්ද්‍රියං -පෙ- කාසින්ද්‍රියං: යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමො පෙසො. ඉදං වුච්චති කාසින්ද්‍රියං.

315. තත්ත කතමං මනීන්ද්‍රියං : එකවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : එස්සසම්ප-සුත්තං.

දුච්චධෙන මනීන්ද්‍රියං : අපචි සහෙතුකං, අපචි අහෙතුකං.

තිවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : අපචි කුසලං, අපචි අකුසලං, අපචි අව්‍යාකතං.

චතුඛිධෙන මනීන්ද්‍රියං : අපචි කාමාවචරං, අපචි රූපාවචරං, අපචි අරූපාවචරං, අපචි අපරියාපතනං.

පඤ්ඤාවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : අපචි සුඛීන්ද්‍රියසම්පසුත්තං අපචි දුක්ඛීන්ද්‍රියසම්පසුත්තං, අපචි සොමනස්සීන්ද්‍රියසම්පසුත්තං, අපචි දොමනස්සීන්ද්‍රියසම්පසුත්තං, අපචි උපෙක්ඛීන්ද්‍රියසම්පසුත්තං.

ඡබ්බධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොතච්ඤ්ඤාණං, ඝාතච්ඤ්ඤාණං, ජිව්හච්ඤ්ඤාණං, කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝච්ඤ්ඤාණං. එවං ඡබ්බධෙන මනීන්ද්‍රියං.

සත්තවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු. එවං සත්තවිධෙන මනීන්ද්‍රියං.

අට්ඨවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං අපචි සුඛසහගතං, අපචි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු. එවං අට්ඨවිධෙන මනීන්ද්‍රියං.

නවවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු අපචි කුසලා, අපචි අකුසලා, අපචි අව්‍යාකතා. එවං නවවිධෙන මනීන්ද්‍රියං.

දසවිධෙන මනීන්ද්‍රියං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං අපචි සුඛසහගතං, අපචි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු අපචි කුසලා, අපචි අකුසලා, අපචි අව්‍යාකතා. එවං දසවිධෙන මනීන්ද්‍රියං. [යථා ච්ඤ්ඤාණකඛ්ඤා: තථා විත්ථාණං] -පෙ- එවං ඛසුච්ඤ්ඤාණං මනීන්ද්‍රියං. ඉදං වුච්චති මනීන්ද්‍රියං.

5. ඉන්ද්‍රිය විභවනය

309. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙවිසි දෙනෙකි : වක්වුන්ද්‍රිය ය, සොතින්ද්‍රිය ය, සානින්ද්‍රිය ය, ජිවිතින්ද්‍රිය ය, කායින්ද්‍රිය ය, මනින්ද්‍රිය ය, ජිවිතින්ද්‍රිය ය, ඉක්ථින්ද්‍රිය ය, සුරිසින්ද්‍රිය ය, සුඛින්ද්‍රිය ය, දුක්ඛින්ද්‍රිය ය, සොමනස්සින්ද්‍රිය ය, දෙමනස්සින්ද්‍රිය ය, උපෙක්ඛින්ද්‍රිය ය, සද්ධිත්තන්ද්‍රිය ය, විරිසින්ද්‍රිය ය, සතින්ද්‍රිය ය, සමාධිත්තන්ද්‍රිය ය, පඤ්ඤින්ද්‍රිය ය, අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤින්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤකාවිත්තන්ද්‍රිය ය.

310. එහි වක්වුන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් ඇසෙක් සතර මහාභ්‍යාසයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වේ ද . . . තෙල ' භ්‍රාතෘග්‍රාම ' නමුදු වේ. මේ වක්වුන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

311-314. එහි සොතින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : . . . සානින්ද්‍රිය . . . ජිවිතින්ද්‍රිය . . . කායින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් කයෙක් සතර මහාභ්‍යාසයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වේ ද . . . තෙල භ්‍රාතෘග්‍රාම නමුදු වේ. මේ කායින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

315. එහි මනින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : එක් ප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි. ස්පර්ශය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ යි.

ද්විප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : සංභවකයෙක් ඇත, අභවකයෙක් ඇති.

ත්‍රිප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති.

චතුස්ප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : කාමාවචර වූයෙක් ඇත, රූපාවචර වූයෙක් ඇත, අරූපාවචර වූයෙක් ඇත, අපයඛාපන්න වූයෙක් ඇති.

පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : සුඛින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දුක්ඛින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, සොමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, දෙමනස්සින්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇත, උපෙක්ඛෙන්ද්‍රිය හා සම්ප්‍රයුක්ත වූයෙක් ඇති.

ෂව්‍ය ප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤා ය, ජිහ්වා විඤ්ඤා ය, කායවිඤ්ඤා ය, මනෝවිඤ්ඤා යි. මෙසේ ෂව්‍ය ප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

සප්තප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය . . . කායවිඤ්ඤා ය මනෝධාතු ය මනෝවිඤ්ඤාධාතු යි. මෙසේ සප්තප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

අෂ්ටප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය . . . කායවිඤ්ඤා ය සුඛසංගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසංගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතු යි. මෙසේ අෂ්ටප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

නවප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය . . . කායවිඤ්ඤා ය, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ නවප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ.

දශප්‍රකාරයෙකින් මනින්ද්‍රිය වෙයි : වක්ෂුර්විඤ්ඤා ය . . . කායවිඤ්ඤා ය සුඛසංගත වූයෙක් ඇත, දුඃඛසංගත වූයෙක් ඇත, මනෝධාතු ය, මනෝවිඤ්ඤාධාතුව කුශල වූයෙක් ඇත, අකුශල වූයෙක් ඇත, අව්‍යාකෘත වූයෙක් ඇති. මෙසේ දශප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ. (විස්තරය විඤ්ඤාස්සන්ධිය මෙනි) . . . මෙසේ බහුප්‍රකාරයෙන් මනින්ද්‍රිය වේ. මේ මනින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

316. තත් කතමං ජිවිතින්ද්‍රියං: ජිවිතින්ද්‍රියං දුෂ්ටධන: අපි රූපජිවිතින්ද්‍රියං, අපි අරූපජිවිතින්ද්‍රියං.

තත් කතමං රූපජිවිතින්ද්‍රියං: යො තෙසං රූපිනං ධම්මානං ආයු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා චත්තනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතින්ද්‍රියං, ඉදං වුච්චති රූපජිවිතින්ද්‍රියං.

තත් කතමං අරූපජිවිතින්ද්‍රියං: යො තෙසං අරූපිනං ධම්මානං ආයු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා චත්තනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතින්ද්‍රියං, ඉදං වුච්චති අරූපජිවිතින්ද්‍රියං. ඉදං වුච්චති ජිවිතින්ද්‍රියං.

317. තත් කතමං ඉඤ්ඤියං: යං ඉඤ්ඤියා ඉඤ්ඤිමිඛං ඉඤ්ඤිමිත්තං ඉඤ්ඤාදානං ඉඤ්ඤාකප්පො ඉඤ්ඤාතං ඉඤ්ඤාභාවො, ඉදං වුච්චති ඉඤ්ඤියං.

318. තත් කතමං පුරිස්සන්ද්‍රියං: යං පුරිස්සං පුරිස්සමිඛං පුරිස්සමිත්තං පුරිස්සාදානං පුරිස්සාකප්පො පුරිස්සාතං පුරිස්සාභාවො, ඉදං වුච්චති පුරිස්සන්ද්‍රියං.

319. තත් කතමං සුඛන්ද්‍රියං: යං කාමිකං සාතං කාමිකං සුඛං කායසම්ප්පාදං සාතං සුඛං වේදයිතං කායසම්ප්පාදා සාතා සුඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති සුඛන්ද්‍රියං.

320. තත් කතමං දුක්ඛන්ද්‍රියං: යං කාමිකං අසාතං කාමිකං දුක්ඛං කායසම්ප්පාදං අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ප්පාදා අසාතා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති දුක්ඛන්ද්‍රියං.

321. තත් කතමං සොමනස්සන්ද්‍රියං: යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්ප්පාදං සාතං සුඛං වේදයිතං චේතොසම්ප්පාදා සාතා සුඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති සොමනස්සන්ද්‍රියං.

322. තත් කතමං දෛමනස්සන්ද්‍රියං: යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුක්ඛං චේතො සම්ප්පාදං අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං චේතො සම්ප්පාදා අසාතා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති දෛමනස්සන්ද්‍රියං.

323. තත් කතමං උපෙක්ඛන්ද්‍රියං: යං චේතසිකං නෙවසාතං භාසාතං චේතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමිසුඛං වේදයිතං චේතොසම්ප්පාදා අදුක්ඛමිසුඛා වේදනා, ඉදං වුච්චති උපෙක්ඛන්ද්‍රියං.

324. තත් කතමං සඤ්ඤියං: යා සඤ්ඤා සඤ්ඤානා ඔකප්පනා අභිප්පාදො සඤ්ඤා සඤ්ඤියං සඤ්ඤාබලං, ඉදං වුච්චති සඤ්ඤියං.

325. තත් කතමං විරිසින්ද්‍රියං: යො චේතසිකො විරිසාරමො නිකකමො පරිකකමො උප්පාදො වායාමො උසායො උසායාලි ටාමො භිති අසිට්ඨපරිකකමනා අභිකම්පනජන්තා අභිකම්පනමුත්තා මුර්-සම්ප්පාදො විරියං විරිසින්ද්‍රියං විරියබලං, ඉදං වුච්චති විරිසින්ද්‍රියං.

316. එහි ජීවිතීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ද්විප්‍රකාරයෙකින් ජීවිතීන්ද්‍රිය වෙයි : රූප ජීවිතෙන්ද්‍රියයෙක් ඇත, අරූපජීවිතෙන්ද්‍රියයෙක් ඇත.

එහි රූපජීවිතෙන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ඒ රූපි ධර්මයන්ගේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙන් යැපීමෙන් යැපෙන අයුරෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙන් වැටුමෙන් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙන්ද්‍රියයෙක් වේ ද, මේ රූපජීවිතෙන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

එහි අරූපජීවිතෙන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ඒ අරූපිධර්මයන්ගේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙන් යැපීමෙන් යැපෙන අයුරෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙන් වර්තනයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙන්ද්‍රියයෙක් වේ ද, මේ අරූපජීවිතෙන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ. මේ ජීවිතෙන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

317. එහි ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : ස්ත්‍රිය පිළිබඳ වූ යම් ස්ත්‍රීලිඛයෙක් ස්ත්‍රීනිමිත්ත යෙක් ස්ත්‍රීක්‍රියායෙක් ස්ත්‍රීආකල්පයෙක් ස්ත්‍රීත්වයෙක් ස්ත්‍රීභාවයෙක් වේ ද, මේ ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

318. එහි පුරුෂෙන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : පුරුෂයා පිළිබඳ යම් පුරුෂලිඛයෙක් පුරුෂ නිමිත්තයෙක් පුරුෂකෘත්‍යයෙක් පුරුෂාකල්පයෙක් පුරුෂත්වයෙක් පුරුෂභාවයෙක් වේ ද, මේ පුරුෂෙන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

319. එහි සුඛීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් කායික වූ මිහිරෙක් කායිකසුඛයෙක් කාය සංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ සුඛීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

320. එහි දුක්ඛීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් කායික වූ නො මිහිරෙක් කායික වූ දුඃඛයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො මිහිරි වූ දුක් වූ වේදයිතයෙක් කායසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො මිහිරි වූ දුක් වූ වේදනාවක් වේ ද, මේ දුක්ඛීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

321. එහි සොමනස්සීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ සාතයෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ සොමනස්සීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

322. එහි දෙමනස්සීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ අසාතයෙක් චෛතසික වූ දුඃඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දුඃඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ දෙමනස්සීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

323. එහි උපෙක්ඛීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වේදනායෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුඛ වේදයිතයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් නො දුක් නො සුඛ වේදනායෙක් වේ ද, මේ උපෙක්ඛීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

324. එහි සද්ධින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් භෑද්ධීමෙන් භද්දහන අයුරෙක් (ගුණයෙහි) බැස ගැනීමෙන් අධිකප්‍රසාදයෙක් ශ්‍රද්ධාවක් ශ්‍රද්ධෙන්ද්‍රියයෙක් ශ්‍රද්ධාබලයෙක් වේ ද, මේ සද්ධින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

325. එහි වීරියීන්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ වීර්‍යාරම්භයෙක් (කුසිත බැවින් නික්මීමෙන් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් ථාමයෙක් (කුලලසන්තානය) ධාරීමෙන් නො ලිහිල් පරාක්‍රම ඇති බවෙන් නො තැබූ (කුලල) ඡන්ද ඇති බවෙන් නො තැබූ (වීර්‍ය) ධූර ඇති බවෙන් වීර්‍යය දඩි කොට ගැනීමෙන් වීර්‍යයෙක් වීර්‍යෙන්ද්‍රියයෙක් වීර්‍යබලයෙක් වේ ද, මේ වීර්‍යීන්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

326. තත් කතමං සතියුතං: යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා: ධාරණතා: අපිලාපනතා: අසමමුස්සනතා: සති සතියුතං සතිබලං සමාසතී, ඉදං වුව්චති සතියුතං.

327. තත් කතමං සමාධියුතං: යා විතතස්ස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨති අවිසාහාණේ අවිකෙඛපො: අවිසාහට්ඨානසතා: සමපො: සමාධියුතං සමාධිබලං සමාසමාධි, ඉදං වුව්චති සමාධියුතං.

328. තත් කතමං පඤ්ඤියුතං: යා පඤ්ඤා පජානනා: විචයො: පවිචයො: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමාදිට්ඨී, ඉදං වුව්චති පඤ්ඤියුතං.

329. තත් කතමං අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං: යා තෙසං ධම්මානං අනඤ්ඤානානං අදිට්ඨානං අපතතානං අවිදිතානං අසච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමාදිට්ඨී ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤිකො: මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං වුව්චති අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං.

330. තත් කතමං අඤ්ඤියුතං: යා තෙසං ධම්මානං ඤානානං දිට්ඨානං පතතානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමාදිට්ඨී ධම්මවිචය-සම්මොඤ්ඤිකො: මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං වුව්චති අඤ්ඤියුතං.

331. තත් කතමං අඤ්ඤානාවියුතං: යා තෙසං ධම්මානං අඤ්ඤානාවිනං දිට්ඨානං පතතානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමාදිට්ඨී ධම්මවිචය-සම්මොඤ්ඤිකො: මග්ගඛනං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං වුව්චති අඤ්ඤානාවියුතං.

අභිධම්මසාධනයං.

332. ඛාට්ඨතියුතානි, චක්ඛුතියුතං: සොතියුතං, භානියුතං ජීවිතියුතං කාමියුතං, මනියුතං, ජීවිතියුතං, ඉන්ද්‍රියියුතං, පුරිසියුතං, සුඛියුතං, දුක්ඛියුතං, සොමනස්සියුතං, දොමනස්සියුතං, උපෙක්ඛියුතං, සද්ධියුතං, විරිසියුතං, සතියුතං, සමාධියුතං, පඤ්ඤියුතං, අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං, අඤ්ඤියුතං, අඤ්ඤානාවියුතං.

333. ඛාට්ඨතීනං ඉන්ද්‍රියානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා:

දසියුතා අව්‍යාකතා. දොමනස්සියුතං අකුසලං. අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතියුතං කුසලං. විතතාරියුතා සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

326. එහි සතින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් ප්‍රතිස්මෘතියක් ස්මෘති සංඛ්‍යාත සරණතායෙන් ධර්ම බවෙක් (අරමුණෙහි) බැසගැනීමෙන් නො මුළු වන බවෙක් ස්මෘතියක් ස්මෘතින්ද්‍රියයෙන් ස්මෘතිබලයෙන් සමාක්ස්මෘතියක් වේ ද, මේ සතින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

327. එහි සමාධිත්ද්‍රිය කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනොවට සිටීමෙන් බැසගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවික්ෂේපයෙන් නො විපුළුසිත ඇති බවෙක් ශමථයෙන් සමාධිත්ද්‍රියයෙන් සමාධිබලයෙන් සමාක් සමාධියෙන් වේ ද, මේ සමාධිත්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

328. එහි පඤ්ඤිත්ද්‍රිය කවරෙ යත් : යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙන් විමසීමෙන් ප්‍රකර්ෂයෙන් විමසීමෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමාග්දෘෂ්ටියක් වේ ද, මේ පඤ්ඤිත්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

329. එහි අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය කවරෙ යත් : නො දත් නො දුටු නො පැමිණි (නුවණින්) ප්‍රකට නො කළ ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කළ ඒ ධර්මයන් සාක්ෂාත් කරනු පිණිස මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයථාපන්න වූ යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිවයසම්බොධාදිගයෙන් වේ ද, මේ අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

330. එහි අඤ්ඤිත්ද්‍රිය කවරෙ යත් : දන්නා ලද දක්නා ලද පැමිණි ප්‍රකට කළ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ ඒ ධර්මයන් සාක්ෂාත් කරනු පිණිස මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයථාපන්න වූ යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්ම විවයසම්බොධාදිගයෙන් වේ ද, මේ අඤ්ඤිත්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

331. එහි අඤ්ඤතාවිත්ද්‍රිය කවරෙ යත් : දැනසිටි දක්නා ලද අධිගමය කළ ප්‍රකට කළ ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ ඒ ධර්මයන් සාක්ෂාත් කරනු පිණිස මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයථාපන්න වූ යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමාග්දෘෂ්ටියක් ධර්ම විවයසම්බොධාදිගයෙන් වේ ද, මේ අඤ්ඤතාවිත්ද්‍රිය යි කියනු ලැබේ.

අභිධර්මභාජනිය යි.

332. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙ විස්සෙකි : වක්ඛුන්ද්‍රිය ය, සොතින්ද්‍රිය ය, සානින්ද්‍රිය ය, ජීවිභාඉන්ද්‍රිය ය, කායින්ද්‍රිය ය, මනින්ද්‍රිය ය, ජීවිතින්ද්‍රිය ය, ඉන්ටීන්ද්‍රිය ය, පුරිසින්ද්‍රිය ය, සුඛින්ද්‍රිය ය, දුක්ඛින්ද්‍රිය ය, සොමනස්සින්ද්‍රිය ය, දෙමනස්සින්ද්‍රිය ය, උපෙක්ඛිත්ද්‍රිය ය, සද්ධිත්ද්‍රිය ය, විරිසිත්ද්‍රිය ය, සතින්ද්‍රිය ය, සමාධිත්ද්‍රිය ය, පඤ්ඤිත්ද්‍රිය ය, අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤිත්ද්‍රිය ය, අඤ්ඤතාවිත්ද්‍රිය යි.

333. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද අකුශලයෝ කෙතෙක් ද අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් අව්‍යාකෘත වෙති, දෙමනස්සිත්ද්‍රියය අකුශල ය, අනඤ්ඤ තඤ්ඤස්සාමිතින්ද්‍රියය කුශල ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් කුශලයෝ ද වන්තාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් කුශල ද වන්තාහ, අකුශල ද වන්තාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්තාහු යි.

ආදයිත්‍රියං න චතතඛං සුඛං වේදනාය සම්පයුතතාතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතාතිපි, අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සම්පයුතතාතිපි. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං සුඛං වේදනාය සම්පයුතතා, සියං අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සම්පයුතතා. තිණිත්‍රියං සියං සුඛං වේදනාය සම්පයුතතා, සියං දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියං අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සම්පයුතතා. ජීවිත්‍රියං සියං සුඛං වේදනාය සම්පයුතතං, සියං දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතං, සියං අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සම්පයුතතං, සියං න චතතඛං සුඛං වේදනාය සම්පයුතතනතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතනතිපි, අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සම්පයුතතනතිපි.

සතතිත්‍රියං නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මං. තිණිත්‍රියං විපාකං. ද්විත්‍රියං විපාකධම්මධම්මං. අසද්ධිත්‍රියං සියං විපාකං, සියං විපාක ධම්මධම්මං. නවිත්‍රියං සියං විපාකං, සියං විපාකධම්මධම්මං, සියං නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මං.

නවිත්‍රියං උපාදිනනුපාදනියං. දෙමනස්සිත්‍රියං අනුපාදිනනුපාදනියං. තිණිත්‍රියං අනුපාදිනන අනුපාදනියං. නවිත්‍රියං සියං උපාදිනනුපාදනියං, සියං අනුපාදිනනුපාදනියං, සියං අනුපාදිනනඅනුපාදනියං.

නවිත්‍රියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා. දෙමනස්සිත්‍රියං සංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකං. තිණිත්‍රියං අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා, තිණිත්‍රියං සියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා.

නවිත්‍රියං අවිතක්කඅවිචාරං. දෙමනස්සිත්‍රියං සවිතක්කසවිචාරං. උපෙක්ඛිත්‍රියං සියං සවිතක්කසවිචාරං, සියං අවිතක්කඅවිචාරං. එකා-දයිත්‍රියං සියං සවිතක්කසවිචාරං. සියං අවිතක්කසවිචාරමනතා, සියං අවිතක්කඅවිචාරං.

එකාදයිත්‍රියං න චතතඛං පිතීසහගතනතිපි සුඛසහගතනතිපි උපෙක්ඛාසහගතනතිපි. සොමනස්සිත්‍රියං සියං පිතීසහගතනං, න සුඛසහගතනං, න උපෙක්ඛාසහගතනං, සියං න චතතඛං පිතීසහගතනති. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං පිතීසහගතනං, සියං සුඛසහගතනං, සියං උපෙක්ඛාසහගතනං. චතතාරිත්‍රියං සියං පිතීසහගතනං, සියං සුඛසහගතනං, සියං උපෙක්ඛාසහගතනං, සියං න චතතඛං පිතීසහගතනතිපි සුඛසහගතනතිපි උපෙක්ඛාසහගතනතිපි.

පණ්ණරසිත්‍රියං නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානඛං. දෙමනස්සිත්‍රියං සියං දස්සනෙන පභානඛං, සියං භාවනාය පභානඛං. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං දස්සනෙන පභානඛං, සියං භාවනාය පභානඛං, සියං නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානඛං.

පණ්ණරසිත්‍රියං නෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභානඛංහෙතුකා. දෙමනස්සිත්‍රියං සියං දස්සනෙන පභානඛංහෙතුකං, සියං භාවනාය පභානඛංහෙතුකං. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං දස්සනෙන පභානඛංහෙතුකා, සියං භාවනාය පභානඛංහෙතුකා, සියං නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභානඛං හෙතුකා.

ඉන්ද්‍රියයෝ දෙළොස් දෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා යි ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්තතා යි ද නො කියයුක්තතා. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ ය. ජීවිතෙන්ද්‍රියය සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියයුතු ද වන්නේ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් නො ම විපාක වූ විපාකස්වභාවධර්ම නො වූවාහු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් විපාකයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් විපාකස්වභාව ධර්මයෝ ය. අඤ්ඤිත්තියය විපාක ද වන්නේ ය, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් විපාක ද වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නාහ, නො ම විපාක වූ නො ද විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් උපාදින්නොපාදනිය වෙති. දෙමනස්සිත්තියය අනුපාදින්නොපාදනිය ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනුපාදින්නොපාදනිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් උපාදින්නොපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නාහ, අනුපාදින්නොපාදනිය ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික වෙති. දෙමනස්සිත්තියය සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශික වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ද වන්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ටසංක්ලේශික ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට අසංක්ලේශික ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් අචිත්තර්කභවිචාර වෙති. දෙමනස්සිත්තියය සචිත්තර්ක සචිචාර ය. උපෙක්ෂෙන්ද්‍රියය සචිත්තර්කසචිචාර ද වන්නේ ය, අචිත්තර්කභවිචාර ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ ඵලකොළොසෙක් සචිත්තර්කසචිචාර ද වන්නාහ, අචිත්තර්ක විචාරමාත්‍ර ද වන්නාහ, අචිත්තර්කභවිචාර ද වන්නාහු යි.

ඵලකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ප්‍රීතිසහගතතා යි ද සුඛසහගතතා යි ද උපෙක්ෂාසහගතතා යි ද නො කියයුක්තතා. සොමනස්සිත්තියය ප්‍රීතිසහගත වන්නේ ය. සුඛසහගත නො වෙයි උපෙක්ෂාසහගත නො වෙයි, ප්‍රීතිසහගත යි නො කියයුතු ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් ප්‍රීතිසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රීතිසහගතතා යි ද සුඛසහගතතා යි ද, උපෙක්ෂාසහගතතා යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය. දෙමනස්සිත්තිය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තාහ. දෙමනස්සිත්තිය දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුක ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහ, නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද වන්නාහු යි.

දසිනිද්‍රියං නෙව ආවයගාමී නාපවයගාමීනො. දෙමනසිනිද්‍රියං ආවයගාමී. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතිනිද්‍රියං අපවයගාමී. අඤ්ඤානිද්‍රියං සියා අපවයගාමී, සියා නෙවාචයගාමී නාපවයගාමී. නවිනිද්‍රියා සියා ආවයගාමීනො, සියා අපවයගාමීනො, සියා නෙව ආවයගාමී නාපවයගාමීනො.

දසිනිද්‍රියං නෙව සෙකකා නාසෙකකා. දවිනිද්‍රියං සෙකකා. අඤ්ඤානා-විනිද්‍රියං අසෙකකා. නවිනිද්‍රියා සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා, සියා නෙව සෙකකා නාසෙකකා.

දසිනිද්‍රියං පරිතතා. තිණිනිද්‍රියං අපපමාණා. නවිනිද්‍රියා සියා පරිතතා, සියා මහග්ගතා, සියා අපපමාණා.

සතතිනිද්‍රියං අනාරමමණා. දවිනිද්‍රියං පරිතතාරමමණා. තිණිනිද්‍රියං අපපමාණාරමමණා. දෙමනසිනිද්‍රියං සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, න අපපමාණාරමමණා. සියා න චතතබ්බං පරිතතාරමමණනතිපි මහග්ගතාරමමණනතිපි. නවිනිද්‍රියා සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, සියා අපපමාණාරමමණා, සියා න චතතබ්බං පරිතතාරමමණනතිපි මහග්ගතාරමමණනතිපි අපපමාණාරමමණනතිපි.

නවිනිද්‍රියා මඤ්චිමා. දෙමනසිනිද්‍රියං භිනං. තිණිනිද්‍රියා පණ්ණිතා. තිණිනිද්‍රියා සියා මඤ්චිමා, සියා පණ්ණිතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා භිනා, සියා මඤ්චිමා, සියා පණ්ණිතා.

දසිනිද්‍රියං අනියතා. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතිනිද්‍රියං සමමතතනියතං. චතතාරිනිද්‍රියා සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා. දෙමනසිනිද්‍රියං සියා මිච්ඡතතනියතං, සියා අනියතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා මිච්ඡතතනියතා, සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා.

සතතිනිද්‍රියං අනාරමමණා. චතතාරිනිද්‍රියා න චතතබ්බං මග්ගාරමමණනතිපි මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීනොතිපි. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතිනිද්‍රියං න මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතී, සියා න චතතබ්බං මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීතිපි. අඤ්ඤානිද්‍රියං න මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතී, සියා න චතතබ්බං මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීතිපි. නවිනිද්‍රියා සියා මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතීනො, සියා න චතතබ්බං මග්ගාරමමණනතිපි මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීනොතිපි.

දසිනිද්‍රියා සියා උපපතතා, සියා උපපාදිනො, න චතතබ්බං අනුපපතතාති. දවිනිද්‍රියා සියා උපපතතා, සියා අනුපපතතා, න චතතබ්බං උපපාදිනොති. දසිනිද්‍රියා සියා උපපතතා, සියා අනුපපතතා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපතතා.

සතතිනිද්‍රියං අනාරමමණා. දවිනිද්‍රියං පච්චුපපතතාරමමණා. තිණිනිද්‍රියා න චතතබ්බං අතීතාරමමණනතිපි අනාගතාරමමණනතිපි පච්චුපපතතාරමමණනතිපි. දසිනිද්‍රියා සියා අතීතාරමමණා, සියා අනාගතාරමමණා, සියා පච්චුපපතතාරමමණා, සියා න චතතබ්බං අතීතාරමමණනතිපි අනාගතාරමමණනතිපි පච්චුපපතතාරමමණනතිපි.

සියා අජ්ඣතතා, සියා බහිද්ධා, සියා අජ්ඣතතබ්හිද්ධා.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමීහු ය. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ආවයගාමී වෙයි. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය අපවයගාමී ය. අඤ්ඤින්ද්‍රියය අපවයගාමී ද වන්නේ ය, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආවයගාමී ද වන්නාහ, අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් නො ම ශෛක්ෂ නො ද අශෛක්ෂයෝ යි. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් ශෛක්ෂයෝ ය. දඤ්ඤතාවින්ද්‍රියය අශෛක්ෂ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ශෛක්ෂ ද වන්නාහ, අශෛක්ෂ ද වන්නාහ, නොම ශෛක්ෂ චූවාහු නො ද අශෛක්ෂ ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරිත්තයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අප්‍රමාණයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරිත්ත ද වන්නාහ, මහදගත ද වන්නාහ, අප්‍රමාණ ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්භන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් පරිත්තාලම්භන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අප්‍රමාණාලම්භන වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය පරිත්තාලම්භන ද වන්නේ ය, මහදගතාලම්භන ද වන්නේ ය, අප්‍රමාණාලම්භන නො වෙයි. පරිත්තාලම්භන යි ද මහදගතාලම්භන යි ද නො කියුතු ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරිත්තාලම්භන ද වන්නාහ, මහදගතාලම්භන ද වන්නාහ, අප්‍රමාණාලම්භන ද වන්නාහ, පරිත්තාලම්භන යි ද මහදගතාලම්භන යි ද අප්‍රමාණාලම්භන යි ද නො කියුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් මධ්‍යම වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය භීත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ප්‍රණීතයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රණීත ද වන්නාහු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් භීත ද වන්නාහ, මධ්‍යම ද වන්නාහ, ප්‍රණීත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් අනියතයහ. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය සමාක්ෂ්වනියත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් සමාක්ෂ්වනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහ, දෙමනස්සින්ද්‍රියය මිථ්‍යාත්වනියත ද වන්නේ ය. අනියත ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් මිථ්‍යාත්වනියත ද වන්නාහ, සමාක්ෂ්වනියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්භන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් මාර්ගාලම්භන යි ද මාර්ගභෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියුත්තාහ. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතින්ද්‍රියය මාර්ගාලම්භන නො වෙයි, මාර්ගභෙතුක ද වන්නේ ය, මාර්ගාධිපති ද වන්නේ ය, මාර්ගභෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියුතු ද වන්නේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් මාර්ගාලම්භන ද වන්නාහ, මාර්ගභෙතුක ද වන්නාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්නාහ, මාර්ගාලම්භන යි ද මාර්ගභෙතුක යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහ, අනුත්පන්න යි නො කියුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදීහු ය යි නො කියුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් උත්පන්න ද වන්නාහ, අනුත්පන්න ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහු යි.

(දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් අනාලම්භනයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ දෙදෙනෙක් වකිමානාලම්භනයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනිකාලම්භනය යි ද අනාගතාලම්භනය යි ද වකිමානාලම්භනය යි ද නො කියුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් අනිකාලම්භන ද අනාගතාලම්භන ද වකිමානාලම්භන ද වන්නාහ, අනිකාලම්භනය යි ද අනාගතාලම්භනය යි ද වකිමානාලම්භනය යි ද නො කියුතු වන්නාහ.

(දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ. බාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්ම බාහිර ද වන්නාහු යි.

සතතින්ද්‍රියං අනාරම්භණං. තිණින්ද්‍රියං ඛනිඤ්ඤාරම්භණං. චත්තාරින්ද්‍රියං සියං අජ්ඣතතාරම්භණං, සියං ඛනිඤ්ඤාරම්භණං, සියං අජ්ඣතතඛනිඤ්ඤාරම්භණං. අට්ඨන්ද්‍රියං සියං අජ්ඣතතාරම්භණං, සියං ඛනිඤ්ඤාරම්භණං, සියං අජ්ඣතතඛනිඤ්ඤාරම්භණං, සියං න චත්තඛනං අජ්ඣතතාරම්භණංති'පි ඛනිඤ්ඤාරම්භණංති'පි අජ්ඣතතඛනිඤ්ඤාරම්භණංති'පි.

පඤ්චන්ද්‍රියං අනිදක්‍ෂණසප්තවිභං. සත්තරසින්ද්‍රියං අනිදක්‍ෂණ අප්තවිභං.

334. චත්තාරින්ද්‍රියං හෙතු. අවහාරසින්ද්‍රියං න හෙතු.

සතතින්ද්‍රියං සහෙතුකා. නවින්ද්‍රියං අහෙතුකා. ඡන්ද්‍රියං සියං සහෙතුකා, සියං අහෙතුකා.

සතතින්ද්‍රියං හෙතුසම්පයුත්තා. නවින්ද්‍රියං හෙතුවිපයුත්තා. ඡන්ද්‍රියං සියං හෙතුසම්පයුත්තා, සියං හෙතුවිපයුත්තා.

චත්තාරින්ද්‍රියං හෙතු චෙව් සහෙතුකා ච. නවින්ද්‍රියං න චත්තඛනං හෙතු චෙව් සහෙතුකාති'පි, සහෙතුකා චෙව් න ච හෙතුති'පි. තිණින්ද්‍රියං, න චත්තඛනං හෙතු චෙව් සහෙතුකාති, සහෙතුකා චෙව් න ච හෙතු. ඡන්ද්‍රියං න චත්තඛනං හෙතු චෙව් සහෙතුකාති, සියං සහෙතුකා චෙව් න ච හෙතු, සියං න චත්තඛනං සහෙතුකාචෙව් න ච හෙතුති.

චත්තාරින්ද්‍රියං හෙතු චෙව් හෙතු සම්පයුත්තා ච. නවින්ද්‍රියං න චත්තඛනං හෙතු චෙව් හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා චෙව් න ච හෙතුති'පි. තිණින්ද්‍රියං න චත්තඛනං හෙතු චෙව් හෙතුසම්පයුත්තාති, හෙතුසම්පයුත්තා චෙව් න ච හෙතු. ඡන්ද්‍රියං න චත්තඛනං හෙතු චෙව් හෙතු සම්පයුත්තාති, සියං හෙතුසම්පයුත්තා චෙව් න ච හෙතු, සියං න චත්තඛනං හෙතුසම්පයුත්තා චෙව් න ච හෙතුති.

නවින්ද්‍රියං න හෙතු අහෙතුකා. තිණින්ද්‍රියං න හෙතු සහෙතුකා. චත්තාරින්ද්‍රියං න චත්තඛනං න හෙතු සහෙතුකාති'පි න හෙතු අහෙතුකාති'පි. ඡන්ද්‍රියං සියං න හෙතු සහෙතුකා, සියං න හෙතු අහෙතුකා.

335. සප්තව්චයා, සඛකා, අනිදක්‍ෂණා.

පඤ්චන්ද්‍රියං සප්තවිභං. සත්තරසින්ද්‍රියං අප්තවිභං.

සතතින්ද්‍රියං රූපා. චූඤ්ඤින්ද්‍රියං අරූපා. ඡවිතින්ද්‍රියං සියං රූපං, සියං අරූපං.

දසින්ද්‍රියං ලොකියා. තිණින්ද්‍රියං ලොකුත්තර්. නවින්ද්‍රියං සියං ලොකියා, සියං ලොකුත්තර්.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්බනයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් බාහිරාලම්බනයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් අද්ධාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අද්ධාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් අද්ධාත්මාලම්බන ද වන්තාහ, බාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අද්ධාත්මබාහිරාලම්බන ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මාලම්බන යි ද බාහිරාලම්බන යි ද අද්ධාත්මබාහිරාලම්බන යි ද නො කියයුතු වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙනෙක් අතිදර්ශනසප්‍රතිසයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතළොස් දෙනෙක් අතිදර්ශනඅප්‍රතිසයෝ යි.

334. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතුහු වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අටළොස් දෙනෙක් හෙතුහු නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් සහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් අහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සහෙතුක ද වන්තාහ, අහෙතුක ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතුවිප්‍රයුක්තයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්තාහ, හෙතු විප්‍රයුක්ත ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතු ද වුවාහු ම සහෙතුකයෝ ද වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතු ද වුවාහු ම සහෙතුකහ යි ද සහෙතුක ද වුවාහු ම නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් හෙතු ද වූ ම සහෙතුකයෝ යි නො කිය යුත්තාහ, සහෙතුක ද වුවාහු ම නො ද හෙතු වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතු ද වුවාහු ම සහෙතුකයෝ යි නො කියයුත්තාහ. සහෙතුක ද වුවාහු ම නො ද හෙතු ද වෙති. සහෙතුක ද වුවාහු ම නො ද හෙතු වෙති නො කියයුත්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතු ද වුවාහු ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද හෙතුහ යි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි නො කියයුත්තාහ. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද හෙතු වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතු ද වුවාහු ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි නො කියයුත්තාහ. හෙතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද හෙතු ද වන්තාහ. හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද හෙතුහ යි නො කියයුතු වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් හෙතු නො වූ අහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුකහ යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුකහ යි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුක ද වන්තාහ, හෙතු නො වූ අහෙතුක ද වන්තාහු යි.

335. (දෙව්යි ඉන්ද්‍රියයෝ) සප්‍රත්‍යයෝ ය. සංඛ්‍යාතයෝ ය. අතිදර්ශනයෝ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙනෙක් සප්‍රතිසයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සතළොස් දෙනෙක් අප්‍රතිසයෝ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් රූපවත්හ. ඉන්ද්‍රියයෝ තුද්‍රස් දෙනෙක් අරූපයෝ ය. ජීවිතෙන්ද්‍රියය රූප ද වන්නෝ ය, අරූප ද වන්නෝ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් ලොකිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ලොකොත්තරයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ලොකික ද වන්තාහ, ලොකොත්තර ද වන්තාහු යි.

(දෙව්යි ඉන්ද්‍රියයෝ) කිසි විඤ්ඤානසකිත් දහ යුත්තාහ, කිසි විඤ්ඤානසකිත් නො දහ යුත්තාහු යි.

336. නො ආසවා.

දසිනිද්‍රියා සාසවා. තිණිනිද්‍රියා අනාසවා. නවිනිද්‍රියා සියා සාසවා, සියා අනාසවා.

පණණරසිනිද්‍රියා ආසවවිප්පයුත්තා. දොමනසිනිද්‍රියං ආසවසම්පයුත්තං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ආසවසම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා.

දසිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති, සාසවා චෙව නො ච ආසවාති. තිණිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති'පි සාසවා චෙව නො ච ආසවාති'පි. නවිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති, සියා සාසවා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා සාසවා චෙව නො ච ආසවාති.

පණණරසිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාති'පි, ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති'පි. දොමනසිනිද්‍රියං න වත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පයුත්තනති, ආසවසම්පයුත්තං චෙව නො ච ආසවො. ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පයුත්තාති, සියා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවා, සියා න වත්තබ්බා ආසවසම්පයුත්තා චෙව නො ච ආසවාති.

නවිනිද්‍රියා ආසවවිප්පයුත්තසාසවා. තිණිනිද්‍රියා ආසවවිප්පයුත්ත-අනාසවා. දොමනසිනිද්‍රියං න වත්තබ්බං ආසවවිප්පයුත්තසාසවනති'පි ආසවවිප්පයුත්තඅනාසවනති'පි. තිණිනිද්‍රියා සියා ආසවවිප්පයුත්ත සාසවා, සියා ආසවවිප්පයුත්තඅනාසවා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා ආසවවිප්පයුත්තසාසවා, සියා ආසවවිප්පයුත්ත අනාසවා, සියා න වත්තබ්බා ආසවවිප්පයුත්ත-සාසවාති'පි ආසවවිප්පයුත්තඅනාසවාති'පි.

337. නො සංයෝජනා.

දසිනිද්‍රියා සංයෝජනිකා. තිණිනිද්‍රියා අසංයෝජනිකා. නවිනිද්‍රියා සියා සංයෝජනිකා, සියා අසංයෝජනිකා.

පණණරසිනිද්‍රියා සංයෝජනවිප්පයුත්තා. දොමනසිනිද්‍රියං සංයෝජන-සම්පයුත්තං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සංයෝජනසම්පයුත්තා, සියා සංයෝජන-විප්පයුත්තා.

දසිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයෝජනා චෙව සංයෝජනිකාති, සංයෝ-ජනිකා චෙව නො ච සංයෝජනා. තිණිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයෝජනා-චෙව සංයෝජනිකාති'පි සංයෝජනිකා චෙව නො ච සංයෝජනාති'පි. නවිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයෝජනාචෙව සංයෝජනිකාති, සියා සංයෝ-ජනිකා චෙව නො ච සංයෝජනා, සියා න වත්තබ්බා සංයෝජනිකා චෙව නො ච සංයෝජනාති.

පණණරසිනිද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයෝජනාචෙ'ව සංයෝජනසම්ප-යුත්තාති'පි සංයෝජනසම්පයුත්තා චෙව නො ච සංයෝජනාති'පි. දොමනසිනිද්‍රියං න වත්තබ්බං සංයෝජනං චෙව සංයෝජනසම්පයුත්තනති, සංයෝජනසම්පයුත්තං චෙව නො ච සංයෝජනං. ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බා සංයෝජනා චෙව සංයෝජනසම්පයුත්තාති, සියා සංයෝජනසම්ප-යුත්තා චෙව නො ච සංයෝජනා, සියා න වත්තබ්බා සංයෝජනසම්ප-යුත්තා චෙව නො ච සංයෝජනාති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

336. දෙව්සි ඉන්ද්‍රියයෝ ආසුවයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් සාසුවයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනාසුවයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආසුවයෝ ද වන්තාහ, අනාසුවයෝ ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ආසුවච්ඡුක්ක වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡුක්ක ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම සාසුව යි ද සාසුව ද වූවාහු ම නො ද ආසුව යි ද නො කියුක්කාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම සාසුව යි ද සාසුව ද වූවාහු ම නො ද ආසුව යි ද නො කියුක්කාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආසුව ද වූ ම සාසුවයෝ යි නො කියුක්කාහ, සාසුව ද වූවාහු ම නො ද ආසුව ද වන්තාහ. සාසුව ද වූ ම නො ද ආසුවයෝ යි නො කියුක්ක වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක යි ද ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු ම නො ද ආසුවහ යි ද නො කියුක්කාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය ආසුවයෙක් ද වූයේ ම ආසුවසම්ප්‍රසුක්කයෙකැ යි නො කියුක්කේ ය. ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නො ද ආසුවයෙක් වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආසුව ද වූවාහු ම ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක යි නො කියුක්කාහ. ආසුවසම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු ම නො ද ආසුව ද වන්තාහ. ආසුව සම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු ම නො ද ආසුවහ යි නො කියුක්ක වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ආසුවච්ඡුක්කසාසුවයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ආසුවච්ඡුක්කඅනාසුවයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රිය ආසුවච්ඡුක්කසාසුවයෙකැ යි ද ආසුව ච්ඡුක්කඅනාසුවයෙකැ යි ද නො කියුක්කේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ආසුව ච්ඡුක්කසාසුව ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡුක්කඅනාසුව ද වන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආසුවච්ඡුක්කසාසුව ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡුක්කඅනාසුව ද වන්තාහ, ආසුවච්ඡුක්ක සාසුවහ යි ද ආසුවච්ඡුක්කඅනාසුවහ යි ද නො කියුක්ක ද වන්තාහු යි.

337. දෙව්සි ඉන්ද්‍රියයෝ සංයොජනයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් සංයොජනීයහ, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අසංයොජනීයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් සංයොජනීය ද වන්තාහ, අසංයොජනීය ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සංයොජනච්ඡුක්ක වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රියය සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ක ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්තාහ. සංයොජනච්ඡුක්ක ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් සංයොජන ද වූවාහු ම සංයොජනීයහ යි නො කියුක්කාහ, සංයොජනීය ද වූවාහු ම නො ද සංයොජන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් සංයොජන ද වූ ම සංයොජනීයහ යි ද සංයොජනීය ද වූ ම නො ද සංයොජනහ යි ද නො කියුක්කාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් සංයොජන ද වූ ම සංයොජනීයහ යි නො කියුක්කාහු ද සංයොජනීය ද වූවාහු ම නො ද සංයොජන ද වන්තාහ, සංයොජනීය ද වූ ම නො ද සංයොජනහ යි නො කියුක්ක ද වන්තාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සංයොජන ද වූවාහු ම සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ක යි ද සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූවාහු ම නො ද සංයොජනහ යි ද නො කියුක්කාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සංයොජනයෙක් ද වූයේ ම සංයොජනසම්ප්‍රසුක්කයෙකැ යි නො කියුක්කේ ය. සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූයේ ම නො ද සංයොජන වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංයොජන ද වූවාහු ම සංයොජනසම්ප්‍රසුක්කයෝ යි නො කියුක්කාහ. සංයොජන සම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද සංයොජන ද වන්තාහ, සංයොජනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද සංයොජනහ යි නො කියුක්ක වන්තාහු යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

නවිත්‍රියා සංයෝජනවිපාසුතතසංයෝජනියා, තිණිත්‍රියා සංයෝජන විපාසුතතආසංයෝජනියා, දෙමනස්සිත්‍රියා න චතතබ්බං සංයෝජන විපාසුතතසංයෝජනියනතිපි සංයෝජනවිපාසුතතආසංයෝජනියනතිපි. තිණිත්‍රියා සිය සංයෝජනවිපාසුතතසංයෝජනියා, සිය සංයෝජන විපාසුතතආසංයෝජනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය සංයෝජනවිපාසුතත සංයෝජනියා, සිය සංයෝජනවිපාසුතතආසංයෝජනියා, සිය න චතතබ්බං සංයෝජනවිපාසුතතසංයෝජනියාතිපි සංයෝජනවිපාසුතතආසංයෝජනියාතිපි.

338. නො ගන්තා.

දසිත්‍රියා ගන්තනියා තිණිත්‍රියා අගන්තනියා. නවිත්‍රියා සිය ගන්තනියා, සිය අගන්තනියා.

පණණරසිත්‍රියා ගන්තවිපාසුතතා. දෙමනස්සිත්‍රියා ගන්තසම්පසුතතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය ගන්තසම්පසුතතා, සිය ගන්තවිපාසුතතා.

දසිත්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තා චෙව්ව ගන්තනියාති, ගන්තනියා චෙව්ව නොව ගන්තා. තිණිත්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තා චෙව්ව ගන්තනියාතිපි ගන්තනියා චෙව්ව නොව ගන්තාතිපි. නවිත්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තා චෙව්ව ගන්තනියාති, සිය ගන්තනියා චෙව්ව නොව ගන්තා, සිය න චතතබ්බං ගන්තනියා චෙව්ව නොව ගන්තාති.

පණණරසිත්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තා චෙව්ව ගන්තසම්පසුතතාතිපි ගන්ත සම්පසුතතා චෙව්ව නොව ගන්තාතිපි. දෙමනස්සිත්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තා චෙව්ව ගන්තසම්පසුතතනති, ගන්තසම්පසුතතං චෙව්ව නොව ගන්තා. ඡ ඉන්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තා චෙව්ව ගන්තසම්පසුතතාති, සිය ගන්තසම්පසුතතා චෙව්ව නොව ගන්තා, සිය න චතතබ්බං ගන්තසම්පසුතතා චෙව්ව නොව ගන්තාති.

නවිත්‍රියා ගන්තවිපාසුතතගන්තනියා. තිණිත්‍රියා ගන්තවිපාසුතත අගන්තනියා. දෙමනස්සිත්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තවිපාසුතතගන්තනියනතිපි ගන්තවිපාසුතතඅගන්තනියනතිපි. තිණිත්‍රියා සිය ගන්තවිපාසුතතගන්තනියා, සිය ගන්තවිපාසුතතඅගන්තනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය ගන්තවිපාසුතතගන්තනියා, සිය ගන්තවිපාසුතතඅගන්තනියා, සිය න චතතබ්බං ගන්තවිපාසුතත ගන්තනියාතිපි ගන්තවිපාසුතතඅගන්තනියාතිපි.

339.-341. නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා.

දසිත්‍රියා නිවරණියා, තිණිත්‍රියා අනිවරණියා නවිත්‍රියා සිය නිවරණියා, සිය අනිවරණියා.

පණණරසිත්‍රියා නිවරණවිපාසුතතා. දෙමනස්සිත්‍රියා නිවරණ සම්පසුතතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය නිවරණසම්පසුතතා, සිය නිවරණවිපාසුතතා.

දසිත්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණා චෙව්ව නිවරණියාති, නිවරණියා චෙව්ව නොව නිවරණා. තිණිත්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණා චෙව්ව නිවරණියාතිපි නිවරණියා චෙව්ව නොව නිවරණාතිපි. නවිත්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණා චෙව්ව නිවරණියාති. සිය නිවරණියා චෙව්ව නොව නිවරණා, සිය න චතතබ්බං නිවරණියා චෙව්ව නොව නිවරණාති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් සංයොජනවිප්‍රසූක්කසංයොජනියයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් සංයොජනවිප්‍රසූක්කඥසංයොජනිය වෙති. දෙවනස්සිත්තීය සංයොජන විප්‍රසූක්කසංයොජනිය යි ද සංයොජනවිප්‍රසූක්කඥසංයොජනිය යි ද නො කියයුත්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් සංයොජනවිප්‍රසූක්කසංයොජනිය ද චන්තාහ, සංයොජනවිප්‍රසූක්ක ඥසංයොජනිය ද චන්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් සංයොජනවිප්‍රසූක්කසංයොජනිය ද චන්තාහ, සංයොජනවිප්‍රසූක්කඥසංයොජනිය ද චන්තාහ, සංයොජනවිප්‍රසූක්ක සංයොජ නියහ යි ද සංයොජනවිප්‍රසූක්කඥසංයොජනියහ යි ද නො කියයුතු චන්තාහු යි.

338. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ ග්‍රන්ථයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් ග්‍රන්ථනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් අග්‍රන්ථනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ග්‍රන්ථනීය ද වෙති, අග්‍රන්ථනීය ද වෙත්.

ඉන්දියයෝ සළොස් දෙනෙක් ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්කයෝ ය. දෙමනස්සින්දිය ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රසූක්ක ය. ඉන්දියයෝ ස දෙනෙක් ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූක්ක ද වන්තාහ, ග්‍රන්ථවිප්‍රසූක්ක ද වන්තාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වූවාහු ම ග්‍රන්ථනියහ සි නො කියයුත්තාහ, ග්‍රන්ථනිය ද වූවාහු ම නො ද ග්‍රන්ථයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ කි දෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වූවාහු ම ග්‍රන්ථනියහ සි ද ග්‍රන්ථනිය ද වූවාහු ම නො ද ග්‍රන්ථහ සි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් ග්‍රන්ථ ද වූවාහු ම ග්‍රන්ථනියහ සි නො කියයුත්තාහ, ග්‍රන්ථනිය ද වූවාහු ම නො ද ග්‍රන්ථ ද වන්නාහ, ග්‍රන්ථනිය ද වූවාහු ම නො ද ග්‍රන්ථයෝ සි නො කියයුතු වන්නාහු සි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ගුරුට ද වුවාහු ම ගුරුටසම්ප්‍රසන්න හි ද ගුරුටසම්ප්‍රසන්න ද වුවාහු ම නො ද ගුරුටහි හි ද නො කියයුත්තාහ. දෙමතස්සිත්තිය ගුරුටයෙක් ද වූයේ ම ගුරුටසම්ප්‍රසන්නයෙකු හි නො කියයුත්තේ ය, ගුරුටසම්ප්‍රසන්න ද වූයේ ම නො ද ගුරුටයෙකි. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් ගුරුට ද වුවාහු ම ගුරුටසම්ප්‍රසන්න හි නො කියයුත්තාහ. ගුරුටසම්ප්‍රසන්න ද වූ ම නො ද ගුරුට ද වන්නාහ, ගුරුටසම්ප්‍රසන්න ද වුවාහු ම නො ද ගුරුටයෝ හි නො කියයුතු ද වන්නාහු හි.

ඉන්ද්‍රියයෝ තව දෙනෙක් ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්තග්‍රහ්ථනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්ත අග්‍රහ්ථනීය වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රිය ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්ත ග්‍රහ්ථනීය යි ද ග්‍රහ්ථ විප්‍රසූක්ත අග්‍රහ්ථනීය යි ද නො කියයුත්තේ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්ත ග්‍රහ්ථනීය ද වත්නාහ. ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්තඅග්‍රහ්ථනීය ද වත්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්තග්‍රහ්ථනීය ද වත්නාහ, ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්තඅග්‍රහ්ථනීය ද වත්නාහ, ග්‍රහ්ථ විප්‍රසූක්තග්‍රහ්ථනීයහ යි ද ග්‍රහ්ථවිප්‍රසූක්තඅග්‍රහ්ථනීයහ යි ද නො කියයුතු වත්නාහු යි.

339-341. (දෙවියි ඉන්ද්‍රියයෝ) ඔසයෝ නො වෙති . . . යොගයෝ නො වෙති . . . නීවරණයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් නිවරණිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් අනිවරණිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් නිවරණිය ද චත්තාභ, අනිවරණිය ද චත්තාභු යි.

සසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නිවරණවිප්‍රසුක්කයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රිය නිවරණ සම්ප්‍රසුක්ක ය. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් නිවරණසම්ප්‍රසුක්ක ද චන්තාහ, නිවරණ විප්‍රසුක්ක ද චන්තාඥ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් නිවරණ ද වූවාහු ම නිවරණියහ යි නො කියයුත්තාහ, නිවරණිය ද වූවාහු ම නො ද නිවරණයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් නිවරණ ද වූවාහු ම නිවරණියහ යි ද නිවරණිය ද වූවාහු ම නො ද නිවරණහ යි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් නිවරණ ද වූවාහු ම නිවරණියහ යි නො කියයුත්තාහ. නිවරණිය ද වූවාහු ම නො ද නිවරණ ද වන්නාහ, නිවරණිය ද වූවාහු ම නො ද නිවරණහ යි නො කියයුතු වන්නාහු යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

පණණරසිඤ්ඤා න වත්තබ්බං නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පයුත්තාති'පි නිවරණසම්පයුත්තා වෙච්ච නො ව නිවරණාති'පි. දෙමනස්සිඤ්ඤා න වත්තබ්බං නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පයුත්තනති, නිවරණසම්පයුත්තං වෙච්ච නො ව නිවරණං. ඡ ඉන්ද්‍රියා න වත්තබ්බං නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පයුත්තාති, සියා නිවරණසම්පයුත්තා වෙච්ච නො ව නිවරණා, සියා න වත්තබ්බං නිවරණසම්පයුත්තා වෙච්ච නො ව නිවරණාති.

නචිඤ්ඤා නිවරණවිපයුත්තනිවරණියා. නිඤ්ඤා නිවරණවිපයුත්තන අනිවරණියා. දෙමනස්සිඤ්ඤා න වත්තබ්බං නිවරණවිපයුත්තනිවරණියානති'පි, නිවරණවිපයුත්තන අනිවරණියානති'පි. නිඤ්ඤා සියා නිවරණවිපයුත්තනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුත්තන අනිවරණියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා නිවරණවිපයුත්තනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුත්තන අනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුත්තන අනිවරණියා, සියා න වත්තබ්බං නිවරණවිපයුත්තන-නිවරණියාති'පි නිවරණවිපයුත්තන අනිවරණියාති'පි.

342. නො පරාමාසා.

දසිඤ්ඤා පරාමඨා. නිඤ්ඤා අපරාමඨා. නචිඤ්ඤා සියා පරාමඨා, සියා අපරාමඨා.

සොළසිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුත්තා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාස සම්පයුත්තා, සියා පරාමාස විපයුත්තා.

දසිඤ්ඤා න වත්තබ්බං පරාමාසා වෙච්ච පරාමඨාති, පරාමඨා වෙච්ච නො ව පරාමාසා. නිඤ්ඤා න වත්තබ්බං පරාමාසා වෙච්ච පරාමඨාති'පි, පරාමඨා වෙච්ච නො ව පරාමාසාති'පි. නචිඤ්ඤා න වත්තබ්බං පරාමාසා වෙච්ච පරාමඨාති, සියා පරාමඨා වෙච්ච නො ව පරාමාසා, සියා න වත්තබ්බං පරාමඨා වෙච්ච නො ව පරාමාසාති.

දසිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුත්තපරාමඨා. නිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුත්ත-අපරාමඨා, නිඤ්ඤා සියා පරාමාසවිපයුත්තපරාමඨා සියා පරාමාස-විපයුත්ත අපරාමඨා ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාසවිපයුත්තපරාමඨා, සියා පරාමාසවිපයුත්තඅපරාමඨා, සියා න වත්තබ්බං පරාමාසවිපයුත්ත පරාමඨාති'පි පරාමාසවිපයුත්තඅපරාමඨාති'පි.

343. සතතිඤ්ඤා අනාරම්මණං. චුද්දසිඤ්ඤා සාරම්මණං. ජිවිතිඤ්ඤා සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං.

ඵකචිකතිඤ්ඤා නො චිත්තා. මනිඤ්ඤා චිත්තං.

තෙරසිඤ්ඤා චෙතසිකා. අට්ඨිඤ්ඤා අචෙතසිකා. ජිවිතිඤ්ඤා සියා චෙතසිකා, සියා අචෙතසිකා.

තෙරසිඤ්ඤා චිත්තසම්පයුත්තා. සතතිඤ්ඤා චිත්තවිපයුත්තා. ජිවිතිඤ්ඤා සියා චිත්තසම්පයුත්තං, සියා චිත්තවිපයුත්තං. මනිඤ්ඤා න වත්තබ්බං චිත්තෙන සම්පයුත්තනති'පි චිත්තෙන විපයුත්තනති'පි.

තෙරසිඤ්ඤා චිත්තසංසඨං. සතතිඤ්ඤා චිත්තවිසංසඨං. ජිවිතිඤ්ඤා සියා චිත්තසංසඨං, සියා චිත්තවිසංසඨං. මනිඤ්ඤා න වත්තබ්බං චිත්තෙන සංසඨනති'පි චිත්තෙන විසංසඨනති'පි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තහ යි ද නිවරණ සම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද නිවරණහ යි ද නො කියයුත්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය නිවරණ යෙක් ද වූයේ ම නිවරණසම්ප්‍රයුක්තයෙකැ යි නො කියයුත්තේ ය, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූයේ ම නො ද නිවරණ වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් නිවරණ ද වුවාහු ම නිවරණ සම්ප්‍රයුක්තහ යි නො කියයුත්තාහ, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද නිවරණ ද වන්නාහ, නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වුවාහු ම නො ද නිවරණහ යි නො කියයුතු වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්තඅනිවරණිය වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රිය නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණිය යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණිය යි ද නො කියයුතු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණිය ද වන්නාහ, ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් නිවරණවිප්‍රයුක්තනිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණිය ද වන්නාහ, නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණියහ යි ද නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණියහ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

342. (දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ) පරාමාසයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරාමාෂ්ටයහ, ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් අපරාමාෂ්ටයහ, ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සොළොස් දෙනෙක් පරාමර්ශවිප්‍රයුක්තයහ, ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් පරාමර්ශසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නාහ, පරාමර්ශවිප්‍රයුක්ත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරාමර්ශ ද වුවාහු ම පරාමාෂ්ටහ යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමිඨයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් පරාමිඨ ද වූ ම පරාමාෂ්ටහ යි ද පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමිඨහ යි ද නො කියයුත්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නව දෙනෙක් පරාමිඨ ද වූ ම නො ද පරාමාෂ්ටහ යි නො කියයුත්තාහ, පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමිඨ ද වන්නාහ, පරාමාෂ්ට ද වුවාහු ම නො ද පරාමිඨහ යි නො කිය යුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දස දෙනෙක් පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ටයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ටයහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ති දෙනෙක් පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ ස දෙනෙක් පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ට ද වන්නාහ, පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත පරාමාෂ්ටහ යි ද පරාමිඨවිප්‍රයුක්ත අපරාමාෂ්ටහ යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

343. ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් අනාලම්බනාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ තුද්‍රස් දෙනෙක් සාලම්බනාහ. ජීවිකින්ද්‍රිය සාලම්බන ද වන්නේ ය, අනාලම්බන ද වන්නේ යි.

එක්විසි ඉන්ද්‍රියයෝ චිත්තයෝ නො වෙති. මනින්ද්‍රිය චිත්ත වෙ.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ඉවෙතසිකයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් අඉවෙතසිකයෝ ය. ජීවිකින්ද්‍රිය ඉවෙතසික ද වන්නේ ය, අඉවෙතසික ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් චිත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් චිත්තවිප්‍රයුක්තයෝ ය. ජීවිකින්ද්‍රිය චිත්තසම්ප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය, චිත්තවිප්‍රයුක්ත ද වන්නේ ය. මනින්ද්‍රිය චිත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද චිත්තය හා විප්‍රයුක්ත යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් චිත්තසංසාෂ්ටයහ, ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් චිත්ත විසංසාෂ්ටයෝ ය. ජීවිකින්ද්‍රිය චිත්තසංසාෂ්ට ද වන්නේ ය, චිත්තවිසංසාෂ්ට ද වන්නේ ය. මනින්ද්‍රිය චිත්තය හා සංසාෂ්ට යි ද චිත්තය හා විසංසාෂ්ට යි ද නො කිය යුත්තේ යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තෙරසිද්ධියං විතතසමුට්ඨානං. අට්ඨිද්ධියං නො විතතසමුට්ඨානං. ජිවිතිද්ධියං සියං විතතසමුට්ඨානං, සියං නො විතතසමුට්ඨානං.

තෙරසිද්ධියං විතතසහභුනො. අට්ඨිද්ධියං නො විතතසහභුනො. ජිවිතිද්ධියං සියං විතතසහභු සියං නො විතතසහභු.

තෙරසිද්ධියං විතතානුපරිච්ඡතනිනො. අට්ඨිද්ධියං නො විතතානු-පරිච්ඡතනිනො. ජිවිතිද්ධියං සියං විතතානුපරිච්ඡතනි, සියං නො විතතානු-පරිච්ඡතනි.

තෙරසිද්ධියං විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානං. අට්ඨිද්ධියං නො විතතසංඝට්ඨ-සමුට්ඨානං. ජිවිතිද්ධියං සියං විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානං, සියං නො විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානං.

තෙරසිද්ධියං විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. අට්ඨිද්ධියං නො විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. ජිවිතිද්ධියං සියං විතතසංඝට්ඨ-සමුට්ඨානසහභු, සියං නො විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

තෙරසිද්ධියං විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡතනිනො. අට්ඨිද්ධියං නො විතතසංඝට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡතනිනො. ජිවිතිද්ධියං සියං විතතසංඝට්ඨ-සමුට්ඨානානුපරිච්ඡතනි, සියං නො විතතසංඝට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිච්ඡතනි.

ඡ ඉන්ද්‍රියං අජඤ්ඤතියං. සොළසිද්ධියං බාහිරං.

සත්තිද්ධියං උපාදා. වුද්ධිද්ධියං නො උපාදා. ජිවිතිද්ධියං සියං උපාදා, සියං නො උපාදා.

නච්ඡිද්ධියං උපාදිත්තා. චත්තාරිද්ධියං අනුපාදිත්තා. නච්ඡිද්ධියං සියං උපාදිත්තා, සියං අනුපාදිත්තා.

344. නො උපාදානා.

දසිද්ධියං උපාදානියා. තිණ්ණිද්ධියං අනුපාදානියා. නච්ඡිද්ධියං සියං උපාදානියා, සියං අනුපාදානියා.

සොළසිද්ධියං උපාදනවිපසුත්තා, ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං උපාදනසම්පසුත්තා සියං උපාදන විපසුත්තා.

දසිද්ධියං න විතතබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානියාති, උපාදානියං චෙව නොව උපාදානං. තිණ්ණිද්ධියං න විතතබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානියාති'පි, උපාදානියං චෙව නොව උපාදානාති'පි. නච්ඡිද්ධියං න විතතබ්බං උපාදානං චෙව උපාදානියාති, සියං උපාදානියං චෙව නොව උපාදානං, සියං න විතතබ්බං උපාදානියං චෙව නොව උපාදානාති.

සොළසිද්ධියං න විතතබ්බං උපාදානං චෙව උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා චෙව නොව උපාදානාති'පි. ඡ ඉන්ද්‍රියං න විතතබ්බං උපාදානං චෙව උපාදනසම්පසුත්තාති, සියං උපාදන-සම්පසුත්තා චෙව නොව උපාදානං, සියං න විතතබ්බං උපාදන-සම්පසුත්තා චෙව නොව උපාදානාති.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසමුක්ඛානයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසමුක්ඛානයෝ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසමුක්ඛාන ද වන්නේ ය, විත්තසමුක්ඛාන නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසහභූ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසහභූ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසහභූ ද වන්නේ ය, විත්තසහභූ නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තානුපරිවර්තිභූ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තානුපරිවර්ති නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තානුපරිවර්ති ද වන්නේ ය, විත්තානුපරිවර්ති නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානයෝ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛාන ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛාන නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අට දෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානසහභූ නො ද වන්නේ යි.

තෙළෙස් ඉන්ද්‍රියයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්ති වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්ති නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්ති ද වන්නේ ය, විත්තසංසාෂ්ටසමුක්ඛානානුපරිවර්ති නො ද වන්නේ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ආධ්‍යාත්මිකයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සොළොස් දෙනෙක් බාහිරයෝ වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ සත් දෙනෙක් උපාද වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ කුසුස් දෙනෙක් උපාද නො වෙති. ජීවිතින්ද්‍රිය උපාද ද වන්නේ ය, උපාද නො ද වන්නේ යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදින්නයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සතර දෙනෙක් අනුපාදින්නයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදින්න ද වන්නාහ, අනුපාදින්න ද වන්නාහු යි.

344. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ උපාදනයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් උපාදනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අනුපාදනීය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදනීය ද වන්නාහ, අනුපාදනීය ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ සොළොස් දෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසුක්කයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසුක්ක ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීයහ යි නො කියයුක්කාහ. උපාදනීය ද වූවාහු ම නො ද උපාදන වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීයහ යි ද උපාදනීය ද වූ ම නො ද උපාදනහ යි ද නො කියයුක්කාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනීයහ යි නො කියයුක්කාහ. උපාදනීය ද වූවාහු ම නො ද උපාදන ද වන්නාහ, උපාදනීය ද වූවාහු ම නො ද උපාදනීයයෝ යි නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

සොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනසම්ප්‍රසුක්කහ යි ද උපාදන සම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදනහ යි ද නො කියයුක්කාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් උපාදන ද වූ ම උපාදනසම්ප්‍රසුක්කයෝ යි නො කියයුක්කාහ. උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදන ද වන්නාහ. උපාදනසම්ප්‍රසුක්ක ද වූ ම නො ද උපාදනයෝ යි නො කියයුතු වන්නාහු යි.

දසිනිද්‍රියා උපාදානවිපාසුතඋපාදානිද්‍රියා. තිණිනිද්‍රියා උපාදාන-
විපාසුත අනුපාදානිද්‍රියා. තිණිනිද්‍රියා සියා උපාදානවිපාසුතඋපාදානිද්‍රියා,
සියා උපාදානවිපාසුතඅනුපාදානිද්‍රියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා උපාදානවිපා-
සුතඋපාදානිද්‍රියා, සියා උපාදානවිපාසුතඅනුපාදානිද්‍රියා, සියා න
විතතබ්බා, උපාදානවිපාසුතඋපාදානිද්‍රියානි'පි උපාදානවිපාසුතන-
අනුපාදානිද්‍රියානි'පි.

345. නො කිලෙසා.

දසිනිද්‍රියා සංකිලෙසිකා, තිණිනිද්‍රියා අසංකිලෙසිකා, නවිනිද්‍රියා සියා
සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා.

පණණරසිනිද්‍රියා අසංකිලිට්ඨා, දෙමනස්සිනිද්‍රියා සංකිලිට්ඨා, ඡ
ඉන්ද්‍රියා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා අසංකිලිට්ඨා.

පණණරසිනිද්‍රියා කිලෙසවිපාසුතනා, දෙමනස්සිනිද්‍රියා කිලෙස-
සමපාසුතනං, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසසමපාසුතනා, සියා කිලෙසවිපාසුතනා.

දසිනිද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකිලෙසිකානී, සංකිලෙසිකා
වෙව් නො ව කිලෙසා. තිණිනිද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකි-
ලෙසිකානි'පි සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසානි'පි. නවිනිද්‍රියා න
විතතබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකිලෙසිකානී, සියා සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව
කිලෙසා සියා න විතතබ්බා සංකිලෙසිකා වෙව් නො ව කිලෙසානී.

පණණරසිනිද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකිලිට්ඨානි'පි
සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව කිලෙසානි'පි. දෙමනස්සිනිද්‍රියා න විතතබ්බා
කිලෙසො වෙව් සංකිලිට්ඨානනී, සංකිලිට්ඨාඤ්ච ව නො ව කිලෙසො
ඡ ඉන්ද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසා වෙව් සංකිලිට්ඨානී, සියා සංකිලිට්ඨා වෙව්
නො ව කිලෙසා, සියා න විතතබ්බා සංකිලිට්ඨා වෙව් නො ව
කිලෙසානී.

පණණරසිනිද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසා වෙව් කිලෙසසමපාසුතනානි'පි
කිලෙසසමපාසුතනා වෙව් නො ව කිලෙසානි'පි. දෙමනස්සිනිද්‍රියා න
විතතබ්බා කිලෙසො වෙව් කිලෙසසමපාසුතනනනී, කිලෙසසමපාසුතනං
වෙව් නො ව කිලෙසො. ඡ ඉන්ද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසා වෙව්
කිලෙසසමපාසුතනානී, සියා කිලෙසසමපාසුතනා වෙව් නො ව කිලෙසා,
සියා න විතතබ්බා කිලෙසසමපාසුතනා වෙව් නො ව කිලෙසානී.

නවිනිද්‍රියා කිලෙසවිපාසුතන සංකිලෙසිකා. තිණිනිද්‍රියා කිලෙසවිපා-
සුතනඅසංකිලෙසිකා. දෙමනස්සිනිද්‍රියා න විතතබ්බා කිලෙසවිපාසුතන-
සංකිලෙසිකනනි'පි කිලෙසවිපාසුතනඅසංකිලෙසිකනනි'පි. තිණිනිද්‍රියා
සියා කිලෙසවිපාසුතනසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපාසුතනඅසංකි-
ලෙසිකා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසවිපාසුතනසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙස-
විපාසුතනඅසංකිලෙසිකා, සියා න විතතබ්බා කිලෙසවිපාසුතනසංකි-
ලෙසිකානි'පි කිලෙසවිපාසුතන අසංකිලෙසිකානි'පි.

346. පණණරසිනිද්‍රියා න දඤ්ඤානෙහ පභානබ්බා. සතතිනිද්‍රියා සියා
දඤ්ඤානෙහ පභානබ්බා, සියා න දඤ්ඤානෙහ පභානබ්බා.

පණණරසිනිද්‍රියා න භාවනාය පභානබ්බා. සතතිනිද්‍රියා සියා භාවනාය
පභානබ්බා, සියා න භාවනාය පභානබ්බා.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදතිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදතිය වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් උපාදනවිප්‍රසූක්තඋපාදතිය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදතිය ද වන්නාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් උපාදන විප්‍රසූක්තඋපාදතිය ද වන්නාහ, උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදතිය ද වන්නාහ. උපාදන විප්‍රසූක්තඋපාදතිය හි ද උපාදනවිප්‍රසූක්තඅනුපාදතිය හි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

345. දෙවිසි ඉන්ද්‍රියයෝ ක්ලෙශයෝ නො වෙත්.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් සාංක්ලෙශිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් අසාං ක්ලෙශිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් සාංක්ලෙශික ද වන්නාහ, අසාංක්ලෙශික ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අසංක්ලිෂ්ටයහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය සංක්ලිෂ්ට ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් සංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහ, අසංක්ලිෂ්ට ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තයෝ වෙති. දෙමනස්සින්ද්‍රිය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ය. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වන්නාහ, ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සාංක්ලෙශික හ යි නො කිය යුක්තාහ, සාංක්ලෙශික ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශයෝ වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සාංක්ලෙශික හ යි ද සාංක්ලෙශික ද වූ ම නො ද ක්ලෙශ හ යි ද නො කියයුක්තාහ. ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සාංක්ලෙශික හ යි නො කියයුක්තාහ, සාංක්ලෙශික ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශ ද වන්නාහ, සාංක්ලෙශික ද වූ ම නො ද ක්ලෙශ හ යි නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ට හ යි ද සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නො ද ක්ලෙශ හ යි ද නො කියයුක්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රිය කෙලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ට යි නො කියයුතු ය. සංක්ලිෂ්ට ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශ වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම සංක්ලිෂ්ට හ යි නො කියයුක්තාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශ යෝ ද වන්නාහ, සංක්ලිෂ්ට ද වූ ම නො ද ක්ලෙශ හ යි නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත හ යි ද ක්ලෙශ සම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නො ද ක්ලෙශ හ යි ද නො කියයුක්තාහ. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්තයෙකු යි නො කියයුතු ය, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූයේ ම නො ද ක්ලෙශ ද වෙයි. ඉන්ද්‍රියයෝ සදෙනෙක් ක්ලෙශ ද වූ ම ක්ලෙශ සම්ප්‍රසූක්ත හ යි නො කියයුක්තාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූවාහු ම නො ද ක්ලෙශ ද වන්නාහ, ක්ලෙශසම්ප්‍රසූක්ත ද වූ ම නො ද ක්ලෙශ හ යි නො කියයුතු ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයෝ නවදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත සාංක්ලෙශිකයෝ ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත අසාංක්ලෙශිකයෝ ය. දෙමනස්සින්ද්‍රියය ක්ලෙශ විප්‍රසූක්ත සාංක්ලෙශිකයෙකු යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත අසාංක්ලෙශිකයෙකු යි ද නො කියයුතු ය. ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් ක්ලෙශවිප්‍රසූක්තසාංක්ලෙශික ද වන්නාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත අසාංක්ලෙශික ද වන්නාහ. ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත සාංක්ලෙශික හ යි ද ක්ලෙශවිප්‍රසූක්ත අසාංක්ලෙශික හ යි ද නො කියයුතු වන්නාහු යි.

346. පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රිය යෝ සත් දෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති. ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො ද වන්නාහු යි.

පණණරසිඤ්ඤා න දක්ඛණෙන පභාතබ්බභෙතුකා. සත්තඤ්ඤා සියා දක්ඛණෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියා න දක්ඛණෙන පභාතබ්බභෙතුකා.

පණණරසිඤ්ඤා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා. සත්තඤ්ඤා සියා භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, සියා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

නව්ඤ්ඤා අවිචක්ඛා. දෙමනස්සිඤ්ඤා සවිචක්ඛා. ආදාසිඤ්ඤා සියා සවිචක්ඛා, සියා අවිචක්ඛා.

නව්ඤ්ඤා අවිචාර. දෙමනස්සිඤ්ඤා සවිචාර. ආදාසිඤ්ඤා සියා සවිචාර, සියා අවිචාර.

ඵකාදාසිඤ්ඤා අපට්ඨිකා. ඵකාදාසිඤ්ඤා සියා සපට්ඨිකා, සියා අපට්ඨිකා.

ඵකාදාසිඤ්ඤා න පිතීසහගතා. ඵකාදාසිඤ්ඤා සියා පිතීසහගතා, සියා න පිතීසහගතා.

ආදාසිඤ්ඤා න සුඛසහගතා. දාසිඤ්ඤා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

ආදාසිඤ්ඤා න උපෙක්ඛාසහගතා. දාසිඤ්ඤා සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

දාසිඤ්ඤා කාමාවචර. තිණ්ණිඤ්ඤා න කාමාවචර. නව්ඤ්ඤා සියා කාමාවචර, සියා න කාමාවචර.

තෙරසිඤ්ඤා න රූපාවචර. නව්ඤ්ඤා සියා රූපාවචර. සියා න රූපාවචර.

චුදාසිඤ්ඤා න අරූපාවචර. අට්ඨිඤ්ඤා සියා අරූපාවචර. සියා න අරූපාවචර.

දාසිඤ්ඤා පරියාපනනා. තිණ්ණිඤ්ඤා අපරියාපනනා. නව්ඤ්ඤා සියා පරියාපනනා සියා අපරියාපනනා.

ඵකාදාසිඤ්ඤා අනියානිකා. අනඤ්ඤාසංකප්පානිඤ්ඤා නිත්තියා නිත්තියා සියා නිත්තියා, සියා අනියානිකා.

දාසිඤ්ඤා අනිත්තා. අනඤ්ඤාසංකප්පානිඤ්ඤා නිත්තියා නිත්තියා. ඵකාදාසිඤ්ඤා සියා නිත්තියා, සියා අනිත්තා.

දාසිඤ්ඤා සඋත්තර. තිණ්ණිඤ්ඤා අනුත්තර. නව්ඤ්ඤා සියා සඋත්තර, සියා අනුත්තර.

පණණරසිඤ්ඤා අරණා. දෙමනස්සිඤ්ඤා සරණා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සරණා, සියා අරණාභි.

පඤ්ඤාප්පාදකං.

ඉන්ද්‍රිය විභක්තියා නිට්ඨිතො.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යාප්තය ඇත්තානු නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ සත්දෙනෙක් දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යාප්තය ද වන්නාහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යාප්තය නො ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යාප්තයෙන් නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ සත්දෙනෙක් භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යාප්තය ද වන්නාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යාප්තයෙන් නො ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයේ නවදෙනෙක් අවිතර්කයේ ය. දෙමනස්සිත්තිය සවිතර්ක ය. ඉන්ද්‍රියයේ දෙළොස් දෙනෙක් සවිතර්ක ද වන්නාහ, අවිතර්ක ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයේ නවදෙනෙක් අවිචාරයේ ය. දෙමනස්සිත්තිය සවිචාර ය. ඉන්ද්‍රියයේ දෙළොස් දෙනෙක් සවිචාර ද වන්නාහ, අවිචාර ද වන්නාහු යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අප්‍රිතිකයේ ය. එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සප්‍රිතික ද වන්නාහ, අප්‍රිතික ද වන්නාහු යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ප්‍රිතිසහගතයේ නො වෙයි. එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් ප්‍රිතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රිතිසහගතයේ නො ද වන්නාහු යි.

දෙළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් සුඛසහගතයේ නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ දසදෙනෙක් සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු යි.

දෙළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් උපෙක්ඛාසහගතයේ නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ දස දෙනෙක් උපෙක්ඛාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ඛාසහගත නො ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයේ දසදෙනෙක් කාමාවචරයහ. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් කාමාවචරයේ නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ නවදෙනෙක් කාමාවචර ද වන්නාහ, කාමාවචර නො ද වන්නාහු යි.

තෙළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් රූපාවචරයේ නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ නවදෙනෙක් රූපාවචර ද වන්නාහ. රූපාවචර නො ද වන්නාහු යි.

තුදොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අරූපාවචරයේ නො වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ අටදෙනෙක් අරූපාවචර ද වන්නාහ, අරූපාවචර නො ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයේ දසදෙනෙක් පයඛාසන්නයේ වෙයි. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් අපයඛාසන්නයහ. ඉන්ද්‍රියයේ නවදෙනෙක් පයඛාසන්න ද වන්නාහ, අපයඛාසන්න ද වන්නාහු යි.

එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අනෙකානුකූලයේ වෙයි. අනෙකානුකූලයේ මිනිත්තිය නෙකානුකූල ය. ඉන්ද්‍රියයේ දසදෙනෙක් නෙකානුකූල ද වන්නාහ, අනෙකානුකූල ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයේ දසදෙනෙක් අනියතයහ. අනෙකානුකූලයේ මිනිත්තිය නියතය එකොළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් නියත ද වන්නාහ, අනියත ද වන්නාහු යි.

ඉන්ද්‍රියයේ දසදෙනෙක් සඋත්තරයහ. ඉන්ද්‍රියයේ තිදෙනෙක් අනුත්තරයහ. ඉන්ද්‍රියයේ නවදෙනෙක් සඋත්තර ද වන්නාහ, අනුත්තර ද වන්නාහු යි.

පසළොස් ඉන්ද්‍රිය කෙනෙක් අරණයහ. දෙමනස්සිත්තිය සරණ ය. ඉන්ද්‍රියයේ සදෙනෙක් සරණ ද වන්නාහ, අරණ ද වන්නාහු යයි.

පඤ්ඤාපිච්ඡය යි.

ඉන්ද්‍රියවිභව්‍ය නිමි.

6. පටිච්චසමුප්පාද විභවේශා

347. අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාර, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ-
පච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, සලායතනපච්චයා
ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා
උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා
ජරාමරණං සොකපරිදේවදුක්ඛදොමනස්සපායාසා සම්භවනතී, ඵවමේ-
තස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී.

348. තත්ථ කතමො අවිජ්ජා : දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ
අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධශාමිනියා පටිපදා
අඤ්ඤාණං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමෙ අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා : පුඤ්ඤාතිසංඛාරෙ
අපුඤ්ඤාතිසංඛාරෙ ආනෙඤ්ජාතිසංඛාරෙ කායසංඛාරෙ වච්ඡිසංඛාරෙ
මිත්තසංඛාරෙ.

තත්ථ කතමො පුඤ්ඤාතිසංඛාරෙ : කුසලාවේතනා කාමාවච්චරා
රූපාවච්චරා දානමයා සීලමයා භාවනාමයා, අයං වුච්චතී පුඤ්ඤාති-
සංඛාරෙ.

තත්ථ කතමො අපුඤ්ඤාතිසංඛාරෙ : අකුසලා වේතනා කාමාවච්චරා,
අයං වුච්චතී අපුඤ්ඤාතිසංඛාරෙ.

තත්ථ කතමො ආනෙඤ්ජාතිසංඛාරෙ : කුසලා වේතනා අරූපාවච්චරා,
අයං වුච්චතී ආනෙඤ්ජාතිසංඛාරෙ.

තත්ථ කතමො කායසංඛාරෙ : කායසඤ්ඤාතනා කායසංඛාරෙ,
වච්ඡිසඤ්ඤාතනා වච්ඡිසංඛාරො, මනෝසඤ්ඤාතනා මිත්තසංඛාරො. ඉමේ
වුච්චනතී අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා.

349. තත්ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං
සොඤ්ඤාණං භානච්ඤ්ඤාණං ජීව්හාච්ඤ්ඤාණං කායච්ඤ්ඤාණං මනෝ
විඤ්ඤාණං, ඉදං වුච්චතී සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

350. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී
රූපං.

තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාර-
ක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චතී නාමං.

තත්ථ කතමං රූපං : චත්තාරො ච මහාභූතා චතුත්තාරො ච මහා
භූතානං උපාදාය රූපං, ඉදං වුච්චතී රූපං. ඉතී ඉදං ච නාමං ඉදං ච
රූපං, ඉදං වුච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

351. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං : චක්ඛායතනං
සොඤ්ඤායතනං භානායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං මනායතනං,
ඉදං වුච්චතී නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

6. ප්‍රතිත්‍යාස්‍යවත්පාද විභාගය

347. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් (විපාක) විඤ්ඤාන ය, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡායායතනය වෙයි, ඡායායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් (උපප්‍රාප්ති) භවය වෙයි, (කර්ම) භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරා-මරණ ද සොකපරිදේවදුක්ඛදෙමනස්සප්‍රායාසයෝ ද වෙත්. මෙසේ තෙල සියලු දුෂ්ඨස්කන්ධයාගේ ඉපදීම වේ.

348. එහි අවිද්‍යා කවර යත් : දුෂ්ඨත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුෂ්ඨප්‍රදයසත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුෂ්ඨනිරෝධසත්‍යයෙහි නො දැනීම ය, දුෂ්ඨනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපදයසත්‍යයෙහි නො දැනීම යි. මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් (උපදානා) සංස්කාරයෝ කවරහ යත් : පුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, අපුණ්‍යාභිසංස්කාර ය, ආනන්දජාභිසංස්කාර ය, කායසංස්කාර ය, වාක්සංස්කාරය , චිත්තසංස්කාර යි.

එහි පුණ්‍යාභිසංස්කාර කවරෙ යත් : දුකමය වූ ද ධීලමය වූ ද භාවනාමය වූ ද කාමාවච්චර වූ රූපාවච්චර වූ කුශලචේතනා යි. මේ පුණ්‍යාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි අපුණ්‍යාභිසංස්කාර කවරෙ යත් : කාමාවච්චර අකුශලචේතනා යි. මේ අපුණ්‍යාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි ආනන්දජාභිසංස්කාර කවරෙ යත් : අරූපාවච්චර කුශලචේතනා යි. මේ ආනන්දජාභිසංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි කායසංස්කාර කවරෙ යත් : කායසන්ධිචේතනාව කායසංස්කාර ය, වාක්සන්ධිචේතනාව වාක්සංස්කාර ය, මනස්සන්ධිචේතනාව චිත්තසංස්කාර යි. මොහු අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා සංස්කාරහ යි කියනු ලැබෙත්.

349. එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : චක්ෂුර්විඤ්ඤාන ය, ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාන ය, ස්පර්ශවිඤ්ඤාන ය, ජිහ්වාවිඤ්ඤාන ය, කායවිඤ්ඤාන ය, මනෝවිඤ්ඤාන යි. මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා 'විඤ්ඤාන' යි කියනු ලැබේ.

350. එහි විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා නාමරූප කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති.

එහි නාම කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි රූප කවරෙ යත් : සතර මහාභුතයෝ ද සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් රූපය ද යි මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ.

351. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා ඡායායතන කවරෙ යත් : චක්ඛායතන ය, සොකායතන ය, ඝාතායතන ය, ජීවිහායතන ය, කායායතන ය, මනායතන යි. මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් උපදානා ඡායායතන යි කියනු ලැබේ.

352. තත්ත්ව කතමො සමුප්පාදිතපට්ඨය ඵයො : චක්ඛුසල්ථයො සොතසල්ථයො, ඝාතසල්ථයො, ජිට්ඨාසල්ථයො, කායසල්ථයො, මනොසල්ථයො, අයං වුවිති සමුප්පාදිතපට්ඨය ඵයො.

353. තත්ත්ව කතමා ඵයො වෙදනා : චක්ඛුසල්ථයො වෙදනා සොතසල්ථයො වෙදනා, ඝාතසල්ථයො වෙදනා, ජිට්ඨාසල්ථයො වෙදනා, කායසල්ථයො වෙදනා, මනොසල්ථයො වෙදනා, අයං වුවිති ඵයො වෙදනා.

354. තත්ත්ව කතමා වෙදනාපට්ඨය තණ්හා : රූපතණ්හා සද්දතණ්හා භක්ඛතණ්හා රසතණ්හා ථෙඨ්ඨිකතණ්හා ධම්මතණ්හා, අයං වුවිති වෙදනාපට්ඨය තණ්හා.

355. තත්ත්ව කතමං තණ්හාපට්ඨය උපාදානං : කාමුපාදානං දිට්ඨුපාදානං සිලබ්බතුපාදානං අත්තවාදුපාදානං, ඉදං වුවිති තණ්හා පට්ඨය උපාදානං.

356. තත්ත්ව කතමො උපාදානපට්ඨය භවො : භවො දුඛධෙන . අපී කම්මභවො අපී උපපත්තිභවො.

තත්ත්ව කතමො කම්මභවො : පුඤ්ඤාභිසංඛාරො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො ආනෙඤ්ඤාභිසංඛාරො, අයං වුවිති කම්මභවො. සබ්බපි භවහාමිකම්මං කම්මභවො.

තත්ත්ව කතමො උපපත්තිභවො : කාමභවො රූපභවො අරූපභවො සඤ්ඤාභවො අසඤ්ඤාභවො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවො එක චොකාරභවො චතුචොකාරභවො පඤ්චොකාරභවො, අයං වුවිති උපපත්තිභවො. අයං වුවිති උපාදානපට්ඨය භවො.

257. තත්ත්ව කතමා භවපට්ඨය ජාති : යං තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ඤාති ඕක්කනති අභිනිබ්බත්ති ඛඩ්දානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. අයං වුවිති භවපට්ඨය ජාති.

258. තත්ත්ව කතමං ජාතිපට්ඨය ජරාමරණං : අපී ජරා, අපී මරණං.

තත්ත්ව කතමා ජරා : යං තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිතං පාලිතං චලිතතවතා ආයුනො සංඝාති ඉඤ්ඤානං පටිපාභො. අයං වුවිති ජරා.

තත්ත්ව කතමං මරණං : යං තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායා වුති වචනතා භෙදෙ අනතරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛඩ්දානං භෙදෙ කලෙඛරස්ස නිකේපො ජීවිතිඤ්ඤාසං උපවේජ්ඤෙ. ඉදං වුවිති මරණං. ඉති අයං ච ජරා ඉදං ච මරණං, ඉදං වුවිති ජාතිපට්ඨය ජරාමරණං.

352. එහි භාගයනුප්‍රකාරයෙන් උපද්‍රව ස්වරූපය කවර යත් : වක්‍රස්ථම්භය ය, සොත්ස්වරූපය ය, සාත්ස්වරූපය ය, ජීවිතස්වරූපය ය, කායස්වරූපය ය, මනෝස්වරූපය ය. මේ භාගයනුප්‍රකාරයෙන් උපද්‍රව ස්වරූපය යි කියනු ලැබේ.

353. එහි ස්වරූපයෙන් උපද්‍රව වෙනස් කවර යත් : වක්‍රස්ථම්භයෙන් උපත් වෙනස් ය, සොත්ස්වරූපයෙන් උපත් වෙනස් ය, සාත්ස්වරූපයෙන් උපත් වෙනස් ය, ජීවිතස්වරූපයෙන් උපත් වෙනස් ය, කායස්වරූපයෙන් උපත් වෙනස් ය, මනෝස්වරූපයෙන් උපත් වෙනස් ය. මේ ස්වරූපයෙන් උපද්‍රව වෙනස් යි කියනු ලැබේ.

354. එහි වෙනස්ප්‍රකාරයෙන් උපද්‍රව තත්ත්වය කවර යත් : රූපතත්ත්වය ය, භවය තත්ත්වය ය, ගන්ධතත්ත්වය ය, රසතත්ත්වය ය, ස්ප්‍රස්ථව්‍යතත්ත්වය ය, ධර්මතත්ත්වය ය. මේ වෙනස්ප්‍රකාරයෙන් උපද්‍රව තත්ත්වය යි කියනු ලැබේ.

355. එහි තත්ත්වයෙන් උපද්‍රව උපද්‍රව කවර යත් : කාමෝපද්‍රවය ය, දෘශ්‍යෝපද්‍රවය ය, ශ්‍රවණෝපද්‍රවය ය, ආත්මෝපද්‍රවය ය. මේ තත්ත්වයෙන් උපද්‍රව උපද්‍රව යි කියනු ලැබේ.

356. එහි උපද්‍රවයෙන් උපද්‍රව භවය කවර යත් : භවය ද්විප්‍රකාරයෙන් වෙයි : කර්මභවයෙන් ඇති, උපප්‍රාප්තිභවයෙන් ඇති.

එහි කර්මභව කවර යත් : පුණ්‍යාභිසංස්කාරය ය, අපුණ්‍යාභිසංස්කාරය ය, ආනන්ද්‍යාභිසංස්කාරය ය. මේ කර්මභව යි කියනු ලැබේ. හැම භවභාවකර්මය කර්මභව වේ.

එහි උපප්‍රාප්තිභව කවර යත් : කාමභවය ය, රූපභවය ය, අරූපභවය ය, සංඥාභවය ය, අසංඥාභවය ය, තේනවිසංඥාසංඥාභවය ය, එකච්ඡාකාරභවය ය, වතුච්ඡාකාරභවය ය, පඤ්චච්ඡාකාරභවය ය. මේ උපප්‍රාප්තිභව යි කියනු ලැබේ. මේ උපද්‍රවයෙන් උපද්‍රව භව යි කියනු ලැබේ.

357. එහි භවයෙන් උපද්‍රව ජාති කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වජාතියෙන් යම් ඉපදීමක් (පරිපූර්ණයකින් විසින්) මොනොවට ඉපදීමක් අවශ්‍යත්වයෙන් වෙසෙමින් ඉපදීමක් ස්කන්ධයන්ගේ පහළ වීමක් ආයතනයන්ගේ ප්‍රතිලාභයෙන් වේ ද, මේ භවයෙන් ජාති යි කියනු ලැබේ.

358. එහි ජාතියෙන් උපද්‍රව ජරාමරණ කවර යත් : ජරායෙන් ඇති, මරණයෙන් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වජාතියෙන් ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ යම් දිරිමත් දිරනඅයුරෙන් බන්ධන බවෙන් පැසුණු බවෙන් රැළුණු සම ඇති බවෙන් ආයුෂ්‍යයෙන් පිරිහීමෙන් ඉදුරන් මිනි කිරීමෙන් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ.

එහි මරණ කවර යත් : ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වජාතියෙන් යම් ව්‍යුතියක් වූවක වන බවෙන් බිඳීමක් අතුරුදහන් වීමෙන් මාත්‍රසංඛ්‍යා මරණයෙන් කල්පය කිරීමෙන් ස්කන්ධයන්ගේ බිඳීමක් කල්පවර්ෂයෙන් බහා තැබීමක් ජීවිතන්තියෙන් බිඳීමක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද යි මේ ජාතියෙන් උපද්‍රව ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

359. තත් කතමො සොකො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන පුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොචිතතං අනෙතාසොකො අනෙතා පරිසොකො චේතසො පරිඤ්ඤායනා දොමනස්සං සොකසල්ලං, අයං වුට්ඨති සොකො.

360. තත් කතමො පරිදෙවො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන පුට්ඨස්ස, ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතතං පරිදෙවිතතං වාචා පලාපො විපලාපො ලාලපො ලාලපනා ලාලපිතතං, අයං වුට්ඨති පරිදෙවො.

361. තත් තතමං දුක්ඛං : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කාසලම්භස්සජං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං, කාසලම්භස්සජං අසානා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුට්ඨති දුක්ඛං.

362. තත් කතමං දොමනස්සං : යං චේතසිකං අසානං චේතසිකං දුක්ඛං චේතො සලම්භස්සජං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං, චේතො සලම්භස්සජං අසානා දුක්ඛා වේදනා, ඉදං වුට්ඨති දොමනස්සං.

363. තත් කතමො උපායාසො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන පුට්ඨස්ස, ආයාසො උපායාසො ආයාසිතතං උපායාසිතතං, අයං වුට්ඨති උපායාසො.

364. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛ්ඤස්ස සමුදයො භොතිති : එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛ්ඤස්ස සංඛතී භොති. සමාගමො භොති. සමොධානං භොති. පාතුභාවො භොති, තෙන වුට්ඨති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛ්ඤස්ස සමුදයො භොතිති.

සුත්තානන්තරාජනියං.

365. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො, එසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛ්ඤස්ස සමුදයො භොති.

359. එහි ශෝක කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි භොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දුඃඛභෙදවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ ශෝකයෙන් ශෝකාකාරයෙන් ශෝක කළ බවෙන් ඇතුළත ශෝකයෙන් ඇතුළත පරිශෝකයෙන් සිත දවන අයුරෙන් දෙමනසෙන් ශෝකශල්‍යයෙන් වේ ද, මේ ' ශෝක ' යි කියනු ලැබේ.

360. එහි පරිදෙව කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි භොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දුඃඛභෙදවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ (යම්) නම් කියා හැඳීමෙන් නම් කියා හඬන අයුරෙන් ගුණ කියා හඬන අයුරෙන් නම් කියා හඬන බවෙන් ගුණ කියා හඬන බවෙන් වචනයෙන් ප්‍රලාපයෙන් විප්‍රලාපයෙන් පුනපුනා කීමෙන් පුනපුනා කියන අයුරෙන් පුනපුනා කී බවෙන් වේ ද, මේ ' පරිදෙව ' යි කියනු ලැබේ.

361. එහි දුඃඛ කවරෙ යත් : යම් කායික වූ නො සුවයෙන් කායික වූ දුකෙන් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිනයෙන් කාපහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනායෙන් වේ ද, මේ ' දුඃඛ ' යි කියනු ලැබේ.

362. එහි ' දෙමනස්ස ' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ නො සුවයෙන් වෛතසික වූ දුකෙන් සිත්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදයිනයෙන් සිත්පහසින් උපන් නො සුව වූ දුක් වූ වෙදනායෙන් වේ ද, මේ ' දෙමනස්ස ' යි කියනු ලැබේ.

363. එහි ' උපායාස ' කවරෙ යත් : ඥාතිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි භොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි රොගව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි ශීලව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි දෘෂ්ටිව්‍යසනයෙන් පහස්නා ලද්දහුගේ වෙව්යි අන්‍යතරාන්‍යතරව්‍යසනයකින් සමන්විත වූවහුගේ අන්‍යතරාන්‍යතර දුඃඛභෙදවකින් පහස්නා ලද්දහුගේ ආයාසයෙන් බලවත් ආයාසයෙන් ආයාසයට පැමිණි බවෙන් උපායාසයට පැමිණි බවෙන් වේ ද, මේ ' උපායාස ' යි කියනු ලැබේ.

364. ' එමමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්ධන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යනු : මෙසේ තෙල අභිශ්‍ර වූ නොභොත් සියලු දුඃඛරාශිහුගේ එක්වීම වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එමමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛන්ධන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

සුත්‍රාන්තසාප්තිය යි.

365. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ තෙල සියලු දුඃඛරාශිහුගේ පහළවීම වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො. භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා¹ ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

පටිච්චවතුක්ඛං.

366. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං නාමභෙතුකං, ඡට්ඨායනනපච්චයා ඵසො ඡට්ඨායනනභෙතුකො, ඵසාපච්චයා වේදනා ඵසාභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඵසො නාමභෙතුකො, ඵසාපච්චයා වේදනා ඵසාභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායනනං නාමරූපභෙතුකං, ඡට්ඨායනනපච්චයා ඵසො ඡට්ඨායනනභෙතුකො, ඵසාපච්චයා වේදනා ඵසාභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

1. සලායනනපච්චයා - පිරිමු, ස්ත්රී.

අවදානමක් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභූතය වෙයි, විභූත ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂිතයන්ගෙන් සමුදය වේ.

අවදානමයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභූතය වෙයි, විභූත ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතාවය වෙයි, ඡේද්‍යතාවය ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුෂ්ටාශික්‍ෂුණේ සමුදය වේ.

අවදානමක් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රකාශයන් විභූතය වෙයි, විභූත ප්‍රකාශයන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රකාශයන් ඡායාකතය වෙයි, ඡායාකතප්‍රකාශයන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රකාශයන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාශයන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රකාශයන් උපාදනය වෙයි, උපාදානප්‍රකාශයන් භවය වෙයි, භවප්‍රකාශයන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රකාශයන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂිතකර්මයාගේ සමුදය වේ.

ප්‍රකාශවතුමක සි.

366. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හෙතුකොට ඇති සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර හෙතුකොට ඇති විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන හෙතු කොට ඇති නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමය හෙතුකොට ඇති ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය හෙතුකොට ඇති ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය හෙතුකොට ඇති වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා හෙතුකොට ඇති තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා හෙතු කොට ඇති උපාදානය වෙයි, උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛස්කන්ධයාගේ සම්මුඛය වේ.

අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හෙතුකොට ඇති සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය හෙතුකොට ඇති විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය හෙතුකොට ඇති නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමය හෙතුකොට ඇති ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය හෙතුකොට ඇති වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව හෙතුකොට ඇති තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව හෙතුකොට ඇති උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතීප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දෑටස්කන්ධයාගේ සම්ප්‍රය වේ.

අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා හෙතුකොට ඇති සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර හෙතුකොට ඇති විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා හෙතු කොට ඇති නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප හෙතුකොට ඇති ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය හෙතුකොට ඇති ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය හෙතුකොට ඇති වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව හෙතුකොට ඇති තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව හෙතුකොට ඇති උපාදනය වෙයි, උපාදන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂකත්වයාගේ සමුදය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානුකං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභෙදානුකං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො ඡට්ඨායතනභෙදානුකො¹, එසාපච්චයා වේදනා එසාභෙදානුකා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

භෙදානුච්චාදනං.

367. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුතං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො ඡට්ඨායතනසම්පයුතො, එසාපච්චයා වේදනා එසාසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා එසො නාමසම්පයුතො, එසාපච්චයා වේදනා එසාසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතං නාමං², නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායතනං නාමසම්පයුතං,³ ඡට්ඨායතනපච්චයා එසො ඡට්ඨායතනසම්පයුතො, එසාපච්චයා වේදනා එසාසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

1. සලායතනභෙදානුකො - සා.
2. විඤ්ඤාණසම්පයුතං - සිරිමු.
3. නාමරූපසම්පයුතං - සිරිමු, මජ්ඣ.

අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හෙතුකොට ඇති සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර හෙතුකොට ඇති විඤ්ජාය වෙයි, විඤ්ජාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජාය හෙතුකොට ඇති නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප හෙතුකොට ඇති ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය හෙතුකොට ඇති ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය හෙතුකොට ඇති වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව හෙතුකොට ඇති තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව හෙතුකොට ඇති උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දෑ බරාගිහුගේ සමුදය වේ.

හෙතුවතුත්තයි.

367. අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥනය වෙයි. විඥනප්‍රත්‍යයෙන් විඥනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යය වෙයි, ඡේද්‍යයෙන් ඡේද්‍යප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘණය වෙයි, තෘණප්‍රත්‍යයෙන් තෘණසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය වෙයි, උපාදායෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දෑ බරාගිහිමිණි සමුදය වේ.

අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඥනය වෙයි, විඥනප්‍රත්‍යයෙන් විඥනසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ජාය වෙයි, විඤ්ජාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමය විඤ්ජා සම්ප්‍රයුක්ත ය, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන සම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ කෙටිල වූ දූෂස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමප්පන්නො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමප්පන්නං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, විඤ්ඤාණසමප්පන්නං නාමං,¹ නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසමප්පන්නං ඡර්ඛායතනං,² ඡර්ඛායතනපච්චයා එසො ඡර්ඛායතනසමප්පන්නො, එසංපච්චයා වේදනා එසංසමප්පන්නා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමප්පන්නා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසමප්පන්නං උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තකිස්ස සමුදයො භොති.

සමප්පන්නවතුක්කං.

368. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො සංඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඡර්ඛායතනං ඡර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමං, ඡර්ඛායතනපච්චයා එසො එසංපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං, එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තකිස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො සංඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා එසො එසංපච්චයා'පි නාමං, එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තකිස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො සංඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා ඡර්ඛායතනං ඡර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ඡර්ඛායතනපච්චයා එසො එසංපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං, එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තකිස්ස සමුදයො භොති.

1. විඤ්ඤාණසමප්පන්නං - සිපැවි.

2. නාමරූපසමප්පන්නං සලායතනං - සිරිමු.

අවිජ්ජාපචයාං සංඛාරො සංඛාරපචයා'පි අවිජ්ජා, සංඛාරපචයාං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපචයා'පි සංඛාරො, විඤ්ඤාණපචයාං නාමරූපං නාමරූපපචයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපචයාං සලායතනං සලායතනපචයා'පි නාමරූපං, ඡව්ඛායතනපචයාං එසෙය්‍යා එසය්‍යපචයා'පි ඡව්ඛායතනං, එසය්‍යපචයාං වේදනා වේදනාපචයා'පි එසෙය්‍යා, වේදනාපචයාං තණ්හා තණ්හාපචයාපි වේදනා, තණ්හාපචයාං උපාද්‍යනං උපාද්‍යනපචයා'පි තණ්හා, උපාද්‍යනපචයාං භවො, භවපචයාං ජාතී, ජාතීපචයාං ජරාමරණං. එවමෙතස්ස නෙවඉස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අපගේ මගේ වතු බඩ..

[illegible]

මෙහි නිකාය

370. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: සංග්ගි සමයෙ අකුසලං විතතං උපානතං භොති සොමනස්සසගගතං දිට්ඨිගතසම්පසුතතං රූපාරම්භං වා සද්දාරම්භං වා ගක්ඛාරම්භං වා රසාරම්භං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්භං වා ධම්මාරම්භං වා, සං යං වා පනාරබ්බ තසංගි සමයෙ අවිජ්ජා-පට්ටයා සඛිංඡරා, සඛිංඡපට්ටයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපට්ටයා නාමං, නාමපට්ටයා ඡට්ඨාසතනං, ඡට්ඨාසතනපට්ටයා ඵසො, ඵසපට්ටයා වේදනා, වේදනාපට්ටයා තණ්හා, තණ්හාපට්ටයා උපාදනං, උපාදනපට්ටයා භවො, භවපට්ටයා ජාති, ජාතිපට්ටයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කොවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

371. තත්ව කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අද්දසානං අනනිසම්මයං අනුභවොධො අසම්මොධො අපච්චේධො අසංඛ්‍යාතණං අපරියොගාතණං අසම්පෙක්කණං අපච්චේකකණං අපච්චකකම්මං දුමමජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඤාදං මොභො පමොභො සම්මොභො අවිජ්ජා අවිජ්ජාභො අවිජ්ජායොභො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිශුද්ධිං අවිජ්ජාලබ්ධි මොභො අක්කලමුලං, අයං වූච්ඡති අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජ,පට්ඨයා සංඛ්‍යායො : යා චේතනා සංඝෝධනා චේතසිතතතං, අයං චිට්ඨති අවිජ්ජ,පට්ඨයා සංඛ්‍යායො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

අවිද්‍යාප්‍රකාශයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රකාශයෙහු අවිද්‍යාව වෙයි. සංස්කාර ප්‍රකාශයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රකාශයෙහු සංස්කාරය වෙයි. විඤ්ඤාප්‍රකාශයෙන් නාම රූප වෙයි, නාමරූපප්‍රකාශයෙහු විඤ්ඤාය වෙයි. නාමරූපප්‍රකාශයෙන් ඡේදියකතාය වෙයි, ඡේදියකතාප්‍රකාශයෙහු නාමරූප වෙයි. ඡේදියකතාප්‍රකාශයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රකාශයෙහු ඡේදියකතාය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රකාශයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාශයෙහු ස්පර්ශය වෙයි. වේදනාප්‍රකාශයෙන් කෂේණාව වෙයි. කෂේණාප්‍රකාශයෙහු වේදනාව වෙයි. කෂේණාප්‍රකාශයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රකාශයෙහු කෂේණාව වෙයි, උපාදායප්‍රකාශයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රකාශයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රකාශයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛත්වන්ධ්‍යාගේ සමුදය වේ.

අනුප්‍රාප්තිකයෙකු විය යුතුය.

369. සංස්කාරප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . විඤ්ජාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . නාමප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . ඡෂ්ඨායකනාමප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . ස්පර්ශප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . වේදනාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . තෘෂ්ණාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . උපාදානප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාව වෙයි . . . අවිද්‍යාප්‍රකාශයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රකාශයෙන් විඤ්ජාය වෙයි. විඤ්ජාප්‍රකාශයෙන් නාමය වෙයි. නාමප්‍රකාශයෙන් ඡෂ්ඨායකතාය වෙයි. ඡෂ්ඨායකනාමප්‍රකාශයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රකාශයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රකාශයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රකාශයෙන් උපාදාය වෙයි. උපාදානප්‍රකාශයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රකාශයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රකාශයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛත්වයන්ට යාමේ සමුදය වේ.

මාතෘකා ෪.

370. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි, ශබ්දාලම්භන වේවයි භන්ධාලම්භන වේවයි රසාලම්භන වේවයි සප්තධ්වාලම්භන වේවයි ධර්මාලම්භන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැ සොමනස් සහගත වූ මිත්‍යාදාෂ්ටිය හා එකොත්පාදී ප්‍රකාරයෙන් යුක්ත වූ අකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෛද්ධායකතාය වෙයි. ඡෛද්ධායකතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණා ප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානාය වෙයි. උපාදානාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දක්ඛය උපදනේ වේ.

371. එහි අවිද්‍යා කවර යක් : යම් සිව්සස් නො දැනීමක් නො දැකීමක් අනවබෝධයෙන් අනාත්‍යබෝධයෙන් අසම්බෝධයෙන් අප්‍රතිවේධයෙන් (අනිත්‍යාදි සමාන්‍ය හෙයින්) මොනොවිට නො ගැනීමක් භාත්පසින් නො බැසගැනීමක් සම්ච නො බැලීමක් ප්‍රත්‍යවේක්ෂා නො කිරීමක් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමක් දුර්වේශ (අපචිත්‍ර) ධවේක් බාලායෙන් අසම්භවන්තයෙන් මොහයෙන් ප්‍රමොහයෙන් සම්මොහයෙන් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යාභිසයෙන් අවිද්‍යායෝගයෙන් අවිද්‍යාආත්‍රයයෙන් අවිද්‍යාපරිව්‍යාප්තයෙන් අවිද්‍යාපරිසයෙන් මොහ සම්බන්ධ අකුලෙච්චලයෙන් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාරය කවරේ යත් : යම් චේතනාවක් සංචේතනාවක් සිහින ලද බවෙන් චේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

තත්ථ කතමිං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඨරං මනෝ මනායතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකේ තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුව්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමිං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං : වේදනාකකිකේ සඤ්ඤාකකිකේ සඛ්ඛාරකකිකේ, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං.

තත්ථ කතමිං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං : යං විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඨරං මනෝ මනායතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකේ තප්පා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුව්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

තත්ථ කතමේ ඡට්ඨායතනපච්චයා එසේයා : යො එසේයා චුසනා සමුචුසනා සමුචුසිතතනං, අයං වුව්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එසේයා.

තත්ථ කතමිං එසසපච්චයා වේදනා : යං වේතයිකං සාතං වේතයිකං සුඛං වේතොසමථස්සප්පං සාතං සුඛං වේදයිතං වේතොසමථස්සප්පං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුව්චති එසසපච්චයා වේදනා.

තත්ථ කතමිං වේදනාපච්චයා තණ්හා : යො රුගො සාරුගො අනුතයො අනුරොධො නජ්ඣි නජ්ඣරුගො විතතස්ස සාරුගො, අයං වුව්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා.

තත්ථ කතමිං තණ්හාපච්චයා උපාදානං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථජ්ඣිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාප්තං භාගො පතිට්ඨාගො අභිනිවේසො පරාමාගො කුමමස්සො මිච්ඡාපප්ථා මිච්ඡතනං තිත්ථායතනං විපරිසෙසභාගො, ඉදං වුව්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං.

තත්ථ කතමේ උපාදානපච්චයා භවෝ : ථිපෙතිං උපාදානං වේදනාකකිකේ සඤ්ඤාකකිකේ සඛ්ඛාරකකිකේ විඤ්ඤාණකකිකේ, අයං වුව්චති උපාදානපච්චයා භවෝ.

තත්ථ කතමිං භවපච්චයා ජාතී : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාතී සඤ්ජාතී නිබ්බතතී අභිනිබ්බතතී පාතුභාවො, අයං වුව්චති භවපච්චයා ජාතී.

තත්ථ කතමිං ජාතීපච්චයා ජරාමරණං : අජී ජරා අජී මරණං.

තත්ථ කතමිං ජරා : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජරණතා ආයුනො සංභාති, අයං වුව්චති ජරා.

තත්ථ කතමිං මරණං : යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වියො භෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අත්තරඛානං, ඉදං වුව්චති මරණං. ඉති අයඤ්ඤා ජරා ඉදඤ්ඤා මරණං, ඉදං වුව්චති ජාතී පච්චයා ජරාමරණං.

ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතීති ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සංඛතති භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පාතුභාවො භොතී, තෙන වුව්චති ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතීති.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වූ විභූතිය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානයෙක් විත්තයෙක් (පණ්ඩර) භවාධිග්‍රහණයෙක් මනසධිමාන මානයතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විභූතයෙක් විභූතස්කන්ධයෙක් තද්‍යුරූප වූ මනෝවිභූතධාතූයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභූත ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විභූතප්‍රත්‍යයෙන් (උපද්‍යා) නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඥ ස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විභූතප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානයෙක් භෘදයෙක් පණ්ඩරයෙක් මන සධිමාන මානයතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විභූතයෙක් විභූතස්කන්ධයෙක් තද්‍යුරූප වූ මනෝවිභූතධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ මිහිරි බවෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් වේදනාසමථස්සයෙන් උපත් සාතසුඛවේදයිතයෙක් වේදනා සමථස්සයෙන් උපත් සාතසුඛවේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අනුතයෙක් අනුරොධයෙක් (ඇලීමෙක්) නන්දියෙක් නන්දිරාගයෙක් විත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් විරූපදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිෂ්පන්දිතයෙක් දෘෂ්ටි සංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් පරාමර්ශයෙක් කුත්සිත මාර්ශයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාත්වයෙක් කීර්තායතනයෙක් විපර්යාසග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන යි කියනු ලැබේ.

එහි උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යත් : උපාදානය තබා වේදනාස්කන්ධය සංඥ ස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විභූතස්කන්ධය යන මේ උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භව යයි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ඉපදීමෙක් මොනොවට ඉපදීමෙක් නිපදීමෙක් වෙසෙසින් නිපදීමෙක් පහළවීමෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති යයි කියනු ලැබේ.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති.

එහි ජරා කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් දිරීමෙක් දිරන බවෙක් ආයුෂ්‍යා ගේ පිරිහීමෙක් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ.

එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ක්ෂය වීමෙක් ව්‍යය වීමෙක් බිඳීමෙක් භාත්පසින් බිඳීමෙක් අනිත්‍ය බවෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද, මේ මරණය ද යන මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

' එවමෙතස්ස ඤෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යනු මෙසේ මේ සියලු දෘශ්‍යරූපීන් ගේ සම්භවය වෙයි. සමාගමය වෙයි. සම්චිකානය වෙයි. ප්‍රාදුර්භාවය වෙයි. එහෙයින් ' එවමෙතස්ස ඤෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

872 තත්ථි සමයෙ අවිජ්ජාපට්ඨයා සංකාරො, සංකාර පට්ඨයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං, නාමපට්ඨයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපට්ඨයා වේදනා, වේදනාපට්ඨයා තණ්හා, තණ්හා පට්ඨයා උපාදානං, උපාදාන පට්ඨයා භවො, භවපට්ඨයා ජාති, ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං. ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ තත්ථො අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ තත්ථො අවිජ්ජාපට්ඨයා සංකාරො : යා වේතනා සංඝෝධනා වේතසිතතනං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපට්ඨයා සංකාරො.

තත්ථ තත්ථං සංකාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුව්චති සංකාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ තත්ථං විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංකාරක්ඛන්ධො, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං.

නාමපට්ඨයා ඵය්‍යොති, තත්ථ තත්ථං නාමං : ධර්මො ඵය්‍යො වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංකාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං වුව්චති නාමං.

තත්ථ තත්ථො නාමපට්ඨයා ඵය්‍යො : යො ඵය්‍යො උප්පන්නා සමුත්ථානා සමුත්ථිතතනං, අයං වුව්චති නාමපට්ඨයා ඵය්‍යො. -පෙ- තෙන වුව්චති ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

873. තත්ථි සමයෙ අවිජ්ජාපට්ඨයා සංකාරො, සංකාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමරූපං, නාමරූපපට්ඨයා ජ්ව්ඛායතනං, ජ්ව්ඛායතනපට්ඨයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපට්ඨයා වේදනා, වේදනාපට්ඨයා තණ්හා, තණ්හාපට්ඨයා උපාදානං, උපාදානපට්ඨයා භවො, භවපට්ඨයා ජාති, ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං, ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ තත්ථො අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ තත්ථො අවිජ්ජාපට්ඨයා සංකාරො : යා වේතනා සංවේතනා වේතසිතතනං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපට්ඨයා සංකාරො.

තත්ථ තත්ථං සංකාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුව්චති සංකාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ තත්ථං විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමරූපං : අභිනාමං, අභිරූපං. තත්ථ තත්ථං නාමං, වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංකාරක්ඛන්ධො, ඉදං වුව්චති නාමං.

තත්ථ තත්ථං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපවයො, සොභායතනස්ස උපවයො, ඝොභායතනස්ස උපවයො, ජ්ව්ඛායතනස්ස උපවයො, කායායතනස්ස උපවයො, යං මා පඤ්ඤාමි අභි රූපං විතතජං විතතභෙතුකං විතතසමුත්ථානං ඉදං වුව්චති රූපං, ඉති ඉදංඤ්ඤා නාම ඉදංඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමරූපං.

372. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛත්වයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙන් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසයක් මොහොතින් අනුමාන අනුමානවලටයක් වේ ද, මේ අවිද්‍යායි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යත් : යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් සිත්ත ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවර යත් : යම් වික්තයක් මනසක් මානසයක් . . . තද්‍යුරු වූ මනෝවිඤ්ඤායක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤායි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම යි කියනු ලැබේ.

'නාමපච්චයා එස්සො' යි එහි නාමය කවර යත් : ස්පර්ශය තඬා වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවර යත් : යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශ කරන අයුරක් මොනවාට ස්පර්ශ කරන අයුරක් මොනවාට ස්පර්ශ කළ බවක් වේ ද, මේ නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් 'එවමෙත්ථ සංකල්පය දුක්ඛත්වයන්ගේ සමුදයය හොඳින්' යි කියනු ලැබේ.

373. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි. නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡායායතනය වෙයි. ඡායායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි. උපාදාය ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛානුභූතයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිජ්ජා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙන් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසයක් මොහොතින් අනුමාන අනුමානවලටයක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යත් : යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් සිත්ත ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවර යත් : යම් සිතෙක් මනසක් මානසයක් . . . තද්‍යුරු වූ මනෝවිඤ්ඤායක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප කවර යත් : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇත. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවර යත් : වස්තූරූපයන්ගේ ඉපදීම ය, ශ්‍රෝත්‍රායතනයන්ගේ ඉපදීම ය, ස්පර්ශායතනයන්ගේ ඉපදීම ය, ජීව්වායතනයන්ගේ ඉපදීම ය, කායායතනයන්ගේ ඉපදීම ය, යළි අත්‍යවශ්‍ය වූ වික්තය වූ වික්තය හෙතු කොට ඇති වික්තයන්ගෙන් වූ යම් රූපයක් හෝ ඇද්ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායකතනනි අපි නාමං, අපි රූපං, තත්තකතමං නාමං : වේදනාකකකේයා සංකෘතකකකේයා සංකාරකකකේයා, ඉදං වුවවති නාමං.

තත්තකතමං රූපං : යං රූපං තීක්ඛාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු විතතති, ඉදං වුවවති රූපං, ඉති ඉදංඤ්ඤා නාමං ඉදංඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුවවති නාමරූපං.

තත්තකතමං නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායකතනං : යං විතතං මනෝමානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුවවති නාමරූපපච්චයා ඡට්ඨායකතනං.

තත්තකතමො ඡට්ඨායකතනපච්චයා එසොයා : යො එසොයා චුසනා සමුද්ධනා සමුද්ධිතතනං, අයං වුවවති ඡට්ඨායකතනපච්චයා එසොයා -පෙ- තෙන වුවවති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො හොතිති.

374. තයමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංකාරො, සංකාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායකතනං, ඡට්ඨායකතනපච්චයා එසොයා, එසොයාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො හොති

තත්තකතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොහො අකුසලමුලං, අයං වුවවති අවිජ්ජා.

තත්තකතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංකාරො : යා වේතනා සංඤ්ඤාතනා වේතයිතතනං, අයං වුවවති අවිජ්ජාපච්චයා සංකාරො.

තත්තකතමං සංකාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනෝමානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුවවති සංකාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්තකතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අපි නාමං, අපි රූපං. තත්තකතමං නාමං : වේදනාකකකේයා සංකෘතකකකේයා සංකාරකකකේයා, ඉදං වුවවති නාමං.

තත්තකතමං රූපං : චික්ඛායකතස්ස උපවිසො -පෙ- කායායකතස්ස උපවිසො, යං චා පනඤ්ඤාමපි අපි රූපං විතතජං විතතහෙතුකං විතතසමුට්ඨානං, ඉදං වුවවති රූපං. ඉති ඉදංඤ්ඤා නාමං ඉදංඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුවවති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

නාමරූපපච්චයා සලායකතනනි අපි නාමං, අපි රූපං.

තත්තකතමං නාමං : වේදනාකකකේයා සංකෘතකකකේයා සංකාරකකකේයා, ඉදං වුවවති නාමං.

‘නාමරූපවිවිධයා ජවිධායතනං’ යන මෙහි නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇත. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිභ්‍යාසයක් පවතී ද, මේ රූපයයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූපයයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් වික්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසයෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනයයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවිධ ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවිධ ස්පර්ශ කළ බවක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශයයි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් ‘එවමෙකස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති’ යි කියනු ලැබේ.

374. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසය වෙයි, විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි, මෙසේ මේ සියලු දෑ බරාගිහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවරෙ යත් : යම් අභ්‍යන්තරයෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිභයෙක් මොහ සම්බන්ධයක අකුලලවුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යායයි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වේතනාවක් සංවේතනාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරයයි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසය කවරෙ යත් : යම් වික්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසයයි කියනු ලැබේ.

එහි විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇත. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වස්තුවායතනය ගේ ඉපැන්මෙක් . . . කායායතනය ගේ ඉපැන්මෙක් වේ ද. අනාමික වික්තය වූ වික්තභෙදක වූ වික්තසමුප්පාදන වූ . යම් රූපයෙක් වේ ද, මේ රූපයයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යන මේ විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපයයි කියනු ලැබේ.

නාමරූපවිවිධයා සළායතනං යනු නාමයෙක් ඇත රූපයෙක් ඇත.

එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත් කතමං රූපං : චිත්තාඥේ ව මහාභූතා, යඤ්ච රූපං නිසංසා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ චත්තති, ඉදං වුච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති නාමරූපං.

තත් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං : චක්ඛායතනං තොනායතනං ඝානායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

තත් කතමො ඡව්ඨායතනපච්චයා එසෙසා : යො එසෙසා චූසනා සමුප්පාදනා සමුප්පිතතනං. අයං වුච්චති ඡව්ඨායතනපච්චයා එසෙසා -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

පට්චයචතුක්කං.

375. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාඥේ අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ඡව්ඨායතන-පච්චයා එසෙසා ඡව්ඨායතනභෙතුකො, එසෙසපච්චයා වේදනා එසෙසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාද්ගං තණ්හාභෙතුකං, උපාද්ගපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාඥේ අවිජ්ජාභෙතුකො : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාඥේ අවිජ්ජාභෙතුකො.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාර-පච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණ-පච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

තත් කතමං නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමභෙතුකං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමභෙතුකං.

තත් කතමො ඡව්ඨායතනපච්චයා එසෙසා ඡව්ඨායතනභෙතුකො : යො එසෙසා චූසනා සමුප්පාදනා සමුප්පිතතනං, අයං වුච්චති ඡව්ඨායතන-පච්චයා එසෙසා ඡව්ඨායතනභෙතුකො.

තත් කතමා එසෙසපච්චයා වේදනා එසෙසභෙතුකා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්පය්ජං සාතං සුඛං වේදසීතං චේතො-සම්පය්ජං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුච්චති එසෙසපච්චයා වේදනා එසෙසභෙතුකා.

එහි රූප කවරෙ යත්: සතර මහා භූතයෝ ද යම් රූපයකුත් ඇසිරි කොටගෙන මනෝවිඤ්ඤාධාතූ ව පවතී ද, මේ රූප යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යන මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් සළායතන කවරෙ යත්: වක්ඛායතන ය සොකායතන ය සානායතන ය ජීවිහායතන ය කායායතන ය මනායතන යි මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් සළායතන යි කියනු ලැබේ.

එහි ජවිධායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත්: යම්ස්පර්ශයෙන් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේද මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් 'එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි කියනු ලැබේ.

ප්‍රත්‍යයවතුමය යි.

375. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභෙතුක වූ සංස්කාරය වේ. සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ඤාය වේ. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාභෙතුක වූ නාමය වේ. නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේදායතනය වේ. ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය වේ. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වේදනාව වේ. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභෙතුක වූ තෘෂ්ණාව වේ. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාභෙතුක වූ උපාදාය වේ. උපාදාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේ. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාව හා මරණය වේ. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත්: යම් අඤ්ඤායෙන් අදර්ශනායෙන් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙන් මොහසංඛාරාන අකුශලමූලයෙන් වේ ද මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභෙතුක වූ සංස්කාරය කවරෙ යත්: යම් චේතනාවක් සංඤ්චේතනාවක් සිතනලදබවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාභෙතුක වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ඤාය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූවෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාභෙතුක වූ නාමය කවර යත්. වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාභෙතුක වූ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේදායතනය කවරෙ යත්: යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේදායතන යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත්: යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශ යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ භෙතුක වූ වේදනාව කවර යත්: යම් චෛතසික වූ සාතයෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් සාත-සුඛ-වේදයිතයෙක් වේනොසම්ඵස්සර සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වේදනාව යයි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා : යො රුතො සාරුතො -පෙ- චිත්තස්ස සාරුතො, අයං වුවිති වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා.

තත්ත කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිඤ්ඤාසංඝා, ඉදං වුවිති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං -පෙ- තෙන වුවිති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

376 තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ඵස්සො නාමභෙතුකො, ඵස්සපච්චයා වේදනා ඵස්සභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

තත්ත කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුවිති අවිජ්ජා.

තත්ත කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො : යා වේතනා සංඤ්ඤාතනා වේතසිත්තනං අයං වුවිති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො.

තත්ත කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුවිති සංඛාර-පච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං.

තත්ත කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං : වේදනාකඛ්ඛො සඤ්ඤාකඛ්ඛො සංඛාරකඛ්ඛො, ඉදං වුවිති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

නාමපච්චයා ඵස්සො නාමභෙතුකොති තත්ත කතමං නාමං : ධූපෙනා ඵස්සං වේදනාකඛ්ඛො සඤ්ඤාකඛ්ඛො සංඛාරකඛ්ඛො විඤ්ඤාණකඛ්ඛො, ඉදං වුවිති නාමං.

තත්ත කතමො නාමපච්චයා ඵස්සො නාමභෙතුකො : යො ඵස්සො චුසනා සමචුසනා සමචුසිත්තනං, අයං වුවිති නාමපච්චයා ඵස්සො නාමභෙතුකො -පෙ- තෙන වුවිති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

377. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමරූපභෙතුකං, ඡව්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො ඡව්ඨායතනභෙතුකො, ඵස්සපච්චයාවේදනා ඵස්සභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

එහි වේදනාප්‍රකාශයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණාව කවර යත් : යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් . . . විත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රකාශයෙන් වේදනා භේදක වූ තෘෂ්ණාව යයි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රකාශයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදාය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රකාශයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදාය යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති ' යි කියනු ලැබේ.

376. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රකාශයෙන් සංස්කාරභේදක වූ විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රකාශයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රකාශයෙන් නාමභේදක වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රකාශයෙන් ස්පර්ශභේදක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාශයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රකාශයෙන් තෘෂ්ණාභේදක වූ උපාදාය වෙයි, උපාදානප්‍රකාශයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රකාශයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රකාශයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂාරාශීහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඨ්ඨාත අකුශලප්‍රවෘත්තියෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සංඝ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රකාශයෙන් සංස්කාර භේදක වූ විඤ්ජනාය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් චිතයෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍රුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනාධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රකාශයෙන් සංස්කාරභේදක වූ විඤ්ජන යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ජනප්‍රකාශයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය යන මේ විඤ්ජනප්‍රකාශයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාම යයි කියනු ලැබේ.

" නාමපච්චියා එස්සො නාමභේදකො " යි එහි නාමය කවරෙ යත් : ස්පර්ශය තඬා වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ජනස්කන්ධ ය යන මේ නාම යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රකාශයෙන් නාමභේදක වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් පහස්තා අසුරෙක් මොනොවට පහස්තා අසුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රකාශයෙන් නාමභේදක වූ ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් " එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති " යි කියනු ලැබේ.

377. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රකාශයෙන් අවිද්‍යාභේදක වූ සංස්කාරය වෙයි. සංස්කාර ප්‍රකාශයෙන් සංස්කාර භේදක වූ විඤ්ජනාය වෙයි, විඤ්ජනප්‍රකාශයෙන් විඤ්ජනභේදක වූ නාම රූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රකාශයෙන් නාමරූපභේදක වූ ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රකාශයෙන් ඡෂ්ඨායතනභේදක වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රකාශයෙන් ස්පර්ශභේදක වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රකාශයෙන් වේදනාභේදක වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රකාශයෙන් තෘෂ්ණා භේදක වූ උපාදාය වෙයි, උපාදානප්‍රකාශයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රකාශයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රකාශයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂාරාශීහු ගේ සමුදය වේ.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං : යා චේතනා සංඤ්ඤානා චේතසිකතං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං.

තත්ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ. ඉදං වුව්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං, තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාකඛිකො සඤ්ඤාකඛිකො සංඛාරකඛිකො ඉදං වුව්චති නාමං.

තත්ථ කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං චා පඤ්ඤාමපි අජ්ඣි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදානං චිත්තසමුප්පාදානං, ඉදං වුව්චති රූපං, ඉති ඉදංඤා නාමං ඉදංඤා රූපං-ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං.

නාමරූපපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමරූපභෙදානනාති : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාකඛිකො සඤ්ඤාකඛිකො සංඛාරකඛිකො-ඉදං වුව්චති නාමං.

තත්ථ කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ චිත්තති, ඉදං වුව්චති රූපං. ඉති ඉදංඤා නාමං ඉදංඤා රූපං, ඉදං වුව්චති නාමරූපං.

තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමරූපභෙදානං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුව්චති නාමරූපපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමරූපභෙදානං.

තත්ථ කතමො ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡව්ඨායතනභෙදානො : යො එස්සො චුභනා සමුප්පාදානා සමුප්පිතතනං, අයං වුව්චති ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡව්ඨායතන භෙදානො -පෙ- තෙන වුව්චති එවිමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතිති.

878. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං, නාමරූපපච්චයා ඡව්ඨායතනං නාමරූපභෙදානං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එස්සො ඡව්ඨායතනභෙදානො, එස්සපච්චයා වේදනා එස්සභෙදානො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානො, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවිමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානො : යා චේතනා සංඤ්ඤානා චේතසිකතං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසරයක් මොහොතින්ම අභ්‍යන්තරයක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාප්‍රත්‍යය වූ සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙනත්වයක් සංවේදනාවක් සිත්ත ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාප්‍රත්‍යය වූ සංස්කාරය යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරප්‍රත්‍යය වූ විභ්‍යාස කවර යත් : යම් විභ්‍යාසයක් මනසක් මනසයක් . . . තද්වරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසයක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරප්‍රත්‍යය වූ විභ්‍යාසය යි කියනු ලැබේ.

එහි විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසප්‍රත්‍යය වූ නාමරූපය කවර යත් : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇත. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඝස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමය යි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවර යත් : වස්තුරූපයක් හෝ ඉපදීමක් . . . කායායතනයක් හෝ ඉපදීමක් වේ ද, යළි අතර වූ ද විභ්‍යාසය වූ විභ්‍යාසයක් වූ විභ්‍යාසයක් වූ යම් රූපයක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපය යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසප්‍රත්‍යය වූ නාමරූපය යි කියනු ලැබේ.

'නාමරූපපරිවයා ජවයායතනං නාමරූපප්‍රත්‍යයං' යනු : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇත. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඝස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යන මේ නාමය යි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවර යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිභ්‍යාසයක් පවතී ද, මේ රූපය යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ නාමරූපය යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපප්‍රත්‍යය වූ ඡේදයක කවර යත් : යම් විභ්‍යාසයක් මනසක් මනසයක් . . . තද්වරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසයක් වේ ද, මේ නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපප්‍රත්‍යය වූ ඡේදයක යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදයකප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකප්‍රත්‍යය වූ ස්වරූපය කවර යත් : යම් ස්වරූපයක් ස්වරූප කරන අයුරක් මනෝවිභ්‍යාසයක් ස්වරූප කරන අයුරක් ස්වරූප කරන ලද බවක් වේ ද, මේ ඡේදයකප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකප්‍රත්‍යය වූ ස්වරූපය යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් " එවිභ්‍යාසය කෙටිලස්ස දුක්ඛස්ස සමුදයො භොති " යි කියනු ලැබේ.

378. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාප්‍රත්‍යය වූ සංස්කාර වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරප්‍රත්‍යය වූ විභ්‍යාසය වෙයි, විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසප්‍රත්‍යය වූ නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපප්‍රත්‍යය වූ ඡේදයක වෙයි, ඡේදයකප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකප්‍රත්‍යය වූ ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපප්‍රත්‍යය වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාප්‍රත්‍යය වූ තෘණාව වෙයි, තෘණාවප්‍රත්‍යයෙන් තෘණාවප්‍රත්‍යය වූ උපාදනය වෙයි, උපාදනප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛයින් හෝ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසරයක් මොහොතින්ම අභ්‍යන්තරයක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාප්‍රත්‍යය වූ සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙනත්වයක් සංවේදනාවක් සිත්ත ලද බවක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාප්‍රත්‍යය වූ සංස්කාරය යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත්වකතමං සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුට්ඨති සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං.

තත්ත්වකතමං විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං : අජථි නාමං, අජථි රූපං. තත්ත්වකතමං නාමං : වේදනාකක්කො සඤ්ඤාකක්කො සංඛාරකක්කො, ඉදං වුට්ඨති නාමං.

තත්ත්වකතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං චා පනඤ්ඤාපි අජථි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදානං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං වුට්ඨති රූපං. ඉති ඉදංඤ්ඤා නාමං, ඉදංඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුට්ඨති විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං.

නාමරූපපට්ඨයා සමුග්ගතනං නාමරූපභෙදානං : අජථි නාමං, අජථි රූපං. තත්ත්වකතමං නාමං : වේදනාකක්කො සඤ්ඤාකක්කො සංඛාරකක්කො, ඉදං වුට්ඨති නාමං.

තත්ත්වකතමං රූපං : චිත්තාඤ්ඤා ච මහාභුතා, යං ච රූපං නිශ්ශාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං වුට්ඨති රූපං. ඉති ඉදංඤ්ඤා නාමං ඉදංඤ්ඤා රූපං, ඉදං වුට්ඨති නාමරූපං.

තත්ත්වකතමං නාමරූපපට්ඨයා සමුග්ගතනං නාමරූපභෙදානං : චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං වුට්ඨති නාමරූපපට්ඨයා සමුග්ගතනං නාමරූපභෙදානං.

තත්ත්වකතමො ජ්ඣායතනපට්ඨයා එකො ජ්ඣායතනභෙදානං : යො එකො ජුග්ගතා සමජුග්ගතා සමජුග්ගතනං, අයං වුට්ඨති ජ්ඣායතන පට්ඨයා එකො ජ්ඣායතනභෙදානං.

තත්ත්වකතමො එකපට්ඨයා වේදනා එකභෙදානං : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතො සම්ප්පාදං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතොසම්ප්පාදං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුට්ඨති එකපට්ඨයා වේදනා එකභෙදානං.

තත්ත්වකතමො වේදනාපට්ඨයා තණ්හා වේදනාභෙදානං : යො රුභො සාරුභො -පෙ- චිත්තස්ස සාරුභො, අයං වුට්ඨති වේදනාපට්ඨයා තණ්හා වේදනාභෙදානං.

තත්ත්වකතමං තණ්හාපට්ඨයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- නිජායතනං විපරිභෙදානං, ඉදං වුට්ඨති තණ්හාපට්ඨයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං -පෙ- තෙන වුට්ඨති එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්කස්ස සමුදයො භොතිති.

පහනුමානං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්ධරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානානුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ඤාන යයි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානභෙතුක වූ නාමරූප කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති, එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාර ස්කන්ධය යන මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයා හේ ඉපදීමෙන් වේ ද . . . කායායතනයා හේ ඉපදීමෙන් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද විත්තය වූ විත්තභෙතුක වූ විත්තසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපයයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානභෙතුක වූ නාමරූපයයි කියනු ලැබේ.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභෙතුක වූ ඡායායතනය යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාර ස්කන්ධයයි. මේ නාමයයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : සතර මහාභූතයෝ ද, යළි යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤ්ඤාන ධාතුව පවතී ද, මේ රූපයයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද මේ නාමරූපයයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභෙතුක වූ ඡායායතනය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනය . . . මනායතනයයි, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපභෙතුක වූ ඡායායතනයයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡායායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡායායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡායායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡායායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශයයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වේදනාව කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ සාතයෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් වේදනාසම්ප්ප්ප් සාත-සුඛ-වේදයිතයෙක් වේදනා සම්ප්ප්ප් සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වේදනායයි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභෙතුක වූ තෘෂ්ණා කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . විත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාභෙතුක වූ තෘෂ්ණායයි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාභෙතුක වූ උපාදානය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටිමයෙක් දෘෂ්ටිමයෙක් . . . තීර්ථායතනයෙක් විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාභෙතුක වූ උපාදානයයි කියනු ලැබේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි: " එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛස්ස උත්ථානස්ස සමුදයො භොති " යි.

භෙතුචතුෂ්කයයි.

379. තතමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා ජ්වහායතනං නාමසම්පයුතං, ජ්වහායතනපච්චයා එසො ජ්වහායතනසම්පයුතො, එසංපච්චයා වේදනා එසංසම්පයුතා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ධි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො : යං චේතනා සංඤ්ඤානා චේතසිතතනං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො.

තත්ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවාදා, ඉදං වුව්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාරාක්ඛන්ධො, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ජ්වහායතනං නාමසම්පයුතං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවාදා, ඉදං වුව්චති නාමපච්චයා ජ්වහායතනං නාමසම්පයුතං.

තත්ථ කතමො ජ්වහායතනපච්චයා එසො ජ්වහායතනසම්පයුතො : යො එසො සුභතා සම්පුසතා සම්පුඤ්ඤතනං, අයං වුව්චති ජ්වහායතනපච්චයා එසො ජ්වහායතනසම්පයුතො.

තත්ථ කතමා එසංපච්චයා වේදනා එසංසම්පයුතා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්පණ්ණං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතො සම්පණ්ණං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුව්චති එසංපච්චයා වේදනා එසංසම්පයුතා.

තත්ථ කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතා : යො රාගො සාර්ගො -පෙ- චිත්තස්ස සාර්ගො, අයං වුව්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතා.

තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුතං : යා දිව්ඪි දිව්ඪිගතං -පෙ- තිත්ථායතනං විපරිසෙසගාභො, ඉදං වුව්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසම්පයුතං -පෙ- තෙන වුව්චති “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති”ති.

379. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා සම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ සම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරා මරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඨ රාශිහු ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිභයෙක් මොහසධ්‍මායාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාව හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෛතනාවක් සඤ්ඤාවතනාවක් සිත්ත ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යයි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤා යයි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි, මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතන යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ සාතයෙක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් වෛතොසම්ඵස්සර සාත-සුඛ-වේදයිතයෙක් වෛතොසම්ඵස්සර සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනා යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . චිත්තයා ගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටි යෙක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . තීර්ථායතනයෙක් විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදාය යි කියනු ලැබේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි : " එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති " යි.

380. තත්ථි සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො : සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං, නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතො, ඵසංපච්චයා වේදනා ඵසංසමපයුතා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසමපයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදක්ඛනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො : යං වේදනා සංඤ්චනනා වේතසිතතං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමපයුතං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතුං. ඉදං වුව්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමපයුතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං : වේදනාක්ඛණො සඤ්ඤාක්ඛණො සංඛාරාක්ඛණො, ඉදං වුව්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං.

නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතොති තත්ථ කතමං නාමං : ථපෙතා ඵසං, වේදනාක්ඛණො සඤ්ඤාක්ඛණො සංඛාරාක්ඛණො විඤ්ඤාණාක්ඛණො, ඉදං වුව්චති නාමං. තත්ථ කතමො නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතො : යො ඵසො චුභනා සමුත්ථනා සමුත්ථිතතං, අයං වුව්චති නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතො -පෙ- තෙන වුව්චති 'ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

381. තත්ථි සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමපයුතං නාමං, නාමරූපපච්චයා ඡ්ඨාංගතනං නාමසමපයුතං, ඡ්ඨාංගතනපච්චයා ඵසො ඡ්ඨාංගතනසමපයුතො, ඵසංපච්චයා වේදනා ඵසංසමපයුතා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසමපයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදක්ඛනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුව්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො : යං වේදනා සංඤ්චනනා වේතසිතතං, අයං වුව්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

380. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂරාශිහු හේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යන්න : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඨධ්‍යාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවර යන්න : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය කවර යන්න : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්ඤ්ඤාය වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවර යන්න : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය යි කියනු ලැබේ.

නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය යනු : එහි නාමය කවර යන්න : ස්පර්ශය තඛා වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි, මේ නාමය යි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවර යන්න : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : “එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති” යි.

381. එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමය විඤ්ඤාසම්ප්‍රයුක්තය, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාසම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂරාශිහු හේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යන්න : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඨධ්‍යාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවර යන්න : යම් චේතනාවක් සඤ්චේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තඤ්ඤානං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමුප්පාදනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචිති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමුප්පාදනං.

තඤ්ඤානං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, විඤ්ඤාණසමුප්පාදනං නාමං : අභි නාමං, අභි රූපං. තඤ්ඤානං නාමං : වේදනාකකිකො සංඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, ඉදං චූළචිති නාමං.

තඤ්ඤානං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤාපි අභි රූපං. විතතඤ්ඤානං විතතසමුප්පාදනං, ඉදං චූළචිති රූපං. ඉති ඉදංඤා නාමං, ඉදංඤා රූපං, ඉදං චූළචිති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමුප්පාදනං නාමං.

නාමරූපපච්චයා ජ්විතායතනං නාමසමුප්පාදනතී : අභි නාමං, අභි රූපං. තඤ්ඤානං නාමං : වේදනාකකිකො සංඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, ඉදං චූළචිති නාමං.

තඤ්ඤානං රූපං : යං රූපං නිසංසාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු විතතති ඉදං චූළචිති රූපං. ඉති ඉදංඤා නාමං, ඉදංඤා රූපං, ඉදං චූළචිති නාමරූපං.

තඤ්ඤානං නාමරූපපච්චයා ජ්විතායතනං නාමසමුප්පාදනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචිති නාමරූපපච්චයා ජ්විතායතනං නාමසමුප්පාදනං.

තඤ්ඤාමො ජ්විතායතන පච්චයා එසංඝො ජ්විතායතනසමුප්පාදනො : යො එසංඝො චූළචිති සමුප්පාදනං සමුප්පාදනං, අයං චූළචිති ජ්විතායතන පච්චයා එසංඝො ජ්විතායතනසමුප්පාදනො -පෙ- තෙන චූළචිති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

382. තඤ්ඤානං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාසමුප්පාදනො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමුප්පාදනං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාම රූපං විඤ්ඤාණසමුප්පාදනං නාමං, නාමරූපපච්චයා සමුප්පාදනං නාම සමුප්පාදනං ජ්විතායතනං, ජ්විතායතනපච්චයා එසංඝො ජ්විතායතන සමුප්පාදනො, එසංඝපච්චයා වේදනා එසංඝසමුප්පාදනො, වේදනා පච්චයා තණ්හා වේදනා සමුප්පාදනො, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හා සමුප්පාදනං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

තඤ්ඤානං අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ධි මොභො අකුසලමුලං, අයං චූළචිති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤාමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාසමුප්පාදනො : යා වේතනා සංඤ්ඤාතනා වේතනිතතො, අයං චූළචිති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාසමුප්පාදනො.

තඤ්ඤානං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමුප්පාදනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචිති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසමුප්පාදනං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විභ්‍යාස කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසාදයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත විභ්‍යාස යයි කියනු ලැබේ.

එහි විභ්‍යාස ප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය, විභ්‍යාසසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇත. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනායාගේ ඉපැදීම ය . . . කායායතනායාගේ ඉපැදීම ය, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තජ වූ චිත්තභේදක වූ චිත්තසමුත්පාදන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපය යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද මේ නාමරූපය යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසාදයෙක් වේ ද, මේ නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවිට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය යයි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : "එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛස්කන්ධස්ස සමුදයො හොති" යි.

382. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විභ්‍යාසය වෙයි, විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමය විභ්‍යාසසම්ප්‍රයුක්ත යි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනය නාමසම්ප්‍රයුක්ත යි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා සම්ප්‍රයුක්ත වූ තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාසම්ප්‍රයුක්ත වූ උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූෂ්ටරාශිහු හේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිභාසයෙක් මොහසාධාරණ අකුලලමුලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යාසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් චේතනාවක් සංචේතනාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංස්කාරය යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විභ්‍යාස කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසාදයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විභ්‍යාසය යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතතං නාමං : අපි නාමං, අපි රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකේ, සඤ්ඤාකකිකේ, සංඛාරකකිකේ, ඉදං වුවිති නාමං.

තථ කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපවියො -පෙ- කායායතනස්ස උපවියො, යං වා පනඤ්ඤාපි අපි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදාකං චිත්තසම්මුඛානං, ඉදං වුවිති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වුවිති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතතං නාමං.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්පයුතතං ජ්ඣායතනනිති : අපි නාමං, අපි රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකේ, සඤ්ඤාකකිකේ, සංඛාරකකිකේ, ඉදං වුවිති නාමං.

තථ කතමං රූපං : චත්තාරේච මහාභූතා, යඤ්ච රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චතතති, ඉදං වුවිති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වුවිති නාමරූපං.

තථ කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්පයුතතං ජ්ඣායතනං : චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං වුවිති නාම රූපපච්චයා සලායතනං නාමසම්පයුතතං ජ්ඣායතනං.

තථ කතමො ජ්ඣායතන පච්චයා එසො ජ්ඣායතනසම්පයුතතො : යො එසො චුසනා සමචුසනා සමචුසිතතනං, අයං වුවිති ජ්ඣායතන-පච්චයා එසො ජ්ඣායතනසම්පයුතතො -පෙ- තෙන වුවිති එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

සම්පයුතචතුක්කං.

383. තස්මිං සම්මයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරේ සංඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරේ, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජ්ඣායතනං ජ්ඣායතනපච්චයා'පි නාමං, ජ්ඣායතනපච්චයා එසො එසපච්චයා'පි ජ්ඣායතනං, එසපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හා-පච්චයා උපාදනං උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජර්මරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

තථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුවිති අවිජ්ජා.

තථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරේ : යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතයිතතනං, අයං වුවිති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරේ. තථ කතමා සංඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුවිති සංඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි විභවප්‍රත්‍යාසයෙන් නාමරූපය, විභවසම්ප්‍රසූක්ත වූ නාමය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත. රූපයෙක් ඇති, එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි, මේ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයා ගේ ඉපැදීමෙක් . . . කායායතනයා ගේ ඉපැදීමෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තය වූ චිත්තභේදක වූ චිත්තයමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ රූපය යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද යන මේ විභවප්‍රත්‍යාසයෙන් නාමරූපය විභවසම්ප්‍රසූක්ත වූ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

නාමරූපප්‍රත්‍යාසයෙන් ඡේදායතනය නාමසම්ප්‍රසූක්ත වූ ඡේදායතනය යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි, මේ නාමය යයි කියනු ලැබේ.

එහි රූපය කවරෙ යත් : සතර මහාභූතයෝ ද, යම් රූපයකුත් නිසා මනෝවිභවයා ද වෙති ද, මේ රූපය යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද, මේ රූපය ද, යන මේ නාමරූපය යයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමරූපප්‍රත්‍යාසයෙන් ඡේදායතනය, නාමසම්ප්‍රසූක්ත වූ ඡේදායතනය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනය . . . මනායතනය යි, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යාසයෙන් ඡේදායතනය නාමසම්ප්‍රසූක්ත වූ ඡේදායතනය යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදායතනප්‍රත්‍යාසයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රසූක්ත වූ ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ඡේදායතනප්‍රත්‍යාසයෙන් ඡේදායතනසම්ප්‍රසූක්ත වූ ස්පර්ශය යයි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : " එවමෙන් ස්ව කෙවලස්ව දුක්ඛස්ව ත්ඨස්ව සමුදයො හොති " යි.

සම්ප්‍රසූක්තවතුමක යි.

383. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යාසයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යාසයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි. සංස්කාරප්‍රත්‍යාසයෙන් විභවය වෙයි, විභවප්‍රත්‍යාසයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි. විභවප්‍රත්‍යාසයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යාසයෙන් ද විභවය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යාසයෙන් ඡේදායතනය වෙයි, ඡේදායතනප්‍රත්‍යාසයෙන් ද නාමය වෙයි. ඡේදායතනප්‍රත්‍යාසයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යාසයෙන් ද ඡේදායතනය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යාසයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යාසයෙන් ද ස්පර්ශය වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යාසයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යාසයෙන් ද වේදනාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යාසයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යාසයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි. උපාදායප්‍රත්‍යාසයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යාසයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යාසයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දැන්මෙක් නො දැක්මෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඬ්ඛාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යාසයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් ' යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යාසයෙන් සංස්කාරය යයි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යාසයෙන් ද අවිද්‍යාව කවරෙ යත් ' යම් අභ්‍යන්තරයෙක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසඬ්ඛාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යාසයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු, ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛායේ : යා චේතනා සංඤ්චතනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛායේ.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වේදනාකකිකේ, සඤ්ඤාකකිකේ, සඛ්ඛාරකකිකේ, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තත්ථ කතමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු, ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡර්ථායතනං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු, ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡර්ථායතනං. තත්ථ කතමං ඡර්ථායතනපච්චයා'පි නාමං : වේදනාකකිකේ, සඤ්ඤාකකිකේ, සඛ්ඛාරකකිකේ, ඉදං වුච්චති ඡර්ථායතනපච්චයා'පි නාමං.

තත්ථ කතමො ඡර්ථායතනපච්චයා එසොයා : යො එසොයා චුසනා සමුජ්ඣනා සමුජ්ඣිතතනං, අයං වුච්චති ඡර්ථායතනපච්චයා එසොයා. තත්ථ කතමං එසොයාපච්චයා'පි ඡර්ථායතනං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු, ඉදං වුච්චති එසොයාපච්චයා'පි ඡර්ථායතනං.

තත්ථ කතමො එසොයාපච්චයා වේදනා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්පය්සජ්ජං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතොසම්පය්සජ්ජං සාතා සුඛා වේදනා, අයං වුච්චති එසොයාපච්චයා වේදනා. තත්ථ කතමො වේදනාපච්චයා'පි එසොයා : යො එසොයා චුසනා සමුජ්ඣනා සමුජ්ඣිතතනං, අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා'පි එසොයා.

තත්ථ කතමො වේදනාපච්චයා තණ්හා : යො රාගො සාර්ගො -පෙ- චිත්තස්ස සාර්ගො, අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා. තත්ථ කතමො තණ්හා පච්චයා'පි වේදනා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්පය්සජ්ජං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතොසම්පය්සජ්ජං සාතා සුඛා වේදනා, අයං වුච්චති තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා.

තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදනං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තිජ්ජායතනං විපරිසෙසගාහො, ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදනං. තත්ථ කතමො උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා, යො රාගො -පෙ- චිත්තස්ස සාර්ගො, අයං වුච්චති උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා.

තත්ථ කතමො උපාදනපච්චයා භවො : ධර්මො උපාදනං, වේදනාකකිකේ, සඤ්ඤාකකිකේ, සඛ්ඛාරකකිකේ, විඤ්ඤාණකකිකේ, අයං වුච්චති උපාදනපච්චයා භවො.

තත්ථ කතමො භවපච්චයා ජාති : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සඤ්ජාති තිබ්බගති අභිතිබ්බගති පාතුභාවො, අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානස යෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන යයි කියනු ලැබේ. එහි විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය කවරෙ යත් ' යම් චේතනාවක් සංස්කාරවත් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාම යයි කියනු ලැබේ, එහි නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤාන යයි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේතියානතය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානස යෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේතියානත යයි කියනු ලැබේ. එහි ඡේතියානතප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ යි, මේ ඡේතියානතප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම යයි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේතියානතප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාර යෙක් සංස්පර්ශාකාරයෙක් ස්පර්ශ කළ බවක් වේ ද, මේ ඡේතියානතප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේතියානතය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේතියානත යයි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව කවරෙ යත් : යම් චේතනික වූ සාතයෙක් චේතනික වූ සුඛයෙක් වේදනාසම්ප්ප්ප් සාත-සුඛ-වේදනිකයෙක් වේදනාසම්ප්ප්ප් සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා යයි කියනු ලැබේ. එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් සංස්පර්ශාකාරයෙක් ස්පර්ශ කළ බවක් වේ ද, මේ වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . . චිත්තයා ගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ. එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව කවරෙ යත් : යම් චේතනික වූ සාතයෙක් චේතනික වූ සුඛයෙක් වේදනාසම්ප්ප්ප් සාත-සුඛ-වේදනිකයෙක් වේදනාසම්ප්ප්ප් සාත-සුඛ-වේදනායෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනා යි කියනු ලැබේ.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය කවරෙ යත් : යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් . . . තීර්ථායනතයෙක් විපරිතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය යයි කියනු ලැබේ. එහි උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව කවරෙ යත් : යම් රාගයෙක් . . . චිත්තයා ගේ බලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණා යි කියනු ලැබේ.

එහි උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : උපාදාය තබා වේදනාස්කන්ධ ය සංඥස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය විඤ්ඤාස්කන්ධ යි, මේ උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය යි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය කවරෙ යත් : ඒ ඒ ධර්මයන් ගේ යම් ජාතියෙක් සංජාතියෙක් නිර්වාණියෙක් අභිනිර්වාණියෙක් ප්‍රාදුර්භාවයෙක් වේ ද, මේ භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය යයි කියනු ලැබේ.

තත්ත කතමං ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං : අත්ථි ජරා අත්ථි මරණං. තත්ත කතමා ජරා : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජරා ජීරණතා ආයුනො සංඝාතී, අයං වුච්චති ජරා. තත්ත කතමං මරණං : යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො භෙදො පරිභෙදො අතිවිතා අනතරධානං, ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං, ඉදං වුච්චති ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං.

ඵච්චේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතීති ඵච්චේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සංඛතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පානුභාවො භොතී, තෙන වුච්චති “ඵච්චේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී”ති.

384. තයමිං සමයෙ අවිජ්ජාපට්ඨයා සංඛාරෙ සංඛාරපට්ඨයා'පි අවිජ්ජා, සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපට්ඨයා'පි සංඛාරෙ, විඤ්ඤාපට්ඨයා නාමං නාමපට්ඨයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපට්ඨයා ඵසො, ඵස්සපට්ඨයා'පි නාමං, ඵස්සපට්ඨයා වේදනා වේදනාපට්ඨයා'පි ඵසො, වේදනාපට්ඨයා තණ්හා තණ්හාපට්ඨයා'පි වේදනා, තණ්හාපට්ඨයා උපාදානං උපාදානපට්ඨයා'පි තණ්හා, උපාදානපට්ඨයා භවො, භවපට්ඨයා ජාතී, ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං, ඵච්චේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ත කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ත කතමො අවිජ්ජාපට්ඨයා සංඛාරෙ : යා චේතනා සංඤ්චිතනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාපට්ඨයා සංඛාරෙ : තත්ත කතමා සංඛාරපට්ඨයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති සංඛාරපට්ඨයා'පි අවිජ්ජා.

තත්ත කතමං සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං. තත්ත කතමො විඤ්ඤාණපට්ඨයා'පි සංඛාරෙ, යා චේතනා සංඤ්චිතනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපට්ඨයා'පි සංඛාරෙ.

තත්ත කතමං විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාරාක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං. තත්ත කතමං නාමපට්ඨයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං වුච්චති නාමපට්ඨයා'පි විඤ්ඤාණං.

නාමපට්ඨයා ඵසොති : තත්ත කතමං නාමං : ධර්මපනා ඵස්සං වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාරාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණාක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ත කතමො නාම පට්ඨයා ඵසො : යො ඵසො ජුසනා සමජුසනා සමජුසිතතනං, අයං වුච්චති නාමපට්ඨයා ඵසො. තත්ත කතමං ඵස්සපට්ඨයා'පි නාමං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාරාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණාක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චති ඵස්සපට්ඨයා'පි නාමං -පෙ- තෙන වුච්චති “ඵච්චේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී”ති.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරායෙක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් ජරාවක් දීර්ඝතාවයෙන් ආශ්‍රිතයාගේ පිරිහීමෙන් වේ ද, මේ ජරා යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවර යත් : ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් ක්ෂය වීමෙන් වාය වීමෙන් හෙදයෙක් පරිහෙදයෙක් අනිත්‍යතාවයෙන් අන්තර්ධානයෙන් වේ ද, මේ මරණ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද, මේ මරණය ද යන මේ ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ යි කියනු ලැබේ.

“ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තත්තධස්ස සමුදයො භොති ” යනු : මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛසමුහයාගේ එක්වීම වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි : “ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තත්තධස්ස සමුදයො භොති ” යි.

384. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසය වෙයි, විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විභ්‍යාස ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විභ්‍යාසය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්පර්ශය වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදානය වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛාශ්‍රිතයන් සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දැනීමෙන් නො දැක්මෙන් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සංඛාරානුසංඛාර අනුසංඛාරයෙන් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වේතනාවක් සංඛාරවේතනාවක් සිත්ත ලද බවෙන් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව කවර යත් : යම් නො දැනීමෙන් නො දැක්මෙන් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සංඛාරානුසංඛාර අනුසංඛාරයෙන් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසයකින් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාස යි කියනු ලැබේ. එහි විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වේතනාවක් සංඛාරවේතනාවක් සිත්ත ලද බවෙන් වේ ද, මේ විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඛාරස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විභ්‍යාසය කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභ්‍යාසයකින් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විභ්‍යාස යි කියනු ලැබේ.

නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය යනු : එහි නාම කවරෙ යත් : ස්පර්ශය තබා වේදනා ස්කන්ධය සංඛාරස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විභ්‍යාසස්කන්ධය යි, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශ කරන අයුරෙන් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙන් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙන් වේ ද, මේ නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ යයි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඛාරස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විභ්‍යාසස්කන්ධය යි, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද නාම යයි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් “ එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තත්තධස්ස සමුදයො භොති ” යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

385. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛායෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛායෙ, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූප-පච්චයා ජ්වහායතනං, ජ්වහායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ජ්වහායතන-පච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා'පි ජ්වහායතනං, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා'පි එසෙසා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදාන-පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති.

තථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛනී මොභො අකුසලමූලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛායෙ : යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතසිතතනං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛායෙ. තථ කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛනී මොභො අකුසලමූලං, අයං වූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛායෙ : යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතසිතතනං, අයං වූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛායෙ.

තථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අජථි නාමං, අජථි රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකකො සඤ්ඤාකකකො සඛ්ඛාරකකකො, ඉදං වූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- කායායතනස්ස උපවයො යං වා පනඤ්ඤාමපි අජථි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදාකං චිත්තසමුත්ථානං, ඉදං වූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදංව රූපං, ඉදං වූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණනි, අජථි නාමං, අජථි රූපං, තථ කතමං නාමං : වේදනාකකකො සඤ්ඤාකකකො සඛ්ඛාරකකකො, ඉදං වූච්චති නාමං, තථ කතමං රූපං : යං රූපං කිංසාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තනී, ඉදං වූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වූච්චති නාමරූපං : තථ කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු ඉදං වූච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

නාමරූපපච්චයා ජ්වහායතනනී, අජථි නාමං අජථි රූපං, තථ කතමං නාමං : වේදනාකකකො සඤ්ඤාකකකො සඛ්ඛාරකකකො, ඉදං වූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : යං රූපං කිංසාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තනී, ඉදං වූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වූච්චති නාමරූපං. තථ කතමං නාමරූපපච්චයා ජ්වහායතනං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වූච්චති නාමරූපපච්චයා ජ්වහායතනං. තථ කතමං ජ්වහායතනපච්චයා'පි නාමරූපං : අජථි නාමං, අජථි රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකකො සඤ්ඤාකකකො සඛ්ඛාරකකකො, ඉදං වූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපවයො -පෙ- කායායතනස්ස උපවයො, යං වා පනඤ්ඤාමපි අජථි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදාකං චිත්තසමුත්ථානං, ඉදං වූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වූච්චති ජ්වහායතනපච්චයා'පි නාමරූපං.

385. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤාය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූපය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි, උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි. මෙසේ මේ සියලු දුෂ්ඨාශ්‍රිතයන් සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දැන්මෙන් නො දක්මෙන් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසධ්‍ධාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවර යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙන් වේ ද, මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා කවර යත් : යම් නො දැන්මෙන් නො දක්මෙන් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහසධ්‍ධාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යා යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවර යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ. එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර කවර යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙන් වේ ද, මේ විඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාර යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවර යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවර යත් : වක්ෂුරායතනයාගේ ඉපැද්මෙන් . . . කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙන් වේ ද, යළි අත්‍යා වූ ද චිත්තප වූ චිත්තසමුත්පාත වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤා යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවර යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤ්ඤාධාතුව පවතී ද මේ රූප යයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ නාමරූප යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤාය කවර යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විඤ්ඤා යි කියනු ලැබේ.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධ ය සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ නාම යයි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවර යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිඤ්ඤාධාතුව පවතී ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ 'නාම රූප' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන කවර යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන යි කියනු ලැබේ. එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූපය කවර යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇති. එහි නාමය කවර යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවර යත් : වක්ෂුරායතනයාගේ ඉපැද්මෙන් . . . කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙන් වේ ද, යළි අත්‍යා වූ ද චිත්තප වූ චිත්තසමුත්පාත වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූප යයි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ථ කතමො ඡරියායතනපච්චයා එසොයා : යො එසොයා ඉතනා සමුපපාතා සමුපසිතතනං, අයං වුවිති ඡරියායතනපච්චයා එසොයා : තත්ථ කතමං එසංපච්චයා'පි ඡරියායතනං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුවිති එසංපච්චයා'පි ඡරියායතනං -පෙ- තෙන වුවිති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොති'ති.

386. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ඡරියායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ඡරියායතනපච්චයා එසොයා එසංපච්චයා'පි ඡරියායතනං,¹ එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසොයා, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජා ලබ්ඪි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුවිති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ : යා චේතනා සංචේතනා චේතසිතතනං² අයං වුවිති අවිජ්ජා පච්චයා සඛ්ඛාරෙ. තත්ථ කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ඪි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුවිති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුවිති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරෙ : යා චේතනා සංඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං,³ අයං වුවිති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරෙ.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අප්පි නාමං, අප්පි රූපං, තත්ථ කතමා නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං වුවිති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපපථො -පෙ- කායායතනස්ස උපපථො, යං වා පභංගොපි අප්පි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං වුවිති රූපං. ඉති ඉදංඤා නාමං ඉදං ව රූපං, ඉදං වුවිති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණනති : අප්පි නාමං, අප්පි රූපං. තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං වුවිති නාමං. තත්ථ කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සංග මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං වුවිති රූපං. ඉති ඉදංඤා නාමං ඉදංඤා රූපං, ඉදං වුවිති නාමරූපං. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුවිති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

1. සලායතනං - සිමු. සා :

2. සංඤ්ඤාතසිතතනං - සා, මජ්ඣ.

එහි අන්තර්ගතයන් ස්වරූප කවරේ යත් : යම් ස්වරූපයක් ස්වරූපාකාරයෙන් මොනවාට ස්වරූප කරන අයුරක් මොනවාට ස්වරූප කළ බවක් වේ ද, මේ අන්තර්ගතයන් ස්වරූප යි කියනු ලැබේ. එහි ස්වරූපයන් ද අන්තර්ගතය කවරේ යත් : යම් වින්තයක් මනසක් මානසයක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභව්‍යාප්තියක් වේ ද, මේ ස්වරූපයන් ද අන්තර්ගතය යයි කියනු ලැබේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධම්මස්ස සමුදයො හොති ' යි.

386. එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් ද අවිද්‍යාව වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභවය වෙයි, විභවප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි, විභවප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද විභවය වෙයි. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් අධ්‍යාත්මය වෙයි, අධ්‍යාත්මප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමරූප වෙයි. අධ්‍යාත්ම ප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද අධ්‍යාත්මය වෙයි. ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්වරූපය වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි. තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදාය ප්‍රත්‍යයෙන් ද තෘෂ්ණාව වෙයි. උපාදායප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වෙයි, මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශීන්ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවරේ යත් : යම් අභවයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසරයක් මොහ සම්බන්ධයෙන් අකුශලමූලයක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරේ යත් යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් සිත්ත ලද බවක් වේ ද මේ අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. එහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා කවරේ යත් : යම් අභවයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසරයක් මොහ සම්බන්ධයෙන් අකුශලමූලයක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභවය කවරේ යත් : යම් වින්තයක් මනසක් මානසයක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභව්‍යාප්තියක් වේ ද, මේ සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභවය යයි කියනු ලැබේ. එහි විභවප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරේ යත් : යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් සිත්ත ලද බවක් වේ ද, මේ ' විභවප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විභවප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප කවරේ යත් : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇති. එහි නාමය කවරේ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඝස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ ' නාම ' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරේ යත් : වස්තූරාශිතයාගේ ඉපදීමක් . . . කායාශ්‍රේණියාගේ ඉපදීමක් වේ ද, යළි අනාගත වූ වින්තයක් වූ වින්තභෙදයක් වූ වින්තසමුත්ථාන වූ යම් රූපයක් ඇද්ද, මේ ' රූප ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ ' විභවප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප ' යි කියනු ලැබේ. නාමරූප ප්‍රත්‍යයෙන් විභවය යනු : නාමයක් ඇත, රූපයක් ඇති, එහි නාම කවරේ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඝස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ ' නාම ' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරේ යත් : යම් රූපයක් නිසා මනෝවිභව්‍යාප්තියක් පවතී ද, මේ ' රූප ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ ' නාමරූප ' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් විභවය කවරේ යත් : යම් වින්තයක් මනසක් මානසයක් . . . තදනුරූප වූ මනෝවිභව්‍යාප්තියක් වේ ද, මේ ' නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් විභව ' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

නාමරූපපච්චයා සලායතනනාමි: අපි නාමං අපි රූපං. තත්ත කතමං නාමං: වේදනාකකකො සඤ්ඤාකකකො සංකාරකකකො, ඉදං චූළචි නාමං. තත්ත කතමං රූපං: චක්කාඤ්ච මහාභූතා, යඤ්ච රූපං නිසංසාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චත්තති, ඉදං චූළචි රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූළචි නාමරූපං. තත්ත කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං: චක්කායතනං සොභායතනං ඝානායතනං ජ්වහායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූළචි නාමරූපපච්චයා සලායතනං. තත්ත කතමං ඡරිඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං: අපි නාමං, අපි රූපං. තත්ත කතමං නාමං: වේදනාකකකො සඤ්ඤාකකකො සංකාරකකකො, ඉදං චූළචි නාමං. තත්ත කතමං රූපං: චක්කායතනසං උපවයො -පෙ- කායායතනසං උපවයො යං වා පනඤ්ඤමපි අපි රූපං විතතජං විතතභෙතුකං විතතසමුඨානං, ඉදං චූළචි රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූළචි ඡරිඨායතනපච්චයා'පි නාමරූපං.

තත්ත කතමො ඡරිඨායතනපච්චයා එසො: යො එසො චූළචි නාමසමුප්පාදා සමුප්පිතතනං, අයං චූළචි ඡරිඨායතනපච්චයා එසො. තත්ත කතමං එසංපච්චයා'පි ඡරිඨායතනං: යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළචි එසංපච්චයා'පි ඡරිඨායතනං.

තත්ත කතමා එසංපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං සානං වේතසිකං සුඛං වේතොසමප්පාජං සානං සුඛං වේදසිතං වේතො සමප්පාජා සානා සුඛා වේදනා, අයං චූළචි එසංපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන චූළචි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති'ති.

අඤ්ඤමඤ්ඤචතුක්කං.

387. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසමප්පන්නං සසංකාරොඤ්ච -පෙ- සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පන්නං -පෙ- සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතවිප්පන්නං සසංකාරොඤ්ච රූපාරමණං වා -පෙ- ධම්මාරමණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංකාරො, සංකාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡරිඨායතනං, ඡරිඨායතනපච්චයා එසො, එසංපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හපච්චයා අභිමොකෙකා,¹ අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති.

388. තත්ත කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලභි මොභො අකුසලමූලං, අයං චූළචි අවිජ්ජා.

තත්ත කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංකාරො: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතසිතතනං, අයං චූළචි අවිජ්ජාපච්චයා සංකාරො -පෙ-

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා යනු : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇත. එහි නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : සතර මහාභූතයෝ ද යම් රූපයකුත් නිසා මනෝවිඤ්ඤානාදිව පවතී ද (එද යි) මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ 'නාමරූප' යි කියනු ලැබේ. එහි නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතන ය ශ්‍රොත්‍රායතන ය ස්පර්ශායතන ය ජීව්වායතන ය කායායතන ය මනායතන යි. මේ 'නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා' යි කියනු ලැබේ. එහි ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය කවරෙ යත් : නාමයෙක් ඇත, රූපයෙක් ඇත. එහි නාම කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ "නාම" යි කියනු ලැබේ. එහි රූපය කවරෙ යත් : වක්ෂුරායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් . . . කායායතනයාගේ ඉපැද්මෙක් වේ ද, යළි අන්‍ය වූ ද චිත්තය වූ චිත්තභේදය වූ චිත්තසමුත්පාත වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ නාමය ද මේ රූපය ද යි මේ 'ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය කවරෙ යත් : යම් පහසෙක් පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා අයුරෙක් මොනොවට පහස්නා ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය' යි කියනු ලැබේ. එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මතසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වූ සාතයෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් වේදනාසම්ප්ප්පය වූ සාතසුඛවේදිතයෙක් වේදනාසම්ප්පය වූ සාතසුඛ වේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එව මෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

අන්‍යාන්‍යාවකුෂ්ක යි.

387. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, . . . සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්බන වේදි . . . ධර්මාලම්බන වේදි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැබැ සොම්නස් සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ (අකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යතාය වෙයි, ඡේද්‍යතාප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමෝක්ෂය වෙයි, අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

388. එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සංඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලැබේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්චෙතනාවක් පිනන ලද බවෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . .

තත්ථ කතමො තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙකා: යො විතතස්ස අභිමොකෙකා¹ අභිමුච්චනා තදභිමුත්තතා, අයං වුච්චති තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙකා.

තත්ථ කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ථපෙනා අභිමොකං වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, අයං වුච්චති අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

389. කතමෙ² ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති උපෙකකාසභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡවිඤ්ඤානනං, ඡවිඤ්ඤානපච්චයා ඵසො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති.

390. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිතී මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා, -පෙ- තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා: යං චේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතො සම්පස්සජං අදුක්ඛමිසුඛං වෙදසිතං චේතො සම්පස්සජා අදුක්ඛමිසුඛා වෙදනා, අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා -පෙ- තෙන වුච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

391. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති උපෙකකාසභගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතං දිට්ඨිගතවිපයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං දිට්ඨිගතවිපයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡවිඤ්ඤානනං, ඡවිඤ්ඤානපච්චයා ඵසො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා: -පෙ- තෙන වුච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති.

392. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති දෛමනස්සසභගතං පටිඝසම්පයුත්තං -පෙ- දෛමනස්ස-සභගතං පටිඝසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡවිඤ්ඤානනං, ඡවිඤ්ඤානපච්චයා ඵසො, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා පටිඝං, පටිඝපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙව-ලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති.

1. අභිමොකො - සිපාචි.

2. තත්ථ කතමෙ - සිපාචි.

එහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂ යෙක් (අරමුණෙහි නිශ්චයෙන්) අධිමොක්ෂාකාරයෙන් එහි අධිමුක්ත බවක් වේ ද, මේ 'තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ජකන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ජකන්ධය යි. මේ අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් 'භව' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

389. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වෙවයි . . . ධර්මාලම්භන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිත උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාය වෙයි, උපාදාන ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂරාශිහුගේ සමුදය වේ.

390. එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනයෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සංඛාරාන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලැබේ. . . . එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : වෛතසික වූ නොම සාත වූ අසාත නොවූ විත්තසංස්පර්ශයෙන් උපත් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදයිතයෙක් විත්තසංස්පර්ශයෙන් උපත් උපෙක්ෂාවෙදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

391. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගත සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්භන වෙවයි . . . ධර්මාලම්භන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂා සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත වූ (අකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණාව වෙයි, තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

392. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක දෙමනස් සහගියා වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිත උපදනේ වේ ද, . . . රූපාලම්භන වෙවයි . . . ධර්මාලම්භන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ දෙමනස් සහගියා වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රයුක්ත වූ (අකුසල්සිත) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද,) එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ජන වෙයි, විඤ්ජනප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රතිසස වෙයි, ප්‍රතිසප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂරාශිහුගේ සමුදය වේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදංකානං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ධි මොහො අකුසලමූලං, අයං වුවිච්ඡි අවිජ්ජා -පෙ-

තත් කතමා එකපවයා වේදනා: යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුක්ඛං චේතොසම්පය්‍යස් අසාතං දුක්ඛං වේදයිතං චේතොසම්පය්‍යස් අසාතා දුක්ඛා වේදනා, අයං වුවිච්ඡි එකපවයා වේදනා.

තත් කතමං වේදනාපවයා පටිඝං: යො චිත්තස්ස ආභාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරෝධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො චිත්තස්ස ව්‍යාපතති මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතං දෙසො දුස්සනා දුස්සිතතං ව්‍යාපතති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතං විරෝධො පටිවිරෝධො චණ්ඩිකං අසුසුරෙපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, ඉදං වුවිච්ඡි වේදනාපවයා පටිඝං.

තත් කතමො පටිඝපවයා අධිමොකේවා: යො චිත්තස්ස අධිමොකේවා අධිමුච්චනා තදධිමුච්චනතා, අයං වුවිච්ඡි පටිඝපවයා අධිමොකේවා.

තත් කතමො අධිමොකපවයා භවො: ධූපෙකා අධිමොකං වේදනාකිකේවා සඤ්ඤාකිකේවා සංඛාරකිකේවා විඤ්ඤාණකිකේවා, අයං වුවිච්ඡි අධිමොකපවයා භවො -පෙ- තෙන වුවිච්ඡි එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකිස්ස සමුදයො භොතිති.

393. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං භොති උපෙකාසහගතං විච්ඡිච්ඡාසම්පසුතතං රූපාරම්භො වා -පෙ- ධම්මාරම්භො වා යං යං වා පනාරම්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපවයා සංඛාරෙ, සංඛාරපවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවයා නාමි, නාමපවයා ඡ්වංශතනං, ඡ්වංශතනපවයා එසෙසා, එකපවයා වේදනා, වේදනාපවයා විච්ඡිච්ඡා, විච්ඡිච්ඡාපවයා භවො, භවපවයා ජාති, ජාතිපවයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකිස්ස සමුදයො භොතිති.

තත් කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදංකානං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ධි මොහො අකුසලමූලං, අයං වුවිච්ඡි අවිජ්ජා-පෙ-

තත් කතමා එකපවයා වේදනා: යං චේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතොසම්පය්‍යස් අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං චේතොසම්පය්‍යස් අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං වුවිච්ඡි එකපවයා වේදනා.

තත් කතමා වේදනාපවයා විච්ඡිච්ඡා: යා කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛාසිතතනං විමති විච්ඡිච්ඡා දොලනකං දොඩාපථො සංසයො අනෙකංසහො අසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාහනා එවිතතනං චිත්තස්ස මනොවිලොඛො, අයං වුවිච්ඡි වේදනාපවයා විච්ඡිච්ඡා.

තත් කතමො විච්ඡිච්ඡාපවයා භවො: ධූපෙකා විච්ඡිච්ඡා වේදනාකිකේවා සඤ්ඤාකිකේවා සංඛාරකිකේවා විඤ්ඤාණකිකේවා, අයං වුවිච්ඡි විච්ඡිච්ඡාපවයා භවො -පෙ- තෙන වුවිච්ඡි එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකිකිස්ස සමුදයො භොතිති.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසරයක් මොහ සම්බන්ධතා අනුගමනයක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්වරූපයෙන් වෙනස් කවර යත් : යම් වෙනස්කම් වූ අසාත්‍යයක් වෙනස්කම් වූ දූෂණයක් විත්තසංස්කරණයෙන් උපන් අසාත්‍ය වූ දූෂණ වූ වෙනස්කමක් විත්තසංස්කරණයෙන් උපන් අසාත්‍ය වූ දූෂණ වූ වෙනස්කමක් වේ ද, මේ ' ස්වරූපයෙන් වෙනස් ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙනස්කමෙන් ප්‍රතිසංස්කරණය කවර යත් : විත්තයාගේ යම් ආසාත්‍යයක් බලවත් ආසාත්‍යයක් ප්‍රතිසංස්කරණයක් ප්‍රතිවිරෝධයක් කොපයක් ප්‍රකාපයක් සම්ප්‍රකාපයක් ද්වේෂයක් ප්‍රද්වේෂයක් සම්ප්‍රද්වේෂයක් විත්තයාගේ විපත්තිය බවක් විත්තප්‍රදේශයක් ක්‍රෝධයක් ක්‍රෝධාකාරයක් කිපුණු බවක් ද්වේෂයක් ද්වේෂාකාරයක් ද්විෂ්ට බවක් විපරිත බවක් විපරිතාකාරයක් විරෝධයක් ප්‍රතිවිරෝධයක් සැබෑ බවක් නො පිරිසුන් වචන ඇති බවක් විත්තයාගේ නො සතුටු බවක් වේ ද, මේ ' වෙනස්කමෙන් ප්‍රතිසංස්කරණය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් අධිමෝක්ෂ කවර යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමෝක්ෂයක් අධිමෝක්ෂාකාරයක් අරමුණෙහි අධිමුක්ත බවක් වේ ද, මේ ' ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් අධිමෝක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : අධිමෝක්ෂය තබා වෙනස්කමක් සංඥාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය විභ්‍යාස්කන්ධය යි. මේ ' අධිමෝක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙක් සංකල්පයක් දුක්ඛත්වයක් සම්ප්‍රදේශය හොඳ ' යි.

393. අනුගමනවිධයේ කවර යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳුමක් උපෙක්ෂා සහගත වූ විවිකිත්සා සම්ප්‍රසක්ත වූ අනුගමනවිත්තය උපදන් වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වේයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභ්‍යාසය වේයි, විභ්‍යාසප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වේයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වේයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපය වේයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් වෙනස්කම වේයි, වෙනස්කමෙන් විවිකිත්සාව වේයි, විවිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණය වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂණස්කන්ධයාගේ සම්ප්‍රදේශය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අභ්‍යන්තරයක් අදර්ශනයක් . . . අවිද්‍යාපරිසරයක් මොහ සම්බන්ධතා අනුගමනයක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්වරූපයෙන් වෙනස් කවර යත් : වෙනස්කම් වූ නො ම සාත්‍ය වූ අසාත්‍ය නො වූ සිත්පහසින් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙනස්කමක් සිත්පහසින් උපන් නො දුක් නො සුව වෙනස්කමක් වේ ද, මේ ' ස්වරූපයෙන් වෙනස් ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙනස්කමෙන් විවිකිත්සා කවර යත් : යම් සැකයක් සැක කරන අයුරක් සැක කළ බවක් විමතියක් විවිකිත්සායක් ද්වේෂ්‍යකයක් ද්විධාපරයක් සංඥයක් අනෙකාන්තග්‍රාහයක් (අරමුණෙන්) බැහැර යැමක් (අරමුණ) අවට හැසිරීමක් (අරමුණට) නො බැසගැන්මක් විත්තයාගේ තද බවක් මනෝවිලෝභයක් වේ ද, මේ ' වෙනස්කමෙන් විවිකිත්සා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විවිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : විවිකිත්සාව තබා වෙනස්කමක් සංඥාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය සංඥාස්කන්ධය විභ්‍යාස්කන්ධය යි. මේ ' විවිකිත්සාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙක් සංකල්පයක් දුක්ඛත්වයක් සම්ප්‍රදේශය හොඳ ' යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

394. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගහනං උභිව්ච්චසමුප්පන්නං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජා-පච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එසෙය්, එසෙය්පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා උභිව්ච්ච, උභිව්ච්චපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමූලං අයං වුච්චති අවිජ්ජා -පෙ-

තත්ථ කතමා එසෙය්පච්චයා වේදනා: යං වේදනසිතං නෙවසානං නාසානං වේදනොසල්ඤ්ජං අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං වේදනොසල්ඤ්ජං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං වුච්චති එසෙය්පච්චයා වේදනා.

තත්ථ කතමං වේදනාපච්චයා උභිව්ච්ච: යං විතතස්ස උභිව්ච්චං අවුපසමො වේදනෙය්, විකෙඤ්ඤො භන්තතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති වේදනාපච්චයා උභිව්ච්චං.

තත්ථ කතමො උභිව්ච්චපච්චයා අභිමොක්ඛො: යො විතතස්ස අභිමොක්ඛො අභිමුච්චනා තදබිමුත්තනා, අයං වුච්චති උභිව්ච්චපච්චයා අභිමොක්ඛො.

තත්ථ කතමො අභිමොක්ඛපච්චයා භවො: ථපෙති අභිමොක්ඛං වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සංඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, අයං වුච්චති අභිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

අකුසල නිද්දෙසො.

395. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවිචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්සගහනං ඤාණසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපච්චයා එසෙය්, එසෙය්පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

396. තත්ථ කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අද්දෙසො අමොහො.

තත්ථ කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුඛනා අලුඛිතතතං අසාරංගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතතං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

394. අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂා සහගත වූ ඖද්ධත්‍ය සම්ප්‍රයුක්ත වූ අකුසල්සිතෙක් උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය වෙයි, ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යා කවර යත් : යම් අඤ්ඤායෙක් අදර්ශනායෙක් . . . අවිද්‍යාපරිසයෙක් මොහ සධ්‍ධායන අකුශලවු මූලයෙක් වේ ද මේ ' අවිද්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත් : වෛතසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වේතොසම්ඵස්සයෙන් උපත් අදුක්ඛමසුඛ වූ යම් වේදනිකයෙක් වේතොසම්ඵස්සයෙන් උපත් අදුක්ඛමසුඛ වූ වේදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය කවර යත් : චිත්තයාගේ යම් ඖද්ධත්‍යයෙක් අව්‍යුපගමයෙක් චිත්තයාගේ භ්‍රාන්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ඖද්ධත්‍ය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය කවර යත් : චිත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' ඖද්ධත්‍යප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි. මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් ' භව ' යි කියනු ලැබේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

අකුශලනිර්දේශ යි.

395. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොම්නස් සහගත වූ ඤානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචර-වූ කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ දූෂරාශිහුගේ සමුදය වේ.

396. එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලෝභය, අද්වේෂය, අමෝහය යි.

එහි අලෝභය කවර යත් : යම් අලෝභයෙක් අලෝභාකාරයෙක් අසුඛධ බවෙක් නො ඇඳීමෙක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යාවක් අලෝභ සධ්‍ධායන කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ' අලෝභ ' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත කතමො අද්දෙසො: යො අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං
අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජා අද්දෙසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අද්දෙසො.

තත්ත කතමො අමොහො: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො
ධම්මවිචයො සම්මදිට්ඨි, අයං වුච්චති අමොහො, ඉමෙ වුච්චනති කුසලමූලා.

තත්ත කතමො කුසලමූලපච්චයා සංඛ්‍යාරො: යා චේතනා සංඤ්චතනා
චේතසිතතනං, අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සංඛ්‍යාරො.

තත්ත කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං
-පෙ- නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං -පෙ- ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසෙසා -පෙ-
ඵසාපච්චයා වේදනා -පෙ-

තත්ත කතමො වේදනා පච්චයා පසාදො: යා සඤ්ඤා සද්දහනා
ඕකප්පනා අභිප්පසාදො, අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා පසාදො.

තත්ත කතමො පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා: යො චිත්තස්ස
අභිමොකෙකා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා, අයං වුච්චති පසාදපච්චයා
අභිමොකෙකා.

තත්ත කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ධර්මො අභිමොකං
වේදනාකකිකො සංඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො,
අයං වුච්චති අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති ඵච්චමෙතස්ස
කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතිති

397. තතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං
චිත්තං උප්පන්නං භොති සොමනස්සසභගතං ඤාණසම්පයුත්තං
සසංඛාරෙත -පෙ- සොමනස්සසභගතං ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ-
සොමනස්සසභගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසංඛාරෙත රූපාරම්භං වා
සද්දරම්භං වා ගන්ධාරම්භං වා රසාරම්භං වා ඵොඨ්ඨිබ්බාරම්භං වා
ධම්මාරම්භං වා යං යං වා පනාරම්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා
සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම
පච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසෙසා, ඵසාපච්චයා
වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා අභි
මොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජර්මරණං.
ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති.

තත්ත කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අද්දෙසො.

තත්ත කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුඛනා අලුඛිතතනං
අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො
කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

තත්ත කතමො අද්දෙසො යො අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං
අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජ්ජා අද්දෙසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අද්දෙසො.
ඉමෙ වුච්චනති කුසලමූලා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො: යා චේතනා සංඤ්චනනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො -පෙ-

තත්ත කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්පය්සජං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතොසම්පය්සජං සාතං සුඛං වේදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතිති.

398. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසංඛාරෙත රූපාරම්මණං වා සඤ්ජාරම්මණං වා ගඤ්ජාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමුල පච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං, ඡ්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛා, අභිමොක්ඛ පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ත කතමෙ කුසලමුලා: අලොභො අද්දෙසො අමොහො -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමුලා.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො: යා චේතනා සංඤ්චනනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො -පෙ-

තත්ත කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං චේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චේතොසම්පය්සජං අදුක්ඛම්පුඛං වේදසිතං, චේතො සම්පය්සජං අදුක්ඛම්පුඛං වේදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වේදනා. -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

399. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිප්පයුත්තං සසංඛාරෙත රූපාරම්මණං වා සඤ්ජාරම්මණං වා ගඤ්ජාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡ්ඨායතනං, ඡ්ඨායතන පච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛා, අභිමොක්ඛ පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ත කතමෙ කුසලමුලා: අලොභො අද්දෙසො, -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමුලා.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො: යා චේතනා සංඤ්චනනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෙනසික වූ සාතයෙක් වෙනසික වූ සුඛයෙක් වෙනොසම්ඵස්සජ සාත-සුඛ වෙදයිතයෙක් වෙනොසම්ඵස්සජ සාත-සුඛ වෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

398. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානමිත්‍ර යුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, . . . රූපාලම්භන වේවයි ශබ්දලම්භන වේවයි ගන්ධාලම්භන වේවයි රසාලම්භන වේවයි ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාලම්භන වේවයි ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ථාලම්භන උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානමිත්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව (උපදනේ වේ ද,) එයමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලොභ ය අද්‍රෝශ්‍ය ය අමොහ යි . . . මොහු ' කුශල මූලයෝ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවරෙ යත් : යම් වෙනසික වූ නො ම සාත වූ අසාත නො වූ වෙනොසම්ඵස්සජ අදුක්ඛමසුඛ වූ වෙදයිතයෙක් වෙනොසම්ඵස්සජ අදුක්ඛම සුඛ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබේ. ' එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

399. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානමිත්‍ර යුක්ත වූ . . . කාමාවචරකුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද, . . . රූපාලම්භන වේවයි ශබ්ද ලම්භන වේවයි ගන්ධාලම්භන වේවයි රසාලම්භන වේවයි ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාලම්භන වේවයි ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ථාලම්භන උපෙක්ෂාසහගත ඥානමිත්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර ව (උපදනේ වේ ද,) එයමයෙහි කුශලමූල ප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ. '

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලොභ ය අද්‍රෝශ්‍ය යි. . . මොහු ' කුශලමූලයෝ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි. ' එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

400. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ රුප්පපතතියා මඤ්ඤාභාවෙනි විවිච්ච'වි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං¹ උපසම්පජ්ජි විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨාංගතනං, ඡ්ඨාංගතනපච්චයා එසෙය්, එසෙය්පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා,² අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අද්දෙසො අමොහො -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

තත් කතමො කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා: යා වෙනනා සඤ්ඤාතනා වෙනසිතතනං අයං වුච්චති කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා: -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො හොති'ති.

401. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ රුප්පපතතියා මඤ්ඤාභාවෙනි විතක්ඛවිචාරානං වුපසම, -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්තං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති පථවිකසිණං, -පෙ- තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨාංගතනං, ඡ්ඨාංගතනපච්චයා එසෙය්, එසෙය්පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො හොති'ති.

402 - 403. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ අරුප්පපතතියා මඤ්ඤාභාවෙනි -පෙ- ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙනි නිත්යානිකං අපචයභාවිං දිට්ඨිතතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්ච'වි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුණිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨාංගතනං, ඡ්ඨාංගතනපච්චයා එසෙය්, එසෙය්පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙතං ධම්මානං සමුදයො හොති.

තත් කතමෙ කුසලමූලා: අලොභො අද්දෙසො අමොහො.

තත් කතමො අලොභො -පෙ- අද්දෙසො -පෙ- තත් කතමො අමොහො: යා පඤ්ඤා පජානතා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසංවේදාඤ්ඤා මඤ්ඤා මඤ්ඤාපරිපාතනං, අයං වුච්චති අමොහො. ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමූලා.

1. පථමජ්ඣානං - සිමු.

2. අභිමොකො - සිප්ඵි.

400. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණ සභිබ්‍යාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂ්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලෝභ ය අද්‍යෙය ය අමෝහ ය . . . මොහු කුශල මූලයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්ඤෙනාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

401. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, විතර්කවිචාරයන්ගේ ව්‍යුපශමයෙන් . . . ද්විතීයධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පඨවිකසිණ සභිබ්‍යාන වූ පඤ්චවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

402-403. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අරූපභාවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද . . . දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤා ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලයෝ කවරහ යත් : අලෝභ ය අද්‍යෙය ය අමෝහ යි.

එහි අලෝභ කවරෙ යත් : . . . අද්‍යෙ . . . එහි අමෝහ කවරෙ යත් : මාර්ගාඩග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාපත්ත වූ යම් ප්‍රඤ්චක් ප්‍රජානනයක් . . . අමෝහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමයන්දෘෂ්ටියක් ධර්මවිවයසම්බොධ්‍යාඩගයෙක් වේ ද, මේ 'අමෝහ' යි කියනු ලැබේ. මොහු කුශලමූලයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපච්චයා සංඛාරො : යා චේතනා සංඝෙවනනා චේතයිතනනං, අයං වූච්චති කුසලමූලපච්චයා සංඛාරො -පෙ-

තත්ථ කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා : යං චේතයිකං සාතං චේතයිකං සුඛං චේතොසම්මස්සජං සාතං සුඛං වෙදයිතං චේතොසම්මස්සජං සාතා සුඛා වෙදනා, අයං වූච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

තත්ථ කතමො වෙදනා පච්චයා පසාදො : යා සඤ්ඤා සංද්දාහනා ඔක්කප්පනා අභිප්පසාදො, අයං වූච්චති වෙදනා පච්චයා පසාදො.

තත්ථ කතමො පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො : යො විතතස්ස අධිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදබිමුත්තනා, අයං වූච්චති පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො.

තත්ථ කතමො අධිමොක්ඛපච්චයා භවො : ධූපෙනා අධිමොක්ඛං වෙදනාකකිකො සංඝඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, අයං වූච්චති අධිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ-

එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති¹ති : එවමෙතෙසං ධම්මානං සංඛිතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පාතුභාවො භොතී, තෙන වූච්චති එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති¹ති.

කුසල නිද්දෙසො

404. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගතං රූපාරම්භං. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතෙසං කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමො සංඛාරො : යා චේතනා සංඝෙවනනා චේතයිතනනං අයං වූච්චති සංඛාරො.

තත්ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වූච්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වෙදනාකකිකො සංඝඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, ඉදං වූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වූච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො : යො එස්සො චුසනා සමුප්පනා සමුප්පිතතනං, අයං වූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිත්ත ලද බවෙන් වේ ද, මේ 'කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවර යත් : යම් චෛතසිකසාතයෙන් චෛතසික සුඛයෙන් වෙනොසම්ප්ප්ප් සාතසුඛවේදයිතයෙන් වෙනොසම්ප්ප්ප් සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් හැඳෑම්මෙන් හඳුනා අයුරෙන් (අරමුණෙහි) බැසගැන්මෙන් අධිකප්‍රසාදයෙන් වේ ද, මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙන් අධිමොක්ෂාකාරයෙන් එහි අධිමුක්ත බවෙන් වේ ද, මේ 'ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි මේ 'අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. . . . 'එවමෙනසං ධම්මානං සමුදයො භොති' යනු මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සංඛ්‍යාතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙනසං ධම්මානං සමුදයො භොති' යි.

කුශලනිර්දේශ යි.

404. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් උපෙක්ෂා සහගත වූ රූපාලම්බන වූ විපාකවිඤ්ඤානාලය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දෑ බොහෝමයෙන් සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් වෙනසිත බවෙන් වේ ද මේ 'සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වූ වක්ෂුර්විඤ්ඤාධාතූයෙන් වේ ද, මේ 'සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය, සංඤ්ඤාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ 'විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම' යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරූප වක්ෂුර්විඤ්ඤාධාතූයෙන් වේ ද, මේ 'නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙන් සංස්පර්ශාකාරයෙන් මොනොවට ස්පර්ශ කළ බවෙන් වේ ද, මේ 'ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ථ කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං චේතයිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතොසම්පය්සජං අදුක්ඛම්පුඛං වෙදයිතං චේතොසම්පය්සජං අදුක්ඛම්පුඛං වෙදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වෙදනා.

තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා භවො: ධපෙක්ඛා වෙදනං සඤ්ඤාකඛිකේසා සංඛාරකඛිකේසා විඤ්ඤාණකකම්මේසා, අයං වුච්චති වෙදනා පච්චයා භවො.

තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාතී: යං තෙසං¹ ධම්මානං ජාතී සඤ්ජාතී තීබ්බතතී අභිනිබ්බතතී පාභුභවො, අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාතී.

තත්ථ කතමං ජාතීපච්චයා ජරුමරණං: අත්ථී ජරු අත්ථී මරණං. තත්ථ කතමා ජරු: යං තෙසං ධම්මානං ජරු ජරණතා ආයුනො සංභාතී, අයං වුච්චති ජරු. තත්ථ කතමං මරණං: යො තෙසං ධම්මානං බ්බයො වයො හෙදො පරිහෙදො අනිච්චතා අනතරධානං, ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරු ඉදඤ්ච මරණං. ඉදං වුච්චති ජාතීපච්චයා ජරුමරණං.

‘එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී’ති: එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සංඛතී භොතී සමාගමො භොතී සමොධානං භොතී පාභුභවො භොතී. තෙන වුච්චති ‘එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී’ති.

405. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදාකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙදාකං, නාමපච්චයා ජ්ඣායතනං නාමභෙදාකං, ජ්ඣායතනපච්චයා එස්සො ජ්ඣායතනභෙදාකො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සභෙදාකා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී’ති.

406. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුත්තං, නාමපච්චයා ජ්ඣායතනං නාමසම්පයුත්තං, ජ්ඣායතනපච්චයා එස්සො ජ්ඣායතනසම්පයුත්තො, එස්සපච්චයා වෙදනා එස්සසම්පයුත්තා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති ‘එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී’ති.

407. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා‘පි සංඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා‘පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජ්ඣායතනං ජ්ඣායතනපච්චයා‘පි නාමං, ජ්ඣායතනපච්චයා එස්සො එස්සපච්චයා‘පි ජ්ඣායතනං, එස්සපච්චයා වෙදනා වෙදනාපච්චයා‘පි එස්සො, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරු-මරණං -පෙ- තෙන වුච්චති ‘එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී’ති.

1. තෙසං තෙසං - සිරිමු, මජ්ඣං.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා කවර යත් : යම් වෛතසික වූ නො ම යාන වූ අයාන නො වූ වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ වූ අදුක්ඛමසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : වෙදනාව තබා සංඤ්ඤාත්ථය, සංස්කාර ස්කන්ධය, විඤ්ඤාත්ථය යි. මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවර යත් : ඒ අරුපිධර්මයන්ගේ යම් ඉපදීමක් මොනොවට ඉපදීමක් නිපදීමක් වෙසෙයින් නිපදීමක් වේ ද, මේ ' භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ කවර යත් : ජරාවක් ඇත, මරණයෙක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් දිරීමක් දිරන බවක් ආයුෂ්‍යයාගේ පිරිහීමක් වේ ද, මේ ' ජරා ' යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවර යත් : ඒ ධර්මයන්ගේ ක්ෂය වීමක් ගෙවීමක් බිඳීමක් භාන්තයින් බිඳීමක් අනිත්‍ය බවක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ ' මරණ ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද මේ ' ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ ' යි කියනු ලැබේ.

' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති ' යනු : මෙසේ මේ සියලු දුඃචාරාශ්‍රිතයන් සචරිතය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති ' යි.

405. එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෙතුක වූ විඤ්ඤාතය වෙයි, විඤ්ඤාත ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාතභෙතුක වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෙතුක වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනභෙතුක වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශභෙතුක වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති ' යි.

406. එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රයුක්ත වූ විඤ්ඤාතය වෙයි, විඤ්ඤාත ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාතසම්ප්‍රයුක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රයුක්ත වූ ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති ' යි.

407. එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාතය වෙයි, විඤ්ඤාතප්‍රත්‍යයෙහි සංස්කාරය වේ. විඤ්ඤාතප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙහි විඤ්ඤාතය වේ. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙහි නාමය වේ. ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙහි ඡේද්‍යායතනය වේ. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙහි ස්පර්ශය වේ. වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්ථත්ථස්ස සමුදයො භොති ' යි.

408. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගනං සද්දරම්මණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගනං ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගනං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති සුඛසභගනං ථොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙය්‍යා, එසෙය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඤ්ඤාරෙ: යා වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතන්තං, අයං වුච්චති සඤ්ඤාරෙ.

තත්ථ කතමං සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වේදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සඤ්ඤාරකඛන්ධො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙය්‍යා: යො එසෙය්‍යා චුසනා සමුප්පනා සමුප්පිතන්තං, අයං වුච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙය්‍යා.

තත්ථ කතමා එසෙය්‍යපච්චයා වේදනා: යං කායිකං ඝාතං කායිකං සුඛං කායසම්ප්පාදං සාතං සුඛං වේදසිතං කායසම්ප්පාදං සාතා සුඛා වේදනා, අයං වුච්චති එසෙය්‍යපච්චයා වේදනා.

තත්ථ කතමො වේදනාපච්චයා භවො: ථිපෙක්ඛා වේදනං සඤ්ඤාකඛන්ධො සඤ්ඤාරකඛන්ධො විඤ්ඤාණකඛන්ධො. අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

409. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනෝධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසභගනා රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසෙය්‍යා, එසෙය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොක්ඛනා, අභිමොක්ඛන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඤ්ඤාරෙ: යා වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතන්තං, අයං වුච්චති සඤ්ඤාරෙ.

තත්ථ කතමං සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝධාතු, ඉදං වුච්චති සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වේදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සඤ්ඤාරකඛන්ධො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

408. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් ශබ්දලම්බන වූ උපෙක්ෂා සහගත ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, . . . ගත්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂා සහගත ස්පර්ශවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂා සහගත ජීව්වාචිකාය උපදනේ වේ ද, . . . ස්පර්ශාලම්බන වූ සුඛසහගත වූ කායවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් වෙනයින බවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ ' විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතන ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ' ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : යම් කායිකසාතයෙක් කායිකසුඛයෙක් කායසම්ඵස්සයෙන් උපත් සාතසුඛවේදයිතයෙක් කායසම්ඵස්ස සාතසුඛවේදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වේදනාව තබා සංඤ්ඤාස්කන්ධය, සංස්කාරස්කන්ධය, විඤ්ඤාස්කන්ධය යි. මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

409. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි, . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ ව්‍යාප්ත වූ මනොධාතුව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් වෙනයින බවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනොධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය යි. මේ ' විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබේ.

තත්ත භතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝධාතු, ඉදං වූච්චති නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

තත්ත භතමෝ ඡට්ඨායතනපච්චයා එසොයා යො එසොයා චූසනා සමුදායනා සමුදායිතතනං, අයං වූච්චති ඡට්ඨායතනපච්චයා එසොයා.

තත්ත භතමා එසාපච්චයා වේදනා යං චේතසිකං නෙවසායං නාසායං චේතොසම්පයාස් අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං චේතොසම්පයාස් අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං වූච්චති එසාපච්චයා වේදනා.

තත්ත භතමෝ වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා යො චිත්තසා අභිමොකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා, අයං වූච්චති වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තත්ත භතමෝ අභිමොකපච්චයා භවෝ ධාපෙනා අභිමොකං වේදනාකඛකො, සඤ්ඤාකඛකො, සඛ්ඛාරකඛකො, විඤ්ඤාණකඛකො. අයං වූච්චති අභිමොකපච්චයා භවෝ -පෙ- තෙන වූච්චති 'එවමේතසා කෙවලසා දුක්ඛකඛකසා සමුදයො භොති'ති.

410. භතමේ ධම්මා අව්‍යාකතා යසම් සමයෙ කාමාවචරසා ඤාසලසා කම්මසා භතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා භොති සොමනසාසහගතා රූපාරම්භං වා -පෙ- ධම්මා-රම්භං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසොයා, එසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවෝ, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'එවමේතසා කෙවලසා දුක්ඛකඛකසා සමුදයො භොති'ති.

411. භතමේ ධම්මා අව්‍යාකතා යසම් සමයෙ කාමාවචරසා ඤාසලසා කම්මසා භතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා භොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්භං වා -පෙ- ධම්මා-රම්භං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසොයා, එසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවෝ, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'එවමේතසා කෙවලසා දුක්ඛකඛකසා සමුදයො භොති'ති.

412. භතමේ ධම්මා අව්‍යාකතා යසම් සමයෙ කාමාවචරසා ඤාසලසා කම්මසා භතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා භොති සොමනසා සහගතා ඤාණසම්පයුත්තා රූපාරම්භං වා -පෙ- ධම්මාරම්භං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ සඛ්ඛාර-පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එසොයා, එසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවෝ, භව පච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'එවමේතසා කෙවලසා දුක්ඛකඛකසා සමුදයො භොති'ති.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායනන කවරෙ යන් : යම් සිතෙක් මතසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍යුරුපමනොධාතුයෙක් වේ ද, මේ 'නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායනන' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡේදයායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යන් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ 'ඡේදයායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යන් : යම් වෛතසික වූ නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වෙතොසම්ඵස්සජ වූ උපෙක්ෂාවේදයිතයෙක්, වෙතොසම්ඵස්සජ අද්‍රුක්ඛමසුඛ වේදනාවක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යන් : වින්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යන් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය, සංඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤ්ඤාස්කන්ධ යි. මේ 'අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

410. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වේවයි, . . . ධර්මාලම්භන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොමිනස් සහගත වූ විපාකමනොවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායනනය වෙයි, ඡේදයායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

411. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකමනොවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායනනය වෙයි, ඡේදයායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

412. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යන් : යම් කලෙක කාමාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ සොමිනස් සහගත වූ ඤ්ඤාසම්ප්‍රසූක්ත වූ විපාකමනොවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායනනය වෙයි, ඡේදයායනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

413. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිත්තතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එසෙස්සා, එසෙස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඛ්ඛාරො: යා චේතනා සඤ්චිතනා චේතසිත්තනං, අයං චූච්චති සඛ්ඛාරො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

තත්ථ කතමො වේදනාපච්චයා පසාදෙ: යා සද්ධා සද්දහනා ඕකප්පනා අභිප්පසාදෙ, අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා පසාදෙ.

තත්ථ කතමො පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛො: යො චිත්තස්ස අභිමොක්ඛො අධිමුච්චනා තදධිමුත්තනා, අයං චූච්චති පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛො.

තත්ථ කතමො අභිමොක්ඛපච්චයා භවො: ථපෙත්වා අභිමොක්ඛං වේදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො විඤ්ඤාණකඛන්ධො, අයං චූච්චති අභිමොක්ඛපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති: 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

414. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපුප්පත්තියා මඟ්භා භාවෙති. විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ එසෙස්සා හොති -පෙ- අවිතෙකපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිත්තතා විපාකං විච්චේව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායනනං, ඡට්ඨායනනපච්චයා එසෙස්සා, එසෙස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති: 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

413. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සොමනස්සසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රසුක්ත වූ විපාකමනොවිඥාන ධාතුව සඬ්ඛාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . සොමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රසුක්ත වූ . . . සොමනස්සසහගත වූ ඥානවිප්‍රසුක්ත වූ (විපාකමනොවිඥානධාතුව) සඬ්ඛාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රසුක්ත වූ . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ (විපාකමනොවිඥාන ධාතුව) සඬ්ඛාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානවිප්‍රසුක්ත වූ . . . උපෙක්ෂා සහගත වූ ඥානවිප්‍රසුක්ත වූ (මනොවිඥානධාතුව) සඬ්ඛාර සහිත ව රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූඛරාශිත්‍රුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනොවිඥානධාතුවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥාන ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් ශ්‍රද්ධාවක් හඳුනා අයුරෙක් අරමුණෙහි බැසගැනීමෙක් අභිප්‍රසාදයෙක් වේ ද, මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂා කාරයෙක් එහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනා ස්කන්ධය සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඥාස්කන්ධය යි. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

414. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණ සඬ්ඛායාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. එ ම රූපාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . විපාක වූ පඨවිකසිණ සඬ්ඛායාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඥානය වෙයි, විඥානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායනනය වෙයි, ඡෂ්ඨායනනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

415. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ රුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති විතක්කවිචාරනං වුපසමා -පෙ- දුතියං ක්කිනං -පෙ- තතියං ක්කිනං -පෙ- චතුත්ථං ක්කිනං -පෙ- පථමං ක්කිනං -පෙ- පඤ්චමං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මි සමයෙ ඵය්‍යො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මි සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං, ඡ්ඨායතනපච්චයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකේධා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති: 'ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

416. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ අරුප්පපතතියා මග්ගං භාවෙති -පෙ- සබ්බසො අභිඤ්ඤාසුඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මි සමයෙ ඵය්‍යො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො අභිඤ්ඤාසුඤ්ඤායතනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මි සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං, ඡ්ඨායතනපච්චයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකේධා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

417. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කිනං භාවෙති තීර්ණානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිචේචි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං. තස්මි සමයෙ ඵය්‍යො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්කිනස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිචේචි කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං. තස්මි සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ඨායතනං, ඡ්ඨායතනපච්චයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකේධා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඛ්ඛාරො: යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චති සඛ්ඛාරො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති: සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

415. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද විතර්කවිචාරයන්ගේ සන්තිඳීමෙන් . . . උචිතියධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ථධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පෘථිවිකෘත්ස්ත සඬ්ඛ්‍යාත වූ පඤ්චවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලධර්මය කළ බැවින් උස් කළ බැවින් සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක වූ පට්ඨකසිණ සඬ්ඛ්‍යාත පඤ්චවධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

416. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අරූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද . . . සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සංඥ සහගත වූ සිව් වැනි දූහැනට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ අරූපාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් උස් කළ බැවින් සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක වූ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සහගත වූ සිව් වැනි දූහැනට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි : ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

417. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධ්‍යානය වඩාද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් භාවිත බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . විපාක වූ දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ඥානය වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤාන ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් වෙනගිත බවෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤානාකූයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාන ' යි කියනු ලැබේ. . . .

තත්ථ කතමො වේදනාපට්ඨයා පසාදෙ : යා සඤ්ඤා සද්දහනා ඕකප්පනා අභිප්පසාදෙ. අයං වුච්චති වේදනාපට්ඨයා පසාදෙ.

තත්ථ කතමො පසාදපට්ඨයා අභිමොක්ඛො : යො විතතස්ස අභිමොක්ඛො අභිඉච්චනා තදභිඉත්තනා. අයං වුච්චති පසාදපට්ඨයා අභිමොක්ඛො.

තත්ථ කතමො අභිමොක්ඛපට්ඨයා භවො : ධපෙනා අභිමොක්ඛං වේදනාක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො අයං වුච්චති අභිමොක්ඛපට්ඨයා භවො -පෙ- එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති'ති. එවමෙතෙසං ධම්මානං සබ්බති හොති සමාගමො හොති, සමොධානං හොති පාතුභාවො හොති. තෙන වුච්චති 'එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති'ති.

කුසලවිපාකසංඛාරමූලකං නිවසිතං.

418. කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං, නාමපට්ඨයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපට්ඨයා එසෙසා, එසෙසපට්ඨයා වේදනා, වේදනාපට්ඨයා භවො, භවපට්ඨයා ජාති, ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සංඛාරො : යා චේතනා සංඤ්චිතනා චේතයිතතතං අයං වුච්චති සංඛාරො.

තත්ථ කතමං සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාචක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

419 කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සොතවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං. සද්දරම්මණං -පෙ- ඡානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං. ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජිට්ඨාච්ඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං. රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසභගතං. ඵොට්ඨිකාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සංඛාරපට්ඨයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපට්ඨයා නාමං, නාමපට්ඨයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපට්ඨයා එසෙසා, එසෙසපට්ඨයා වේදනා, වේදනාපට්ඨයා භවො, භවපට්ඨයා ජාති, ජාතිපට්ඨයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සංඛාරො : -පෙ- අයං වුච්චති සංඛාරො.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද කවරෙ යත් : යම් හැඳිමෙක් හඳුනා අයුරෙක් බැස ගැනීමෙක් වෙසෙසින් පැහැදීමෙක් වේ ද, මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාද' යි කියනු ලැබේ.

එහි ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් (අරමුණෙහි) නිශ්චයයෙක් නිශ්චයාකාරයෙක් එහි නිශ්චිත බවක් වේ ද, මේ 'ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් හවය කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධය යි. මේ 'අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් හව' යි කියනු ලැබේ. . . . 'එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති' යනු : මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සඬ්භවය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමොධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි : 'එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති' යි.

කුඤ්ඤවිපාකසංඛාරමූලකය නමි.

418. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුඤ්ඤකර්මය කළ බැවින් ධූෂ් කළ බැවින් රූපාලම්භන වූ උපෙක්ෂාසහගත විපාකවක්ෂුර්විඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් හවය වෙයි, හවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂාරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ 'සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මතයෙක් මානය යෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤානුවක් වේ ද, මේ 'සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති' යි.

419. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුඤ්ඤකර්මය කළ බැවින් ධූෂ් කළ බැවින් ශබ්දලම්භන වූ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද . . . ශන්ධාලම්භන වූ උපෙක්ෂාසහගත වූ ස්‍රාණවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද . . . රසාලම්භන වූ උපෙක්ෂාසහගත වූ ජිහ්වා විඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද . . . ස්ප්‍රෂ්ඨව්‍යාලම්භන වූ දූෂ්ඨසහගත වූ කායවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤා ප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් හවය වෙයි, හව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේ, මෙසේ මේ සියලු දූෂාරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : . . . මේ 'සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත්වකතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණංවාතු, ඉදං වුච්චති. සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-.

තත්ත්වකතමා එස්සපච්චයා වේදනා, යං කායිකං අසානං කායිකං දුක්ඛං කායසම්ප්පාදං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ප්පාදා අසානා දුක්ඛා වේදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වේදනා.

තත්ත්වකතමො වේදනාපච්චයා හවො: ධූපෙනා වේදනං සඤ්ඤාකකුක්ඛො සඛ්ඛාරකකුක්ඛො විඤ්ඤාණකකුක්ඛො. අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා හවො -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකුක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

420. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛා-සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්ස-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙක්ඛා, අභිමොකකපච්චයා හවො, හවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකුක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

421. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්ස-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙක්ඛා, අභිමොකකපච්චයා හවො, හවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකුක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

අකුසලවිපාකසඛ්ඛාරමූලකං නිවසිතං.

422. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණංවාතු උප්පන්නා හොති කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛා-සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්ස-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙක්ඛා, අභිමොකකපච්චයා හවො, හවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකුක්ඛස්ස සමුදයො හොති

තත්ත්වකතමො සඛ්ඛාරො: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතයිතතනං, අයං වුච්චති සඛ්ඛාරො.

තත්ත්වකතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවාතු, ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව කවරෙ යත් : යම් කායිකඅසාතයෙක් කායිකදුඃඛයෙක් කායසම්ඵස්සජ වූ අසාතදුඃඛවේදයිතයෙක් කායසම්ඵස්සජ වූ අසාතදුඃඛවේදනායෙක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වේදනාව තබා සංඥස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤස්කන්ධය යි. මේ ' වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

420. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් ධස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වේවයි . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්භන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වේයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වේයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වේයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වේයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වේයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වේයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

421. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් ධස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂාසහගත වූ විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වේයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වේයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වේයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වේයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වේයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වේයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

අකුසලවිපාකසංඛාරමූලකය තිථි.

422. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂාසහගත වූ නොමකුශල වූ අකුශල නොවූ නොදකර්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වේයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වේයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වේයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වේයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වේයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වේයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වේයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වේයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුඃඛරාශිහුගේ සමුදය වේ.

එහි සංස්කාරය කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිත්ත ලද බවෙක් වේ ද ' මේ ' සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුවක් වේ ද, මේ ' සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ. . . .

තත්ත භතමො එස්සපච්චයා වේදනා: යං චේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චේතොසල්ථස්සජං අදුක්ඛම්සුඛං වේදයිතං චේතොසල්ථස්සජං අදුක්ඛම්සුඛං වේදනා, අයං චූළච්චි එස්සපච්චයා වේදනා.

තත්ත භතමො වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා: යො විතතස්ස අභිමොකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තනා, අයං චූළච්චි වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තත්ත භතමො අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො: ථපෙත්වා අභිමොකං වේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා අයං චූළච්චි අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො. -පෙ- තෙන චූළච්චි එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤාස්ස සමුදයො භොති'ති.

423. භතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං යමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා භොති කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං යමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළච්චි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤාස්ස සමුදයො භොති'ති.

424. භතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං යමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා භොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං යමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චූළච්චි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤාස්ස සමුදයො භොති'ති.

425. භතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං යමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උප්පන්නා භොති කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණසල්පස්සතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං යමයෙ සඤ්ඤාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළච්චි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤාස්ස සමුදයො භොති'ති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව කවර යත් : වෙනසක වූ යම් නො ම සාන වූ අසාන නො වූ වෙනොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අද්‍රැක්ඛමසුඛවෙදයිතයෙක් වෙනොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අද්‍රැක්ඛමසුඛවෙදනාවක් වේ ද, මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය කවර යත් : චිත්තයාගේ යම් නිශ්චයෙක් නිශ්චයාකාරයෙක් ඒ අරමුණෙහි නිශ්චිත බවක් වේ ද, මේ ' වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවර යත් : අධිමොක්ෂය තබා වෙදනාස්කන්ධය සංඤ්ඤාස්කන්ධය සංස්කාරස්කන්ධය විඤ්ඤාස්කන්ධය යි. මේ අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

423. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ථබැසොමනස්සසහගත වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

424. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි. යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ථබැස උපෙක්ෂාසහගත වූ නො ම කුසල වූ අකුසල නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

425. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ අර්ථබැස නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ සොමනස් සහගියා වූ ඤ්ඤාසම්ප්‍රසූක්ත වූ ක්‍රියාමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වෙදනාව වෙයි, වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

426. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤ්ණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්ස-සහගතා ඤ්ණවිපයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤ්ණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්කාසහගතා ඤ්ණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙක්කාසහගතා ඤ්ණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්කාසහගතා ඤ්ණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

427. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්කානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං, විච්චේව කාමෙහී -පෙ- පරමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

428. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපාවචරං ක්කානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්ම සුඛවිහාරං, විතක්කවිචාරනං චූපසම්මා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පරමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

429. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරූපාවචරං ක්කානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සබ්බස්සො ආකිඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙකා,¹ අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

1. අධිමොකො - සිපාචි,

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

426. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ සොම්නස් සහගීය ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤා ධාතුව සම්බාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . සොම්නස් සහගීය ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . සොම්නස් සහගීය ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සම්බාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ . . . උපෙක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියා මනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සම්බාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂා සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැලූ උපෙක්ෂාසහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සම්බාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශ ප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධි මොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාති ප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

427. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛවිභරණ ඇති රූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාම ප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

428. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛවිභරණ ඇති රූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වඩා ද, චිත්තකම්මාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ථධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පඨවිකසිණපඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

429. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කර්මවිපාක වූ ඉහාත්මයෙහි සුඛවිභරණ ඇති අරූපාවචර ක්‍රියාධ්‍යානය වඩා ද සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා සුඛයාගේ ද ප්‍රත්‍යාණයෙන් . . . නෙවසඤ්ඤාසඤ්ඤායතන සංඥ සහගත වූ චතුර්ථධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

430. තසම් සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදාකං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙදාකං, නාමපච්චයා ජ්වරායතනං නාමභෙදාකං, ජ්වරායතනපච්චයා එසොං ජ්වරායතනභෙදාකො, එසං-පච්චයා වේදනා එසංභෙදාකා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකො,¹ අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛාස්ස සමුදයො භොති'ති.

431. තසම් සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා ජ්වරායතනං නාමසම්පයුතං, ජ්වරායතනපච්චයා එසොං ජ්වරායතනසම්පයුතො, එසංපච්චයා වේදනා එසංසම්පයුතා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකො,¹ අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛාස්ස සමුදයො භොති'ති.

432. තසම් සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජ්වරායතනං ජ්වරායතනපච්චයා'පි නාමං, ජ්වරායතනපච්චයා එසොං එසංපච්චයා'පි ජ්වරායතනං, එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසොං, වේදනාපච්චයා පසාදො පසාදපච්චයා'පි වේදනා, පසාදපච්චයා අභිමොකො,¹ අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛාස්ස සමුදයො භොති'ති

කිට්ඨොසංඛාරමූලකං නිට්ඨිතං.

අව්‍යාකතනිෂද්දශකං.

433. කතමෙ ධම්මො කුසලා: යසම් සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං භොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුතං. උප්ප-රමණං වා -පෙ- ධම්මාරමණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජ්වරායතනං, ජ්වරායතනපච්චයා එසොං, එසං-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකො,¹ අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛාස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො: යා වෙනනා සංඤ්චිතනා වෙනසිතතනං. අයං චූළිකා අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො -පෙ- තෙන චූළිකා 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛාස්ස සමුදයො භොති'ති.

1. අභිමොකො - සිප්පි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

430. එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරභෞතික වූ විභූතිය වෙයි, විභූත ප්‍රත්‍යයෙන් විභූතභෞතික වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමභෞතික වූ ඡේදයකතනය වෙයි, ඡේදයකතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකතනභෞතික වූ ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපභෞතික වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

431. එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරසම්ප්‍රසූක්ත වූ විභූතිය වෙයි, විභූත ප්‍රත්‍යයෙන් විභූතසම්ප්‍රසූක්ත වූ නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් නාමසම්ප්‍රසූක්ත වූ ඡේදයකතනය වෙයි, ඡේදයකතනප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකතනසම්ප්‍රසූක්ත වූ ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපසම්ප්‍රසූක්ත වූ වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

432. එයමයෙහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභූතිය වෙයි, විභූතප්‍රත්‍යයෙන් ද සංස්කාරය වෙයි. විභූතප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ද විභූතිය වෙයි. නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකතනය වෙයි, ඡේදයකතනප්‍රත්‍යයෙන් ද නාමය වෙයි. ඡේදයකතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් ද ඡේදයකතනය වෙයි. ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ද ස්වරූපය වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාද ප්‍රත්‍යයෙන් ද වේදනාව වෙයි. ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි. අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි. ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

ත්‍රියාසංස්කාරමූලකය නිමි.

අව්‍යාකෘතනිර්දේශ යි.

433. කුසලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් ඇරැඹූ සොම්නස් සහගත වූ භූතසම්ප්‍රසූක්ත වූ කාමාවචරකුසලචිත්තය උපදනේ වේ ද, එයමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විභූතිය වෙයි, විභූතප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයකතනය වෙයි, ඡේදයකතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්වරූපය වෙයි, ස්වරූපප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් සිතන ලද බවෙන් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

තසම්. සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

තසම්. සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

තසම්. සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

434. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම්. සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපාත්තං භොති සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපායුත්තං -පෙ- සොමනස්සසහගතං ඤාණවිපායුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපායුත්තං සසඬ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතං ඤාණවිපායුත්තං සසඬ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසම්. සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

435. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම්. සමයෙ රූපුපපතතියා මග්ගං භාවෙති විච්චේව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ඣ විහරති පඨවිකසිණං. තසම්. සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඬ්ඛාරො, සඬ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොක්ඛො, අධිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි. ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි. භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේතසායතනය වෙයි, ඡේතසායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූපය වෙයි, නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡේතසායතනය වෙයි, ඡේතසායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

434. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක සොම්නස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේද . . . සොම්නස් සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . සොම්නස් සහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ (කාමාවචරකුශලචිත්තය) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත වූ ඥානවිප්‍රයුක්ත වූ . . . රූපාලම්භන වේවයි . . . ධර්මාලම්භන වේවයි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳැරූ උපෙක්ෂාසහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත කාමාවචරකුශලචිත්තය සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේතසායතනය වෙයි, ඡේතසායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

435. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේතසායතනය වෙයි, ඡේතසායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භව ප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

436. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ රුජුපපතතීයා මග්ගං භාවෙති. විතක්කවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං කුඤ්ඤං -පෙ- තතීයං කුඤ්ඤං -පෙ- චතුත්තං කුඤ්ඤං -පෙ- පථමං කුඤ්ඤං -පෙ- පඤ්චමං කුඤ්ඤං උපසමපජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපවටයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපවටයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵයො, ඵයාපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා පසාදෙ, පසාදපවටයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපවටයා භවො, භවපවටයා ජාති, ජාතිපවටයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙනෙසං කෙවලෙසං දුක්ඛකකකිකිසං සමුදයො භොති'ති.

437. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ අරුජුපපතතීයා මග්ගං භාවෙති. සබ්බසො ආකිඤ්ඤාසංයතං සමතික්කමි නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාසංයතසඤ්ඤාසංයතං සුඛෙසං ච පභානා -පෙ- චතුත්තං කුඤ්ඤං උපසමපජ්ජ විහරති. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපවටයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපවටයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵයො, ඵයාපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා පසාදෙ, පසාදපවටයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපවටයා භවො, භවපවටයා ජාති, ජාතිපවටයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙනෙසං කෙවලෙසං දුක්ඛකකකිකිසං සමුදයො භොති'ති.

438. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුඤ්ඤං භාවෙති නිශානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතීයා විවිචෙවි කාමෙහි -පෙ- පථමං කුඤ්ඤං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුඤ්ඤං, තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපවටයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපවටයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵයො, ඵයාපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා පසාදෙ, පසාදපවටයා අභිමොකෙකා, අභිමොකපවටයා භවො, භවපවටයා ජාති, ජාතිපවටයා ජරාමරණං. ඵචමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපවටයා සඤ්ඤා: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතනිතතනං අයං චූච්චති අවිජ්ජාපවටයා සඤ්ඤා -පෙ- ඵචමෙනෙසං ධම්මානං සබ්බති භොති, සමාගමො භොති, සමොධානං භොති, පාකුභාවො භොති. තෙන චූච්චති 'ඵචමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති'ති.

439. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම් සමයෙ කාමාවචරෙසං කුසලෙසං කමමෙසං කතතතා උපවිතතතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උපතතනං භොති උපෙක්ඛාසංගතං රුජාරමමණං, තසම් සමයෙ කුසල මූලපවටයා සඤ්ඤා, සඤ්ඤාරපවටයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵයො, ඵයාපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා භවො, භවපවටයා ජාති, ජාතිපවටයා ජරාමරණං. ඵචමෙනෙසං කෙවලෙසං දුක්ඛකකකිකිසං සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපවටයා සඤ්ඤා: යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතනිතතනං අයං චූච්චති කුසලමූලපවටයා සඤ්ඤා -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙනෙසං කෙවලෙසං දුක්ඛකකකිකිසං සමුදයො භොති'ති.

436. කුලදේවතාවන් කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපවේදනාවන් පිණිස මාර්ගය වඩා ද, විකර්මවේදනාවන් සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීයාධ්‍යානයට . . . තෘතීයාධ්‍යානයට . . . චතුර්තීයාධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමාධ්‍යානයට . . . පශ්චාත්තීය පඤ්චමාධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

437. කුලදේවතාවන් කවරහ යත් : යම් කලෙක අරූපවේදනාවන් පිණිස මාර්ගය වඩා ද, සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ඉක්මවා නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසංඝසහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . චතුර්තීයාධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

438. කුලදේවතාවන් කවරහ යත් : යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොවර්ග්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වීම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමාධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

එහි අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වේදනාවක් සඤ්චේතනාවක් වේදනාසිත බවක් වේ ද, මේ ' අවිද්‍යාප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සම්මතය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමාධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති ' යි.

439. අවිද්‍යාකාරධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුලදේවතාවන් කළ බැවින් රූප කළ බැවින් රූපාලම්බන වූ උපෙක්ෂායතන විපාක වක්ෂුර්විඤ්ඤාන උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුලදේවතාවන්ගෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ සියලු දුක්ඛත්තන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුලදේවතාවන්ගෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වේදනාවක් සඤ්චේතනාවක් වේදනාසිත බවක් වේ ද, මේ ' කුලදේවතාවන්ගෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ. . . . එහෙයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙනෙසං කෙවලස්ස දුක්ඛත්තන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

440. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා: උපචිතතතා: විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං සද්දාරමණං -පෙ- භාවවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං ගඤ්ඤාරමණං -පෙ- ජ්ඣාචිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රසාරමණං -පෙ- කාමවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති සුඛසභගතං ථොට්ඨබ්බාරමණං, තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛායේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන ථුවට්ඨති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

441. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා මනොධාතු උපපන්නා හොති උපෙක්ඛාසභගතා: රූපාරමණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරමණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛායේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන ථුවට්ඨති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

442. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උපපන්නා හොති සොමනස්සභගතා: රූපාරමණං වා -පෙ- ධම්මා-රමණං වා යං යං වා පනාරබ්බ. තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛායේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන ථුවට්ඨති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

443. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මි සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උපපන්නා හොති උපෙක්ඛාසභගතා: රූපාරමණං වා -පෙ- ධම්මා-රමණං වා යං යං වා පනාරබ්බ. තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛායේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොක්ඛො, අභිමොක්ඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'.

තත්ථ කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛායේ: යා වේතනා සංඝෝතනා වේතයිතතතං අයං ථුවට්ඨති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛායේ. -පෙ- තෙන ථුවට්ඨති 'එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

440. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් ශබ්දලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත විපාක ශ්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, . . . ගන්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ස්පර්ශවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ජීව්වාච්ඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වූ සුමසහගත කායවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

441. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැඹූ උපෙක්ෂාසහගත විපාකමනොධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

442. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැඹූ සොම්නස් සහගීය මනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

443. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැඹූ උපෙක්ෂාසහගත විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . මෙසේ මේ සියලු දූෂ්ඨකන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙනතාවක් සඤ්චෙනතාවක් වෙනයිත බවෙක් වේ ද, මේ 'කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති' යි.

444. කතමේ බවම, අවිෂාකතා: යහ්මී සමයෙ කාමාවචරයා
 කුසලයා කමමයා කතතතා උපවිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ
 උපපන්නා භොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පත්තතා රූපාරම්මණං වා-
 -පෙ- බවමාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ. තහ්මී සමයෙ කුසලමූල-
 පච්චයා සංකිංශ්ල, සංකිංශ්ලවච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං,
 භාමපච්චයා ඡධ්මායතනං, ඡධ්මායතනපච්චයා එසෙය්, එසෙය්පච්චයා
 වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අධිමොකෙතා,
 අධිමොකපච්චයා ගවො, ගවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.
 -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලයා දුක්ඛකිංකියා සමුදයො
 භොති'ති.

445. කතමෙ ධර්මා, අව්‍යාකතා: යයම් සමයෙ කාම:විවර්ණා කුසලාණා
කමමාණා කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපතතතා:
භොති සොමනස්සසහගතා: ඤාණසම්පයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන -පෙ-
සොමනස්සසහගතා: ඤාණවිපයුතතා: -පෙ- සොමනස්සසහගතා: ඤාණ-
විපයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා: ඤාණසම්පයුතතා:-පෙ-
උපෙක්ඛාසහගතා: ඤාණසම්පයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන-පෙ-උපෙක්ඛාසහගතා:
ඤාණවිපයුතතා:-පෙ- උපෙක්ඛාසහගතා: ඤාණවිපයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන
රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධර්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තයම්
සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ-
පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්මායතනං, ඡධ්මායතනපච්චයා එසෙසං,
එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමෝකකා:
අභිමෝකකපච්චයා හමො, හවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.
-පෙ- තෙන චූළච්චි 'එවමෙතස්ස කෙවලාස්ස දුක්ඛකඛකාස්ස සමුදයො
භොති'ති.

446. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යත්ථි සමයෙ රුපුප්පත්තියා මණං
භාමෙති විවිච්චෙවි කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති
පථවි කසිණං, තත්ථි සමයෙ එය්‍යො භොති -පෙ- අවිකේසපො භොති,
ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තය්‍යො'ව රුපාවචරය්‍ය කුසලය්‍ය කම්මය්‍ය කතතතා
උපම්තතතා විපාකං විවිච්චෙවි කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ
විහරති පථවිකසිණං. තත්ථි සමයෙ කුසලඉලුප්පව්වයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාර-
පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා භාමං, භාමපච්චයා ඡව්ඛාරතතනං
ඡව්ඛාරතතනපච්චයා එය්‍යො, එය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා
පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකේසා, අධිමොකපච්චයා භමො,
භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූළවති
'එවිමෙතය්‍ය කෙවලය්‍ය දුක්ඛක්ඛන්ධය්‍ය සමුදයො භොති'ති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

444. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්භන වෙවයි . . . ධර්මාලම්භන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

445. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක කාමාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද . . . සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත . . . සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත (විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත . . . උපෙක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත (විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව) සංස්කාර සහිත ව . . . උපෙක්ෂාසහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත . . . රූපාලම්භන වෙවයි . . . ධර්මාලම්භන වෙවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇඳබැ උපෙක්ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත මනෝවිඤ්ඤාධාතුව සංස්කාර සහිත ව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

446. අව්‍යාකෘතධර්මයේ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපහවොත්තත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . පඨවිකසිණප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂේපය වේ. මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . විපාක වූ පඨවිකසිණප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේද්‍යායතනය වෙයි, ඡේද්‍යායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති ' යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

447. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රුප්පපතතියං මග්ගං භාවෙති. විතකකවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍ෂානං -පෙ- තතියං ක්‍ෂානං -පෙ- චතුත්තං ක්‍ෂානං -පෙ- පඨමං ක්‍ෂානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍ෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකයිණං, තස්මිං සමයෙ ඵය්‍යො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං ක්‍ෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති පඨවිකයිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයං සංඛ්‍යාඥ, සංඛ්‍යාරපච්චයං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයං නාමං, නාමපච්චයං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයං ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයං වේදනා, වේදනාපච්චයං පසාදො, පසාදපච්චයං අධිමොකේධා, අධිමොකපච්චයං භවො, භවපච්චයං ජාතී, ජාතීපච්චයං ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'ඵවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

448. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරුප්පපතතියං මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කමම් නෙවසඤ්ඤා- නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්තං ක්‍ෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵය්‍යො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤා- යතනං සමතික්කමම් නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්තං ක්‍ෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයං සංඛ්‍යාඥ, සංඛ්‍යාරපච්චයං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ- පච්චයං නාමං, නාමපච්චයං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයං ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයං වේදනා, වේදනාපච්චයං පසාදො, පසාදපච්චයං අධි- මොකේධා, අධිමොකපච්චයං භවො, භවපච්චයං ජාතී, ජාතීපච්චයං ජරාමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'ඵවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

449. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්‍ෂානං භාවෙති. නිත්‍යානිකං අපච්චයාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෙවි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍ෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාතිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ ඵය්‍යො හොති -පෙ- අවිකේධපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්‍ෂානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෙවි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍ෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාතිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තස්මිං සමයෙ කුසලමූලපච්චයං සංඛ්‍යාඥ, සංඛ්‍යාරපච්චයං විඤ්ඤාණං. විඤ්ඤාණපච්චයං නාමං, නාමපච්චයං ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයං ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයං වේදනා, වේදනා පච්චයං පසාදො, පසාදපච්චයං අධිමොකේධා, අධිමොකපච්චයං භවො, භවපච්චයං ජාතී, ජාතීපච්චයං ජරාමරණං. ඵවමේතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

447. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, චිතරකච්චාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් . . . ද්විතීයධ්‍යානයට . . . තෘතීය ධ්‍යානයට . . . චතුර්ධ්‍යානයට . . . ප්‍රථමධ්‍යානයට . . . පඨවිකසිණ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි. . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සුඛයා ගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක වූ පඨවිකසිණපඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි. අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස ඤෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

448. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අරූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාර්ගය වඩා ද, සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්ඤාඤ්ඤානනය ඉක්මවා නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤානනය සංඥ සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරූපාවචරකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් සර්වප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්ඤාඤ්ඤානනය ඉක්මවා නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤානනය සංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් . . . විපාක චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවමෙතස්ස ඤෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

449. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයෙකුත් වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තර ධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඥ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකෝත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් භාවිත බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඥ ඇති ඉන්‍යාත වූ විපාක ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි කුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤානය වෙයි, විඤ්ඤානප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් ප්‍රසාදය වෙයි, ප්‍රසාදප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂ ප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සමුදය වේ.

තත්ත කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්චානනා චේතසිතතතං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- 'ඵච-මේතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති'ති. ඵචමේතෙසං ධම්මානං සඛ්ඛාති හොති, සමාගමො හොති, සමොධානං හොති, පාත්තභාවො හොති. තෙන චූච්චති 'ඵචමේතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති'ති.

කුසලවිපාකමුලකං නිවසිතං.

450. තතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යසම් සමයෙ අකුසලයා කම්මයා කතතතා උපචිතතතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රූපාරම්මණං. තසම් සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡ්චායතනං, ඡ්චායතනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමේතසා කෙවලයා දුක්ඛකඛන්ධයා සමුදයො හොති.

තත්ත කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්චානනා චේතසිතතතං. අයං චූච්චති අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමේතසා කෙවලයා දුක්ඛකඛන්ධයා සමුදයො හොති'ති.

451. තතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යසම් සමයෙ අකුසලයා කම්මයා කතතතා උපචිතතතා විපාකං සොඛවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං සද්දාරම්මණං -පෙ- භානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං ගන්ථාරම්මණං -පෙ- ජීව්‍හාවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං හොති දුක්ඛසභගතං ඵොඨාබ්බාරම්මණං. තසම් සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡ්චායතනං, ඡ්චායතනපච්චයා ඵසො, ඵසාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමේතසා කෙවලයා දුක්ඛකඛන්ධයා සමුදයො හොති.

තත්ත කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්චානනා චේතසිතතතං. අයං චූච්චති අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- තත්ත කතමා ඵසාපච්චයා වේදනා : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කායසම්ප්පාදං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ප්පාදං අසානං දුක්ඛං වේදනා. අයං චූච්චති ඵසාපච්චයා වේදනා.

තත්ත කතමො වේදනාපච්චයා භවො : ථපෙතිා වේදනං සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා. අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමේතසා කෙවලයා දුක්ඛකඛන්ධයා සමුදයො හොති'ති.

එහි අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් වේතනික බවක් වේ ද, මේ 'අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . . 'එවමනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති' යනු : මෙසේ මේ ධර්මයන්ගේ සංඛ්‍යාතය වෙයි, සමාගමය වෙයි; සමාධානය වෙයි, පහළවීම වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමනෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති' යි.

අනුලෝමානුසාරය නිමි.

අනුලෝමානුසාර විභව්‍යාසය යි.

450. අව්‍යාකෘතධර්මයෙන් කවරෙ යත් : යම් කලෙක අනුලෝමානුසාරය කළ බැවින් රූපය බැවින් රූපාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගතවිභව්‍යාසයක් වේදනාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාය වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායතනය වෙයි, ඡේදයායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මේ සියලු දූෂ්ටකරණයන් සමුදය වේ.

එහි අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ 'අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමනෙසං කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති' යි.

451. අව්‍යාකෘතධර්මයෙන් කවරෙ යත් : යම් කලෙක අනුලෝමානුසාරය කළ බැවින් රූපය බැවින් විභව්‍යාසය වූ භවිකාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ශ්‍රොත්‍රවේදනාය උපදනේ වේ ද, . . . ගන්ධාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත ස්පර්ශවේදනාය උපදනේ වේ ද, . . . රසාලම්බන වූ උපෙක්ෂාසහගත චිත්තවේදනාය උපදනේ වේ ද, . . . ස්පර්ශවිභව්‍යාසය වූ දූෂ්ටකරණ කායවේදනාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාය වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡේදයායතනය වෙයි, ඡේදයායතන ප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ.

එහි අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වේතනාවක් සංකල්පනාවක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ 'අනුලෝමානුසාරයෙන් සංස්කාර' යි කියනු ලැබේ. . . .

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : යම් අසාතයෙක් කායික දූෂ්ටකරණ කායසම්ප්‍රේෂණයෙන් උපන් අසාත-දූෂ්ටකරණයෙක් කායසම්ප්‍රේෂණයෙන් උපන් අසාත-දූෂ්ටකරණයක් වේ ද, මේ 'ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භවය කවරෙ යත් : වේදනාව තබා සංකල්පනාව ය, සංස්කාර ස්කන්ධ ය, වේදනාස්කන්ධ යි. මේ 'වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් භව' යි කියනු ලැබේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමනෙසං කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති' යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

452. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මි සමයෙ අකුසලස්‍ය කම්මස්‍ය කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝධාතු උප්පන්නා හොති රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්‍භ, තස්මි සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡවිඤ්ඤානං, ඡවිඤ්ඤානපච්චයා එස්සො, එස්සො-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකෙඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්‍ය කෙවලස්‍ය දුක්ඛකක්ඛන්‍යස්‍ය සමුදයො හොති'ති.

453. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මි සමයෙ අකුසලස්‍ය කම්මස්‍ය කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙක්ඛාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්‍භ, තස්මි සමයෙ අකුසලමූලපච්චයා සංඛාරො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡවිඤ්ඤානං, ඡවිඤ්ඤානපච්චයා එස්සො, එස්සොපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකෙඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්‍ය කෙවලස්‍ය දුක්ඛකක්ඛන්‍යස්‍ය සමුදයො හොති.

තස්‍ථ කතමො අකුසලමූලපච්චයා සංඛාරො : යා වේතනා සංඤ්චතනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චති අකුසලමූලපච්චයා සංඛාරො.

තස්‍ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තස්‍ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාකක්ඛෙඤ්ඤාසංඛාරකක්ඛෙඤ්ඤාණං. ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තස්‍ථ කතමං නාමපච්චයා ඡවිඤ්ඤානං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ඡවිඤ්ඤානං.

තස්‍ථ කතමො ඡවිඤ්ඤානපච්චයා එස්සො : යො එස්සො චුසනා සමුප්පසනා සමුප්පිතතනං. අයං චූච්චති ඡවිඤ්ඤානපච්චයා එස්සො.

තස්‍ථ කතමො එස්සොපච්චයා වේදනා : යං චේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතොසම්පය්‍යජං අදුක්ඛමුප්පබ්බං වේදසිතං, චේතොසම්පය්‍යජං අදුක්ඛමුප්පබ්බං වේදනා. අයං චූච්චති එස්සොපච්චයා වේදනා.

තස්‍ථ කතමො වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා : යො විතතස්‍ය අභිමොකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුච්චතතා. අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තස්‍ථ කතමො අභිමොකෙඛපච්චයා භවො : ථිපෙතො අභිමොකං වේදනාකක්ඛෙඤ්ඤාසංඛාරකක්ඛෙඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකක්ඛෙඤ්ඤාණං. අයං චූච්චති අභිමොකෙඛපච්චයා භවො.

තස්‍ථ කතමො භවපච්චයා ජාති : යා තෙසං ධම්මානං ජාති සංඤ්ජාති නිබ්බන්ධි අභිනිබ්බන්ධි පාතුභවො. අයං චූච්චති භවපච්චයා ජාති.

452. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි. . . . ස්ප්‍රෂ්ටව්‍යාලම්බන වේවයි, යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාකමනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි. ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. . . . එයින් කියනු ලැබෙයි ' එවලෙක්ස සෙවලස්ස දුක්ඛන්තර්ධස්ස සමුදයො භොති ' යි.

453. අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත් : යම් කලෙක අකුශලකර්මය කළ බැවින් රැස් කළ බැවින් රූපාලම්බන වේවයි . . . ධර්මාලම්බන වේවයි යළි යම් යම් අරමුණක් හෝ ඇරැබූ විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාරය වෙයි, සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤාය වෙයි, විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමය වෙයි, නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතනය වෙයි, ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශය වෙයි, ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනාව වෙයි, වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂය වෙයි, අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භවය වෙයි, භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාතිය වෙයි, ජාතිප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණ වේ. මෙසේ මෙයියලු දුඃඛස්කන්ධයාගේ සමුදය වේ.

එහි අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර කවරෙ යත් : යම් වෙතනාවක් සඤ්ඤාතනාවක් සිත්ත ලද බවෙක් වේ ද, මේ ' අකුශලමූලප්‍රත්‍යයෙන් සංස්කාර ' යි කියනු ලැබේ.

එහි සංස්කාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍රුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුවක් වේ ද, මේ ' සංස්කාර ප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම කවරෙ යත් : වේදනාස්කන්ධ ය, සංඥස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ යි. මේ ' විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාම ' යි කියනු ලැබේ.

එහි නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තද්‍රුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුවක් වේ ද, මේ ' නාමප්‍රත්‍යයෙන් ඡෂ්ඨායතන ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ කවරෙ යත් : යම් ස්පර්ශයෙක් ස්පර්ශාකාරයෙක් මොනොවට ස්පර්ශ කරන අයුරෙක් ස්පර්ශ කළ බවෙක් වේ ද, මේ ' ඡෂ්ඨායතනප්‍රත්‍යයෙන් ස්පර්ශ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ නො ම මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ වේතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් උපෙක්ෂාවේදයිතයෙක් වේතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් උපෙක්ෂාවේදනාවක් වේ ද මේ ' ස්පර්ශප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා ' යි කියනු ලැබේ.

එහි වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් අධිමොක්ෂයෙක් අධිමොක්ෂාකාරයෙක් ආලම්බනයෙහි අධිමුක්ත බවෙක් වේ ද, මේ ' වේදනා ප්‍රත්‍යයෙන් අධිමොක්ෂ ' යි කියනු ලැබේ.

එහි අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව කවරෙ යත් : අධිමොක්ෂය තබා වේදනාස්කන්ධ ය, සංඥස්කන්ධ ය, සංස්කාරස්කන්ධ ය, විඤ්ඤාස්කන්ධ යි. මේ ' අධිමොක්ෂප්‍රත්‍යයෙන් භව ' යි කියනු ලැබේ.

එහි භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති කවරෙ යත් : ඒ (අරුපි) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්මෙක් වෙසෙසින් නිපැද්මෙක් හටගැන්මෙක් වෙසෙසින් හටගැන්මෙක් පහළවීමක් වේ ද, මේ ' භවප්‍රත්‍යයෙන් ජාති ' යි කියනු ලැබේ.

තස්ස කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අපි ජරා, අපි මරණං. තස්ස කතමා ජරා: යා තෙසං ධම්මානං ජරා ජරණතා ආයුනො සංභාති. අයං චුච්චති ජරා. තස්ස කතමං මරණං: යො තෙසං ධම්මානං ඛයො වයො හෙදෙ පරිභෙදෙ අනිච්චතා අනතරධානං. ඉදං චුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං. ඉදං චුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති’ති ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සංඛතී භොති, සමාගමො භොති, සමොධානං භොති, පාත්ථනභවා භොති. තෙන චුච්චති ‘ඵවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති’ති.

අකුසලවිපාකමූලකං නිවසිතං.

අභිධම්මභාජනියං නිවසිතං.

පටිච්ඡක්ඛාදාදවිගමනං නිවසිතො ජට්ඨො.

සීහල පොත්කෙසු :

කුසලාකුසලා සොළසිකා සමූලා තෙසං පච්චයා
තෙසං විපාකා සංවිධිතා - තෙහි සංඛාරපච්චයා

පථම්චතුක්ඛකකුසල - අවිජ්ජා තස්ස පච්චයා
ඵකනාලො විපාකස්මිං - තෙහි කුසලාකුසලමූලකා

විජීක්චිජා දසවිඤ්ඤාණේ - අභිමොකෙකා න ලබ්භති.
අහෙතුකෙ වා කුසලෙ - පසාදෙ නුපලබ්භති.

එහි ජාතිප්‍රකාශයන් ජරාමරණ කවරෙ යත් : ජරාවක් ඇත, මරණයක් ඇති. එහි ජරා කවර යත් : ඒ අරුපිධර්මයන්ගේ යම් ජරාවක් දීර්ඝතාවයක් ආශ්‍රිතයෙන් පිරිහීමක් වේ ද, මේ 'ජරා' යි කියනු ලැබේ. එහි මරණ කවරෙ යත් : ඒ අරුපිධර්මයන්ගේ යම් ක්ෂයවීමක් ව්‍යාප්තියක් බිඳීමක් හාත්පසින් බිඳීමක් අනිත්‍ය බවක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ 'මරණ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ජරාව ද මේ මරණය ද යි මේ 'ජරාමරණ' යි කියනු ලැබේ.

'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති' යනු : මෙසේ මේ සියලු දුක්ඛත්තධායාගේ සභගතිය වෙයි, සමාගමය වෙයි, සමවධානය වෙයි, ප්‍රාදුර්භාවය වේ. එයින් කියනු ලැබෙයි 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛත්තධස්ස සමුදයො භොති' යි.

අකුශලවිපාකමූලකය නිමි.

අභිධර්මභාජනිය නිමි.

ප්‍රතිපාදනමය පාදවිභවිතය නිමි.

7. සතිපට්ඨානවිහරෙයා

454. චත්තාරෙ සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායෙ කායානුපය්සී විහරති, ඛේදිඛා කායෙ කායානුපය්සී විහරති, අජ්ඣන්ත-ඛේදිඛා කායෙ කායානුපය්සී විහරති, ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්ස ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං වේදනාසු වේදනානුපය්සී විහරති, ඛේදිඛා වේදනාසු වේදනානුපය්සී විහරති, අජ්ඣන්තඛේදිඛා වේදනාසු වේදනානුපය්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්ස ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං චිත්තෙ චිත්තානුපය්සී විහරති, ඛේදිඛා චිත්තෙ චිත්තානුපය්සී විහරති, අජ්ඣන්තඛේදිඛා චිත්තෙ චිත්තානුපය්සී විහරති, ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්ස ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපය්සී විහරති, ඛේදිඛා ධම්මෙසු ධම්මානුපය්සී විහරති, අජ්ඣන්තඛේදිඛා ධම්මෙසු ධම්මානුපය්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්ස ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

455. කප්ඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායෙ කායානුපය්සී විහරති : ඉධ භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායං උඤ්ඤං පාදතලා අධො කෙසම්ප්පකා තචපරියන්තං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවේකඛති : අපි ඉමස්මිං කායෙ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තවො මංසං නභාරා අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා වක්කං හදයං යකනං කිලොමිකං පිහකං පප්ඨාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මං පිත්තං සෙඛං පුබ්බො ලොභිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඛ්ඤාණිකා ලසිකා ඡුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, ඛුද්ධිකරෙති, ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා ඛුද්ධිකරිත්වා ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙත්වා ඛේදිඛා කායෙ චිත්තං උපසංහරති.

කප්ඤ්ච, භික්ඛු ඛේදිඛා කායෙ කායානුපය්සී විහරති : ඉධ භික්ඛු ඛේදිඛා කායං උඤ්ඤං පාදතලා අධො කෙසම්ප්පකා තචපරියන්තං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවේකඛති : අපිස්ස කායෙ¹ කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තවො මංසං නභාරා අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා වක්කං හදයං යකනං කිලොමිකං පිහකං පප්ඨාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මං පිත්තං සෙඛං පුබ්බො ලොභිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඛ්ඤාණිකා ලසිකා ඡුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරෙති ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා ඛුද්ධිකරිත්වා ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙත්වා අජ්ඣන්තඛේදිඛා කායෙ චිත්තං උපසංහරති.

1. අපි ඉමස්මිං කායෙ - සිඡු.

7. සතිපට්ඨානවිභාගය

454. සතිපට්ඨානයෝ සතර දෙනෙකි : මේ සස්තෙහි මහණ කෙලෙස් තවන වියැ ඇත්තේ සමාග්ඥන ඇත්තේ ස්මෘතිමත් වූයේ කාය සඛ්ඛායාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමිනස දුරු කොට තමාගේ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, කලෙක තමාගේ කයෙහි ද කලෙක මෙරමාගේ කයෙහි ද කය අනුව බලමින් වෙසෙයි. කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඥන ඇතියේ ස්මෘතිමත් වූයේ වෙදනා සඛ්ඛායාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමිනස දුරු කොට තමාගේ වෙදනාවන්හි වෙදනාව අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, කලෙක තමාගේ වෙදනාවන්හි ද කලෙක මෙරමාගේ වෙදනාවන්හි ද වෙදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඥන ඇතියේ ස්මෘතිමත් වූයේ චිත්ත සඛ්ඛායාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමිනස දුරු කොට තමාගේ චිත්තයෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ චිත්තයෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, තමාගේ සිත්හි ද මෙරමාගේ සිත්හි ද සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඥන ඇතියේ ස්මෘතිමත් වූයේ (නිවරණාදි) ධර්ම සඛ්ඛායාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙමිනස දුරු කොට තමාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසෙයි, මෙරමාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසෙයි, තමා හා මෙරමාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

455. කිසෙයින් මහණ තෙමෙ තමාගේ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ පාතෙලෙන් උඩ කෙසගින් යට (සරසු) සිටි තිමි කොට ඇති තමාගේ කය නන්වැදූරුම් අසුචි පිරුණක් කොට ප්‍රත්‍යාවෙක්ෂා කෙරෙයි : මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් - නිය - දත් - සිව් - මස් - නහර - ඇට - ඇටමිදුර - වකුගඩ - හදවත - අක්වාට - දලබුව - බඩදිව - පෙණහලු - අතුණු - අතුණුබහන - නො පැසුණු අහර - පැසුණු අහර - පිත - සෙම - පුයා - ලෙහෙ - සෝදිය - මේදතෙල් - කදුර - වුරුණුතෙල් - කෙළ - මුකුණු - සදමිදුර - සුලුදිය ඇති. හෙතෙම ඒ කමටහන්නිමිත්ත ඇසුරු කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත අසුරු කොට වඩා බහුල කොට මැනැවින් නිශ්චය කොට මෙරමාගේ කයෙහි (තමාගේ) සිත ඵළවයි.

කිසෙයින් මහණ මෙරමාගේ කයෙහි කය පුනපුනා බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ පාතෙලෙන් උඩ කෙසගින් යට සිටිපිරියත් කොට ඇති මෙරමාගේ කය නන්වැදූරුම් අසුචි පිරුණක් කොට ප්‍රත්‍යාවෙක්ෂා කෙරෙයි : මේ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් - නිය - දත් - සිව් - මස් - නහර - ඇට - ඇටමිදුර - වකුගඩ - හදවත - අක්වාට - දලබුව - බඩදිව - පෙණහලු - අතුණු - අතුණුබහන - නො පැසුණු අහර - පැසුණු අහර - පිත - සෙම - පුයා - ලෙහෙ - සෝදිය - මේදතෙල් - කදුර - වුරුණු තෙල් - කෙළ - මුකුණු - සදමිදුර - සුලුදිය ඇත. හෙතෙම ඒ කමටහන්නිමිත්ත ආසෙවන කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි, හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවන කොට, වඩා, පුනපුනා වඩා, මැනැවින් නිශ්චය කොට තමා හා මෙරමාගේ කයෙහි (තමාගේ) සිත ඵළවයි.

තථස්සච භික්ඛු අර්ඛිත්තබ්භිඤා කායෙ කායානුපය්‍යී විහරති: ඉධ භික්ඛු අර්ඛිත්තබ්භිඤා කායං උඤ්ඤං පාදතලා අධො කෙසම්ඵකා තචපරිඤනං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙකති. අප්පි ඉමිසම් කායෙ කෙසා ලොමා නබා දන්තා තවො මංසං නහාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා විකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඨාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මසං පිත්තං සෙමං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අසුචු වසා බෙළො සිඛ්ඤාණිකා ලසිකා මුත්තං. එවං භික්ඛු අර්ඛිත්තබ්භිඤා කායෙ කායානුපය්‍යී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං.

456. අනුපය්‍යී'ති තත්ථ කතමා අනුපය්‍යනා: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති අනුපය්‍යනා. ඉමාය අනුපය්‍යනාය උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උප්පන්නො සමුපන්නො³ සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති අනුපය්‍යී'ති.

'විහරති'ති ඉරියති වත්තති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරති'ති.

'ආතාපි'ති තත්ථ කතමං ආතප්පං⁴: යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො, ඉදං වුච්චති ආතප්පං.⁴ ඉමිනා ආතප්පෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උප්පන්නො සමුපන්නො³ සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති ආතාපි'ති.

'සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජ්ඤායං: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සම්පජ්ඤායං. ඉමිනා සම්පජ්ඤායෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පන්නො සමුපන්නො සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති සම්පජානො'ති.

'සතිමා'ති තත්ථ කතමා සති: යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පන්නො සමුපන්නො සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති සතිමා'ති.

'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස'නති තත්ථ කතමො ලොකො: සො'ව කායො ලොකො, පඤ්ඤා'පි උපාද්‍යනකිකා ලොකො. අයං වුච්චති ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා: යො රුගො සාරුගො -පෙ- විත්තස්ස සාරුගො. අයං වුච්චති අභිජ්ඣා.

1. උපාගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
2. සමුපාගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
3. සමුපන්නො - සිරිමු, මජ්ඣං.
4. { ආතාපං - සිරිමු.
 { ආතාපො - මජ්ඣං.

කිසිදුකින් මහණ අධ්‍යාත්ම වූ ද බාහිර වූ ද කයෙහි කායානුපස්සි ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ පාතලෙන් උඩ කෙසෙත් යට සිටිපිරියත් කොට ඇති අධ්‍යාත්ම වූ ද බාහිර වූ ද කය නන්වැදුරුම් අසුචි පිරුණක් කොට ප්‍රත්‍යාවේෂා කෙරෙයි : මෙ කයෙහි කෙස් ඇත, ලොම් - නිය - දත් - සිව් - මස් - නහර - ඇට - ඇටමිදුර - වකුගඩ - හදවත - අක්මාව - දළඬුව - බඩදිව - පෙණහළු - අතුණු - අතුණුබහන - නො පැසුණු අහර - පැසුණු අහර - පිත - සෙම - පුයා - ලෙහෙ - සෝදිය - මේදතෙල් - කඳුර - වූරුණු තෙල් - කෙළ - මුතුණු - සදම්පුර - සුදුදිය ඇති. මෙසෙයින් මහණ කෙලෙස් තවන වැර ඇතියේ සමාග්ඤා ඇතියේ ස්මාතිමත් වූයේ කාය සංවිධාන ලෝකයෙහි අභිධ්‍යාන හා දෙමනස දුරු කොට කලෙක තමාගේ කයෙහි කලෙක මෙරමාගේ කයෙහි කායානු පස්සි ව වෙසේ.

456. අනුපස්සි යනු : එහි අනුපස්සනා කවර යත් : යම් ප්‍රඥවත් පරානන්‍යාකාර යෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්ඤායෙක් වේ ද, මේ ' අනුපස්සනා ' යි කියනු ලැබේ. මේ අනුපස්සනායෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිසුන් වූයේ සමන්විත වූයේ යි. එහෙයින් ' අනුපස්සි ' යි කියනු ලැබේ.

චිතරති යනු : ඉරියවු පවත්වයි, ඉරියවු උපදවයි, ඉරියවු රකියි, යපනය කෙරෙයි, යාපනය කෙරෙයි, හැසිරෙයි, වෙසෙයි, එහෙයින් ' චිතරති ' යි කියනු ලැබේ.

ආකාසි යනු : එහි ආතප්ප කවර යත් : යම් චෛතසික විශාරම්භයෙක් . . . සමාග්ඤායාමයෙක් වේ ද, මේ ' ආතප්ප ' යි කියනු ලැබේ. මේ ආතප්පයෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිසුන් වූයේ සමන්විත වූයේ යි. එහෙයින් ' ආකාසි ' යි කියනු ලැබේ.

සම්පජානා යනු : එහි ' සම්පජ්ඣේඤා ' කවර යත් : යම් ප්‍රඥවත් පරානන්‍යාකාර යෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්ඤායෙක් වේ ද, මේ ' සම්පජ්ඣේඤා ' යි කියනු ලැබේ. මේ ' සම්පජ්ඣේඤායෙන් ' යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිසුරුණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ යි. එහෙයින් ' සම්පජානා ' යි කියනු ලැබේ.

සතිමා යනු : එහි ' සති ' කවර යත් : යම් ස්මාතියක් අනුස්මාතියක් . . . සමාග් ස්මාතියක් වේ ද, මේ ' සති ' යි කියනු ලැබේ. මේ සතියෙන් උපෙත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹ සිටියේ මොනොවට එළඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිසුරුණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ යි. එහෙයින් ' සතිමා ' යි කියනු ලැබේ.

විනේයා ලෝකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්ස යනු : එහි ' ලෝක ' කවර යත් : එ ම කය ලෝක යැ, පඤ්චොපාදනස්සන්ධියෝ ද ලෝක යැ, මේ ' ලෝක ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' අභිජ්ඣා ' කවර යත් : යම් රාගයෙක් ඛලවත් රාගයෙක් . . . වික්තයාගේ ඛලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ ' අභිජ්ඣා ' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත්ව කතමං දෙමනස්සං : යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතොසල්ඤ්ජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං චෙතොසල්ඤ්ජං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා, ඉදං වූච්චති දෙමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දෙමනස්සං, ඉමමති ලොභො විනිතා, භොනති පටිවිනිතා, සත්තා සමිතා, වූපසන්නා, අත්ඛිනා, අබ්භත්ථංගතා, අපට්ඨිතා, බ්‍යපට්ඨිතා, සොසිතා, විසොසිතා, බ්‍යන්තිකතා. තෙන වූච්චති විනෙය්‍ය ලොභො අභිජ්ඣා-දෙමනස්සන්ති.

කායානුපස්සනා නිදද්දසො.

457. කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣන්තං වෙදනාසු වෙදනානුපස්සි විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානො.¹ සුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමිති² පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති ස්වාච්ඡිතං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලිකරිත්වා ස්වාච්ඡිතං වච්ඡපෙත්වා බහිඤ්ඤා වෙදනාසු චිත්තං උපසංහරති.

කථඤ්ච භික්ඛු බහිඤ්ඤා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සි විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමිති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති ස්වාච්ඡිතං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා බහුලිකරිත්වා ස්වාච්ඡිතං වච්ඡපෙත්වා අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤා වෙදනාසු චිත්තං උපසංහරති.

1. වෙදියමානො - සිරිමු, මජ්ඣං.

2. වෙදියමිති සිරිමු.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි 'දෙවනස්ස' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ අසාතයෙක් වෛතසික දූෂයෙක් වෙතොයම්ඵස්සර වූ අසාත වූ දූෂ වූ වෙදසිතයෙක් වෙතොයම්ඵස්සර වූ අසාතදූෂ වෙද්දාවක් වේ ද, මේ 'දෙවනස්ස' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙවනස්ස ද මේ කායසංඛ්‍යාත ලොකයෙහි දුරු කරන ලද්දාහු වෙසෙසින් දුරු කරන ලද්දාහු සන්තූන්තාහු සන්තිදුටන ලද්දාහු ව්‍යුපගම කරන ලද්දාහු නිරොධසංඛ්‍යාත අස්තයට ගියාහු අතිශයින් අස්තයට ගියාහු නසන ලද්දාහු වෙසෙසින් නසන ලද්දාහු වියළන ලද්දාහු මොනොවට වියළන ලද්දාහු විගතාන්ත කරන ලද්දාහු වෙත්. එහෙයින් 'විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙවනස්සං' යි කියනු ලැබේ.

කායානුපස්සනානිර්දේශ යි.

457. කියෙයින් මහණ තමා පිළිබඳ වෙද්දාවන්හි වෙද්දානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ (කායික වූ හෝ වෛතසික වූ හෝ) සුඛවෙද්දාව විඳිනුයේ 'සුඛ වෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, දූෂවෙද්දාව විඳිනුයේ 'දූෂවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, උපෙක්ෂා වෙද්දාව විඳිනුයේ 'උපෙක්ෂාවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, සාමීය (පඤ්චකාමගුණ නිශ්ශ්‍රිත) වූ හෝ සුඛවෙද්දාව විඳිනුයේ 'සාමීයසුඛවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, නිරාමීය වූ හෝ සුඛවෙද්දාව විඳිනුයේ 'නිරාමීයසුඛවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, සාමීය වූ හෝ දූෂවෙද්දාව විඳිනුයේ 'සාමීයදූෂවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, නිරාමීය වූ හෝ දූෂවෙද්දාව විඳිනුයේ 'නිරාමීයදූෂවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, සාමීය වූ හෝ අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳිනුයේ 'සාමීයඅඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී, නිරාමීය වූ හෝ අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳිනුයේ 'නිරාමීය අඤ්ඤාමසුඛ වෙද්දාව විඳිමි' දැනගනී. හෙතෙම ඒ වෙද්දා නිමිත්ත ආසෙවන කෙරෙයි, වඩයි, බහුල කෙරෙයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවන, භාවන, බහුලීකරණය කොට මැනැවින් නිශ්චය කොට මෙරමා පිළිබඳ වෙද්දාවන්හි සිත එළවයි.

කියෙයින් මහණ මෙරමා පිළිබඳ වෙද්දාවන්හි වෙද්දානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙමෙ සුඛවෙද්දාව විඳින්නහු 'සුඛවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී. දූෂවෙද්දාව විඳින්නහු 'දූෂවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳින්නහු 'අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, සාමීය වූ හෝ සුඛවෙද්දාව විඳින්නහු 'සාමීය සුඛවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, නිරාමීය වූ හෝ සුඛවෙද්දාව විඳින්නහු 'නිරාමීය සුඛවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, සාමීය වූ හෝ දූෂවෙද්දාව විඳින්නහු 'සාමීයදූෂ වෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, නිරාමීය වූ හෝ දූෂවෙද්දාව විඳින්නහු 'නිරාමීයදූෂ වෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, සාමීය වූ හෝ අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳින්නහු 'සාමීය වූ අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී, නිරාමීය වූ හෝ අඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳින්නහු 'නිරාමීයඅඤ්ඤාමසුඛවෙද්දාව විඳි' යයි දැනගනී. හෙතෙම ඒ (වෙද්දා) නිමිත්ත සෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත සෙවනය කොට වඩා පුනපුනා වඩා මැනැවින් නිශ්චය කොට තමාගේ ද මෙරමාගේ ද වෙද්දාවන්හි සිත එළවයි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කථං ච භික්ඛු අර්ඛිතතබ්බිඤ්ඤා වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං සාමිසං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං නිරුමිසං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. එවං භික්ඛු අර්ඛිතතබ්බිඤ්ඤා වෙදනාසු වෙදනානු-පසයි විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං.

458. අනුපසයි'ති -පෙ- විහරති'ති -පෙ- ආතාපි'ති -පෙ- සමපජානො'ති -පෙ- සතිමා'ති -පෙ- විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා-දෙමනස්සනති. තත්ථ කතමො ලොකො : සා'ච වෙදනා ලොකො, පඤ්ච'පි උපාදනකකඤ්ඤා ලොකො. අයං වූච්චති ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිජ්ඣා : යො රුග්ගො සාරුග්ගො -පෙ- විතතස්ස සාරුග්ගො. අයං වූච්චති අභිජ්ඣා. තත්ථ කතමං දෙමනස්සං : යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුක්ඛං චේතොසමපසංසරං අසාතං දුක්ඛං චේදසිතං චේතොසමපසංසරං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා. ඉදං වූච්චති දෙමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දෙමනස්සං, ඉමච්චි ලොකෙ විනිතා භොනති පටිවිනිතා සන්තා සමිතා වූපසන්තා අත්ථබ්බතා අබ්බත්ථබ්බතා අපට්ඨතා බ්‍යපට්ඨතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තරිකතා තෙන වූච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සනති.

වෙදනානුපසංගා නිදද්දසො.

459. කථඤ්ච භික්ඛු අර්ඛිතතං විතෙත විතනානුපසයි විහරති : ඉධ භික්ඛු සරුගං වා විතනං සරුගං මේ විතනනති පජානාති. විතරුගං වා විතනං විතරුගං මේ විතනනති පජානාති. සද්දෙසං වා විතනං සද්දෙසං මේ විතනනති පජානාති. විතද්දෙසං වා විතනං විතද්දෙසං මේ විතනනති පජානාති. සමොහං වා විතනං සමොහං මේ විතනනති පජානාති. විතමොහං වා විතනං විතමොහං මේ විතනනති පජානාති. සංඛිතනං වා විතනං සංඛිතනං මේ විතනනති පජානාති. විකඛිතනං වා විතනං විකඛිතනං මේ විතනනති පජානාති. මහග්ගතං වා විතනං මහග්ගතං මේ විතනනති පජානාති. අමහග්ගතං වා විතනං අමහග්ගතං මේ විතනනති පජානාති. සඋතතරං වා විතනං සඋතතරං මේ විතනනති පජානාති. අනුතතරං වා විතනං අනුතතරං මේ විතනනති පජානාති. සමාභිතං වා විතනං සමාභිතං මේ විතනනති පජානාති. අසමාභිතං වා විතනං අසමාභිතං මේ විතනනති පජානාති. විමුත්තං වා විතනං විමුත්තං මේ විතනනති පජානාති. අවිමුත්තං වා විතනං අවිමුත්තං මේ විතනනති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති ස්වාච්ඡිතං චච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරිත්වා ස්වාච්ඡිතං චච්ඡපෙති බබ්බිඤ්ඤා විතෙත විතනං උපසං-හරති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

කියෙයින් මහණ අප්‍රකාශනවිද්‍යාවන්හි වෙදනානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම සුඛවෙදනාව 'සුඛවෙදනා' යි දනගති, දුඃඛවෙදනාව 'දුඃඛවෙදනා' යි දනගති, අසුඛවෙදනාව 'අසුඛවෙදනා' යි දනගති, සාමීය වූ හෝ සුඛවෙදනාව 'සාමීයසුඛවෙදනා' යි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ සුඛවෙදනාව 'නිරාමීයසුඛවෙදනා' යි දනගති, සාමීය වූ හෝ දුඃඛවෙදනාව 'සාමීයදුඃඛවෙදනා' යි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ දුඃඛවෙදනාව 'නිරාමීයදුඃඛවෙදනා' යි දනගති, සාමීය වූ හෝ අසුඛවෙදනාව 'සාමීය අසුඛවෙදනා' යි දනගති, නිරාමීය වූ හෝ අසුඛවෙදනාව 'නිරාමීයඅසුඛවෙදනා' යි දනගති. මෙසේ මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇතිගේ සමාග්‍යඤ්ඤා ඇතිගේ ස්මෘතිමත් වූයේ වෙදනා සම්ප්‍රදාය ලෝකයෙහි අභිධ්‍යා ව හා දෙව්නස දුරු කොට තමාගේ ද මෙරමාගේ ද වෙදනාවන්හි වෙදනානුදර්ශී ව වෙසේ.

458. අනුපස්සි යනු : ... විහරති යනු : ... ආකාපි යනු : ... සම්පජානො යනු : ... සතිමා යනු : ... විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං යනු : එහි ලෝකය කවර යත් : ඒ වෙදනාව ම ලෝක නම්. පඤ්චොපාදනස්සන්ධියෝ ද ලෝක නම්. මේ 'ලෝක' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'අභිධ්‍යා' කවර යත් : යම් රාගයෙක් ඛලවත් රාගයෙක් ... විත්තයාගේ ඛලවත් රාගයෙක් වේ ද, මේ 'අභිධ්‍යා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'දෙමනස්ස' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ අසාතයෙක් වෛතසික වූ දුඃඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ අසාතදුඃඛවෙදයිතයෙක් වෙතොසම්ඵස්සජ අසාතදුඃඛවෙදනායෙක් වේ ද, මේ 'දෙමනස්ස' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙව්නස ද මේ වෙදනා ලෝකයෙහි බැහැර කරන ලද්දහු වෙසෙසින් බැහැර කරන ලද්දහු සන්තිදුනාහු සන්තිදුටන ලද්දහු ව්‍යුපගම කරන ලද්දහු නිරොධ සම්ප්‍රදාය අස්තයට ගියාහු අභිධ්‍යාන අස්තයට ගියාහු තසන ලද්දහු වෙසෙසින් තසන ලද්දහු වියළන ලද්දහු වෙසෙසින් වියළන ලද්දහු විගතාන්ත කරන ලද්දහු වෙත්. එහෙයින් 'විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං' යි කියනු ලැබේ.

වෙදනානුපස්සනා නිර්දේශ යි.

459. කියෙයින් මහණ තමාගේ විත්තයෙහි විත්තානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම රාග සහිත වූ හෝ විත්තය 'මාගේ විත්තය රාග සහිත ය' යි දනගති. විතරාග වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත විතරාග ය' යි දනගති, සදෙය වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත සදෙය ය' යි දනගති, විතදෙය වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත විතදෙය ය' යි දනගති, මොහ සහිත වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත මොහ සහිත ය' යි හෝ දුඤ්ඤා, චිතක මොහ වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත චිතක මොහ ය' යි දනගති, (චිතමිද්ධ වශයෙන්) භාකුච්ඡු හෝ සිත 'මාගේ සිත භාකුච්ඡු' යි දනගති, (උද්ධච්ච වශයෙන්) විසුරුණු වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත විසිරුණු' යි දනගති, මහදගත වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත මහදගත ය' යි දනගති, අමහදගත වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත අමහදගත ය' යි දනගති, සඋත්තර වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත සඋත්තර ය' යි දනගති, අනුත්තර වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත අනුත්තර ය' යි දනගති, සමාධියට පැමිණියා වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත සමාධිත ය' යි දනගති, අසමාහිත වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත අසමාහිත ය' යි දනගති, (තදබ්බ විෂ්කම්භණ විසින්) විමුක්ත වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත විමුක්ත ය' යි දනගති, අවිමුක්ත වූ හෝ සිත 'මාගේ සිත අවිමුක්ත ය' යි දනගති. හෙතෙම ඒ (භාවනා) නිමිත්ත ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා වඩයි, මොහොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට පුනපුනා වඩා මැනැවින් නිශ්චය කොට මෙරමාගේ සිත්හි (තමාගේ) සිත එළවයි.

කථඤ්ඤා භික්ඛු බසිද්ධා විතෙත විතතානුපයසි විහරති: ඉධ භික්ඛු සරුභං වාසං විතතං සරුභමස්ස විතතනති පජානාති. විතරුභං වාසං විතතං විතරුභමස්ස විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වාසං විතතං සද්දෙසමස්ස විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වාසං විතතං විතද්දෙසමස්ස විතතනති පජානාති සමොභං වාසං විතතං සමොභමස්ස විතතනති පජානාති. විතමොභං වාසං විතතං විතමොභමස්ස විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වාසං විතතං සංඛිතතමස්ස විතතනති පජානාති. වික්ඛිතතං වාසං විතතං වික්ඛිතතමස්ස විතතනති පජානාති. මහග්ගතං වාසං විතතං මහග්ගතමස්ස විතතනති පජානාති. අමහග්ගතං වාසං විතතං අමහග්ගතමස්ස විතතනති පජානාති. සඋතතරං වාසං විතතං සඋතතරමස්ස විතතනති පජානාති. අනුතතරං වාසං විතතං අනුතතරමස්ස විතතනති පජානාති. සමාසිතං වාසං විතතං සමාසිතමස්ස විතතනති පජානාති අසමාසිතං වාසං විතතං අසමාසිතමස්ස විතතනති පජානාති. විමුත්තං වාසං විතතං විමුත්තමස්ස විතතනති පජානාති අවිමුත්තං වාසං විතතං අවිමුත්තමස්ස විතතනති පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරෙති, ස්ථාවරෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරිත්වා ස්ථාවරෙති. වච්ඡාපෙති, අඤ්ඤාතබසිද්ධා විතෙත විතතං උපසංභරති.

කථඤ්ඤා භික්ඛු අඤ්ඤාතබසිද්ධා විතෙත විතතානුපයසි විහරති: ඉධ භික්ඛු සරුභං වා විතතං සරුභං විතතනති පජානාති. විතරුභං වා විතතං විතරුභං විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වා විතතං සද්දෙසං විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වා විතතං විතද්දෙසං විතතනති පජානාති. සමොභං වා විතතං සමොභං විතතනති පජානාති. විතමොභං වා විතතං විතමොභං විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වා විතතං සංඛිතතං විතතනති පජානාති. වික්ඛිතතං වා විතතං වික්ඛිතතං විතතනති පජානාති. මහග්ගතං වා විතතං මහග්ගතං විතතනති පජානාති. අමහග්ගතං වා විතතං අමහග්ගතං විතතනති පජානාති. සඋතතරං වා විතතං සඋතතරං විතතනති පජානාති. අනුතතරං වා විතතං අනුතතරං විතතනති පජානාති. සමාසිතං වා විතතං සමාසිතං විතතනති පජානාති. අසමාසිතං වා විතතං අසමාසිතං විතතනති පජානාති. විමුත්තං වා විතතං විමුත්තං විතතනති පජානාති. අවිමුත්තං වා විතතං අවිමුත්තං විතතනති පජානාති. එවං භික්ඛු අඤ්ඤාතබසිද්ධා විතෙත විතතානුපයසි විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං.

460. අනුපයසි'ති -පෙ- විහරති'ති -පෙ- ආතාපි'ති -පෙ- සමපජානො'ති -පෙ- සතිමා'ති -පෙ- විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සනති. තත්ථ කතමො ලොකො: තං යෙව විතතං ලොකො, පඤ්ඤාපි උපාදානකකතා: ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිඤ්ඤා: යො රාගො සාරාගො -පෙ- විතතස්ස සාරාගො. අයං වූච්චති අභිඤ්ඤා.

කියෙයිත් මහණ මෙරමාගේ සිත්හි වින්තානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම සරාග වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සරාග ' යයි දනගනී, විතරාග වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත විතරාග ' යයි දනගනී, සදෙස වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සදෙස ' යයි දනගනී, විතදෙස වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත විතදෙස ' යයි දනගනී, සමොහ වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සමොහ ' යයි දනගනී, විතමොහ වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත විතමොහ ' යයි දනගනී, සංක්ෂිප්ත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සංක්ෂිප්ත ' යයි දනගනී, වික්ෂිප්ත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත වික්ෂිප්ත ' යයි දනගනී, මහද්ගත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත මහද්ගත ' යයි දනගනී, අමහද්ගත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අමහද්ගත ' යයි දනගනී, සඋත්තර වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සඋත්තර ' යයි දනගනී, අනුත්තර වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අනුත්තර ' යයි දනගනී, සමාහිත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත සමාහිත ' යයි දනගනී, අසමාහිත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අසමාහිත ' යයි දනගනී, අවිමුක්ත වූ හෝ ඔහුගේ සිත ' ඔහුගේ සිත අවිමුක්ත ' යයි දනගනී. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත අසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරෙයි. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට බහුල කොට මැනවින් නිශ්චය කොට අධ්‍යාත්මබාහිරවිත්තයෙහි සිත ඵලවයි.

කියෙයිත් මහණ කලෙකැ තමාගේ ද කලෙකැ මෙරමාගේ ද සිත්හි වින්තානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ සරාග වූ හෝ සිත ' සරාගසිතැ ' යි දනගනී. විතරාග වූ හෝ සිත ' විතරාගසිතැ ' යි දනගනී. සදෙස වූ හෝ සිත ' සදෙස සිතැ ' යි දනගනී. විතදෙස වූ හෝ සිත ' විතදෙස සිතැ ' යි දනගනී. සමොහ වූ හෝ සිත ' සමොහ සිතැ ' යි දනගනී. විතමොහ වූ හෝ සිත ' විතමොහ සිතැ ' යි දනගනී. හැකුළුණු හෝ සිත ' හැකුළුණු සිතැ ' යි දනගනී. විසුරුණු හෝ සිත ' විසුරුණු සිතැ ' යි දනගනී. මහද්ගත වූ හෝ සිත ' මහද්ගත සිතැ ' යි දනගනී. මහද්ගත නො වූ හෝ සිත ' මහද්ගත නො වූ සිතැ ' යි දනගනී. සඋත්තර වූ හෝ සිත ' සඋත්තර සිතැ ' යි දනගනී. අනුත්තර වූ හෝ සිත ' අනුත්තර සිතැ ' යි දනගනී. සමාහිත වූ හෝ සිත ' සමාහිත සිතැ ' යි දනගනී. අසමාහිත වූ හෝ සිත ' අසමාහිත සිතැ ' යි දනගනී. විමුක්ත වූ හෝ සිත ' විමුක්ත සිතැ ' යි දනගනී. අවිමුක්ත වූ හෝ සිත ' අවිමුක්ත සිතැ ' යි දනගනී. මෙසෙයිත් මහණ කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ඥන ඇති වැ සිහි ඇති ව විත්ත සම්මාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාව හා දෙව්නාස දුරු කොට තමාගේ හා මෙරමාගේ සිත්හි සිත අනුව නුවණින් බලමින් වෙසේ.

460. අනුපස්සි යනු : ... විහරති යනු : ... ආතාපි යනු : ... සම්පජානා යනු : ... සතිමා යනු : ... විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්ස යනු : එහි ලොක කවරෙ යත් : එ ම විත්තය ' ලොක ' වෙයි. පඤ්චොපාදානස්සකන්ධයෝ ම ලොක යි.

එහි ' අභිධ්‍යා ' කවර යත් : යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... විත්තයාගේ ඇල්ලෙක් වේ ද, මේ ' අභිධ්‍යා ' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ථ කතමිං දෙමනස්සං : යං චේතයිකං අසාතං චේතයිකං දුක්ඛං චේතොසල්ඤ්ජං අසාතං දුක්ඛං චේදසිතං චේතොසල්ඤ්ජං අසාතා දුක්ඛා චේදනා. ඉදං චූළචි දෙමනස්සං. ඉති අගඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දෙමනස්සං. ඉමමි ලොකෙ විනිතා භොනති පටිවිනිතා සන්තා සමිතා චූළසන්තා අත්ථගිතා අබ්භත්ථගිතා අපටිතා බ්‍යපටිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා. තෙන චූළචි විනෙශ්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සන්ති.

විතනානුපස්සනා නිදද්දසො.

461. කථං ච භික්ඛු අජ්ඣතනං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති : ඉධ භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣතනං කාමච්ඡදං අපි මෙ අජ්ඣතනං කාමච්ඡද්‍යෙ'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං කාමච්ඡදං නපි මෙ අජ්ඣතනං කාමච්ඡද්‍යෙ'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදෙ භොති. තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං භොති. තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣතනං ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං ඵිනමිද්ධං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං උද්ධච්චකුක්ඛච්චං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං විවික්ච්ඡා අපි මෙ අජ්ඣතනං විවික්ච්ඡා'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං විවික්ච්ඡං නපි මෙ අජ්ඣතනං විවික්ච්ඡා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විවික්ච්ඡාය උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විවික්ච්ඡාය පභානං භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනාය විවික්ච්ඡාය ආයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති.

462. සන්තං වා අජ්ඣතනං සතිසම්මොඤ්ඤිකං අපි මෙ අජ්ඣතනං සතිසම්මොඤ්ඤිකො'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං සතිසම්මොඤ්ඤිකං නපි මෙ අජ්ඣතනං සතිසම්මොඤ්ඤිකො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤිකස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤිකස්ස භාවනාය පාරිපුරි භොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣතනං ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤිකං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං විරියසම්මොඤ්ඤිකං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං පිතිසම්මොඤ්ඤිකං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං පස්සද්ධිසම්මොඤ්ඤිකං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං සමාධිසම්මොඤ්ඤිකං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤිකං අපි මෙ අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤිකො'ති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤිකං නපි මෙ අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤිකො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤිකස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤිකස්ස භාවනාය පාරිපුරි භොති. තඤ්ච පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති ස්වාච්ඡිතං චිච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරිත්වා ස්වාච්ඡිතං චිච්ඡපෙත්වා ඛිද්ධං ධම්මෙසු ඵිතනං උපසංහරති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි 'දෙවනස්' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික අසානයෙන් වෛතසික දූෂණයක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපත් අසාන-දූෂණවේදිකයෙන් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපත් අසාන-දූෂණවේදනාවක් වේ ද, මේ 'දෙවනස්' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාන ද මේ දෙවනස් ද මේ විත්ත සම්බන්ධය ලොකයෙහි බැහැර කරන ලද්දු වෙසෙසින් බැහැර කරන ලද්දු සන්තිදුෂ්ණ සන්තිදුෂ්ණ ව්‍යුපගම කරන ලද්දු නිරෝධ සම්බන්ධ අස්තයට ගියානු අතිශයින් අස්තයට ගියානු නසන ලද්දු වෙසෙසින් නසන ලද්දු වියළන ලද්දු වෙසෙසින් වියළන ලද්දු විගතාන්ත කරන ලද්දු වෙත්. එහෙයින් 'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙවනස්ස' යි කියනු ලැබේ.

විත්තානුපස්සනා නිර්දේශ යි.

461. කීසෙයින් මහණ තමාගේ (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්ද නිවරණය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි කාමච්ඡන්දනිවරණය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්දය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි කාමච්ඡන්දය නැතැ' යි දනගනී. නූපත් කාමච්ඡන්දයාගේ ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම්, එය ද දනගනී. උපත් කාමච්ඡන්දයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. ප්‍රභීණ වූ කාමච්ඡන්දයාගේ මතු නො ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එකරුණ ද දනගනී.

අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ව්‍යාපාද නිවරණය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ චිතමිද්ධනිවරණය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ උද්ධවචකුක්කුච නිවරණය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ විචිකිච්ඡානිවරණය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි විචිකිච්ඡානිවරණය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ විචිකිච්ඡානිවරණය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි විචිකිච්ඡානිවරණය නැතැ' යි දනගනී. නූපත් විචිකිච්ඡානිවරණයාගේ ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී. උපත් විචිකිච්ඡානිවරණයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී. ප්‍රභීණ වූ විචිකිච්ඡානිවරණයාගේ මතු නො ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනී.

462. අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මානිසම්බොධාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි ස්මානිසම්බොධාධිගය ඇතැ' යි දනගනී. අධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මානිසම්බොධාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි ස්මානිසම්බොධාධිගය නැතැ' යි දනගනී. නූපත් ස්මානිසම්බොධාධිගයාගේ උත්පාදය, යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපත් ස්මානිසම්බොධාධිගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ධර්මවිවිසම්බොධාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ විශ්වසම්බොධාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රීතිසම්බොධාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රමුඛසම්බොධාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ සමාධිසම්බොධාධිගය . . . අධ්‍යාත්මයෙහි විද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ෂාසම්බොධාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපෙක්ෂා සම්බොධාධිගය ඇතැ' යි දනගනී. අද්ධ්‍යාත්මයෙහි අවිද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ෂා සම්බොධාධිගය 'මාගේ අධ්‍යාත්මයෙහි උපෙක්ෂාසම්බොධාධිගය නැතැ' යි දනගනී. නූපත් උපෙක්ෂාසම්බොධාධිගයාගේ ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපත් උපෙක්ෂාසම්බොධාධිගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. හෙතෙම ඒ ධර්මනිමිත්ත ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, බුදුල කෙරෙයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරේ. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට පුනපුනා වඩා මැනවින් නිශ්චය කොට බාහිරධර්මයන්හි සිත එළවයි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

463 කථඤ්ච භික්ඛු ඛේඤ්ඤාං ධම්මෙසු ධම්මානුපයස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු සන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡදං අභි'ස්ස කාමච්ඡද්දො'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡදං නභි'ස්ස කාමච්ඡද්දො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතීං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා'ස්ස ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස ථිනමිඤ්ඤං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස උඤ්චවකුක්ඛවටං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡං අභි'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡො'ති පජානාති, අසන්තං වා'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡං නභි'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය පහානං හොති තඤ්ච පජානාති යථා ච පභිනාය විච්ඡිකිච්ඡාය ආයතීං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාං අභි'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාං -භො'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාං නභි'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාං'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤාය භාවනාය පාරිපුරී හොති තඤ්ච පජානාති. සන්තං වා'ස්ස ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤාං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස විරියසම්මොඤ්ඤාං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස පිතිසම්මොඤ්ඤාං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස පසංගි-සම්මොඤ්ඤාං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස සමාධිසම්මොඤ්ඤාං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාං අභි'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාං'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාං නභි'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාං'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාය උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤාය භාවනාය පාරිපුරී හොති තඤ්ච පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති ඛුප්පිකරොති ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති, සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති ඛුප්පිකරිති ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති අඤ්ඤානඛේඤ්ඤාං ධම්මෙසු විතතං උපසංභරති.

464. කථඤ්ච භික්ඛු අඤ්ඤානඛේඤ්ඤාං ධම්මෙසු ධම්මානුපයස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු සන්තං වා' කාමච්ඡදං අභි' කාමච්ඡද්දො'ති පජානාති. අසන්තං වා' කාමච්ඡදං නභි' කාමච්ඡද්දො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පහානං හොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතීං අනුප්පාදො හොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා' ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා' ථිනමිඤ්ඤං -පෙ- සන්තං වා' උඤ්චවකුක්ඛවටං -පෙ- සන්තං වා' විච්ඡිකිච්ඡං අභි' විච්ඡිකිච්ඡො'ති පජානාති. අසන්තං වා' විච්ඡිකිච්ඡං නභි' විච්ඡිකිච්ඡො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය උප්පාදො හොති තං ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය පහානං හොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පභිනාය විච්ඡිකිච්ඡාය ආයතීං අනුප්පාදො හොති තං ච පජානාති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

463. කිසෙයින් මහණ මෙරමාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය 'ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය ඇතැ' යි දනගනි. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය 'ඔහුගේ කාමච්ඡන්දය නැතැ' යි දනගනි. නූපත් කාමච්ඡන්දයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එ කරුණ ද දනගනි. උපත් කාමච්ඡන්දයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. ප්‍රභීණ වූ කාමච්ඡන්දයාගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි.

විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ව්‍යාපාදනීවරණය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ඊතමිද්ධ නීවරණය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ උද්ධවකුක්කුච්චනීවරණය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ විචිකිට්ඨානීවරණය 'ඔහුගේ විචිකිට්ඨානීවරණය ඇතැ' යි දනගනි. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ විචිකිට්ඨානීවරණය ඔහුගේ විචිකිට්ඨානීවරණය නැතැ' යි දනගනි. නූපත් විචිකිත්සාවගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් විචිකිත්සාවගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. ප්‍රභීණ විචිකිත්සාවගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි.

විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ස්මාතිසම්බොධාධගය 'ඔහුගේ ස්මාතිසම්බොධාධගය ඇතැ' යි දනගනි. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ස්මාතිසම්බොධාධගය 'ඔහුගේ ස්මාතිසම්බොධාධගය නැතැ' යි දනගනි. නූපත් ස්මාතිසම්බොධාධගයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් ස්මාතිසම්බොධාධගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි.

විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ධර්මවිවයසම්බොධාධගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ වියඝ්භසම්බොධාධගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ප්‍රීතිසම්බොධාධගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ ප්‍රශ්නිධිසම්බොධාධගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ සමාධිසම්බොධාධගය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ උපෙක්ෂා සම්බොධාධගය 'ඔහුගේ උපෙක්ෂාසම්බොධාධගය ඇතැ' යි දනගනි. අවිද්‍යමාන වූ හෝ ඔහුගේ උපෙක්ෂාසම්බොධාධගය 'ඔහුගේ උපෙක්ෂාසම්බොධාධගය නැතැ' යි දනගනි. නූපත් උපෙක්ෂාසම්බොධාධගයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් උපෙක්ෂාසම්බොධාධගයාගේ භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි, හෙතෙම ඒ ධර්මනිමිත්ත ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා වඩයි, මොනොවට නිශ්චය කෙරේ. හෙතෙම ඒ නිමිත්ත ආසෙවනය කොට භාවනා කොට පුනපුනා වඩා මැනැවින් නිශ්චය කොට තමාගේ හා මෙරමාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි සිත එළවයි.

464. කිසෙයින් මහණ කලෙකැ තමාගේ ද කලෙකැ මෙරමාගේ ද (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම විද්‍යමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්දය 'කාමච්ඡන්දය ඇතැ' යි දනගනි. අවිද්‍යමාන වූ හෝ කාමච්ඡන්දය 'කාමච්ඡන්දය නැතැ' යි දනගනි. නූපත් කාමච්ඡන්දයාගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් කාමච්ඡන්දයාගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. ප්‍රභීණ වූ කාමච්ඡන්දයාගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි.

විද්‍යමාන වූ හෝ ව්‍යාපාදය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ ඊතමිද්ධය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ උද්ධවකුක්කුච්චය . . . විද්‍යමාන වූ හෝ විචිකිත්සාව 'විචිකිත්සාව ඇතැ' යි දනගනි. අවිද්‍යමාන වූ හෝ විචිකිත්සාව 'විචිකිත්සාව නැතැ' යි දනගනි. නූපත් විචිකිත්සාව ගේ ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. උපත් විචිකිත්සාව ගේ ප්‍රභාණය යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි. ප්‍රභීණ වූ විචිකිත්සාවගේ මතු නො ඉපැද්ම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනි.

465. සන්තං වා සතිසම්බෝධිසං අපී සතිසම්බෝධිසං'ති පජානාති, අසන්තං වා සතිසම්බෝධිසං නපී සතිසම්බෝධිසං'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්බෝධිසංස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ඤා පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්බෝධිසංස්ස භාවනාය පාරිපුරි හොති තඤ්ඤා පජානාති.

සන්තං වා ධම්මවිචයසම්බෝධිසං -පෙ- සන්තං වා විරියසම්බෝධිසං -පෙ- සන්තං වා පිතිසම්බෝධිසං -පෙ- සන්තං වා පස්සඤ්ඤාසම්බෝධිසං -පෙ- සන්තං වා සමාධිසම්බෝධිසං -පෙ- සන්තං වා උපෙක්ඛාසම්බෝධිසං අපී උපෙක්ඛාසම්බෝධිසං'ති පජානාති. අසන්තං වා උපෙක්ඛාසම්බෝධිසං නපී උපෙක්ඛාසම්බෝධිසං'ති පජානාති, යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බෝධිසංස්ස උප්පාදො හොති තඤ්ඤා පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්බෝධිසංස්ස භාවනාය පාරිපුරි හොති තඤ්ඤා පජානාති එවං භික්ඛු අඤ්ඤානබ්බිඤ්ඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපය්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්ස ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්සං.

466. අනුපය්සී'ති තත්ථ කතමා අනුපය්සනා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨී, අයං වුච්චති අනුපය්සනා. ඉමාය අනුපය්සනාය උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පතො සමුප්පතො සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති අනුපය්සීති.

විහරති'ති ඉරියති විතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති වරති විහරති. තෙන වුච්චති විහරති'ති.

ආතාපි'ති. තත්ථ කතමං ආතප්පං : යො චෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාචාරාමො, ඉදං වුච්චති ආතප්පං. ඉමිනා ආතප්පෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති ආතාපි'ති.

සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජ්ඤාද්ධං : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨී, ඉදං වුච්චති සම්පජ්ඤාද්ධං. ඉමිනා සම්පජ්ඤාද්ධෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො තෙන වුච්චති සම්පජානො'ති.

සතිමා'ති තත්ථ කතමා සති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති. අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො හොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති සතිමා'ති.

විනෙය්ස ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්ස'නති. තත්ථ කතමො ලොකො : තෙ'ව ධම්මා ලොකො, පඤ්ඤා'පි උපාදානකඛඤා ලොකො. අයං වුච්චති ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිඤ්ඤා : යො රාගො සාර්ගො -පෙ- විතතස්ස සාර්ගො. අයං වුච්චති අභිඤ්ඤා.

465. විද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මෘතියෙහිවිභව්‍යාසය 'ස්මෘතියෙහිවිභව්‍යාසය ඇතැ' යි දනගනී. අවිද්‍යාමාන වූ හෝ ස්මෘතියෙහිවිභව්‍යාසය 'ස්මෘතියෙහිවිභව්‍යාසය නැතැ' යි දනගනී. නූපත් ස්මෘතියෙහිවිභව්‍යාසයෙන් ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපත් ස්මෘතියෙහිවිභව්‍යාසයෙන් භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී.

විද්‍යාමාන වූ හෝ ධර්මවිච්ඡේදයෙහිවිභව්‍යාසය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ වියභව්‍යාසය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රතිවිභව්‍යාසය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ ප්‍රමුඛයෙහිවිභව්‍යාසය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ සමාධිවිභව්‍යාසය . . . විද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ෂාසමාධිවිභව්‍යාසය 'උපෙක්ෂාසමාධිවිභව්‍යාසය ඇතැ' යි දනගනී. අවිද්‍යාමාන වූ හෝ උපෙක්ෂාසමාධිවිභව්‍යාසය 'උපෙක්ෂාසමාධිවිභව්‍යාසය නැතැ' යි දනගනී. නූපත් උපෙක්ෂාසමාධිවිභව්‍යාසයෙන් ඉපදීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. උපත් උපෙක්ෂාසමාධිවිභව්‍යාසයෙන් භාවනායෙන් පරිපූර්ණ වීම යම් කරුණෙකින් වේ නම් එය ද දනගනී. මෙසෙයින් මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ගික ඇති ව සිහි ඇති ව ධර්ම සධ්‍යාත ලොකයෙහි අභිධ්‍යාන හා දෙමනස දුරු කොට තමාගේ හා මෙරලාගේ (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව වෙසේ.

466. 'අනුපස්සි' යනු: එහි 'අනුපස්සනා' කවර යන්: යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිච්ඡේදයෙන් සමාග්ගිකයක් වේ ද, මේ 'අනුපස්සනා' යි කියනු ලැබේ. මේ අනුපස්සනායෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹිසිටියේ මොනොවට එළඹිසිටියේ නො වෙත් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්විත වූයේ වේ. එහෙයින් 'අනුපස්සි' යි කියනු ලැබේ.

'චිහරති' යනු: ඉරියවු පවත්වයි, ඉරියවු උපදවයි, ඉරියවු රකියයි, යපනය කෙරෙයි, යාපනය කෙරෙයි, හැසිරෙයි, වෙසෙයි. එහෙයින් 'චිහරති' යි කියනු ලැබේ.

'ආකාසි' යනු: එහි 'ආකප්ප' කවර යන්: යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙන් . . . සමාග්ගියාමයෙන් වේ ද, මේ 'ආකප්ප' යි කියනු ලැබේ. මේ ආකප්පයෙන් යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් 'ආකාසි' යි කියනු ලැබේ.

'සම්පජානො' යනු: එහි 'සම්පජ්ඣෙ' කවර යන්: යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිච්ඡේදයෙන් සමාග්ගිකයක් වේ ද, මේ 'සම්පජ්ඣෙ' යි කියනු ලැබේ. මේ සම්පජ්ඣෙයෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් 'සම්පජාන' යි කියනු ලැබේ.

'සතිමා' යනු: එහි 'සති' කවර යන්: යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් . . . සමාග්ගියක් වේ ද, මේ 'සති' යි කියනු ලැබේ. මේ සතියෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් 'සතිමා' යි කියනු ලැබේ.

'විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සා' යනු: එහි 'ලොක' කවර යන්: එම ධර්මයෝ 'ලොක' ය, පඤ්චොපාදනස්කන්ධයෝ ම ලොක යි. මේ 'ලොක' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'අභිජ්ඣා' කවර යන්: යම් රාගයෙන් බලවත් රාගයක් . . . විත්තයාගේ බලවත් රාගයක් වේ ද, මේ 'අභිධ්‍යා' යි කියනු ලැබේ.

තත් කතමං දෙමනස්සං: යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතො සම්පස්සන් අසාතං දුක්ඛං වේදසිතං චෙතො සම්පස්සන් අසාතං දුක්ඛං වේදනා, ඉදං වූචති දෙමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දෙමනස්සං ඉමමි ලොකෙ විතීතා භොගාදි පටිවිතීතා සත්තා සමිතා වූපසන්නා අත්ඛින්නා අබ්භත්ඛින්නා අපට්ඨා බ්‍යපට්ඨා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා. තෙන වූචති 'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්ස'න්ති.

බම්මානුපස්සනා නිදද්දෙසං.

සුභතනනභාජනිසං.

467. චිත්තාරො සතිපට්ඨානා: ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති, වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති, විනෙත චිත්තානුපස්සි විහරති, ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති.

468. කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝ'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛා පටිපදං දකුංභිඤ්ඤං කායෙ කායානුපස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යෙහි මග්ගඛිනං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං වූචති සතිපට්ඨානං. අවිසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

469. කථං ච භික්ඛු වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝ'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං වේදනාසු වේදනානුපස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යෙහි මග්ගඛිනං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං වූචති සතිපට්ඨානං. අවිසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

470. කථඤ්ච භික්ඛු විනෙත චිත්තානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝ'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුංභිඤ්ඤං විනෙත චිත්තානුපස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣබ්‍යෙහි මග්ගඛිනං මග්ගපරියාපන්නං, ඉදං වූචති සතිපට්ඨානං. අවිසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

එහි 'දෙමනස්ස' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වූ අසාතයෙක් වෛතසික වූ දුඃඛයෙක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාතදුඃඛවේදයිකයෙක් වෙතොසම්ඵස්සයෙන් උපන් අසාතදුඃඛවේදනාවක් වේ ද, මේ 'දෙමනස්ස' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ අභිධ්‍යාව ද මේ දෙමනස්ස ද මේ ධර්ම සම්බන්ධයාන ලෝකයෙහි දුරු කරන ලද්දහු වෙසෙසින් දුරු කරන ලද්දහු සන්ත්‍රන්තාහු සන්තිද්‍රවන ලද්දහු ව්‍යුපගම කරන ලද්දහු නිරොධ සම්බන්ධ අස්තයට ගියාහු වෙසෙසින් අස්තයට ගියාහු නසන ලද්දහු වෙසෙසින් නසන ලද්දහු වියළන ලද්දහු මොනොවට වියළන ලද්දහු විගතාන්ත කරන ලද්දහු වෙත්. එහෙයින් කියනු ලැබෙයි 'විනෙයා ලොකෙ අභිජ්ඣාදෙමනස්සං' යි.

ධම්මානුපස්සනා නිර්දේශ යි.

සුත්‍රාන්තභාෂනිය යි.

467. ස්මෘතිප්‍රස්ථානයෝ සතර දෙනෙකි : මේ සස්තෙහි මහණ තෙම (රූප) කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, (නිවරණාදී) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

468. කියෙයින් මහණ තෙම කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙත්‍රාභික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කයෙහි කය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාත් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රයුක්තයෝ' යි.

469. කියෙයින් මහණ තෙම වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙත්‍රාභික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාත් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රයුක්තයෝ' යි.

470. කියෙයින් මහණ තෙම සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මේ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙත්‍රාභික වූ අපවයගාමී වූ ලොකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, සිතෙහි සිත අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාත් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රයුක්තයෝ' යි.

471. කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපයයි විහරති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුංචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙති -පෙ- පථමං කුංචං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංචිඤ්ඤං. ධම්මෙසු ධම්මානුපයයි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣකෙකා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

472. තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුංචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙති -පෙ- පථමං කුංචං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංචිඤ්ඤං. ධම්මෙසු ධම්මානුපයයි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣකෙකා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

473. චිත්තාරො සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපයයි විහරති, වේදනාසු -පෙ- චිත්තෙ -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපයයි විහරති.

474. කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපයයි විහරති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුංචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙති -පෙ- පථමං කුංචං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංචිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵයොගොති -පෙ- අවිකේධපොගොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තයොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කුංචස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෝචි කාමෙති -පෙ- පථමං කුංචං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංචිඤ්ඤං සුඤ්ඤං කායෙ කායානුපයයි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣකෙකා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

475. කථඤ්ච භික්ඛු වේදනාසු වේදනානුපයයි විහරති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුංචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙති -පෙ- පථමං කුංචං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංචිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵයොගොති -පෙ- අවිකේධපොගොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තයොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස කුංචස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෝචි කාමෙති -පෙ- පථමං කුංචං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංචිඤ්ඤං සුඤ්ඤං වේදනාසු වේදනානුපයයි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣකෙකා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පයුත්තා.

471. කිසෙයිත් මහණ තෙම (නිවරණාදි) ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ග පයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'ස්මෘති ප්‍රස්ථානසම්ප්‍රසක්තයෝ' යි.

472. එහි 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, ධර්මයන්හි ධර්මානුදර්ශී ව කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දන්ධාභිඤ වූ පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'ස්මෘතිප්‍රස්ථාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ ස්මෘතිප්‍රස්ථානසම්ප්‍රසක්තයෝ යි.

473. සනිපට්ඨානයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, වෙදනාවන්හි . . . චිත්තයෙහි . . . ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

474. කිසෙයිත් මහණ කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අචික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොක්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩූ බැවින් කයෙහි කය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති භූතාත වූ විපාකපුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක් ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'සනිපට්ඨාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්තයෝ යි.

475. කිසෙයිත් මහණ වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙනි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස පුරමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති පුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අචික්ෂෙපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොක්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩූ බැවින් වෙදනාවන්හි වෙදනා අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඃඛ වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ ඇති භූතාත වූ විපාකපුරමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඝාපන්න වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතිසම්බොධාදිගයෙක් වෙ ද, මේ 'සනිපට්ඨාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ 'සනිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්ත යෝ' යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

476. කථංඤ්ච භික්ඛු විතෙත චිත්තානුපයස්සි විහරති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතති යා විවිච්චෝ'ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙධපො භොති. ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. තස්සෝ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසල්ලස්ස ක්කානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෝ'ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං විතෙත චිත්තානුපයස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣබ්බිතා මග්ගඛිනං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

477. කථංඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපයස්සි විහරති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතති යා විවිච්චෝ'ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙධපො භොති, ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. තස්සෝ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසල්ලස්ස ක්කානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෝ'ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං ධම්මෙසු ධම්මානුපයස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣබ්බිතා මග්ගඛිනං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

478. තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්කානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතති යා විවිච්චෝ'ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙධපො භොති, ඉමෙ ධම්මා කුසල්ලා. තස්සෝ'ව ලොකුත්තරස්ස කුසල්ලස්ස ක්කානස්ස කතත්තා භාවිතත්තා විපාකං විවිච්චෝ'ව කාමෙති -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං. යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්බොජ්ඣබ්බිතා මග්ගඛිනං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පයුත්තා.

අභිධම්මසාප්තියං.

479. චත්තාරෙ සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපයස්සි විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං. වේදනාසු වේදනානුපයස්සි විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං. විතෙත චිත්තානුපයස්සි විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං. ධම්මෙසු ධම්මානුපයස්සි විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

476. කිසියම් මහණ සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ට වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂේපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් සිතෙහි සිත අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ට වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤාන වූ විපාකප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාන වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' සතිපට්ඨාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ ධර්මයෝ ' සතිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්තයෝ ' යි.

477. කිසියම් මහණ ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ට වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂේපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ට වූ ප්‍රතිපද ඇති දන්ධ වූ අභිඤ්ඤාන වූ විපාකප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාන වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' සතිපට්ඨාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ ධර්මයෝ ' සතිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්තයෝ ' යි.

478. එහි ' සතිපට්ඨාන ' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ටප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ-අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි . . . අවික්ෂේපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ටප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ අභිඤ්ඤාන වූ විපාකප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි මාර්ගාදිග වූ මාර්ගපයඤ්ඤාන වූ යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් සමාක්ස්මෘතියක් ස්මෘතියම්බොධාදිගයෙක් වේ ද, මේ ' සතිපට්ඨාන ' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ ධර්මයෝ ' සතිපට්ඨානසම්ප්‍රසක්තයෝ ' යි.

අභිධර්මභාෂණය යි.

479. ස්මෘතිප්‍රස්ථානයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ගික ඇති ව සිහි ඇති ව කාය සඤ්ඤාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාන හා දෙමනස දුරු කොට කයෙහි කය අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ගික ඇති ව සිහි ඇති ව වේදනා සඤ්ඤාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාන හා දෙමනස දුරු කොට වේදනාවන්හි වේදනා අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ගික ඇති ව සිහි ඇති ව චිත්ත සඤ්ඤාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාන හා දෙමනස දුරු කොට සිතෙහි සිත අනුව බලමින් වෙසෙයි, කෙලෙස් තවන වැර ඇති ව සමාග්ගික ඇති ව සිහි ඇති ව ධර්ම සඤ්ඤාන ලොකයෙහි අභිධ්‍යාන හා දෙමනස දුරු කොට ධර්මයන්හි ධර්මය අනුව බලමින් වෙසේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

480. චතුක්ඛං සතිපට්ඨානානං කතී කුසලා කතී අකුසලා කතී අව්‍යාකතා -පෙ- කතී සරණා කතී අරණා :

481. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තානුපාදකියා.

අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා.

සියා සවිතකකසවිචාරු, සියා අවිතකකසවිචාරමත්තා, සියා අවිතකක අවිචාරු.

සියා පිත්තභගතා, සියා සුඛාභගතා, සියා උපෙකකායභගතා.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

නෙවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙදාකා.

සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙචාචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා.

අපමාණා.

අපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සියා සම්මතතනීයතා, සියා අනීයතා.

න මඤ්ඤාරම්මණා,¹ සියා මඤ්ඤෙදාකා, සියා මඤ්ඤාධිපතීනො, සියා න චත්තබ්බා මඤ්ඤෙදාකාති'පි මඤ්ඤාධිපතීනොති'පි.

සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, සියා උප්පාදිනො.

සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා අතීතා.

න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තා-රම්මණාති'පි.

සියා අජකිත්තා, සියා ඛභිඤා, සියා අජකිත්තඛභිඤා.

ඛභිඤාරම්මණා.

අනිදස්සනඅප්පට්ඨිකා.

482. න භෙදා.

සභෙදාකා.

භෙදාසම්පයුතතා.

න චත්තබ්බා භෙදා චෙච සභෙදාකා වාති.*

සභෙදාකා චෙච න ච භෙදා.

1. මඤ්ඤාරම්මණා - සායා.

2. සභෙදාකාති - සිරිමු.

480. සතර සතිපට්ඨානායන් අතුරෙහි කෙනෙක් කුශලයෝ ද කෙනෙක් අකුශලයෝ ද කෙනෙක් අව්‍යාකෘතයෝ ද . . . කෙනෙක් සරණයෝ ද කෙනෙක් අරණයෝ ද යත් :

481. (සතර සතිපට්ඨානායෝ) කුසල් ද වන්නාහ, අව්‍යාකෘත ද වන්නාහු ය.

සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්නාහු ය.

විපාක ද වන්නාහ, විපාකස්වභාවධර්ම ද වන්නාහු ය.

අනුපාදිත්තොපාදනියහ.

අසංක්ඛිඤ්ඤාසංකල්පකයහ.

සච්ඡර්කසච්චාර ද වන්නාහ, අච්ඡර්කච්චාරමාත්‍ර ද වන්නාහ, අච්ඡර්කච්චාර ද වන්නාහු ය.

ප්‍රීතිසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්නාහු ය.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හ.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතවා හෙතු ඇතියහ.

අපවයගාමී ද වන්නාහ, නො ම ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ද වන්නාහු ය.

භෙදකේෂ ද වන්නාහ, අභෙදකේෂ ද වන්නාහු ය.

අප්‍රමාණයහ.

අප්‍රමාණාලම්භනයහ.

ප්‍රණීතයහ.

සමාක්ෂ්වතියක ද වන්නාහ, අතියක ද වන්නාහු ය.

මාර්ගාලම්භනයෝ නො වෙති, මාර්ගහෙතුක ද වන්නාහ, මාර්ගාධිපති ද වන්නාහ, මාර්ගහෙතුකහ යි ද මාර්ගාධිපති යි ද නො කියයුතු ද වන්නාහු ය.

උත්තර්ත ද වන්නාහ, අනුත්තර්ත ද වන්නාහ, උත්පාදී ද වන්නාහු ය.

අතීත ද වන්නාහ, අනාගත ද වන්නාහ, ප්‍රත්‍යුත්තර්ත ද වන්නාහු ය.

අතීතාලම්භනය යි ද අනාගතාලම්භනය යි ද ප්‍රත්‍යුත්තර්තාලම්භනය යි ද නො කිය යුක්තාහ.

අධ්‍යාත්ම ද වන්නාහ, ඛාහිර ද වන්නාහ, අධ්‍යාත්මඛාහිර ද වන්නාහු ය.

ඛාහිරාලම්භනයහ.

අනිදර්ශනඅප්‍රතිසයහ.

482. හෙතුහු නො වෙති.

සහෙතුකයහ.

හෙතුසම්ප්‍රසුක්තයහ.

හෙතු ද වූ ම සහෙතුකහ යි ද නො කියයුක්තාහ, සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතුහු වෙති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

න චක්තබ්ධිං හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුක්තා චාති¹ හෙතුසම්පයුක්තා වෙච්ච න ච්ච හෙතු.

න හෙතු සහෙතුකා.

483. සපච්චිකා.

සබ්බිකා.

අනිදසානා.

අපච්චිකා.

අරූපා.

ලොකුත්තරු.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා

484. නො අසචා.

අනාසචා.

අසච්චිපයුක්තා.

න චක්තබ්ධිං අසචා වෙච්ච සාසචා'තිපි, සාසචා වෙච්ච නො ච අසචාති'පි.

න චක්තබ්ධිං අසචා වෙච්ච අසච්චිසම්පයුක්තාති'පි, අසච්චිසම්පයුක්තා වෙච්ච නො ච අසචාති'පි.

අසච්චිපයුක්තා අනාසචා.

485. නො සංගෝඡනා -පෙ- නො ගන්තං -පෙ- නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා -පෙ- නො පරිමාසා -පෙ- සාරම්මණා.

486. නො විතතා.

වෙතසිකා.

විතතසම්පයුක්තා.

විතතසංසරිකා.

විතතසමුට්ඨානා.

විතතසහභුතො.

විතතානුපරිච්ඡිතො.

විතතසංසරිකාසමුට්ඨානා.

විතතසංසරිකාසමුට්ඨානසහභුතො.

විතතසංසරිකාසමුට්ඨානානුපරිච්ඡිතො.

බාහිරු.

නො උපාදා.

අනුපාදිකා.

1. හෙතුසම්පයුක්තාති - සිරිමු.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

හෙතු ද වූ ම හෙතුසම්ප්‍රසක්තය යි ද නො කියැවුණත්, හෙතුසම්ප්‍රසක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතුහු වෙති.

හෙතු නො වෙති, සහෙතුකයහ.

483. (සතර සංකීර්ණානුසාරයෝ) සප්තකයහ.

සම්බන්ධයහ.

අනිදර්ශනකයහ.

අප්‍රතිසයහ.

අරූපයහ.

ලොකොත්තරයහ.

(වක්ෂුරාදී) කිසි ඉන්ද්‍රියයකින් දකුණත්තය. කිසි ඉන්ද්‍රියයකින් නො දකුණත්තය.

484. (සතර සංකීර්ණානුසාරයෝ) ආසුරයෝ නො වෙති.

ආසුරයෝ ය.

ආසුරවිප්‍රසක්තයෝ ය.

ආසුර ද වූ ම සාසුරය යි ද සාසුර ද වූ ම නො ද ආසුරය යි ද නො කියැවුණත්තය ය.

ආසුර ද වූ ම ආසුරවිප්‍රසක්තය යි ද ආසුරවිප්‍රසක්ත ද වූ ම නො ද ආසුරය යි ද නො කියැවුණත්තය ය.

ආසුරවිප්‍රසක්ත වූ ආසුරයෝ ය.

485. (සතර සංකීර්ණානුසාරයෝ) සංයෝජනයෝ නො වෙති . . . ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති . . . ඔසයෝ නො වෙති . . . යොගයෝ නො වෙති . . . නිවරණයෝ නො වෙති . . . පරාමර්ෂයෝ නො වෙති.

486. (සතර සංකීර්ණානුසාරයෝ) සාලම්බනයෝ ය.

විත්තයෝ නො වෙති.

වෛතසිකයෝ ය.

විත්තසම්ප්‍රසක්තයෝ ය.

විත්තසංසංඝටයෝ ය.

විත්තසමුත්ථානයෝ ය.

විත්තසහතුහු ය.

විත්තානුපරිවර්තීහු ය.

විත්තසංසංඝටසමුත්ථානයෝ ය.

විත්තසංසංඝටසමුත්ථානසහතුහු ය.

විත්තසංසංඝටසමුත්ථානානුපරිවර්තීහු ය.

බාහිරයෝ ය.

උපාදි නො වෙති.

අනුපාදිත්තයෝ ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

487. නො උපාදනා -පෙ- නො කිලොනා -පෙ-

488. න දක්ඛනෙන පභාතබ්බා.

න භාවිනාය පභාතබ්බා.

න දක්ඛනෙන පභාතබ්බභෙතුකා.

න භාවිනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා.

සියා සපට්ඨිකා, සියා අපට්ඨිකා.

සියා පිතීතභගතා, සියා න පිතීතභගතා.

සියා සුඛසභගතා, සියා න සුඛසභගතා.

සියා උපෙක්ඛාසභගතා, සියා න උපෙක්ඛාසභගතා.

න කාමාවචරා

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපට්ඨොපත්තා.

සියා නිශ්ශාන්තිකා, සියා අනිශ්ශාන්තිකා.

සියා නිශ්චයා, සියා අනිශ්චයා.

අනුත්තරා.

අරණංකි.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

සනිපට්ඨානවිභක්තිං නිවසිතො.

—

487. (සතර සංවිධානයෙන්) උපද්‍රවයෙන් නො වෙයි. . . .ක්ලෙශයෙන් නො වෙයි. . . .

488. (සතර සංවිධානයෙන්) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාසවයෙන් නො වෙයි.

භාවනයෙන් ප්‍රභාසවයෙන් නො වෙයි.

දර්ශනයෙන් ප්‍රභාසවයෙන් ඇත්තාහු නො වෙයි.

භාවනයෙන් ප්‍රභාසවයෙන් ඇත්තාහු නො වෙයි.

සච්ඡර්ක ද වන්තාහ, අච්ඡර්ක ද වන්තාහු ය.

සච්චාර ද වන්තාහ, අච්චාර ද වන්තාහු ය.

සමිතික ද වන්තාහ, අමිතික ද වන්තාහු ය.

ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, ප්‍රීතිසහගත නො ද වන්තාහු ය.

සුඛසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත නො ද වන්තාහු ය.

උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්තාහු ය.

කාමාවචරයෙන් නො වෙයි.

රූපාවචරයෙන් නො වෙයි.

අරූපාවචරයෙන් නො වෙයි.

අපයාසාසන්නයෙන් ය.

මනෝමානසික ද වන්තාහ, අමනෝමානසික ද වන්තාහු ය.

නියත ද වන්තාහ, අනියත ද වන්තාහු ය.

අනුක්තරයෙන් ය.

අරණයෙන් ය.

සංකල්පප්‍රවර්තය යි.

සංවිධානවිභව්‍යාස නිමි.

8. සමමපධාන විභවේශා

489. වත්තාථො සමමපධානා: ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඩීඨියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වෙසුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

490. කථෙඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති:

තඤ්ඤානං කතමේ අනුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා: තිණ්ණි අකුසල-
මුලාති: ලොභො දෙවො මොභො, තදෙකථා ච කිලෙසා, තංසම-
සුතො වෙදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො විඤ්ඤ-
ණකකිකො, තංසමුථානං කායකාමං චචිකාමං මනෝකාමං, ඉමේ
වුච්චන්ති අනුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා.

ඉති ඉමෙසං අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති, තඤ්ඤානං කතමො ඡන්දො: යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකම්පකතාකුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං වුච්චති ඡන්දො. ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති උඨාපෙති සමුථාපෙති තිබ්බතොති අභි-
තිබ්බතොති. තෙන වුච්චති. ඡන්දං ජනෙති’ති.

‘වායමති’ති තඤ්ඤානං වායාමො: යො වෙතසිකො විරියාරමො
-පෙ- සමා වායාමො, අයං වුච්චති වායාමො, ඉමො වායාමෙන උපෙතො
හොති සමුපෙතො උපගතො,¹ සමුපගතො² උපපන්නො සමපන්නො
සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති ‘වායමති’ති.

‘විරියං ආරහති’ති තඤ්ඤානං විරියං: යො වෙතසිකො විරියාරමො
-පෙ- සමා වායාමො, ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති
ආසෙවති භාවෙති ඛුලිකරෙති, තෙන වුච්චති ‘විරියං ආරහති’ති.

‘චිත්තං පග්ගණ්හාති’ති තඤ්ඤානං චිත්තං: යං චිත්තං මනෝ
මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති චිත්තං, ඉමං
චිත්තං පග්ගණ්හාති සමපග්ගණ්හාති උපස්මෙහති පච්චුපස්මෙහති, තෙන
වුච්චති ‘චිත්තං පග්ගණ්හාති’ති.

‘පදහති’ති තඤ්ඤානං පධානං: යො වෙතසිකො විරියාරමො
-පෙ- සමා වායාමො, ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමො පධානෙන උපෙතො
හොති -පෙ- සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති පදහති’ති.

-
1. උපාගතො - සිරිමු. 2. සමුපාගතො - සිරිමු.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

8. සමත්ප්‍රධානවිභාගය

489. සමත්ප්‍රධානයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි පිළිපත්මභණ්ඩානුපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කත්තුකම්‍යානාකුසලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, කායික චෛතසික වියභිය කෙරෙයි, (එ ම සහජාත වියභියෙන්) සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරෙයි, උපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කත්තුකම්‍යානාකුසලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වියභිය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරෙයි. නුපත් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වියභිය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරෙයි, උපත් කුශලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපැදීම පිණිස විපුලබව පිණිස වැඩීම පිණිස සම්පූර්ණ වීම පිණිස කත්තුකම්‍යානාකුසලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වියභිය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරෙයි.

490. කියෙයින් මභණ්ඩානුපත් ලාමක අකුශලධර්මයන් නො ඉපදීම පිණිස කුසලවිජන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වියභිය කෙරේ ද, සිත නභාසිටුවා ද, ප්‍රධන් වියභිය කෙරේ ද යත් :

එහි නුපත් අකුශලධර්මයෝ කවරෙ යත් : ලොභ දෙය මොහ යන තුන් අකුශල මූලයෝ යැ, තදෙකස්ථ වූ ක්ලෙශයෝ යැ, තත්සම්ප්‍රසූක්ත වූ වේදනාස්කන්ධ යැ සංඤ්ස්කන්ධ යැ සංස්කාරස්කන්ධ යැ විඤ්ඤාස්කන්ධ යැ, තත්සමුත්ථාන වූ කායකර්ම ය වාක්කර්ම ය මනාකර්ම ය යන මොහු 'නුපත් අකුශලධර්මයෝ' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ නුපත් ලාමක අකුශලධර්මයන් නො ඉපදීම පිණිස කුසලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වියභිය කෙරෙයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියභිය කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : එහි 'ජන්දය' කවරෙ යත් : යම් ජන්දයෙක් ජන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශලයෙක් ස්වභාවජන්දයෙක් වේ ද, මේ 'ජන්ද' යි කියනු ලැබේ. මේ ජන්දය උපදවයි. නිරතුරු කෙරෙයි, නභාසිටුවයි, මොනොවට නභාසිටුවයි, නිපදවයි, වෙසෙයින් නිපදවයි. එහෙයින් 'ජන්දං ජනෙති' යි කියනු ලැබේ.

වායමති යනු : එහි 'වායාම' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් . . . සමාග්වායාමයෙක් වේ ද, මේ 'වායාම' යි කියනු ලැබේ. මේ වායාමයෙන් උපෙත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹසිටියේ මොනොවට එළඹසිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'වායමති' යි කියනු ලැබේ.

විරියං ආරහති යනු : එහි 'විරිය' කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවියභාරම්භයෙක් . . . සමාග්වායාමයෙක් වේ ද, මේ 'විරිය' යි කියනු ලැබේ. මේ වියභිය කෙරෙයි, (අරඹයි) පුනපුනා කෙරෙයි, ඇසුරු කෙරෙයි, වඩයි, බහුල කෙරෙයි. එහෙයින් 'විරියං ආරහති' යි කියනු ලැබේ.

චිත්තං පග්ගණ්භාති යනු : එහි 'චිත්තය' කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප වූ මනොවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ 'චිත්ත' යි කියනු ලැබේ. මේ චිත්තය නභාසිටුවයි, පුනපුනා නභාසිටුවයි, රුකුල්දෙයි, පුනපුනා රුකුල් දෙයි, එහෙයින් 'චිත්තං පග්ගණ්භාති' යි කියනු ලැබේ.

පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවියභාරම්භයෙක් . . . සමාග්වායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

491. කථාකතෙ උපපන්නා පාපකා අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්ද ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

තත්ථ කතමෙ උපපන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා : තිණි අකුසලමූලානි ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ව කිලෙසා, තං සම්පයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුව්චනති උපපන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා. ඉති ඉමෙසං උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පග්ගණ්හාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තත්ථ කතමං පටිභානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා වායාමො, ඉදං වුව්චනති පටිභානං, ඉමිනා පටිභානෙ උපෙතො හොති -පෙ- සම්මතාගතො, තෙන වුව්චනති ‘පදහති’ති.

492. කථාකතෙ භික්ඛු අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

තත්ථ කතමෙ අනුපපන්නා කුසලා ධම්මා : තිණි කුසලමූලානි අලොභො අදොසො අමොහො, තංසම්පයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුව්චනති අනුපපන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පග්ගණ්හාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තත්ථ කතමං පටිභානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා වායාමො, ඉදං වුව්චනති පටිභානං, ඉමිනා පටිභානෙ උපෙතො හොති -පෙ- සම්මතාගතො, තෙන වුව්චනති ‘පදහති’ති.

493. කථාකතෙ භික්ඛු උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

තත්ථ කතමෙ උපපන්නා කුසලා ධම්මා : තිණි කුසලමූලානි, අලොභො අදොසො අමොහො, තංසම්පයුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ වුව්චනති උපපන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘සීතියා’ති යා සීති යො අසමොසො, යො අසමොසො යො භියෙසාභාවො, යො භියෙසා භාවො තං වෙපුලං, යං වෙපුලං යා භාවනා, යා භාවනා යා පාරිසුරි.

491. කියෙයින් මහණ උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුසල චිත්තදය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නඟාසිටුවා ද, ප්‍රධන්වියා කෙරේ ද යත් :

එහි උපන් ලාමක අකුලධර්මයෝ කවරහ යත් : ලොහ අද්‍ය මොහ යන තුන් අකුලමූලයෝ යැ තදෙකස්ථ වූ ක්ලෙශයෝ යැ තත්සම්ප්‍රසක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, තත්සම්ප්‍රත්ථාන වූ කායකර්ම ය වාක්කර්ම ය මනාකර්ම යන මොහු 'උපන් ලාමක අකුල ධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ මේ උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුසලචිත්තදය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියා කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . විරියං ආරභති යනු : . . . චිත්තං පඤ්ඤාමානාති යනු : . . . පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරාමිභයෙක් . . . සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙන වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

492. කියෙයින් මහණ තුපත් කුලධර්මයන් ඉපදීම පිණිස කුසලචිත්තදය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නඟාසිටුවා ද, ප්‍රධන්වියා කෙරේ ද යත් :

එහි තුපත් කුලධර්මයෝ කවරහ යත් : අලොහ අද්‍ය අමොහ යන තුන් කුල මූලයෝ යැ, තත්සම්ප්‍රසක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, තත්සම්ප්‍රත්ථාන වූ කායකර්ම ය වාක්කර්ම ය මනාකර්ම ය යන මොහු 'තුපත් කුලධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ මේ තුපත් කුලධර්මයන් ඉපදීම පිණිස කුසලචිත්තදය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියා කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . විරියං ආරභති යනු : . . . චිත්තං පඤ්ඤාමානාති යනු : . . . පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරාමිභයෙක් . . . සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙන වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

493. කියෙයින් මහණ උපන් කුලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ වීම පිණිස කුසලචිත්තදය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියා කෙරෙයි යත් :

එහි උපන් කුලධර්මයෝ කවරහ යත් : අලොහ අද්‍ය අමොහ යන තුන් කුල මූලයෝ ය, තත්සම්ප්‍රසක්ත වූ වෙදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, තත්සම්ප්‍රත්ථාන වූ කායකර්ම වාක්කර්ම මනාකර්ම යන මොහු 'උපන් කුලධර්මයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙසේ මේ උපන් කුලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ වීම පිණිස කුසලචිත්තදය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියා කෙරේ.

ධීකියා යනු : යමක් 'ධීකී' නම් හේ 'අසම්මොය' ය, යමක් 'අසම්මොය' නම් හේ 'භියොභාව' ය, යමක් 'භියොභාව' නම් ඒ 'වෙපුල්ල' ය, යමක් 'වෙපුල්ල' නම් ඔ 'භාවනා' ය, යමක් 'භාවනා' නම් ඔ පාරිපූරී ය.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘චිත්තං පඤ්ඤානාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තත්ථ කතමං පධානං : යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො, ඉදං වුව්චති පධානං. ඉමිනා පධානෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වුව්චති ‘පදහති’ති.

සුත්තනන්තරාපනියං.

494 වත්තාරෙ සමමපධානා : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියොසාභාවාය චෙත්සලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානාති පදහති.

කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානාති පදහති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිධෙව්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං කුෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපවිපදං දකුණිඤ්ඤං-තස්මිං සමයෙ අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති තත්ථ කතමො ඡන්දෙ : යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතත්තුකාමතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දෙ, අයං වුව්චති ඡන්දෙ ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති වුව්චාපෙති සමුව්චාපෙති නිබ්බන්ධෙති අභිනිබ්බන්ධෙති. තෙන වුව්චති ‘ඡන්දං ජනෙති’ති.

‘වායමති’ති තත්ථ කතමො වායාමො : යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමෝපකම්බෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, අයං වුව්චති වායාමො. ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපන්නො සමුම්පන්නො සමන්තාගතො. තෙන වුව්චති ‘වායමති’ති.

‘විරියං ආරහති’ති තත්ථ කතමං විරියං : යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමෝපකම්බෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං. ඉදං වුව්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති අසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරෙති. තෙන වුව්චති ‘විරියං ආරහති’ති.

ජන්දං ජනෙති යනු : ... වායමති යනු : ... විරියං ආරභති යනු : ... චිත්තං පශ්ගණභාති යනු : ... පදහති යනු : එහි 'පධාන' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් ... සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධාන' යි කියනු ලැබේ. මේ පධානයෙන් උපෙත වූයේ ... සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'පදහති' යි කියනු ලැබේ.

සුත්‍රාන්තභාෂණිය යි.

494. සමාක්‍රමානයෝ සතර දෙනෙකි. මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවූවයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ. උපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවූවයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ. නූපන් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරි ගන්වයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ. උපන් කුශලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණ බව පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ.

495. කියෙයින් මහණ නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත දිරිගන්වා ද, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයභාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක්පිළිවෙන් ඇති ලැයි අභිඤ්ඤා ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුශලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියභී කෙරේ.

ජන්දං ජනෙති යනු : එහි 'ජන්ද' කවරෙ යත් : යම් ජන්දයෙක් ජන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශලයෙක් ස්වභාවිකයෙක් වේ ද, මේ 'ජන්ද' යි කියනු ලැබේ. මේ ජන්දය උපදවයි, නිරතුරු උපදවයි, නභාසිවූවයි, මොනොවට නභාසිවූවයි, නිපදවයි, වෙසෙයින් නිපදවයි, එහෙයින් 'ජන්දං ජනෙති' යි කියනු ලැබේ.

වායමති යනු : එහි 'වායාම' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් ... මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයභාසන්න වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියභීසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ 'වායාම' යි කියනු ලැබේ. මේ වායාමයෙන් උපෙත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹිසිටියේ නො වෙන් වූයේ පිරිපුන් වූයේ සමන්විත වූයේ යි. එහෙයින් 'වායමති' යි කියනු ලැබේ.

විරියං ආරභති යනු : එහි 'විරිය' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියභාරම්භයෙක් ... මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයභාසන්න වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියභීසම්බොධාභිගයෙක් වේ ද, මේ 'විරිය' යි කියනු ලැබේ. මේ වියභීය අරඹයි, මොනොවට අරඹයි, ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, පුනපුනා කෙරේ. එහෙයින් 'විරියං ආරභති' යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

‘විතතං පඤ්ඤානාති’ති’ තත්ත්ව කතමං විතතං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති විතතං. ඉමං විතතං පඤ්ඤානාති සමපඤ්ඤානාති උපත්තේනති පච්චුපත්තේනති. තෙන වුච්චති විතතං පඤ්ඤානාති’ති.

‘පදහතී’ති තත්ත්ව කතමං සමමපසධානං : යෙ වේතසිකො විරියා-රථේනා -පෙ- සමමාචාරායාමෝ විරියසමෝඤ්ඤාණධාතු, මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනනං-ඉදං වුච්චති සමමපසධානං, අවසෙසා ධර්මා සමමපසධාන සමපසුත්තා.

496. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධර්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහතී : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං කුසං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං. තස්මිං සමයෙ උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධර්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහතී.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං අරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පඤ්ඤානාති’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති තත්ත්ව කතමං සමමපසධානං : යෙ වේතසිකො විරියාරථේනා -පෙ- සමමාචාරායාමෝ විරියසමෝඤ්ඤාණධාතු, මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනනං. ඉදං වුච්චති සමමපසධානං. අවසෙසා ධර්මා සමමපසධානසමපසුත්තා.

497. කථංඤ්ඤා භික්ඛු අනුපපන්නානං කුසලානං ධර්මානං උපපාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහතී : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං කුසං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං-තස්මිං සමයෙ අනුපපන්නානං කුසලානං ධර්මානං උපපාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහතී.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං අරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පඤ්ඤානාති’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති, තත්ත්ව කතමං සමමපසධානං : යෙ වේතසිකො විරියාරථේනා -පෙ- සමමාචාරායාමෝ විරියසමෝඤ්ඤාණධාතු, මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනනං - ඉදං වුච්චති සමමපසධානං. අවසෙසා ධර්මා සමමපසධානසමපසුත්තා.

498. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං කුසලානං ධර්මානං සීතියා අසමෝචාරාය භිශේෂාභාවාය වේපුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහතී : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පථමං කුසං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ උපපන්නානං කුසලානං ධර්මානං සීතියා අසමෝචාරාය භිශේෂාභාවාය වේපුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පඤ්ඤානාති පදහතී.

චිත්තං පඤ්ඤානි යනු : එහි 'චිත්ත' කවරෙ යත් : යම් චිත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ 'චිත්ත' යි කියනු ලැබේ. මේ චිත්තය නභාසිවුටයි, පුනපුනා නභාසිවුටයි, රුකුල් දෙයි, පුනපුනා රුකුල් දෙයි, එහෙයින් 'චිත්තං පඤ්ඤානි' යි කියනු ලැබේ.

පදනති යනු : එහි 'සමාන්තරාන' කවරෙ යත් : යම් වෛතසිකවිශාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාග්‍යායාමයෙක් විශාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'සමාන්තරාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සමාන්තරාන සම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

496. කිසෙයින් මහණ උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නභාසිවුටා ද, ප්‍රධන්විශාරි කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දන්ධානිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි උපන් ලාමක අකුලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවුටයි, ප්‍රධන්විශාරි කෙරේ.

ඡන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . විරියං ආරභති යනු : . . . චිත්තං පඤ්ඤානි යනු : . . . පදනති යනු : එහි 'සමාන්තරාන' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික විශාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාග්‍යායාමයෙක් විශාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'සමාන්තරාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සමාන්තරාන සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

497. කිසෙයින් මහණ නූපන් කුලධර්මයන්ගේ උත්පාදය පිණිස කුලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, චිත්තය නභාසිවුටා ද, ප්‍රධන්විශාරි කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ-අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි නූපන් කුලධර්මයන්ගේ උත්පාදය පිණිස කුලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, චිත්තය නභාසිවුටයි, ප්‍රධන්විශාරි කෙරේ.

ඡන්දං ජනෙති යනු : . . . වායමති යනු : . . . විරියං ආරභති යනු : . . . චිත්තං පඤ්ඤානි යනු : . . . පදනති යනු : එහි 'සම්මප්පධාන' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික විශාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාපන්න වූ සමාග්‍යායාමයෙක් විශාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මප්පධාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සම්මප්පධාන සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

498. කිසෙයින් මහණ උපන් කුලධර්මයන් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණ බව පිණිස කුලච්ඡන්දය උපදවා ද, වැයම් කෙරේ ද, වැර අරඹා ද, සිත නභාසිවුටා ද, ප්‍රධන්විශාරි කෙරේ ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤ්ඤාන වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුෂ්ප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ-අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි උපන් කුලධර්මයන් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූරණ බව පිණිස කුලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිවුටයි, ප්‍රධන්විශාරි කෙරේ.

‘සීතියා’ති යා සීති සො අසමොසො. යො අසමොසො සො හියොසාභාවො. යො හියොසාභාවො නං වෙජුලං. යං වෙජුලං සා භාවනා. යා භාවනා සා පාරිසුරි.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති තත් කතමො ඡන්දො : යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකම්යතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං වුච්චති ඡන්දො. ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති වුට්ඨපෙති සමුට්ඨපෙති නිබ්බතෙති අති-නිබ්බතෙති. තෙන වුච්චති ‘ඡන්දං ජනෙති’ති.

‘වායමති’ති තත් කතමො වායාමො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං වුච්චති වායාමො ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමනනාගතො. තෙන වුච්චති ‘වායමති’ති.

‘විරියං ආරහති’ති තත් කතමං විරියං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති, තෙන වුච්චති ‘විරියං ආරහති’ති.

‘චිත්තං පග්ගණ්හාති’ති තත් කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉමං චිත්තං පග්ගණ්හාති සම්පග්ගණ්හාති උපත්තමෙති පච්චුපත්තමෙති, තෙන වුච්චති ‘චිත්තං පග්ගණ්හාති’ති.

‘පදහති’ති තත් කතමං සම්මපපධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සම්මපපධානං, අවසෙසා ධම්මා සම්මපපධානසම්පයුත්තා.

තත් කතමං සම්මපපධානං : ඉධ භික්ඛු යසම් සම්යෙ ලොකුත්තරං ක්කිනං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පරිමාය භූමියා පතති යා විවිච්චිතා කාමෙති -පෙ- පරිමං ක්කිනං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකිංගිඤ්ඤං. යො තසම් සම්යෙ වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සමමාවායාමො විරියසමොඤ්ඤිකො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සම්මපපධානං, අවසෙසා ධම්මා සම්මපප-ධානසම්පයුත්තා.

අභිබ්බමහාජනියං.

499. වත්තාරෙ සම්මපපධානා : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය -පෙ- අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය හියොසා-භාවාය වෙජුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

ධීතියා යනු : යමක් ධීතී නම් හෝ අසම්මාන ය, යමක් අසම්මාන නම් හෝ නියොග්‍යාව ය, යමක් නියොග්‍යාව නම් ඒ වෙළුල්ල ය, යමක් වෙළුල්ල නම් ඕ භාවනා ය, යමක් භාවනා නම් ඕ පාරිසුරි වේ.

ඡන්දං ජනෙති යනු : එහි 'ඡන්දය' කවරෙ යත් : යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශලයෙක් ස්වභාවඡන්දයෙක් වේ ද, මේ 'ඡන්ද' යි කියනු ලැබේ. මේ ඡන්දය උපදවයි, නිරතුරු උපදවයි, නභාසිටුවයි, මොනොවට නභාසිටුවයි, නිපදවයි, වෙසෙයින් නිපදවයි. එහෙයින් 'ඡන්දං ජනෙති' යි කියනු ලැබේ.

වායමති යනු : එහි 'වායාම' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'වායාම' යි කියනු ලැබේ. මේ වායාමයෙන් යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් 'වායමති' යි කියනු ලැබේ.

විරියං ආරභති යනු : එහි 'විරිය' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'විරිය' යි කියනු ලැබේ. මේ වියාරිය අරඹයි, මොනොවට අරඹයි, ආසෙවනය කෙරෙයි, පුනපුනා වඩයි. එහෙයින් 'විරියං ආරභති' යි කියනු ලැබේ.

චිත්තං පඤ්ඤාමානාති යනු : එහි 'චිත්ත' කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක්. මනසයෙක් . . . තදනුරූපමනොවිඤ්ඤාධාතූයෙක් වේ ද, මේ 'චිත්ත' යි කියනු ලැබේ. මේ චිත්තය නභාසිටුවයි, මොනොවට නභාසිටුවයි, උපස්තම්භ කෙරෙයි, පුනපුනා උපස්තම්භ කෙරේ. එහෙයින් 'චිත්තං පඤ්ඤාමානාති' යි කියනු ලැබේ.

පදභති යනු : එහි 'සම්මප්පධාන' කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් වියාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'සම්මප්පධාන' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සම්මප්පධාන සම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

එහි 'සමාන්තරවිභව' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙකැ දෘෂ්ටි ගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයාර්ථක වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුඛප්‍රතිපද ඇති දන්ධ-අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි යම් වෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාර්ථපත්ත වූ සමාග්‍රව්‍යායාමයෙක් පයාරම්භාධිගයෙක් වේ ද, මේ 'සමාන්තරවිභව' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ සමාන්තරවිභවසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

අභිධර්මභාජනිය යි.

499. සමාන්තරවිභවයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ නූපන් ලාමක අකුශලධර්මයන් නො ඉපදීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියාරිය කෙරේ. උපන් ලාමක අකුශලධර්මයන් ප්‍රභාණය කිරීම පිණිස . . . නූපන් කුශලධර්මයන් ඉපදීම පිණිස . . . උපන් කුශලධර්මයන් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිසුරණ වීම පිණිස කුශලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වැර අරඹයි. සිත නභාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියාරිය කෙරේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

500. චතුත්තං සම්මප්පධානානං කති කුසලා: කති අකුසලා: කති අව්‍යාකතා: -පෙ- කති සරණා: කති අරණා.

501. කුසලායෙව.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛම්සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තානුපාදානිතා.

අසංකිලිච්ඡාඅසංකිලෙසිකා.

සියා සම්පිත්තකසම්චාරා, සියා අපිත්තකසම්චාරමත්තා, සියා අපිත්තකසම්චාරා.

සියා පිතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛා සහගතා.

නෙව දුස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

නෙව දුස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බකෙතුකා.

අපචයගාමිනො.

සෙක්ඛා.

අපමාණා.

අපමාණාරම්මණා.

පඤ්ඤා.

සම්මත්තනිතයනා.

න මග්ගාරම්මණා මග්ගකෙතුකා, සියා මග්ගාධිපතීනො, සියා න චත්තබ්බා 'මග්ගාධිපතීනො'ති.

සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, න චත්තබ්බා 'උප්පාදිනො'ති.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා.

න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තා-රම්මණාති'පි.

සියා අජ්ඣත්තා, සියා ඛභිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣත්තඛභිඤ්ඤා.

ඛභිඤ්ඤාරම්මණා.

අනිදසුසනඅප්පට්ඨා

502. න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුත්තා.

න චත්තබ්බා හෙතු වෙච සහෙතුකාති, සහෙතුකා වෙච න ච හෙතු.

න චත්තබ්බා 'හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තා'ති, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතු.

න හෙතු, සහෙතුකා.

500. සතර සමාක්ෂ්‍යධානයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙනෙක් ද, අකුශලයෝ කෙනෙක් ද, අව්‍යාකෘතයෝ කෙනෙක් ද, . . . සරණයෝ කෙනෙක් ද, අරණයෝ කෙනෙක් ද යත් :

501. (සතර සමාක්ෂ්‍යධානයෝ) කුශලයෝ මැ යි.

සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත ද වන්තාහු ය.

විපාකස්වභාවධර්මයෝ ය.

අනුපාදින්නඅනුපාදනියයෝ ය.

අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශිකයහ.

සචිතරක්කච්චාර ද වන්තාහ, අචිතරක්කච්චාරමාත්‍ර ද වන්තාහ, අචිතරකච්චාර ද වන්තාහු ය.

ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහු ය.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය.

නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇත්තාහු ය.

අපවයගාමීහු ය.

ශෛක්ෂයෝ ය.

අප්‍රමාණයෝ ය.

අප්‍රමාණාලම්භනයෝ ය.

ප්‍රණීතයෝ ය.

සමාක්ෂ්වනියනයෝ ය.

මාර්ගාලම්භනයෝ නො වෙති, මාර්ගභෙදාකෘතයහ, මාර්ගාධිපති ද වන්තාහ, ' මාර්ගාධිපති ' යි නො කියුතු ද වන්තාහු ය.

උත්පන්න ද වන්තාහ, අනුත්පන්න ද වන්තාහ, උත්පාදීහු යි නො කියුත්තාහු ය.

අතීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්පන්න ද වන්තාහු ය.

අතීතාලම්භන යි ද අනාගතාලම්භන යි ද ප්‍රත්‍යුත්පන්නාලම්භන යි ද නො කියුත්තාහු ය.

අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු ය.

බාහිරාලම්භනයෝ ය.

අනිදර්ශන අප්‍රතිසයෝ යි.

502. (සතර සමාක්ෂ්‍යධානයෝ) භෙදානු නො වෙති.

සභෙදාකෘතයෝ ය.

භෙදසම්ප්‍රසුක්තයෝ ය.

භෙද ද වූ ම සභෙදාකෘත යි නො කියුත්තාහ, සභෙදාකෘත ද වූවාහු ම නො ද භෙද වෙති.

භෙද ද වූ ම භෙදසම්ප්‍රසුක්ත යි නො කියුත්තාහ, භෙදසම්ප්‍රසුක්ත ද වූවාහු ම නො ද භෙදානු වෙති.

භෙද නො වූ සභෙදාකෘතයෝ යි.

503. සපච්චයා.

සඛිතා.

අනිදස්සනා.

අපථිකා.

අරූපා.

ලොකුත්තරා

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

504. නො අසචා.

අනාසචා.

අසච්චිපසුත්තා.

න වත්තබ්බා අසචා චෙච්චි සාසචාති'පි සාසචා චෙච්චි නො ච අසචාති'පි.

න වත්තබ්බා අසචා චෙච්චි අසච්චිසම්පසුත්තාති'පි, අසච්චිසම්පසුත්තා-චෙ'ච්චි නො ච අසචාති'පි.

අසච්චිපසුත්තා අනාසචා.

505. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගත්ථා -පෙ- නො ඕභා -පෙ- නො සොගා -පෙ- නො නිවරණා -පෙ- නො පරාමාසා -පෙ-.

506. සාරච්චණා.

නො චිත්තා.

චෙතසිකා.

චිත්තසම්පසුත්තා.

චිත්තසංසඨ්ඨා.

චිත්තසමුට්ඨානා.

චිත්තසභභුනො.

චිත්තානුපරිච්ඡෙදිනො.

චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානා.

චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානසභභුනො.

චිත්තසංසඨ්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡෙදිනො.

බාහිදා.

නො උපාදා.

අනුපාදිත්තා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

503. (සතර සමාක්ෂ්‍රධානයෝ) සප්තයෝ ය.

සඨිකයෝ ය.

අනිදර්ශනයෝ ය.

අප්‍රතිසයෝ ය.

අරූපයෝ ය.

ලොකොත්තරයෝ ය.

කිසිවිඥනයෙකින් දතයුත්තාහ, කිසි විඥනයෙකින් නො දතයුත්තාහු ය.

504. (සතර සමාක්ෂ්‍රධානයෝ) ආසුචයෝ නො වෙති.

අනාසුචයෝ ය.

ආසුචවිප්‍රසුක්තයෝ ය.

ආසුච ද වූ ම සාසුචහ යි ද සාසුච ද වූ ම නො ද ආසුචහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

ආසුච ද වූ ම ආසුචසම්ප්‍රසුක්තහ යි ද ආසුචසම්ප්‍රසුක්ත ද වූ ම නොද ආසුචහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

ආසුචවිප්‍රසුක්ත අනාසුචයෝ යි.

505. (සතර සමාක්ෂ්‍රධානයෝ) සංයෝජනයෝ නො වෙති. . . .

ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. . . .

ඔසයෝ නො වෙති. . . .

යොගයෝ නො වෙති. . . .

නිවරණයෝ නො වෙති. . . .

පරමර්ශයෝ නො වෙත්. . . .

506. (සතර සමාක්ෂ්‍රධානයෝ) සාලම්බනයෝ ය.

චිත්තයෝ නො වෙති.

වෛතසිකයෝ ය.

චිත්තසම්ප්‍රසුක්තයෝ ය.

චිත්තසංසාෂ්ටයෝ ය.

චිත්තසමුත්ථානයෝ ය.

චිත්තසහභූහු ය.

චිත්තානුපරිවර්තීහු ය.

චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයෝ ය.

චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූ වෙති.

චිත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවර්තීහු වෙති.

බාහිරයෝ ය.

උපාදු නො වෙති.

අනුපාදිත්තයෝ යි.

507. හො උපාදානං -පෙ- හො කිලෙසං -පෙ-.

508. න දස්සනෙන පභානබ්බං.

න භාවනාය පභානබ්බං.

න දස්සනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියං සවිතකකා, සියං අවිතකකා.

සියං සවිචාර, සියං අවිචාර.

සියං සපපිතිකා, සියං අපපිතිකා.

සියං පිතිසහගතා, සියං න පිතිසහගතා.

සියං සුඛසහගතා, සියං න සුඛසහගතා.

සියං උපෙක්ඛාසහගතා; සියං න උපෙක්ඛාසහගතා.

න කාමාවචර.

න රූපාවචර.

න අරූපාවචර.

අපරිසාපකකා.

නිසංසානිකා.

නිසංසා.

අනුත්තර.

අරහංසි.

සංකප්පප්පකං.

සම්මපපධිනවිගඩො නිවසිතො.

507. (සතර සමාස්තවිභව්‍යාසය) උපාදායයෝ නො වෙති. . . .
ක්ලේශයෝ නො වෙති. . . .

508. (සතර සමාස්තවිභව්‍යාසය) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති.
භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙති.
දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙකු ඇත්තාහු නො වෙති.
භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෙකු ඇත්තාහු නො වෙති.
සචිත්ත ද වන්තාහ, අචිත්ත ද වන්තාහු ය.
සචීවාර ද වන්තාහ, අචීවාර ද වන්තාහු ය.
සප්‍රීතික ද වන්තාහ, අප්‍රීතික ද වන්තාහු ය.
ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, ප්‍රීතිසහගත නො ද වන්තාහු ය.
සුඛසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත නො ද වන්තාහු ය.
උපෙක්ෂාසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂාසහගත නො ද වන්තාහු ය.
කාමාවචර නො වෙති.
රූපාවචර නො වෙති.
අරූපාවචර නො වෙති.
අපයාසාපන්නයහ.
නෙයාසාසිකයහ.
නියතයෝ ය
අනුත්තරයෝ ය.
අරහයෝ යි.

පඤ්ඤාප්‍රවේශක යි.

සමාස්තවිභව්‍යාස නිමි.

9. ඉද්ධිපාද විහඬිගා

509. චන්තාඥ ඉද්ධිපාද : ඉධි භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසංඛාර-
සමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං
ඉද්ධිපාදං භාවෙති. චිත්තසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං
භාවෙති. විමංසාසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

510. කථං ච භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං
භාවෙති: ඡන්දං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිකා ලහති සමාධිං ලහති චිත්තං
ඵකක්ඛන්තං, අයං ථුච්චති ඡන්දසමාධිං. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං
අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති
චිත්තං පග්ගණ්හාති, පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං
ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං
පග්ගණ්හාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං
ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති, උප්පන්නානං
කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වෙසුලාය
භාවනාය පරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං
පග්ගණ්හාති පදහති. ඉමෙ ථුච්චන්ති පධානසංඛාරං.

ඉති අයං ච ඡන්දසමාධි ඉමෙ ච පධානසංඛාරං. තදෙකජ්ඣං
අභිසංඤ්ඤාතිකා අභිසංඛිපිකා ඡන්දසමාධිපධානසංඛාරාද්ධෙව සංඛං
භවති.

තත්ථ කතමො ඡන්දෙ : යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතතුකම්පතාකුසලො
ධම්මච්ඡන්දෙ, අයං ථුච්චති ඡන්දෙ.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා චිත්තංසා සීති සංඝතිති අවට්ඨිති
අවිසාභාඥ අවිකේධපො අවිසාභට්ඨානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤං
සමාධිබලං සම්මාසමාධි, අයං ථුච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසංඛාරාද්ධෙ : යො වෙනසිකො විරියාරම්භො
නික්ඛමො පරක්ඛමො උය්‍යාමො වායාමො උග්ගාමො උග්ගොලුති
ථාමො ඛිති අසිඵලපරක්ඛමතා අනික්ඛිත්තඡන්දතා අනික්ඛිත්තධූරතා
ධූරසම්පග්ගාමො විරියං විරිඤ්ඤියං විරිඤ්ඤියං සම්මාචාරාමො, අයං
ථුච්චති පධානසංඛාරාද්ධෙ.

ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධාන
සංඛාරෙන උපෙනො භොති සමුපෙනො උපගෙනො සමුපගෙනො
උපපෙනො සමුපපෙනො සමන්තාගතො, තෙන ථුච්චති ඡන්දසමාධි
පධානසංඛාරසමන්තාගතො'ති.

'ඉද්ධි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා
ලාභො පටිලාභො පතති සම්පතති ධූසනා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

9. සෘද්ධිපාද විභවය

509. සෘද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ කන්තුකමත්තා ඡන්දය අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. වීර්යය අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. චිත්තය අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධාන වීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. විමංසාව අධිපති කොට ඇති සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධාන වීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

510. කිසෙයින් මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධානවීර්යයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ තෙම කුසලච්ඡන්දය අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් එක්තෙකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ' ඡන්දසමාධි ' යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. උපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. නූපත් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපදීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වීර්යය කෙරෙයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. උපත් කුශලධර්මයන්ගේ සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස සම්පූර්ණ වීම පිණිස කුසලච්ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි. වීර්යය කෙරෙයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වීර්යය කෙරේ. මොහු ' පධාන සඨිබාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ ඡන්දසමාධිය ද මේ පධානසඨිබාරයෝ ද එක්රැස් කොට හඤ්චවා ගෙන ' ඡන්දසමාධිපධානසඨිබාර ' යි ම සඨිබාරවට යෙයි.

එහි ' ඡන්දය ' කවරෙ යත් : යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශල වූ ධර්මච්ඡන්දයෙක් වේ ද, මේ ' ඡන්ද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනොවට සිටීමෙක් (අරමුණෙහි) බැසගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවික්ෂේපයෙක් නො විඤ්ඤසිත් ඇති බවෙක් ශමථයෙක් සමාධිත්ථියෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක්සමාධියෙක් වේ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසඨිබාර ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවීර්යාරම්භයෙක් නිෂ්ක්‍රමයෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යාමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් ස්ථිර බවෙක් ධේයවීර්යයක් නො ලිහිල් පරාක්‍රම ඇති බවෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ වූර ඇති බවෙක් වීර්යය දඩි කොට ගැනීමෙක් වීර්යයෙක් වීර්යන්ත්ථියෙක් වීර්යබලයෙක් සමාත්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ ' පධානසඨිබාර ' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ ඡන්දයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ ප්‍රධානසංස්කාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ මොනොවට යුක්ත වූයේ එළඹිසිටියේ මොනොවට එළඹිසිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් ' ඡන්දසමාධිපධානසඨිබාරසමන්වා ගත ' යි කියනු ලැබේ.

' ඉද්ධි'යනු : ඒ (සම්ප්‍රසූක්ත) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමෙක් මොනොවට නිපැදීමෙක් නිෂ්පත්තිආකාරයෙක් සමාධි වන අයුරෙක් ලාභයෙක් ප්‍රතිලාභයෙක් ප්‍රාප්තියක් සම්ප්‍රාප්තියක් ප්‍රතිලාභස්පර්ශයෙක් සාක්ෂාත්කිරීමෙක් පැමිණීමෙක් වේ ද, එය යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

‘ඉද්ධිපාදෙ’ති තථාභූතස්ස වේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවතී භාවෙති ඛහුලීකරෙති, තෙන චූළිති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

511. කථං ච භික්ඛු විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරාසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විරියං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිතො ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකග්ගතං, අයං චූළිති විරියසමාධිං. තො අනුප්පන්නානං පාපකානං අක්ඛලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණාති පදහති -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණාති පදහති, ඉමෙ චූළිති පට්ඨානසංඛාරා. ඉති අයං ච විරියසමාධිං ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරා තදෙකඤ්ඤාං අභිසංඝිපිතො විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරොනෝච සංඛං ගච්ඡති.

තත්ථ කතමං විරියං : යො වේතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සමමාචාරාමො, ඉදං චූළිති විරියං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති -පෙ- සමමාසමාධි, අයං චූළිති සමාධි.

තත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරෙ : යො වේතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සමමාචාරාමො, අයං චූළිති පට්ඨානසංඛාරෙ.

ඉති ඉමිනා ච විරියෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨාන සංඛාරෙන උපෙතො භොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූළිති විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරාසමන්තාගතො’ති.¹

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉඤ්ඤානා සමිඤ්ඤානා ලාභො පටිලාභො පතති සමපතති පුසනා සම්මිතිරියා උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෙ’ති තථාභූතස්ස වේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවතී භාවෙති ඛහුලීකරෙති, තෙන චූළිති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

512. කථං ච භික්ඛු විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරාසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විතතං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිතො ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකග්ගතං, අයං චූළිති විතතසමාධිං. තො අනුප්පන්නානං පාපකානං අක්ඛලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණාති පදහති, -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණාති පදහති, ඉමෙ චූළිති පට්ඨානසංඛාරා. ඉති අයං ච විතතසමාධිං ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරා තදෙකඤ්ඤාං අභිසංඝිපිතො විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරොනෝච සංඛං ගච්ඡති.

තත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළිති විතතං.

1. විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරෙන සමන්තාගතො’ති සිමු 2

‘ඉද්ධිපාදෙ’ යනු : එ අයුරින් වුවහුගේ වෙදනාස්කන්ධය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධයයි.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි. එහෙයින් ‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යි කියනු ලැබේ.

511. කිසෙයින් මහණ වියාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියාසයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ වියාස අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් චිත්තෙකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ‘වියාසමාධි’ යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපදීම පිණිස කුසලවිජන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි, ප්‍රධන්වියාස කෙරෙයි. . . . උපත් කුශලධර්මයන්ගේ, සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා වැඩීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස සම්පූර්ණවීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත නඟාසිටුවයි. ප්‍රධන්වියාස කෙරේ. මොහු ‘පධානසංඛාර’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ වියාසමාධිය ද මේ ප්‍රධානසංඛාරයෝ ද වෙති. ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හඳුන්වා ‘විරිය සමාධිපධානසංඛාර’ යි සඳහන් වේ.

එහි ‘වියාස’ කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාසාරම්භයක් . . . සමාග්‍රහණයක් වේ ද, මේ ‘වියාස’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘සමාධි’ කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියක් වේ ද, මේ ‘සමාධි’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘පධානසංඛාර’ කවරෙ යත් : යම් වෛතසික වියාසාරම්භයක් . . . සමාග්‍රහණයක් වේ ද, මේ ‘පධානසංඛාර’ යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විරියයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසංඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් කියනු ලැබේ. ‘විරියසමාධිපධානසංඛාර-සමන්තාගතො’ යි.

‘ඉද්ධි’ යනු : ඒ (සම්ප්‍රසූක්ත) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමක් මොනොවට නිපැදීමක් නිෂ්පත්ති ආකාරයක් සමාද්ධි වන අයුරක් ලාභයක් ප්‍රතිලාභයක් ප්‍රාප්තියක් සම්ප්‍රාප්තියක් ප්‍රතිලාභස්පරශයක් සාක්ෂාත් කිරීමක් පැමිණීමක් වේ ද (එයයි.)

‘ඉද්ධිපාදෙ’ යනු : එසේ වුවහුගේ වෙදනාස්කන්ධය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධයයි.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, එහෙයින් ‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යි කියනු ලැබේ.

512. කිසෙයින් මහණ චිත්තසමාධියෙන් හා ප්‍රධානසංඛාරයෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ තෙම චිත්තය අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් චිත්තෙකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ ‘චිත්තසමාධි’ යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපත් ලාමක අකුසල්දහම නො ඉපදීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වැර අරඹයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියාස කෙරේ . . . උපත් කුසල්දහම සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස පුනපුනා වැඩීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ බව පිණිස ඡන්දය උපදවයි, ව්‍යායාම කෙරෙයි, වියාස කෙරෙයි, සිත දිරිගන්වයි, ප්‍රධන්වියාස කෙරේ. මොහු ‘පධානසංඛාර’ යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ චිත්තසමාධිය ද මේ පධානසංඛාරයෝ ද යන ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හඳුන්වා ‘චිත්තසමාධිපධානසංඛාර’ යි සඳහන් වේ.

එහි ‘චිත්ත’ කවරෙ යත් : යම් සිතෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් . . . තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ ‘චිත්ත’ යි කියනු ලැබේ.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

තත්ත කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සිති සංඝඤ්ඤා -පෙ- සමමාසමාධි, අයං වුච්චති සමාධි.

තත්ත කතමො පටිභවසංඝාතො : යො චේතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සමමාසමාධි, අයං වුච්චති පටිභවසංඝාතො.

ඉති ඉමිනා ව විතෙතන ඉමිනා ව සමාධිනා ඉමිනා ව පටිභවසංඝාතො උපෙතො හොති -පෙ- සමනනාගතො, තෙන වුච්චති විතතසමාධිපටිභවසංඝාතාරම්භනාගතොති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදො’ති තථාභුතස්ස වේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ අසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති, තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතිති.

513. කථං ව භික්ඛු විමංසාසමාධිපටිභවසංඝාතාරම්භනාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විමංසං වෙ භික්ඛු අධිපතිං කරිත්වා ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකක්ඛනං, අයං වුච්චති විමංසාසමාධි. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සිතියා අත්තමොසාය භියෙසාභාවාය වෙප්පලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතතං පග්ගණාති පදහති, ඉමෙ වුච්චන්ති පටිභවසංඝාතො.

ඉති අයං ව විමංසාසමාධි ඉමෙ ව පටිභවසංඝාතො තදෙකඤ්ඤා අභිසංඤ්ඤාතිත්වා අභිසංඛිපිත්වා විමංසාසමාධිපටිභවසංඝාතොතො’ව සංඛිතංචති.

තත්ත කතමො විමංසා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්චයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති විමංසා.

තත්ත කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සිති -පෙ- සමමාසමාධි, අයං වුච්චති සමාධි.

තත්ත කතමො පටිභවසංඝාතො : යො චේතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සමමා වායාමො, අයං වුච්චති පටිභවසංඝාතො.

ඉති ඉමාය ව විමංසාය ඉමිනා ව සමාධිනා ඉමිනා ව පටිභවසංඝාතො උපෙතො හොති -පෙ- සමනනාගතො, තෙන වුච්චති විමංසාසමාධිපටිභවසංඝාතාරම්භනාගතොති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සම්භිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදො’ති තථාභුතස්ස වේදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ අසෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති, තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතිති.

සුභතභවගායකරණං.

එහි 'සමාධි' කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමක් මොනොවට සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියෙක් වේ ද, මේ 'සමාධි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'පධානසංඛාර' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . සමාග් ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධානසංඛාර' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විත්තයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසංඛාරයෙන් ද උපෙත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වෙයි. එහෙයින් කියනු ලැබේ : 'විත්තසමාධිපධානසංඛාර සමන්තාගතො' යි.

'ඉද්ධි' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිෂ්පත්තියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

'ඉද්ධිපාදෙ' යනු : එසේ වූවහුගේ වේදනාස්කන්ධ . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ යි.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි. එහෙයින් 'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යි කියනු ලැබේ.

513. කියෙයින් මහණ විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන් වියාරියෙන් සමන්වාගත වූ සංද්ධිපාදය වඩා ද යත් : ඉදින් මහණ විමංසාව අධිපති කොට සමාධිය ලබා නම් විත්තෙනකාග්‍රතාව ලබා නම් මේ 'විමංසාසමාධි' යි කියනු ලැබේ. හෙතෙම නූපත් ලාමක අකුසල් දහම් නො ඉපදීම පිණිස ඡන්දය උපදවයි. . . . උපත් කුසල්දහම් සිටීම පිණිස නො නැසීම පිණිස නැවත නැවත ඉපදීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණත්වය පිණිස ඡන්දය උපදවයි, වැයම් කෙරෙයි, වියාරි කෙරෙයි, සිත නභාසිවුවයි, ප්‍රධන්වියාරි කෙරේ. මොහු 'පධානසංඛාර' යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විමංසාසමාධිය ද මේ පධානසංඛාරයෝ ද යන ඒ සියල්ල එක්රැස් කොට හඳුන්වා 'විමංසාසමාධිපධානසංඛාර' යි ම සංඛාරාවට යේ.

එහි 'විමංසා' කවර යත් : යම් ප්‍රඥවක් පජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් වේ ද, මේ 'විමංසා' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'සමාධි' කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියක් වේ ද, මේ 'සමාධි' යි කියනු ලැබේ.

එහි 'පධානසංඛාර' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාරම්භයෙක් . . . සමාග් ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ 'පධානසංඛාර' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ විමංසායෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසංඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : 'විමංසාසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතො' යි.

'ඉද්ධි' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිපැදීමක් සමාද්ධියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

'ඉද්ධිපාදෙ' යනු : එසේ වූවහුගේ වේදනාස්කන්ධ ය . . . විඤ්ඤාස්කන්ධ යි.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙති' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, පුනපුනා වඩයි, එහෙයින් 'භාවෙති' යි කියනු ලැබේ.

සුත්තන්තභාෂණිය යි.

514. චක්කාරො ඉඳිපාදා : ඉධ භික්ඛු ඡන්දසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉඳිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපට්ඨාන -පෙ- වික්කසමාධිපට්ඨාන -පෙ- විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉඳිපාදං භාවෙති.

515. කථංකුච භික්ඛු ඡන්දසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉඳිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුණිකුද්දං තස්මිං සමයෙ ඡන්දසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉඳිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමො ඡන්දො : යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතකුචමානා කුසලො ඛම්බිතඡන්දො, අයං චූච්චති ඡන්දො.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා වික්කසං සිති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසංඛොජ්ඣායෙතා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං - අයං චූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසංඛොජ්ඣායෙතා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති පට්ඨානසංඛාරො. ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨානසංඛාරෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූච්චති ඡන්දසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො'ති.

'ඉඳි'ති යා තෙසං ඛම්බානං ඉඳි සම්ඳි -පෙ- උපසම්පදා.

'ඉඳිපාදො'ති තථා භුත්තං ඵසො -පෙ- පඤ්ඤා අවිකේඛපො.

'ඉඳිපාදං භාවෙති'ති තෙ ඛම්බො අසම්භවති භාවෙති ඛම්බො -කරොති, තෙන චූච්චති ඉඳිපාදං භාවෙති'ති.

516. කථං ච භික්ඛු විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉඳිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුණිකුද්දං, තස්මිං සමයෙ විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉඳිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමො විරියං : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසංඛොජ්ඣායෙතා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, ඉදං චූච්චති විරියං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා වික්කසං සිති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධිසංඛොජ්ඣායෙතා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසංඛොජ්ඣායෙතා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති පට්ඨානසංඛාරො, ඉති ඉමිනා ච විරියෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨානසංඛාරෙන උපෙතො හොති. -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූච්චති විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො'ති.

514. සෘද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි, විරියසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වියායෙන් . . . චිත්තසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් . . . විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

515. කිසෙයින් මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ තෙම යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයාර්ණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වියායෙන් යුක්ත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි ' ඡන්ද ' කවරෙ යත් : යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවෙක් කුශල වූ ධර්මච්ඡන්දයෙක් වේ ද, මේ ' ඡන්ද ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ග පයාර්ථන වූ සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසඨිඛාර ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසික වියාර්මභයෙක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයාර්ථන වූ සමාග්ච්ඡායාමයෙක් වියාර්සම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' පධානසඨිඛාර ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ ඡන්දයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසඨිඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ ' ඡන්දසමාධිපධානසඨිඛාරසමන්තාගතො ' යි.

' ඉද්ධි ' යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිෂ්පන්නියක් සමාද්ධියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

' ඉද්ධිපාද ' යනු : එසේ වුවහුගේ ස්පර්ශයෙක් . . . ප්‍රග්‍රහයෙක් අවික්ෂෙපයෙක් වේ ද, එයයි.

' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, බහුල කෙරේ. එහෙයින් ' ඉද්ධිපාදං භාවෙති ' යි කියනු ලැබේ.

516. කිසෙයින් මහණ වියාර්සමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෛයාර්ණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොක්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි වියාර්සමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වියායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි ' විරිය ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවියාර්මභයෙක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ග පයාර්ථන වූ සමාග්ච්ඡායාමයෙක් වියාර්සම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද මේ ' විරිය ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' සමාධි ' කවරෙ යත් : චිත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයාර්ථන වූ සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' සමාධි ' යි කියනු ලැබේ.

එහි ' පධානසඨිඛාර ' කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවියාර්මභයෙක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයාර්ථන වූ සමාග්ච්ඡායාමයෙක් වියාර්සම්බොධ්‍යාභිගයෙක් වේ ද, මේ ' පධාන සඨිඛාර ' යි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ විරියයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධාන සඨිඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' විරියසමාධිපධානසඨිඛාරසමන්තාගතො ' යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෝ’ති තථා භුතස්ස ඵසො වෙදනා -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ අභෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති. තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති.

517. කථං ච භික්ඛු විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පථමං කුෂානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපවිපදං දකුණිකාදං. තස්මිං සමයෙ විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමං විත්තං : යං විත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිකුලාදිභි, ඉදං වුච්චති විත්තං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා විත්තස්ස සිති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධි සම්මොඤ්ඤභෙගා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං - අයං වුච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චෙතසිකො විරියාරමෝ -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසම්මොඤ්ඤභෙගා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං අයං වුච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමිනා ච විත්තෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨාන-සංඛාරෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන වුච්චති විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො’ති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා ලාභො පටිලාභො පත්ති සම්පත්ති චුසනා සම්ප්පිතිරියා උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෝ’ති තථා භුතස්ස ඵසො වෙදනා -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ අභෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති. තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති.

518. කථං ච භික්ඛු විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පත්තියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පථමං කුෂානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපවිපදං දකුණිකාදං. තස්මිං සමයෙ විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමා විමංසා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසම්මොඤ්ඤභෙගා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං වුච්චති විමංසා.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා විත්තස්ස සිති -පෙ- සම්මාසමාධි. සමාධිසම්මොඤ්ඤභෙගා මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං වුච්චති සමාධි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

‘ඉද්ධි’ යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්මක් සමෘද්ධියක් . . . පැමිණීමක් වේ ද, එයයි.

‘ඉද්ධිපාදෙ’ යනු : එසේ වුවහුගේ ස්පර්ශය . . . ප්‍රග්‍රාහය, අවික්ෂෙපය යි.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, ඛණ්ඩ කෙරේ. එහෙයින් ‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යි කියනු ලැබේ.

517. කිසෙයින් මහණ විත්තසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යායාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . ඥාණ වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි විත්තසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි ‘විත්ත’ කවරෙ යත් : යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් . . . තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාතූයෙක් වේ ද, මේ ‘විත්ත’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘සමාධි’ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් සිටීමක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයායාපන්න වූ සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ ‘සමාධි’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘පධානසධිචාර’ කවරෙ යත් : යම් චෛතසිකවීයාරම්භයෙක් . . . මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයායාපන්න වූ සමාග්‍රයායාමයෙක් වීයාසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ ‘පධානසධිචාර’ යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විත්තයෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසධිචාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ . . . සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ‘විත්තසමාධිපධානසධිචාර සමන්තාගතො’ යි.

‘ඉද්ධි’ යනු : ඒ (සම්ප්‍රයුක්ත) ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්මක් මොනොවට නිපැද්මක් නිෂ්පත්ති ආකාරයක් සමෘද්ධි වන අයුරක් ලාභයක් ප්‍රතිලාභයක් ප්‍රාප්තියක් සම්ප්‍රාප්තියක් (ප්‍රතිලාභ) ස්පර්ශයෙක් සාක්ෂාත් කිරීමක් පැමිණීමක් වේ ද, (එය යි.)

‘ඉද්ධිපාදෙ’ යනු : එසේ වුවහුගේ ස්පර්ශය, වේදනාය, . . . ප්‍රග්‍රාහය, අවික්ෂෙපය යි.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යනු : ඒ ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, වඩයි, ඛණ්ඩ කෙරෙයි. එහෙයින් ‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ යි කියනු ලැබේ.

518. කිසෙයින් මහණ විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩා ද යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යායාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දෘෂ්ටිප්‍රතිපත් ඇති දන්ධ අභිඤ්ඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි විමංසාසමාධියෙන් හා සමාක් ප්‍රධන්වීයායෙන් සමන්වාගත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

එහි ‘විමංසා’ කවරෙ යත් : මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයායාපන්න වූ යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනා කාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවිචයයෙක් සමාග්‍රදෘෂ්ටියක් ධර්මවිවිචයසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ ‘විමංසා’ යි කියනු ලැබේ.

එහි ‘සමාධි’ කවරෙ යත් : විත්තයාගේ යම් මාර්ගාභිග වූ මාර්ගපයායාපන්න වූ සිටීමක් . . . සමාක්සමාධියක් සමාධිසම්බෝධාධිගයෙක් වේ ද, මේ ‘සමාධි’ යි කියනු ලැබේ.

තත්ත්ව කතමො පටිඛනසංඛාරො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසම්මොඡ්ඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති පටිඛනසංඛාරො.

ඉති ඉමාය ච විමංඝාය ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පටිඛනසංඛාරෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පන්නො සමුප්පන්නො සමන්තාගතො, තෙන චූච්චති විමංඝාසමාධිපටිඛනසංඛාර-සමන්තාගතො'ති.

'ඉද්ධි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

'ඉද්ධිපාදො'ති තථා භූතස්ස එසො වේදනා -පෙ- පඤ්ඤාහො අවිකේඛපො.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙති'ති තෙ ධම්මෙ අසෙවති භාවෙති ඛණ්ඩිකරෙති තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙති'ති.

519. චක්ඛාරො ඉද්ධිපාදා : ඡන්ද්ද්ධිපාදො විරිසිද්ධිපාදො විතතිද්ධිපාදො විමංසිද්ධිපාදො

520. තත්ත්ව කතමො ඡන්ද්ද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුඤ්ඤං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුඤ්ඤං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිසංඝං. යො තස්මිං සමයෙ ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකම්මතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං චූච්චති ඡන්ද්ද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා ඡන්ද්ද්ධිපාදසම්පයුත්තා.

521. තත්ත්ව කතමො විරිසිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුඤ්ඤං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුඤ්ඤං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිසංඝං, යො තස්මිං සමයෙ වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසම්මොඡ්ඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති විරිසිද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා විරිසිද්ධිපාදසම්පයුත්තා.

522. තත්ත්ව කතමො විතතිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුඤ්ඤං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුඤ්ඤං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිසංඝං, යො තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිසුද්ධිසංඝං, අයං චූච්චති විතතිද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා විතතිද්ධිපාදසම්පයුත්තා.

523. තත්ත්ව කතමො විමංසිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුඤ්ඤං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුඤ්ඤං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිසංඝං. යො තස්මිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්මොඡ්ඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති විමංසිද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා විමංසිද්ධිපාදසම්පයුත්තා.

අභිධම්මසාමාජනියං.

එහි ‘ පඩානසඩාර’ කවරෙ යත් : යම් මාර්ගාධිග වූ මාර්ගපයාර්ථන වූ චෛතසික වියාර්මිතයෙක් . . . සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වියාර්සම්බන්ධාධිගයෙක් වේ ද, මේ ‘ පඩාන සඩාර’ යි කියනු ලැබේ.

මෙසේ මේ විමසායෙන් ද මේ සමාධියෙන් ද මේ පධානසඬ්ඛාරයෙන් ද යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ එළඹයිවිසේ මොනොවට එළඹයිවිසේ නො වෙන් වූයේ පරිපූරණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේ. එහෙයින් කියනු ලැබේ : ' විමසාසමාධිපධානසඬ්ඛාරසමන්තා ගතො ' යි.

‘ඉද්ධි’ යනු : ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිපැද්දෙක් සමාදායකයක් . . . පැමිණීමක් වේ ද එය යි.

‘ඉද්ධිපාද්‍ය’ යනු : එසේ වුවහුගේ ස්පර්ශ ය වෙදනා ය . . . ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්ෂේප යි.

‘ඉද්දිපාදං භාවෙනි’ යනු : ඒ (සම්ප්‍රයුක්ත) ධර්මයන් ආසෙවනය කෙරෙයි, භාවනා කෙරෙයි, බහුල කෙරේ. එහෙයින් ‘ඉද්දිපාදං භාවෙනි’ යි කියනු ලැබේ.

519. සෘද්ධිපාදයේ සතර දෙනෙකි : ඡන්දිද්ධිපාද ය, විරිසිද්ධිපාද ය, චිත්තිද්ධිපාද ය, විමංසිද්ධිපාද යි.

520. එහි 'ජන්දිදිපාද' කවරෙ යන් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි යම් ඡන්දයෙක් ඡන්දය කරන අයුරෙක් කරනු කැමැති බවක් කුශල වූ ධර්මවිඡන්දයෙක් වේ ද, මේ 'ජන්දිදිපාද' යි කියනු ලැබෙයි : අවශෙෂධර්මයෝ ඡන්දිදිපාදයම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

521. එහි 'විරිසිද්ධිපාද' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටි ගතයන්ගේ ප්‍රත්‍යාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙය්‍යාසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . යුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි මාර්ගාභිග්‍ර වූ මාර්ගපයාසාපන්න වූ යම් චෛතසිකවිප්‍රාප්තියෙන් . . . සමාග්‍රව්‍යායාමයෙන් විසාසමිබ්බාධාභිග්‍රයෙන් වේ ද, මේ 'විරිසිද්ධිපාද' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂධර්මයෝ විරිසිද්ධිපාදසම්ප්‍රයුක්ත යෝ යි.

522. එහි 'චිත්තිද්ධිපාද' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවය ගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි යම් චිත්තයෙක් මතයෙක් මාතයෙක් . . . තදනුරූපමනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වෙ ද, මේ 'චිත්තිද්ධිපාද' යි කියනු ලැබේ. අවශෙෂ ධර්මයෝ චිත්තිද්ධිපාදයම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

523. එහි 'විම-සිද්ධිපාද' කවරෙ යත් : මෙ සස්තෙහි මහණ යම් කලෙක දෘෂ්ටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නොයඤාණික වූ අපවය භාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම . . . දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසෙද, එයමයෙහි මාර්ගාභිග වූ මාර්ග පයඤාපත්ත වූ යම් පුද්ගලක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් . . . අමොහයෙන් ධර්මවිවයයෙන් සමාන්දස්ථියක් ධර්මවිවයයමනොධ්‍යානගතයෙන් වේ ද, මේ 'විම-සිද්ධිපාද' යි කියනු ලැබේ. අවශේෂ ධර්මයෝ විම-සිද්ධිපාදසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

අභිධර්මභාෂනිය යි.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

524. චන්ද්‍රාණං ඉද්ධිපාදා: ඉධි භික්ඛු ඡන්ද්‍රසමාධිපධානසංඛාර සමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විරියසමාධි -පෙ- විතතසමාධි -පෙ- විමංසාසමාධිපධානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

චතුන්තං ඉද්ධිපාදනං කති කුසලා: කති අකුසලා: කති අව්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා.

525. කුසලා යෙව්.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තඅනුපාදනියා.

අසම්බන්ධිත්තඅසම්බන්ධිත්තො.

සියා සම්පයුත්තසම්පාදා, සියා අසම්පයුත්තසම්පාදාරමත්තා, සියා අසම්පයුත්තසම්පාදාරමත්තො.

සියා පිතිසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙක්ඛාසහගතා.

නෙ'ව් දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බා.

නෙ'ව් දස්සනෙන න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

අපචයගාමිනො.

සෙක්ඛා.

අපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සම්මත්තනිකා.

න මහාරම්මණා, මහාසෙත්ථා, න මහාරම්මණො.

සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, න චත්තබ්බා උප්පාදිනොති.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා.

න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තාරම්මණාති'පි.

සියා අජ්ඣන්තා, සියා බහිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤා.

බහිඤ්ඤාරම්මණා.

අනිදස්සනඅප්පට්ඨා.

526. විමංසිද්ධිපාදො හෙතු, ත්ඨෙයා ඉද්ධිපාදා, න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුත්තා.

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

524. සෘද්ධිපාදයෝ සතර දෙනෙකි : මෙ සස්තෙහි මහණ ඡන්දසමාධියෙන් හා සමාක්ප්‍රධන්වීයඝියෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි. වීයඝියසමාධියෙන් . . . විත්ත සමාධියෙන් . . . විමංසාසමාධියෙන් හා ප්‍රධන්වීයඝියෙන් සමන්විත වූ සෘද්ධිපාදය වඩයි.

සතර සෘද්ධිපාදයන් අතුරෙහි කුශලයෝ කෙතෙක් ද, අකුශලයෝ කෙතෙක් ද, අව්‍යාකෘතයෝ කෙතෙක් ද, . . . සරණයෝ කෙතෙක් ද, අරණයෝ කෙතෙක් ද යත් :

525. (සතර සෘද්ධිපාදයෝ) කුශලයෝ මෑ යි.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ ද වන්තාහ, අඤ්ඛමසුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්තයෝ ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) විපාක ස්වභාවධර්මයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනුපාදින්නඅනුපාදනියයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අසංක්ලිෂ්ටඅසංක්ලේශිකයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සචිත්තසච්චාර ද වන්තාහ, අචිත්තච්චාරමාත්‍ර ද වන්තාහ, අචිත්ත අච්චාර ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ප්‍රීතිසහගත ද වන්තාහ, සුඛසහගත ද වන්තාහ, උපෙක්ෂා සහගත ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) නො ම දර්ශනයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අපවයගාමීහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ශෛක්ෂයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අප්‍රමාණාලම්බනයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) ප්‍රණීකයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සමාක්ත්වනියනයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) මාර්ගාලම්බන නො වෙති, මාර්ගහෙතුක වෙති, මාර්ගාධිපති නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) උත්තර්ත ද වන්තාහ, අනුත්තර්ත ද වන්තාහ, උත්පාදීහු යයි නො කියයුත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අකීත ද වන්තාහ, අනාගත ද වන්තාහ, ප්‍රත්‍යුත්තර්ත ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අකීතාලම්බනහ යි ද අනාගතාලම්බනහ යි ද ප්‍රත්‍යුත්තර්තාලම්බනහ යි ද නො කියයුත්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අධ්‍යාත්ම ද වන්තාහ, බාහිර ද වන්තාහ, අධ්‍යාත්මබාහිර ද වන්තාහු ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) බාහිරාලම්බනයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) අනිදර්ශන අප්‍රතිසයෝ යි.

526. විමංසිද්ධිපාදය හෙතු ය. තුන් සෘද්ධිපාදයෝ හෙතුහු නො වෙත්.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) සහෙතුකයෝ ය.

(සතර සෘද්ධිපාදයෝ) හෙතු සම්ප්‍රසුක්තයෝ ය.

* මෙම පොතෙහි පටුන, 8වූ අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

විමංසිද්ධිපාදෙ හෙතු වේ'ව සහෙතුකො ච. තයො ඉද්ධිපාද න චිත්තබ්බං හෙතු වේ'ව සහෙතුකා'ති, සහෙතුකා වේ'ව න ච හෙතු.

විමංසිද්ධිපාදෙ හෙතු වේ'ව හෙතුසම්පයුත්තො ච. තයො ඉද්ධිපාද න චිත්තබ්බං හෙතු වේ'ව හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා වේ'ව න ච හෙතු.

තයො ඉද්ධිපාද න හෙතු සහෙතුකා. විමංසිද්ධිපාදෙ න චිත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකොති'පි න හෙතු අහෙතුකොති'පි.

527. සපච්චයා.

සබ්බිකා.

අනිදසුනා.

අපථිකා.

අරුපා.

ලොකුත්තරු.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

528. නො ආසවා.

අනාසවා.

ආසව්විපයයුත්තා.

න චිත්තබ්බං ආසවා වේ'ව සාසවාති'පි, සාසවා වේ'ව නො ච ආසවාති'පි.

න චිත්තබ්බං ආසවා වේ'ව ආසව්විපයයුත්තාති'පි ආසව්විපයයුත්තා-වේ'ව නො ච ආසවාති'පි.

ආසව්විපයයුත්තා අනාසවා.

529. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගජා -පෙ- නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා -පෙ- නො පරුමාසා -පෙ-

530. සාරම්මණා.

තයො ඉද්ධිපාද නො චිත්තා, විතතිද්ධිපාදෙ චිත්තං.

තයො ඉද්ධිපාද වේතසිකා, විතතිද්ධිපාදෙ අවේතසිකො.

තයො ඉද්ධිපාද විත්තසම්පයුත්තා, විතතිද්ධිපාදෙ න චිත්තබ්බං විතෙතන සම්පයුත්තොති'පි විතෙතන විපයයුත්තොති'පි.

තයො ඉද්ධිපාද විත්තසංඝට්ඨා, විතතිද්ධිපාදෙ න චිත්තබ්බං විතෙතන සංඝට්ඨොති'පි විතෙතන විසංඝට්ඨොති'පි.

තයො ඉද්ධිපාද විත්තසමුට්ඨානා, විතතිද්ධිපාදෙ නො චිත්ත-සමුට්ඨානො.

විමසිද්ධිපාදය හෙතු ද වූයේ ම සහෙතුක ද වෙයි. තුන් සාද්ධිපාදයෝ හෙතු ද වූවාහු ම සහෙතුකයා යි නො කියැවුත්තාහ. සහෙතුක ද වූවාහු ම නො ද හෙතු වෙත්.

විමසිද්ධිපාදය හෙතු ද වූයේ ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. තුන් සාද්ධිපාදයෝ හෙතු ද වූවාහු ම හෙතුසම්ප්‍රයුක්තයා යි ද නො කියැවුත්තාහ. හෙතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද හෙතු ද වෙත්.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ හෙතු නො වූ සහෙතුකයෝ ය. විමසිද්ධිපාදය හෙතු නො වූ සහෙතුක යි ද හෙතු නො වූ අහෙතුක යි ද නො කියැවුත්තේ යි.

527. (සතර සාද්ධිපාදයෝ) සත්‍යයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) සම්මතයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අතිරේකයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අප්‍රතික්‍ෂයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අරුපිහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ලොකොත්තරයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) කිසි විඤ්ඤානසංකීර්ණයක්, කිසි විඤ්ඤානසංකීර්ණ නො දන යුක්තාහු ය.

528. (සතර සාද්ධිපාදයෝ) ආසුචි නො වන්නාහ.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අනාසුචියෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ආසුචිප්‍රයුක්තයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ආසුචි ද වූවාහු ම සාසුචි යි ද සාසුචි ද වූවාහු ම නො ද ආසුචි යි ද නො කියැවුත්තාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ආසුචි ද වූවාහු ම ආසුචිසම්ප්‍රයුක්තයා යි ද ආසුචිසම්ප්‍රයුක්ත ද වූවාහු ම නො ද ආසුචි යි ද නො කියැවුත්තාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ආසුචිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුචියෝ යි.

529. (සතර සාද්ධිපාදයෝ) සංයෝජනයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ග්‍රන්ථයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ඔසයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) යොගයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) නිවරණයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) පරාමයෝ නො වෙති. . . .

530. (සතර සාද්ධිපාදයෝ) ආලම්බන සහිතයෝ ය.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්ත නො වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්ත ය.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ චෛතසිකයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය අචෛතසික ය.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසම්ප්‍රයුක්තයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය විත්තය හා සම්ප්‍රයුක්ත යි ද විත්තය හා ප්‍රයුක්ත යි ද නො කියැවුත්තේ ය.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසංසෘෂ්ටයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය විත්තය හා සංසෘෂ්ට යි ද විත්තය හා විසංසෘෂ්ට යි ද නො කියැවුත්තේ ය.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසමුත්ථානයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසමුත්ථාන නො වෙ.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසහභුතො, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසහභු.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තානුපට්ඨතීතො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තානුපට්ඨතී.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානො.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපට්ඨතීතො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපට්ඨතී.

තයො ඉද්ධිපාද බාහිර. චිත්තිද්ධිපාදො අභිතීතො.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

531. නො උපාදානා -පෙ- නො කීලෙසා -පෙ-

532. න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දස්සනෙන පභාතබ්බභෙත්තුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බභෙත්තුකා.

සියා සචිතකකා, සියා අචිතකකා.

සියා සචිචාරා, සියා අචිචාරා.

සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

සියා පිතිසහගතා, සියා න පිතිසහගතා.

සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

න කාමාවචරා.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපරියාපනතා.

නියතානිකා.

නියතා.

අනුත්තරා.

අරණානි.

සඤ්ඤාපුට්ඨකං.

ඉද්ධිපාදවිභවේශං නිවසිතො.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසහභූ වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසහභූ නො වේ.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තානුපරිවරිතීහ. විත්තිද්ධිපාදය විත්තානුපරිවරිතී නො වේ.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසංසාෂ්ට සමුත්ථාන නො වේ.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූ වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්ත සංසාෂ්ටසමුත්ථානසහභූ නො වේ.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවරිතී වෙති. විත්තිද්ධිපාදය විත්තසංසාෂ්ටසමුත්ථානානුපරිවරිතී නො වේ.

තුන් සාද්ධිපාදයෝ බාහිරයෝ ය. විත්තිද්ධිපාදය ආධ්‍යාත්මික ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) උපාද නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අනුපාදින්නයෝ යි.

531. (සතර සාද්ධිපාදයෝ) උපාදනයෝ නො වෙති. . . .

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ක්ලෙශයෝ නො වෙත්. . . .

532. (සතර සාද්ධිපාදයෝ) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇත්තාහු නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යභෙද ඇත්තාහු නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) සචිතර්ක ද වන්නාහ, අචිතර්ක ද වන්නාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) සචිතර්ක ද වන්නාහ, අචිතර්ක ද වන්නාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) සමිතික ද වන්නාහ, අසමිතික ද වන්නාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) ප්‍රිතිසහගත ද වන්නාහ, ප්‍රිතිසහගත නො ද වන්නාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) සුඛසහගත ද වන්නාහ, සුඛසහගත නො ද වන්නාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) උපෙක්ඛාසහගත ද වන්නාහ, උපෙක්ඛාසහගත නො ද වන්නාහු ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) කාමාවචරයෝ නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) රූපාවචරයෝ නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අරූපාවචරයෝ නො වෙත්.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අපරියාපන්නයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) නොයඤ්ඤයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) නියතයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අනුත්තරයෝ ය.

(සතර සාද්ධිපාදයෝ) අරණයෝ යි.

පඤ්ඤාප්‍රවෘත්තිය යි.

ඉද්ධිපාදවිභව්‍ය නිමි.

විසේෂපද්‍යාකතමණිකා

විසේසපද්‍යානිකමණිකා

අ	පිටකමකං
අකුසලා ධම්මා	368, 370
අභගතං	154
අජබ්‍යතරුපං	2
අඤ්ඤානාවිඤ්ඤා	224
අඤ්ඤාදිඤ්ඤා	224
අනිතං රූපං	2
අද්දෙසො	294
අභිමොක්ඛො	290, 292, 310
අනඤ්ඤානඤ්ඤානාමිතිඤ්ඤා	224
අනාගතං රූපං	2
අනියතො	28, 36, 50
අනුතයො	258
අනුප්පාදනා	342, 354
අනුරොධො	258
අපච්චයාමි	28, 34, 50, 88, 98
	300
අපරිකාපනනා	26, 86, 102
අපරිකාපනනා	292
අපිලාපනනා	224
අප්‍රඤ්ඤානිසංඛාරො	244
අප්‍රිකාපි සම්පයොගො	184
අභිජ්ඣා	342
අභිජ්ඣාදො	296, 302
අමොක්ඛො	294
අරණං	34, 76
අලොභො	294
අවඤ්ඤානං	4
අවිජ්ජා	244, 292
අවිජ්ජාධාතු	158
අවිජ්ජාලභිති	292, 294
අවිසංඝාරො	224
අවිනිසංඝාධාතු	154
අව්‍යාකතා	302, 306, 326, 334
අව්‍යාපාදධාතු	156
අසංඛිතධාතු	132
අසුරොපො	292

අං	පිටකමකං
අකාසධාතු	152, 154
අච්චයාමි	28, 34, 50, 88, 98
අභ්‍යාපං	342, 354
අභ්‍යාපි	342
අනෙඤ්ජානිසංඛාරො	244
අපොධාතු	150
අසප්පාදා	292
	ඉ
ඉඤ්ඤානං	222
ඉද්ධි	384
ඉද්ධිපාදා	384
	උ
උඤ්ඤානං	4
උභිවං	294
උපච්චයො	278
උපපතතිහවෙ	246
උපාදානං	246
උපාදිනනුපාදානිකො	68, 88, 96,
	106
උපායාසො	184, 248
උපෙක්ඛාධාතු	154
උපෙක්ඛිඤ්ඤා	222
උප්පලකචාතා	152
උසමා	152
උසොලභි	222
	ඔ
ඔකප්පාදා	296, 302
ඔලාපිකං රූපං	4
	ඔ
ඔමමහවෙ	246

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

	පිටුවකිනි
කා	
කාමධාතු	156
කායධාතු	160
කායවිඤ්ඤාණධාතු	160
කායසංඛාරේ	244
කායානුපසයි	240, 356
කු	
කුම්මග්ගො	258
කුසලමූලා	294
කුසලා	322
කුසලා ධර්මා	370
කා	
කාරිකං	130
කු	
කුර්කවාතා	152
ක	
ගනිධාතු	158
ගනිකායතනං	128
කා	
කානධාතු	158
කානවිඤ්ඤාණධාතු	158
ක	
චක්කායතනං	124
චක්කුධාතු	158
චක්කු විඤ්ඤාණධාතු	158
චණ්ඩිකකං	292
චි	
චිත්තානුපරිච්ඡේදනං	116, 144, 218, 238
චිත්තානුපසයි	346, 348, 356
චිත්තිධර්මපාදේ	394
චිත්තං පඤ්ඤානාභි	368
ඡ	
ඡර්මායතනං	248
ඡර්මධර්මපාදේ	394
ඡර්මේ	368, 372, 376, 384
ඡර්මං ඡර්මෙති	368

	පිටුවකිනි
ඡ	
ඡර්	182
ඡර්මරණං	246, 338
ඡං	
ඡාති	182, 246
ඡි	
ඡිත්තධාතු	160
ඡිත්තවිඤ්ඤාණධාතු	160
ඡි	
ඡිතිඡිත්තං	222
ඡ	
ඡා	
ඡාලවණ්ටවාතං	152
ඡි	
ඡිත්තායතනං	270, 280
ඡෙ	
ඡෙත්තධාතු	152
ඡි	
ඡුක්කධාතු	154
ඡුක්කනිර්මලකාමිනිපටිපදා	192
ඡුක්කනිර්මලො ඡුක්කසංචාරං	188
ඡුක්කසංචාරො ඡුක්කසංචාරං	186
ඡුක්කඡුක්කං	222
ඡුක්කං	182, 196, 248
ඡුක්කං ඡුක්කසංචාරං	182
ඡි	
ඡුරේරුපං	4
ඡු	
ඡුමනස්සධාතු	154
ඡුමනස්සඡුක්කං	222
ඡුමනස්සං	184, 248, 344, 350, 356
ඡු	
ඡුරාපෙතං	124, 126

* මෙම පොතෙහි පටුන, පිටු අංක 22 හි ඇතුළත් කර ඇත.

	පිටුව
දෙව	
දේශනක	292
ධ	
ධම්මවාද	160
ධම්මානුපස්සි	250, 252, 258
ධම්මායතන	150
නි	
නිවරණ	114, 140
නෙ	
නෙකඩම්මවාද	156
ප	
පච්චුප්පත්තරූප	2
පඤ්ඤාච්ඡේදය	224
පච්ඡික	290, 292
පථවිධාන	150
පඤ්ඤා රූප	4
පඤ්ඤා	124, 258
පදනක	368
පටිපාටිකර්ම	384, 388
පටිපාටික	368
පරාමාසන	114
පරිදේශන	182, 248
පරිපාටන	292
පසාද	294, 310
පු	
පුඤ්ඤාභිසංඝාත	244
පුරිසිඤ්ඤා	222
ඵ	
ඵසො	246
ථො	
ථොට්ඨබ්බායතන	130
බ	
බහිද්ධාරූප	4
බො	
බාචිකඤ්ඤා	220
හ	
හවො	246

	පිටුව
ම	
මනාසන	278
මනොවාද	160
මනොවිඤ්ඤාණධාන	162
මනොවිලෝක	292
මරණ	182
මි	
මිත්තනනියතො	28, 36, 50, 106
ර	
රසවාද	160
රසායන	130
රු	
රූපකකො	2, 108
රූප	132
රූපායතන	128
ල	
ලපිලක	130
ලො	
ලොකො	342, 354
ලොභික	130
ව	
වණණනිහ	128
වා	
වායමිති	368
වායමො	368, 372, 376
වායොධාන	152
වි	
විචිතිවත්	292
විඤ්ඤාණකකො	16, 94
විඤ්ඤාණධාන	154
විඤ්ඤාණ	244
විපරිණාමධම්ම	124
විපරිණාමගාමො	270, 280
විපරිණ	368, 372, 376
විපරිණ ආරහති	368
විපරිණධිපාද	394
විපරිණිඤ්ඤා	222
විහරති	342
විහිංසාධාන	156

	පිටුවකිනා
වි	
විමංසා සමාධි	388
විමංසිද්ධිපාදෙ	394
වෙ	
වෙදනා	246, 292
වෙදනාකකිකේ	4
වෙදනානුපසයි	344, 346, 356
ව්‍යා	
ව්‍යාපාදධාතු	156
ස	
සංඛාරකකිකේ	12, 66
සංඛාරා	244
සංඝර්ෂකකිකේ	8
සත්ති	242
සත්තිපට්ඨානා	340, 360
සත්තිඥියං	224
සත්තිමා	342
සඤ්චාතු	158
සඤ්ජනනං	127
සද්ධිඥියං	222
සනිද්ධස්සනසප්පවිහරුපං	108
සනතිකෙරුපං	4
සනතිභාතසඤ්ජ	128
සප්පච්ඡේ	128
සමප්පඤ්ජං	342
සමප්ප්පනො	342
සමාධි	384
සමාධිඥියං	384
සම්මතකතිකතො	28, 36, 50, 106
සම්මප්පධානා	368, 372
සමමා ඇඳ්වො	192, 194
සමමාකම්මනො	192, 194
සමමාදිට්ඨි	192, 194
සමමාචාරා	192, 194
සමමාචාරාමො	192, 194
සමමාසංඛකපො	192, 194
සමමාසත්ති	192, 194
සමමාසමාධි	192, 194
සමුප්පනං	244

	පිටුවකිනා
සා	
සාරුගො	258
සු	
සුඛධාතු	154
සුඛිඥියං	222
සුමුමරුපං	4
සුපණ්ණවාතා	152
සො	
සොකො	182, 248
සොතධාතු	158
සොතවිඤ්ඤාණධාතු	158
සොමනස්සධාතු	154
සොමනස්සිඥියං	222
භි	
භිනරුපං	4